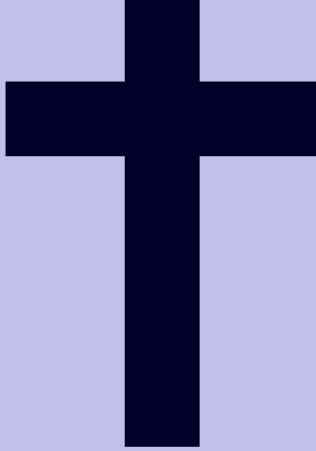

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of
Australia

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of Australia

copyright © 2019 Bible Society of Australia

Language: Anindilyakwa

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
93266950-789d-563b-b824-7dc9dd3865ce

Contents

Jenijija	1
Jawuna	112
Luka	117
Janjana	229
WarningEbijija	290
1 Dimidi	304
Jaminja	316

Jenijija

Enena jurra ngarraku-makinama alawudawarra ni-ngekburaka-mulangwa Neningikarrawara, nibina Yaweya nenimikirra, ababurna-langwa angalya iya akwalya-murriya iya amarda-murriya akwa ngawa warnumamalya. Akwa ngarraku-makinama ngarningka wurrukwalangwa warnumamalya akwa aburra-langwa-langwa warnumamalya, Eduma-murriya-langwa, iya Nawa-murriya-langwa, iya Aburiyama-murriya-langwa, iya Ajika-murriya-langwa akwa ngawa Jekaba-murriya-langwa. Ngarraku-makinama ngarningka warnumamalya-langwa na-werrikambilyu-mulangwa Neningikarrawara nenu-neningikarrawara nenu-mamurikajuwa-mulangwa arrkala aburruwa-manja, akwa ngawa nen-embirrajuwa-mulangwa wurrakina-manja kajungwa arrkala ka-werrikambilyi-yada angwurra enuwa-manja wurrakina-da.

Neningikarrawara Neningekbungekburaka-langwa.

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-ngekburakama amurndakena angalya arrawa iya amurndakanga angalya karrawara. Umba adinuba-wiya n-aburradadangu-wiya nakina, ni-ngekburakamanja enena angalya, ² akini-yada ngawa akungwa-wiye-ka nuw-ambilyuma. Akina akungwa na-wurumbijuwamurra umba nara ebina akwala yakwujina kuw-ambilya. Nara ambaka ebina ariba umba akungwa-wiya yimbukwa akina nuw-ambilyuma akwa na-larrumur-dinume-ka akina ngawa. Wuburra laka numu-ngwurrunur-dinama mibina medirra alyarrngwalyilya arrawa, ne-yamama akina. Umba ngalaja amawurrina Neningikarrawara-langwa na-lyikbinuma akina karrawara-langwiya akungwa-manja-da.

³ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma arakba ayakwa. “Aki-larradiya,” ni-yama nakina. Ngalaja kembirra alarradada na-jadinga arakba akina-da. ⁴ Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringka akina alarradada akwulyubene-ka. Biya kembirra n-eyebijebaka arakba nakina alakina-kiya alarradada akwa ngawa alarrumur-da. ⁵ Biya kembirra nakina ni-yengbija alarradada “Meningilida” umba ngalaja alarrumur-da “Alyarrngwalyilya”. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya meningadinuba-wiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁶ Biya ngarningka nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-yebijebakaja akungwa ngala amungukungwa, ekuwarra karrawaru-wa, umba ngalaja ekuwarra arrawa-manja,” ni-yama nakina. ⁷ Biya kembirra n-eyebijebaka ebina akungwa eningarrawa-langwa iya eningikarrawara-langwa kajungwa aringbirra angalya kuw-ambilyi-yada wilyarra. ⁸ Biya ni-yengbijuwa nakina Neningikarrawara akina aringbirra angalya “Angubina.” Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mambilyuma marringa numi-jerrida arakba malakina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akungwa aku-murndukwuna awurrakawura-murra,” ni-yama, “kajungwa kuw-abilyerrikajungwuni-yada ajiringka,” ni-yama nakina. Kembirra na-murndukwunuma arakba akina akungwa. Umba ngalaja ajiringka nuw-abilyerrikajungwunuma akina. ¹⁰ Biya nakina Neningikarrawara ni-yengbijuwa akina ajiringka “Ariba.” Umba akina akungwa ebina nawurra-murndukwunuma numa-yengbijuwa “Makarda” nakina. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka ariba akwa ngawa makarda alirrakukwulyubena-kiye-ka alakina-da.

¹¹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ariba akarrangbina eka eminininingka akwa ngawa amarda eminininingka,” ni-yama nakina. “Akina amarda kuw-arrangbinama amadidira amaninga umba ngalajukwaba eka eminininingka kuw-arrangbinama amamamuwa amaninga,” ni-yama nakina. ¹² Ngalaja kembirra akina ariba nuw-arrangbama arakba eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya. Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringke-ka amurndakina eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya awurrakukwulyubene-ka. ¹³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyakarbiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ¹⁴⁻¹⁵ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadiya aki-larradiya angubina-manja alarradada,” ni-yama. “Aki-larrkabarrakajiya enenamanja angalya, kajungwa meyebijebi-yada malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya akwa kajungwa meyebijebi-yada meningilida

mababurna-langwa. Kumi-yuweyinama malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya muwilyuwilyaba-wiya mamurndakakina. Akwa ngarningka aki-larrkabarrakajiya enena-manja angalya, kajungwa eyebijebi-yada akilarrkumamarika akwa ngawa akilarrkinungkwura. Ke-yuweyinama alakina-kiya akilarrkumamarika akwa akilarrkinungkwura awilyuwilyaba-wiya ngawa amurndakakina ngalajukwaba,” ni-yama nakina Neningikarrawara.

¹⁶⁻¹⁸ Biya kembirra nakine-ka Neningikarrawara nilirraki-ngekburakama ambilyuma-kiya alarradada adirrungrwana-kiya. Numa-ngekburakama mamawura akwa num-akumarnuma makina karrawara angubina-manja, kajungwa kumu-larrkabarrirrakini-yada makina enena-manja angalya akwa kumu-bungkawadini-yada meningilida-manja makina. Biya kembirra nakina ni-ngekburakama yakina yimawura akwa n-akumarnuma ngalajukwaba yakina angubina-manja kajungwa kinu-bungkawadini-yada yakina meningalyarrngwalyilya-manja. Biya ngarningka nanga-ngekburakama duwurrakwulumide-ka dakilyingajanga nakina. Nilirraki-ngekburakama nakina alakina-kiya alarradada adirrungrwana-kiya kajungwa eyebijebi-yada alarradada-langwa iya alarrumur-da-langwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena numa-rringka mamawura iya yimawura iya dakilyingajanga-murriya awurrakukwulyubene-ka akina. ¹⁹ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyarbuwa marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁰ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akwalya ababurna emininiminingka aki-lyangburrukawajiya makarda,” ni-yama. “Umba ngalaja abalkaya angubina-manja wurrarrija ab-angkirreyina,” ni-yama nakina. ²¹ Kembirra ni-ngekburakama nakina adidirrungrwana akwurrangina iya dinungkwulangwa iya alyakilya-murriya, akwa ngarningka akwala engka iya engka akwalya ebina na-lyangburrukawajuwama makarda. Akwa ngarningka wurrarrija-murriya aburrajukwaba neni-ngekburakama nakina. Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina awurrakukwulyubene-ka akina. ²² Biya ni-yengbinuma ayakwa eningaba nakina Neningikarrawara akwalya-murriya-manja akwa wurrarrija-murriya-manja. Ni-yama akwalyu-wa, “Wurr-arrangbijeyina akwa wurruma-lyangburrukawajiya makarda,” ni-yama. Umba ni-yama wurrarrija-wa, “Nungkwurrarjukwaba wurr-ababurnadina,” ni-yama nakina. ²³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mamangbala marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁴ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadijiya ajiringka yiminiminingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yadidirrungrwana akwa ngawa ngalajukwaba yiyukwayuwa,” ni-yama nakina. ²⁵ Kembirra ni-ngekburakama nakina yiminiminingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yukwala yadidirrungrwana umba yukwala yiyukwayuwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka yimurndakakina yinungungwangba-murriya yukukwulyubene-ka yakina-da.

²⁶ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ngakwurruwe-ka ngarna aka-ngekburakinama warnumamalya,” ni-yama. “Umba ngakwurruruwa wuburra ke-yaminama wurrakina. Akwa ka-bungkawadinama wurrakina akwalya-murriya-manja iya wurrarrija-murriya-manja iya yinungungwangba-murriya-manja akwa yingarna-murriya-manja wurrakina warnumamalya,” ni-yama Neningikarrawara nakina-da.

²⁷ Biya kembirra arakba neni-ngekburakama nakina warnumamalya. Neni-ngekburakama wurrakina warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara. Nenungkarwa akwa didarringka nenilirraki-ngekburakama nakina. ²⁸ Biya kembirra ni-yengbinuma nakina akwala ayakwa eningaba. Ni-yama aburruwa-wa, “Wurr-arrangbina wurriyukwayuwa, akwa kembirra ambaka-murra aburrajukwaba kuw-arrangbijeyina, kajungwa kuw-ambilyi-yada angalya-manja akwa ka-bungkawadini-yada ebina-manja angalya wurrakina,” ni-yama nakina. “Yiku-bungkawadinama kirrakina akwalya-manja iya wurrarrija-manja akwa yinungungwangba-manja kirrakina.

²⁹ “Ngarramini-ngekburakama ngayuwa engka iya engka aninga-murriya, ebina amadidira nuw-arrangbinama amarda, akwa ngarningka ebina amaninga nuw-arrangbinama eka yik-alyubarini-yada kirrakina. ³⁰ Umba ngayuwa ningenu-kwama amarda yinungungwangba-murriya akwa ngarningka wurrarrija-murriya aburra-langwi-yada aninga,” ni-yama Neningikarrawara.

³¹ Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina ni-ngekburakama nakina eninginingaba akukwulyubene-ka akina. Biya na-

lyarrngwalyiyada arakba akina-da. Bi...ya mamangbala muwilyaba marringa numi-jerrida arakba makina-da. Biya ngarningka ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina-da.

2

¹ Ebina-langwiya Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina enena angalya iya angubina iya angkwulyumida-langwa amurndakibina enena-manja angalya iya angubina-manja akwa makarda-manja nuw-ambilyama akina. Akwa kembirra ni-jerrukwama arakba nakina ena-langwa warka. ² Mamangbala muwilyaba mamawura nu-war-danguma warka ena-langwa n-aburradadangu-mulangwiya yanda-langwa ni-jerrukwama amurndakakina n-andabukwama. Biya kembirra nu-ngwanjuma nakina warka-langwa arakba-da.

³ Kembirra ni-yama nakina, "Memema mamangbala-manja mambilyuma mamawura ningu-ngwanjinama arakba ningena. Meminingka kembirra mamawura memema, akwa meyebijeba mukwala-langwa mamawura kum-ambilyama makina, ningu-ngwanjumubaba ngayuwa aduwaba warka-langwa. Mukwurdukurda memema mamawura nganyangwa arakba-da," ni-yama Neningikarrawara nakina-da. ⁴ Ebina-langwiya nakina Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa angalya-da.

Yidina-langwa angalya

Adinuba-wiya ni-ngekburaka-manja Yaweya Neningikarrawara ababurna-langwa angalya, ⁵ nara ambaka ebina amarda ariba-manja akwa nara ambaka amadidira kalingbijangina. Akwa nara ambaka kini-ngekburaka nakina yelyukwa yiniki-larri-yada ajiringka-wa. Akwa ngarningka nara wurribina warnumamalya warniki-lungkuwabijiyada eka iya amarda. ⁶ Umba ngalaja akungwa na-jijadanguma ajiringka-langwa narwarumajungwunuma akwa na-ngambajuwamurra ababurna-langwa angalya akina-da.

⁷ Bi...ya kembirra Yaweya Neningikarrawara nu-manga arakba nakina akwala ajiringka akwa neni-ngekburaka nakina nuwilyaba nenungkarba ebina-langwa ngawa ajiringka. Kembirra nenuminu-bukwa ena-langwa arrirra emindu-wa nakina-langwu-wa nenungkarba, kajungwa nenik-enibudi-yada nakina. Kembirra eneja nakina nenungkarba nenibuduma arakba-da.

⁸ Eneja kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwama eka iya amarda awilyaba-manja angalya emikirra Yidina. Alyengmilyengma-langwa nuw-ambilyumurra akina angalya. Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara nen-akumarna nakina yakwujina nibina nenungkarba neni-ngekburakama. ⁹ Akwulyubene-ka akina angalya mena nakina Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwame-ka eminininingka iya eminininingka eka eninginingabe-ka akirringkangena-langwa akina, akwa nawurrakarrangbeyinuma aninga eningaba enikalyubara. Umba awurruwurrakuwilyarra amurndakakina eka eninganinga iya amarda, ni-lungkuwabijuwama nakina Neningikarrawara awilyaba eka akwanenibika-langwa akwa ngarningka awilyaba eka akwaneningmikalangwa ebina narraku-kwunama akwaneningmika eningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warnumamalya-manja akina-da.

¹⁰ Umba ngalaja awilyabe-ka adalyuma na-kwularrinuma akina Yidina-manja akwa na-ngambajuwamurra ajiringka yakwujina. Kema na-kwularrinuma akina erribaja angwurra biya nuw-eyebijebakajungwunuma arngkabiayurba-ma. ¹¹ Awilyaba Bijena emikirra akina adalyuma ebina na-kwularrinumurra akina-langwiya angalya emikirra Yebila. ¹² Umba akina-manja ngawa angalya Yebila akukwulyubene-ka angwarnda akawulda-murra nuw-ambilyumurra akina yakwujina ajiringka-manja ar-rawa, akwa ngawa eminininingke-ka angwarnda alarrngekburna-wiya akwa ngalajukwaba bungabungwa akwulyubena ebina ne-kirruwanjuma eningaba nuw-ambilyumurra yakwujina akina.

¹³ Umba ngalaja awilyaba engka adalyuma emikirra Kiyena ebina na-kwularrinuma akina-langwiya angalya emikirra Kwuja. ¹⁴ Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra Dakirija ebina na-kwularrinuma alyengmilyengmu-wa akina-langwiya angalya emikirra Ajirija akwa erribaja angwurra. Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra akina Yiburadija. Abiyarbuwa adalyuma amurndakakina.

¹⁵ Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nen-akumarnuma nibina nenungkarba yakwujina ebina-manja ngawa angalya Yidina, kajungwa neniki-lungkuwabijiyada aninga akwa nenik-akwurraji-yada akina angalya nakina. ¹⁶ Biya kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, "K-alyubariname-ka ningkakina aninga eningerribirra-langwa eka," ni-yama. ¹⁷ "Akena awilyaba-langwa wulkwa eka nare-ka alyubaruma ngala-langwa aninga. Enena eka narraku-kwunama akwaneningmika eningaba-langwa akwa awurrariya-langwa

warnumamalya-manja, akwa nare-ka alyubaruma angala-langwa aninga. Umba k-alyubarina-manja nungkuwa akina aninga kembirra ki-jungwunama ningkakina akini-yada ngawa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

¹⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka nakina Yaweya Neningikarrawara, “Awurrariye-ka akina nenik-ambilyinga-langwa naka nenungkarba nakwukawura,” ni-yama. “Ngayuwa kinumini-ngekburakinamurra kembirra wurruwilyaba warnikumamurikaja ena-langwi-yada, kajungwa warniki-yakaji-yada wurrakina,” ni-yama nakina.

¹⁹ Biya kembirra nu-manga Yaweya Neningikarrawara akwala ajiringka akwa ningeckburaka nakina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya ebina-langwa ajiringka. Biya nu-wilyaka yakina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya nibinu-wa nenungkarba, kajungwa kinumurdaki-yengbijuwi-yada nakina yinungungwangba yinimikirra akwa wurrajija. ²⁰ Kembirra eneja nakina nenungkarba nu-kwama yimurndakakina yinungungwangba yinimikirra akwa wurrajija warnimikirra, akena nara wurribina warningaba warnikumamurikaja ena-langwa.

²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenu-mungkwulija nakina nenungkarba akwa n-ar-de-ka marringa nakina nu-mungkwulinga. Umba nu-mungkwulu-wiya ngawa nakina, eneja Yaweya Neningikarrawara numa-manga muwilyaba memirrkwura ena-langwa akwa neni-dida nenumadangkwa. ²² Biya nanga-ngeckburaka didarringka memirrkwura-langwa akwa nanga-lyilyanga dakina enuwa-wa.

²³ Eneja nenungkarba ni-yama, “Wa! Warne-ka warnumamalya arakba wuburra ngayuwa-da. Nganyangwa adidira ngaluwa-manja arakba akina, akwa nganyangwa amadangkwa ngaluwa-manja kajukwaba ngawa-da. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nanga-ngeckburakama daka dadumamalya memirrkwura-langwa ningenungkarba-langwa aduwaba, kembirra dadimikirra ‘Didarringka nganyangwa’ dakina-da,” ni-yama nakina nenungkarba-da. ²⁴ Kembirra akina-langwa-bina neningerribirra nenungkarba kenilirraki-lalikinama nakina nungwenikba akwa ngawa dirndenikba kajungwa keni-yakeyini-yada dadingiyenikba-manja, akwa kembirra wunuwilyaba-ma ngawa wunenudadangkwa-kiya wunalakina-da.

²⁵ Umba nakine-ka nenungkarba akwa dakina didarringka wuneyebirra-kiya wunalakina-da, akena nara keni-yeliyanga-da.

3

Eduma-kiya nenumini-yarrkuwurru-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa

¹ Ni-ngeckburaka-manja Yaweya Neningikarrawara yababurna-langwa yinungungwangba-murriya, kembirra yuwilyaba yingarna yakina yakakirume-ka yiniki-kadiki-yada warnumamalyu-wa. Yakine-ka yakakiruma angwurra yababurna-manja yukwala yinungungwangba-murriya. Biya ni-likena yakina yingarna dibinu-wa didarringka akwa ni-yengbina ayakwa ngaluwa-wa. “Kada, Neningikarrawara ni-yamama nungkwurnuwa-wa nakina, ‘Nara alyubaruma amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka,’ ni-yamama nakina? Jerriya amandangka ni-yengbinuma nakina akina ayakwa?” ni-yama yakina yingarna ngaluwa-wa.

² “Nara,” ngalaja yingi-yama dakina didarringka. “Yikin-alyubarinama yinalakena amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka. ³ Akena nara alyubaruma yinalakena wulka amaninga awilyaba-langwa ememeka ebina nuw-arndurrkwarjiya-murrilangwa akina awurruwurrakuwilyarra. Umba yirrenu-makama nakina Neningikarrawara yinuwa-wa, ‘Nare-ka alyubaruma a-lyingama amamamuwa angabawangwa eka,’ ni-yamama nakina. Yikini-lyingina-manja akina yinalakena, kembirra yikini-jungwunama-da,” yingi-yama dakina didarringka yakinu-wa yingarna-da.

⁴ Eneja ni-yama yakina yingarna, “Nare-ka. Ekalya akina ayakwa. Nara kinalakina a-jungwuma,” ni-yama yakina. ⁵ “Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma akina ayakwa nungkwurnuwa-wa mena neningma-baba nakina yikin-alyubarina-manja kinalakina akina amaninga, kembirra Neningikarrawara wuburra yikini-yaminame-ka kinalakina-da, akwa yikin-eningmidinama ebina eningaba akwa awurrariya arakba-da,” ni-yama yakina yingarna-da.

⁶ Umba ngalaja didarringka ying-andeya akena yingi-riringka akina eka akwulyubena. Kembirra yingi-lyangkiyama dakina, “Eningabe-ka k-alyubarina-mulangwa ngayuwa enena amaninga. Akwa ngarningka eningaba akina aringkwawiyada ngayuwa-da,” yingilyangkiyama dakina. Biya kembirra yingi-rndirra, ying-alyubarina akwa yinginu-kwa ekuwarra neningiyadikba-wa-da. Enejukwaba kembirra n-alyubarina nakina-da.

⁷ Biya nen-eyijinu-mulangwa wunalakina akina amaninga kembirra warena-bawiya numu-ngwur-dangma menba iya mangma aburna-langwa. Akwa neni-lyandarrkena

arakba wuneyebirra-kiya wunalakina-da. Biya kembirra nenuma-warrka arakba mukwala mamawarruwalya manyungwunya akwa nen-awiyebeyina makina wunalakina-da.

⁸ Bi...ya num-awiyebu-manja mamawura nen-engkirrika wunalakina Yaweya Neningikarrawara nubukwaya ni-likenuma nakina akinu-wa angalya, akwa nen-abuwarrakjungwa arakba wunalakina neni-didirrakajungwuma eka-manja nakinalangwa. ⁹ Umba eneja nakina Yaweya Neningikarrawara n-ardanga nakina nibinu-wa nenungkarba. “Ningkangamba?” ni-yama.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina nenungkarba, “Ning-engkirrikama ngayuwa nungkwalangwa ayakwa akwa ning-akbar-duma, kembirra ning-abuwarrakajungwuma, mena ningeyebirra-baba ningena,” ni-yama nakina.

¹¹ Eneja ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa, “Angkaburra bu-makama ningkakina nungkuwa ningkeyebirra?” ni-yama. “Ning-alyubarinuma ebina amaninga yirra-makamurrada ngayuwa nara alyubaruma nungkuwa-na?” ni-yama.

¹² Eneja ni-yama nakina nenungkarba, “Daka didarringka yu-kwama ngayuwa-manja, ngaluwe-ka ngu-kwama ebina aninga akwa ning-alyubarinuma akina.”

¹³ Kembirra eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama dibinu-wa didarringka, “Miyambena-burra ningki-yamama ningkakina akina?” ni-yama.

Ngalaja yingi-yama, “Yibina yingarna nginu-kwudirrkame-ka ngini-kadikama yakina akwa kembirra ning-alyubarinuma ngayuwa,” yingi-yama dakina-da.

Yaweya Neningikarrawara nenilirraki-lekbenu-mulangwa wunalakina

¹⁴ Eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama yibinu-wa yingarna, “Akine-ka ningki-yama-mulangwa ningkakina aduwaba, kembirra ki-lyandiname-ka angwurra ningkakina,” ni-yama. “Nara ngayuwa e-kbajuma yukwala yinungungwangba, umba yirre-kbajinama aduwaba ningkakina ningkuwilyaba ngayuwa-da. Kembirra aduwabawangba nungkwaja ki-rrekburruwarnama mulkwa-murra, akwa k-alyubarinama ajiringka-da, yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da.

¹⁵ “Nungkuwa akwa ngawa daka didarringka yikingu-wirrikbeyiname-ka kirringalakina. Nganja ningena k-akumurnama nungkwurrunguwa-manja akuwurruwirrikbaja. Aburraja kembirra ngala-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwalangwa ka-wirrikbeyinama warningangkawura ngawa wurrakina-da. Ngala-langwa wurriyukwayuwa karri-lyangburrenama aringka nungkwalangwa-da, umba nungkwaja nungkuwa k-anginama amulurrngwa alika aburra-langwa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara yakinu-wa yingarna.

¹⁶ Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-yengbina nakina akwala ayakwa engbuda dibinu-wa didarringka ngalajukwaba. Ni-yama nakina, “Ku-mambakina-manja nungkuwa wurrangariya, kembirra k-arrkwujeyinama ningkakina. Umba ngayuwe-ka k-arumurrkwunama akwulyandilyanda nungkwalangwa akwa ngarningka k-arrkwujeyinama nungkuwa akini-yada ngawa k-arrangbina-manja ningkakina wurrangariya nungkwalangwa. Mame-ka ningkakina k-arrkwujeyinama umba kini-ngayindenama ngawa ningkakina nenungkarba nungkwalangwa. Umba eneja nakine-ka nenungkarba nungkwalangwa kinu-bungkawadinama nungkuwa-manja-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara dakinu-wa didarringka nakina-da.

¹⁷ Biya kembirra ni-yengbina Yaweya Neningikarrawara akwala ayakwa nibinu-wa nenungkarba enejukwaba. “Nungkuwa ningkingamin-engkirrikenuma ayakwa dadingiyena-langwa akwa ningk-alyubarinuma ebina aninga ngarra-maka-murrada ngayuwa nungkwurrunguwa nara alyubaruma akina,” ni-yama nakina. “Akina-murrada-bina ningi-kbajinama ngayuwa ajiringka aduwaba. Kuw-arriyadiname-ka akina. Umba ku-war-denama ngawa nungkuwa ningkeningangkawura, kajungwa kalungkuwarrini-yada aninga nungkwalangwa. ¹⁸ Kuw-arrangbiname-ka ngalaja ajiringka amarda amurndakibina awurruwarrariya akwa akwurriira-murriya. Nungkwaja kembirra eningerriberriba amaninga k-aburangkinama engku-wa iya engku-wa angalya ningkakina-da. ¹⁹ Aruma warka ku-war-denama nungkuwa yanda-langwa kumi-jadena-manja mukwena nungkwalangwa-langwa ningkenumadangkwa. Arume-ka warka ku-war-denama ningkakina kajungwa kuw-arrangbini-yada ajiringka aninga nungkwalangwa-da. Ki-yaminjaminama ngawa ningkakina yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da akwa ki-lawurradinama ajiringka-wa-da. Umba kabu-rungkwabiname-ka ningkakina ningkenumadangkwa ajiringka-wa. Ajiringka-langwa yirra-ngekburakama ngayuwa ningkakina, kembirra nungkuwa k-ajiringkadinama ngarningka ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁰ Eneja nakina nenungkarba nenimikirra Eduma nakina, akwa nanga-yengbija arakba dadingiyenikba dadimikirra Yiba, mena dirndarringba-baba dakina

wurrababurna-langwa warnumamalya. Akina ekirra ne-yaminama “warniba.”²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenumini-ngekburaka dumbala yinungungwangba-langwa yinumakwulya Eduma-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-langwa, akwa neniliraku-kwa dakina dumbala wunenik-awiyebi-yada wunalakina-kiya nakina-da.

Neningikarrawara neni-jadijuwa-mulangwa Eduma akwa Yiba Yidina-langwa

²² Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-lyangkiyama nakina, “Naka arakba nenungkwarba ngakwuruwa wuburra kini-yaminame-ka nakina-da. Akwa ngarningka nenungma arakba nakina ebina eningaba akwa awurrariya. Nara kembirra alyubaruma nakina amaninga ebina-langwa eka akwanenibika, nari-yada neningangkawura ambilyuma neniba nakina-da,” ni-lyangkiyama Yaweya Neningikarrawara nakina-da.

²³ Biya kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara neniliraki-larrka arakba nibina nenungkwarba akwa ngawa dibina didarringka neniliraki-jadijuwa wunalakina ebina-langwa angalya emikirra Yidina. Biya ni-yama nakina Edumu-wa, “Ningu-manguma ngayuwa akwala ajiringka akwa yirra-ngekburakama nungkuwa akina-langwa,” ni-yama. “Kembirra aduwaba-langwa ku-war•denama ningkakina warka ajiringka-manja nungkuwa,” ni-yama nakina nakinu-wa nenungkwarba. ²⁴ Biya kembirra neniliraki-jadijuwa-mulangwa wunalakina, nen-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara ena-langwa warnikumamurikaja warnimikirra jerubima Yidina-manja alyengmilyengmalangwa nakina akwa n-akumarnuma ngarningka yakwujina kaliwanga angwura-murra ebina ne-ngengkilyuwakenuma angerriba iya yenjera. N-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara akina kajungwa nari-yada warningerribirra warnumamalya a-likama yenjerrikina nuw-arndurrkwarjeyu-murruwa ebina eka akwanenibika. Kembirra nanjimangwukwama arakba akine-ka angalya nakina-da.

4

Eduma-langwa-langwa warnumamalya - Keyina-langwa akwa Ebula-langwa

¹ Nakine-ka Eduma akwa ena-langwa dadingiyenikba Yiba neni-yakeyinumurra nenu-mungkwulumurra arakba wunalakina. Bi...ya arakba dakina kembirra dadingiyenikba yingu-mambakinuma. Biya kembirra arakba Yiba yinginumina-arrangba nangariya Eduma-langwa dakina. Biya yingi-yama, “Nakine-ka Yaweya nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa, kembirra arakba ningen-arrangbama naka nangariya-da,” yingi-yama dakina. Biya nakina neningadinuba-wiya nyukwujiya ngala-langwa yingini-yengbijuwama dakina nenimikirra Keyina. Umba akina ekirra ne-yaminama “ningenu-manguma.”

² Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka nuwilyaba yingin-arrangba, akwa yingini-yengbijuwa nakina Ebula. Aburnaja kembirra arakba wunalakina wunambilyuma. Narumidinu-manja nakina Ebula kembirra nuwurrak-embirrajuwama arakba jiba-manja. Umba eneja Keyina ni-lungkuwabijuwama nakina eka iya amarda eninganinga. ³ Biya kembirra nenu-kwama akwala aninga ni-lungkuwabijuwa-mulangwa angerriba Yaweyu-wa.

⁴ Umba eneja nakina neningarija-langwa nenikumarnjenikba Ebula ebina nuw-arrangbama eningadinuba-wiya angariya jiba nu-wardanga akina. Biya eningabadangwa amalya nenu-kwama nakina Yaweyu-wa. Kembirra eneja nakina Yaweya nenu-werrungwur-danguma nakina-manja Ebula, akwa akina-manja ngarningka amalya. ⁵ Umba nu-waranguma nakina Keyina-manja akwa ngawa ena-langwa aninga nenu-kwamulangwa enuwa-wa.

Kembirra eneja nakina Keyina n-awinyambade-ka akwa n-arririyada nenumukwurra.

⁶ Eneja ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nungkuwa ningkawinambadinama? Akwa ningk-arririyadinama ningkenumukwurra?” ni-yama.

⁷ “Nungkuwa ki-yamina-manja eningaba, kembirra ku-marngkinama ningkakina. Akena nara-manja ningkakina e-yamama eningaba kembirra akine-ka wuburra laka wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa na-rarrkajungwunama wurrakina kab-adawarrkini-yada nungkuwa aduwaba. Bu-ngayindenama wurrakina kabungkawadinama nungkuwa-manja, akena nungkuwe-ka arrkala ku-bungkawadinama wurrakina-manja wurramukwa ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

⁸ Eneja ni-yama nakina Keyina nenikumarnjenikba-wa, “Kwa, yi-likaja angerriba erriberriba-wa,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina erriberriba-wa. Biya yakwujina ngawa Keyina nakina nenu-wardanga arakba nakina-manja nenikumarnjenikba. Nenu-wardanga arakba nakina akwa ni-jungwa arakba-da.

⁹ Kembirra eneja Yaweya ni-yama nakinu-wa Keyina, “Nangamba nenikumarnjena?”

Eneja ni-yama, “Kada! Ningeningbala. Mena kin-akukwurrainama ngayuwa nakina nenikumarnjarrka-manja-baba ngawa?” ni-yama.

¹⁰ Umba ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nakina ningkenu-wardanga? Awurrariye-ka akina. Nganja ningena ningeningma nungkuwa ningkenu-wardanguma, ninguma-rringkina-mubaba ngayuwa ena-langwa merra ajiringka-manja. Ningkenu-wardangu-mulangwa nakina akine-ka wuburra laka n-ardirdenama nakina ngayuwa-wa kajungwa yibamini-lawurra kajini-yada ngayuwa nungkuwa-wa akwa ka-ngajini-yada ningkakina nungkwamba-langwa. ¹¹ Kembangwa ngayuwa aduwaba yirre-kbajinama ningkakina. Nungkwaja kembangwa ningkakina nara a-lungkuwabijuma ngarningka aninga, mena akina ajiringka ne-bekinuma arakba makina merra. ¹² Umba ki-lungkuwabijuma-manja kembangwa ngarningka ningkakina eningerribirra amarda, nara kembangwa arrangbama aninga, nuw-arriyadinu-mubaba ajiringka. Biya kembangwa ningkakina ki-likajama arakba yada-da, angerriba iya angerriba arakba kumarrawarna. Biya arakba kembangwa ningkakina ningkeningangalya-ma ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

¹³⁻¹⁴ Eneja ni-yama Keyina, “Awurrariye-ka akina ningku-minangkirreyinama ngayuwa enena-langwa angalya akwa nungkuwa-langwa. Ningki-yama-mulangwa akina ayakwa, kembangwa ngayuwe-ka k-arrkwujeyinama angwurra. Kembangwa ku-marrawarna ningenana aduwaba-langwa ningeningangalya-ma. Umba aburraja wurribina warningerribirra kembangwa kab-akburrangina-manja ngayuwa kabu-ngajinama-da,” ni-yama Keyina Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Akena eneja Yaweya ni-yama, “Nara. Kembra kabu-ngajina-manja wurrakina wurruwilyu yaba nungkuwa-manja, ngayuwa-dangwa kembangwa ki-yaminame-ka kajungwa wurrukula warnumamalya kabumini-lawurra kajini-yada nungkuwa-langwa akwa karra-ngajini-yada wurrumangbala wurrambilyuma,” ni-yama. Biya nakina Yaweya ni-jirrkumarnuma nakina-manja Keyina nari-yada warnumamalya a-ngajuma Keyina-manja. Kembangwa nenu-madumurrukwama nakina wurrakinu-wa warnumamalya nakina-langwa Keyina.

¹⁶ Umba Keyina nakina neni-lalika arakba Yaweya akwa ni-likenuma. Akwa n-ambilyuma eminingka-manja angalya emikirra “Akumarrawarna” angalya. Alyengmilyengma-langwa akina angalya Yidina-langwa-da.

Keyina-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁷ Bi...ya Keyina akwa ena-langwa dadingiyenikba nen-arrangba arakba niyukwujija nakina nenimikirra Yinakwa. Biya nakina Keyina ni-likirakama arakba ababurne-ka alikira. Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya emikirra wuburra ena-langwa-langwa nenikuwenikba-langwa ekirra akina.

¹⁸ Bi...ya Keyina-langwa nenikuwenikba Yinakwa enamba-langwa n-akumajungwunuma nenikuwenikba biya neni-yengbijuwama nakina nangariya nenimikirra Yirada. Bi...ya enamba-langwa Yirada n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Miyijeyela. Bi...ya enamba-langwa nakina Miyijeyela n-akumajungwunuma nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Midijeyela. Bi...ya enamba-langwa Midijeyela n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Lameka.

¹⁹ Bi...ya nakine-ka Lameka wurringambilyuma-kiya wurringabulena, duwilyaba Ada umba duwilyaba Jila. ²⁰ Ngalaja Ada dakina arakba yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Jabala. Umba akina ekirra Jabala ne-yaminama “nenik-arrikumaraki-yada.” Umba nu-wilyarriadinu-manja eneja nakina Jabala neningadinuba-wiya nakina numirringba warnumamalya-langwa wurribina narr-akukwurrājuwa-mulangwa narr-arrikukuwaraka-mulangwa wurrakina jiba-manja iya bulukwa-murriya-manja. Akwa ngarningka enuwa akwa ena-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina warningadinuba-wiya akalikwa-murra-manja alikira ebina narri-likiraka-murumanja. ²¹ Umba eneja nenikumarnjenikba nenimikirra Jubala nakina mena akina ekirra Jubala ne-yaminama “akumalyumalyangka eningemeba.” Neningadinuba-wiya numirringba nakina warnumamalya-langwa wurribina na-malyangkenu-mulangwa narru-warrijuwa-mulangwa wurrakina ebina akumalyumalyangka eningemeba.

²² Umba ngalaja Jila, dibina dadingariya-langwa dadingiyenikba Lameka-langwa, yingin-arrangbama nangariya nenimikirra Dubala Keyina. Umba eneja n-arumidinumanja Dubala Keyina nu-war-dangumurra nakina numurndaki-ngekburakamurra ababurna angandingandinga bangkilya-murriya, amurndakibina ekikingkarrngalangwa akwa ngawa akumungkungkada-langwa akwa ngarningka akadabajalangwa. Nuwurraki-ngekburakama akina didija-langwa. Umba ena-langwe-ka dadiyamarnjenikba dakina dadimikirra Neyama.

²³ Eneja Lameka ni-yama nakina wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya, "Wayi! Wurring-engkirrikiya-langwa, Ada akwa Jila. Ngayuwe-ka ningena ningenu-wardangumurra nuwilyaba nenungwarba mena adinuba-wiya enuwa ngini-ngaja-mubaba.

²⁴ Kenu-wardangu-manja warningeribirra warnumamalya Keyina-manja, kembirra ka-jungwunuma wurramangbala wurrambilyuma warnumamalya. Umba kabu-wardena-manja wurrukwalu ngayuwa-manja, kembirra aburraja 77 warnumamalya aburramba-langwa ka-jungweyinama wurrakina-da," ni-yama Lameka arakba-da.

Jeda-langwa akwa Yinaja-langwa

²⁵ Nakine-ka Eduma akwa dadingiyenikba Yiba nen-arrangbama ngarningka nuwilyaba nangariya. Ni-rukwalarrinu-mulangwa nakina, dirndenikba Yiba yingi-yama, "Neningikarrawara ngarningka nginu-kwama naka niyukwujiya. Nuwilyaba naburraka ni-jungwuma nakina mena nenu-wardangu-mubaba nakina Keyina. Kembirra nenaka kinuma-menama ena-langwa mamurukwa," yingi-yama. Biya kembirra yingini-yengbijuwama Jeda, mena akina ekirra Jeda ne-yaminama "nginu-kwama."

²⁶ Kembirra n-arumidinu-manja nakina Jeda, n-akumajungwuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Yinaja. Umba akini-yada wurrumurdakakineka warnumamalya narr-aburradadangumurra warningadinuba-wiya narri-yengbijuwama Yaweya-langwa ekirra akwurdukwurda neni-yangmarnkgwajuwa-manja nakina.

5

Wurrumirimirena warnikinikaduwa Eduma-langwa-langwa

¹⁻² Eneja neni-ngekburaka-manja Neningikarrawara warnumamalya, neni-ngekburakama wurrakina wuburra enuwa Neningikarrawara. Nenungwarba akwa didarringka nenilirraki-ngekburakama nakina. Biya kembirra ni-yengbinuma nakina eningaba ayakwa aburnuwa-wa akwa ni-yama, "Yikini-yengbijajungwunama 'kinenumamalya-kiya' kinalakina." Kembirra amurndakenena ekirra Eduma-langwa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa-langwa.

³ Nakine-ka Eduma 130 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya nenikuwenikba enuwa wuburra n-akumajungwunuma nakina. Neni-yengbijuwama nakina Jeda. ⁴ Bi...ya ngarningka 800 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁵ Biya n-ambilyu-manja nakina 930 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jeda 105 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinaja. ⁷ Bi...ya ngarningka 807 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁸ Biya n-ambilyu-manja nakina 912 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinaja 90 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Kenena. ¹⁰ Bi...ya ngarningka 815 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 905 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Kenena 70 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Meyilelela. ¹³ Bi...ya ngarningka 840 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁴ Biya n-ambilyu-manja nakina 910 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Meyilelela 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jereda. ¹⁶ Bi...ya ngarningka 830 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 895 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jereda 162 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinakwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 800 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁰ Biya n-ambilyu-manja nakina 962 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²¹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinakwa 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Midijela. ²²⁻²⁴ Biya kembirra Yinakwa akwa ngawa Neningikarrawara wunalakina neni-yakeyinumurra arakba wunalakina-da. Bi...ya wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa n-akumajungwunuma nakina Yinakwa. Biya n-ambilyu-manja nakina 365 mamarika iya yinungkwura, kembirra ni-lyumaduma nakina. Eneja Neningikarrawara nenu-manguma kembirra-da.

²⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja Yinakwa-langwa nenikuwenikba nakina Midijela 187 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Lameka. ²⁶ Bi...ya ngarningka 782 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 969 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Lameka 182 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba. ²⁹ Biya ni-yama, "Yaweya nakina ni-kbajame-ka akina ajiringka. Kembirra ngalaja nuw-arriyaduma akina. Umba naka niyukwujiya kin-arumidina-manja akenu-werringekburakinama akwa kini-yukwujiyakinama nakina ebina aruma warka ngarrababurna-langwa ngarnumamalya," ni-yama Lameka nakina-da. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujiya ena-langwa nenimikirra Nawa, mena akina ekirra Nawa ne-yaminama "akenu-werringekburakinama." ³⁰ Bi...ya ngarningka 595 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma Lameka akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma nakina. ³¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 777 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

³² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Nawa 500 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba wurriyukwayuwa ena-langwa. Neningadinuba-wiya nenimikirra Jema, neninguwilyarra nenimikirra Jebeda, umba neningarija-langwa nenimikirra Yema.

6

Warniniyerriya-langwa warnumamalya

¹⁻² Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nuw-ababurnadinuma arakba wurrakina akwa nuw-errbalinuma eminingka-manja iya eminingka-manja angalya. Kembirra aburraja wurrukwala warninikuwena Neningikarrawara-langwa na-likenuma nuw-ambilyu-murruwa wurrakina warnumamalya. Biya narrawurraki-rringka-manja wurrumurndakakina warnumamalya, narra-rringkama wurradidiyara wurrukukwulyubene-ka wurrakina. Biya kembirra narra-manguma aburra-langwi-yada wurridarringka. ³⁻⁴ Aburraja kembirra wurradidirringwana warnumamalya wurrumumirajirrire-ka namurndak-ambilyuma arakba. Wurriyukwayuwa akwa wurrumirumirarringwa wurrumurndakakina-langwa warninikuwena Neningikarrawara-langwa akwa ngawa wurradidingiyarringwa-langwa wurrakina-da. Wurrarrubude-ka wurrakina, kembirra aburraja wurruminukwala narra-yarrumurnduwarnuma wurrakina-langwa-da.

Eneja nakina Yaweya ni-yama, "Nara ngayuwa a-ngayinduma aduwaba warningerribirra warnumamalya ambilyuma warningangkawura. Umba kuweniyuwangkwidinama wurrakina biya ka-jungweyinama, warnumamalya-baba wurrakina-da. Kembirra aduwaba-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina 120 mamarika iya yinungkwura akwa akina-bina ngawa-da."

⁵ Kembirra nenumurndaki-rringka-manja Yaweya warningerribirre-ka warnumamalya, nare-ka, aburraja wurruwurrurriyariya-wiye-ka wurrilyengma wurrakina wurrababurna-langwa. Nuw-engkingkirrikenume-ka wurrumurndakakina awurrurriyariya-we-ka ngawa. ⁶ Eneja ni-yama nakina Yaweya, "Karukwa, nara-maka warna ka-ngekburaka, nara-maka enena-manja angalya k-akumarna," ni-yama. ⁷ Biya ngarningka ni-yama nakina, "Wurrumurndakene-ka warnumamalya warna ka-ngajinama ka-jungweyinama. Ningarra-ngekburakama akena amandangwa ka-jungwajinama wurrakina ka-jungweyinama ningena-da. Akwa ngarningka yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya aburrajukwaba ka-jungwajinama ngayuwa-da. Karukwa, nara-maka ka-ngekburaka," ni-yama Yaweya nakina-da. ⁸ Akena nenu-werrungwur-dangume-ka Nawa-manja nakina-da.

Nawa-langwa-langwa warnumamalya - Nawa numa-ngekburaka-mulangwa mijiyanga

⁹⁻¹⁰ Eneja-ka arakba alawudawarra Nawa-langwa. Eneja nakina wurrabiyakarbiya warninikuwena, umba warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Neningabe-ka nakina nenungkwarba n-ambambilyumurra. Nikikamarra awurrariya. Nare-ka wurribina warningaba umba enuwa yimbukwa. Biya nakina Nawa neni-yakeyina Neningikarrawara-manja-da. ¹¹ Aburraja wurrukwa-le-ka warnumamalya wurruwurrariya-wiye-ka wurrababurna-langwa. Biya wurrumurdakakina nangajingajeyinume-ka arngkababurna-langwa wurrumurdakakina warnumamalya. ¹² Eneja Neningikarrawara angaluba n-andeyuma akena nenuwurraki-ringkama wurrumurdakakina warnumamalya. Wurruwurrariya-wiye-ka ngawa wurrilyengma wurrakina-da.

¹³ Biya ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa, “Ngayuwa ningena arakba wurrumurdakeyina warnumamalya kawurraki-jungwajinama wurrababurna-langwa mena namurdak-arriyakajungwunuma ababurna-langwa awurruwurrariya. ¹⁴ Kembirra yirra-ngayindenama nungkuwa kuma-ngekburakinama mijiyanga. Mini-ngekburakajungwuna makina yininginingaba-murra yimundungwa. Biya kuma-ngekburakina-manja makina, ababurna angalya ki-ngekburakinamurra makina-manja mijiyanga. Biya kum-akumurne-ka minyadirra eka-manja arrawa-langwiya akwa ngawa ngarningka erreka-langwiya nari-yada awiyebuma akungwa mijiyangu-wa. ¹⁵ Kuma-ngekburakinama makina milingajirrire-ka, angaluba amarra-langwa akwa ngawa ngarningka angerriba mamudakbu-wa 133 metres. Akwa kuma-ngekburakiname-ka makina mamakwulyumide-ka angalya, ningkekalyarra-langwa akwa ningkekubuda-wa 22 metres. Akwa ajiringka-langwa akwa angerriba karrawaru-wa ngarningka 13 metres kuma-ngekburakinama makina. ¹⁶ Akwa meningikarrawara ngarningka kuma-ngekburakinama. Akwa meningikarrawara-manja arrawa-langwiya eyukwujiya ki-lalikinama angwurn-dikirra 44 centimetres. Akwa ki-ngekburakinama angalya angwurrakabiyakarbiya akwa ke-yuweyinama karrawaru-wa. Akwa akawiyuwiyeba akididijungwa ngarningka k-akumurna.

¹⁷ “Nganja ningena ki-larrkajama akungwa enenu-wa ajiringka, kajungwa awurrakibina yelakwa kuw-ambilya-murruwurra kamurdaku-wurrieni-yada. Kembirra akwala awurrakakina kawurraki-jungweyinama umba nungkwaja ningena ningkeniba k-ambilyama. ¹⁸ Njanja ki-yarrkakumurnama ngayuwa ayakwa eningarumuruma nungkwa-langwi-yada akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma. Nungkwaja kembirra ku-menama nungkwamba-langwa enena ayakwa nungkwa-langwi-yada akina.

“Biya kembirra yik-awiyebenama nungkuwa iya nungkwa-langwa dadingiyena mijiyangu-wa akwa nungkwa-langwa nenikuwena-murriya iya wurradidingiyarrngwa. ¹⁹⁻²⁰ Kinuwurraku-warakinama nungkwa-langwu-wa mijiyanga yiminiminingka yinungungwangba akwa ngawa wurriminiminingka wurrajija. Biya yuwurrakibina-langwa yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yinungkwarba akwa yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yidarringka kinu-menama kin-arrikuwarakinama arrawu-wa kajungwa warniba kawurrak-ambilyi-yada. ²¹ Biya kuwilyakiname-ka aninga, engka iya engka aninga nungkwurra-langwi-yada akwa ngawa yuwurrakakina-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa wurruwurrakakina-langwi-yada wurrajija-murriya,” ni-yama nakina Neningikarrawara Nawu-wa-da.

²² Eneja Nawa ni-yamame-ka yakwujina makina-manja mijiyanga ebina-langwiya ayakwa nenu-maka-murrilangwiya Neningikarrawara amurdakibina-langwiya ningayindangu-murrilangwiya-da.

7

Amakwulyumida-langwa akungwa

¹ Kembirra eneja nakina Yaweya ni-yama Nawu-wa, “Likajama arakba mijiyangu-wa nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya. Ngayuwa ningeningma nungkuwa yimbukwa aduwaba ningk-ambilyame-ka amurdakeyina-manja angalya ningkungwerrididirbura ningkuwilyaba-ma. ² Kin-arrikawiyebajina yimurdakukwala yinungungwangba-murriya makinu-wa mijiyanga. Biya yimurdakukwala yik-alyubarina-murruwiya kirrakina karnumamalya kinu-mena, kin-arrikawiyebajina yimangbala yambilyuma yinungkwarba umba ngarningka yimangbala yambilyuma yidarringka kin-arrikawiyebajina. Akwa yuwurrakukwala yukwurdakurda ngarningka kembirra kin-arrikawiyebajina yakina yibina nara alyubaruma nungkwurruwa. Yuwurrakakina-langwa yuwilyaba-ma yidarringka kinu-mena akwa yinungkwarba. ³ Akwa ngarningka warnungkwarba ka-mena wurrajija wurrumangbala wurrambilyuma akwa ngarningka wurridarringka ka-mena wurrumangbala

wurrambilyuma. Biya yuwurrakakina kinuwurraku-warakina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya kajungwa eniba kuw-ambilyi-yada aduwaba, kajungwa ngarningka kuw-arrangbijeyini-yada enena-manja angalya ngarningka ambaka-murriyada-da.

⁴ “Mamangbala-manja mambilyuma marringa ngenja kini-larrkajama yelyukwa. Ngalaja yakina ngawa yelyukwa kini-larrinama yanda-langwa arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Yakina ngawa kini-larrinama yelyukwa. Kemberra amurndakibina ngayuwa yelakwa ningi-ngekburakama enena-manja angalya, wurrajija-murriya, yinungungwangba-murriya akwa ngarningka warnumamalya, yakine-ka yelyukwa kawurraki-jungwajinama,” ni-yama Yaweya Nawu-wa-da. ⁵ Kemberra eneja Nawa ni-yamama ebina Yaweya nenu-makama, ni-yamama nakina ababurna-langwa-da.

⁶ Akini-yada ni-larrinu-manja yiningadinuba-wiya yelyukwa yakina, nakine-ka Nawa n-ambilyuma arakba 600 mamarika iya yinungkwura. ⁷ N-awiyebenuma nakina arrawa makinu-wa mijiyanga, Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena akwa ngawa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinuma wurrakina kajungwa warniba kuw-ambilyi-yada. ⁸ Yuwurrakakine-ka yababurna-langwa yinungungwangba-murriya yinungkinungkwarba akwa yididarringka akwa wurrajija-murriya warnungungkwarba akwa wurrididarringka aburrajukwaba nawurrak-awiyebeyinuma arakba arrawa makinu-wa mijiyanga. Amurndakibina enikalyelyubara iya ebina akwurdurda nawurrak-awiyebenuma-da. ⁹ Nuw-awiyebeyinume-ka ebina-langwiya ayakwa nenu-maka-murrilangwiya Neningikarrawara Nawa-manja.

¹⁰ Bi...ya nuw-embimbirrarina ngawa wurrakinu...wa, bi...ya arakba mamangbala mambilyuma marringa. Kemberra ngalaja yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrina arakba ajiringka-manja yakina-da.

¹¹ Umba eneja Nawa nenyuwangkwe-ka nakina. N-ambilyume-ka 600 mamarika iya yinungkwura arakba nakina. Ngalaja yuwilyaba yimawura nu-wurdanguma arakba yakina. Biya yirbulirra arakba yakina. Kemberra ngalaje-ka akungwa angaluba arrawa-langwa ajiringka-langwa amukwa-langwa nuw-aburrumbijanginuma adirrungrarne-ka akungwa akina. Akwa ngarningka angaluba angubina nangwurrkbalijajungwunuma akina. Umba karrawara-langwa ni-larrinuma yelyukwa yadirrungrarna yakina-da. ¹² Yakine-ka ngawa ni-larrilarrinuma yakina yelyukwa umba nara kinu-ngwanjina. Arngkabiyaibuwa-me-ka arngkumemberrkwa marringa iya mamawura ni-larrilarrinuma yiningangkawura yakina-da.

¹³ Umba mibina-manja ngawa mamawura, yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrinu-manja yakina, nuw-awiyebena aburraja Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena, Jema, Yema iya Jebeda, akwa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinume-ka mibinu-wa mijiyanga narruma-ngekburaka-murruwa. ¹⁴ Yuwurrakababurne-ka yakina yinungungwangba akwa wurrajija ebina erriberriba waka nuw-ambilyuma umba ebina waka warnumamalya narr-akwurrakuwama-murruwura namurndak-awiyebeyinuma ngalajukwaba mijiyangu-wa waka yarumuruma akwa yiyukwayuwa. ¹⁵ Yinungkwarka akwa yidarringka yambambilyuma-wiya yiningerribirra yibina ni-ngengkungaminuma yakina nuwurraku-warakama makinu-wa mijiyanga Nawa. ¹⁶ Ebina nenu-makama Neningikarrawara Nawa-manja ni-yamama arakba nakina-da. Kemberra arakba makina mijiyanga Yaweya numa-didumurra-da. Ni-didumurra arakba akawiyuwiyeba akina-da. Aburraja Nawa-murriya arrawa arakba makina-manja mijiyanga.

¹⁷ Kemberra arakba ngalaja yakina yelyukwa ni-larrinuma angalube-ka karrawara-langwa arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Akwa ngarningka akungwa wake-ka arrawa-langwa ajiringka-langwa na-bulbeyinuma akina. Na-wurumbijuwame-ka ebina angalya. Biya nuw-arumidinume-ka ngawa nadiduminuma akina akungwa yanda-langwa numi-yirmanguma mijiyanga makina. ¹⁸ Akine-ka akungwa nuw-arumurumidinume-ka na-ngwujungwujiradinumurra akina, yanda-langwe-ka numu-warrinuma erribirra makina mijiyanga. Na-wilyakama akungwa angerriba iya angerriba makina. ¹⁹ Biya akine-ka akungwa nuw-arumurumidinumurre-ka yanda-langwa yilingajirirra yinijirra akwa angakarjiyinga angalya adidirrungrarna mama amakwilyumide-ka akina na-wurumbijuwama akina akungwa. ²⁰ Akine-ka ngawa ne-yaminjamama nuw-arumurumidinumurre-ka akina yanda-langwe-ka amakwilyumida na-wurumbijuwama angakarjiyinga-manja angalya karrawara 7 metres arakba akina-da. Umba yakwujina na-ngwanjumurra akungwa arakba-da.

²¹ Awurrakibine-ka aburraja awurrakukwala, yinungungwangba-murriya, wurrajija-murriya akwa ngarningka warnumamalya, nawurraki-jungweyinumurra awurrakakine-ka ababurna-langwa. ²² Awurrakibina ariba-manja nuw-ambambilyu-murruwiya,

awurrakibina na-ngengkuwanginu-murruwiya, nawurraki-jungweyinuma ababurna-langwa-da. ²³ Nakine-ka eneja Yaweya nuwurraki-jungwajuwama awurrakakina ababurna-langwa-da. Umba eneja yimbukwa Nawa iya wurruwurrakibina ena-langwa dadingiyenikba iya warninikuwena iya wurradidingiyarrngwa akwa yinungungwangbamurriya yuwurrakibina nawurrak-awiyebeyinuma mijiyangu-wa wurrakina yimbukwa warniba nuw-ambilyuma makina-manja mijiyanga.

²⁴ Bi...ya ngalaja ngawa akungwa amakwilyumida angalya nuw-ambilyumurra yandalangwa yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma yakina-da.

8

Namurndaki-ngburingkadinu-mulangwa angalya

¹ Eneja Neningikarrawara nara nakina kini-yakuwabijuwa Nawa akwa yuwurrakibina yinungungwangbamurriya, wurrajija-murriya mibina-manja mijiyanga. Biya arakba arirra ni-larrkama nakina Neningikarrawara kajungwa ke-ngburingkadini-yada akungwa akwa ka-larrini-yada akina. ² Umba ngalaja ebina na-bulbeyinumurra angaluba ajiringkalangwa akina arakba na-didijungwuma akwa angubina ngarningka na-didijungwuma nari-yada kini-ngkilarrina arakba yelyukwa.

³ Bi...ya arakba akina akungwa kembirra na-larrilarrina, na-larrilarrina, na-larrilarrina akina, yanda-langwa yuwurrakibina yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. ⁴ Ngalaja kembirra yimawura arakba yirbulirra ngarningka. Kembirra angakarjiyinga-manje-ka ngalaja makina num-ambarringama arakba mijiyanga. Emikirra angalya Arareda. ⁵ Akine-ka ngawa kembirra akungwa na-larrilarrinuma ngawa na-larrilarrinuma akina.

Biya ngarningka yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. Biya yinikaduwa yimawura arakba yakina. Ngalaja kembirra amurndakibine-ka alingilingajirirra angalya nuw-ambijangeyinumurra arakba akungwa-langwa narurumbijuwa-murrada.

⁶ Ngalaja kembirra arngkabiya-ruwama-murra arakba arngkumemberrkwa marringa iya mamawura numu-rukwurukwulyuwakenuma. Eneja kembirra n-ambijangajuwama arakba nakina edirra Nawa makina-langwa mijiyanga. ⁷ Biya nakina ni-larrkama edirra-langwa yuwilyaba yingwa-da. Umba yakina ngawa n-angkarrinume-ka ni-rukwurukwulyuwakenumurra. Nara kini-lawurradina umba ni-rukwurukwulyuwakenumurra yakina yanda-langwa na-jerridinumurra akina akungwa eningangkawura-da.

⁸ Kembirra n-embirrarinu-manja yakinu-wa yingwa nakina Nawa, ngarningka arakba n-ambijangajuwa edirra biya ngalamba-langwa darrawurukukwa dakina nanga-larrka arakba dakina, ka-jerridinu-murrikbe-ka akina akungwa. ⁹ Nanga-larrka dakina akena ngalaja yingu-marrowarne-ka. Angalya akungwa-wiye-ka ambaka akina. Kembirra yingirukwurukwulyuwakena biya yingi-lawurradina mijiyangu-wa, nara-baba ebina angalya ngala-langwa dadik-ambarri-yada dakina-da. Biya ni-lawulawaja ayarrka nakina Nawa akwa nanga-rndarrka edirra-langwa akwa nanga-lawurrakajuwa arakba dakina-da.

¹⁰ Bi...ya n-embirrarina ngarningka mamangbala mambilyuma marringa nakina Nawa-da. Biya kembirra arakba dibina-murrada darrawurukukwa nanga-larrka ngarningka-da. ¹¹ Kembirra num-awiyebu-manja arakba mamawura biya dubukwaya dakina, ngarningka yingi-lawurradina enuwa-wa. Biya yingu-wilyakama amarda akina makinu-wa mijiyanga. Eningabe-ka engkalye-ka amangwurrajija akina. Eneja Nawa arakba kembirra neningma nakina-da akina arakba akungwa nare-ka ebina-da.

¹² Biya ngarningka ambaka n-embirrarinuma mamangbala mambilyuma marringa nakina yakwujina Nawa-da. Biya dakina-murrada ngawa nanga-larrkama ngarningka. Nanga-larrkama dakina akena nara ngalaja kingi-lawurradina enuwa-wa-da.

¹³ Ebina-wiya makine-ka mijiyanga num-ambarringama makina. Kembirra yimangbale-ka yimawura nu-wurduwurdanguma yakina. Kembirra na-jerridinumurra arakba akina akungwa. Biya yinikaduwe-ka arakba yimawura yakina. Umba eneja Nawa neniyuwangkwa arakba nakina. 601 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina arakba. Biya kembirra numa-ngwur-dangmajuwama arakba nakina mibina meningikarrawara mijiyanga-da. Biya n-andeyumurra yadikina angerriba akinu-wa angalya akena ne-ngburingkaduma arakba-da.

¹⁴ Ngalaja kembirra yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanga yakina. Kembirra nara-wiya yinikaduwa yimawura akine-ka angalya namurndaki-ngburingkade-ka arakba.

¹⁵ Eneja kembirra arakba Neningikarrawara ni-yama nakina Nawu-wa, ¹⁶ "Likaja arakba makina-langwa mijiyanga," ni-yama. "Jadena, nungkuwa iya dadingiyena

iya nungkwa-langwa nenikuwena-murriya akwa wurradidingiyarrngwa. ¹⁷ Akwa wurrumurdakakina wurrajija-murriya yinungungwangba-murriya abi-jadena arakba aburrajukwaba,” ni-yama Neningikarrawara. “Wunuwurraku-warakine-ka yada yimurndakeyina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya, kajungwa kuw-arrikarrangbijeyini-yade-ka arakba ngarningka, akwa kuw-ambilyi-yada eminingkamanja iya eminingka-manja angalya,” ni-yama.

¹⁸ Eneja kembirra ni-jadinga arakba nakina Nawa-da akwa ena-langwa warnumamalya mibina-langwa mijiyanga-da. ¹⁹ Ngalajukwaba nuwurraki-jadangumurra arakba yimurndakibina yinungungwangba nuwurraki-darrbukwajungwunumurra, akwa wurrajija-murriya aburrajukwaba nawurraki-jadanguma nawurraki-darrbukwajungwunumurra-da.

Nenumini-daka-mulangwa Nawa yinungungwangba Yaweya-langwa

²⁰ Kembirra Nawa nuwurra-murndukwamurra angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwamurra akina akwa ni-ngekburaka alda kajungwa neniki-daki-yada yinungungwangba Yaweya-langwa. Biya yinungungwangba-murriya yuwilyuwilyabawiya nu-manguma, akwa wurrajija wurruwilyuwilyabawiya nenu-manguma ebina enikalyelyubara-murruwiya. Biya nara kini-ringandanga umba engkinyungwurra ngawa ni-dakama nakina amurndakakina akina-manja angwarnda. Nakina nuwurrakidakama akina angerriba Yaweyu-wa akwa neni-yangmarngkwajuwame-ka nakina Yaweya. ²¹ Eneja Yaweya ni-kirruwanju-manja awurrakakina ni-daka-mulangwa nakina Nawa, ni-yangmarngkwune-ka nakina-da.

Biya ni-lyangkiyama arakba nakina Yaweya, “Akina-be-ka ngawa. Nara ngarningka ningena e-yamama e-kbajuma enena ajiringka kuw-arriyakajungwuna-mulangwa warnumamalya awurrariya-langwa. Ningeningme-ka ningena wurrumurdakeyina warnumamalya wurriyukwayuwa-wiye-ka warne-ka ngawa wurruwurrariya. Ebina nuw-engkingkirrikajamurra, na-likajama aburra-langwu-wa mangma, awurrariye-ka akina. Akena nara arakba ningena a-jungwajuma ebina enena-manja angalya kamurndakambilyama. Nara arakba ngarningka e-yamama ningena.

²² “Enena-bina arakba kembirra-da. Aburraja warnumamalya karri-lungkuwabijini-yada aninga-murriya arakba ngarningka enena-manja angalya, akwa karruwurrak-arrangbini-yada ebina-murrada aninga. Ngalaja enena-bina akilarrkardidarra akwa ngawa akilarrkumurdada ke-yuweyinamurra akina-da, yanda-langwa ka-jerridina-manja amurndakenena angalya akina-da. Enena-bina ngawa alyarrngwalyilya akwa meningilida ke-yuweyinamurra ke-yaminjaminamurra ngalajukwaba ngawa-da,” ni-yama Yaweya Nawu-wa-da.

9

Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yarrkakumarnuma Nawa-langwa

¹ Biya kembirra Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa nakinamanja Nawa akwa ena-langwa-manja warninikuwena, akwa ni-yama aburruwa-wa, “Wurrababurne-ka wurriyukwayuwa k-akumajungwunama ningkakina kajungwa kuw-ambilyi-yada nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ababurna-manja angalya wurrakina-da. ² Ngalaja yuwurrakeyine-ka yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya akwa akwalya-murriya kamurndak-akbar-denama nungkwurruwalangwa. Umba nungkwurraja kirrakina yiku-bungkawadinama amurndakakina-manja. ³ Biya yik-alyubarinama arakba warna wurrajija akwa yinungungwangba-murriya akwa akwalya. Ebina-wiya ngarra-kwama nganja amarda-murriya aningi-yada yik-alyubarini-yada. Umba yimurndakenena yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya akwa akwalya-murriya ngarra-kwunamurra ngayuwa aduwaba kajungwa yik-alyubarini-yada ababurna-langwa aninga iya akwalya. ⁴ Akena kum-ambilya-manja ambaka merra makina yakwujina yakina-manja yinungungwangba-murriya, kembirra nara nungkwurraja alyubaruma amadangkwa. Nare-ka kirrakina alyubaruma akina, mena akwanenibike-ka nuw-ambilya-mubaba merra-manja akina.

⁵ “Umba kirruwilyaba yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyaba-manja warnumamalya, kembirra wurrukuala warnumamalya aburramba-langwa yikabubanjumindename-ka wurrakina. Umba ngarningka yiningerribirra yinungungwangbamurriya yibina yabarda awinyamba yikenu-wardena-manja karnumamalya-manja, ngayuwe-ka kamini-lawurrakajinama yakina nungkwurra-langwa, akwa kini-jungwajinama ngayuwa yakina yabubarda-da. ⁶ Ngayuwa ngarra-ngekburakama karneka karnumamalya wuburra ngayuwa Ningeningikarrawara. Akina-langwa kirruwilyaba

karnumamalya yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyaba-manja warnumamalya biya ka-jungwuna-manja wurrakina, kembirra aburraja wurrakina warnumamalya yikabin-gajinama kirrakina-manja-da.

⁷ “Umba nungkwurraja wurrababurna wurriyukwayuwa yik-akumajungwunama kirrakina kajungwa nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warnikinikaduwa kuw-ambilyi-yada eminingka-manja iya eminingka-manja angalya wurrakina,” ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warninikuwena.

⁸ Biya ngarningka ni-yama Neningikarrawara aburruwa-wa, ⁹ “Ngayuwa ningena aduwaba ki-yarrkakumurnama arakba ayakwa eningarumuruma nungkwurra-langwa. Ngalaja akine-ka ayakwa nungkwurra-langwi-yada iya nungkwurra-langwi-yada wurrumirumirenungwa warnikinikaduwa-langwi-yada. ¹⁰ Amandangwa nungkwurra-langwi-yada kirrababurna-langwa akina akwa ngarningka amurndakibin-langwa yelakwa nawurrak-ambilya-murrilangwa aduwaba ne-ngengkuwangina-murrilangwa, amurndakibin-langwa kirruwurraki-jadujuwa-mulangwa mijiyang-langwa nungkwurruwa. ¹¹ Amurndakeyina-bina ayakwa eningarumuruma aduwaba ngarra-makinama nganja. W-engkirrikiya! Aduwaba-langwa nara ngarningka amurndakibina ningi-yamama enena-manja angalya nara arakba ningena e-yamama. Nara ningena a-larrkama arakba yamakwulumida yelyukwa, akwa nara a-lyurkuma a-wurumbijuma amurndakenena angalya ababurna-langwa akungwa-murra akwa nara a-jungwajuma wurrababurna-langwa warnumamalya iya wurrajija iya akwalya akwa ngawa yinungungwangba-murriya.

¹²⁻¹³ “Ngayuwa kembirra ningena arakba ka-wilyakajinama kirrakina nganyangwa ayakwa eningarumuruma nara amurndakakina a-yarrkuwarrukwajuma. Akine-ka ngawa ke-yaminama eningangkawura nungkwurra-langwi-yada akwa amurndakibin-langwa ne-ngengkuwangina-murrilangwa ababurna-langwa. Ningena kembirra kamin-akumurnama karnumamalya-langwa daka duwurruwilya angubina-manja. Nungkwurraja kembirra yikinga-rringkinamanja daka karna karnumamalya yiki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Kembirra ambaka-murra aburraja wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa karringa-rringkinama dakina akwa ngawa aburra-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Karringa-rringkinamanja dakina wurrakina ke-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina. ¹⁴ Kembirra ku-wurumbijinanmanja ngayuwa angubina, akwa king-akumurnamanja dakina duwurruwilya angubina-manja, ¹⁵ kembirra ki-yakuwerribikajama ngayuwa nganjukwaba nganyangwu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa nungkwurruwa-wa aduwaba. Akwa nganyangwa ngarningka ayakwa enena yinungungwangba-murriya-langwa iya wurrajija-murriya-langwa amurndakibina nawurrak-ambilya-mulangwa enena-manja angalya aduwaba. Ngayuwa ningena ngarra-makinama aduwaba, nara ngarningka a-wurriluma amurndakakina-da.

¹⁶⁻¹⁷ “Kembirra yikinga-rringkinamanja nungkwurruwa dakina duwurruwilya angakuba angubina-manja, nganjukwaba kembirra kinga-rringkinamanja ki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa eningangkawura. Kembirra ngayuwa akina ki-yamina-manja, ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina enena ayakwa eningarumuruma nganyangwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada aduwaba. Kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada iya wurrababurna-langwi-yada warnumamalya iya ababurna-langwi-yada akwalya-murriya iya yababurna-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa ngawa wurrababurna-langwi-yada wurrajijamurriya,” ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warninikuwena nakina-da.

Nawa-langwa akwa warninikuwena-langwa

¹⁸ Aburubukwurrara wurrabiyakarbiya warninikuwena Nawa-langwa nabuk-awiyebeyinuma mijiyangu-wa akwa nabuki-jadanguma wurrubukalakina makina-langwa mijiyanga. Biya warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Yeme-ka nakina nungwenikba Kenina-langwa. ¹⁹ Umba wurrumurndakeyine-ka Nawa-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra warningadinuba-wiya warnumamalya na-jerridumanja ebina akungwa amakwulumida.

²⁰ Eneja Nawa ni-lungkuwabijuwama aninga-murriya, akwa nakina-bina neningadinuba-wiya ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena-da. ²¹ Biya kembirra ni-ngeburakama akina akwurena-langwa amalyirra. Biya Nawa akwa ena-langwa

warnumamalya wurrakina ne-bekeyinuma akina amalyirra. Biya arngkawura ni-bekinume-ka nakina Nawa akina akwurena-langwa amalyirra ni-ngekburaka-mulangwa, biya nu-bungwurriride-ka nakina. Biya nakina Nawa nang-aburawaka dumbala ena-langwa akwa nu-mungkwulinga neyebirra ena-langwa-manja nanga-likirakamurrumanja kalikwa nakina-da.

²² Eneja nenikuwenikba Yema nibina nungwenikba Kenina-langwa nubukwaya nilikena nakinu-wa nungwenikba, biya neni-rringke-ka nabalmungkwur-da nakina. Biya nilikena nakina akwa neniliraku-maka ena-langwu-wa wunambilyuma nawenikba-kiya.

²³ Umba aburnaja wunalakina Nawa-langwa wunaruma-murrikiya-dangwa warnikuwabulena-kiya neninga-wilyakama wunalakina dumbala enuwa-wa. Biya nening-alyilyadijuwama mirirba-langwiya akwa kembirra neni-likenuma mirirbama nungwarringba-wa nibina nu-kukwunumurrkwulu-murruwa. Biya nenuwurumbijuwama dakina dumbala enuwa-manja nara-baba keni-ngayindanga keni-rringka nakina neyebirra-da. Biya nening-akumarnu-mulangwa kembirra dumbala nungwarringba-manja neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁴ Eneja kembirra Nawa n-eningabada arakba nakina. Akwa nilikena akwa nare-ka, nu-werrikawinyambadinume-ka arrawa yukwudukwuda-manja nakina, n-engkirikenu-mulangwa ni-yama-mulangwa ena-langwa niyukwujiya-da nenikuwenikba-da. ²⁵ Biya nakina Nawa arakba neni-kbajama Yemu-wa-da akwa ena-langwu-wa wurrumirimirena warnikinikaduwa-wa-da. Biya ni-yama nakina kembirra, “Ningene-ka ningeni-kbajinama Keninu-wa.

Kembirra yadikina ena-langwa wurrarrkwurruwena ka-bungkawadinama enuwa-manja.

²⁶ Umba nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Yaweya nibina Neningikarawara Jema-langwa.

Eneja nakina Jema kinu-bungkawadinamurra Kenina-manja.

²⁷ Kembirra eneja nakina-manja Jebeda kenu-kwunamurra wurrababurna wurriyukwayuwa Neningikarawara, akwa kuw-ababurnadinama wurrakina.

Akwa ngarningka wurrumirimirena Jebeda-langwa kawurrak-ambilyama wurrakina Jema-langwa-manja warnumamalya wurruwurrakawura-murra.

Kembirra Jebeda kinu-bungkawadinama enejukwaba Kenina-manja,”

ni-yama Nawa. Umba akina ekirra Jebeda ne-yaminama “kuw-ababurnadinama.”

²⁸ Biya akina kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa adirungwarna-dangwa kembirra arakba nakina Nawa n-ambilyumurra 350 mamarika iya yinungkwura ngarningka.

²⁹ Biya n-ambilyu-manja 950 mamarika iya yinungkwura nakina ni-jungwuma arakba-da.

10

Nawa-langwa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa

¹ Amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama akina Nawa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa-langwa. Nawa-langwa warninikuwena wurrabiyakarbiya nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Jema iya Yema akwa Jebeda. Biya kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa amakwulumida ababurna-langwa wurrubukalakina kembirra nabuk-akumajungwunuma arakba warninikuwarrngwa.

² Aburraja kembirra warna Jebeda-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Kawuma iya Mekeka iya Madaya iya Jabana iya Dubala iya Mejeka akwa ngawa Diraja. ³ Akwa warna ngarningka warninikuwena naruma-langwa Kawuma-langwa. Warnimikirra wurrakina Ajikeneja iya Ribada akwa ngawa Dakarma. ⁴ Akwa warna ngarningka warninikuwena nenikumarnjenikba-langwa Jabana-langwa. Warnimikirra wurrakina Elija iya Beyina iya Jaburija akwa ngawa Rawuda. ⁵ Kembirra aburraja wurrumirarrngwa wurrakina-langwa Elija-murriya-langwa nuw-errbalinuma arakba wurrumurndakakina mijiyelyu-wa iya ayangkiyangkidarrbu-wa.

Umba kembirra wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurriylimberrkwulumida, wurriylimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurriylimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa neyengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina akena nuwilyaba-me-ka ngawa neningadinuba-wiya numirringba Jebeda nakina-da.

⁶ Umba warna wurruwurrakuwarra warninikuwena Yema-langwa. Nakine-ka Yema nenikumarnjenikba Jebeda-langwa nakina. Warnimikirra warninikuwena Yema-langwa wurrakina Kwuja iya Yijiba iya Libiya akwa ngawa Kenina. ⁷ Akwa warna warninikuwena

naruma-langwa Kwuja. Warnimikirra wurrakina Juba iya Yebila iya Jabuda iya Rama akwa ngawa Jabudeka. Umba Rama-langwa warnikuwabulena-kiya wunenimikirra Juba akwa Diden wunalakina.

⁸ Umba nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Kwuja-langwa n-ambilyumurra nakina enejukwaba. Nenimikirra nakina Nimurada. Nakine-ka Nimurada neningadinubawiya nu-bungkawadinuma wurrukwalamanja warnumamalya wurrimininingkamanja. Nara ena-langwa-manja wulkwa warnumamalya kinu-bungkawadina nakina umba wurrimininingkamanja ngarningka warnumamalya nu-bungkawadinuma nakina. ⁹ Eneja Yaweya nenu-mamurikajuwama nakina Nimurada-manja. Kembirra nakina Nimurada nabarde-ka nenungkarba nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangbamurriya. Aminakina-langwa aburraja wurrukwalamanja warnumamalya na-makijeyinama aduwaba wurrakina, "Yaweya kenu-mamurikajinama nungkuwa nungkawajukwaba, kaju ngawa ningkabarda k-ambilya-yada nungkuwa ningkakina, wuburra laka arakba-wiya nabarda yinungungwangbamurriya n-ambilyuma Nimurada nakina-da," ne-yaminama na-makijeyinamurra ayakwa warningaduwaba warnumamalya wurrakina-da.

¹⁰ Nakine-ka Nimurada ni-lyingama adinubawiya abukalakina angalya emikirra Babulena iya Ereka akwa Akada. Abukalakina angalya nuw-ambilyuma aringbirra-manja angalya emikirra Babulena. ¹¹ Biya kembirra akina-langwa angalya Babulena-langwa ni-likenuma nakina Nimurada eminingku-wa angalya emikirra Ajiriya. Umba yakwujina ngawa aburraja ena-langwa warnikuminuwar-duwar-da narri-likirakama ababurneka alikira. Narri-likilikirakamurra amurndakakina yanda-langwa abiyarbuwa angalya aminababurna alikira nuw-arjeyuma abukalakina, emikirra Niniba iya Riyabadi iya Kela ¹² akwa Rejena. Awilyaba angalya Niniba nuw-ambilyuma alalubaja umba awilyaba angalya Kela adadibina. Ngalaja Rejena wilyarra. Umba akina angalya Kela amakwilyumide-ka angalya akina.

¹³ Umba eneja Yema-langwa nenikuwenikba Yijiba nenu-wilyakama nakina wurramangbala wurrambilyuma warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Lidiya iya Anama iya Liyaba iya Nabuda ¹⁴ iya Badirija iya Kajila akwa ngawa Kabudawa wurrakina. Nakine-ka Kabudawa, nibina niyukwujiya-dangwa nenikuwenikba Yijiba-langwa, neningadinubawiya numirringba nakina WarninguBilijija-langwa warnumamalya. Aburraja wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijiba-langwa narra-wilyakama wurrakina warnimikirra Lidiya-langwa akwa ena-langwa-langwa wurrarrrkwurruwena.

¹⁵ Eneja Yema-langwa nenikuwenikba Kenina nenu-wilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Jayidina, nibina naruma-dangwa, akwa Yeda. ¹⁶ Umba aburraja wurrukwalamanja ngarningka warninikuwena Kenina-langwa nuw-ambilyumurra wurrakina. Kembirra nakine-ka Kenina neningadinubawiya numirringba wurrababurna-langwa warnumamalya nakina. Wurrumurndakenena warnimikirra: WarningiJebija iya WarningAmawa iya WarningiKikaya ¹⁷ iya WarningiYiba iya WarningArika iya WarningiJeyina ¹⁸ iya WarningArbada iya WarningiJemara akwa ngawa WarningiYamada. Wurrumurndakenene-ka warnumamalya nawurrak-errbalinuma, yanda-langwa wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurriylimberkkwulyumida, wurriylimberkkwarra awilyaba-manja angalya akwa wurriylimberkkwarra ngarningka awilyaba-manja angalya.

¹⁹ Umba aburra-langwe-ka angalya awilyaba-murra ngawa aruma ekirra Kenina amurndakakina ababurna-langwa. Kembirra akina angalya emikirra Kenina amakwulyumida angalya aringbirra akina. Biya amurndakakina ngawa angalya amurndakibina Kenina-manja ngawa nuw-ambilyumurra akina na-likenuma nuw-errbalinuma amurndakakina Jayidina-langwa akwa engku-wa angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada yanda-langwa Kera, ebina nuw-ambilyuma angalya akwadangwa Kajaya. Akwa na-likenuma ngarningka amurndakakina angalya aburra-langwa angerriba engku-wa alyengmilyengmu-wa yanda-langwa Jaduma iya Kamara iya Aduma akwa ngawa Jebawuma, ebina nuw-ambilyuma akwadangwa Leja akina.

²⁰ Umba wurrumurndakibina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurriylimberkkwulyumida, wurriylimberkkwarra awilyaba-manja angalya umba wurriylimberkkwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrimineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijebe-ka nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina warnumamalya akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinubawiya numirringba Yema nakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jema, nibina Nawa-langwa nenikuwenikba naruma-dangwa, n-ambilyumurra neningadinubawiya nenumamalya WurriYiburuwa-langwa warnumamalya nakina. ²² Warne-ka Jema-langwa wurruwurrakuwarra warninikuwena. Warn-

imikirra wurrakina Elama iya Ajura iya Arbakijada iya Luda akwa ngawa Arama.²³ Akwa ngarningka warna Arama-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Wija iya Wula iya Keda akwa Mejeka.²⁴ Umba Arbakijada-langwa nenikuwenikba Jela nakina. Akwa Jela-langwa nenikuwenikba Ebera nakina.²⁵ Kembirra Ebera nenuwilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabulena. Nuwilyaba Beleka nakina. Nambilyu-wiya nakina nenungkuwarba aburraja wurraburna-langwa warnumamalya nuw-errbalinumurra wurrakina. Kembirra aminakina-langwa neni-yengbijuwama nakina Beleka nenimikirra, mena akina ekirra Beleka ne-yaminama “nuw-errbalinuma.” Umba narrkuwenikba Beleka-langwa Jakidena nakina.²⁶ Akwa warna warninikuwena Jakidena-langwa. Warnimikirra Almadada iya Jeleba iya Yajarmabeda iya Jera²⁷ iya Yadarama iya Wijala iya Dikila²⁸ iya Abala iya Abimeyela iya Juba²⁹ iya Abura iya Yebila akwa ngawa Jawubaba. Wurrumurdakenene-ka warninikuwena Jakidena-langwa-da.

³⁰ Umba amurndakakina angalya wurrumurdakakina-langwa warnumamalya nalikenuma Meja-langwa akwa angerriba Jubara-wa nuw-ambilyu-murruwa angalya angakarjiyina alyengmilyengma-langwa.³¹ Umba wurrumurdakakina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyumurra wurrilyimberrkwulumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrakina akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinuba-wiya numirringba Jeme-ka nakina-da.

³² Wurrumurdakakine-ka wurruwurrakwulumida warnumamalya Nawa-langwa wurrumumirena warninikaduwa wurrakina-da. Narruma-manguma wurrakina mamurukwa Nawa-langwa-langwa warninikuwena yanda-langwa wurrilyimberrkwulumide-ka wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba warnumamalya nuw-ambilyuma wurrakina arakba. Na-walyerre-ka ebina akungwa amakwulumida, kembirra wurrumurdakakina ngawa warnumamalya wurrilyimberrkwulumida nawurraki-yebijebakajungwunuma wurrilyimberrkuwarra iya wurrilyimberrkuwarra warnumamalya ababurna-manja angalya wurrakina-da.

11

Alingajirirra-langwa alikira Babulena-manja

¹ Biya adinuba-wiye-ka wurruwurrakakina warnumamalya wurrubina nuw-ambilyu-murruurra akini-yada nuw-ambilyumurra engka-manja iya engka-manja angalya, umba awilyaba-me-ka ngawa ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina.² Umba alyengmilyengma-langwa ngawa nuw-ambilyumurra. Biya kembirra arakba na-marrawarnuma nawurraki-likenuma wurrakina. Biya arakba narruwurrak-akburrangarna angakbilyuwalya angalya emikirra Babuleniya. Biya yakwujina arakba kembirra nawurrak-ambilyuma wurrakina-da.

³ Biya arakba kembirra wurruwurrakakina warnumamalya na-lyelyimbukweyinama warniki-ngekburaki-yade-ka alikira. Ne-yama, “Ngarri-ngekburakina alikira amilyumilyinja-murra,” ne-yama. Kembirra narri-ngambajuwama akina amilyumilyinja akungwa-ma. Kembirra narri-ngekburakama akina akwa narr-akumarnuma mardidarra-manja mamawura, ka-dakini-yada akwurraki-yada yanda-langwa akina na-kwurrakidinumeka-ka. Akwa ngarningka minyadirra makina narruma-wilyakama wurrakina. Biya narr-akumarnuma amurndakakina amilyumilyinja awilyuwilyabawiya, akwa ngawa minyadirra ngarningka narrum-akumarnuma wilyarra, kajungwa kuw-abalkayukwuni-yada arrubuda amurndakakina alikira. Biya kembirra narri-ngekburakama wurrakina alikira aburra-langwa amilyumilyinja-murra akina-da.

⁴ Biya nawurraki-yama wurrakina, “Kwa, ngarri-ngekburakina ababurna alikira. Umba awilyaba akina aki-ngekburakinama, akine-ka alingajirirra aki-ngekburakinama. Nara amurndakeyina wuburra alikira e-yamama umba jujuje-ka alingajirirra aki-ngekburakinama,” wurrakina nawurraki-yama. “Enene-ka ngarri-ngayindenama aki-ngekburakinama alingajirirre-ka, kajungwe-ka angubina-manja kuw-akburrangini-yada akina,” ne-yama. Biya nawurraki-yama wurrakina, “Ngarruwurrakeyine-ka aduwaba ngarri-ngayindenama ngarringbudi-yade-ka ngarna aku-wilyakijeyini-yada, akwa ngarningka aka-wilyakajini-yada ngakwurra-langwa-manja wurrumirumirarra ngarna ngarrumirumirarrngwa ngarrabarda warka akwa aringawa. Ngarri-yaminamurra enena aduwaba kajungwa nari-yada angerriba iya angerriba awurra-murrkwuluma ngarruwurrakeyina, umba akuwurrak-ambilyi-yada ngawa awilyabamurra-manja angalya,” ne-yama.

⁵ Biya arakba wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngekburakama ababurna eyukwayuwa alikira akwa ngawa akina awilyaba alingajirriira-dangwa alikira. Eneja kembirra ni-dirrirnda angaluba nakina Yaweya kajungwa kenuwurraki-rringkini-yada wurruwurrakakinu-wa. ⁶ “Warne-ka wurruwilyaba-ma warnumamalya,” ni-yama, “akwa awilyaba-me-ka ayakwa warna ne-yengbinama,” ni-yama. “Wurrumurndakeyina adinuba-wiya enena alikira narri-ngekburakama. Akwa adinuba ngarningka awurrakibine-ka ngarningka akwala ke-yaminame-ka awurrakakina ngawa. Engka iya engke-ka ke-yaminama eningerribirra karri-ngayindena-manja,” ni-yama.

⁷ Biya nakina Yaweya ni-yama ngarningka, “Ngakwuruwa kembirra aki-likajamurra arakba ngarna aki-dirrirndama akaminu-kuwarrukwajini-yada ayakwa aburra-langwa, nari-yada kembirra amin-engkirrikajuma wurrumurndakakina,” ni-yama nakina Yaweya. ⁸ Biya nakina Yaweya arakbe-ka ni-dirrirnda akwa nenumini-kuwarrukwaja aburra-langwa ayakwa akwa angerriba iya angerribe-ka nenuwurraki-larrkena wurrakina akina-manja angalya. Biya na-ngwanja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya, nara karri-ngekburaka amurndakakina alikira-da. ⁹ Akine-ka angalya narri-yengbijuwama Babulena, mena yakwujina Yaweya nenuminu-kuwarrukwajuwamubaba nakina ayakwa, akwa akina ekirra Babulena ne-yamina-mubaba “nu-kuwarrukwajuwama ayakwa.” Biya kembirra Yaweya nenuwurraki-larrkenumurra wurrumurndakakina warnumamalya yadikina engku-wa iya engku-wa angalya nakina-da. Kembirra aburraja na-ngwarndirriyina arakba wurrakina-da.

Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁰ Amurndakenena akwala ayakwa Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa. Na-jerridu-mulangwa ebina akungwa amakwulyumida, kembirra mambilyuma mamarika numu-ngwingbijanguma iya yambilyuma yinungkwura nungwingbijanguma. Kembirra arakba nakina Jema 100 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Arbakijada. ¹¹ Bi...ya ngarningka 500 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Arbakijada 35 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jela. ¹³ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jela 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Ebera. ¹⁵ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Ebera 34 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Beleka. ¹⁷ Bi...ya ngarningka 430 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Beleka 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Riyuwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 209 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁰ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Riyuwa 32 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jerukwa. ²¹ Bi...ya ngarningka 207 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jerukwa 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Neyawa. ²³ Bi...ya ngarningka 200 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Neyawa 29 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Dera. ²⁵ Bi...ya ngarningka 119 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalu ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-mulangwa 70 mamarika iya yinungkwura nakina Dera, n-akumajungwunuma arakba nakina wurrabiyakarbiya warninikuwena warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena.

Dera-langwa-langwa wurrumirumirena

²⁷ Warna wurriyukwayuwa Dera-langwa. Wurrabiyakarbiya warnnikuwenana ena-langwa, warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena. Akwa Yerena-langwa nenikuwenikba Lada. ²⁸ Bi...ya Yerena ni-jungwa nakina ena-langwa-manja angalya ni-rukwlarru-murrumanja, emikirra Wura. Akine-ka angalya Wura akina-manja aringbirra angalya emikirra Babuleniya. Kembangirra yakwujina ngawa ni-jungwuma nakina Yerena n-ambilyu-wiya nungwenikba Dera neniba ambaka. ²⁹ Umba ngalaja Aburema-langwa dadingiyenikba Jeraya dakina, dibina dadiyamarnjenikba umba diminingka dirndadikba. Ne-yaminjamama wurrakina warnumamalya akina-manja angalya akini-yada. Umba Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina, dibina dadiyawanikba Yerena-langwa. Eneja nuwilyaba ningka nenikuwenikba Yerena-langwa nakina nenimikirra Yijika. ³⁰ Akena dakine-ka Jeraya duburubura ngawa dadingarijira-ma dakina.

³¹ Bi...ya kembangirra ni-likena arakba nenu-wilyaka nakina Dera nenikuwenikba Aburema akwa numirenikba Lada, nibina ni-jungwu-mulangwa nungwenikba Yerena, akwa ngarningka darngkiyenikba Jeraya, dibina dadingiyenikba Aburema-langwa, akwa narri-lalika arakba akina angalya Wura warniki-liki-yada wurrakina aringbirru-wa angalya emikirra Kenina. Biya na-likena arakba wurrakina-da.

Bi...ya narr-akburranga wurrakina akina angalya emikirra Yerena. Aruma angalya aminababurna alikira iya warnumamalya akina. Akwa nuw-ambilyuma yakwujina arakba-da. ³² Kembangirra yakwujina ngawa akina-manja angalya ni-jungwa arakba Aburema-langwa nungwenikba, nibina neniyuwangkwa Dera. 205 mamarika iya yinungkwura nakina n-ambilyuma biya ni-jungwa akina-manja angalya-da.

12

Aburiyama-langwa-langwa warnumamalya - Neningikarrawara nen-ardijuwa-mulangwa Aburemu-wa

¹ Bi...ya eneja Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, "Wu-lalikina arakba enena angalya nungkwa-langwa iya nungwena-langwa. Akwa wurrawurraki-lalikina arakba wurru-murndakenena warnumamalya nungkwa-langwa enena-manja angalya. Biya ki-likaja arakba angabu-wa angalya eminingku-wa yiba-wilyakajina-murruwa ningkakina," ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

² Biya nenu-makama ngarningka enena ayakwa enuwa-wa akwa ni-yama, "Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurna-ka numirena-murriya warnikinikaduwa.

Wurrakine-ka kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwulyumide-ka wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya kuw-ambilyamurra wurrakina.

Umba ngayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja akwa kembangirra ningkumik-biyiyaningkakina

yanda-langwa wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama ningkenimikirra nungkwa-langwa.

Ngayuwa ki-yaminama akina kajungwa nungkwamba-langwa ki-yamini-yada ningkakina eningaba wurrukwala-manja warnumamalya.

³ "Aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yengbinama eningaba ayakwa nungkwa-langwa-langwa.

Kembangirra ngayamba-langwa arrkala eningaba ayakwa ki-yengbini-yada wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Umba aburraja warningerribirra warnumamalya kabi-kbajina-manja nungkuwa-wa, kembangirra ngayamba-langwa ke-kbajinama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Biya ki-yaminama ngayuwa eningaba wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya,

wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwa-manja,"

ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁴ Bi...ya eneja Aburema neniyuwangkwa arakba, 75 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina. Biya ni-lalika ebina angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Yerena akwa ni-likena eminingku-wa angalya aringbirru-wa Kenina, menababa Yaweya adinuba-wiya nenu-makamurra neniki-lika-langwa yenjerrickina akinu-wa angalya nakina. Umba eneja nenikuwenikba Lada ni-likenumurra nakina Aburema-manja. Nakine-ka Lada-langwa nungwenikba wunadiyerra-manja Aburema. ⁵ Biya nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba Jeraya akwa ngarningka nenikuwenikba Lada nenu-wilyakamurra. Akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnungkwarba iya wurridaringka wurribina na-mungkwuluma ena-langwa-manja angalya akwa nenuminu-war-duwar-danguma ena-langwa warka aburrajukwaba nenu-wilyakamurra.

Narri-larrngkajikamurra wurrakina ababurna-langwa amurndakijika iya angwarnda amurndakibina narru-manguma nuw-ambilyu-wiya wurrakina Yerena-manja, akwa namurndaki-likenuma arakba-da.

Namurndak-alilikenu...wa. Ne-yar-da arakba wurrakina ebina-manja angalya Kenina aringbirra-manja. ⁶ Akini-yada kembirra akina-manja ngawa angalya, aburraja wurrakina warnumamalya warnimikirra WarningiKenina nawurrak-ambilyuma ngawa wurrakina. Kembirra yakwujina ngawa Kenina-manja ngalaja akwurdudukurda eka aburra-langwa amalawudawarra nuw-alkayanguma engka-manja iya engka-manja angalya. Yakwujina ngawa wurrakina WarningiKenina warnumamalya ne-yengbinumurra ayakwa wurrakina aburra-langwu-wa amalawudawarra eka.

Aburraja kembirra Aburema-murriya namurndak-ambilyumurra wurrakina Kenina-manja. Biya namurndaki-likenuma engku-wa iya engku-wa angalya yakwujina ngawa yanda-langwa narr-akburrangama angakingakarjiyinga angalya. Akina-manja ngawa angalya ngalaja awilyaba-ma akina eka akwurdudukurda nuw-arndurrkwarjeyumurra engemba-manja Mawura, akwudangwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Jekema.

⁷ Eneja kembirra Yaweya n-abilyerrikajungwunuma Aburema-manja ebina-manja akwurdudukurda eka akwa ni-yama enuwa-wa, "Enena-bina angalya aringbirra ngayuwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warninikaduwa-wa," ni-yama nakina nenu-maka Aburema-manja. Kembirra yakwujina ngawa numurndaku-manga eneja Aburema angwarnda arumuruma, akwa nuwurrak-arjiyajuwa amurndakakina akwa ni-ngekburaka arakba alda Yaweya-langwa, kajungwa neniku-buriyami-yada nakina Yaweyu-wa yakwujina. Akwa neni-yangmarnngkwajuwa nakina enuwa-wa arakba-da.

⁸ Yedikina kembirra namurndaki-likena arakba wurrakina Aburema-murriya nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada, akwa kembirra narri-ngekburakama angalya yakwujina angakingakarjiyinga-kba. Awilyaba angalya emikirra Bedela nuw-ambilyumurra akwaburrangarna umba ngalaja Aya alyengmilyengma-langwa akina. Alakina-kiya angalya aminababurna alikira iya warnumamalya. Biya yakwujina arakba wilyarra nakina Aburema ni-ngekburaka alda ebina wuburra ngawa. Numurndaku-manga akwala angwarnda arumuruma akwa nuwurrak-arjiyajuwa akina yakwujina ngawa akwa ni-ngekburaka arakba alda kajungwa neniku-buriyami-yada nakina Yaweyu-wa. Akwa neni-yangmarnngkwajuwa nakina enuwa-wa-da.

⁹ Kenina-manja ngawa nawurrak-ambilyumurra warnumangalya Aburema-murriya akena narru-makirukbijangajuwama wurrakina angalya angerriba iya angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada wurrakina-da.

Aburema akwa dadiyenikba nen-ambilyu-mulangwa Yijiba-manja

¹⁰ Akena akina-manja angalya Kenina ngalaja eyukwujiya aninga nuw-ambilyuma awurrariya-baba angalya. Kembirra Aburema-murriya narri-lalika wurrakina Kenina akwa namurndaki-likena angerriba Yijibu-wa, kajungwa kuw-ambilyi-yada yakwujina aduwaya, nara-wiya ebina aninga ambaka Kenina-manja. ¹¹ Biya narri-akburrangamanja wurrakina akina angalya Yijiba, nara-wiya karri-jibukwa akina-manja angalya, ni-yengbina nakina Aburema ayakwa dadingiyenikba-manja Jeraya. Ni-yama nakina, "Ningkene-ka ningkwuwlyubena ningkidarringka. ¹² Kabu-rriingkina-manja nungkuwa WarningiYijiba warnumamalya, ka-lyangkiyaminama wurrakina, 'Aburema-langwa dadingiyenikba dakina-na?' ke-yaminama wurrakina. Kembirra dukwa kabu-ngajina wurrakina ngayuwa-manja-da. Umba nungkwaja k-ambilya ningkeniba ningkakina. ¹³ Kembirra ningkena ka-makinama wurrumurndakakina-manja warnumamalya, 'Ngayuwa ningena Aburema-langwa ningadiyamarnjenikba,' ki-yaminama ningkakina ka-makinama. Kembirra aburraja kabu-lalikinama ningeniba k-ambilyi-yada. Kembirra ka-marnngkirradinama ngayuwa-manja," ni-yama nakina Aburema Jerayu-wa.

¹⁴ Kembirra narri-lalika-manja Kenina akwa nuw-awiyebeyinu-manja Yijibu-wa wurrakina, aburraja wurrumurndakakina WarningiYijiba warnumamalya narringaringkama dakina didarringka dukwlyubena amandangwa. ¹⁵ Umba akina-manja ngawa angalya Yijiba eneja naruma nubungkawa n-ambilyumurra nakina. Nilyingame-ka ababurna-langwa angalya yakwujina Yijiba-manja. Aburraja wurrukwala warnungkwarba wurribina nenuminu-war-duwar-danguma warka ena-langwamanja alikira nenu-makama wurrakina nakina-manja dakina-langwa dadingiyenikba dukwlyubena Aburema-langwa. Kembirra wurrakina warnikuminuwar-duwar-da ena-langwa narringa-lyilyanguma Jeraya enuwa-wa ena-langwu-wa alikira. ¹⁶ Kembirra dukwlyubena-baba dakina, eneja nakina nubungkawa nu-marnngkirradinama

Aburema-manja akwa nenu-kwama warnikuminuwar•duwar•da ena-langwi-yada akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa kamila.

¹⁷ Umba eneja nakina Yaweya nu-warangume-ka nakina Jeraya dadik-ambilyinga-langwa yakwujina nibina-manja nubungkawa ena-langwa-manja alikira, akwa ni-larrkenuma nakina angbilyuwa engbingbuda enuwa-wa akwa ngawa ena-langwu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ena-langwa-manja angalya.

¹⁸ Kembangira eneja nakina nubungkawa nen-ardijuwa Aburema enuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkame-ka ningkakina ngayuwa-manja? Miyambenaburra nara yiku-maka daka dadingiyena nungkwa-langwa Jeraya?” ¹⁹ Ningki-yama-mubaba ningkakina, ‘Dadiyamarnjarrka daka didarringka,’ kembangira aminakina-langwa ninginga-manguma dadingiyarrki-yada daka. Awurrariye-ka akina yi-kadika-mulangwa. Nga-mena kembangira daka dadingiyena nungkwa-langwa akwa jeyi, wurringi-likaja arakba engku-wa ngayuwa-langwa,” ni-yama nakina nubungkawa Aburemu-wa.

²⁰ Kembangira nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, “Wurrawurraki-larrkiya arakba wunalakena wunenumamalya-kiya yadada,” ni-yama. Kembangira narra-manga arakba Aburema-murriya akwa narra-wilyakama Yijiba-langwa engku-wa-da, Aburema iya wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa akwa ngawa ababurna amurndakijika amurndakibina aburra-langwa-da.

13

Aburema akwa Lada nen-errbalinu-mulangwa

¹ Bi...ya aburraja Aburema-murriya nawurraki-lawurradinuma arakba Yijiba-langwa wurrakina akwa nawurraki-likenumurra Keninu-wa nuw-angkarrinu-murruwa akina arrirra dirrumala. Nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba akwa nenu-wilyakama warnumamalya ena-langwa akwa ngarningka wurribina nenuminuwar•duwar•danguma warka ena-langwa aburrajukwaba wurrakina nenu-wilyakama. Akwa amurndakijika-murriya ebina aburra-langwa narruwurraku-wilyakama wurrakina. Akwa ni-likenuma enejukwaba Lada nakina aburruwa.

²⁻⁵ Nakina Aburema numinababurne-ka amurndakijika-murriya akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa awurrakwilyumide-ka angwarnda amamamuwa ajilba-murra akwa akawulda-murra nakina. Enejukwaba Lada numinababurne-ka amurndakijika-murriya nakina, ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa ngalajukwaba. Kembangira nuwurraku-wilyakama Lada amurndakakina akwa ngawa warnumamalya ena-langwa nenu-wilyakama, akwa ngarningka wurribina nenuminuwar•duwar•danguma warka ena-langwa nenu-wilyakama nakina-da.

Kembangira nawurraki-likenuma arakba wurrakina Aburema-murriya akwa Ladamurriya engku-wa iya engku-wa angalya. Namurndaki-likenuma angerriba nuw-ambilyu-murruwa Bedela akina, yanda-langwa namurndaki-yar•danguma wurrakina angalya-manja wilyarra Bedela akwa ebina Aya. Biya yakwujina ngawa namungkwuluma wurrakina, namungkwulu-murrumanja arakba-wiya wurrakina, akwa Aburema ni-ngekburaka-murrumanja nakina arakba-wiya alda, ebina angwarndamura. Biya kembangira yakwujina ngawa Aburema neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa nakina-da.

⁶⁻⁷ Kembangira aburrajukwaba yakwujina wurrukwala warnumamalya wurruminakina angalya nuw-ambilyumurra ngawa wurrakina akina-manja angalya. WarningiKenina warnumamalya iya WarninguBerija warnumamalya wurrakina.

Kembangira yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra aburraja Aburema-murriya. Nawurrak-ambilyumurre-ka bi...ya ne-yarrakeyinume-ka akina amarda-murriya akwa angalya wunalakina-kiya-langwa wunambilyuma-kiya-langwa, Aburema-langwa akwa Lada-langwa, mena awurrakwilyumida-babe-ka jiba-murriya aburna-langwa. Kembangira aburraja ne-beyinuma arakba awinyamba wurrakina Aburema-langwa warnungkwarba wurribina narr-akwurrajuwa-murrumurra jiba-murriya, akwa Lada-langwa, ne-beyinuma arakba wurrakina-da. Narri-ngirrajuwama akungwa iya aninga amarda. Ne-beyinuma wurrakina akina-manja angalya Kenina-da.

⁸ Eneja kembangira Aburema ni-yama nakina Ladu-wa, “Yalakene-ka yenukwa-manja ngarruwurrakawura-murre-ka ngarna. Nara aburraja e-bibanjuma awinyamba yakwulangwa warnungkwarba, nganyangwa warnungkwarba akwa nungkwa-langwa, nara a-wirrikbajajuma warna. ⁹ Yakwaja kembangira arakba y-aburrakuwurriryinama yalakena yi-likajama. Nungkuwa wi-yengbijina ebina angalya arakba ningki-ngayindenama, kajungwa ki-likaji-yada nungkuwa, umba nganjukwaba kembangira ki-likaji-yada arakba

eminingku-wa angalya, yeyebijeba yak-ambilyi-yada,” ni-yama nakina Aburema Ladu-wa-da.

¹⁰⁻¹³ Eneja Lada kembirra n-andeya angerriba nakina akena ni-rringka ekbilyuwalya angalya nuw-ambilyu-murrumanja adirrunswana adalyuma emikirra Jardina. Eningabe-ka angalya akina. Umba akina adalyuma na-likenumurra angerriba akinu-wa angalya emikirra Jawa. Ababurne-ka akina akungwa iya eka akwa amarda, wuburra laka ebina angalya Yaweya ni-ngekburakama nakina emikirra Yidina, akwa ngalajukwaba wuburra ne-yamama akina adalyuma Yijiba-manja. Kembirra Lada nakina ni-ngayindanguma akina angalya aringbirra emikirra Jardina ena-langwi-yada angalya. Akwa ni-likena arakba nakina yenjerrikina akinu-wa angalya alyengmu-wa. Kembirra nen-aburrakuwuriyina arakba wunalakina-da.

Umba eneja Aburema n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa ebina-manja angalya Kenina. Eneja nakina Lada ni-ngekburakama angalya arakba engemba-manja Jaduma akwudangwa. Akine-ka angalya Jaduma aminababurna alikira iya warnumamalya. Umba aburraja wurrakina warnumamalya WarningiJaduma wurruwurrariye-ka wurru-minakina angalya. Nara kenumini-yarrkuwaraka ayakwa Yaweya-langwa akwa nuw-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa wurrakina ngawa-da. Akena yakwujina ngawa nuw-ambilyuma aburraja Lada-murriya, nara-wiya nakina Yaweya kinu-burrijuwa alakina-kiya angalya aruma-murrikiya Jaduma akwa ngawa Kamara-da.

Aburema ni-likenu-mulangwa Yebirenu-wa

¹⁴ Kembirra Lada nakina ni-likenu-mulangwa arakba, eneja kembirra Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, “Ningkakina ningk-arjiya-mulangwa yadikina andiya angerriba iya yenjerra. Ambaka-langwa ningkakina k-andiyama, ¹⁵ mena ngayuwa nin-gena yiba-kwunama enena angalya aringbirra nungkuwawa akwa nungkwa-langwu-wa wurriyukwayuwa. Amurndakenena angalya ningki-rringkinama ababurna-langwa kembirra nungkwa-langwa-wiya arakba akina eningangkawura ngawa-da. ¹⁶ Akwa ngar-ningka yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa numirena-murriya nungkwa-langwa. Aburraja ka-wurramur-dinama wurrakina wuburra laka ajiringka. ¹⁷ Kembirra jeyi, likaja akwa kumurndaki-rringkinakina akina angalya angkwulyumida-langwa, mena ngayuwa-baba ningena yiba-kwunama amurndakenena angalya nungkuwa-wa,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

¹⁸ Eneja kembirra nakina Aburema ni-likena eminingku-wa angalya akwa ni-ngekburaka angalya enikaduwa Yebirena-manja. Yakwujina ngawa n-ambilyuma arakba akwudangwa amurndakibina eka akwurdukwurda nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Mamura. Kembirra yakwujina ngawa ni-ngekburakama alda nakina Aburema angwarnda-murra kajungwa neniku-buriyami-yada Yaweyu-wa. Akwa kembirra neni-yangmarngkawajuwa enuwa-wa nakina-da.

14

Aburema neni-lawurrakajuwa-mulangwa Lada awinyamba-langwa

¹⁻⁹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Kedaleyuma ningbuda n-ambilyumurra nubungkawa ena-langwa-manja angalya engemba Elama. Biya nakina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma ngarningka wurrukwalamanja wurrububungkawa wurrumangbala-manja. Warnimikirra wurrakina Bera iya Birija iya Jina iya Jemeba akwa ngawa nuwilyaba nubungkawa akina-manja angalya emikirra Bela. Akena akina angalya aminambilyuma-kiya ekirra, Bela akwa ngawa Jawa. Nakine-ka Bera nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jaduma, umba eneja nakina Birija nubungkawa ena-langwa-manja angalya Kamara, umba eneja nakina Jina nubungkawa ena-langwa-manja angalya Aduma, umba eneja nakina Jemeba nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jebawuma nakina.

Umba nibina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma nakina nenungkwurakba wurrakina-manja wurrububungkawa wurrumangbala. Mememberrkwa-manja mambilyuma mamarika iya yinungkwura nu-bungkawadinuma nakina Kedaleyuma wurrakina-manja wurrububungkawa wurrumangbala akwa ngawa aburra-langwa-manja warnumamalya wurrababurna-manja. Kembirra mingka-manja mamarika wurrakine-ka wurrumangbala wurrububungkawa na-lyanguwerribikajungwunuma nari-yada arakba amin-engkirrikuma Kedaleyuma-wa.

Kembirra mingka-manja mamarika eneja Kedaleyuma nakina nenu-wilyakama ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba engemba-wa Ajerada-Karneyimu-wa. Abur-rubukwurrajukwaba wurrubukabiyakarbiya wurrubukubungkawa narra-wilyakama aburubukwurra-langwa wurrawinyamba warnungkwarba akinu-wa angalya kajungwa

warniku-mamurikaji-yada wurrakina Kedaleyuma-manja. Wurrubukalakina wurubukubungkawa wurubukenimikirra Amirabela iya Ariyakwa akwa Didala. Nakineka Amirabela nubungkawa ena-langwa-manja angalya Babuleniya, umba eneja Ariyakwa nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Elajara, umba eneja Didala nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Kawiyima.

Aburraja wurrababurne-ka wurrawinyamba wurrakina-langwa wurubukubungkawa wurubukabiyarbuwa, Kedaleyuma-langwa iya Amirabela-langwa iya Ariyakwa-langwa akwa Didala-langwa. Na-mamurikeyinume-ka wurruwurrakakina akwa na-wardiyinuma wurrakinu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiRebeyima engemba-manja Ajerada-Karneyima. Na-wardiyinuma wurrakinu-wa, biya yadikina kembirra nawurraki-likenuma ngawa engemba-wa Yemu-wa akwa na-wardiyinuma yakwujina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiJijima wurrakina. Biya kembirra yadikina nawurraki-likenuma ngawa ekburriyalkwu-wa emikirra Kiriya deyuma akwa ngarningka ngawa na-wardiyinuma yakwujina wurruwurrakukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningEmima. Narra-jungwajuwame-ka wurrakina wurrababurna warnumamalya, WarningiRebeyima-manja iya WarningiJijima-manja akwa WarningEmima-manja warnumamalya.

Biya kembirra yadikina nabuki-likenuma wurrubukalakina wurubukabiyarbuwa wurubukubungkawa iya aburubukwurra-langwa warnungkarba ebinu-wa angalya emikirra Yiduma. Aminababurna angakingakarjiyinga akina angalya. Yakwujina ngawa kembirra na-ngajeyinuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiYari. Narra-jungwajuwama wurrababurna warnumamalya akwa kembirra narra-larrmanguma wurrukwalu. Na-minangkirreyinuma wurrakina ngawa bi...ya yanda-langwa Elbarena angalya. Akine-ka angalya akilarrkbidjina alarrkingburingkama nuw-ambilyuma.

Biya kembirra yadikina nawurraki-lyangkarrngajungwunuma wurrakina akwa ngarningka ngawa nawurraki-lawurradinuma engemba-wa angalya Kedeja. Akini-yada akina angalya Enumijibada emikirra adinuba-wiya, umba kembirra aduwaba Kedeja arakba akina emikirra. Wurringbingbude-ka ngawa namurndaki-likenuma-ka. Biya narruwurraku-murrakajuwa ababurna-langwa angalya wurrumurdakibina-langwa warnumamalya WarningAmaleka. Biya kembirra ngarningka ngawa na-ngajeyinuma wurrukwalu-wa warnumamalya WarningAmawu-wa wurribina nuw-ambilyu-murruwa engemba-manja angalya Yajijena-Damara akina. Na-wardiyinuma wurrakinu-wa akwa narra-jungwajuwama wurrababurna warnumamalya.

Aburraja kembirra wurububungkawa wurrumangbala Jaduma-langwa iya Kamara-langwa iya Aduma-langwa iya Jebawuma-langwa akwa Bela-langwa narrawurra-murndukwama arakba aburra-langwa wurrawinyamba warnungkarba ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jidima. Narrawurra-murndukwama wurrakina kajungwa warniku-wardi-yada wurubukalekbinu-wa wurubukubungkawa wurubukabiyarbuwa Elama-langwa iya Kawiyima-langwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa. Akini-yada ngawa nara ambaka makarda mibina yakwujina umba aduwaba-manji-kba makarda makina. Memikirra makina "Menikijijungwa Makarda." ¹⁰ Umba akina-manja ngawa angalya ekbilyuwalya ngalaja ababurna edirra aminyadirra-murra wuburra amilyumilyinja nuw-ambilyumurra akina. Kembirra wunalakina wunambilyuma-langwa wunubungkawa-kiya, nuwilyaba nibina Jaduma-langwa nubungkawa umba nuwilyaba nibina Kamara-langwa nubungkawa, kwureya nen-angkirreyinuma wunalakina wuneniki-lyumadi-yada akina-langwa awinyamba. Akena neni-lyikarrkburrukunuma wunalakina angerriba memedirru-wa minyadirra akwa nenu-kwulyanguma. Umba aburubukwurraja wurubukabiyakarbiya-langwa wurubukubungkawa wurubukalakina nabuk-angkirreyinuma nabuki-lyumadinuma angakarjiyinga-wa angalya-da.

¹¹⁻¹² Kembirra aburubukwurraja wurubukalekbina wurubukabiyarbuwa wurubukubungkawa Elama-langwa iya Kawiyima-langwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa nabuki-likenuma wurubukalakina alakina-kiya-wa angalya Jaduma-wa iya Kamaru-wa wurrakina. Nabuki-likenuma wurubukalakina iya aburubukwurra-langwa warnungkarba aburruwa akwa narra-manguma wurrakina wurrababurna-langwa WarningiJaduma warnumamalya iya WarningiKamara warnumamalya. Akwa kembirra narruwurraku-manguma ebina aninga iya akwala amurndakijika ababurna-langwa alakina-kiya-langwa angalya. Eneja nakina Lada, nibina nenikuwenikba Aburema-langwa, n-ambilyuma ebina-manja ngawa angalya Jaduma. Biya kembirra nenu-manguma nakina akwa narra-manguma ngarningka ena-langwa amurndakijikamurriya. Biya narruwurraki-lalikama arakba alakina-kiya angalya.

¹³ Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-lyumadinuma nakina Kedaleyuma-murriya-langwa akwa ni-likenuma Aburemu-wa, nibinu-wa NiYiburuwa, mena nakine-ka Aburema nungwenikba Lada-langwa. Nakina Aburema n-ambilyumurra akwudangwa ebina-manja angalya nuw-ambilyu-murrumanja amurndakibina akwurdurda eka Mamura-langwa. Umba eneja Mamura NeningAmawa nenumamalya nakina. Enuwa akwa ngawa wunalakina ena-langwa narakuwenikba-kiya Ejikala iya Anira aburrubukwuruwa-murra nabuki-yakiyakeyinuma wurrubukalakina aburrubukwuruwa nakina Aburema. Kembang eneja ni-lyumadu-mudangwa nibina nenumamalya nen-akburrangama arakba nakina-manja Aburema akwa nenu-makama nakina enuwa-manja akina ayakwa nenu-mangu-mulangwa wurruwurrakibina warnumamalya nenikuwenikba Lada-da.

¹⁴ Eneja n-eningmidu-manja nakina Aburema nenu-mangu-mulangwa Kedaleyuma-murriya ena-langwa nenikuwenikba Lada, kembang nenuwurrak-ardijuwa nakina wurrumurdakakina wurrawinyamba ena-langwa, 318 warnungkarba. Kembang Aburema akwa ngawa ena-langwa warnungkarba ne-yuweyinuma wurrakina Kedaleyuma-murriya-manja akwa aburra-langwa-manja warnungkarba engku-wa yanda-langwa akina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Dena. ¹⁵ Biya kembang Aburema nenuwurrak-errbalijuwa wurrumurdakakina warnungkarba ena-langwa wurrawinyamba, wurrukwal yadada umba wurrukwal angaluba. Kembang na-ngajeyinuma Kedaleyuma-murriya-manja akwa aburra-langwa-manja warnungkarba alyarngwalyi. Biya nakina Aburema akwa ena-langwa wurrawinyamba warnungkarba narra-jungwajuwama wurrababurna warnungkarba wurrawinyamba Kedaleyuma-murriya-langwa, umba narra-larrmanguma wurrukwal yanda-langwa akina-manja angalya emikirra Yawuba. Akine-ka angalya Yawuba nuw-ambilyuma akina Damajija-manja alarrkwarra-langwa. ¹⁶ Kembang narra-wurra-murrakajuwa wurrakina amurndakibina amurndakijika naruwurraku-manguma adinuba-wiya Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Kembang Aburema nakina neni-lawurrakajuwa angalyu-wa ena-langwa nenikuwenikba Lada akwa ngawa amurndakibina amurndakijika ena-langwa. Akwa ngarningka nenuwurraki-lawurrakajuwa wurrumurdakibina wurrididarrangka akwa ngawa wurrukwal warnumamalya wurribina narra-manguma Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Neni-lawurrakajuwama wurrakina ena-langwu-wa angalya-da.

Malkijideka-langwa akwa Aburema-langwa

¹⁷ Kembang ni-lawurradinu-manja nakina Aburema ena-langwu-wa angalya na-ngajeyinu-mulangwa wurrumurdakibina Kedaleyuma-murriya, eneja nubungkawa Jaduma-langwa nenu-kwurukwa ni-likena nakinu-wa. Biya nen-akburranganja wunalakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jebeya. Aminambilyuma ekirra akina angalya, awilyaba Jebeya umba awilyaba ngarningka “Nubungkawa-langwa Angalya” akina. ¹⁸ Enejukwaba nuwilyaba nenungkarba Malkijideka nenimikirra ni-likenumurra nakina Aburemu-wa. Nakine-ka nenungkarba nubungkawa Jalema-langwa akwa ngarningka NuMinida nenungkarba n-ambilyumurra. NuMinida nakina Neningikarrawaralangwa umba eneja nakina Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa. Eneja nuwilyakame-ka nakina amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa damba Aburemu-wa-da.

¹⁹ Kembang ni-yengbina Malkijideka nakina ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama, “Nungkuwa ningkakina Ningkeningikarrawara ningkibina ningkaruma ningkumikbiyiya-dangwa.

Ningkakina-bina ningki-ngekbura-kama angubina iya ababurna-langwa angalya-da. Yamina eningaba Aburema-manja.

²⁰ Ningken-akwurrajuwama nakina-manja, ningkenu-mamurikajuwama akwa kembang eneja neni-larrmanguma nu-minangkirrajuma nakina wurrumurdakibina wurrawinyamba warnungkarba wurrababurna-langwa.

Kembang aminakina-langwa yirruwa ke-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa aduwaba,”

ni-yama nakina Malkijideka Neningikarrawaru-wa.

Eneja kembang Aburema nenu-kwa ababurna eninginingaba amurndakijika enuwa-wa. Ni-larrngkwaburranga Aburema ababurna-langwa eningerribirra amurndakibina nenu-murrakajuwama nakina ni-larrngkilawurrakajuwama Kedaleyuma-murriya-langwa akwa nu-murnduwarnuma akina kajungwa neniku-kwi-yada akwala Malkijideku-wa. Ni-larrmburranguma arngkumemberrkwa amurndakijika akwa kembang nenu-kwama alarrngkuwilyaba Malkijideku-wa umba amangbala abiyarbuwa

nu-minambilyuma. Umba ememberrkwa bulukwa nu-murnduwarnuma akwa nenu-kwama awilyaba. Biya ni-yaminjamama ngawa nenu-kukwame-ka amukwiyadakina ababurna-da.

²¹ Kemberra ni-yama eneja nakina nubungkawa Jaduma-langwa Aburemu-wa, “W-akwurrhajina ababurna-langwa amurndakijika amurndakenena nungkwa-langwi-yada umba yimini-lawurrajajina wurrumurndakenena nganyangwa warnumamalya,” ni-yama.

²²⁻²³ Ni-yama eneja Aburema enuwa-wa, “Nara ningena akwurrhajuma nungkwa-langwa amurndakijika. Nara a-manguma duwilyuwilyaba dadumakirnda akwa awilyuwilyaba amakirnda eningalika. Enena ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa akwa ngawa ningi-yengbinama ekirra Yaweya-langwa. Nakina-bina ni-ngekburakama angubina akwa ababurna-langwa angalya. Enena kemberra ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa kajungwa kin-engkirrikaji-yada Yaweya, nibina naruma numikbiyiyadangwa Neningikarrawara nakina, akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma enena ayakwa nganyangwa. Kemberra nare-ka nungkwaja e-yamama, ‘Ngayuwe-ka ningena ningenu-mamurikajuwama Aburema. Kemberra aminakina-langwa numinababurna amurndakijika nakina-da,’ nara e-yamama ningkakina. ²⁴ Nganja ningena nara arndirrkama akwala amurndakijika nganyangwi-yada. Umba nganyangwa warnungkwarba nuw-alyubarinuma arakba wurrakina aninga, kemberra akine-ka yimbukwa yirra-langwa, nara akwala. Umba wurra-larrkiya warna warnungkwarba Anira iya Ejikala akwa Mamura, aburru-murnduwarna akina amurndakijika akwa karrubuku-wilyakina aburrubukwurra-langwi-yada-da,” ni-yama Aburema nakinu-wa nubungkawa Neningijaduma-da.

15

Ni-yarrkakumarnu-mulangwa Neningikarrawara eningarumuruma ayakwa Aburema-langwa

¹ Bi..ya kemberra n-ambilyu-manja nakina Aburema arrawa ena-langwa-manja kalikwa, nenu-marngkirringkama nakina Yaweya akwa n-engkirrikenuma ayakwa ni-yengbinuma enuwa-wa. Eneja ni-yama Yaweya, “Nara akbar-duma. Nganja ningena yibadidirrakina nungkuwa awurruwurrariya-langwa kajungwa ningkinginyungwurra k-ambilyi-yada ningkakina, akwa ngawa yiba-kwunama ngayuwa eninginingaba-wiya,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

² Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, miyambena-burra yiku-kwunama eninginingaba ngayuwa-wa? Nara wurribina wurriyukwayuwa nganyangwa. Nuwilyaba-ma wulkwa nenungkwarba nenimikirra Eliyeyija wuburra laka nenikuwarrka nganyangwa, mama nginumina-war-denama warka nakina. Umba angalya ena-langwa Damajija akina. ³ Akena nungkwaja nara yiku-kwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa. Kemberra ki-jungwa-manja ngayuwa, nakine-ka Eliyeyija kinu-menama amurndakijika nganyangwa-da,” ni-yama Aburema-da.

⁴ Biya kemberra n-engkirrika nakina Aburema Yaweya ni-yengbinuma ayakwa ngarningka enuwa-wa. Ni-yama eneja Yaweya, “Kwujal! Nara nakina Eliyeyija a-manguma amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa. Umba ambakamurra ningkakina k-akumajungwunama amandangwa nenikuwena. Kemberra nakina-bina nenikuwena kinu-menama amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

⁵ Kemberra Yaweya nenu-wilyaka Aburema erreku-wa akwa ni-yama enuwa-wa, “Ngwundikadiya angubinu-wa karrawaru-wa, akwa yindukwureya nga-murnduwarna dumurndakangaba dakilyingajanga,” ni-yama. “Nungkwa-langwe-ka warnikinikaduwa numirena-murriya kuw-ababurnadinama wurrakina. Wurruwurrakwulumide-ka wuburra dumurndakangaba dakilyingajanga duwurrakwulumide ke-yaminama wurrakina aburrajukwaba-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁶ Nakine-ka nu-werrikambilyuma Aburema Yaweyu-wa. Kemberra akina-langwa arkala nakina Yaweya nenu-werrungwur-danguma Aburemu-wa-da.

⁷ Kemberra ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Ningene-ka ngayuwa Yaweya, ningibina yirra-wilyakama ningkakina engemba-langwa Wura-langwa ebina-langwa angalya aringbirra-langwa emikirra Babuleniya. Yirra-wilyakama nungkuwa yangkwur-rangwa kajungwa ningenuku-kwi-yada enena angalya nungkwa-langwa,” ni-yama.

⁸ Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, ki-yamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama enena angalya nganyangwa?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Yi-yikaja awilyaba bulukwa iya nenuk-wuda adarringka-kiya akwa ngawa nungkwarba jiba, amurndakibina mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura nuw-ambilyuma. Akwa ngarningka yi-yikaja duwilyaba darrawurukukwa akwa duwilyaba dakwurakburakba,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

¹⁰ Eneja Aburema ni-likena, numurndak-angkana amurndakakina, biya neni-yikena kembirra Neningikarrawaru-wa arakba. Kembirra nu-wardanga, numurnda-ngkingkarrngarna amurndakakina wilyarra, akwa n-akumarna amurndakibina amadangkwa ajiringka-manja, akwala yada-langwa-langwa, umba akwala angalaluba. Ngalaja kembirra na-kwurukweyinama amurndakakina awurruwurrakidirrbura. Akena nara wurrajija keni-ngkarrngarna nakina. ¹¹ Kembirra aburraja wurrimirringka wurrukwa wurrajija wurradidirngwana wuburra yukwurrirjija na-dirrirnda angaluba amurndakakinu-wa amadangkwa, akena eneja Aburema nu-minangkirraja nakina wurrakina wurrajija-da.

¹² Kembirra numa-merrkilarrinu-manja mamawura nakina Aburema nu-mungkwulinga arakba marringa madirringwana. Kembirra nu-mungkwulu-wiya nakina Aburema nu-minjirrakbar-de-ka angwurra nakina-da.

¹³⁻¹⁶ Eneja kembirra Yaweya ni-yama nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina k-ambilyama yanda-langwa k-eniyuwangkwudinama akwa nungkwabakiya-ba ki-jungwunama ningkakina ningkumurndamurndirra. Kembirra ki-jungwa-manja nungkuwa, aburraja wurrukwa warnumamalya kabu-rungkwabinama ningkakina,” ni-yama Yaweya. “Ki-jungwa-manja nungkuwa, kembirra aburraja nungkwa-langwa numirena-murriya warniklinikaduwa ka-likajama wurrakina eng...ku-we-ka angalya alarrkingku-wa. Akwa kuw-ambilyame-ka yakwujina wurruminjirringka wurrakina. Aburraja wurrubardijena warnumamalya wurruminakina angalya karra-menama nungkwa-langwa warniklinikaduwa numirena-murriya akwa karra-war-dikiname-ka aruma warka wurrakina-manja yakwujina-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

Biya ni-yama ngarningka, “Kuw-ambambilyama kembirra wurrakina nungkwa-langwa numirena-murriya warniklinikaduwa yakwujina akina-manja ngawa angalya yanda-langwa 400 mamarika iya yinungkwura kini-jerridina-manja yakina, mena narababa ambaka ningena a-minangkirrajuma wurrumurndakenena warningiyelakwa warnumamalya WarningAmawa. Wurruwurrariye-ka nuw-ambilyama aduwaba wurrumurndakenena warnumamalya WarningAmawa, akena kuw-arriyadinama ambaka-murumurra angwurre-ka wurrakina. Kembirra akini-yada ngawa kuw-arriyadina-mulangwa wurrakina, ngayuwe-ka ningena ka-banijumindenama, kuminangkirreyinama wurrakina-da. Kembirra ngayuwa ningena k-awinyambadinama wurrumurndakibinu-wa wurrubardijena warnumamalya ebina-manja angalya alarrkingka-manja. Umba aburraja numirena-murriya warniklinikaduwa karri-lalikinama akina angalya akwa ka-lawurradinama yangkwurrangwa. Umba kaja-dadena-manja akina-langwa angalya alarrkingka-langwa wurrakina numirena-murriya warniklinikaduwa, karri-larrngkuwarakinama ababurna amurndakijika-murriya iya yababurna yinungungwangba-murriya akwa ababurna angwarnda-murriya awurrakwulumida aburruwa-manja. Wurruminababurne-ka kembirra wurrakina-da,” ni-yama Yaweya nakina Aburemu-wa-da.

¹⁷ Kembirra ngalaja arakba mamawura numa-merrkawiyeba makina akwa nalarrumur-da arakba. Kembirra adirriyaba ngalaja amarnina nuw-angmakwulalinga adingira-murra-manja bajikala nuw-abilyerrikajungwa akina, akwa nuw-angkarrkarjeya angwarra ngala-langwa. Akwa ngalaja na-jadinga akina angwura nuw-abarrirrakina wuburra yinumukwa yimudungwa. Nalirraiki-likena alakina angwura-kiya wilyarra n-akumarnu-murrujanja Aburema amurndakibina amadangkwa ajiringka-manja.

¹⁸ Kembirra akini-yada ngawa eneja nakina Yaweya ni-yarrkakumarnuma eningarumuruma ayakwa Aburema-langwi-yada. Umba Aburema enamba-langwa nu-manga akina ayakwa ena-langwi-yada. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Amurndakenena ayakwa nganyangwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Enene-ka angalya aringbirra amandangwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warniklinikaduwa-wa. Wurrakine-ka na-likajama enena angalya Yijiba-langwa akwa engku-wa anger-riba angabu-wa adirringwana adalyuma emikirra Yiburadija. ¹⁹ Aduwaba aburraja wurrumurndakenena warnumamalya nuw-ambilyama wurrabalija wurrumine-nena angalya. Akwala angalya WarningiKena-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKenija-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKadumana-langwa warnumamalya, ²⁰ iya akwala angalya WarningiYida-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarninguBerija-langwa warnumamalya, umba akwala angalya

WarningiRebeyima-langwa angalya akina. ²¹ Akwa ngarningka amurndakenena akwala angalya WarningAmawa-langwa warnumamalya aduwaba, iya akwala angalya WarningiKenina-langwa, iya akwala WarningiKikaja-langwa umba akwala ngarningka WarningiJebija-langwa warnumamalya akina. Amurndakenene-ka angalya aburra-langwa ababurna-langwa ka-kwunama ngayuwa amandangwa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa-da," ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

16

Yeka-langwa akwa Yijumeyila-langwa

¹ Yakwujina ngawa eneya Aburema n-ambilyuma Kenina-manja angalya. N-ambilyumurra nakina mememberrkwa mamarika iya yinungkwura, akena ngalaja dadingiyenikba Jeraya duburubura ngawa dadingarijira-ma. Ebina-wiya dakina Jeraya nanga-mangumurra Yijiba-langwa duwilyaba dadiyara dadimikirra Yeka. Eneja neningiyadikba nu-beyindanguma ngala-langwa-langwa warnumamalya dadikuminu-war-di-yada warka Jeraya-langwa.

² Ngalaja Jeraya kembirra yingi-yama neningiyadikba-wa, "Nakine-ka Yaweya nara kenu-kwa-langwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa, umba nungkwaja nga-mena daka dadiyara wurringi-yakeyina wurringu-mungkwula," yingi-yama. "Nganyangwi-yada kembirra wurrangariya ka-rukwamalyeni-yada karring-arrangbina-manja dakina," yingi-yama Jeraya Aburemu-wa yinginu-makama.

Eneja kembirra Aburema ni-lyanguwama nakina. ³ Biya kembirra Jeraya yinginu-kwa arakba dakina dadiyara neningiyadikba-wa-da ena-langwi-yada didarringka-da. ⁴ Biya kembirra arakba wunalakina neni-yakeyina dakina Yeka-da.

Bi...ya yinginumunu-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Aburema-langwa. Yingu-ngkweningabakajungwuna dakina Jerayu-wa-da. Biya yingi-yama Yeka dakinu-wa Jeraya, "Ningene-ka arakba ningeningaba ngaya," yingi-yama, "ningenumunu-mambakina-mubaba arakba ningena wurrangariya Aburema-langwa," yingi-yama dakina Jerayu-wa-da.

⁵ Ngalaja yingi-yama Jeraya neningiyadikba-wa, "Nguminu-mambakina-mubaba wurrangariya nungkwa-langwa, kembirra yingu-ngkweningabakajungwunama dakina ngayuwa-wa," yingi-yama. "Ngayabakiya-ba ningena yirra-makama nungkuwa ningkeniki-rndirra dakina didarringka," yingi-yama. "Akena yingu-ngkweningabakajungwunamurra daka yingu-mambakina-mulanga wurrangariya. Yingi-yengbiyengbeyinamurra ngayuwa-wa ayakwa awurruwurrariya, akwa yingi-yaminjaminamurra ngawa daka arngkababurna-langwa," yingi-yama dakina Jeraya. "Yimiyambena-kiya yeningaba-kiya, nungkuwa yinda ngayuwa? En-engkirrikaja kembirra Yaweya nakina-da," yingi-yama Jeraya dakina Aburemu-wa-da.

⁶ Eneja Aburema ni-yama, "Nungkwa-langwa-bina daka didarringka-da, akwa nungkwa-langwa-bina warka nguminu-war-duwar-denama-da. Nungkuwa-bina ningkinga-war-dikinama ningkakina-da, kembirra ki-yaminama ningkakina nungkwabakiya-ba dakina-manja didarringka," ni-yama Aburema ngaluwa-wa.

Kembirra akini-yada ngawa ngalaja dakina Jeraya dubardijene-ka nanga-rinjirinjarrrkama dakinu-wa Yeka. Nanga-larrkbarjanguma eka-murra ebina ayakwa yingi-yengbeyinu-mulanga awurrariya ngaluwa-wa. Ngalaja kembirra yingi-lyumada arakba Yeka dakina-da.

⁷ Kembirra yingi-lyumada arakba Yeka. Yingi-likenumurra engku-wa angalya engburingka-wa nara-murruwa warnumamalya kuw-ambambilya. Yingumayuwarnuma mamurukwa mibina numu-likenumurra angerriba akinu-wa angalya emikirra Jura. Ying-alilikena dakina ngawu...wa, yanda-langwa ying-akburranga arakba lukwakwa emedirra akungwa. Akina-manja ngawa angalya eneya nakina nenikumamurrikaja Yaweya-langwa nang-akburranga yakwujina-da. ⁸ Biya ni-yama nakina Yeka-wa, "Ningkena-bina ningkidarringka ningkibina ningkingaminu-war-duwar-danguma warka Jeraya-langwa-na?" ni-yama nakina. "Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa? Ngamba-langwa ningkena ningki-likenuma akwa ngambu-wa ningki-likajama ningkena?" ni-yama.

Ngalaja Yeka yingi-yama enuwa-wa, "Ningene-ka ningi-lyumaduma Jeraya-langwa."

⁹ Eneja ni-yama nakina ngaluwa-wa, "Jeyi! Lawurradina Jerayu-wa akwa kingaminu-war-dena warka ngala-langwa, mena ngu-mangu-murrada nungkuwa ngala-langwi-yada ningkakina.

¹⁰ Umba ngayuwe-ka ningena yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa ambinya nungkwa-langwa.

Kembirra aburraja ka-wurramur•dinama wurrakina.

¹¹ Nungkwaja kin-arrangbinama nenungkwarba niyukwujija nungkwa-langwa akwa kini-yengbijnama nenimikirra Yijumeyila, mena ngayuwa ning-engkirrikenu-mubaba aduwaba nungkwa-langwa angwada ningku-ngwadinuma ningkakina,”

ni-yama nakina Yeka-wa. Akine-ka ekirra Yijumeyila ne-yaminama “Neningikarrawara n-engkirrikajama.”

¹² Biya ni-yama ngarningka nakina nenikumamurikaja ngaluwa-wa, “Nakine-ka naburrena nungkwa-langwa warningerriberriba wuburra kini-yaminama nakina.

Akwa ken-awinyambakinama nakina awinyamba warningerribirra-manja warnumamalya.

Aburrajukwaba kembirra arrkala ke-yaminama enuwa-wa-da.

Kin-ambilyama nakina nakwukawura wurreyebijeba wurrunurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa-langwa-da,”

ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Yeka-wa-da.

¹³ “Wa!” yingi-lyangkiyama ngalaja Yeka. “Nare-ka nakina Yaweya-langwa nenikumamurikaja. Nakina-bina ningeni-rringkama Yaweya yimbukwa umba nara wurrukwalu. Nganyangwa-murra menba ningeni-rringkama akena ningena ngawa ningena ning-ambilyama ngayuwa-da,” yingi-yama. Biya kembirra ni-yengbinumulangwa Yaweya ngaluwa-wa yingini-yengbijuwama nakina “Neningikarrawara Nibina Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ¹⁴ Kembirra duminakina-langwa-manja ayakwa aburarrka, ebina emedirra akungwa aburraja wurrukwalu narri-yengbijuwama wurrakina aduwaba “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba Nakina akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Umba akine-ka emedirra akungwa nuw-ambilyumurra akina wilyarra Kedaja-langwa akwa ngawa Bereda-langwa.

¹⁵ Ngalaja kembirra dakina Yeka yingi-lawurradina arakba Jerayu-wa akwa yakwujina yinginumina-arranga nangariya Aburema-langwa dakina-da. Eneja Aburema neniyengbijuwa nakina nangariya nenikuwenikba Yijumeyila-da. ¹⁶ Biya ni-rukwalurru-manja nakina nangariya, nakine-ka Aburema n-ambilyuma 86 mamarika iya yinungkwura. Nenyuwangkwe-ka arakba n-ambilyumurra akina-manja angalya-da.

17

Nenu-mukaduwamurrika-mulangwa na-jirrkumakajungwunu-mulangwa eningarumuruma ayakwa ni-yarrkakumarnu-mulangwa Yaweya

¹ Aburema arakba nakina n-ambilyuma 99 mamarika iya yinungkwura. Kembirra arakba eneja nakina Yaweya n-abilyerrrikajungwunuma enuwa-manja akwa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningarrubuda-dangwa, akwa nungkuwa yikumini-yarrkuwarakinama ngawa nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina. “Akwa ki-yaminjaminama ngawa eningaba-wiya arngkababurna-langwa,” ni-yama nakina. ² “Yalakena yi-yarrkakumurnama aduwaba eningarumuruma ayakwa yididirbura, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ngarningka. Enena ngawa arakba ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumurnama ngayuwa nungkwa-langwa kajungwa kuw-ambilyiyada akina eningankawura-da. Yiba-kwunamurra wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwi-yada,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

³ Eneja nakina Aburema n-abuluwendinga arakba akwa n-engmudirruwajungwa nenumukwurra angerriba ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmarngkwaji-yada nakina Neningikarrawaru-wa.

Eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburemu-wa, ⁴ “Enena ayakwa eningarumuruma yirra-wekbilyenama nungkwa-langwi-yada akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Yirra-makinama amandangwa ningena ningkakina-bina ngawa ningkuwilyaba-ma ningkeningadinuba-wiya ningkumirringba wurrilyimberrkwilyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba. ⁵ Biya aduwaba-langwa arakba nara nungkwa-langwa ekirra Aburema umba arakba Aburiyama ningkakina ningkenimikirra. Enena ekirra enikaduwa yirra-kwunama nganja nungkuwa-wa mena-baba ningkumirringba ningkeningadinuba-wiya ki-yengbijajungwunama nungkuwa wurrilyimberrkwilyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba,” ni-yama Neningikarrawara Aburemu-wa. Akine-ka ayakwa ni-yengbinuma nakina, mena akina ekirra Aburema ne-yaminama “numirringba

numikbiyiya,” umba ngalaja ekirra Aburiyama ne-yaminama “numirarringba wurrababurna-langwa warnumamalya.”

⁶ Biya kembirra ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburiyamu-wa, “Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurna-ka warnikinikaduwa numirena-murriya nungkuwa-wa. Aburraja wurrukwala wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. Wurrakine-ka nungkwa-langwa kuw-ababurnadinama warnikinikaduwa numirena-murriya ka-wurrakwulumidadinama yanda-langwa wurriylimberrkwulumida warnumamalya wurriylimberrkeyebijeba iya wurriylimberrkeyebijeba kuw-ambilyama wurrumurdakakina arakba-da.

⁷ “Nare-ka nganja ningena a-yarrkuwarrukwajuma enena eningarumuruma ayakwa ningi-yarrkakumurnama aduwaba. Umba eningangkawura ngawa kuw-ambilyama nungkwa-langwi-yada akwa ngawa nungkwa-langwi-yada numirena-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Ningene-ka nungkwa-langwa Neningikarrawara aduwaba akwa ngawa ningeningangkawura ngawa-da, akwa ngarningka nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa-da. ⁸ Ningkagine-ka ningk-ambilyamurra enena-manja angalya aduwaba ningkuminjirringka ningkakina. Akena yiba-kwunama enena ngawa angalya nungkuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwi-wa numirena-murriya warnikinikaduwa. Enene-ka angalya wurrukwalangwa aduwaba ena, umba nungkwurra-langwa kuw-ambilyamurra akina ambakamura. Enena ngawa aringbirra angalya Kenina nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa eningangkawura-da. Kembirra ngayuwe-ka ningena aburra-langwa Neningikarrawara ningeningangkawura-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

⁹ Biya ngarningka ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ki-yarrkilyinginama ki-yarrkilalikinama enena eningarumuruma ayakwa ningi-yarrkakumarnama ngayuwa nungkuwa-langwi-yada aduwaba. Akwa nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma nungkuwa akwa numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa aburrajukwaba. ¹⁰ Nungkwamba-langwa ki-yarrkakumurnama nungkwa-langwa eningarumuruma ayakwa akwa ka-ringandenama ka-mukaduwamurrikinama ningkakina nungkwa-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Akwa ngarningka aburrajukwaba nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ke-yaminama ngawa wurrakina, karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Yikumurdaki-yarrkuwilyakinama enena eningarumuruma ayakwa kirrababurna-langwa. ¹¹⁻¹² Aduwaba-langwa yika-mukaduwamurrikinama wurriyukwayuwa warnungkwarba wurribina ka-rukwularrina-manja mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Nara wulkwa nungkwa-langwa yimbukwa warnumamalya umba aburraja wurribina ningkarra-manguma ningku-beyindanguma warnumamalya kabuminu-war-deni-yada warka nungkwa-langwa, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina. Karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Mama na-rukwularrinuma nungkwa-langwa-manja angalya akwa ngarningka eminingka-manja angalya, ke-yaminjaminama ngawa wurrakina akina. Kembirra ki-yamina-manja nungkuwa akina, aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina yalakena nungkuwa akwa ngayuwa yi-yarrkakumarnama enena eningarumuruma ayakwa yididirbura yalakena aduwaba-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹³ Biya ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Nara wurrukwala wulkwa a-mukaduwamurrikama nungkwa-langwa warnumamalya umba wurrababurna-langwa warnungkwarba ka-mukaduwamurrikinama ngawa ningkakina. Kembirra yiki-yamina-manja nungkwurruwa kirrakina akina, akine-ka ka-jirrkumakajungwunama enena ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnama yalakena yakuwa yididirbura akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra. ¹⁴ Aburraja kembirra wurribina warnungkwarba nara-murumurra karra-mukaduwamurrika, kembirra nare-ka arakba nganyangwa warnumamalya wurrakina, mena nara-baba ebina ayakwa eningarumuruma karri-yarrkilyinga wurrakina-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁵ Biya ngarningka ni-yengbinuma Neningikarrawara enena ayakwa Aburiyamu-wa. “Nara arakba ningkena e-yengbijuma dakina dadingiyena dadimikirra Jeraya, umba aduwaba-langwa arakba kinga-yengbijinama Jera. ¹⁶ Ningena nganja ki-yaminama eningaba ngaluwa-manja. Yiba-kwunamurra kembirra nenikuwena ningkena, akwa naka nenikuwena nungkwa-langwa kembirra Jera-langwa naburradikba. Ngayuwe-ka ki-yaminama eningaba Jera-manja. Ngalaja dakina

duminjarringba dadingadinuba-wiya king-ambilyama wurrilyimberrkwilyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba. Kembirra aburraja wurrukwa warnikabijada warnikinikaduwa ngala-langwa wurrakina wurrubungkawa ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya-da," ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

¹⁷ Eneja Aburiyama kembirra n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa angerriba nenumukwurra ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawaru-wa. Akena ni-jungwa amarngka, mena-baba ni-lyangkiyama nakina, "Ki-yamarrkama k-akumajungwunama wurrangariya 100 mamarika-manja iya yinungkwura-manja ningena? Akwa ngarningka kingi-yamarrkama daka Jera karring-arrangbama wurrangariya 90 mamarika-manja iya yinungkwura-manja arakba? Dadiyuwangkwe-ka arakba daka!" ni-lyangkiyama Aburiyama. ¹⁸ Biya ni-yama arakba nakina Neningikarrawaru-wa, "Miyambena-burra nara Yijumeyila a-manguma amurndakijika-murriya nganyangwa ki-jungwa-manja?" ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja Neningikarrawara ni-yama, "Ngarra! Dake-ka dadingiyena Jera kangumin-arrangbinama ningkena nangariya nungkwa-langwa-da! Akwa kembirra kini-yengbinama ningkena nenimikirra Ajika," ni-yama. Akine-ka ayakwa ni-yengbinama Neningikarrawara mena akina ekirra Ajika ne-yaminama "nu-marngkinama."

Biya kembirra ni-yama ngarningka Neningikarrawara, "Ngalaja ebina ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumarnuma ngayuwa aduwaba kembirra ena-langwa enejukwaba akina, akwa nara kembirra akina a-yarrkuwarrukwajuma. Akina ngawa eningarumuruma ayakwa kuw-ambilyama eningangkawura, ena-langwi-yada akwa ngawa ena-langwa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa eningangkawura. ²⁰ Umba ebina ayakwa yi-yengkilabenama Yijumeyila-langwa ning-engkirrikenuma. Akwa kembirra nganja ningena ki-yaminama eningaba enuwa-manja, akwa kembirra kinu-kwunama wurraburna wurriyukwayuwa akwa ngawa wurraburna wurrumirimirena warnikinikaduwa ena-langwa. Aburraja kembirra ena-langwa warninikuwena wurrumemberrkwa wurrambilyuma wurrubungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya wurrakina. Ena-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa wurraburna kuw-ambilyama wurrilyimberrkwilyumida wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya wurrakina-da.

²¹ "Umba nakina Ajika ngalaja Jera kingin-arrangbinamurra nakina mingka-manja mamarika. Kembirra ebina ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnuma yalak-ena aduwaba, akina ki-yarrkilyinginama ngawa nganja enamba-langwi-yada Ajika yimbukwa-da," ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da. ²² Biya ni-jerrukwa-manja ayakwa nakina Neningikarrawara neni-lalika arakba Aburiyama-da.

²³ Kembirra makini-yada ngawa mamawura eneja nakina Aburiyama nenumini-yarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa. Biya kembirra arakba neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrika nakina nenikuwenikba Yijumeyila-manja, akwa ngawa wurraburna-manja warnungkarba wurribina nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa-manja angalya. Nenu-mukaduwamurrikama nakina ena-langwa warnikumunuwar-duwar-da wurribina nu-beyindanguma nakina, akwa ngawa wurribina nawurraki-rukwularrinuma ena-langwa-manja angalya akwa ngawa wurraburna-langwa wurriyukwayuwa ena-langwa-langwa warnikumunuwar-duwar-da aburrajukwaba nakina-da.

²⁴ Biya Aburiyama arakba nakina 99 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma akini-yada ngawa nenu-mukaduwamurrika-manja wurrakina enuwa-manja, ²⁵ umba eneja nenikuwenikba Yijumeyila nakina mememberrkwa mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma. ²⁶ Wunalakina ngawa narraliraku-mukaduwamurrikama muwilyaba-murra-manja mamawura wunididirrbura-da. ²⁷ Akwa ngarningka aburraja wurrumurndakibina warnungkarba nuw-ambilyu-murrumurra Aburiyama-manja akwa nenuminu-war-duwar-danguma warka ena-langwa narra-mukaduwamurrikama aburrajukwaba makina-manja ngawa mamawura wurridirrbura-da.

18

Yaweya ni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa neniku-kwi-yada nenikuwenikba Aburiyamu-wa

¹ Nakina Aburiyama n-ambilyuma amurndakibina-manja eka akwurdukwurda nuw-arndurrkarwajeyinu-murrumanja Mamura-langwa-manja angalya. Yakwujina ngawa eneja Yaweya nakina ngarningka ni-jadingama arakba enuwa-manja.

Memerrkuwilyarra-manja mamawura nakina Aburiyama n-angmakwulaluma mamukwudidikajungwa-langwa-manja kalikwa. ² Biya n-andiyenga akena neni-rringka wurrabiyakarbiya warnungkwarba nabuk-alkilkayanguma yakwujina. Biya nu-warumajungwa nakina Aburiyama warena-bawiya akwa n-angkarra aburrubukwuruwa-wa nenu-wengmanga. Akwa n-abuluwendinga n-engmudirruwangwa nenumukwurra ajiringka-wa, mena akini-yada ne-yaminjamama akina ne-yar•dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwa-manja angalya.

³ Biya ni-yama Aburiyama wurrubukalakinu-wa, “Yelakwa ambaka wurrubuk-ambilya, nara a-likama,” ni-yama nakina. “K-embirrajinama kirrubukalakina ngayuwa,” ni-yama. ⁴ “Ng-akarrnga-langwa ambaka akungwa kajungwa yikubuk-ajirreni-yada alika. Ene-ka eningaba alungkuwarruwalya eka. Kwa, wurrubuk-angmakayiya-langwa yelakwa,” ni-yama nakina. “Wurrubuku-ngwanja-langwa aduwaya-wiya. ⁵ Nganja ke-yikajama aninga yangkwurrangwa yikubuk-alyubarini-yada kajungwa yikubuki-likaja-manja ngarningka kirrarrubudi-yada nungkwurubukwuruwa. Ningene-ka ningi-lyelyingminama kirri-likenu-mulangwa karna nganyangwu-wa angalya, kema k-embirrajinama karna ambaka,” ni-yama Aburiyama.

“Yawa,” nabuki-yama. “Akine-ka eningaba ningkakina ningki-yaminama yirruwa-manja,” ne-yama.

⁶ Kemberra Aburiyama nakina n-enjirrikaja n-angkarra arrawu-wa Jera-wa akwa nanga-maka, “Warena, wu-miya aruma aninga ebina eningaba-dangwa, wu-ngwurrungkwa damba,” ni-yama ngaluwa-wa.

⁷ Biya ngarningka n-angkarra nakina erreku-wa, akwa nuwurrak-erruwarna bulukwa eyukwayuwa engmurra-murrikba eningaba warnik-alyubari-yada, akwa nenu-kwa ena-langwa-manja nenungkwarba nibina nenuminu-war•duwar•dangu-murruwanja. Eneja kemberra ni-ngaja nakina nenungkwarba akwa ni-daka akina-da.

Ngalaja kemberra na-dadina akina amadangkwa biya yanda-langwa na-walyuwada. ⁸ Biya kemberra nu-manga Aburiyama akina amadangkwa awalyuwa, akwa ngawa milka, akwa ngawa mamalya, akwa ngawa aninga, akwa neni-yikena wurrubukalekbinu-wa wurrubukenungkwarba-da. Ebina-manja eka awarruwalya enuwa nen-embirrajuwama enabakiya-ba wurrubukalakina nabuk-alyubarini-wiya aninga yakwujina-da.

⁹ Biya nabuki-yama Aburiyamu-wa, “Dangamba nungkwa-langwa dadingiyena Jera?” ne-yama.

Ni-yama Aburiyama, “Dangaba arrawa.”

¹⁰ Umba nuwilyaba nenungkwarba Yaweya nakina. Biya ni-yama nakina Aburiyamu-wa, “Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura yangkwurrangwa ki-lawurradinama ningena. Kemberra ngalaja dakina dadingiyena kingin-arrangbinama nangariya,” ni-yama.

Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma enuwa-manja akwaburrangarna. Kalikwa-manja arrawa yingamu-didirrakama mamukwudidikajungwa. Akena ying-engkirrikenuma dakina akinu-wa ayakwa na-lyelyimbukweyinu-murruwa Aburiyama iya wurrubukalakinu wurrubukenungkwarba. ¹¹ Wunalakine-ka Aburiyama akwa dadingiyenikba neni-yuwangkwudinume-ka wunalakina-da. Neni-yuwangkwa arakba nakina. Ngalajuk-waba Jera dadiyuwangkwa arakba dakina, akwa numi-jeriduma arakba menikakbubur-ranga ngala-langwa-da.

¹² Biya kemberra dakina Jera yingu-marngka amurama-langwiya. Akwa yingi-lyangkiyama, “Ki-yamarrkamurra kemberra ningena k-arrangbama wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manje-ka ningena ningu-murndakayuwayida-manja arakba-na! Ki-yamarrkama ningena?” yingi-yama. “Nganyangwe-ka ningiyarrka neni-yuwangkwa arakba naka-da. Yikini-yamarrkama yik-arrangbama wurrangariya?” yingi-yama.

¹³ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa, “Miyambena-burra dadingiyena yingu-marngkinuma dakina amarngka? Miyambena-burra dakina yingi-yamama, ‘Ningena amandangwa k-arrangbiname-ka wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manja?’ yingi-yamama dakina. ¹⁴ Ngayuwe-ka ningena Yaweya ningibina ki-yamina-mulangwa eningerribirra ababurna-langwa. Arakba ningi-yamama ningi-yengbinuma ngayuwa enena ayakwa, ‘Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura ki-lawurradinama ningena ngayuwa. Kemberra akini-yada ngawa ngalaja Jera kingin-arrangbinama nangariya,’ ningi-yamama ngayuwa-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa-da.

¹⁵ Ngalaja Jera ying-engkirrika akina ayakwa arrawa-langwa ni-yengbinuma Yaweya. Biya ying-akbar•de-ka dakina, akwa yingi-yama, “Nara ngaya ku-marngkina-da,” yingi-yama dakina-da.

Eneja Yaweya ni-yama nakina, “Yawe-ka. Amandangwe-ka ningku-marngkinuma ningkakina-da,” ni-yama nakina Yaweya-da.

Aburiyama neni-yendabenu-mulangwa Yaweyu-wa Jaduma-langwa-langwa

¹⁶ Kemberra aburrubukwurraraja wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya wurrubukenungkwarba nabuki-lalika arakba Aburiyama-langwa angalya. Umba enejukwaba Aburiyama ni-likenuma ngawa aburrubukwurrurua-manja neni-yakijajuwama. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina akwa nabuku-wurdanga karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya akwa narrubuki-rringkama angaluba karrawara-langwa angerriba arrawu-wa Jaduma-wa.

¹⁷ Biya kemberra nakine-ka Yaweya ni-lyangkiyama, “Kinu-makinama ngayuwa naka-manja nenungkwarba ki-yamina-mulangwa ngayuwa arija-langwa. Nare-ka ngayuwa a-yarrkabuwarrkuma enena ayakwa nganyangwa Aburiyama-langwa umba k-abilyerrikinama ki-yengbinama akina enuwa-manja aduwaba. ¹⁸ Aburraja ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrababurna kuw-ababurnadiname-ka yanda-langwa wurrilyimberrkuwilyaba wurrilyimberrkwulumida warnumamalya wurringbingbuda kuw-ambilyama wurrakina. Ngayuwe-ka ki-yaminama eningaba wurruwurrakwulumida-manja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya, wuburra laka ningi-yaminama ngayuwa eningaba enuwa-manja. ¹⁹ Naka Aburiyama ningu-wekbalyinuma arakba ngayuwa kajungwa kenu-makini-yada nakina ena-langwa-wa warninikuwena akwa kajungwa aburramba-langwa kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa aburrajukwaba. Kemberra karra-makinama wurrakina aburramba-langwa aburra-langwa-manja warninikuwarrngwa kajungwa aburrajukwaba kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa akwa ke-yamini-yada ebina eningaba akwa adirngekburna. Kemberra kabumini-yarrkuwarakina-manja wurrakina warnumamalya nganyangwa ayakwa ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba aburruwa-manja amurndakibina-langwiya eningarumuruma ayakwa ababurna-langwiya ningi-yarrkakumarnu-murrilangwiya ngayuwa Aburiyama-manja aduwaba,” ni-yama ni-lyangkiyama Yaweya.

²⁰ Biya kemberra nakina Yaweya ni-yengbina arakba ayakwa Aburiyamu-wa. Ni-yama, “Bu-makama wurrumurndakangaba warnumamalya WarningiJaduma akwa ngawa WarningiKamara wurruwurrariye-ka wurrilyengma wurrakina. Amandangwa awurruwurrariye-ka ne-yaminjama warningangkawura. ²¹ Kemberra kwureya ngi-likajama ngi-dirrirndama ningena akwa ka-rringkinama wurrakina alyangmandukwuna-murrikbe-ka akina ayakwa ning-engkirrikenuma,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa.

²² Kemberra aburnaja wunambilyuma wunalakina neni-likena neni-dirrirnduma arakba angandingdirra-wa akwa neni-likena erribaja angwurra angerriba Jaduma-wa. Umba eneja Yaweya n-ambilyuma yakwujina akina-manja angakarjiyinga angalya Aburiyama-manja ngawa. ²³ Eneja kemberra nakina Aburiyama neni-yendabenu Yaweyu-wa. Ni-yama, “Jerriya, ningkena amandangwa ka-ngajinama wurrumurndakangaba wurruwurrariya warnumamalya akwa ngawa warninginingaba aburrajukwaba? ²⁴ Dukwa warningaba kuw-ambilya akina-manja angalya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa warnumamalya dukwa-da. Jerriya ka-ngajinama wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa? Dukwa ki-lalikina akina angalya kajungwa kuw-ambilyi-yada wurringkinungwurra wurrumurndakakina warninginingaba warnumamalya, dukwa-da. ²⁵ Nare-ka ningkakina a-ngajuma wurrababurna-langwa waka warninginingaba waka wurruwurrariya. Nare-ka. Nare-ka ningkakina-da. Nara ningkakina a-larrkbarjuma warninginingaba warnumamalya. Ningkakina-bina ka-labaja-mulangwa warnumamalya wurrababurna-langwa-da. Kemberra nungkuwa ki-yaminama ebina adirngekburna ningkakina-da,” ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

²⁶ Eneja ni-yama Yaweya, “K-akburrangina-manja ngayuwa wurrakina arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa wurrumurndakakina warnumamalya warningaba Jaduma-manja aduwaba, kemberra kamini-lalikinama akina angalya aburra-langwa,” ni-yama.

²⁷ Enamba-langwa Aburiyama kemberra ni-yengbina ayakwa nakina. Ni-yama, “Ningumarngba ningena, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ngayuwa angwurra akwala ayakwa. Ningene-ka yande-ka ningiyukwujiya ningenamamalya. Ningeneningingaba-me-ka ningena ningeniki-yengba-langwa ayakwa nungkuwa-wa.

²⁸ Umba arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya akwa ngawa wurru-mangbala yimbukwa warninginingaba dukwa wurrakina-da. Kemberra nara-manja ngar-ningka wurrumangbala warningaba aburrajukwaba, dukwa ningkakina ki-ngajinama ababurna angalya-da?" ni-yama.

Kemberra ni-lawurrakaja arakba Yaweya ayakwa Aburiyamu-wa. "Nara. Nara kem-birra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba," ni-yama.

²⁹ Ngarningka nakina ni-yengbina Aburiyama ayakwa. Ni-yama, "Dukwa arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kemberra ki-yamarrkinama ningkakina?" ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, "Nara kemberra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba," ni-yama.

³⁰ Enamba-langwa Aburiyama ni-yama, "Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengba-langwa ngayuwa ngawa angwurra ningena. Dukwa arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kemberra ki-yamarrkinama ningkakina?" ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, "Nara kemberra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba," ni-yama.

³¹ Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, "Ningumarngba ningena ngawa ningi-yengbinama ayakwa nungkuwa-wa, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa angwurra ngawa. Dukwa arngkambilyuma-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kemberra ki-yamarrkama ningkakina?" ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, "Nara kemberra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba."

³² Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, "Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengbinama ngayuwa arngkawura ngawa-da. Dukwe-ka wurrumemberrkwa wulkwa warninginingaba warnumamalya wurrakina-da. Kemberra ki-yamarrkama ningkakina-da?" ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

Eneja ni-yama Yaweya, "Wurrumemberrkwa warnumamalya warninginingaba kuw-ambilya-manja, kemberra nara ningena a-ngajuma akina angalya-da." ³³ Kemberra ni-jerrukwa Yaweya ayakwa akwa ni-likena arakba neni-lalikama Aburiyama nakina-da. Eneja Aburiyama kemberra ni-lawurradina arakba angalyu-wa-da.

19

Lada n-ambilyu-mulangwa Jaduma-manja

¹ Aburnaja wunalakina-kiya wunenikumamurikaja Yaweya-langwa neni-dirrinduma ebina-langwa angalya na-ngakarjeyu-mulangwa akwa neni-likenuma ngawa wunalakina neni-dirrinduma angerriba Jaduma-wa. Nen-alilikenuma ngawa wunalakina bi...ya yanda-langwa nume-merrkawiyebu-manja mamawura neni-yar-duma wunalakina yakwujina. Nakina eneja Lada ni-rrakirrarjeyuma na-ngwur-dangminu-murrumanja akawiyuwiyeba. Biya neni-rringka-manja wunalakina wunambilyuma wunenungkarba-kiya wunalabukwaya neni-likenuma, nu-warumajungwa nakina akwa ni-likena nenuminu-wengkarrngarnuma. Biya n-abuluwendinga nakina wunalakina-kiya-manja mena ne-yaminjamama ngawa warningakwujina warnumamalya akini-yada ngawa ne-yar-dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwa-manja angalya. ² Ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa, "Ngayuwa yelakwa ng-ambilyama kajungwa kalirrak-akwurraini-yada nungkwurnuwa. Kwa, wuni-likaja nganyangwu-wa angalya. Yikin-ajirrena nungkwurna-langwa alika akwa yikin-ambilya aduwaba muwilyaba marringa ngayuwa-manja. Kemberra wurdarriya-wiya yikinu-mirajangina akwa yikini-likaja kinalakina," ni-yama.

Aburnaja neni-yama wunalakina, "Nara. Yinalakena ngawa yin-ambilyama yelakwa mamurukwa-manja."

³ Eneja Lada neni-yendabenuma ngawa niyirrbiyirra. Kemberra arakba-langwa neni-lyanguwama wunalakina akwa nabuki-likena kemberra ena-langwu-wa angalya. Biya Lada nenu-maka ena-langwa-manja warnikumunuwar-duwar-da kajungwa warniki-daki-yada damba akwa warnikumin-akumi-yada akwala aninga wunalakina-langwa wunenungkarba-kiya. Biya na-walyuwa-manja akina damba kemberra nen-alyubarina arakba wunalakina.

⁴ Akena nara-wiya kenu-mungkwula wunalakina wunenungkarba-kiya, aburraja wurraburna-langwa wurruminakina Warningijaduma warnungkarba namurndaki-likenuma akinu-wa alikira Lada-langwu-wa. Narri-rukwulyuwakajuwama wurrumurdakakina ena-langwa alikira, waka wurrarumuruma warnungkarba

umba waka wurriyukwayuwa wurrakina. ⁵ Biya namurndak-ardanga wurrakina Ladu-wa. Ne-yama, “Wunalangamba wunalekbina wunenungkwarba-kiya nen-ambilyuma nungkuwa-manja?” ne-yama. “Wurralliraku-wilyakina yangkwurrangwa yirruwa-wa. Yirra-ngayindenama-ka wunalakina yiku-mungkwulama,” ne-yama. Akena wurruminakina WarningiJaduma warnungkwarba narralliraki-ngayindangume-ka wunalakina warniki-yami-yada awurrariya aburnuwa-manja.

⁶ Eneja ni-likena Lada erreku-wa ni-jadanga akwa ngawa ni-didanga akididijungwa. ⁷ Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nganyangwa karnumamalya kirrakina-da. Ngakwuruwa-murra, nare-ka nungkwurraja e-yamama akina awurrariya. ⁸ Wurringambilyuma dadiyawarra-kiya ningarraliraku-wilyakinama nganyangwa. Akena wurringalakine-ka wurringadiyara-kiya wurringikikamarra-kiya ambaka karnungkwarba. Kembirra ngarraliraku-wilyakinama nganja wurringalakena yangkwurrangwa nungkwuruwa-wa. Kembirra yiki-yaminama kirrakina wurringalakina-kiya-manja ebina yiki-ngayindenama erribirra akena nare-ka warna a-rndirrkama wunalakina wunenumamalya-kiya. Warne-ka nuw-ambilyama nganyangwa-manja angalya akwa kembirra ningarr-akwurrainama-da,” ni-yama Lada wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba-da.

⁹ Umba aburraja warnungkwarba ne-yama enuwa-wa, “Berra, yama yirruwa-langwa. Ningkakine-ka ningkuminjirrkinka, nara ningkena a-makuma yirruwa-wa yirri-yaminamulangwa. Yama yirruwa-langwa. Nara-manja, yiki-yaminama angwurra awurrariya nungkuwa-manja-da,” ne-yama. Biya neni-rndirrkana nakina Lada akwa angerriba neni-jira alikira-wa. Nawurraki-rnjirrkwana wurrakina akwudangwu-wa kajungwa warniki-ngkarrngi-yada ebina akungwur-dungwur-dangma. ¹⁰ Akena aburnaja wunalakina wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-lawulawaja ayarrka aburna-langwa, neni-rndirrkana wunalakina Lada-manja akwa ngawa nen-arrka arrawu-wa alikira-wa akwa neni-dida akina akididijungwa-da. ¹¹ Akwa wurrumurndakibina erreka-manja nuw-alkayanguma warnungkwarba narra-mimbakama wunalakina kajungwa nariyada kuw-andeya menba karri-rangka karr-akburrangarna akungwur-dungwur-dangma wurrakina-da.

Lada ni-lalika-mulangwa Jaduma

¹²⁻¹³ Biya kembirra neni-yama wunalakina Ladu-wa, “Nakine-ka Yaweya n-engkirrikenuma nakina ayakwa warningiyelakwa-langwa warnumamalya wurruwurrariya-langwa wurriyengma. Kembirra yirreni-larrkama yinuwa yangkwurrangwa yineniki-ngaji-yada ena angalya. Ka-wilyakina-manja kembirra nungkwaja nungkwu-langwa warnumamalya enena-manja angalya, kembirra ka-mena wurrakina akwa ka-jadijina enena-langwa angalya mena yinuwa amandangwa yikini-ngajinama enena angalya-da,” neni-yama Ladu-wa.

¹⁴ Eneja kembirra Lada ni-likena wunalekbina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya wuneniki-yar-di-yada wurradiyawabulena ena-langwa. Ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Wuni-jadiya warenja, wuni-lalika ena angalya mena Yaweya kini-ngajiname-ka ena angalya,” ni-yama. Akena awurrumamalya-bu wunalakina neni-yama akwa kembirra nara ken-engkirrikena akinu-wa ayakwa.

¹⁵ Bi...ya ne-kbada arakba. Aburnaja kembirra wunalekbina Yaweya-langwa wunenikumamurikaja nenu-maka wunalakina Ladu-wa kajungwa warenja-bawiyi-yada kini-jadanga. “Warenja!” neni-yama. “Wurra-mena dadingiyena akwa dadiyawena-kiya akwa yikubuki-jadena warenja, kajungwa yikini-ngajina-manja yinuwa ena angalya nariyada a-jungwuma,” neni-yama. ¹⁶ Umba eneje-ka Lada n-ambudidinuma. Akena eneja nakina Yaweya n-errukwulina Ladu-wa. Umba aburnaja wunalakina wunenungkwarba-kiya nenumini-rndarrka ayarrka nakina-manja Lada akwa ngawa dadingiyenikba-manja akwa ngawa wurringalakina wurradiyawabulena akwa neni-jadijuwa arakba wurrakina Jaduma-langwa-da.

¹⁷ Kembirra nuwilyaba nenikumamurikaja Yaweya-langwa ni-yama nakina aburruwa-wa, “Warenje-ka! Wurr-angkirreyina akwa nara errikerruna. Nara kirrakina a-ngwanjuma enena-manja angalya ekbilyuwalya, umba wurr-angkirreyina amurndakangaba-wa angakarjiyinga angalya kajungwa nari-yada a-jungwuma,” ni-yama.

¹⁸⁻¹⁹ Eneja ni-yama Lada, “Nare-ka. Engku-we-ka amurndakangaba angakarjiyinga angalya. Nara yarna akburranguma-da. Nungkwaja ningk-errukwulume-ka ngayuwa-wa. Ningku-marngkirradinuma arakba ngayuwa-manja akwa y-enibikama. Umba nara yirraja akburranguma amurndakangaba angalya awilyikerra-babe-ka, umba wil-yarra ki-jungwunama ningeningangkawura. ²⁰ Kwujukwuja! Andiya angerriba

amurndakangaba-wa ambawura alikira awarrngkakwudangwa. Yi-larrkaja akinu-wa ngi-likaja. Aniya angerriba akwa wu-rringkina akina angalya eyukwujija. Ki-likajamanja ngayuwa akinu-wa ninginginyungwurra k-ambilyama yakwujina,” ni-yama nakina Lada.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenikumamurikaja, “Yawa. Nara a-ngajuma angaba angalya, umba likaja kembirra akinu-wa. ²² Angkarrina warenja. Nara ambaka nganja a-ngajuma angaba angalya yanda-langwa ki-yar-diyama nungkuwa yakwujina akina-manja angalya eyukwujija,” ni-yama. Kembirra aburraja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Jawa, mena akina ekirra Jawa ne-yama-mubaba “eyukwujija,” akwa Lada ni-yama-mubaba nakina, “Eyukwujija akina angalya.”

Jaduma-langwa akwa Kamara-langwa

²³ Aburrubukwurraja Lada nakina akwa ngawa ena-langwa wurrambawura warnumamalya nabuk-enjirrikeyinuma nabuki-likenuma ngawa akinu-wa angalya. Ngalaja makina mamawura nume-merrkuwurdanguma arngkidarrba. Kembirra Lada-murriya narrubuk-akburranga arakba akina angalya Jawa. ²⁴ Kembirra adirrariyaba eneja nakina Yaweya ni-larrija akina arakba angwura alingena-ma alekbina-kiya-wa angalya Jaduma akwa Kamara. ²⁵ Nilirraki-ngajama alakina angalya-kiya akwa ngarningka amurndakibina angalya ekbilyuwalya nuw-ambilyu-murumurra akwudangwa alakina-manja angalya. Aburrajukwaba warnumamalya wurrubina nuw-ambilyu-murumurra alakina-kiya-manja angalya na-jungweyinuma wurrakina-da. Ebina ngarningka nalungkuwarreyinuma eka iya eningerribirra amarda na-jungweyinuma ngalajukwaba akina. ²⁶ Ngalaja dadingyenikba Lada-langwa ying-errikerra dakina akena yingi-jungwa arakba. Ngalaja ebina angwura alingena-ma yingaku-wurumbija yingaku-kwurrakika dakina-da yanda-langwa wuburra angwarnda yingi-yama arakba-da.

²⁷ Bi..ya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nu-mirajanga nakina eneja Aburiyama akwa ni-likena ebinu-wa angalya neni-lyelyimbukweyinumurruba ebina-wiya aburnuwa Yaweya. Ni-likenuma nakina n-enjirrikeyinuma angerriba angakarjiyanga-wa, nu-wurdanguma karrawaru-wa ²⁸ akwa kembirra n-andeyuma nakina angerriba arrawu-wa angadingidirra-wa. N-andeyuma alakina-kiya-wa angalya Jaduma akwa ngawa Kamara akwa ababurna-langwu-wa angalya ekbilyuwalyu-wa, akena ni-rringkama nakina angwarra nuw-angkarrkayanguma akina. Angwarra-wiye-ka akina amakwulumida angalya. Na-wurumbijuwame-ka angwarra akina-manja angalya angwura-wiya. ²⁹ Eneja Neningikarrawara ni-ngajama akina-manja angalya Jaduma n-ambilyu-murumurra adinuba-wiya nakina Lada akwa ngawa Kamara-manja. Akena ni-yakuwerribikinuma nakina Aburiyamu-wa akwa neni-larrkama nakina Lada ni-lyumaduma ebinu-wa angalya Jawa ningkinyungwurri-yada nakina-da.

Lada-langwa akwa wurradiyawabulena-langwa

³⁰ Eneje-ka Lada n-akbar-danguma akwa nara kini-ngayindanga kin-ambilya yakwujina Jawa-manja. Kembirra nenilirraku-wilyaka wurradiyawabulena engku-wa angakarjiyanga-wa angalya akwa yakwujina ngawa nabuki-yakeyinuma wurubukalakina medirra-manja arrawa. ³¹ Kembirra diyabadikba nanga-maka dadiyamarnjadikba-wa. “Nungwarrke-ka naka n-eniyuwangkidinama arakba,” yingiyama. “Akwa nara wurrubina warnungkwarba enena-manja angalya neningiyarrkamurriya yakuwa-langwa-da kajungwa wurriyukwayuwa yenik-arrangbi-yada yakuwa yalakena-da. ³² Umba kwa, yeni-bekajina amalyirra akwurena-langwa naka nungwarrka kajungwa kinu-bungwurridini-yada akwa yaku-mungkwuli-yada enuwa-manja yakuwa akwa yakeni-ngbadikini-yada,” yingi-yama dakina daruma-dangwa dadiyamarnjadikba-wa. ³³ Kembirra makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama amalyirra akwurena-langwa. Eneja kembirra ni-bibekinu...wa yanda-langwa nu-bungwurriduma nakina. Umba kembirra daruma-dangwa dadiyawenikba yingu-mungkwula arakba nungwadikba-manja dakina. Akena eneja nu-bungwurridinumubaba nakina kembirra nu-ngwarndirrijungwunuma nakina-da.

³⁴ Biya mingka-manja mamawura nanga-maka daruma-dangwa dadiyamarnjadikba-manja, “Yarrungkwa ngayuwe-ka ningu-mungkwuluma arakba nungwarrka-manja ningena. Kembirra yakinu-bungwurrukunama ngarningka yalakena aduwaba naka-da. Umba nungkwamba-langwa ningkena ku-mungkwulama enuwa-manja memema-manja meningalyarrngwalyilya marringa-da,” yingi-yama. “Kembirra yakeni-ngbadikini-yada yalakena nungwarrka-da,” yingi-yama daruma-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa dadiyamarnjadikba-wa-da. ³⁵ Biya kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama wurringalakina ngarningka amalyirra akwurena-langwa yanda-langwa nu-bungwurridinuma nakina.

Kembirra diyukwujiya-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa yingu-mungkwuluma nungwadikba-manja ngalamba-langwa. Akena eneja nubungwurra ngawa nakina akwa nu-ngwarndirrijungwunuma.

³⁶ Bi...ya akina-langwa nenilirraki-ngbadikama Lada wurringalakina-kiya wurradiyawabulena nakina-da. ³⁷⁻³⁸ Bi...ya kembirra ngalaja daruma-dangwa yingin-arrangbama arakba nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Mawaba, mena akina ekirra Mawaba ne-yaminama "nungwarrka-langwa." Umba ngalajukwaba dijiradangwa yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Benami, mena akina ekirra Benami ne-yaminama "nganyangwa-langwa warnumamalya." Aburnaja nenu-wilyarridinu-manja wunalakina, Mawaba numirarrngba neningadinubawiya WarninguMawaba-langwa warnumamalya nakina, umba Benami numirarrngba neningadinubawiya WarningAmana-langwa warnumamalya nakina-da.

20

Aburiyama-langwa akwa Abimileka-langwa

¹ Aburraja wurrakina Aburiyama-murriya narri-lalikama arakba akina angalya emikirra Mamura akwa na-likenumurra eminingku-wa angalya nuw-angkarrinummuruwa arrirra dalada. Akwa nuw-ambilyuma wurrakina wilyarra nuw-ambilyumurrumanja yalina iya yalina angalya umba Kenina-manja ngawa. Awilyaba angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Kedēja akina umba awilyaba alarrkingburingka angalya emikirra akina Jura.

Bi...ya ambaka-murra narri-lalikama wurrakina akina angalya Kenina umba nalikenuma angerriba nuw-angkarrinummuruwa arrirra dirrumala Bilijiya-wa. Biya engemba-manja Kera-manja na-ngwanjinuma arakba wurrakina. ² Biya n-ambilyumanja nakina Aburiyama yakwujina ngawa akina-manja angalya Kera-manja nenumurndaku-makama nakina wurrakina-manja warningakwujina warnumamalya, "Daka didarringka Jera dadiyumarnjarrka nganyangwa daka-da," ni-yama nakina. Umba ngalaje-ka dadiyumarnjenikba-murrada adinuba-wiya Jera ena-langwa kembirra nang-adingamurrikama arakba dadingiyenikba dakina-da. Akina ne-yaminjamamura arakba-kiya akina-manja angalya.

Akina-manja ngawa angalya Kera eneja nubungkawe-ka nakina ni-lyingama akina angalya. Nenimikirra Abimileka. Biya neni-larrkama nakina Abimileka wurrukwal warnumamalya ena-langwa angerriba Jera-wa kajungwa karringa-wilyakininyada dakina enuwa-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. ³ Biya muwilyaba-manja meningiyarrngwalyilya marringa nakina Abimileka ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Eneja nakina Neningikarrawara ni-jadingama akwa ni-yama enuwa-wa, "Nungkuwe-ka ningkena ki-jungwunama mena ningkinga-manguna daka didarringka akena dadingadinakba arakba dadinungkwarba-ma daka-da," ni-yama nakina.

⁴ Akini-yada ngawa ngalaja ying-ambilyumurra dakina Jera Abimileka-langwa-manja alikira, akena eneja nara ngawa ambaka kini-yar-danga dakina-manja. Ni-yama nakina Abimileka Neningikarrawaru-wa, "Nara ningena ki-yama awurruwurrariya," ni-yama. "Miyambena-burra kembirra yiki-ngajinama ngayuwa akwa nganyangwa warnumamalya?" ⁵ Aburiyama nakina enabakiya-ba ni-yamama, 'Daka didarringka nganyangwa dadiyumarnjarrka dakina,' ni-yamama nakina. Ngalajukwaba yingi-yamama ngawa, 'Nganyangwa naka nawarrka nakina,' yingi-yamama. Kembirra akine-ka ningi-yamama ngayuwa eningabe-ka akina-da. Nare-ka ningena ki-yama awurruwurrariya-da," ni-yama Abimileka Neningikarrawaru-wa.

⁶ Akina-manja ngawa akwulyangburarrka eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara enuwa-wa, "Yawa, ningeningme-ka akina," ni-yama. "Nara akina nungkwalangwa awurrariya. Kembirra akina-langwa nganja yirra-lyangmurukwama nungkuwa akwa nara ki-yama nungkuwa awurruwurrariya nganyangwa akwa ngala-danga. Akwa nara kembirra ningkakina kinga-lyinga. ⁷ Umba kembirra nu-kuwa daka didarringka neningiyadikba-wa. NuBurabude-ka nakina akwa kembirra kenuminuburiyaminama nungkwalangwa nari-yada a-jungwuma nungkuwa. Umba yirradumurrukwunama ningkena, nara-manja amini-lawurrakajuma ningkakina dakina didarringka neningiyadikba-wa, kembirra ki-jungwunama ningkakina nungkuwa akwa nungkwalangwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba-da," ni-yama nakina Neningikarrawara Abimileku-wa-da.

⁸ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Abimileka nu-mirajanga akwa nenumurndak-ardijuwa nakina ena-langwa wurrarumuruma warnikumunuar-duwar-da wurrababurna-langwa, akwa

nenu-makama akina-langwa akwulyangburarrka. Aburraje-ka wurrakina naminjirrkakbar•danguma angwurra akina-langwa. ⁹ Eneja kembirra arakba nakina Abimileka nen-ardijuwa Aburiyama enuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkama yirruwa-manja ningkakina? Amiyambene-ka awurrariya nganja ningi-yamama nungkuwa-manja-burra kembirra enena awurrariya yirrumini-larrkama nungkuwa ngayuwa-wa akwa nganyangwu-wa warnumamalya? Akine-ka awurrariya ningki-yamama amandangwa. Nara-make-ka warningerribirra warnumamalya e-yamame-ka ngayuwa-manja amukwiyadakina. ¹⁰ Miyambena-burra ningki-yamama akina?” ni-yama.

¹¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Ningi-lyangkiyama-bu, ‘Nara wurribina wurrukwalawarningiyelakwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa.’ Ngayabu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningiyamama, ‘kajungwa kabuminu-mangi-yada dadingiyarrka.’ ¹² Dake-ka amandangwannganyangwe-ka dadiyumarnjarrka. Dadiyawenikbe-ka nungwarrka-langwa, akena nara daburradikba dakina dirndirrka-langwa. Akwa kembirra ninginga-manguma nganyangwi-yada dadingiyarrka. ¹³ Kembirra ngini-larrka-manja Neningikarrawara ngayuwa nungwarrka-langwa-langwa angalya emininimingku-wa angalya, ninginmakama ngayuwa ngaluwa-wa ena ayakwa. Ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Ki-yamina ningkakina warnumamalya-manja, Nawarrka naka, ki-yamina. Kembirra k-eningmidinama ngayuwa ki-lyelyingmina-mulangwa ningkakina amandangwanngayuwa-manja,’ nganja ningi-yamama ngaluwa-wa-da,” ni-yama nakina Aburiyama Abimileku-wa.

¹⁴ Kembirra eneja nakina Abimileka nenu-kwa Aburiyamu-wa dakina Jera. Akwa ngarningka nenu-kwa jiba iya bulukwa akwa ngarningka wurrukwalawarnikuminuwar•duwar•da. ¹⁵ Ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Enene-ka nganyangwanngalya angkwilyumida k-ambilya-mulangwa ningkena erribirra enena-manja angalya,” ni-yama nakina Aburiyamu-wa. ¹⁶ Umba ngarningka ni-yama nakina Abimileka Jera-wa, “Ningenu-kwunama ningena aduwaba nawenu-wa ababurne-ka angwarnda ajilbamurra 1,000. Kembirra aburraja nungkuwa-langwa warnumamalya kuw-eningmidinamekawurrakina nara nungkuwa ki-yama awurrariya ningkakina-da,” ni-yama nakina Abimileka Jera-wa-da.

¹⁷⁻¹⁸ Amurndakibina-langwa na-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja, dadingiyenikba Aburiyama-langwa-manja, kembirra aburraja wurrababurna-langwe-ka wurridarringka Abimileka-langwa-manja alikira nara arakba ka-mambakina wurrakina wurriyukwayuwa. Nare-ka ka-mambakina wurriyukwayuwa mena Yaweya nungwanjaju-mubaba wurrakina. Nenu-ngwanjajume-ka nakina amurndakakina-langwan-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja akina. Kembirra nu-buriyamina eneja nakina Aburiyama Abimileka-langwa Neningikarrawaru-wa. Eneja kembirra Neningikarrawara nen-eningabaka kembirra nakina-manja Abimileka akwa ngawadadingiyenikba-manja akwa ngawa warnikuminuwar•duwar•da-manja wurridarringkanngarningka, kajungwa karr-arrangbini-yada ngarningka wurriyukwayuwa-da.

21

Ni-rukwularru-mulangwa nangariya Ajika

¹ Biya nakine-ka Yaweya ni-yarrkilalikama ena-langwa ayakwa ebina ni-yarrkakumarnuma ebina-wiya Jera-wa akwa nu-marngkirradinuma dakina-manja. ² Ngalaja arakba dakina yingu-mambakinuma wurrangariya akwa kembirra yingininarrangbama nangariya Aburiyama-langwa, mame-ka nakina n-eniyuwangkwardinuma arakba. Kembirra ebina ayakwa Neningikarrawara ni-yengbinuma adinuba-wiya Aburiyama-manja neniki-rukwularra-langwa Ajika na-lyangmandukwunadinuma akina ayakwa-da.

³⁻⁵ Nakine-ka Aburiyama 100 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra. Kembirra arakba nakina ni-rukwularruma nenikuwenikba. Biya nakina neni-yuwangkwa neni-yengbijuwama nenimikirra Ajika. Biya kembirra n-ambilyu-manja niyukwujiya mamangkala mabiyakarbiya mamawura arakba, nungwenikba neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrika nakina mena-baba Neningikarrawara nenu-makama Aburiyama-manja.

⁶ Ngalaja yingi-yama dangariya-minjena, “Yiningabe-ka nganyangwa yukwudukwuda, mena nakina Neningikarrawara ngini-yekirrerrika-mubaba, akwa ngawa nginengengmarngkajuwa-mubaba nakina,” yingi-yama. “Kembirra aburraja wurrukwalawurrakina nara nungkuwa ki-yama awurrariya ningkakina-da,” ni-yama nakina Abimileka Jera-wa-da.

kuw-engkirrikaja-manja warnumamalya enena ayakwa nganyangwa-langwa ningen-arrangba-mulangwa nangariya, wurrakina ka-jungweyinama amarngka yirruwa yirrididirrbura-da. ⁷ Ebina-wiya, nara wurruwilyuwilyaba warnumamalya ke-yama enena ayakwa neningiyarrku-wa, 'Dadingiyene-ka kinginu-ngwunjikinama nangariya ngala-langwa,' nara ke-yama wurrakina. Akena nganja ningenumin-arrangbame-ka nakina nangariya akini-yada ngawa n-eniyuwangkwudinu-manja arakba nakina-da," yingi-yama Jera-da.

⁸ Eneja nakina niyukwuiya n-arumidinuma arakba, biya n-akakirumadinuma aninga nenik-alyubara. Kembirra eneja nakina nungwenikba ni-yama, "Naka arakba nenikuwarrka n-alyubarinama aninga, kembirra ngayuwa ningena ke-yengkilabajama wurrababurna warnumamalya kuw-alyubarinama aninga yelakwa nganyangwa-manja angalya," ni-yama. Kembirra Aburiyama akwa ena-langwa warnumamalya nawurra-murndukwunuma wurrakina, ne-yebukeyinuma ababurna aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina-da.

Aburiyama wunalakina nenilirraki-larrkenu-mulangwa Yeka akwa Yijumeyila

⁹ Arngkawura Jera-langwa naburradikba Ajika nenu-malyangkeyinuma abadakalya wunalakina Yijumeyila-manja. Umba ngalaja dakina Yijumeyila-langwa dirndenikba dibina Yeka DadingiYijiba nangaminu-war-duwar-danguma warka Jera-langwa. Nenu-malyangkeyinu-manja wunalakina, ngalaja dadiyuwangkwa Jera yingini-rringka Yijumeyila neni-rinjarrkama Ajika-wa.

¹⁰ Biya yingi-yama dakina dadiyuwangkwa neningiyadikba-wa, "Minangkirraja arakba daka didarringka dibina yingu-war-duwar-dena yakwa-langwa warka akwa ngawa ngala-langwa naburradikba, abuni-likaja yadada," yingi-yama Aburiyamu-wa dadingiyenikba. "Ki-jungwuna-manja ningkakina, nara a-manguma awilyuwilyaba amurndakijika nungkwa-langwa nakina naburradikba daka-langwa, umba nganyangwe-ka naburra kinu-menama nakina ababurna-langwa amurndakakina amurndakijika nungkwa-langwa-da," yingi-yama dakina-da.

¹¹ Eneja n-engkirrika-manja enena ayakwa nenyuwangkwa, nu-werrikawarriyade-ka nakina-da, mena-baba Yijumeyila nakina enejukwaba ena-langwa nenikuwenikba-da.

¹² Umba eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Aburiyamu-wa, "Nara a-werrikawarriyaduma nakina-langwa nenjarrngalyilya, akwa dakina-langwa didarringka dibina kirranguminu-war-duwar-dena-mulangwa warka nungkwurringa-langwa. Nakine-ka Ajika numirringba kin-ambilyama nakina wurrumurndakibina-langwa warnumamalya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja. Kembirra ebina ayakwa Jera ngu-makama nungkuwa-manja kalirraki-larrkaja-mulangwa nungkuwa wunalakina Yeka akwa ngawa Yijumeyila engku-wa angalya, kembirra kingamin-engkirrikajama ayakwa ngala-langwa ningkakina. ¹³ Umba ngarningka kinu-kwunama ngayuwa wurrababurna-ka wurriyukwayuwa enejukwaba nibina Yeka-langwa naburradikba, kajungwa kembirra kuw-ababurnadini-yada wurriyukwayuwa ena-langwa akwa wurriyimberrkwulymidi-yada wurriyimberrkuwilyaba wurrakina warnumamalya. Nakina enejukwaba nungkwa-langwa nenikuwena-da," ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁴ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Aburiyama nu-mirajanga akwa nanga-kwa aninga Yeka akwa akungwa. Akina-manja angalya aburraja narru-manguma wurrumurndakakina warnumamalya bulukwa-langwa amakwulya akwa ngawa narru-warrkama wuburra beka akungwi-yada. Kembirra amakwulya-murra akungwa ying-angbakuwurrinuma ngalaja Yeka amurn-damanja lukwakwi-yada wuneniki-beki-yada wunalakina. Eneja kembirra Aburiyama neni-larrka Yijumeyila dirndenikba-wa akwa arakba neni-likena wunalakina kembirra-da. Nenilirraki-larrka nenyuwangkwa wunalakina engku-wa akina-langwa angalya-da.

Nen-alilikenu...wa. Alarrkingburingka-manja angalya emikirra Biyajiba. Biya yakwujina ngawa wunalakina nenu-marrawarnumurra arakba. ¹⁵ Neni-bekeyina ebina akungwa nenu-wilyakama akwa neni-likena wunalakina ngawa bi...ya na-jerrida arakba akungwa akina-da.

Biya nu-kwunumurrkwulinga nenjarrngalyilya eyukwuiya-manja eka amawarruwalya umba ngalaja yingini-lalika yakwujina dirndenikba ¹⁶ akwa yingi-lika arngkidarrba. Biya ying-ambarringa, yingu-ngwadungwadina arakba dakina. Yingi-yama, "Nara ningena a-ngayinduma a-rringkama nganyangwa naburra a-jungwuma," yingi-yama. Enejukwaba nenjarrngalyilya nu-ngwadinumana nakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra Neningikarrawara n-engkirrika nakina ena-langwa angwada. Eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinuma nakina

ayakwa angubina-langwa dirndenikba-wa. Biya ni-yama, “Miyambena-burra ningkakina ningku-werrikawarriyadinama? Nare-ka akbar•duma. Nakine-ka Neningikarrawara n-engkirrikenuma angwada naburrena-langwa. ¹⁸ Warumajungwa, likaja akwa kini-rndarrkajija ayarrka-manja akwa kinu-mirajangajija akwa kini-yengminjaka kini-rungekburaka nari-yada a-ngwaduma,” ni-yama nakina Yeka-wa. “Ambaka-murrumurra kinu-wilyarridina-manja nakina, ngayuwa kembirra kinu-kwunama wurrababurne-ka wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa wurrababurne-ka wurrumirumirena warnikinikaduwa. Kembirra wurrilyimberrkuwilyaba wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya kuw-ambilyama wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Yeka-wa-da.

¹⁹ Umba eneja arakba nakina Neningikarrawara nangaminu-ngwur•dangmaja menba dakina-langwa didarringka akwa ying-andiyinga akena yingi-rringka akina akungwa emedirra. Biya yingi-lika akwa yingi-lyangburrukwajuwa akungwa ebina bulukwa-langwa-manja amakwulya akwa kembirra yinginu-kwa akungwa ngala-langwa nabur-radikba. Kembirra ni-bekina-da.

²⁰ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-ambilyuma akwudangwa nenjarrngalyilya-manja. Bi...ya n-arumidinuma nakina umba Neningikarrawara n-ambilyumurra ngawa enuwa-manja akwadangwa. Biya ni-likenuma arakba nakina Yijumeyila akinu-wa angalya emikirra Barena akwa n-ambilyumurra yakwujina. Umba akina angalya ngalajukwaba alarrkingburingka nuw-ambilyuma. Nabarde-ka nakina Yijumeyila nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangba-murriya. ²¹ Bi...ya ngalaja yinginumina-akburrangama dirndenikba duwilyaba dadiyara DadingiYijiba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Kembirra neni-yakeyinuma arakba dakina didarringka-da.

Aburiyama akwa Abimileka neni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa Biyajiba-manja

²² Arngkawura eneja nakine-ka Abimileka, nibina nubungkawa Kera-langwa, nilikena Aburiyamu-wa, aburnuwa Bikala. Nakine-ka Bikala nu-bungkawadinuma wurrawinyamba-manja warnungkarba Abimileka-langwa-manja. Eneja ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Neningikarrawara-ka n-ambilyama nungkuwamanja neningangkawura. ²³ Kembirra yirra-ngayindenama yak-ambilyama yakuwamurra. Nungkwaja kembirra yimini-yarrkakumarna ayakwa nari-yada e-kadikama ngayuwa akwa ngawa nganyangwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nganyangwa-manja numirarrka-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Yi-maka kembirra enena-wiya kajungwa Neningikarrawara kin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ngayuwe-ka ningena ningi-yamama eningaba nungkuwa-manja, umba yi-makina arrkala ki-yamini-yada nungkwajukwaba eningaba ngayuwa-manja akwa ngawa wurrumurndakeyina-manja warnumamalya enena-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa aduwaba,” ni-yama Abimileka.

²⁴ Eneja Aburiyama kembirra ni-lyangukumama akwa ni-yama, “Yawa. Eningabe-ka akina, kembirra yakuwa yalakena yakuwa-murra aduwaba-langwa akwa arngkawura,” ni-yama. ²⁵ Biya kembirra Aburiyama ni-yama ngarningka Abimileku-wa, “Wurrukwa-leka warnikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa buminu-manguma awilyaba emedirra akungwa nganyangwa,” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Abimileka, “Ningeningbala akina. Nara yiku-maka adinuba-wiya aminakina-langwa, umba aduwaba-manji-kba ning-engkirrikajama ningena. Dukwa angkaburra narru-manguma?” ni-yama. ²⁷ Eneja kembirra arakba Aburiyama nenukwa akwala jiba akwa bulukwa Abimileku-wa, akwa akina-murra neni-yarrkakumarna ayakwa wunalakina. ²⁸ Biya kembirra Aburiyama nu-manga ngarningka amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba ena-langwa. ²⁹ Eneja ni-yama Abimileka, “Miyambena-burra ningki-yama akina?” ni-yama.

³⁰ Eneja ni-yama Aburiyama, “Wu-mena amurndakeyina amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba nungkwa-langwi-yada. Kembirra ku-mena-manja akina, ki-yaminama kembirra nungkuwa arja-langwa, ‘Aburiyama-bina nu-mungkadinuma enuwa akina emedirra akungwa,’ ki-yaminama ningkakina-da.” Yedikina kembirra eneja nakina Abimileka nu-manguma amurndakakina amangbala ambilyuma jiba eyukwayuwa ena-langwi-yada-da. ³¹ Kembirra aburaja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Biyajiba, mena yakwujina-baba wunalakina-kiya neni-yarrkakumarnu-mubaba akina ayakwa emedirra-langwa akungwa. Umba akina ekirra Biyajiba ne-yaminama “emedirra akungwa ebina-manja neni-yarrkakumarnu-murrumanja ayakwa.”

³² Kembirra aburnaja wunalakina Abimileka akwa ngawa Bikala neni-lawurradina arakba aburna-langwu-wa angalya Bilijija-wa. ³³ Umba eneja nakina Aburiyama

n-ambilyumurra aduwaya yakwujina ngawa Biyajiba-manja. Biya kembirra ni-lungkuwabijuwama nakina awilyaba eka yakwujina. Akina eka ni-lungkuwabijuwama emikirra damarija. Kembirra Aburiyama neni-yangmarngkwa juwa Yaweya nibina Neningikarrawara neningangkawura nakina. ³⁴ Biya kembirra ni-lungkuwabijuwamulangwa nakina Aburiyama ebina eka akwa neni-yangmarngkwa juwa-mulangwa Yaweyu-wa nakina, ni-lalika arakba akina angalya Biyajiba umba ni-likena arija-langwa nakina enejukwaba Bilijiya-wa. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina neningamiyerra Bilijiya-manja-da.

22

Aburiyama nenu-kwa-murrilangwa Ajika Neningikarrawaru-wa

¹ Bi...ya kembirra eneja Neningikarrawara neni-labenumurra nakina Aburiyama-manja, kenumini-yarrkuwaraka-murrikba ena-langwa ayakwa. Biya kembirra n-ardanga nakina, "Aburiyama...yi!"

Eneja neniuwangkwa ni-yama, "Ningena...wu!"

² Enamba-langwa ni-yengbina Neningikarrawara ayakwa Aburiyamu-wa akwa ni-yama, "Nu-wilyakina nakina nenikuwena nuwilyaba-ma nungkwa-langwa," ni-yama, "nibina ningki-lyelyingminama angwurre-ka, akwa wuni-likaja akinu-wa angalya emikirra Maraya. Biya kembirra yikini-yar•diya-manja kinalakina yakwujina yiba-wilyakajinamurra gayuwa ningkena yaruma yinijirra. Biya yakwujina ngawa yakina-manja yinijirra kinu-wardenama nenikuwena ningkakina, akwa kini-dakinamurra-da, akwa yiku-kwunamurra ngawa kembirra ngayuwa-wa-da," ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

³ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina neniuwangkwa Aburiyama nu-mirajanga akwa ni-ridanga angwura akwa n-akumarna dangki-manja akwa nenilirrak-ardija ena-langwu-wa wunenungkwarba-kiya, wunalekbina nenuminu-war•duwar•dangumurra warka, akwa nenikuwenikba ngarningka Ajika. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina ebinu-wa angalya Neningikarrawara nenu-maka-murruwa Aburiyama-manja.

⁴ Nabuk-alilikenu...wa. Biya mabiyakarbiya-manja mamawura n-andeya nakina neniuwangkwa akena ni-rringka arakba yakina yinijirra engku-wa ni-rribiyanguma ambaka awilyakerra. ⁵ Biya kembirra neniuwangkwa ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkarwa-kiya, "Yelakwa wun-ambilya adinakba akwa daka ngarningka dangki. Umba yinaja yinalakena yinuwa naka nenjarrngalyilya yini-likajama angerriba, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawara. Kembirra ngarningka yinalakena yikini-lawurradinama yangkwurrangwa nungkwurnuwa-wa," ni-yama.

⁶ Biya kembirra arakba neniuwangkwa ni-rndirra amabungwunyirra eka angwuriyada akwa nenu-kwa akina nenikuwenikba-wa. Kembirra eneja ni-ngabukweyina nakina Ajika. Umba neniuwangkwa nu-wilyakama lyelyinga akwa ngawa amukwa angwura eniba neniki-liraki-yada nakina, biya neni-likena arakba. Biya neni-likenu-manja ngawa lukwakwa wunalakina, ⁷ Ajika ni-yama nungwenikba-wa, "Ngangwal!"

Kembirra eneja nungwenikba ni-yama, "Miyambena?"

"Ena amabungwunyirra eka akwa amukwa angwura umba angamba kembirra jiba eyukwuyiya ningkeniki-daki-yada nungkuwa?" ni-yama nakina nenjarrngalyilya.

⁸ Eneja ni-yama Aburiyama, "Neningikarrawara enabakiya-ba yikenu-kwunama jiba."

Neni-likena wunalakina, ⁹ bi...ya angakuba nen-akburranga arakba angalya ebinalangwa nenu-maka-murrilangwa Neningikarrawara adinuba-wiya Aburiyama-manja. Kembirra nakina neniuwangkwa nu-manga akwala arumuruma angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwa aldi-yada. Kembirra ni-lyakakumarna angwura karrawara. Akwa neni-rndarra arakba nenikuwenikba, nen-ararika, akwa karrawara arakba angwura-manja nen-akumarna nakina-da. ¹⁰ Biya ni-rndarra ebina lyelyinga neniuwangkwa-da. Ni-ngakajika nakina nenik-ar•darri-yada nenikuwenikba-manja, ¹¹ akena eneja nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga angaluba angubina-langwa enuwa-wa-da. Ni-yama, "Aburiyama...yi!"

Eneja Aburiyama ni-yama, "Miyambena?"

¹² Enamba-langwa ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa, "Nara ar•darruma nakina!" ni-yama. "Ningeningma arakba ningkakina ningki-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mena nara-baba kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyaba-ma enuwa-langwa-da," ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa.

¹³ Eneja kembirra nakina Aburiyama n-errikerra n-andiyinga nakina akena ni-rringka akina enungkarba jiba. Na-rndirrkama akwurrirra ngala-langwa-manja karndirra. Biya kembirra Aburiyama ni-lika akinu-wa, nu-manga akina akwa ngawa nu-wardanga akwa n-akumarna ebina-manja angwura karrawara. Akina kembirra ni-dakama nenukwamurra Neningikarrawaru-wa-da, umba nenikuwenikba nara kenu-kwa-da.

¹⁴ Biya nakina Aburiyama ni-yengbijuwa akina angalya "Yaweya Nginu-kukwuna-murrumanja Eningaba-wiya." Kembirra aduwaba ngawa aburraja wurruminakina angalya warnumamalya ne-yaminjaminama, "Ena-langwa-manja yinijirra Yaweya nenukukwunama ena-langwa warnumamalya eninginingaba-wiya," ne-yaminjaminama wurruminakina angalya warnumamalya aduwaba.

¹⁵ Eneja kembirra nibina nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga ngarningka angaluba karrawara-langwa Aburiyamu-wa. ¹⁶ "W-engkirraja enenu-wa ayakwa Yaweya-langwu-wa," ni-yama. "Ni-yame-ka nakina Yaweya, 'Ningena ngayuwa ningiyarrkakumurnama enena ayakwa akwa ningi-yengbijajungwunama ningenimikirra kajungwa engbudi-yada ayakwa akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ningena ngayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, mena nara-baba ningkakina kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyaba-murra ngayuwa-langwa. Yirra-makinama enena ayakwa ngayuwa nungkuwa-wa akwa nare-ka ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina. ¹⁷ Yiba-kwunamurra amandangwa wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulumida karrawara ningkinga-ringinginama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulumida. Akwa wuburra ajiringka ababurna mijiyelya-manja nuw-ambilyama, wurruwurrakwulumide-ka ke-yaminama wurrakina-da. Umba ka-wardiyiname-ka nungkwa-langwa numirena-murriya wurrumurndakakina-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akwa kembirra kabungkawadinama arakba wurrakina-manja-da.

¹⁸ "Aburraja wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya kembirra engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya kabi-yengkilabajama ngayuwa. Ke-yaminama wurrakina ngayuwa-wa, Yamina eningaba yirruwa-manja yirrajukwaba wuburra laka ningki-yamana Aburiyama-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa-manja, ke-yaminama. Akina-bina ka-ngekburakajungwunamurra-da, mena-baba yimini-yarrkuwarakama ayakwa nganyangwa aduwaba-da,' ni-yama Yaweya nakina-da," ni-yama nenu-makama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Aburiyamu-wa-da.

¹⁹ Aburnaja kembirra Aburiyama akwa Ajika neni-lawurradina wunalakina wunalekbina-kiya-wa wunenungkarba-kiya neniliraki-lalika-murruwa adinakba. Biya yadikina kembirra nabuki-lawurradina arakba angalyu-wa-da Bilijiya-wa-da.

Bi...ya kembirra ambaka-murra nurrumurndaki-lalikama Aburiyama-murriya akina angalya Bilijiya, umba naru-makirukbijangajuwama wurrakina angerriba Biyajiba-wa-da. Akwa yakwujina ngawa nawurrak-ambilyumurra wurrakina arakba-da.

Neyawa-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

²⁰⁻²³ Biya ambaka-murra n-engkirrikenuma Aburiyama ayakwa Neyawa-langwa nenikumarnjenikba-langwa. Eneja nakina Neyawa n-ambilyama ebina-manja angalya n-ambilyu-murrumanja Aburiyama adinuba-wiya nara-wiya kini-likena nakina Keninu-wa. Umba ngalaja Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina dadimikirra. Akwa kembirra wurrumangbala wurrabiyakarbiya wurriyukwayuwa wunalakina-kiya-langwa warnungkarba-wiya nuw-ambilyumurra. Neningadinuba-wiya nenimikirra Wija akwa warnikumarnjena Baja iya Kemuwela, nibina nungwenikba Arama-langwa nakina, iya Kejeda iya Yajawa iya Bildaja iya Jidilaba akwa ngawa Beduwela. Umba ngalaja duwilyaba dadiyawenikba Beduwela-langwa dadimikirra Ribeka dakina. ²⁴ Umba ngarningka duwilyaba dadikuminuwar-duwar-da Neyawa-langwa ngalajukwaba dadingiyenikba dadimikirra Ruma. Akwa Neyawa-langwa akwa Ruma-langwa warninikuwena wunalakina-kiya-langwa nuw-ambilyumurra warnimikirra Deba iya Kayama iya Dayaja akwa ngawa Mayaka wurrubukalakina-da.

23

Medirra-langwa warninikijungwa-langwa

¹ Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma ¹²⁷ mamarika iya yinungkwura arakba, ² biya yingi-jungwa dakina Kenina-manja ebina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yebirena. Eneja kembirra nakina neningiyadikba nu-ngwadinumama akwa nu-werrikawarriyadinume-ka nakina dadingiyenikba-wa.

³ Kemberra arakba nakina Aburiyama nanga-lalika dakina dadingiyenikba dadumadangkwa akwa ni-likena arakba kajungwa warniki-lyelyimbukwaji-yada ayakwa wurrumurdakakina-manja WarningiYida-manja warnumamalya nakina yakwujina ngawa Yebirena-manja. Biya nen-akburranga wurrakina warnumamalya akina-manja angalya adaka ayakwi-yada, nuw-angmakayanguma akawiyuyieba-manja nawurruwura-murndukwunu-murrumanja warnumamalya wurrakina.

Kemberra Aburiyama ni-yama nakina wurrakinu-wa warnumamalya, ⁴ “Ngayuwe-ka ningena ninguminjirringka,” ni-yama. “Eminingka-langwa angalya ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa akena ning-ambilyama erribirra ningena yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba. Yirru-kwuna kemberra angalya ku-beyindeniyada ningena, kajungwa kinga-rungkwabini-yada ngayuwa dadingiyarrka nganyangwa,” ni-yama.

⁵ Aburraja ne-yama, ⁶ “Yirrumin-engkirrikaja enena ayakwa yirra-langwa. Wuburre-ka ngarra-rringkinama yarna nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa. Kemberra jeji, wu-rringkina amurndakenena angalya yirra-langwa. Biya ki-rringkina-manja eningaba angalya kemberra yakwujina kinga-rungkwabinama dadingiyena,” ne-yama. “Yarne-ka yarningerribirra yarnumamalya nara yarna a-marrukwama yirra-langwa angalya,” ne-yama. “Mama, kinga-rungkwabinama nungkwa-langwa dadingiyena erribirra,” ne-yama.

⁷ Eneja kemberra Aburiyama n-abuluwendinga mena ne-yaminjama-murrubaba warningakwujina warnumamalya wurruminjirringka-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra. ⁸ “Eningaba akina ayakwa nungkwurra-langwa,” ni-yama nakina, “kinga-rungkwabina-mulangwa ngayuwa nganyangwa dadingiyarrka yelakwa. Kemberra yikumini-yengkilabaja nangaba Ebirena, Jawura-langwa nenikuwenikba. ⁹ Yikini-yengkilabaja makina-langwa medirra ku-beyindeniyada ngayuwa memikirra Makbela. Makine-ka medirra num-ambilyama ena-langwa-manja angalya akwudangwa aburrakadabuda. Yikini-yengkilabajama enuwa-wa kajungwa ku-beyindeniyada makina ngayuwa akwa kinu-kwuni-yada ngayuwa engkwulyumida angwarnda enuwa-manja. Nganja ku-beyindenama yelakwa ngayuwa yiki-rringkina-murrumanja kirrumurdakeyina karnumamalya. Kemberra nganyangwi-yada makina medirra kajungwa kamurndak-akumurni-yada nganyangwa warnumamalya warninikijungwa makina-manja,” ni-yama nakina Aburiyama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya.

¹⁰⁻¹¹ Eneja nakine-ka Ebirena n-angmakwulaluma yakwujina wurrumurdakakina-manja warnumamalya WarningiYida-manja. Ni-yama nakina, “Engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Yiba-kwunama angaba angalya erribirra nganyangwa engkwulyumida nungkawa-wa, akwa ngarningka mibina medirra num-ambilyama akina-manja angalya. Yiba-kwunama angaba angalya aduwaba nuw-engkirrikaja-murrumanja nganyangwa warnumamalya, kajungwa kemberra king-akumurni-yada nungkwa-langwa dadingiyena ningkakina-da,” ni-yama nakina Ebirena. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya warningakwujina nuw-engkirrikenuma ena-langwa ayakwa.

¹² Akena Aburiyama eneja n-abuluwendinga ngarningka wurrumurdakakinu-wa warnumamalya WarningiYidu-wa. ¹³ Kemberra ni-yengbina nakina ayakwa enamba-langwa Ebirena-wa, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warnik-engkirriki-yada. Ni-yama nakina, “Erriminja-langwa ambaka, umba engkirrikiya-langwa. Ena nungkwa-langwa angalya engkwulyumida ku-beyindenama nganja ningena. Ena wu-mena angwarnda yirra-kwunama, kemberra king-akumurni-yada dadingiyarrka nganyangwa yakwujina,” ni-yama Aburiyama.

¹⁴ Enamba-langwa Ebirena ni-lawurrakaja ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, ¹⁵ “Adirngekburna-ka ena angwarnda akina-langwa angalya 400 angwarnda yimbukwa. Kemberra yakuwa yalakena nara arakba a-lyelyimbukwajuma ngarningka akina-langwa umba king-akumurna yakwujina dakina dadingiyena nungkwa-langwa,” ni-yama nakina Ebirena-da.

¹⁶ Eneja kemberra Aburiyama ni-lyanguwama nakina akwa arakba nu-murnduwarna angwarnda neniku-kwi-yada, ebina angwarnda ni-yengbijuwama Ebirena, nuw-engkirrikenu-murrumanja wurrakina warnumamalya. Kemberra n-akumurna nakina Aburiyama 400 angwarnda adirngekburna. Ni-dirrburakama akina angwarnda kajungwa engkwulyumidi-yada ngawa akina-da.

¹⁷ Yedikina-bu Aburiyama ni-yamama nu-beyindanguma nakina akina angalya Ebirena-langwa Makbela-manja. Akina angalya akwudangwa Mamura-langwa angalya. Umba nu-beyindangumurra nakina Aburiyama akwa ngawa amarda-murriya akwa ngawa eka ababurna-langwa akwa ngawa ngarningka medirra-da. ¹⁸ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyu-murrumurra nuw-engkirrikenuma wurrakina akina ayakwa ni-yamama ni-yengbinuma Aburiyama.

Kembirra wurrumurdakakina warnumamalya warningma arakba akina angalya Aburiyama-langwa akina-da. ¹⁹ Kembirra nakine-ka Aburiyama nang-akumarna arakba dadingiyenikba Jera makina-manja medirra akina-manja angalya Kenina. ²⁰ Akina angalya WarningiYida-langwa-langwa warnumamalya adinuba-wiya, kembirra Aburiyama-langwa arakba-da akwa medirra-da, kajungwa nenik-akumi-yada ena-langwa warnumamalya warninikijungwa yakwujina nakina-da.

24

Ajika-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Bi...ya nakine-ka Aburiyama neniyerringke-ka arakba. Umba eneja nakina Yaweya ni-yamama arngkababurna-langwa eningaba nakina-manja. ² Kembirra ni-yengbina nakina ayakwa Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da naruma-wa nibina nuwurrak-akwurrajuwa-murruwa ena-langwa amurdakijika ababurna-langwa. "W-akuma nungkwa-langwa ayarrka yelakwa arrawa makarra-manja," ni-yama. ³ "Ngayuwa yirra-ngayindenama ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara nungkwaja a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa ki-yengbijinama ngarningka ningkakina ekirra Yaweya-langwa. Nakine-ka Yaweya Neningikarraware-ka nakina nibina-murrada ni-ngekburaka-murrada angubina akwa ngawa ababurna-langwa angalya. Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa ki-yarrkakumurnama ayakwa nari-yada aminu-manguma warningerribirra wurradidiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba enena-langwa angalya Kenina. ⁴ Umba kinuminu-menama ningkakina duwilyaba dadiyara nganyangwa-langwa warnumamalya. Yirra-ngayindenama nungkuwa ki-lawurradinama angerriba ebinu-wa angalya ngayuwa ningi-rukwalarrinu-murruwa. Akwa kembirra kinuminu-menama-ka nungkuwa duwilyaba dadiyara nenikuwarrka-langwa akina-langwa angalya," ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

⁵ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba, "Dukwe-ka dakina kingu-wariyama nara a-likama yangkwurrangwa-da. Umba kini-larrkiya nungkwa-langwa nenikuwena akinu-wa angalya kin-ambilyi-yada yakwujina?" ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Aburiyamu-wa.

⁶ "Nare-ka!" eneja ni-yama Aburiyama. "Awurrariya akina. Nara a-larrkama ningkakina nenikuwarrka angerriba akinu-wa angalya. ⁷ Arakba-wiya eneja Yaweya nakina nginu-wilyakama ngayuwa yangkwurrangwa angaluba nungwarrka-langwa-langwa angalya akwa nganyangwa-langwa warnumamalya. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nakina, nibina ni-ngekburaka-murrada ababurna-langwa angalya angubina-manja. Akwa nakina-bina ni-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwa. Ni-yamama nakina ngayuwa-wa, 'Enena aringbirra angalya yiba-kwunama ngayuwa nungkuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa,' ni-yamama nakina Yaweya ngayuwa-wa. Akwa nakina-bina keni-larrkajama ena-langwa nenikumamurikaja adinakba kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa kinuminu-meni-yada angaluba duwilyaba dadiyara nganyangwa-langwa nenikuwarrka. ⁸ Umba kingu-wariyama-manja dakina dadiyara, akwa nara-manja a-likama dakina nungkuwa-manja, kembirra enena-langwa ayakwa yib-enjungwurrenema ngayuwa-da. Akena nare-ka a-larrkama naka nganyangwa nenikuwarrka akinu-wa angalya," ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da. ⁹ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da n-akuma ena-langwa ayarrka Aburiyama-langwa-manja makarra arrawa akwa ni-yarrkakumarna ebina ayakwa kini-yamina-mulangwa nakina ababurna-langwa ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Aburiyama-da.

¹⁰ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da nuwurra-murndukwa emember-arkwa kamila Aburiyama-langwa akwa nuwurraku-wurdijuwa ababurna eninginingaba amurdakijika Aburiyama-langwa. Kembirra ni-lalika akina angalya akwa ni-likena arakba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dirrumala.

N-alilikenume-ka nakinu...wa yanda-langwa ni-yar•da engemba-manja Mejubudamiya. Ni-likenuma nakina ngawu...wa, yanda-langwa n-akburrangama angalya aminuwurrakwilyumide-ka alikira iya warnumamalya ebina-manja n-ambilyu-murruwanja adinuba-wiya nenikumarnjenikba Aburiyama-langwa nenimikirra Neyawa. ¹¹ Nara nakina kin-awiyebena ambaka arrawu-wa umba numurdakungwanjajuma amurdakakina kamila errekba-manja ngawa emedirra-manja akungwa. Numurdak-ambarrija amurdakakina kembirra kamila akwa nu-ngwanja n-embirrarina ambaka. Biya na-larruwurada arakba. Akini-yada ngawa aburraja

wurruinakina angalya wurradidiyara nawurra-alilikenuma yenjerrikina akinu-wa emedirra akungwa.

¹² Kemberra nu-buriyamina arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da Yaweyu-wa. Ni-yama, “Marrakba, ningkakine-ka Yaweya ningkibina-murrada Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama ningkakina, yi-mamurikajijiya-langwa aduwaba akwa numini-yarrkilyingina ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma ebina-wiya ningkakina nganyangwa-langwa nubungkawa. ¹³ Kwuja! Ningena ngayuwa enena-manja emedirra akungwa ning-abalkayukwunama. Umba aburraja wurrukwala wurradidiyara wurruminena angalya adinuba ka-likajama yangkwurrangwa akungwa-wa. ¹⁴ Nganja kemberra ki-yengbinama ayakwa duwilyaba-manja dadiyara ningena. Ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Yimini-larrijiya-langwa nungkwa-langwa meningamilyumilyinja menarlamba akwa yi-bekajijiya-langwa akungwa,’ ngayuwa ki-yaminama. Kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, ‘Yawa, bekina nungkuwa. Akwa ngarningka kemberra kumin-akarrnginama ngayuwa akungwa amurndakenena-langwa nungkwa-langwa-langwa kamila,’ kingi-yamina-manja dakina amurndakenena ayakwa ngayuwa-wa, kemberra dakina-bina ninginga-ngayindenama nungkuwa ningku-wekbalyinuma arakba adinakba Ajika-langwi-yada didarringka-da. Kemberra ningeningma ngayuwa ningkenumini-yarrkilalikama ngawa ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Umba nu-buburiyaminu-wiya ngawa nakina yingi-yar•da ngalaja dakina dadiyara dadimikirra Ribeka. Yingi-ngabukweyinuma dakina meningamilyumilyinja menarlamba ngala-langwa-manja amurn•da. Dakine-ka dadiyawenikba Beduwela-langwa. Umba Beduwela-langwa nungwenikba nenimikirra Neyawa Aburiyama-langwa nenikumarn-jenikba nakina. Umba ngalaja dirndenikba Beduwela-langwa dadimikirra Milka. ¹⁶ Dakine-ka Ribeka dukwilyubene-ka dadiyara. Dikikamarra ambaka warnungk-warba. Biya yingi-likena dakina angerriba angandingidirra-wa akungwa emedirra. Yingi-dirririnda arrawu-wa, yinguma-lyangburrukawajuwa mibina menarlamba akwa yinguwurdinga karrawaru-wa. ¹⁷ Eneja nenikuminuwar•duwar•da n-angkarra nanga-wengma ngaluwa-wa. “Marrakba, yu-kwa-langwa nganja akungwa,” ni-yama.

¹⁸ “Wiya, kemberra bekina,” yingi-yama ngalaja. Warenja-bawiya yinguma-larrija mibina menarlamba akwa yinginumini-rakilyinga akwa ni-bekina-da. ¹⁹ Ni-jerrukwamanja nakina akungwa yingi-yama enuwa-wa, “Akwa ngarningka kumin-akarrnginama akungwa amurndakangaba-langwa kamila nungkwa-langwa-langwa, yanda-langwa kuw-abadinama.” ²⁰ Biya warenja-bawiya yinguma-jiraba yinguma-radebirraka mibina menarlamba ebinu-wa angarumungkwa angwarnda nuw-ambilyu-murruwa akwudangwa emedirra akungwa kajungwa warniki-bekaji-yada warninggerribarra warnumamalya aburra-langwa bulukwa-murriya iya kamila-murriya yakwujina. Akwa ngarningka ying-angkarra emedirra-wa akwa ying-akarrngarna ngarningka akungwa amurndakibina-langwi-yada kamila ena-langwi-yada. Yingi-yaminjama ngawa dakina yanda-langwa nuw-abaduma amurndakakina kamila ababurna-langwa.

²¹ Eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa nanga-rringkama ngawa ngaluwa-wa akena nara kini-yengbina nakina eyukwayuwa ayakwa. N-embimbirrarinuma nakina ngawa kenuminu-wekbalyinu-murrikba Yaweya dakina dadiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba. ²² Biya na-jerrukwamanja amurndakibina kamila akungwa, nakina nenungkwarba kemberra nanga-kwama dakina-manja dadiyara akwala amurndakijika alarrngekburna. Adinuba-wiya nangamin-akumarna dakina ngala-langwa-manja eminda akina errumungkwa na-ngekburakajungwunuma akawulda-ma. Akwa ngarningka nangamin-akumarna ambilyuma aruma-kiya ngala-langwa-manja ayarrka. ²³ Biya ni-yama nakina, “Numiyambena nungkwa-langwa nungwena? Akina angalya nungwena-langwa-manja alikira ningenik-ambilyingi-yada ngayuwa mema-manja marringa akwa ngawa warna warnungkwarba nganyangwa?” ni-yama dakinu-wa.

²⁴ “Nganyangwa nungwarra nenimikirra Beduwela,” yingi-yama ngalaja. “Akwa nungwenikba ena-langwa Neyawa umba dirndenikba Milka. ²⁵ Ababurne-ka amarda nungkwa-langwa-langwa kamila akwa ngarningka ababurna angalya karnik-ambilyingi-yada nungkwurruwa,” yingi-yama.

²⁶ Kemberra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa n-abuluwendinga arakba n-engmidirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-wa akwa neni-yangmarngkawajuwamurra Yaweyu-wa. ²⁷ Ni-yama nakina Yaweyu-wa,

“Nungkuwe-ka Yaweya Ningkeningikarrawara ningkakina Aburiyama-langwa. Yirre- yangmarngkwajinama nungkuwa-wa mena nungkwa-langwe-ka ayakwa ningki- yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa adinakba ningkenumini-yarrkilalika-mubaba akina. Akwa kembirra yu-wilyakama ngayuwa aduwaba dirrbura Aburiyama-langwu- wa warnumamalya-da,” ni-yama nakina-da.

²⁸ Umba ngalaja ying-angkarra dakina dadiyara nungwadikba-langwu-wa angalya nanga-maka dirndadikba-manja ababurna ne-yama-mulangwa. ²⁹⁻³⁰ Eneja Ribeka- langwa narrkuwadikba Lebina ni-rringka ebina errumungkwa ngala-langwa-manja eminda akwa ayarrka akwa n-engkirrika ayakwa dakina yingi-yengbinuma dirndadikba- manja. Biya n-angkarra erreku-wa akwa ni-likena ebinu-wa emedirra akungwa n- ambilyu-murruwa nakina nenikuminuwar-duwar-da. Eneja nakina nu-kawarjeyuma ngawa akwudangwa emedirra-manja nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa kamila.

³¹ Kembirra eneja nakina Lebina ni-yama, “Kwa, likaja nganyangwu-wa angalya. Eneja Yaweya nakina nginu-werrungwur-denama nungkuwa-manja. Nare-ka ambilyuma yelakwa, umba kwa. Akine-ka angalya nungkwa-langwa akwa ngawa nungkwa-langwa- langwa warnungkwarba nganyangwa-manja alikira, akwa akina ngarningka angalya kamila-langwa ngalajukwaba,” ni-yama.

³² Biya kembirra Lebina akwa nakina nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa akwa ngawa ena-langwa warnungkwarba na-likena arakba Lebina-langwu-wa angalya. Biya numurndaku-manga Lebina amurndakijika kamila-langwa akwa numurndaku- kwa amarda enik-alyubari-yada amurndakakina. Biya kembirra nenumin-akarngarna akungwa nakina-langwa nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa-langwa akwa ngawa wurrumurndakakina-langwa warnungkwarba ena-langwa-langwa kajungwa warnik-ajarri-yada alika. ³³ Umba aburraja Lebina-langwa warnikuminuwar-duwar-da narramini-dakama aninga akwa narre-yikenuma aburruwa-wa.

Eneja ni-yama Aburiyama-langwa nenikuminuwar-duwar-da Lebinu-wa, “Nara ngarna alyubaruma ambaka aninga. Umba adinuba-wiya ayakwa ki-yengbinama ngayuwa.”

Eneja ni-yama Lebina, “Yengbina kembirra.”

³⁴ Enamba-langwa kembirra nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa nenilirraku-makama Lebinu-wa akwa Beduwelu-wa ena-langwa-langwa nubungkawa. Ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Aburiyama-langwa ningenikuminuwar-duwar-da. ³⁵ Nakine-ka Yaweya ni-yamama eningaba nganyangwa-manja nubungkawa Aburiyama. Kembirra aduwaba nakina numinababurne-ka amurndakijika-murriya. Nenu-kwama Yaweya jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya kamila akwa dangki. Akwa ngarningka nenu- kwama awurrakwilyumida angwarnda amamamuwa amurndakibina akawulda-murra iya ajilba-murra akina. Akwa ngarningka nenu-kwama warnikuminuwar-duwar-da warnungkwarba iya wurridarringka kenuminu-war-deni-yada ena-langwa. ³⁶ Umba nganyangwa-langwa nubungkawa dadingiyenikba Jera ying-adiyuwangkwudinu- manja yinginum-in-arrangbama nenikuwenikba arakba dakina. Nganyangwe-ka nubungkawa nenumurndaku-kwama ababurna-langwa ena-langwa ebina nu-wilyakama nenikuwenikba-manja,” ni-yama nenikuminuwar-duwar-da Beduwela-kiya-wa.

³⁷ Biya ngarningka ni-yama, “Biya nginu-makama nakina ningeniki-yarrkakumi- yada ayakwa kajungwa kinumin-engkirrikaji-yada ngayuwa ena-langwa ayakwa. Ni- yamama, ‘Nara aminu-manguma warningerribirra wurradidiyara enena-langwa angalya Kenina nenikuwarrka-langwi-yada dadingiyenikba, ³⁸ umba ki-likaja nungwarrka- langwu-wa warnumamalya akwa kinuminu-mena duwilyaba dadingakwujina dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada,’ ni-yamama nakina Aburiyama ngayuwa-wa. ³⁹ Nganja ningi-yamama, ‘Umba dakina dadiyara nara-manja ngi-likama ngayuwa-manja, kembirra ki-yamarrkinama ngayuwa?’ ningi-yamama. ⁴⁰ Enamba-langwa Aburiyama ni-yamama ngayuwa-wa, ‘Yaweya nakina-bina kenu-mamurikajinama, nibina ningenumini- yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa aduwaba ngawa wuburra arakba-wiya. Keni-larrkajama nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa nungkuwa- wa, kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa-manja kenu-wilyakajini-yada nungkuwa ningkakina-da. Kinuminu-mename-ka dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada nganyangwa-langwa warnumamalya. ⁴¹ Umba ki-likaja-manja ningkakina nganyangwu- wa warnumamalya akwa ka-warena-manja wurrakina akwa ki-lyangkirerrmina-manja ningkakina, nganja kembirra ngayuwa yib-enjungwurrenema ebina-langwa ayakwa ki-lawurradina-mulangwa ningkakina ningkeningiyanda,’ ni-yamama Aburiyama ngayuwa-wa,” ni-yama nenikuminuwar-duwar-da Beduwela-kiya-wa.

⁴² Biya ngarningka ni-yama, “Kembirra ningi-yar-du-manja nganja enena-manja angalya aduwaba akwa ning-embirrarinu-manja ebina-manja emedirra akungwa,

kembirra ningu-buriyaminuma ngayuwa Yaweyu-wa. Ningi-yamama ngayuwa enuwa-wa, 'Yaweya, ningkibina Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama-langwa, yi-mamurikajiya-langwa ena-manja angalya, yu-wilyakajiya-langwa dibina dadiyara aduwaba. ⁴³ Kwuja! Ningena ngayuwa ning-abalkayukwunama yelakwa enena-manja ngawa emedirra akungwa. Umba kingi-likaja-manja duwilyaba dadiyara yangkwurrangwa akungwa-wa, kembirra ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, Yi-bekajiya-langwa akungwa nungkwa-langwa-langwa menarlamba? ⁴⁴ Kembirra kingi-lyanguwamina-manja dakina dadiyara akwa ngarningka kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, Kumin-akarrnginama akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila, kembirra ningina-ngayindenama dakina-bina ningku-wekbalyinuma ningkakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba-da,' ningi-yamama ngayuwa Yaweyu-wa-da," ni-yama nenikuminuwar-duwar-da Beduwela-kiya-wa.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama, "Umba ningakina ningu-buriyaminuma ngayuwa arrawa nganyangwa-murra mangma ningeningayakwa-ma. Kembirra akina-wiya ningu-buriyaminu-wiya ngawa, yingi-yar-da ngalaja Ribeka yingi-ngabukweyinuma dakina menarlamba ngala-langwa-manja amurn-da. Yingi-dirrirnda emedirra-wa akungwa-wa, umba ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, 'Yu-kwa-langwa akungwa.' ⁴⁶ Warenja-bawiya yinguma-larrija menarlamba ngala-langwa-langwa amurn-da akwa yingi-yamama ngayuwa-wa, 'Beka-langwa, umba kumin-akarrnginama ngarningka akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila.' Kembirra ningi-bekina arakba ngayuwa, umba yingumin-akarrngarna akungwa kamila-langwa. ⁴⁷ Umba ningi-yamama ngayuwa, 'Numiyambena nungwena?' Ngalaja yingi-yamama, 'Nungwarra kenimikirra Beduwela umba nungwenikba ena-langwa Neyawa nakina akwa dirndenikba dadimikirra Milka.' Nganja kembirra ningingamin-akumarna errumungkwa ngala-langwa, awilyaba eyukwujiya eminda-manja umba ambilyuma aruma-kiya ngarningka ayarrka-manja. ⁴⁸ Biya ning-abuluwendinga arakba ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. Ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweya nibina Neningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama. Nakina-bina Yaweya nginu-wilyakama ngayuwa dirrbura yangkwurrangwa. Nginu-wilyakama nungkuwa-wa, Beduwela, ningkibina Aburiyama-langwa ningkenumamalya, akwa ngawa nungkwa-langwu-wa dadiyawena, kajungwa king-ambilyi-yada dakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba. ⁴⁹ Nungkwaja kembirra ki-yamina-manja adirrbura-wiya nganyangwa-manja nubungkawa akwa eningaba ki-yamina-manja enuwa-manja, kembirra yi-makina. Umba nara-manja e-yamama ningkakina eningaba enuwa-manja, kembirra yi-makina ngarningka. Kembirra nganja ningeningma ngayuwa ki-yamina-mulangwa ngayuwa," ni-yama nakina nenungkwarba Aburiyama-langwa Beduwela-kiya-wa-da.

⁵⁰ Kembirra aburnaja wunalakina Lebina akwa Beduwela neni-yama enuwa-wa, "Amurndakakina yirru-maka-mulangwa ningkakina aduwaba ni-yamama Yaweya enabakiya-ba akina ababurna-langwa. Kembirra nara yirraja a-lyanguwamama akwa a-lyangkirerrmama. ⁵¹ Umba daka Ribeka. Nga-wilyakina akwa likaja, kajungwa nenikuwenikba nungkwa-langwa-langwa nubungkawa kingina-meni-yada daka, mena nakina Yaweya enabakiya-ba ni-lyanguwerribikajungwunuma akinu-wa-da," neni-yama wunalakina Lebina akwa Beduwela-da.

⁵² Eneja n-engkirrika-manja nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa amurndakakina ayakwa, kembirra n-abuluwendinga nakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. ⁵³ Kembirra nanga-larrngkuwaraka dumbalamurriya akwa errumungkwa-murriya ebina na-ngekburakajungwunuma ajilba-ma akwa akawulda-ma akwa ngawa akwala ngarningka amurndakijika alarrngekburna akwa nangamurndaku-kwama Ribeka-wa. Akwa ngarningka nenu-kwama alarrngekburna amurndakijika aminarumuruma angwarnda narakuwadikba-wa akwa dirndadikba-wa.

⁵⁴ Biya kembirra nakina nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa akwa ena-langwa warnungkarba nuw-alyubarinuma arakba ebina aninga akwa ne-bekinuma akubibeka. Biya na-mungkwuluma wurrakina yakwujina Beduwela-langwa-manja angalya muwilyaba marringa. Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura kembirra nu-mirajanga nakina nenikuminuwar-duwar-da Aburiyama-langwa akwa ni-yama Ribeka-langwu-wa warnumamalya, "Yirri-larrkiya arakba ngi-lawurradina nganyangwu-wa nubungkawa," ni-yama.

⁵⁵ Aburnaja neni-yama Ribeka-langwa narakuwadikba akwa dirndadikba wunalakina, "Ang-ambilya-langwa ambaka daka aduwaya, dukwa mamangbala mambilyuma marringa, dukwa mememberrka marringa. Kembirra yikinga-larrkiyama daka," neni-yama wunalakina enuwa-wa.

⁵⁶ Eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, “Nare-ka a-murndurrkwama ngayuwa. Eneja nakina Yaweya nginu-mamurikajuwama ningena, nginu-wilyakajuwama daka dadiyara, kembirra yirri-larrkaja arakba yirri-lawurradina yirra-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

⁵⁷ Aburnaja neni-yama, “Ngarring-ardijija-langwa kwureya kingi-yamina-murrikba dakina,” neni-yama. ⁵⁸ Kembirra narring-ardijuwa dakina Ribeka akwa neni-yama ngaluwa-wa, “Ningki-ngayindena ki-likaja nenaka-manja nenungkwarba?” neni-yama.

“Yawu,” yingi-yama ngalaja. ⁵⁹ Aburnaja kembirra wunalakina neninga-larrka Ribeka dadiki-liki-yada Aburiyama-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da akwa ena-langwa-manja warnungkwarba. Akwa ngarningka neninga-larrka duwilyaba dadiyuwangkwa, dibina dadikuminuwar•duwar•da Ribeka-langwa dakina, ngalajukwaba.

⁶⁰ Akwa neni-yengbinuma eningaba ayakwa Ribeka-wa lukwuniyawa. Neni-yama, “Ningkakina ningkuminjarringba ningkeningadinuba-wiya k-ambilya wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya.

Aburraja nenikabijena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa ab-ambilya wurringbuda wurrakina.

Ka-wardiyina-manja wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nungkwa-langwa nenikabijena-murriya warnikinikaduwa ka-bungkawadina wurrakina-manja warnumamalya-da,”

neni-yama wunalakina Ribeka-wa-da.

⁶¹ Ngalaja kembirra Ribeka akwa ngarningka ngala-langwa warnikuminuwar•duwar•da wurradidiyara akwa dibina dadiyuwangkwa narri-larrngmurndukwa aburra-langwa amurndakijika akwa narringawurraku-wurdijuwa kamila-manja. Kembirra na-likena arakba Aburiyama-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da-da.

⁶² Na-likenume-ka wurrakinu...wa yanda-langwa narr-akburranga ebina angalya Kenina. Kembirra nuw-alilikenuma ngawa wurrakina nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada.

Eneja nakine-ka Ajika n-ambilyumurra yakwujina Kenina-manja. Engburingka-manja angalya n-ambilyumurra nakina ebina-manja emedirra emikirra “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ⁶³ Biya num-awiyebu-manja mamawura ni-jadanguma nakina ena-langwa-langwa kalikwa akwa nu-murndakilikenu-manja nakina n-andeya akena ni-rringka kamila abukwaya nawurraki-likenuma.

⁶⁴ Ngalaja dakina Ribeka yingini-rringka-manja nakina Ajika yingu-kuwabijanga ngala-langwa-langwa kamila ⁶⁵ akwa yingi-yama Aburiyama-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Numiyambena nangaba nenungkwarba ni-likajama yangkwurrangwa ngakwuruwa-wa?” yingi-yama.

Eneja ni-yama, “Nganyangwe-ka nakina nubungkawa,” ni-yama. Kembirra nanga-rndirra dumbala akwa yingu-wurumbijjungwa ying-abuwarrkajungwa dadumuk-wurra.

⁶⁶ Biya kembirra nenu-maka nakina nenikuminuwar•duwar•da Ajiku-wa ababurna-langwa ngawa ni-yamama akina. ⁶⁷ Eneja Ajika nang-awiyebajuwa kembirra Ribeka ena-langwa-manja kalikwa. Dakine-ka kalikwa dirndenikba-langwa Jera-langwa adinubawiya. Kembirra dadingiyenikba arakba Ribeka dakina-da. Ajike-ka nakina ni-lyelyingminuma dakina-manja umba ngalaja yinginu-werringekburakama nakina naramanja dibina dirndenikba, yingi-jungwu-mubaba arakba dakina-da.

25

Wurrumirumirena Aburiyama-langwa-langwa

¹ Eneja nakina Aburiyama nanga-wilyakama duwilyaba ngarningka dadingiyenikba. Dadimikirra Kedira. ² Warna kembirra warnimikirra wurriyukwayuwa wurribina Kedira yinginumun-arrangbama Aburiyama-langwa dakina. Warnimikirra Jimirena iya Jakijena iya Midena iya Midiyena iya Yijibeka akwa ngawa Juwa.

³ Nakine-ka Jakijena, nibina naburradikba Kedira-langwa, nungwenikba nakina wunalakina-kiya-langwa Juba akwa Didena. Aburraja Didena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa nuw-ababurnadinuma wurruwurrakwulumida wurrakina yanda-langwa wurriylimberrikabiyakarbiya warnumamalya arakba. Umba warnimikirra wurrakina WarningAjuruma warnumamalya iya WarningiLidijima warnumamalya akwa ngawa WarningiLiyumima warnumamalya.

⁴ Umba eneja Midiyena, nibina Kedira-langwa enejukwaba naburradikba, nakumajungwunuma nakina wurrumangbala warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Ebaya iya Ebera iya Yenakwa iya Abuda akwa ngawa Eldaya.

Umba dakine-ka Kedira duminjarringba dadingadinuba-wiya wurrumurdakakina-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa.

⁵⁻⁶ Neniba-wiya ngawa eneja nakina Aburiyama, nenu-kwama akwala amurdakijika-murriya ena-langwu-wa warninikuwena Yeka-langwu-wa akwa ngawa Kedira-langwu-wa wurraburarrngwa. Biya neni-larrkama nakina wurrumurdakakina warninikuwena wurrababurna-langwa engku-wa nuw-errbalinuma Ajika-langwa. Neni-larrkame-ka nakina alyengma-wa angalya kajungwa yakwujina ngawa kuw-ambilyi-yada wurrakina warningangkawura-da.

Biya kembirra ni-yama nakina Aburiyama, “Ki-jungwuna-manja ngayuwa kembirra ababurna-langwa bulukwa iya jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya ababurna-langwa amamamuwa ajilba-ma iya akawulda-ma akwa ngawa ababurna-langwa amurdakijika nganyangwa kuw-ambilyama Ajika-langwa amurdakakina-da,” ni-yama nakina-da.

Ni-jungwunu-mulangwa Aburiyama

⁷ Nakine-ka Aburiyama n-ambilyumurra 175 mamarika iya yinungkwura-da. ⁸ Meningaba-wiya mamurdakakina mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra. Biya ni-jungwa arakba nakina-da. ⁹ Kembirra aburnaja wunalakina ena-langwa warnikuwabulena Ajika akwa Yijumeyila nen-akumarnumurra nenumadangkwa nakina mibina-manja medirra memikirra Makbela. Num-ambilyuma makina Mamura-langwa-manja angalya akwudangwa. Umba akine-ka angalya adinuba-wiya Ebirena-langwa akina. Umba eneja Ebirena-langwa nungwenikba nemimikirra Jawura NeningiYida nenumamalya nakina. ¹⁰ Makine-ka medirra nu-beyindanguma Aburiyama wurrumurdakibina-langwa warnumamalya WarningiYida-langwa. Aburraja aburna-langwa wunenumadangkwa-kiya narr-akumarnuma wurrakina Aburiyama-langwa iya Jera-langwa makina-manja ngawa muwilyaba-ma medirra arakba-da.

¹¹ Kembirra ni-jungwu-mulangwa nakina Aburiyama eneja Neningikarrawara nakina ni-yamama eningaba Ajika-manja nenikuwenikba-manja. Nakine-ka eneja Ajika n-ambilyumurra akwudangwa ebina-manja emedirra emikirra “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra Ajika nakina-da.

Wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa-langwa

¹² Eneja nakina Yijumeyila neningadinuba-wiya nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Umba dirndenikba Yeka, dibina dadikuminuwar-duwar-da Jera-langwa DadingiYijiba dakina. ¹³ Kembirra Yijumeyila n-akumajungwunuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warninikuwena ena-langwa. Neningadinuba-wiya nemimikirra Nubeyada nakina. Umba ngarningka wurrukwala warnimikirra wurrakina Kedara iya Adubela iya Mibijama ¹⁴ iya Mijuma iya Duma iya Maja ¹⁵ iya Yadada iya Dema iya Jedira akwa ngawa Nabija. Umba neningarija-langwa nemimikirra Keduma nakina. ¹⁶ Wurrumurdakakine-ka warnungkwarba wurrumemberrkwa wurrambilyuma nuw-ambilyuma wurrumirumirena warningadinuba-wiya wurriylimberkeyebijeba-langwa iya wurriylimberkeyebijeba-langwa warnumamalya wurrakina. Umba aburra-langwa angalya waka aminambawura alikira waka ingerriberriba na-wilyakama ekirra aburra-langwa-da.

¹⁷ Bi..ya eneja nungwarringba Yijumeyila neni-yuwangkwe-ka arakba. Umba n-ambilyu-manja 137 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwa arakba nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrumurdakibina wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya wilyarra Yebila akwa ngawa Jura. Akine-ka angalya aburra-langwa. Umba na-likenu-manja aburraja warnumamalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerriba Ajiriya-wa wurrakina, kembirra narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebe-ka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwa-langwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da.

narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebe-ka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwa-langwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da.

Ajika-langwa-langwa warnumamalya - Yijawa-langwa akwa Jekaba-langwa

¹⁹ Enena alawudawarra Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba Ajika. ²⁰ Ajika nakina arngkabi-yarbuwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura,

kembirra nanga-manga nakina Ribeka dadingiyenikbi-yada. Umba ngalaja Ribeka dadiyawenikba Beduwela-langwa dakina. Umba NeningArama nakina Beduwela akwa ena-langwa angalya Mejubudamiya. Umba Ribeka-langwa narrkuwadikba nakina Lebina. ²¹ Eneja nakina Ajika nangaminu-buriyaminuma Yaweyu-wa wurrangariyiyada nara-baba wurribina wurriyukwayuwa Ribeka-langwa. Kembirra eneja Yaweya n-engkirrikena nakina ena-langwa ayakwa. Ngalaja kembirra Ribeka yingu-mambakinuma arakba wurrangariya, ²² akwa dadingma dakina wurrambilyuma-kiya wurrangariya ngala-langwa. Aburnaja kembirra nara-wiya keni-rukwlarrina neni-jiriyinuma wunalakina arrawa.

Ngalaja yingi-yama Ribeka, "Karukwa, ningi-yamarrkama ningena-burra?" yingi-yama. Kembirra dakina yingini-yengkilabena Yaweyu-wa wurriyukwayuwa-langwa.

²³ Eneja nakina Yaweya ni-yama ngaluwa-wa, "Wunumilyengma-kiya nungkuwa-manja arrawa nen-ambilyama wunalakina wunenumamalya-kiya.

Kembirra wunambilyuma wurrumirumirarrngwa wunalakina ken-ambilyama wurriyimberrkambilyuma-langwa warnumamalya.

Kembirra aburraja wurrumurdakakina warnumamalya aburna-langwa ke-kuwurriyina wurrakina akwa kuw-errbalinama.

Nuwilyaba ningbuda nakina nuwilyaba-manja.

Kembirra numangaruma-dangwa nawenikba kenumin-engkirrikajama nenikumarnjenikba-wa,"

ni-yama Yaweya Ribeka-wa.

²⁴ Biya neni-rukwlarra wunalakina wuniyukwujiya-kiya arakba. ²⁵ Neningadinuba-wiya numilyingarradada nakina akwa ayama-wiya, akwa neni-yengbjiuwama nakina nenimikirra Yijawa, mena akina ekirra Yijawa ne-yaminama "ayama-wiya." ²⁶ Kembirra enamba-langwa neningarija-langwa ni-rukwlarru-manja nakina ni-lyingama angwurra amulurrngwa-manja alika neningadinuba-wiya-langwa. Kembirra neni-yengbjiuwama nakina nenimikirra Jekaba, mena akina ekirra Jekaba ne-yaminama "ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika." Akena aburraja warnumamalya narra-yarrumurnduwarnamanja ayakwa warningerribirra-langwa akwa ne-yamina-manja, "Naka nenumamalya ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika," kembirra akina ayakwa aburra-langwa ne-yaminama, "Naka nenumamalya neni-kadikinama wurrukwala-manja." Umba neni-rukwlarrinu-manja wunalakina eneja nungwarringba Ajika n-ambilyumurra nakina arngkumemberrkwa-ma arngkumangbala arngkuwilyaba mamarika iya yinungkwura arakba.

²⁷ Bi..ya nen-arumidinuma aburnaja wunalakina. Kembirra Yijawa nabarda yinungungwangba-murriya neniku-ngurrkwa-langwa akwa ni-lyelyingminuma erriberriba-wa nenik-alilika. Umba Jekaba ninyarrngwa nakina akwa ni-lyelyingminuma nenik-ambilyinga awilyaba-murra-manja angalya. ²⁸ Kembirra eneja nakina nungwenikba ni-lyelyingminuma Yijawa-manja angwurra mena ni-lyelyingminuma nenik-alyubari-yada yakina yinungungwangba nu-wardangu-mulangwa Yijawa. Ngalaja Ribeka yingi-lyelyingminuma dakina Jekaba-manja.

²⁹ Eneja kembirra arngkawura Jekaba ni-ngarngkwudakama nakina amalyirra amaninga amadidira-langwa. Umba eneja nakina Yijawa ni-lawurradinuma nakina nu-ngurrkweni-mulangwa. Biya nu-mureyanga nakina. ³⁰ Ni-yama Jekabu-wa nenikumarnjenikba-wa, "Ningu-mureyena angwurra ningena. Yu-kwa-langwa nganja akwala aninga amalyirra amilyingarradada," ni-yama. Kembirra aminakina-langwa Yijawa nu-wilyakama nakina ambilyuma ekirra. Awilyaba Yijawa akina umba awilyaba ngarningka Yiduma, mena akina ekirra Yiduma ne-yaminama "amilyingarradada."

³¹ Eneja ni-yama, "Yawa, yiba-kwunama ningena," ni-yama Jekaba, "umba yikumakinama ngayuwa ningena ningumilyengma wuburra ningenungkwulyuba akwa nara arakba nungkuwa," ni-yama.

³² Enamba-langwa ni-yama Yijawa, "Mama! Ki-jungwunama ningena ningu-mureyena-baba, kembirra ki-yamina-manja ngayuwa ningumilyengma-dangwa amiyambena eningaba nganyangwa?" ni-yama.

³³ Enamba-langwa Jekaba ni-yama, "Yirra-ngayindenama ningkakina ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Ki-yarrkakumurnama ayakwa kajungwa ngayuwa-bina ki-yamini-yada kembirra ningumilyengma wuburra ningenungkwulyuba arakba-da," ni-yama. Kembirra eneja ni-lyanguwama nakina Yijawa, ni-yarrkakumarna akina ayakwa nakina-da.

³⁴ Kembirra nakina Jekaba nenu-kwa damba akwa akwala amalyirra ni-ngarngkwudakamulangwa. Kembirra Yijawa n-alyubarina arakba akina damba akwa ni-bekina amalyirra

akina, akwa nu-warumajungwa ni-likena. Akwa ni-lyangkiyama, “Mama nakina-da! Numilyengma kembirra-da,” ni-lyangkiyama Yijawa nakina-da.

26

N-ambilyu-mulangwa Ajika engemba-manja Kera

¹ Arakburakba-kiya-wiya n-ambilyu-wiya Aburiyama Kenina-manja angalya nakina, ne-yukwujiyadinuma aninga, biya ni-likenuma nakina Aburiyama Yijibu-wa. Kembirra aduwaba ngarningka n-ambilyu-manja enamba-langwa nenikuwenikba Ajika akina-manja ngawa angalya Kenina ne-yukwujiyadinuma ngarningka nuw-ambawuradinuma aninga wuburra ebina-wiya. Kembirra ni-likena nakina Ajika akwaburraganguru-wa Kera-wa. Akine-ka angalya Kera Warningu Bilijiya-langwa warnumamalya akina, akwa nubungkawa aburra-langwa Abimileka nakina. Kembirra ni-likena nakina eneja Ajika enuwa-wa.

² Eneja kembirra Yaweya ni-jadinga nakina Ajika-manja akwa ni-yama enuwa-wa, “Nara a-likama Yijibu-wa,” ni-yama, “umba engkirraja nganyangwu-wa ayakwa. Ambilya ngawa enena-manja angalya,” ni-yama. ³ “K-ambilya-manja ningkena yelakwa ngawa kembirra k-ambilyama ningena akwudangwa nungkuwa-manja akwa ki-yaminama eningaba ningena nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa. “Yiba-kwunama ngayuwa amurndakenena angalya nungkwa-langwi-yada akwa ngawa warnikinikaduwa-langwi-yada numirena-murriya. Ngayuwa ki-yarrkilalikinama ngawa ayakwa ebina ningi-yarrkakumarnuma arakba-wiya nungwena-langwa Aburiyama-langwa. ⁴ Yiba-kwunama wurruwurrakwulyumida numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulyumida karrawara ningkinga-r-ringkinama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulyumida akwa ka-kwunama-ka ngayuwa amurndakenena angalya ababurna-langwa aburruwa-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurriminiminingka kabi-yendabajama wurrakina ngayuwa-wa akwa ke-yaminama, ‘Wu-gekkburakina eningaba yirruwa-manja, wuburra laka ningki-yamamura Ajika-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa,’ ke-yaminama wurrakina. ⁵ Ki-yaminama-ka ngayuwa eningaba nungkuwa-manja mena Aburiyama nakina nara-baba kini-yarrkuwurranga ayakwa nganyangwa umba nginumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa eningarumuruma nganyangwa,” ni-yama nakina Yaweya nenu-maka Ajiku-wa.

⁶ Kembirra yakwujina-wiya n-ambilyuma Ajika arakba Kera-manja. ⁷ Umba aburraja wurrukwalu wurruminakina angalya warnungkwarba neni-yendabenuma Ajiku-wa Ribeka-langwa dadingiyenikba-langwa. Eneja ni-yama, “Dadiyamarnjarrka daka-da,” ni-yama aburruwa-wa. Nara nakina kini-ngayindanga kininga-yengbijuwa dadingiyenikba, mena n-akbar-danguma warniku-warda-langwa nakina wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina angalya, kajungwa Ribeka karringa-mangi-yada wurrakina. Dadingabe-ka dakina dadumukwurra akwa aminakina-langwa narringa-ngayindanguma.

⁸ Bi...ya ambaka-murra eneja nakina Nubungkawa Abimileka n-andirrarina enalngwa-langwa alikira akeni nenilirraki-r-ringkama wunalakina-kiya Ajika akwa ngawa Ribeka. Nenilirraki-r-ringka-manja Abimileka wunalakina wuburra wuneninga-manja neni-yamama wunalakina-da. ⁹ Biya nen-ardijuwa nakina Ajiku-wa neniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama Nubungkawa Abimileka Ajiku-wa, “Nungkwa-langwa dadingiyena daka-na!” ni-yama. “Miyambena-burra neningkarra-makama warnumamalya-manja, ‘Dadiyamarnjarrka daka-da,’ ningki-yamama ningkakina?” ni-yama nakina Nubungkawa-da.

Ajika eneja ni-yama, “Ngaya-bu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabu-mangi-yada dadingiyarrka,’ ningi-lyangkiyamama,” ni-yama nakina Ajika.

¹⁰ Ni-yama enamba-langwa nakina Abimileka, “Ningki-yamarrkama-burra? Yirri-kadika yirruwa-manja-na!” ni-yama. “Aburraja warningerribirra warnungkwarba nganyangwa ka-mungkwulama dadingiyena-manja. Akine-ka awurrariya nungkwa-langwa akina, nara yirra-langwa,” ni-yama. ¹¹ Biya nakina Abimileka nenu-madumurrukwama wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yiki-yamina-manja awurrariya nenaka-manja nenungkwarba akwa ngawa dadingiyenikba-manja, yiki-jungwunama kirrakina-da. Nganja ka-makinama nganyangwa wurrawinyamba

warningkwarba kembirra yikabu-wardenama kirrakina aminakina-langwa awurrariyada," ni-yama nakina nubungkawa-da.

¹² Kembirra eneja Ajika nakina n-ambilyuma ngawa yakwujina akwa nilungkuwabijuwama amamamuwa aningi-yada. Bi...ya kembirra mibina-manja ngawa mamarika nuwurra-murndukwama nakina awurrakwulumide-ka aninga. Numanguma nakina awurrakwulumida aninga mena nakina Yaweya ni-yama-mubaba eningaba enuwa-manja. ¹³ N-ambambilya yakwujina bi...ya yanda-langwa numin-ababurnadinuma arakba aninga-murriya iya amurndakijika-murriya nakina, mena Yaweya nenu-mamurikajuwa-mubaba nakina neningangkawura. ¹⁴ Ababurne-ka jiba iya bulukwa ena-langwa. Aburrajukwaba wurrababurna warnikuminuwar-duwar-da ena-langwa. Kembirra arakba aburraja wurrumurndakibina WarninguBilijiya warnumamalya ne-yakwujaminuma wurrakina Ajika-langwa. ¹⁵ Kembirra narr-ekirrebama ajiringka ababurna-manja emedirra akungwa. Arakba-wiya neniba-wiya ngawa nungwenikba Aburiyama, aburraja Aburiyama-langwa warnikuminuwar-duwar-da na-mungkadinuma amurndakakina adinuba-wiya. Kembirra Ajika-langwa enamba-langwa arakba amurndakakina emedirra akungwa aduwaba-da.

¹⁶ Eneja kembirra ni-yama Abimileka Ajiku-wa, "Jeyi! Likaja arakba," ni-yama. "Wu-lalika ena angalya yirra-langwa. Ningkakine-ka ningkingbuda ningkenumamalya yirruwa-manja angwurra aduwaba," ni-yama. ¹⁷ Eneja kembirra Ajika nuwarumajungwa akwa nu-makilalika akina angalya akwa aburruwa ena-langwa warnumamalya. Namurndaki-likenuma ekbilyuwalyu-wa angalya akwudangwa Kera. Narri-ngekburakama arakba angalya, kembirra yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra wurrakina-da.

¹⁸ Biya na-mungkadinuma ngarningka wurrakina Ajika akwa ena-langwa warningkwarba emedirra akungwa amurndakibina-murrada nungwenikba-langwa warnikuminuwar-duwar-da na-mungkadinu-murrada adinuba-wiya. Eneja nakina Aburiyama ni-yengbijuwama emikirra emedirra amurndakakina. Akena ni-jungwu-mulangwa nakina kembirra aburraja wurrumurndakibina WarninguBilijiya warnumamalya narr-ekirrebama ajiringka amurndakakina. Kembirra enamba-langwa nakina Ajika ni-yengbijuwama arija-langwa ebina-murrada emikirra emedirra nakina-da.

¹⁹ Kembirra arakba aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar-duwar-da na-mungkadinuma wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya edirra biya narr-akburranga kembirra akungwa. ²⁰ Akena aburraja wurruminakina angalya warningkwarba wurribina narr-embimbirrajuwama jiba aburra-langwa ne-beyinuma wurrakina awinyamba Ajika-langwa-manja warningkwarba narr-embimbirrajuwamurrumanja jiba ena-langwa. Ne-yama, "Ene-ka akungwa yirra-langwa," ne-yama. Kembirra eneja nakina Ajika ni-yengbijuwama akina emedirra akungwa "Nebeyinumurrumanja" emikirra akina.

²¹ Aburraja kembirra Ajika-langwa warnikuminuwar-duwar-da na-mungkadina engka emedirra akungwa, akena aburraja wurruminakina angalya warningkwarba akwa ngawa Ajika-langwa warningkwarba ne-kuwurriyinum ne-beyinuma awinyamba akina-langwa emedirra ngarningka-da. Kembirra Ajika "Nawirrikbeyinumurrumanja" emikirra ni-yengbijuwama emedirra akungwa akina-da.

²² Kembirra na-warumajungwa arakba Ajika-murriya akwa narrumakirukbijangajuwa angalya akwa na-mungkadina ngarningka emedirra akungwa akena nara arakba ke-beyina awinyamba. Ni-yama nakina Ajika, "Yaweya nakina ngarrenu-kwama enena angalya ngakwurra-langwi-yada akwa kembirra amurndangekburna arakba *ka-ngwur-denama *ka-wuldinama ke-yaminama yelakwa ngakwurra-langwa enena-manja angalya. Enene-ka emedirra akungwa emikirra 'Ngarrenukwamurrumanja angalya' akina-da," ni-yama Ajika-da.

²³ Biya kembirra Ajika-murriya narri-lalikama arakba akina angalya umba namurndaki-likena akinu-wa angalya angerriba Biyajibu-wa. ²⁴ Kembirra makinamanja ngawa meningalyarrngwalyilya eneja nakina Yaweya ni-jadinga yakwujina Ajika-manja. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, "Ningene-ka Ningeningikarrawa nungwenalangwa Aburiyama-langwa," ni-yama. "Nara akbar-duma mena k-ambilyama ngawa ningena akwudangwa nungkuwa-manja. Ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, yiba-kwunama numirena-murriya warnikinikaduwa wurrababurna, ebina-langwiya ayakwa ningi-yarrkakumarnu-mulangwiya arakba-wiya-da Aburiyama-langwi-yada-da. Nakina-bina Aburiyama nenikuminuwar-duwar-da nganyangwa akwa ningenu-kwama akina eningarumuruma ayakwa ngayuwa-da," ni-yama Yaweya Ajiku-wa-da.

²⁵ Eneja kembirra ni-ngekburakama nakina Ajika alda angwarnda-murra yakwujina ngawa akwa neni-yangmarngkawajuwama arakba nakina Yaweyu-wa. Kembirra ni-ngekburaka yakwujina angalya ena-langwa. Aburraja kembirra ena-langwa warniku-minuwar-duwar-da na-mungkadina emedirra ngarningka akungwa yakwujina-da.

Ajika-langwa akwa Abimileka-langwa

²⁶ N-ambilyu-wiya Ajika yakwujina Biyajiba-manja, eneja nibina Nubungkawa Abimileka ni-likena ena-langwa-langwa angalya angaluba Kera-langwa yenjerrikina Ajiku-wa. Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya nenilirraku-wilyakama nakina. Nuwilyaba Bikala, nibina nu-bungkawadinuma nakina ena-langwa-manja wurrawinyamba, umba nuwilyaba ena-langwa nenikuminuwar-duwar-da Ayijada, nibina nenu-mamurikajuwama Abimileka-manja kajungwa Abimileka kin-eningmidiniyada akwiyamangena-langwa nakina. ²⁷ Eneja ni-yama Ajika aburrubukwuruwa-wa, "Miyambena-burra kirrubuki-likena yangkwurrangwa ngayuwa-wa aduwaba?" ni-yama. "Yirr-awinyambaka-murrada kirrubukalakena ngayuwa-manja adinuba-wiya kirru-minangkirraja-murrada nungkwurra-langwa-langwa angalya ningena-da," ni-yama Ajika.

²⁸ Aburrubukwurrada nabuki-yama, "Yarningma yarna aduwaba n-ambilyama Yaweya nungkuwa-manja. Ngarran-gayindenama aki-yarrkakumurnama ngakwuruwa ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Kembirra nungkwaja nungkuwa k-akumurnama ayakwa ²⁹ kajungwa nari-yada e-yamama nungkuwa akwa ngawa nungkwa-langwa warnumamalya awurrariya yirruwa-manja. Yarna yirra nara yiki-yama awurrariya nungkwuruwa-manja ebina-wiya. Yirr-errukwulinuma nungkwuruwa-manja. Nara aku-wardiyina awinyamba umba wulkwa ngarra-larrkama nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya engku-wa yirra-langwa-langwa angalya. Kembirra nungkwurraja kirri-likenuma kirrakina yilyurkwa-murra yukwudukwada. Yirraja yirrakakiruma yarna Yaweya ni-yamama nakina eningaba nungkwuruwa-manja," nabuki-yama wurrubukalakena Ajiku-wa.

³⁰ Kembirra eneja nakina Ajika ni-larrngkwaburranga aninga ababurna aburrubukwurrada-langwa biya nabuk-eyijina aninga akwa nabuki-bekeyina akubibeka. ³¹ Biya nabuku-mungkwula arakba.

Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura wunalakina Abimileka akwa ngawa Ajika nenu-mirajanga akwa neni-lyelyimbukweyina ayakwa. Kembirra wunalakina-kiya neni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada awinyambakajuma akwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma akina ayakwa. Adinuba-wiya nuwilyaba n-akumarnuma ayakwa kembirra nuwilyaba enamba-langwa. Biya kembirra Ajika ni-yama, "Jeyi! Wurrubuki-likaja arakba angalyu-wa." Biya Ajika n-ambilya yakwujina ena-langwa-manja angalya umba aburrubukwurrada Abimileka akwa ena-langwa wunenikuminuwar-duwar-da-kiya nabuki-lawurradina arakba wurrubukalakena aburrubukwurralangwu-wa angalya Kera-wa. Kembirra aburruwa-murra wurrakina arakba-da.

³² Kembirra makini-yada ngawa mamawura aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar-duwar-da na-lawurradina wurrakina angalyu-wa na-mungkadinu-mulangwa emedirra-langwa akungwa. Ne-yama, "Akungwa yirr-akburrangama yarna."

³³ Ni-yama eneja Ajika, "Aki-yengbijinama emikirra emedirra akungwa Biyajiba," ni-yama. Akina ekirra Biyajiba ne-yaminama "emedirra akungwa ngarri-yarrkakumarnumurrumanja ayakwa." Kembirra akina angalya Biyajiba ebina-manja n-ambilyumurrumanja Ajika na-manguma ekirra ngala-langwa akina-langwa emedirra akungwa-da.

Yijawa-langwa-langwa wurradidingiyena

³⁴ Eneja Ajika-langwa nenikuwenikba Yijawa n-ambilyu-manja nakina arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura, kembirra nenu-manguma nakina wurringambilyuma-kiya wurringadiyara-kiya ena-langwi-yada wurradidingabulena-kiya. WurringadingiYida-kiya wurringalakina. Duwilyaba dibina dadiyawenikba Biyeri-langwa dadimikirra Judida dakina, umba duwilyaba ngalaja dibina dadiyawenikba Elena-langwa dadimikirra Bajumada dakina. ³⁵ Akena wurringalakina-kiya wurringidarrangka-kiya narralirraku-werrikawarriyakame-ka wunalakina Ajika akwa Ribeka-da.

¹ N-eniyerringkaduma eneja Ajika nakina akwa nimimbe-ka arakba. Biya nenardjuwa kembirra nenikuwenikba neningadinuba-wiya Yijawa akwa ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa-yi!” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Miyambena?”

² Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yi-rringkina ningena ning-eniyerringkaduma arakba. Dukwa arakba ningena adinuba ki-jungwunama. ³ Kembirra wu-miya arakba enungkwa nungkwa-langwa akwa likaja erriberriba-wa yimin-aburangkina yinungungwangbu-wa. Kinu-wardena yuwilyaba, kini-lawurrakajina yangkwurrangwa ⁴ akwa kini-dakina yukwurara nganyangwa k-alyubarini-yada. Kwa, kinu-wilyakina yukwala yangkwurrangwa nganyangwi-yada. Kema k-alyubarini-yada ngayuwa akwa ki-yengbini-yada kema eningaba ayakwa eningilyamarmba nungkuwa-wa. Ningi-ngayindenama ngayuwa ki-yengbinama akina ayakwa nganyangwa nungkuwa-wa nara-wiya a-jungwuma,” ni-yama Ajika Yijawu-wa.

⁵ Akena ngalaja Ribeka ying-engkirrikena akina ayakwa ni-yengbinuma Ajika Yijawamanja. Umba eneja ni-likena arakba naburradikba naruma-dangwa yinungungwangbu-wa n-aburangkama. ⁶ Ngalaja kembirra yingi-yama Jekabu-wa, “Ning-engkirrikenuma ningena nungwena ni-yengbinuma ena ayakwa Yijawu-wa. ⁷ Ni-yamama nakina, ‘Yiki-yikaja yinungungwangba akwa yikumini-dakina ki-jeni-yada ngayuwa. Kembirra ki-yengbinama eningaba ayakwa nganyangwa ebina eningilyamarmba nara-wiya a-jungwuma ningena, kin-engkirrikaja-murrumanja Yaweya,’ ni-yamama nungwena nenu-makama nawena-manja,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa. ⁸ Biya yingi-yama ngarningka enuwa-wa, “Kwuja, naburra, yimin-engkirrikaja ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa. ⁹ Jeyi! Likaja ngakwurra-langwu-wa nenukwuda, aburangkina ambilyuma-kiya angariya engmurra-kiya. Ku-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kema nganja ningena ki-dakinama. Eningaba ki-dakinama wuburra laka ni-lyelyingminama nungwena akwurara amadangkwa. ¹⁰ Kema nungkwaja ku-wilyakinama nungkuwa akina amadangkwa nungwenu-wa. Kembirra kini-yengbinama nakina eningaba ayakwa ena-langwa ebina eningilyamarmba nungkuwa-wa nara-wiya a-jungwuma nakina,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama dirndenikba-wa, “Ningkeningma nawarrka nu-wilyakinama ababurna ayama. Nara ebina ayama nganyangwa-manja ayarrka. Ayama-wiya nakina akena nara nganja ebina. ¹² Dukwa nungwarrka keni-lyinga-manja ngayuwa kembirra kin-eningmidinama ngayuwa nungwarrka-da. Kembirra neningma nakina nara Yijawa ningakina umba kini-kadikinama ngayuwa-da. Akina-langwa kembirra nara a-manguma ebina eningilyamarmba ayakwa umba ki-kbajjungwunama ngayuwa,” ni-yama Jekaba-da.

¹³ Ngalaja yingi-yama dirndenikba, “Ki-kbajjungwuna-manja nungkuwa ningkakina, kembirra nara nungkwa-langwa awurrariya a-ngekburakajungwuma umba ki-kbajjungwunama ngayuwa akina-da. Yirra-makinama ngayuwa ningkakina, umba ku-wilyakina yangkwurrangwa nenukwuda ambilyuma-kiya,” yingi-yama.

¹⁴ Eneja kembirra ni-likena nakina Jekaba biya nu-manga ambilyuma nenukwuda akwa nu-wilyaka biya nanga-kwa dirndenikba-wa. Kembirra yingi-daka eningaba wuburra laka ni-lyelyingminuma neningiyadikba akwurara. ¹⁵ Biya yingi-likena nanga-manga dumbala dadingaba Yijawa-langwa yinginu-kwa Jekaba-manja akwa n-awiyebena. ¹⁶ Kembirra ying-akumarna amakwulya nenukwuda-langwa ebina nuwardangu-mulangwa Jekaba ena-langwa-manja ayarrka akwa ngawa memirrma-manja ying-akumarna ngarningka. ¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja akina amadangkwa yinginu-kwa akina akwa ngawa aninga damba yingi-daka-mulangwa yinginu-kwa.

¹⁸ Kembirra enamba-langwa arakba Jekaba ni-likena nakina nungwenikba-wa nu-wilyakama alakina-kiya amadangkwa akwa aninga. Ni-yama nakina Jekaba, “Ngangwa!” ni-yama.

“Miyambena?” ni-yama eneja nungwenikba. “Ningkumiyambena ningkakina ningkenikuwarrka?”

¹⁹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ngayuwe-ka ningena ningenukuwena ningumilyengma ningnungkwulyuba Yijawa. Ebina yi-makama nungkuwa, ningi-yamama arakba. Mirajangalangwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Ena ningu-wilyakama kajungwa ki-yengbini-yada nungkwa-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamarmba ngayuwa-wa,” ni-yama.

²⁰ Eneja ni-yama neniyerringka, “Nenukwa, ningki-yamarrkama ningkena ningkenakburrangarna warenja-bawiya yaka yinungungwangba?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jekaba, “Yaweya, nibina Neningikarrawara nungkwa-langwa, ginu-mamurikajuwama nakina kembirra ningen-akburrangarnuma yinungungwangba warenja-bawiya,” ni-yama.

²¹ Eneja ni-yama Ajika, “Kwa yangkwurrangwa-wiya akwudangwa. Kwureya kalyinga-langwa. Ningkakina jerriya amandangwa Yijawa?” ni-yama. ²² Jekaba n-akwudangwukajungwa ena-langwu-wa nungwenikba, kembirra eneja Ajika neni-lyinga. Ni-yama kembirra, “Ningki-yengbina-manja ningkakina ena ayakwa wuburra Jekaba ningki-yaminama akena wuburra Yijawa ne-yaminama ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. ²³ Ajike-ka nakina nenu-ngwarndirranguma Jekaba mena-baba amakwulya-wiya nenukwuda-langwa ayarrka ena-langwa. Wuburra Yijawa-langwa akina ayarrka-da. Neniki-yengbi-yada nakina Ajika ebina ayakwa eningilyamarmba ena-langwa Jekabu-wa ²⁴ akena ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Amandangwa jerriya ningkakina Yijawa?” ni-yama.

“Yawa,” eneja ni-yama Jekaba.

²⁵ Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yu-kwa akina ningku-wilyakama amadangkwa. Kalyubarinama adinuba-wiya ningena kembirra ki-yengbinama nganyangwa eningaba ayakwa eningilyamarmba arija-langwa nungkuwa-wa,” ni-yama. Kembirra nenukwa Jekaba amadangkwa nungwenikba-wa akwa n-alyubarina. Biya n-angkarna nakina Jekaba akubibeka akwurena-langwa amalyirra akwa ni-bekina nungwenikba. ²⁶ Kembirra ni-yama nungwenikba, “Kwa yangkwurrangwa-wiya yiki-lawurangkini-yada, nenukwa,” ni-yama. ²⁷ Eneja Jekaba ni-rnjirrkwa akwudangwa neniki-lawurangki-yada nungwenikba-wa akena eneja nungwenikba nanga-kirruwanja dumbala Yijawa-langwa dibina n-awiyebenuma Jekaba.

Biya kembirra arakba ni-yengbina nakina ebina eningaba ayakwa eningilyamarmba. Ni-yama,

“Ningkeningabe-ka ningki-ngbajama ningkenikuwarrka,
wuburra laka na-kirruwanjama eningaba akina ajiringka,
ebina Yaweya ni-ngekburakama eningaba.

²⁸ Eneja Neningikarrawara kenu-kwuna nungkuwa-wa amidikbalya angubina-langwa. Kembirra ngalaja ka-lungkuwarrina amarda-murriya nungkwa-langwa kajungwa ku-meni-yada aninga-murriya ababurna.

Kenu-kwuna ngarningka Neningikarrawara ababurna-langwa amadidira amaninga akwa ngawa ababurna amalyirra akwurena-langwa.

²⁹ Umba aburraja wurruwurrakwulumida warnumamalya wurriminimingka kabuminu-war-dena nungkwa-langwa warka.

Akwa abi-yamina wurrakina nungkuwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya ningkakina,’ abi-yamina,
akwa ab-abuluwendiyeka nungkuwa-manja wurrakina.

Nungkwaje-ka ningkakina ku-bungkawadina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kuw-ambilya-murrumanja nungkwa-langwa-manja angalya.

Aburramba-langwa ab-abuluwendiya nungkuwa-manja aburrajukwaba.

Umba aburraja warningerribirra warnumamalya kabi-kbajina-manja nungkuwa kembirra abi-kbajjungwuna aburruwa aburrajukwaba.

Umba ke-yengbina-manja wurrakina eningaba ayakwa nungkuwa-wa, kembirra eningaba abi-ngekburakajungwuna aburra-langwa aburrajukwaba-da,”

ni-yama Ajika Jekabu-wa-da. ³⁰ Kembirra ni-jerrukwama Ajika ena-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamarmba. Eneja kembirra Jekaba neni-lalika arakba nakina nungwenikba-da.

Ni-ngayindangu-mulangwa Yijawa ayakwa eningilyamarmba nungwenikba-langwa

Akini-yada ngawa ni-lawurradina eneja Yijawa nawenikba Jekaba-langwa nu-wilyakama yinungungwangba ni-ngaja-mulangwa. ³¹ Biya ni-dakama enejukwaba yakina yukwurari-yada yinumadangkwa. Biya ni-lyilyanga arakba yukwala yinumadangkwa ni-daka-mulangwa nungwenikba-wa akwa ni-yama, “Ngangwa, yi-yengkilabenuma yinungungwangba akwalya-na? Yaka arakba. Mirajanga-langwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Kembirra yiku-kukwuna eningaba ayakwa eningilyamarmba ngayuwa-wa nungkwa-langwa,” ni-yama.

³² Eneja Ajika ni-yama, “Ningkumiyambena ningkakina?”

Enamba-langwa kembirra Yijawa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena ningenukwena-da ningumilyengma ningenungkwulyuba ngayuwa Yijawa-da,” ni-yama.

³³ Kembirra ni-nyakawariyade-ka eneja neni-yuwangkwa Ajika akwa numurndumurndaburridanga nakina-da. Ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya

nenu-wardanguma yinungungwangba akwa bi-yikenuma amadangkwa ngayuwa-wa adinuba-wiya nara-wiya ningkibina nungkwaja. Biya ning-alyubarinuma akwa ningarra-kwama akina ayakwa nganyangwa eningilyamarmba arakba-da. Nare-ka ngayuwa a-lawurrakajuma akina ayakwa, umba eningangkawura aburra-langwa ngawa akina-da. Wurrumiyambena wurribina warnumamalya dukwa-da?" ni-yama.

³⁴ Umba eneja nakina Yijawa n-engkirrika akina arakba ayakwa nenak-ar-darra awinyamba. Nu-warduwardemina akwa ni-yama, "Marrakba, ngangwa, yu-kwa-langwa nganjukwaba eningilyamarmba ayakwa eningaba," ni-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Ajika, "Nenikumarnjena ni-likenuma yangkwurrangwa biya ngini-kadikama. Kema ningenu-kwama arakba nganyangwa ayakwa eningaba ebina eningilyamarmba enuwa-manja. Akina nungkwa-langwa-maka mena ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkakina akena enuwa-manja arakba nenikumarnjena-manja akina-da," ni-yama.

³⁶ Enamba-langwa ni-yama Yijawa, "Ningumilyengma ningenungkwulyube-ka ningenikuwena ngayuwe-ka ningena, akena ebina-wiya ngini-kadikama, kembirra wuburra numilyengma nenungkwulyuba nenikuwena enuwa nakina arakba-da. Akwa ena ngarningka aduwaba. Ngayuwa-maka yiku-kwa-maka ebina eningilyamarmba ayakwa eningaba nungkwa-langwa, akena nu-manguma nakina akina ayakwa. Karukwa, ena-langwa arakba akina ayakwa-da. Arngkambilyume-ka ngini-kadikama nakina-da. Aman-dangwa nenimikirra Jekaba. Marrakba, akina awilyaba ngarningka ayakwa eningaba nganyangwa?" ni-yama Yijawa. Umba akina ekirra Jekaba ne-yaminama "neni-kadikinama wurrukwalamanja."

³⁷ Eneja ni-yama Ajika, "Ningenu-bungkawakama arakba nakina nungkuwa-manja ngayuwa-da," ni-yama. "Ningenu-makama nakina ena-langwa warnumamalya kenuminu-war-dena-mulangwa warka ena-langwa. Ningenu-makama ababurna amadidira eninganiga iya amalyirra akwurena-langwa kuw-ambilya-mulangwa ena-langwa. Nara arakba, nenukwa, na-jerriduma ayakwa-da, kembirra nara ebina nungkwa-langwa-da," ni-yama neniyuwangkwa.

³⁸ Umba neni-yengkiyengkilabena ngawa eneja Yijawa niyirrbiyirra nakina. "Awilyaba-ma wulkwa akina ayakwa eningaba-na? Umba akina ngarningka eningaba ayakwa nganyangwi-yada? Yu-kwa-langwa marrakba eningaba ayakwa nganjukwaba," ni-yama. Biya ni-nyakawarriyada akwa nu-ngwadinuma arakba Yijawa.

³⁹ Eneja ni-yama Ajika, "Nara a-larruma amidikbalya angubina-langwa nungkwa-langwu-wa ajiringka. Akwa eninginingaba-ma ajiringka nungkwa-langwa.

⁴⁰ Umba ningkumarngba awinyamba-langwa k-ambilyama.

Aduwaya-wiya kinuminu-war-denama ningkakina nenikumarnjena.

Kembirra arija-langwa ki-lyumadinama ningkakina kajungwa nari-yada a-bungkawaduma nakina nungkuwa-manja arakba-da," ni-yama Ajika nakina-da.

Jekaba ni-lalika-mulangwa angalya ena-langwa

⁴¹ Eneja kembirra nakina Yijawa nenu-wirrikbame-ka nenikumarnjenikba Jekabu-wa, mena nungwenikba nenu-kwa-mubaba eningilyamarmba ayakwa eningaba ena-langwa. Ni-yame-ka Yijawa, "Ambaka arngkidarrba nungwarrka kini-jungwunama. Kembirra kini-jungwuna-mulangwa nakina akini-yada ngawa kinu-wardenama nakina nenikumarnjarrka ngayuwa-da," ni-yama.

⁴² Umba ngalaja Ribeka ying-engkirrika akina ayakwa. Biya yingin-ardija ngaluwa-wa Jekaba akwa yingi-yama, "Kwuja, naburra. Nawena ngini-ngayindenama kenumini-lawurrakajinama nakina awurrariya nungkwa-langwa akwa kenu-wardenama nungkuwa akina-langwa ningki-yama-mulangwa ningkakina. ⁴³ Engkirraja! Jeyi, likaja Yerenu-wa nganyangwu-wa nawarrka Lebinu-wa, ⁴⁴⁻⁴⁵ akwa k-ambilya yakwujina enuwa-manja aduwaya-wiya. Eneja kembirra ambaka-murra arija-langwa kini-yakuwabijiyama nawena ebina ningki-yama-mulangwa nungkuwa akwa kinu-werrikuwarruwalyadinama arakba nakina. Akini-yada ngawa ka-larrkiyama ningena wurrukwalamanja nungkuwa-wa biya kabu-lawurrakajinama yangkwurrangwa. Naramanja a-likama nungkuwa engku-wa, dukwa kinalakina-kiya yikini-jungweyinama muwilyaba-manja ngawa marringa. Biya kembirra nara kinalekbina kinenungkwwarba-kiya nganyangwa," yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

⁴⁶ Kembirra yingi-likena dakina neningiyadikba-wa Ajiku-wa. Yingi-yama, "Wurrumurndakenena warningiyelakwa wurridarringa nenu-manguma Yijawa ena-langwi-yada wurradidingiyena nare-ka warna ngakwurra-langwa warnumamalya,

umba WarningiYida wurriddarrangka wurrakina. Nganja ning-erriburandiname-ka wurrakina-langwa. Umba kenu-mena-manja enejukwaba Jekaba wurramukwiyadakena ngawa wurriddarrangka ena-langwi-yada, kembirra amiyambena eningaba nganyangwa?" yingi-yama dakina Ribeka Ajiku-wa-da.

28

¹ Eneja kembirra neni-yuwangkwa Ajika nen-ardijuwa Jekaba akwa ni-yama, "Ngeniy-erriya, nara a-manguma DadingiKenina didarrangka nungkwa-langwi-yada dadingiyena. ² Umba likaja kembirra akinu-wa emikirra angalya Mejubudamiya nungkwa-langwu-wa nanganjaminjena Beduwela. Biya kinga-mena duwilyaba dadiyara dadingakwujina, dibina Lebina-langwa dadiyawenikba nebena-langwa. ³ Eni-yamina eningaba nungkuwamanja eneja Neningikarrawara nibina ningbuda-dangwa. Akwa eni-yamina eningaba nungkwa-langwa-manja dadingiyena ngalajukwaba. Akwa kembirra eni-yamina kenukwuna nungkuwa-wa wurrababurna wurriyukwayuwa, kajungwa ningkumirarrangbi-yada ningkakina wurriylimberrkwulumida warnumamalya wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba. ⁴ Eni-yamina eningaba nungkuwa-manja akwa ngarningka numirena-murriya-manja warnikinikaduwa-manja wuburra laka adinuba-wiya ni-yama nakina Aburiyama-manja. Umba ki-lyingina ningkakina enena angalya ebina nenu-kwamura Neningikarrawara adinuba-wiya Aburiyama-manja. Ki-lyingina nungkwa-langwi-yada enena angalya ebina-manja ningk-arumidinu-murrumanja akwa ningk-ambilya-murrumanja aduwaba ningkakina-da," ni-yama Ajika nakina Jekabu-wa-da.

⁵ Biya kembirra Ajika neni-larrka arakba nakina Jekaba engku-wa angerriba Mejubudamiya-wa n-ambilyu-murruwa nebenikba Lebina. Nakine-ka Lebina nenikuwenikba Beduwela-langwa. Umba eneja Beduwela NeningArama nenumamalya nakina. Umba Lebina ngarningka narrrkuwadikba nakina Ribeka-langwa. Umba ngalaja Ribeka dirndarrangba Jekaba-langwa iya Yijawa-langwa dakina-da.

Yijawa nanga-mangu-mulangwa ngarningka dadiyara dadingiyenikbi-yada

⁶ Eneja kembirra nakine-ka Yijawa n-engkirrika nakina ni-yengbinu-mulangwa Ajika ebina eningilyamamba ayakwa eningaba Jekabu-wa akwa neni-larrka-mulangwa nakina Jekaba engku-wa Mejubudamiya-wa, kajungwa nenik-aburangkii-yada yakwujina duwilyaba dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba. Akwa neningma ngarningka Ajika-langwa ayakwa ebina nenu-maka-mulangwa Jekabu-wa ni-yengbinu-mulangwa nakina ena-langwa eningaba ayakwa. Eneja ni-yamama nakina, "Nare-ka a-manguma DadingiKenina dadiyara nungkwa-langwi-yada dadingiyena," ni-yamama neni-yuwangkwa Ajika Jekabu-wa-da. ⁷ Akwa Yijawa neningma ngarningka nakina Jekaba nenumin-engkirrikenuma nungwenikba-wa akwa dirndenikba-wa akwa ni-likenuma arakba nakina engku-wa Mejubudamiya-wa. ⁸ Kembirra yadikina Yijawa ni-lyangkumakajungwunuma nungwenikba nara kenumini-ngayindanga wurridarrangka WarningiKenina. ⁹ Kembirra ni-likenuma arakba Yijawa nakina Yijumeyilu-wa kajungwa kininga-meni-yada nakina duwilyaba dadiyara ena-langwa-langwa ngawa warnumamalya ena-langwi-yada dadingiyenikba. Umba eneja Yijumeyila nakina nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Kembirra nanga-manguma Yijawa Yijumeyilalangwa dadiyawenikba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Dadimikirra dakina Mayalada umba narrrkuwadikba Nubeyada nenimikirra nakina.

Jekaba ni-lyangburarrkinu-mulangwa akwulyangburarrka Bedela-manja

¹⁰ Eneja kembirra nakina Jekaba ni-lalikama akina angalya Biyajiba kajungwa neniki-liki-yada nakina Yerenu-wa. Kembirra ni-likena arakba nakina. ¹¹ Ni-likena ngawa nakina bi...ya num-awiyebu-manja mamawura nu-ngwanja arakba akwa ningeckburaka ena-langwa angalya meningalyarrngwalyilyi-yada marringa. Biya nukwunumurrkwulinga marringi-yada umba ni-lyangkilyangkirakajungwa angwarndamura. Biya nu-mungkwulinga. ¹² Kembirra ni-lyangburarrkina arakba akwulyangburarrka. Eneja kembirra akwulyangburarrka ena-langwa. Ni-rringkama yakina yerrerra yilingajirra nu-wurdanguma ajiringka-langwa karrawaru-wa yanda-langwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Kembirra aburraja wurrukuala warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa na-wurdanguma na-dirrirndumurra yakina-manja yerrerra.

¹³ Kembirra eneja Yaweya n-arjeyumurra akwudangwa Jekaba-manja. Biya ni-yama enuwa-wa, "Ngayuwe-ka ningena Yaweya, Neningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa," ni-yama. "Yiba-kwunama ngayuwa enena angalya ebina-manja ningku-kwunumurrkwulu-murrumanja ningkakina nungkwa-langwi-yada akwa

numirena-murriya warnikinikaduwi-yada,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa. ¹⁴ “Wurrakine-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa kuw-ababurnadinama wuburra laka ajiringka eyukwayuwa ababurna akina. Karri-lyinginama wurrakina enena angalya akwa karr-arumurrkinama akina angerriba iya angerriba aburra-langwi-yada angalya. Ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba wurruwurrakwilyumidamanja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwa-manja akwa ambaka numirena-murriya-manja. ¹⁵ K-ambilyame-ka ngayuwa akwudangwa nungkuwa-manja akwa yibangwurenama ningkakina ababurna-manja angalya k-ambilya-murrumanja nungkuwa. Kembirra arija-langwa yiba-lawurrakajinama ngayuwa ningkakina ambaka ngarningka enenu-wa angalya. Nare-ka ngayuwa a-lalikama nungkuwa umba ki-jerrukwunama ababurna-langwa yirra-makama arakba ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa-da.

¹⁶ Kembirra nu-mirajanga arakba eneja Jekaba akwa ni-lyelyimbukwajungwuna nakina. Ni-yama, “Yaweya naka yelakwa enena-manja angalya ningeningbala-na!” ni-yama. ¹⁷ Biya n-akbar-da akwa ni-yama, “Enene-ka angalya angkakbar-duwar-da amarngilyarra! Neningikarrawara-langwa-bina ena angalya dukwa-da. Enena-bina na-ngwurrkbalinama akawiyuwieba karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya-da,” ni-yama nakina-da.

¹⁸ Biya kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura Jekaba nu-mirajanga nakina akwa nu-manga angwarnda ebina nu-mingekirakirakajungwunuma aringka-manja akwa n-arjiyajuwa akina yakwujina kajungwa wurrukwa warnumamalya warningmi-yada Yaweya n-abilyerrikajungwunuma nakina yakwujina. Kembirra ni-jiraba amalyirra aliba akina-manja angwarnda kajungwa Neningikarrawara-langwi-yada akina arakba. ¹⁹ Biya ni-yengbijuwama angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikirra Neningikarrawara-langwa.” Akena ngalaja angalya aminaburna alikirra iya warnumamalya ebina akwudangwa nuw-ambilyumurra akina emikirra adinuba-wiya Luja.

²⁰ Biya kembirra nakina Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa Yaweya-langwa. Ni-yama enuwa-wa, “K-ambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa akwa yiku-ngwurena-manja lukwakwa ningkakina akwa yiku-kwuna-manja aninga-murriya akwa dumbala-murriya ngayuwa-wa, ²¹ biya ki-lawurradina-manja ngayuwa nungwarrka-langwu-wa angalya ningingkinungwurra, kembirra nungkuwa Yaweya nganyangwa Ningkeningikarrawara ningkakina-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa. ²² Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Enene-ka angwarnda yelakwa ning-arjiyajuwama ngayuwa aduwaba kajungwa ki-yakuwerribikini-yada ngayuwa nungkuwa-wa. Kembirra enena-manja-bina angalya aburraja warnumamalya kabi-yangmarngkwajini-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba yiku-kwuna-manja ningkakina ememberrkwa bu-lukwa ngayuwa-wa kembirra ki-lawurrakajinama ngayuwa awilyaba nungkuwa-wa yiba-kwunama. Akwa yiku-kwuna-manja nungkuwa eningerrirra ememberrkwa ngayuwa-wa, kembirra ki-lawurrakajini-yada ngayuwa awilyaba-ma ngawa nungkuwa-wa. Ki-yaminjaminama ngawa arngkababurna-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa-da.

29

Ni-yar-dangu-mulangwa Jekaba Lebina-langwa-manja angalya

¹ Biya kembirra Jekaba nu-warumajungwa akwa nu-makirukbijangajuwa angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-allikenu...wa. ²⁻³ Biya akwudangwa arakba nebenikbalangwa angalya. Biya neningbala-wiya emedirra akungwa adirrariyaba n-akburranga nakina erriberriba-manja ngawa. Aburraja wurruminakina angalya warnikakukwurrajungwa jiba warnumamalya narru-wilyuwilyakama aburra-langwa jiba yenjerrikina akungwa-wa. Mababurna-langwa meningilarruwura mamawura narru-wilyuwilyakama amurndakakina akinu-wa emedirra akungwa akena namin-akwurrarajeyinuma wurrakina. Narruwurra-murndukwama ababurna-langwa jiba adinuba-wiya biya kembirra arija-langwa narri-rnjirrkawujuwama adirringwarna angwarnda ebina na-didanguma edirra. Biya narr-akarrngarnuma akungwa, narri-lyangburrukawujuwama akungwa amurndakakina angarumungkwa angwarnda ebina nuw-ambilyuma akwudangwa akwa narri-bekajuwama amurndakibina jiba. Kembirra ne-bekeyinu-mulangwa jiba akungwa narruwurraki-didanguma emedirra arakba ebina-murra angwarnda. Ne-yaminjamama wurruminakina angalya warnumamalya warningangkawura wurrakina.

Ni-yar•du-manja arakba nakina Jakaba yakwujina emedirra-manja akungwa ngalaja jiba akwudangwa nuw-angmungmakayanguma akina. Awurrakabiyakarbiya jiba amurndakakina akena na-didijungwunuma ambaka emedirra akungwa. ⁴ Kembirra Jakaba ni-yama nakina wurrukwalu-wa warnikakukwurrajungwa jiba, “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Yerena-langwa,” aburraja ne-yama.

⁵ “Karningma Lebina numirenikba Neyawa-langwa?” ni-yama eneja Jakaba.

Ne-yama aburraja, “Yawu.”

⁶ “Neningaba nakina?” ni-yama enamba-langwa.

“Neningaba,” aburraja ne-yama. “Kwuja! Dubukwaya dadiyawenikba Rejila, dibina ying-akwurrajinama jiba ena-langwa. Yingu-wilyakinama jiba akungwa-wa,” ne-yama.

⁷ Ni-yama eneja Jakaba aburruwa-wa, “Maruma ambaka mamawura, kembirra nara ambaka karna awiyebajuma jiba nungkwurra-langwa arrawu-wa. Mena-burra nara e-bekajuma jiba akwa a-lawurrakajuma ngarningka amardu-wa?” ni-yama.

⁸ Aburraja ne-yama, “Nara. Yirr-ambilyama ambaka yirr-embirrarinama akwalu-wa jiba. Nara yarna a-rnjirrkwajuma angwarnda yanda-langwa kamurndaki-yar•diyama ababurna-langwa jiba. Kamurndaki-yar•diya-manja kembirra akina, yiki-rnjirrkwajinama yarna angaba angwarnda, akwa yiki-bekajinama jiba akungwa-da,” ne-yama.

⁹ Na-lyelyimbukweyinu-wiya ngawa Jakaba akwa wurrumurndakakina warnumamalya, ngalaja Rejila yingi-yar•da yakwujina yingu-wilyakama jiba nungwadikba-langwa. ¹⁰ Umba nanga-rringka-manja eneja nakina Jakaba Rejila akwa nebenikba-langwa jiba, ni-likena nakina emedirra-wa akungwa. Ni-rnjirrkwaja ebina angwarnda akwa ni-bekajuwa akungwa amurndakakina jiba. ¹¹ Biya nanga-lawurangka Rejila akwa nungwadina angwada niyekirrerba-baba nakina. ¹² Ni-yama ngaluwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena nungwena-langwa ningaburrenikba. Dirndirka Ribeka nganyangwa,” ni-yama.

Kembirra ngalaja Rejila ying-angkarra yingi-lawurrada angalyu-wa akwa yinginu-maka nungwadikba Lebinu-wa. ¹³ N-engkirrika-manja eneja nakina Lebina ayakwa naburrenikba-langwa Jakaba-langwa, n-angkarrina nakina akwa nenu-kwurukwa naburrenikba-wa. Nen-akburranga-manja nen-engkarrnga neni-lawurangka akwa nenu-wilyaka angalyu-wa, nen-awiyebajuwa alikira-wa. Kembirra eneja nakina Jakaba nenu-maka Lebinu-wa amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa akina.

¹⁴ Ni-yama eneja Lebina, “Yawe-ka, ningkena nganyangwa ningkenumamalya-da,” ni-yama. Kembirra eneja Jakaba n-ambilyuma nakina yakwujina yuwilyaba yimawura-da.

Jakaba neniliraku-mangu-mulangwa Liya akwa Rejila

Bi...ya ni-jerridu-manja yimawura, ¹⁵ eneja nakina Lebina ni-yama Jakabu-wa, “Nareka aminu-war•duma ningkakina erribirra warka nganyangwa, nganyangwa-baba ningkaburra. Amiyambena kembirra angwarnda yiba-kwunama?” ni-yama.

¹⁶ Umba Lebina-langwa wurringambilyuma wurradingabulena, duwilyaba darumadangwa dadimikirra Liya umba duwilyaba diyukwujija dadimikirra Rejila dakina. ¹⁷ Dakine-ka Liya meningaba menba ngala-langwa umba ngalaja Rejila dadingaba dadumebinga. Dukwulyubene-ka dakina-da. ¹⁸ Eneja nakine-ka Jakaba ni-lyelyingminuma Rejila, nanga-ngayindanguma. Kembirra ni-yama Lebinu-wa, “Yibaminu-war•denama ngayuwa warka nungkwa-langwa mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura, kema yiku-kwuna Rejila nganyangwi-yada dadingiyarra,” ni-yama.

¹⁹ Eneja ni-yama Lebina, “Nara wurrukwala-manja a-ngayinduma a-kwama dakina umba nungkuwa-manja yiba-kwunama. Eningaba akina. Ambilya kembirra ngayuwa-manja,” ni-yama. ²⁰ Eneja kembirra Jakaba n-ambilyuma nakina nu-war•danguma warka yakwujina Lebina-manja.

N-ambambilyu...wa. Mamangbale-ka mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nu-war•duwar•dangumurra nakina kajungwa kinga-meni-yada Rejila dadingiyenikbi-yada. Nu-war•duwar•danga ngawu...wa, akena arngkidarrba ni-lyangkiyama nakina mena nanga-ngayindangu-mubabe-ka angwurra dakina Rejila-da.

²¹ Biya kembirra arakba Jakaba nenu-makama ayakwa Lebina-manja akwa ni-yama, “Mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura numi-jerriduma akwa ni-jerriduma arakba,” ni-yama. “Yu-kwune-ka dadiyawena nungkwa-langwa,” ni-yama.

²² Kembirra ababurna aninga ni-larrngkwaburranga eneja nakina Lebina akwa warnumamalya nenu-murndukwama warnik-alyubari-yada aninga enuwa-manja. Aburraja nawurraki-likena kembirra enuwa-wa aninga-wa wurrakina. ²³ Akena makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya marringa eneja Lebina nara kinga-lyilyanga Rejila

Jekabu-wa umba nanga-lyilyanga nakina ena-langwa dadiyawenikba dumilyengma Liya-da. Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Liya nenu-mungkwula wunalakina-da.²⁴ Kembirra eneja nakina Lebina nanga-kwama dadikumunuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra Jilba dadiyawenikba-wa Liya-wa kajungwa kingingaminuwar•deni-yada warka ngala-langwa.

²⁵ Akena neningbale-ka Jekaba Liya-manja nu-mungkwuluma alyarrngwalyilya umba mingka-manja kembirra neningma arakba. Kembirra ni-likena Lebinu-wa. Ni-yama, “Ningki-yamarrkamurra-burra ngayuwa-manja?” ni-yama. “Ningu-war•danguma aruma warka kajungwa kinga-mangi-yada Rejila akena yi-kadikama ngayuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina Jekaba.

²⁶ Eneja ni-yama Lebina, “Nara ambaka a-kwama ngayuwa diyukwujiya-dangwa Rejila umba daruma-dangwa adinuba-wiya Liya nungkwa-langwa arakba mena yirri-yaminjaminama yarna yarnumamalya yirra-langwa-manja angalya.²⁷ Ambaka embirrarina-langwa. Mamangbala mambilyuma mamawura yikingi-yakeyina Liya-manja kuw-ambilya-manja warna warnumamalya ngakwurra-langwa yelakwa ngakwurruwa. Yikuminu-war•dena-manja ningkakina warka ambaka mamangbala mambilyuma ngarningka mamarika iya yinungkwura, kembirra arija-langwa yiba-kwunama daka Rejila nungkuwa-wa,” ni-yama Lebina.²⁸ Eneja Jekaba ni-lyangukwama nakina. Biya neni-yakeyina arakba ngarningka wunalakina Jekaba iya Liya mamangbala mambilyuma mamawura.

Bi...ya kembirra arija-langwa eneja nakina Lebina nenu-kwa arakba Rejila Jekabu-wa dadingiyenikbi-yada.²⁹ Akwa nanga-kwama nakina dadikumunuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra Bilya dadiyawenikba-wa Rejilu-wa kajungwa kingingaminuwar•deni-yada warka ngala-langwa.³⁰ Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Rejila nenu-mungkwula wunalakina. Umba Jekaba ni-lyelyingminuma Liya-manja yandiyanda umba Rejila-manja ni-lyelyingminuma angwurru-ka nakina-da. Biya nenuminuwar•duwar•danguma ngarningka Lebina-langwa warka mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura arakba-da.

Jekaba-langwa-langwa wurriyukwayuwa

³¹ Eneja nakina Yaweya neni-rringka nakine-ka Jekaba ni-lyelyingminuma Rejila angwurru, kembirra nanga-kwama wurriyukwayuwa Liya-manja umba ngalaja Rejila dadingarijira-ma ambaka duburubura ngawa ying-ambilyuma.³² Umba ngalaja Liya yingu-mambakinuma wurrangariya ngala-langwi-yada. Biya kembirra yinginarra ngaba niyukwujiya. Yingi-yama, “Yaweya ni-rringka arakba awerrikawarriya nganyangwa. Kembirra neningiyarra kini-lyelyingminama ngayuwa arakba-da,” yingi-yama. Aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Rubina nenimikirra, mena akina ekirra Rubina ne-yaminama “kwuja, naka nenungkarba.”

³³ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yinginarra ngaba niyukwujiya ngarningka naburradikba. Yingi-yama, “Yaweya nginukwama naka naburraka, mena n-engkirrikenu-mubaba nakina nara ngayuwa-manja a-lyelyingmama neningiyarra,” yingi-yama. Biya aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Jimiyina nenimikirra, mena akina ekirra Jimiyina ne-yaminama “nibina n-engkirrikama.”

³⁴ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra arakba ngarningka yinginarra ngaba niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Arakba wurrabiyakarbiya wurriyukwayuwa warnungkarba ningenumin-arrangbama neningiyarra,” yingi-yama. “Nara kembirra nakina a-larrkama ngayuwa engku-wa umba ngayuwa-manja ngawa angwurru kini-lyingina,” yingi-yama Liya. Kembirra aminakina-langwa yingini-yengbijuwama Libaya nenimikirra, mena akina ekirra Libaya ne-yaminama “nanga-lyingina.”

³⁵ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yinginarra ngaba ngarningka niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Enena-manja arakba kini-yangmarngkwajinama ngayuwa Yaweyu-wa,” yingi-yama. Kembirra aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Juda nenimikirra, mena akina ekirra Juda ne-yaminama “kini-yangmarngkwajinama.” Biya kembirra nara arakba karring-arrangba wurriyukwayuwa Liya dakina-da.

30

¹ Nare-ka wurribina wurriyukwayuwa Rejila-langwa, umba duburubura ngawa yingambilyumurra dakina. Kembirra yingi-yakwujaminuma dakina diyabadikba-wa Liya-

wa. Biya kembirra yingi-yama dakina Jekabu-wa, “Nara-manja nungkuwa a-kwama wurriyukwayuwa ngayuwa-wa kembirra ki-jungwunama,” yingi-yama.

² Kembirra eneja Jekaba n-awinyambade-ka nakina ngaluwa-wa. Ni-yama, “Neningikarraware-ka nakina-bina-baba-da ngini-lyangmurukwuna-mubaba ningkakina, kembirra nara ningkena arrangbama wurrangariya-da. Nare-ka ngayuwa ningena Neningikarrawara,” ni-yama Jekaba.

³ Ngalamba-langwa yingi-yama Rejila dakina, “Daka Bilya dadikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Yikingu-mungkwula kirringalakina, kajungwa wurriyukwayuwa kangumin-arrangbini-yada nganyangwa. Kamba wurrababurna wurriyukwayuwa naburraka-murriya akwa nenikabijarrka-murriya nganyangwa,” yingi-yama Rejila.

⁴ Kembirra yinginu-kwa Bilya Jekabu-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. Eneja kembirra nu-mungkwuluma ngaluwa-manja nakina Jekaba.

⁵ Kembirra arakba ngalaja Bilya dakina yingu-mambakinuma wurrangariya. Kembirra yinginumun-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁶ Ngalaja yingi-yama Rejila, “Neningikarraware-ka nakina ni-lyanguwerribikajungwunuma yalakena-kiya-langwa yenumamalya-kiya akwa nginu-werrungwur•denama ningena-da. N-engkirrikenume-ka nganyangwa ayakwa ebina ningi-yengbinuma ningeni-yengkilabenuma, biya nginu-kwama kembirra naburraka-da,” yingi-yama dakina. Yedikina kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Dena, mena akina ekirra Dena ne-yaminama “ni-lyanguwerribikajungwunuma.”

⁷ Kembirra ngalaja dakina Bilya yingu-mambakinuma ngarningka wurrangariya. Kembirra yinginumun-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁸ Yingi-yama ngalaja Rejila, “Yirringuwa yirringi-kuwurrinyinuma diyabarrka akena ngayuwa angwurra ningarubuda.” Biya nenimikirra yingini-yengbijuwama Rejila Nabudali, mena akina ekirra Nabudali ne-yaminama “yirringi-kuwurrinyinuma.”

⁹ Ngalaja Liya dadingma arakba nari-yada arrangbama wurrangariya biya yinginu-kwama Jilba dadikuminuwar•duwar•da ngala-langwa Jekabu-wa ena-langwi-yada didarringka. ¹⁰ Kembirra yinginumun-arrangba ngalaja Jilba nenikuwenikba Jekaba-langwa. ¹¹ Yingi-yama ngalaja Liya, “Eningaba na-ngekburakajungwuma nganyangwa,” yingi-yama. Yedikina yingini-yengbijuwama Keda nenimikirra, mena akina ekirra Keda ne-yaminama “eningaba na-ngekburakajungwuma.”

¹² Kembirra nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jekaba-langwa yinginumun-arrangba ngalaja dakina Jilba. ¹³ Yingi-yama ngalaja Liya, “Ningu-werrikilyelyingminama ningena ngayuwa. Aburraja wurridarringke-ka ke-yaminama wurrakina, ‘Diyekirrerra daka didarringka-da,’ ke-yaminama ngayuwa-langwa-da.” Yedikina yingini-yengbijuwama Ajera nenimikirra, mena akina ekirra Ajera ne-yaminama “akwiyekirrerra.”

¹⁴ Kembirra narruwurra-murndukwa-manja wurruminakina angalya warnumamalya amarda aninga-ma ebina narri-lungkuwabijuwa-mulangwa wurrakina, akini-yada ngawa eneja nakina Rubina num-akburranga nakina mamananing memikirra mendireka yakwujina na-war•duwar•dangu-murrumanja. Numa-manga mukwala biya numawilyaka makina dirndenikba-wa Liya-wa. Akena ngalaja Rejila yingi-yama dakina Liya-wa, “Yu-kwa-langwa nganja mukwala mendireka num-akburrangarnuma naburrena,” yingi-yama.

¹⁵ Ngalaja yingi-yama Liya, “Yiminu-wilyakama arakba nakina nganyangwa neningiyarrka-na! Umba dukwa yibaminu-wilyakinama kamba ngalajukwaba mendireka naburraka-langwa dukwa-da?” yingi-yama.

Umba ngalaja yingi-yama Rejila, “Yiku-kwa-manja ngayuwa-wa mukwala mendireka, kembirra ningkakina yikinu-mungkwulama kinalakina yakwa-langwa neningiyarrka memema-manja marringa,” yingi-yama. Akina-manje-ka angalya na-lyangkiyamama wurruminakina angalya kuw-alyubarina-manja wurridarringka makina mamananing mendireka kembirra ka-mambakinama wurrakina wurrangariya.

¹⁶ Num-awiyebu-manja mamawura, ni-lawurradu-manja angaluba Jekaba n-lungkuwarrinu-mulangwa ebina amarda amaning, ngalaja Liya yinginumun-wengkarngarna yingi-likena. Kembirra yingi-yama enuwa-wa, “Yaku-mungkwulama yakuwa, yaki-yakeyinama aduwaba,” yingi-yama. “Ngayuwa ninginga-kwama mukwala mendireka Rejilu-wa aduwaba. Kembirra mendireka-murra ningu-beyindanguma nungkuwa ningkakina-da,” yingi-yama Liya Jekabu-wa-da. Kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa nenu-mungkwula arakba aburnuwa Liya akwa Jekaba wunalakina-da.

¹⁷ Eneja nakine-ka Neningikarrawara nangamin-engkirrikenuma ayakwa Liya-langwa yingini-yengkilabenuma ebina. Biya kembirra arakba yingu-mambakinuma wurrangariya. Biya arakba Jekaba-langwa nenikuwenikba ngarningka yingin-arrangba dakina Liya. Wurrumangbala warnungkwarka arakba ngala-langwa warijira. ¹⁸ Yingi-yama, “Ngayuwamanje-ka Neningikarrawara nu-marngkirradinuma arakba mena dadikuminiwar-duwar-da nganyangwa ningenu-kwa-mubaba neningiyarrku-wa,” yingi-yama Liya. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama dakina Yijakara, mena akina ekirra Yijakara ne-yaminama “ningu-beyindanguma nakina.”

¹⁹ Biya kembirra arakba ngarningka yingu-mambakinuma Liya wurrangariya. Kembirra yinginum-in-arrangba niyukwujiya Jekaba-langwa. Wurrumangbala wurruwilyaba wurrabuburrada ngala-langwa arakba. ²⁰ Yingi-yama, “Neningikarraware-ka nginukwama naka niyukwujiya neningilarrngekburna. Kembirra kenu-werrungwur-denama ngayuwa neningiyarrka, mena wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena ningenum-in-arrangbama arakba ngayuwa,” yingi-yama. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jebulina, mena akina ekirra Jebulina ne-yaminama “nginuwerrungwur-danguma.”

²¹ Bi...ya ambaka-murra nang-arrangbama Liya daburradikba biya nanga-yengbijuwama Dayina dadimikirra.

²² Umba eneja nakine-ka Neningikarrawara nara kini-yakuwabija Rejila umba niyakuwerribikama ngaluwa-wa akwa ebinu-wa ayakwa yingu-buriyama-murruwa dakina, akwa nanga-kwama wurrangariya ngaluwa-wa. ²³ Ngajala arakba Rejila yingumambakinuma ngalajukwaba wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba naburradikba. Yingi-yama, “Ningi-yeliyangume-ka ningena akena nara arakba ngi-yeliyuma ngayuwa aduwaba mena Neningikarrawara-baba nginu-kwama naka nangariya nganyangwa. ²⁴ Dukwa Yaweya kenu-kwunama ngayuwa naburraka ngarningka nuwilyaba dukwa-da,” yingi-yama dakina Rejila. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jawijiba, mena akina ekirra Jawijiba ne-yaminama “nuwilyaba ngarningka kenu-kwunama.”

Jekaba-langwa-langwa jiba iya nenukwuda

²⁵ Ni-rukwalarru-mulangwa nangariya Jawijiba eneja kembirra nakina Jekaba ni-yama Lebinu-wa, “Ngi-likaja arakba yi-larrkiya,” ni-yama, “kajungwa ki-lawurradini-yada arakba ngayuwa nganyangwu-wa angalya. ²⁶ Ningu-war-danguma warka nungkwalangwa, kema yiku-kwuna dadingiyarrka-murriya akwa nganyangwa wurriyukwayuwa yiki-likaji-yada yirrababurna-langwa. Arume-ka warka yirraminu-war-danguma ningkeningme-ka,” ni-yama.

²⁷ Eneja Lebinu ni-yama, “Yirra-ngayindenama nungkuwa k-ambilyama. Ning-aburangkama ngayuwa, kembirra ning-eningmidinume-ka Yaweya ni-yamama eningaba ngayuwa-manja mena nungkuwa ningk-ambilyama yelakwa ngayuwa-manja. ²⁸ Yiminu-war-dangu-mulangwa warka nganyangwa, kembirra wi-yengbijina arakba angwarnda kajungwa yiba-kwuni-yada. Ambarngarna angwarnda ningki-ngayindena nungkuwa?” ni-yama.

²⁹ Eneja Jekaba ni-yama, “Ningkakakiruma ngayuwa alyangmandukwuna warka yirraminu-war-danguma nungkwa-langwa. Yirramin-akwurrājuwama jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa ambaka-langwa. ³⁰ Nara-wiya ki-likena ngayuwa yangkwur-rangwa nungkuwa-wa abawura jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa umba aduwaba ababurna arakba. Eneja Yaweya ni-yamama eningaba nungkuwa-manja ababurna-manja angalya nungkwa-langwa-manja ningi-likenu-murrumanja ngayuwa. Umba aduwabalangwa ngayuwa ningi-ngayindenama ku-war-denama nganyangwa warka,” ni-yama Jekaba.

³¹⁻³³ “Kema amiyambena ngayuwa yiba-kwunama nungkuwa-wa?” eneja ni-yama Lebina.

Ni-yama Jekaba, “Nare-ka ningena a-ngayinduma angwarnda. Ngi-likajama ningena ngayuwa biya ku-menama eyukwayuwa jiba amurndakibina amurrumurrijungwa akwa ngarningka ku-menama eyukwayuwa nenukwuda akuminijiminjadijungwa. Amurndakakina ku-wilyakinama, umba nara akwala. Aduwaba-langwa k-eningmidinama ningkakina ningilyangmandukwuna-murrikba ngayuwa. K-andiya-manja ningkakina akwa ki-rringkina-manja nganyangwa nenukwuda eningakuminijiminjadijungwa-ma akwa jiba eningumurrijungwa-ma, kembirra ningkeningma ningkakina k-angmadama amurndakakina. Ki-lyangkuwamina-manja ningkakina ki-yamina-manja, ‘Eningaba akina,’ kembirra ngayuwa k-akwurrainama ngawa jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa,” ni-yama Jekaba Lebinu-wa.

³⁴ “Yawa,” eneja ni-yama Lebina. “Akina-bina eningaba-da.”

³⁵ Akena makini-yada ngawa mamawura Lebina nu-manga enungkarwa nenukwuda akerririkarrngajungwa akwa akuminjiminjidadjungwa akwa ngawa adarringka amurndakibina akuminjiminjidadjungwa akwa ngawa awarrngkukwuyadada akwala. Ngalajukwaba amurumurrijungwa jiba nu-manguma nakina. Kembirra nenukwa nakina warninikuwenu-wa kajungwa karr-embirrajini-yada amurndakakina. ³⁶ Biya Lebina-murriya neni-lalika arakba Jekaba wurrakina, narru-wilyakama jiba iya nenukwuda Lebina-langwa, biya engku-we-ka na-likenuma arakba. Bi...ya mabiyakarbiya-manja marringa narri-ngekburaka angalya aburra-langwa akwa yakwujina ngawa nuw-ambilyuma-da. Umba eneja akwala jiba iya nenukwuda n-embirrajuwama Jekaba nakina ngawa-da.

³⁷ Biya kembirra Jekaba n-arndurrkwarrngarna amawarruwalya eka engkalya biya n-alkuwayijuwa akwala amakwulya kajungwa kini-rriingini-yada ebina arrawadanga akwuyadada. Kembirra ni-rriingka-manja nakina amurndakakina wuburra akerririkarrngajungwa ne-yamama akina. ³⁸⁻⁴⁰ Biya nu-wilyakama nakina amurndakakina amawarruwalya eka emedirra-wa akungwa ni-bekajuwa-murruwa nakina amurndakibina jiba iya nenukwuda ena-langwa. Akwa n-arjiyajuwama amurndakakina amawarruwalya eka amurndakibina-manja angurumungkwa angwarnda eningakungwa arrawa, kajungwa ka-likaja-manja amurndakakina akungwa-wa, kembirra kuw-arndurrkwarjiyi-yada akina arrangmarra-langwa jiba-langwa-langwa akwa ngawa nenukwuda-langwa-langwa. Yakwujina ngawa n-akumarnuma Jekaba mena amurndakakina enungkarwa akwa adarringka na-rndirrkeyinuma yakwujina akungwa-manja. Kembirra na-rndirrkeyinu-manja akina, ngalaja amawarruwalya eka nuw-arndurrkwarjeyuma arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa. Kembirra ngarningka ngalaja nuw-andiyinga amurndakakina enungkarwa akwa adarringka angerriba Lebina-langwu-wa jiba iya nenukwuda ebina amurrijungwu-wa akwa akerririkarrngajungwu-wa, ebina nu-mangu-murruwa adinuba-wiya Lebina. Na-rndirrkeyinu-manja akina arrangmarra-langwa-langwa amawarruwalya eka, kembirra ambaka-murra angaringariya nuw-arrangbama akerririkarrngajungwa akwa ngawa akuminjiminjidadjungwa akina. Umba eneja eyukwayuwa angaringariya eyebijeba n-akumarnuma nakina. Akwa ena-langwa jiba iya nenukwuda ababurnalangwa n-akwurrājuwama nakina Jekaba awurrakawura-ma awilyaba-manja angalya, umba amurndakibina Lebina-langwa n-akwurrājuwama nakina eyebijeba ngawa engka-manja angalya-da.

⁴¹ Biya akini-yada ngawa na-rndirrkeyinu-manja jiba iya nenukwuda ebina engmurra-murruwiya, n-akumarnuma Jekaba ebina amawarruwalya eka arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa jiba iya nenukwuda kajungwa ka-rndirrkeyini-yada yakwujina amawarruwalya-manja eka akina. ⁴² Akena nara kin-arndurrkwarjiyajuwa ebina amawarruwalya eka yakwujina angurumungkwa-manja angwarnda eningakungwa amurndakayuwaya-langwa ebina jiba iya nenukwuda. Yadikina adinuba ngalaja Lebina-langwa jiba iya nenukwuda amurndakayuwaya-wiya akina umba Jekaba-langwa engmingmurra-murruwiya akina-da. ⁴³ Yadikina eneja Jekaba nakina arakba numinababurne-ka jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya warnikuminuwar-duwar-da warnumamalya nakina-da.

31

Jekaba ni-lyumadu-mulangwa Lebina-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-engkirrikama Jekaba ayakwa Lebina-langwa warninikuwena nenumini-lyelyimbukweyinuma neni-yarrumurnduwarnuma ena-langwa-langwa wurrakina. Ne-yama, "Jekabe-ka nakina ni-larrngkuwilyakama ababurna-langwe-ka amurndakijika ngakwurra-langwa-langwa nungwanyungwa. Numinababurne-ka amurndakijika nakina aduwaba, umba nungwanyungwa-langwa adinuba-wiya ababurna-langwa akina-da," ne-yama. ² Akwa ngarningka Jekaba neni-rriingka nakina Lebina nara kenu-werrikumarrngbijuwa nibina ni-yaminjama-murrada adinuba-wiya. ³ Kembirra ni-yama eneja Yaweya enuwa-wa, "Jeyi! Lawurradina nungwena-langwu-wa angalya akwa nungkwa-langwu-wa warnumamalya. Nganja nungkuwa-manja ki-likajama ngayuwa," ni-yama.

⁴ Eneja kembirra Jekaba ni-larrka ayakwa wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya-wa Rejilu-wa akwa Liya-wa biya narringi-likena akwa narringin-akburranga nakina ebina-manja angalya nuw-ambilyu-murruwanja ena-langwa jiba iya nenukwuda-murriya. ⁵ Ni-yama Jekaba wurringalakina-kiya-wa, "Ngayuwa ningenu-mumiringkama nungkwurringa-langwa nungwenungwa nara kenu-werrikumarrngbijuwa wuburra

adinuba-wiya nginu-werrikumarrngbijuwa nakina. Akena eneja nungwarrka-langwa Neningikarrawara ngayuwa-manja n-ambilyumurra nakina yanda-langwa aduwaba akwa ngayuwa-manja n-ambilyama nakina ngawa.⁶ Ningenuminu-war-dangume-ka ngayuwa eningaba warka nungwenungwa-langwa nungkwurrunguwa kirringakakiruma-kiya,⁷ akena eneja nginu-mungkwurrkabuwarrkama ngayuwa-manja. Kenu-beyindangi-yada akena arngkumemberrkwa-murra nu-warrukwama akina-da. Umba eneja Neningikarrawara neni-lyangmurukwama Lebina akwa nara kembirra ken-arriyaka ngayuwa nakina-da.⁸ Akwali-yada ni-yamama Lebina, 'Amurndakibina nenukwuda akuminjiminjidadjungwa yiba-kwunama nungkuwa-wa.' Kembirra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akuminjiminjidadjungwa akina-da. Umba akwali-yada ni-yamama nakina, 'Akerrikirrikarrngajungwa nungkwa-langwa akina.' Kembirra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akerrikirrikarrngajungwa akina-da.⁹ Eneja Neningikarrawara nenuminu-wilyakama nenukwuda-murriya nungkwurringa-langwa-langwa nungwenungwa biya nginu-kwama ngayuwa-wa," ni-yama Jakaba.

¹⁰ Biya ngarningka ni-yama, "Namurndaki-rndarrkeyinu-manja nenukwuda nganja ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa akini-yada. Ningi-rringkama nenukwuda enungkarwa ebina na-rndirrkeyinuma adarringka-manja akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadjungwa amurndakakina.¹¹ Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ni-yengbinuma akwulyangburarrka-murra ngayuwa-wa. Ni-yama, 'Wayi, Jakaba...wa!' Nganja, 'Miyambena?' ningi-yama.¹² Eneja ni-yama, 'Engkirraja enenu-wa ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa. Ni-yama nakina Neningikarrawara, Ababurna-langwa nenukwuda enungkarwa ebina na-rndirrkeyinama akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadjungwa amurndakakina. Ngayuwa ningi-ngekburakinama akina mena ningeni-rringka-mubaba Lebina ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja-da, ni-yama.¹³ Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningibina ningi-jadanguma nungkuwa-manja ningk-ambilyu-wiya ningkakina Bedela-manja. Akina-manja angalya Bedela, nungkwaja ningk-arriyajuwama awilyaba-ma angwarnda biya ningki-jirabama amalyirra aliba-langwa akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukurdi-yada akina akwa ningki-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwi-yada yakwujina. Kembirra lawurradina arakba nungkwa-langwu-wa angalya ningki-rukwalarru-murruwa, ni-yama Neningikarrawara nakina-da,' ni-yama nginu-makama ngayuwa-wa nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa," ni-yama nakina Jakaba wurringalakina-kiya-wa Rejilu-wa akwa ngawa Liya-wa.

¹⁴ Aburringaja kembirra wurringalakina wurringidarringka-kiya narringi-yama Jakaba-wa, "Kini-jungwa-manja yirringa-langwa nungwarrka nara arakba ebina yirringa-langwa yiku-mangbilyerrma yelakwa ena-langwa-manja angalya.¹⁵ Eneja nakina ni-yaminama yirringalakena-kiya-manja wuburra laka kini-yaminama nakina wurrukwalamanja warnumamalya wurruminjirringka-manja. Arakba-wiya nungkuwa yirru-mangu-manja yirringuwa, nu-manguma nakina nungkwa-langwa angwarnda. Umba ni-jerrukwama arakba akina angwarnda ningkenu-kwama nungkuwa, nara ebina ena-langwa-da.¹⁶ Ngalaja ababurna-langwa amurndakibina Neningikarrawara nenuminu-manguma nungwarrka-langwa yirringa-langwa arakba akina-da akwa yirringa-langwa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Nungkwaja kembirra ki-yaminama ebina-langwiya Neningikarrawara nginu-maka-murri-langwiya-da," narringi-yama wurringalakina.

¹⁷⁻¹⁸ Eneja kembirra arakba nuwurraki-larrngkwaburranga Jakaba ena-langwa amurndakijika kajungwa neniki-lawurradi-yada nakina nungwenikba-wa Keninu-wa. Neni-njawudanguma nakina kamila-langwa-manja mirirra wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-kiya aburringajukwaba. Numurndaki-larra kiba iya nenukwuda nawurraki-lyengmanguma arakba akwa ngawa amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina akina-manja angalya Mejubudamiya.¹⁹ Ebina-wiya eneja Lebina ni-likenuma ni-ngkarrngarnuma amangwurrarajika jiba-langwa nakina. Kembirra nara-wiya nibina, ngalaja Rejila ying-angmaduma nungwadikba-langwa akiringiringanda alawudawarra-murra.²⁰ Eneja Jakaba nara kenu-maka Lebina-manja neniki-lika-langwa umba nenu-mungkwurrkabuwarrkama nakina.²¹ Numurndakumanga ababurna-langwa ena-langwa-murruwiya biya warena-bawiya na-likena arakba enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurrakina-da. Na-likena bi..ya narri-yakuwarrukwama adalyuma emikirra Yiburadija akwa na-likena engembu-wa Kiliyada angakarjiyanga-wa angalya.

Neni-larrmangu-mulangwa Lebina Jekabu-wa

²² Bi...ya mabiyakarbiya marringa numu-likenuma. Aburraja kembirra wurrukwa warnumamalya nenu-makama Lebina-manja ni-lyumadu-mulangwa arakba nakina Jekaba. ²³ Eneja nenu-wilyaka kembirra Lebina ena-langwa warnumamalya, biya neni-larrmangu arija-langwa Jekabu-wa. Neni-larrmanga nakina mamangbala mambilyuma marringa yanda-langwa nen-akburranga nakina Kiliyada-manja angakarjiyima-manja angalya ²⁴⁻²⁵ n-akumarnu-murrumanja Jekaba angalya adinakba. Biya n-akumarnuma Lebina angalya ena-langwa enejukwaba yakwujina enuwa akwa ena-langwa warnumamalya. Biya makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya ni-lyangburarrkinuma Lebina akwulyangburarra. Eneja ni-likena Neningikarrawara akwulyangburarra-murra enuwa-wa akwa ni-yama, "Nara e-yengbama awurruwurrariya ayakwa Jekabu-wa," ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁶ Kembirra mingka-manja mamawura eneja nakina Lebina ni-likenuma Jekabu-wa. Ni-yama, "Miyambena-burra yi-mungkwurrukabuwarrkama ngayuwa akwa ningkarrawilyakama dadiyawarra-kiya, wuburra laka awinyamba-manja karra-wilyakinama warnumamalya wurridarringa wurrukwa-langwa wurrakina-da?" ²⁷ Miyambena-burra yi-mungkwurrukabuwarrkama akwa ningki-lyumaduma? Nara yiku-maka ayakwa. Yiku-maka-manja, kembirra yiba-larrkenuma ningkakina ningkiyekirrerra emeba-murra akwa akumalyumalyangka-ma-da ningkakina-da. ²⁸ Nare-ka ningena kalawurangka-langwa niyarrungwarrka-murriya akwa dadiyawarra-kiya lukwuniyawa-da, mena yi-lyangmurukwama ningkakina-da. Akine-ka enubuwakida nungkwa-langwa waka. ²⁹ Ki-ngayindena-manja ngayuwa ki-yamina-manja awurrariya nungkuwa-manja, amandangwa kembirra ki-yaminama-da. Akena alyarrngwalyilya eneja Neningikarrawara nungkwa-langwa-langwa nungwena ni-yengbinuma ngayuwa-manja ayakwa akwulyangburarra-murra. Nginu-madumurrukwama nakina. Nginu-makama nari-yada e-yengbama awurrariya ayakwa nungkuwa-manja. ³⁰ Neningingma ngayuwa ningki-larrkuwerribikamurra ningkeningangkawura ningkeniki-lawurradlangwa nungkwa-langwu-wa angalya. Aminakina-langwa ningki-lalikama nganyangwa angalya akena ningk-angmadumurra akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika nganyangwa-na! Miyambena-burra yimin-angmaduma akina nganyangwa?" ni-yama Lebina Jekabu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, "Ning-akbar-duma, mena ning-engkirrikenuma ngayuwa yiku-murrakajuwa-mubaba wurringalakena nungkwa-langwa dadiyawena-kiya. ³² Umba k-akburranga-manja nungkuwa amalawudawarra nungkwa-langwa yelakwa yarnumamalya-manja kema wurrakina warnumamalya ka-jungwunama wurrakina-da. Andiya eningerribirra nungkwa-langwa biya ku-wilyakina kembirra, kajungwa yakwa-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada," ni-yama Jekaba. Akena neningbale-ka nakina dibina dadingiyenikba Rejila ying-angmaduma amurndakibina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika Lebina-langwa.

³³ Eneja Lebina ni-likenuma Jekaba-langwu-wa kalikwa n-aburangkeyinuma yakwujina adinuba-wiya nakina, biya Liya-langwa-manja, biya Bilya-kiya-langwa-manja kalikwa, akena nara kin-akburrangarna. Biya arija-langwa ni-likena Rejila-langwu-wa kalikwa.

³⁴ Ebina-wiya ngalaja Rejila yingu-manguma akwa ying-akumarnuma amurndakibina beka-manja mibina meningikamila-langwa-manja akwa ying-angmakwulaluma karrawara makina-manja beka ngala-langwa-manja kalikwa arrawa. Eneja kembirra Lebina n-aburangama erribirra yakwujina akena nara kin-akburrangarna. ³⁵ Umba Rejila yingi-yama nungwadikba-wa, "Nara awinyambaduma ngayuwa-wa, mena nara a-mirajunguma ngayuwa, mena merra-baba aduwaba ningena," yingi-yama. Eneja Lebina n-abuburangkama ngawa nakina-da akena nara amalawudawarra ena-langwa kin-akburrangarna-da.

³⁶ Eneja kembirra n-awinyambada arakba Jekaba. "Amiyambena-burra awurrariya ningi-yamama ngayuwa? Amiyambena-burra ayakwa arumuruma ningi-yarrkuwurranguma akwa yimin-aburangama?" ³⁷ Ning-aburangama arakba nganyangwa-manja amurndakijika ababurna-manja, kembirra amiyambena yelakwa ningk-akburrangarna amurndakijika nungkwa-langwa? Yelakwa w-akuma akina kajungwa nungkwa-langwa warnumamalya karri-rringkini-yada akina akwa nganyangwa warnumamalya karri-rringkini-yada aburrajukwaba. Kwureya yakabu-rringkinama yakuwa yalakena yimiyambena-murrikba yeningaba, akwa yimiyambena-murrikba yuwurrariya, nungkuwa yinda ngayuwa.

³⁸ "Ning-ambambilyuma ngayuwa nungkuwa-manja ningeningangkawura mememberrkwa iya mememberrkwa mamarika iya yinungkwura. Yirramin-akwurrajuwama

jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa akwa nara ka-milyirrkilarrina eyukwayuwa akina. Nare-ka ningena k-alyubarina awilyuwilyaba enungkwarba jiba nungkwa-langwada. ³⁹ Aba alyilyarra na-wardanguma amurndakibina jiba nungkwa-langwa kembirra ngayuwa yirra-kwama akwala nganyangwa akina-da. Nara ku-wilyaka akina nungkuwa-wa yiba-wilyakajuwa kajungwa ningkeningmi-yada nara ngayuwa-baba umba alyilyarra-baba akina, nara ki-yaminjama. Yi-makama ena ayakwa ngayuwamanja. Ningki-yamama ningkakina, 'Kuw-angmada-manja wurrukwala jiba iya nenukwuda nganyangwa waka meningilida umba waka meningalyarrngwalyilya, kembirra yiku-kwunama ningkakina akwala nungkwa-langwa ngayuwa-wa-da,' ningki-yamama ningkakina-da. ⁴⁰ Kembirra arngkababurna-langwa nganja ning-ardadinume-ka mardidarra ngayuwa meningilida umba alyarrngwalyilya ningu-murndadinume-ka ngayuwada. Nara ku-mungkwala umba ningu-mirakwulaluma ngawa-da.

⁴¹ "Ningi-yaminjamama ningeningangkawura ngawa ning-ambilyu-wiya ngayuwa nungkuwa-manja. Mememberrkwa mabiyarbuwa mamarika iya yinungkwura yirraminu-war-danguma kajungwa yiku-kwi-yada dadiyawena-kiya. Kembirra arija-langwa mamangbala muwilyaba mamarika iya yinungkwura ngarningka yirraminu-war-danguma kajungwa yiku-kwi-yada jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa. Akena nungkwawa yiminu-warrukwame-ka angwarnda nganyangwa arngkumemberrkwa-murra. ⁴² Nara-maka Neningikarrawara ngayuwa-manja kin-ambilya kembirra yiki-larrkenu-maka ningeningiyanda. Akena eneja Neningikarrawara nibina nungwarrka-murriya-langwa, nibina Aburiyama-langwa iya Ajika-langwa, ni-rringkama awerrikawariya nganyangwa akwa ngawa ni-rringkama warka nganyangwa. Biya alyarrngwalyilya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina yakuwa-langwa-da," ni-yama Jekaba Lebinu-wa nakina-da.

Jekaba akwa Lebina nen-akumarnu-mulangwa ayakwa aburna-langwa

⁴³ Eneja ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Wurringalakena dadiyawarrka-kiya akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba nganyangwa warna. Ngaljukwaba amurndakenena jiba iya nenukwuda nganyangwa akina. Eningerribirra ningkirringkinama ababurna-langwa nganyangwa. Akena ningi-lyangmuridinama nganja ningena. Nare-ka embirrajuma ningena wurringalakena akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa, ⁴⁴ kembirra yaki-yarrkakumurnama ayakwa yakwa-langwa. Kembirra y-akumurna yakuwa angwarnda yu-murndukwuna yelakwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa yakwa-langwa," ni-yama.

⁴⁵ Eneja kembirra Jekaba n-angkarna nakina awilyaba-ma ngawa angwarnda akwa n-arjiyajuwa yakwujina eningilyamarmbi-yada angwarnda kajungwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa wunalakina-kiya. ⁴⁶ Biya nenu-maka warnungkwarba ena-langwa-manja akwa narr-angkarna akwala aburrajukwaba akwa narr-arrngmurndukwa. Biya ne-yebukeyina aninga yakwujina angwarnda-manja. ⁴⁷ Biya ni-yengbijuwama Jekaba emikirra angwarnda Kaleda umba eneja Lebina ni-yengbijuwama akina angwarnda emikirra Jeka Jeyadida, mena alakina-kiya ekirra ne-yaminama "angwarnda garnniki-yakuwerribika-langwa." ⁴⁸ Ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Amurndakenene-ka angwarnda aduwaba kajungwa yaki-yakuwerribikini-yada ayakwa yakwa-langwa ambaka-murra," ni-yama. Yadikina akina angalya emikirra Kaleda. ⁴⁹ Biya ni-yama ngarningka Lebina, "Yaweya yakenilirraki-rringkina yalakena mama yeyebijeba," ni-yama. Kembirra aminakina-langwa ayakwa Lebina-langwa-langwa awilyaba emikirra ngarningka angalya-langwa Mijiba, mena akina ekirra Mijiba ne-yaminama "yakenilirraki-rringkina-murrumanja."

⁵⁰ Ni-yama ngarningka Lebina, "Ki-yamina-manja nungkuwa awurrariya wurringalakina-kiya-manja ningkakina akwa ka-mena-manja wurrukwala ngarningka wurridarrangka dadingiyena-murriyi-yada, mama ningeningbala-wiya ngayuwa, ningkeningma nungkuwa Neningikarrawara yakeni-rringkinama yalakena. ⁵¹⁻⁵² Kwuja! Yimini-rringka-langwa amurndakenena angwarnda nganyangwa ninguwurra-murndukwa-mulangwa yelakwa yakuwa-manja wilyarra akwa ngawa enena awilyaba-ma eningilyamarmba angwarnda ning-arjiyajuwa-mulangwa ngayuwa yaki-yakuwerribikaji-yada yakuwa. Ningena nara a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ningu-murndukwa-mulangwa ningena. Nara kembirra ngayuwa a-warduma nungkuwa-manja ningena-da. Nungkwajukwaba nara ningkakina a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ninguwurra-murndukwa-mulangwa ngayuwa aduwaba akwa ngarningka nara a-langarngkuwarrukwama enena awilyaba-ma angwarnda eningilyamarmba ngaljukwaba. Nara kembirra ningkakina a-warduma ngayuwa-manja-da. ⁵³ Eneja nakina Neningikarrawara Aburiyama-langwa

nibina-murrada ngarningka Neyawa-langwa kini-lyangkuwerribikajungwunama nakina yakuwa-langwa-da," ni-yama Lebina Jekabu-wa.

Eneja kembirra Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma amurndakakina ayakwa Lebina-langwa. Akina ayakwa ni-yarrkakumarnuma akwa neni-yengbijiwama nenimikirra Neningikarrawara, nibina-murrada nungwenikba Ajika neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa nakina.⁵⁴ Biya nu-wardanga bulukwa akwa ni-daka angwura-manja yakwujina alingajirrirra-manja angakarjiyinga-manja angalya. Neningikarrawara-langwa ni-dakama akina. Biya nen-ardijuwa warnumamalya ena-langwa akwa ne-yebukeyinuma wurrakina. Biya nuw-eyijinu-mulangwa kembirra nuw-ambilyuma yakwujina meningalyarrngwalyilya marringa akina-manja ngawa angakarjiyinga-manja angalya.

⁵⁵ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nu-mirajangu-manja eneja nakina Lebina, neni-lawurangka nakina lukwuniyawa wurriyarrngwiyyarrngwena akwa neniliraki-lawurangka dadiyawenikba-kiya. Biya ni-likena arakba ni-lawurradina angalyu-wa nakina-da.

32

Jekaba nenuminu-murnduwarnu-mulangwa nenukwuda-murriya neniku-kwi-yada nawenikba-wa

¹ Enejukwaba Jekaba ni-lalika angalya ebina kajungwa neniki-lawurradi-yada nakina nungwenikba-wa. Biya ni-likena nakina lukwakwa ngawu...wa. Aburraja kembirra wurrukwala warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nen-akburranga nakina.² Umba neni-rringka-manja Jekaba wurrakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa, ni-yama nakina, "Neningikarrawara-langwa angalya ena-da," ni-yama nakina. Biya yadikina ni-yengbijiwama angalya emikirra Meyeneyuma mena akina ekirra Meyeneyuma ne-yaminama "ambilyuma angalya."³ Biya kembirra neni-larrka nakina arakba wurrukwala warnungkwarba na-lyengmanguma narru-wilyakama ayakwa ena-langwa nawenikba-wa Yijawa.

Aburraja nen-akburranga arakba nakina Yijawa wurrakina akina-manja aringbirra angalya Yiduma.⁴ Akwa ne-yama enuwa-wa, "Nenikumarnjena Jekabe-ka nubukwaya arija-langwa nakina akwa kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwalangwa. N-ambambilyuma nebena-manja Lebina-manja ena-langwa-manja angalya nenungkwurakbe-ka.⁵ Akwa nu-wilyakinama aduwaba bulukwa iya dangki iya jiba iya nenukwuda akwa ngarningka warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Ngini-ngayindenama nungkuwa ki-lyelyingminama ningkakina kini-rringkina-mulangwa nakina," ne-yama wurrumurdakakina warnungkwarba Yijawu-wa.

⁶ Biya kembirra na-lawurradina wurrakina Jekabu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, "Yirri-likenuma yarna nawenu-wa akena nubukwaya ni-likajama arakba nakina kajungwa yikin-akburrangeyini-yada. Wurrababurne-ka warnungkwarba enuwa-manja 400," ne-yama wurrakina Jekabu-wa.⁷ Eneja Jekaba n-akbar•de-ka akina-langwa ayakwa akwa nu-werrikawarriyada arakba nakina. Kembirra nen-eyebijebakama warnumamalya ena-langwa wurruwurrakambilyuma. Kembirra ngalajukwaba n-eyebijebakama jiba iya nenukwuda iya kamila akwa ngawa bulukwa ena-langwa awurrakambilyuma.⁸ Nilyangkiyama nakina, "Yijawa ka-wardiyina-manja awinyamba wurruwurrakuwilyabamanja kembirra wurrukwala ka-lyumadinama wurringkinyungwurra," ni-lyangkiyama nakina Jekaba.

⁹ Biya nu-buriyamina Jekaba Neningikarrawaru-wa. Ni-yama, "Ningkakine-ka Ningkeningikarrawara numirarrka-langwa Aburiyama-langwa akwa ngawa nungwarrka-langwa Ajika-langwa. Engkirraja-langwa kembirra ngayuwa-wa. Ningi-lawurradinama ngayuwa aduwaba nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngawa nganyangwu-wa warnumamalya, mena yi-maka-mubaba nungkuwa, Yaweya. Yi-makame-ka eningaba ngayuwa-manja ki-yamina-mulangwa nungkuwa.¹⁰ Biya nara yiki-lalika ningkeningangkawura ning-ambilyu-wiya ngayuwa Mejubudamiyamanja umba ningku-marngkirradinuma ngayuwa-manje-ka. Akena nganja nara ki-yama eningerribirra eningaba nungkwa-langwa. Ningi-yakuwarrukwa-manja EningiJardina Adalyuma adinuba-wiya, nara ebina nganyangwa umba wulkwa arnduwarra. Akena yu-kwama arakba ababurna eninginingaba nganyangwa. Kembirra aduwaba wurruwurrakambilyuma warna nganyangwa akwa ngawa awurrakambilyuma amurndakenena nganyangwa.¹¹ Marrakba, yi-mamurikajina-langwa ngarningka aduwaba, nari-yada a-ngajuma nawarrka Yijawa ngayuwa-manja," ni-yama Jekaba Neningikarrawaru-wa.

Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Ning-akbar·denama-ka ngayuwa angwurra. Ning-akbar·denama ngayuwa neniki-lika-langwa Yijawa nakina neniku-wardiyada awinyamba yirruwa-manja akwa neniki-ngaji-yada yirruwa yirrababurna-langwa, yirrababurna-langwa yarningkwarba akwa ngarningka wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba.¹² Nungkwaja ningki-yarrkakumarnuma ayakwa kajungwa eningaba ngayuwa-manja ki-yaminuwa nungkuwa, akwa ngawa k-akumajungwuni-yada ngayuwa wurrababurna wurriyukwayuwa nganyangwa. Yi-makama kuw-arrangbijeyina-mulangwa aburra-langwa wurriyukwayuwa kuw-ababurnadina-murruwa wurrakina. Aburraja ka-wurramur·dinama wurrakina wuburra laka ajiringka ababurna mijiyela-manja. Nara kembirra nungkwaja e-yakuwabijuma ebina ningki-yarrkakumarnumura ayakwa-da,” ni-yama Jakaba Neningikarrawaru-wa.

¹³ Biya Jakaba n-ambilya akina-manja angalya alyarrngwalyilya. Wurdarriya-wiya kembirra nu-murndukwama akwa nu-murnduwarnuma nenukwuda-murriya ena-langwa neniku-kwi-yada nawenikba-wa Yijawa.¹⁴ Ngajala 200 nenukwuda adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya, iya 200 jiba adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya,¹⁵ iya 30 kamila adarringka-wiya akwa eyukwayuwa ngalalangwa, iya 40 bulukwa adarringka-wiya akwa 10 enungkwarba-wiya, akwa ngawa 20 dangki didarringka-wiya akwa 10 dadinungkwarba-wiya.¹⁶ N-eyebijebakame-ka nakina amurndakakina awurrukumangbala, ngala waka nenukwuda-wiya, ngalajukwaba waka jiba-wiya, ngalajukwaba kamila-wiya, ngalajukwaba bulukwa-wiya akwa ngalajukwaba waka dangki-wiya. Biya nenu-makama warnikuminuwar·duwar·da wurrumangbala karr-akwurrājini-yada amurndakakina. Ni-yama wurrumurndakakinuwa warnikuminuwar·duwar·da ena-langwu-wa, “Yiki-likaja arakba yiki-lyengmena. Awurrukuwilyaba adinuba-wiya ka-likajama biya ambaka-murra awurrukuwilyaba ka-likajama ke-yuweyinama akina.”

¹⁷ Biya ni-yama nakina neningadinuba-wiyu-wa nenikuminuwar·duwar·da, “Yijawa nawarrka nganyangwa kin-akburranga-manja ningkakina, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Numiyambena nubungkawa nungkwa-langwa?’ kini-yaminama, ‘Akwa ngambu-wa ki-likajama? Akwa angkaburra-langwa amurndakenena nenukwuda-murriya?’ kini-yaminama nawarrka.¹⁸ Kembirra nungkwamba-langwa ki-yaminama nungkuwa enuwa-wa, ‘Jakaba-langwa amurndakenena. Nakina kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-larrkama amurndakenena nungkwa-langwi-yada. Nakine-ka nubukwaya arija-langwa ni-likajama,’ kinu-makinama nungkuwa kembirra Yijawu-wa,” ni-yama Jakaba ena-langwu-wa nenikuminuwar·duwar·da.

¹⁹ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar·duwar·da wurrababurna-manja narr-akwurrājuwa-murruumanja jiba-murriya, nenu-makama wurrididirrura ngawa ebina-murrada ayakwa kajungwa warniki-yami-yada wurrakina aburrajukwaba Yijawu-wa. Ni-yama aburruwa-wa, “Yikin-akburrangina-manja Yijawa kembirra yiki-yaminama enuwa-wa enena ayakwa,²⁰ ‘Yawa, Jakabe-ka kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-likajama nubukwaya arija-langwa nakina,’ yiki-yaminama kirrakina,” ni-yama Jakaba aburruwa-wa. Umba ni-lyangkiyamama nakina, “Adinuba-wiya kinu-menama nawarrka amurndakenena nenukwuda-murriya. Kembirra arija-langwa ken-akburrangina nakina ngayuwa. Dukwa akina-langwa ningenu-kwa-mulangwa amurndakakina kenumini-yakuwabijinama ngayuwa-da,” ni-lyangkiyamama Jakaba nakina.

²¹ Biya kembirra neni-larrkama arakba nakina Jakaba wurrumurndakibina warnikuminuwar·duwar·da, na-lyengmanguma narru-wilyakama nenukwuda-murriya. Umba n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina-da.

Jakaba-langwa ekirra enikaduwa

²²⁻²³ Biya makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya Jakaba nu-mirajanga nakina akwa nenilirraki-larrkama wurradinbulena Rejila akwa ngawa Liya naringiyakuwarrukwama adalyuma emikirra Jabakwa. Akwa ngawa wurringambilyuma wurradinbulena wurringadikuminuwar·duwar·da-kiya wurringadimikirra-kiya Bilya akwa ngawa jilba aburringajukwaba nenilirraki-larrkama naringiyakuwarrukwama, akwa ngawa wurrababurna-langwa wurriyukwayuwa ena-langwa. Akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika ena-langwa ni-larrkenuma adinakba.²⁴ Umba nakwukawura n-ambilyuma nakina.

Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-likenuma alyarrngwalyilya ngawa Jakabu-wa akwa arakba nenu-kuwurriyina wunalakina ayarrka-murra. Neni-yaminjama wunalakina ngawa nenu-kuwurriyina ngawu...wa. Biya akwudangwa arakba ne-kbadanga.²⁵ Biya neni-rriingka-manja nakina nenumamalya nakina Jakaba nara kinu-

murndakayuwayanga, kembirra nen-angkarrbaja arringka-manja. Umba ngalaja aman-jeninyirra arringka Jekaba-langwa na-lalikajuma arakba, nuw-arryaduma akina-da.

²⁶ Biya ni-yama nakina nenumamalya Jekabu-wa, “Yi-larrkiya arakba! Adinuba ena kbadiyama,” ni-yama.

Umba ni-yama Jekaba, “Ki-yengbina-manja ningkakina eningaba ayakwa ngayuwa-wa, kembirra yiba-larrkiyama ngayuwa ningkena-da,” ni-yama nakina Jekaba enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Ningkumiyanbena ningkena ningkenimikirra?”

“Ngayuwa ningena Jekaba,” ni-yama eneja.

²⁸ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Nara arakba ngi-yengbijuma Jekaba ningkenimikirra, umba enikaduwa arakba ekirra Yijireyila nungkwa-langwa aduwaba. Ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina Neningikarrawara-manja. Akwa ngarningka ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina warnumamalya-manja ngarningka ngawa. Kembirra akina-langwa Yijireyila arakba ningkakina ningkenimikirra aduwaba-langwa,” ni-yama nakina. Ni-yengbinuma akina ayakwa mena akina ekirra Yijireyila ne-yaminama “nenu-kuwurriyinu-murrumanja nakina akwa Neningikarrawara.”

²⁹ Eneja kembirra ni-yama Jekaba, “Yi-maka-langwa nungkwa-langwa ekirra.”

Umba ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-ngayindenama nganyangwa ekirra k-eningmidinama?” ni-yama. Kembirra nenu-maka Jekaba-manja eningaba ayakwa kajungwa eningaba ka-ngekburakajungwuni-yada arija-langwa ena-langwa.

³⁰ Kembirra ni-likenu-mulanga nakina nenumamalya engku-wa eneja nakina Jekaba ni-yakuwerribika arakba nakina. Ni-lyangkiyama, “Amandangwa. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa-na!” ni-yama nakina. “Ningeni-rriingama nenumukwurra akena ningena ngawa ningeniba ngayuwa-da.” Kembirra ni-yengbijuwama angalya akina Buniyela mena akina ekirra Buniyela ne-yaminamurra “Neningikarrawara-langwa nenumukwurra.”

³¹ Biya numa-merrkambijanginu-manja ngawa mamawura, kembirra Jekaba ni-lalika arakba nakina akina angalya biya ni-yakuwarrukwa arakba akina Adalyuma Eningi-Jabakwa. Akena n-arnduwarrikinuma arakba nakina, mena n-angkarrkarrkwujeyinuma arringka-manja-baba. ³² Akwa aduwaba ngawa WarningiYijireyila warnumamalya kuw-alyubarina-manja amadangkwa wurrakina, nara alyubaruma yeyerra arringka-langwa bulukwa-murriya-langwa, mena-baba nibina nenumamalya neni-ngaja-mubaba Jekaba arringka-manja-da.

33

Jekaba akwa Yijawa nen-akburranganju-mulanga

¹⁻² Akini-yada ngawa mibina-manja mamawura Jekaba neni-rriingka nubukwaya Yijawa ni-likenuma enuwa-wa akwa ngarningka wurruwurrakwuyumida warnungwarba 400 enuwa-manja. Kembirra neniliraku-makama Jekaba wurringalakina-kiya Bilya akwa Jilba. Kembirra aburringaja narrawurra-murndukwama wurriyukwayuwa aburringa-langwa akwa nuw-alkayanguma na-lyengmanguma. Eneja kembirra nanga-makama Liya-manja. Kembirra ngalamba-langwa narringa-murndukwama wurriyukwayuwa ngala-langwa biya ngaluwa akwa wurriyukwayuwa ngala-langwa nuw-alkayanguma akwaburrangarna. Ngarningka nanga-makama Rejila-manja. Kembirra aburnaja wunalakina Rejila akwa ngawa naburradikba Jawijiba arija-langwa nen-alkayanguma akwaburrangarna. ³ Eneja kembirra ni-likena Jekaba nakina Yijawu-wa akwudangwa akwa n-abuluwendinga ajiringka-manja kajungwa nawenikba nakakirumi-yada kenumin-engkirrikaji-yada nakina enuwa-wa. Arngkumangbala-murra akwa arngkambilyume-ka n-abuluwendingama nakina. ⁴ Akena eneja nakina Yijawa n-angkarra Jekabu-wa nenukwurukwa akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka. Biya nenu-ngwadijeyinuma ngawa wunalakina neni-kbarrngajeyinu-mubaba angwurra. ⁵ Biya Yijawa n-andeya akena neni-rriingka wurrumurdakakina wurriyukwayuwa akwa wurrirndirndarrngwa. Ni-yama, “Wurrumiyambena warna warnumamalya?”

Eneja ni-yama Jekaba, “Neningikarraware-ka nu-marngkirradinuma ngayuwa-manja akwa nginu-kwama wurrumurdakenena wurriyukwayuwa-da.”

⁶ Kembirra aburringaja Bilya akwa Jilba narring-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa aburringa-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma aburrajukwaba Yijawa-manja. ⁷ Kembirra ngalaja Liya ying-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa ngala-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma

aburrajukwaba. Kembirra aburnamba-langwa arija-langwa Jawijiba akwa Rejila nen-akwudangwukajungwa wunalakina akwa nen-abuluwendijeyinuma Yijawa-manja aburnajukwaba wunalakina-da.

⁸ Eneja nakina Yijawa ni-yama, “Amurndakakina bulukwa-murriya ningi-rringkama lukwakwa ke-yamarrkinama akina?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jekaba, “Ngeniyerriya, kada akine-ka nungkwa-langwi-yada-da. Yirra-ngayindanguma ningkakina ki-yekirreridini-yada.”

⁹ Eneja ni-yama Yijawa, “Abburne-ka arakba ena ngaya, nenikama. Umba minambilya akina nungkwaja nungkwa-langwi-yada,” ni-yama.

¹⁰⁻¹¹ Umba ni-yama ngarningka Jekaba, “Yirramini-ngayindenama amandangwa ku-wilyakini-yada nungkuwa, mena ningk-errukwulinu-mubaba ngayuwa-manja. Nare-ka ningkakina k-awinyambadina yiki-larrkena engku-wa. Umba ningkeningabe-ka ngawa ningenikumarnjena-manja. Yirra-rringkina-manja ningkenumukwurra ningkakina, akine-ka wuburra laka neningi-rringkinama Neningikarrawara-langwa nenumukwurra arakba ngayuwa. Eneja Neningikarraware-ka nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja akwa nginu-kwama ababurna-langwa eningerribirra ningi-ngayindanguma ebina,” ni-yama Jekaba. Kembirra arakba-langwa amurndakakina numurndakumanguma eneja nakina Yijawa ena-langwi-yada arakba-da.

¹² Biya ni-yama Yijawa Jekabu-wa, “Kwa, arakba yi-likaja. Ngayuwa adinuba-wiya ngilyengmenama ningena,” ni-yama.

¹³ Eneja ni-yama Jekaba, “Ningkeningme-ka ningkakina nungkuwa wurriyukwayuwa nganyangwa warningingbuda-ma warna. Umba k-embirrajina ngayuwa jiba iya bulukwa akwa eyukwayuwa. Ngayuwa k-enjirrikina-manja amurndakakina muwilyabamanja ngawa marringa ngalaja kamurndaki-jungwunama ababurna-langwa akina-da. ¹⁴ Likaja arakba lyengmena. Nganja k-aburrakiyuwarnama arija-langwa. Kili-kajama ambaka-langwa k-embirrajina bulukwa-murriya akwa wurriyukwayuwa nganyangwa yanda-langwa yik-akburranginama ningkakina Yiduma-manja,” ni-yama Jekaba.

¹⁵ Eneja ni-yama Yijawa, “Kembirra kamurndaki-lalikinama ngayuwa wurrukwala warnungkarba yelakwa nungkuwa-manja.”

“Miyambena-burra?” ni-yama eneja Jekaba. “Yirra-ngayindenama ningkakina kiyekirreridini-yada,” ni-yama.

¹⁶ Kembirra akini-yada ngawa ni-lalikama eneja Yijawa akina angalya nenikilawurradi-yada Yidumu-wa. ¹⁷ Umba eneja Jekaba ni-likena nakina eminingku-wa angalya.

N-alilikenu...wa. Biya Jakida-manja ni-yar-da arakba. Biya ni-likirakama alikira ena-langwa yakwujina umba amiyerriya ni-ngekburakama bulukwa-langwa. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra Jakida, mena akina ekirra Jakida ne-yaminama “amiyerriya.”

¹⁸ Bi...ya ambaka-murra ni-lalika Jekaba akina angalya akwa ni-likena engku-wa angwurra Jekemu-wa. E...ngka-langwe-ka angalya Mejubudamiya-langwa ni-likenuma nakina ningkinyungwurra ngawa yanda-langwa ni-yar-duma Kenina-manja. Biya Jekema-manja akwadangwa ni-ngekburakama angalya. Umba akine-ka angalya Jekema aminababurna alikira iya warnumamalya akina. ¹⁹ Biya Jekaba nu-manga nakina angalya ena-langwa angwarnda-murra. Nenu-kwama 100 angwarnda amamuwa ajilbamurra WarningiYamawa warnumamalya. Umba nakine-ka Yamawa nungwenikba Jekema-langwa nakina. ²⁰ Kembirra nuwurrak-arjiyajuwa angwarnda aldi-yada ni-ngekburakama akina Neningikarrawara-langwa. Biya ni-yengbijuwama akina alda emikirra “Neningikarrawara Nibina WarningiYijireyila-langwa Warnumamalya” nakina-da.

34

Jekema nanga-rndirrka-mulangwa amangumangwa Dayina-manja

¹ Arngkawura ngalaja yingi-likena Dayina dakina, dibina dadiyawarringba daburraringba Jekaba-langwa akwa ngawa Liya-langwa, narringa-ngarranguma wurrukwala wurridarringga WarningiKenina dakina-da.

² Yakwujina eneja nuwilyaba nenungkarba nanga-rringkama dakina. Nenimikirra Jekema. Umba nungwenikba Yamawa NeningiYiba nakina. Nubungkawe-ka Yamawa akina-manja angalya. Umba nenikuwenikba Jekema nanga-rringka Dayina akwa nanga-manga, biya nanga-wilyaka erriberriba-wa akwa nang-engkarrnga yakwujina.

³ Nanga-rringkama nakina dadingabe-ka akwa ni-lyelyingminuma dakina akwa eningaba

ayakwa ni-yengbinuma ngalawa-manja. ⁴ Biya kembirra nenu-makama nungwenikba-wa, “Yiminu-mena dakina dadiyara nganyangwi-yada dadingiyarrka,” ni-yama.

⁵ Kembirra eneja Jekaba n-engkirrika nakina ayakwa ebina-langwa ni-yama-mulangwa Jekema dadiyawenikba-manja akena nara kuw-ambilya yakwujina enuwa-manja warninikuwena. Nuw-ambilyuma angakuba-wiya bulukwa-murriya-manja wurrakina. Kembirra n-embirrarinuma Jekaba warniki-lawurradi-yada wurrakina. Kaba ngawa n-ambilyuma nakina-da.

⁶⁻⁷ Na-lawurradinu-manja angalyu-wa warninikuwena Jekaba-langwa aburnaja Jekema akwa nungwenikba Yamawa neni-likena yenjerrikina ayakwi-yada wunalakina. Kembirra arakba aburraja Jekaba-langwa warninikuwena nuw-engkirrika-manja akina ayakwa narak-ar-darre-ka awinyamba. Ne-yama, “Awurruwurrariye-ka ni-yamama nakina nenumamalya-da,” ne-yama. “Yirreni-yelijuma nakina yirrababurna-langwa yarnumamalya YarningiYijireyila nanga-mangu-mulangwa erribirra nakina Jekaba-langwa dadiyawenikba-da,” ne-yama wurrakina.

⁸ Umba eneja Yamawa nungwenikba Jekema-langwa ni-yama Jekabu-wa, “Nenikuwarrke-ka ni-lyelyingminama dadiyawenu-wa, kema kinu-kwuna nakina?” ni-yama. ⁹ “Yak-akumurnama ayakwa yalakena aduwaba. Yiku-kwunama kirrakina wurradidiyawenungwa nungkwurra-langwa, kembirra yirramba-langwa ka-kwunama yirra-langwa dadiyawarrka-murriya nungkwurruwa-wa. ¹⁰ Kembirra yik-ambilyama kirrakina yirra-langwa-manja angalya ngarruwurrakawura-ma. Yiki-ngayindena-manja, kembirra yik-ambilyama eningeribirra-manja angalya kirrakina. Eningeribirre-ka warka yik-akburranginama kirrakina kajungwa yiku-meni-yada aninga-murriya. Akwa ngarningka nungkwurra-langwa angalya yiku-beyindenama akina,” ni-yama Yamawa.

¹¹⁻¹² Eneja Jekema ni-yengbinuma enamba-langwa ayakwa Dayina-langwu-wa nungwadikba akwa ngala-langwu-wa wurrawuwada. Ni-yama, “Marrakba, wurr-errukwuliya-langwa nnganja ningena. Yirru-makina ayakwa. Eningeribirra amurndakijika kirringayindenama kirrakina ka-kwunama akina. Yiki-lyangukwamina-manja yikingiyakurndakijika yirringalakena kembirra ka-kwunama ningena ngayuwa angwarnda iya amurndakijika nungkwurruwa-wa-da,” ni-yama Jekema.

¹³ Akena aburraja Jekaba-langwa warninikuwena neni-kadikama Jekema-manja akwa nungwenikba-manja ni-yama-mulangwa Jekema nakina. ¹⁴ Ne-yama, “Nara-manja a-ringandijungwuma a-mukaduwamurrikajungwuma ningkakina kembirra nara a-kwama yarna dadiyamarnjarrka yirra-langwa nungkuwa-wa. Yiki-yeliyename-ka. ¹⁵ Umba yiku-mukaduwamurrikajungwuna-manja nungkurruwa akwa nungkwurna-langwa warnungkarba wurrababurna-langwa kajungwa yirruwa wuburra yiki-yamani-yada kirrakina, kembirra yirruwa ka-kwunama daka dadiyamarnjarrka nungkuwa-wa-da. ¹⁶ Ka-kwunama yirra-langwa dadiyawarrka-murriya nungkwurruwa-wa, kembirra nungkwurramba-langwa yiku-kwunama nungkwurra-langwa wurradidiyawenungwa yirruwa-wa. Yik-ambilyame-ka yarna yelakwa kembirra ngarruwurrakawura-ma ngawa-da. ¹⁷ Akena nara-manja a-lyangukwamama a-ringandijungwuma karna kirrababurna-langwa karnungkarba kembirra yiking-angkirnama arakba dadiyamarnjarrka akwa yiki-lalikinama yarna enena angalya nungkwurra-langwa-da,” ne-yama.

¹⁸ Eningabe-ka akina ayakwa ebina nen-engkirrikama Jekema akwa nungwenikba wunalakina. ¹⁹ Kembirra nara kin-ambudidina Jekema umba ni-yama nakina ebina-langwiya ayakwa ngawa-da mena ni-lyelyingminuma dakina Dayina-baba-da. Jekeme-ka nakina numikbiyiya-dangwa naruma ena-langwa-manja warnumamalya.

²⁰ Biya kembirra neni-likena wunalakina Yamawa akwa nenikuwena Jekema akawiyuwiyebu-wa ebinu-wa adaku-wa angalya akwulyelyimbukwaju-wa ayakwi-yada wunalakina. Biya nenu-makama wurruminakina angalya. ²¹ “Warne-ka warnungkarba wurrumilyukwa na-werrikumarrngbijeyinama,” ne-yama. “Abambilya yelakwa ngakwurra-langwa-manja angalya ngakwurruruwa akwa abu-likaja erribirra enena-manja angalya. Adirringwarna ena angalya ngakwurra-langwa, kembirra aburra-langwa aburrajukwaba ena angalya-da. Ngarra-mena aburra-langwa wurradidiyawarrngwa umba ngarra-kwuna kembirra arrkala wurradidiyawarrka ngakwurra-langwa aburra-langwi-yada wurradidingiyarrngwa. ²² Umba aburraja wurrumurndakenena warnumamalya ngarrabu-ngayindenama ngakwurruruwa aku-mukaduwamurrikajungwunama ngarnungkarba, wuburra ne-yaminjaminama wurrakina. Nara-manja, kembirra nara a-lyangukwamama wurrakina akwa nara yelakwa ambilyuma ngakwurruruwa ngarruwurrakawura-ma ngarna-da. ²³ Yelakwa

kuw-ambilya-manja wurrakina ngarruwurrakawura-ma, kembirra ngakwurralangwi-yada arakba ababurna-langwa jiba-murriya iya amurndakijika-murriya nari-larrngkuwilyakamura yangkwurrangwa akina-da. Kembirra aka-makina wurrakina kuw-ambilyama yelakwa-da," neni-yama Jekema akwa nungwenikba.

²⁴ Aburraja wurrababurna-langwe-ka warnungkwarba wurruminakina angalya namurndaki-yama, "Eningabe-ka ayakwa akina," na-makijeyinuma wurrakina. Biya kembirra na-mukaduwamurrikajeyina arakba wurrababurna-langwa warnungkwarba.

²⁵⁻²⁶ Bi...ya mabiyakarbiya-manja marringa nuw-arrkwujeyinu-wiya ambaka wurrakina warnungkwarba, aburnaja kembirra Jekaba-langwa wunambilyuma warnikuwabulena Jimiyina akwa Libaya, Dayina-langwa nawadikba-kiya, nenu-wilyaka kaliwanga, nen-ajabangwuna, kembirra nen-awiyebena arumu-wa angalya amurama-langwiya. Kembirra narra-wardanguma wunalakina Yamawa akwa nenikuwenikba Jekema akwa ngawa wurrababurna-langwa warnungkwarba. Kembirra narringa-jadijuwa wunalakina Dayina Jekema-langwa-langwa alikira akwa nabuki-lyumada arakba-da. ²⁷ Kembirra narra-wardangu-mulangwa wunalakina wurrababurna-manja warnungkwarba, aburraja Jekaba-langwa wurrukwal warninikuwena namurndakilikena narrumurdaku-manga eningerribirra amurndakijika-murriya akwa narruwilyakama aburra-langwi-yada. Kembirra yadikina narramini-lawurrakajuwa awurrariya narringa-yeliju-mubaba dadiyamarnjarringba. ²⁸ Narru-manguma jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa amurndakijika, ababurna-langwa amurndakibina nuw-ambilyu-murumurra angalya-manja arrawa, akwa ngawa amurndakibina nuw-ambilyu-murumurra erriberriba-manja. ²⁹ Ababurna-langwa alarrngekburna narru-mangume-ka. Akwa wurrababurna-langwa wurridarringka akwa ngawa wurriyukwayuwa aburra-langwa narra-manguma. Akwa ngarningka eningerribirra alikira-langwa narru-mangume-ka wurrakina-da.

³⁰ Umba enaja Jekaba ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa Jimiyina akwa Libayu-wa, "Nungkwurnuwa yirrumini-ngekburakama awurrariya nganyangwa. Aduwaba-langwa aburraja warna WarningiKenina warnumamalya kabu-wirrikbiname-ka ngayuwa-wa. Aburrajukwaba WarninguBereja warnumamalya akwa ngawa warningerribirra warnumamalya enena-manja angalya kabu-wirrikbiname-ka," ni-yama. "Wurrambawura wulkwa warna warnungkwarba nganyangwa-da. Kembirra wurruwurrakina keyakeyina-manja kajungwa kab-awinyambakini-yada ngayuwa-manja, kema akabujerrukwuname-ka ngakwuruwa-da," ni-yama.

³¹ Aburnaja neni-yama wunalakina, "Nara amini-ngayinduma yinalakena dadiyamarnjarrka dakina e-yelijuma erribirra wurrakina-da, akwa aminakina-langwa yini-yamama yinalakina-da," neni-yama Jekabu-wa nenu-maka-da.

35

Jekaba ni-lawurradinu-mulangwa Bedelu-wa

¹ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Jekabu-wa, "Likaja arakba ena-wiya Bedelu-wa akwa k-ambilya yakwujina. Yakwujina ki-yar-diya-manja nungkuwa, kembirra k-ngekburakinama alda nganyangwi-yada. Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningibina ningi-jadanguma nungkuwa-manja akini-yada ngawa ningki-lyumadu-manja nungkuwa nawena-langwa Yijawa-langwa," ni-yama.

² Eneja kembirra Jekaba ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnumamalya akwa ngawa wurrukwal-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrunanjanu enuwa-manja wurrakina. Ni-yama, "Wurru-wurriya akina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika ngungkurra-langwa, ebina kirrumanguma wurrukwal-langwa warnumamalya. W-ajarrijungwuna arakba, kembirra yik-awiyebena dumungkwur-da dumbala. ³ Aki-lalikinama ena angalya aki-likajiyada Bedelu-wa. Yakwujina k-ngekburakinama ngayuwa alda Neningikarrawaralangwa. Nakina-bina-da nginu-mamurikajuwama ngayuwa ningu-werrikawariyadinumanja ningibina. Ngayuwa-manja ngawa-da ni-likenu Neningikarrawara-da amurndakibinu-wa angalya ngayuwa ningi-likenu-murruwa-da," ni-yama Jekaba.

⁴ Kembirra aburraja nenu-kwa wurrakina Jekaba-manja amalawudawarra ababurna-langwa akwa ngawa amurndakijika eningumada-langwa amurndakibina nuw-awiyebeyinuma wurrakina mada-manja. Umba Jekaba nu-mungkadina edirra biya numurdaku-wurranga arrawu-wa ababurna-langwa biya ni-rungkwaba arakba arrawa akina. Ngalaja ebina edirra nu-mungkadinuma nakina Jekema-manja akwudangwa nuw-ambilyuma akina, ebina-manja akwurdukwurda eka arrawa. ⁵ Kembirra arakba aburraja Jekaba akwa warninikuwena ena-langwa nawurrakilikena wurrakina. Umba

aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya Jekema-manja iya akwala-manja angalya akwudangwa nawurrak-akbar•da wurrakina akwa na-waranguma wurrakina nara karra-larrmanga-da.

⁶ Aburraja kembirra Jekaba-murriya nuw-alilikenu...wa. Biya arakba Luja-manja nawurrak-ambarringa yakwujina. Akine-ka angalya Kenina-manja nuw-ambilyuma akena aduwaba ngarri-yengbijnama Bedela akina. ⁷ Biya ni-ngekburaka yakwujina alda angwarnda-murra. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra “Neningikarrawara NeninguBedela.” Nu-kwama akina emikirra mena arakba-wiya nakina Neningikarrawara n-abilyerrikajungwu-mubaba yakwujina enuwa-manja akini-yada ngawa ni-lyumadu-manja nawenikba-langwa nakina.

⁸ Ngalaja yingi-jungwa arakba Ribeka-langwa dadikuminuwar•duwar•da didarringka dadimikirra Debura. Aburraja kembirra narringa-wilyaka dadikijungwa adirringwarnu-wa eka nuw-angkarriu-murruwa arrirra dalada biya narringa-yindirruwarna dakina akina-manja eka arrawa. Biya akina eka Bedela-manja akwudangwa narri-yengbijuwama “Eka Nangwadeyinumurrumanja” emikirra.

⁹ Yakwujina ngawa Bedela-manja, ni-lawurradinu-mulangwa nakina Jekaba angaluba Mejidamiya-langwa, eneja Neningikarrawara ni-jadinga nakina ngarningka enuwa-manja. Biya ni-yengbina eningaba ayakwa eningilyamarmba enuwa-wa. ¹⁰ Ni-yama Neningikarrawara nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ningkenimikirra Jekaba umba aduwaba-langwa Yijireyila ngarningka ekirra nungkuwa-langwa akina-da,” ni-yama nakina. Nenu-kwame-ka nakina enena ekirra enikaduwa Jekaba-manja ¹¹ biya ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningingbuda-dangwa. Nungkwaja ka-wilyakina ningkakina wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama akwa ka-wurrakwilyumidadinama wurri-lyimberrkwilyumida warnumamalya wurriylimberrkeyebijeba iya wurriylimberrkeyebijeba kuw-ambilya-murruwa arakba wurrumurdakakina. Umba aburraja wurruk-wala wurrubungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. ¹² Umba nganja yiba-kwunama angalya ebina ningenu-kwama adinuba-wiya Aburriyama-manja biya kembirra enamba-langwa Ajika-manja. Nungkuwa-manja yiba-kwunama aduwaba akwa ngawa warnikinikaduwa-manja numirena-murriya aburramba-langwa,” ni-yama Neningikarrawara Jekaba-manja-da. ¹³ Biya neni-lalika arakba-da.

¹⁴ Eneja kembirra Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda kajungwa neniki-yakuwerribiki-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. N-arjiyajuwama akina ebina-manja ngawa angalya Neningikarrawara ni-yengbinu-murrumanja enuwa-wa. Biya ni-jirabama amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa aliba-langwa amalyirra yakwujina akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukurdi-yada ngawa akina-da. ¹⁵ Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikira Neningikarrawara-langwa.”

Yingi-jungwu-mulangwa Rejila

¹⁶ Biya kembirra Jekaba akwa ena-langwa warnumamalya narri-lalikama akina angalya Bedela warniki-likiyada wurrakina nuw-angkarriu-murruwa arrirra dalada engembu-wa Eburadu-wa. Akena, nara-wiya karr-akburrangarna Eburada, ngalaja yingu-werribikajungwa arakba Rejila. Kembirra nuw-ambarringa arakba wurrakina wilyarra. Umba ying-arrkwujeyina angwurra dakina Rejila. ¹⁷ Ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da didarringka nanga-mamurikajuwa dakina. Akena ying-arrkwujeyina ngawa dakina Rejila angwurra. Kembirra dakina didarringka yingiyama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma. Mungkwa-ba ngarningka naka niyukwujiya nenungkarba,” yingi-yama. ¹⁸ Akena dadiki-jungwangeni-yada arakba dakina Rejila. Biya yingi-ngengkuwanginu-manja dakina eningilukwuniyawa arrirra yingini-yengbijuwama Benani nenimikirra, mena akina ekirra Benani ne-yaminama “naburra kangyangwa-langwa awerrikawarriya.” Umba eneja nakina Jekaba neni-yengbijuwama nenikuwenikba Benjimina, mena akina ekirra Benjimina ne-yaminama “eningaba kenak-aburrangina nenikuwarrka.”

¹⁹ Kembirra yingi-jungwu-mulangwa dakina Rejila aburraja narringa-yindirruwarna dakina mulikarrkbidjina mamurukwa mibina numu-likajama angerriba Eburadu-wa. Adinuba-wiya Eburada narri-yengbijuwama emikirra angalya akina, umba narrikuwarrukwajuwama emikirra, kembirra arakba Bediliyema akina emikirra angalya aduwaba. ²⁰ Umba dibina narringa-yindirruwarnu-murrumanja eneja nakina Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda yakwujina kajungwa kini-yakuwerribikaji-yada ngaluwa-wa. Kembirra akina ngawa aduwaba-da. ²¹ Biya kembirra Jekaba-murriya

narru-makilalika akina angalya arakba umba na-likena engembu-wa Ederu-wa. Akina-manja angalya Edera ngalaja awilyaba-ma alikira alingajirirra nuw-arjeyuma yakwujina. Biya narruwurraki-ngekburakama arakba aburra-langwa angalya alalubaja wurrakina-da.

Warninikuwena Jekaba-langwa-langwa

²² Kemberra nuw-ambilyu-wiya Jekaba-murriya yakwujina, eneja nenikuwenikba Rubina nanga-rndarra dadikuminuwar-duwar-da didarringka nungwenikba-langwa dibina Bilya. Eneja kemberra n-engkirrika nungwenikba ayakwa akina-langwa biya n-awinyambade-ka nakina-da.

Umba aburraja wurrumemberrkwa wurrambilyuma warninikuwena Jekaba-langwa wurrakina n-akumakajungwunuma nakina. ²³ Biya Liya-langwa wurrabuburrada warnimikirra Rubina, naruma-dangwa nenikuwenikba Jekaba-langwa, iya Jimiyina iya Libaya iya Juda iya Yijakara akwa ngawa Jebulina. ²⁴ Umba aburnaja Rejila-langwa wunenimikirra-kiya Jawijiba iya Benjimina. ²⁵ Umba aburnaja Rejila-langwa-langwa dadikuminuwar-duwar-da Bilya-langwa wunenimikirra-kiya Dena iya Nabudali. ²⁶ Akwa ngawa wunalekbina Liya-langwa-langwa dadikuminuwar-duwar-da Jilba-langwa wunenimikirra-kiya aburnajukwaba Keda iya Ajera. Na-rukwurukwularreyinuma wurrakina warninikuwena Jekaba-langwa Mejubudamiya-manja ngawa wurrababurna-langwa-da.

Ni-jungwu-langwa Ajika

²⁷ Biya Jekaba-murriya nawurraki-likena arakba Ajiku-wa ebinu-wa angalya n-ambilyu-murruwa adinuba-wiya Aburiyama umba kemberra enamba-langwa nenikuwenikba Ajika. Emikirra angalya Mamura. Umba akwudangwa nuw-ambilyumurra engemba Yebirena. Biya yakwujina Ajika-manja ngawa nuw-ambilyuma arakba wurrakina. ²⁸⁻²⁹ Umba nakine-ka Ajika n-eniyerringkadinuma arakba. Biya n-ambilyu-manja nakina Ajika 180 mamarika iya yinungkwura kemberra ni-jungwa. Aburnaja kemberra wunalakina warnikuwabulena Yijawa akwa ngawa Jekaba neni-yindirruwarnuma nakina-da.

36

Wurrumirimirena Yijawa-langwa-langwa

¹ Amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama Yijawa-langwa-langwa warninikuwena. Ambilyuma ekirra ena-langwa, awilyaba Yijawa umba awilyaba engka Yiduma akina. ² Nenu-manguma nakina Yijawa wurridarringka WarningiKenina ena-langwi-yada wurradidingiyena. Duwilyaba dadingiyenikba ena-langwa dadimikirra Ada, dibina dadiyawenikba Elena-langwa. Nakine-ka Elena NeningiYida nenumamalya. Umba duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa Awalibama dakina. Umba Awalibama dadiyawenikba Anaya-langwa dakina, umba numiradikba Jibiyena NeningiYiba nenumamalya nakina. ³ Umba ngalaja duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa dadimikirra Bajumada. Umba dakina Bajumada dadiyawenikba Yijumeyila-langwa umba darrkuwenikba Nubeyada-langwa dakina.

⁴ Ngalaja Ada yinginum-in-arrangbama Yijawa-langwa nenikuwenikba nuwilyabama Elibaja. Umba ngalaja Bajumada yinginum-in-arrangbama nenikuwenikba Yijawa-langwa nuwilyabama nenimikirra Ruwela. ⁵ Umba ngalaja Awalibama yinginum-in-arrangbama wurrabiyakarbiya warninikuwena Yijawa-langwa. Wurrubukalakina warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa ngawa Kawura. Wurrakine-ka warninikuwena Yijawa-langwa na-rukwularreyinuma Kenina-manja angalya wurrakina-da.

⁶ Eneja kemberra Yijawa ni-likena arakba nakina eminingku-wa angalya. Nenu-wilyakama nakina wurradidingiyena ena-langwa iya warninikuwena iya wurradidiyawena ena-langwa akwa aburrajukwaba wurrumurdakibina warnumamalya nuw-ambilyu-murruwura enuwa-manja. Akwa nu-wilyakama ngarningka bulukwa-murriya iya amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina Kenina-manja. Ni-likenuma nakina engku-wa kajungwa wuneyebijebi-yada Jekaba-langwa kin-ambilyi-yada nakina, ⁷ mena eyukwujiya-baba angalya wunalakina-kiya-langwa Yijawa-langwa iya Jekaba-langwa, akwa ababurna-baba bulukwa-murriya aburna-langwa-da. ⁸ Kemberra ni-likenuma nakina Yijawa Yidumu-wa, biya yakwujina angakingakarjiyinga-manja angalya n-ambilyuma-da ena-langwa warnumamalya aburruwa-da.

⁹ Nenungkwulyube-ka nakina Yijawa WarningiYiduma-langwa warnumamalya. Umba amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama ena-langwa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa-langwa. ¹⁰⁻¹⁴ Wurrumurndakeyena warninikuwena wurru-mangbala Yijawa-langwa. Nuwilyaba nenimikirra Elibaja naburradikba Ada-langwa,

umba nuwilyaba nenimikirra Ruwela naburradikba Bajumada-langwa, umba wurra-biyakarbiya wurrabuburrada Awalibama-langwa warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa Kawura. Uмба eneja nungwadikba Awalibama-langwa nenimikirra Anaya, umba eneja numiradikba nenimikirra Jibiyena.

Uмба wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala wurruwilyaba Elibaja-langwa warnimikirra Demena iya Awuma iya Jubawa iya Kadama iya Keneja akwa Amaleka. Uмба Amaleka-langwa dirndenikba dadimikirra Dimina.

Uмба wurrumurndakeyena warninikuwena wurrubukabiyarbuwa Ruwela-langwa warnimikirra Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija.

¹⁵ Eneja Yijawa nakina nenungkwulyuba wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya. Eneja nenikuwenikba Elibaja nibina naruma-dangwa nungwarringbe-ka nakina warna-langwa wurrububungkawa. Warnimikirra wurrakina Demena iya Awuma iya Jubawa iya Keneja ¹⁶ iya Kadama akwa Amaleka wurrakina-da. Uмба ngalaja duminjarringba aburra-langwa Ada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁷ Uмба Yijawa-langwa nenikuwenikba Ruwela nungwarringba nakina warna-langwa wurrububungkawa. Warnimikirra wurrubukalakina Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija. Uмба ngalaja duminjarringba aburrubukwurra-langwa Bajumada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁸ Uмба Yijawa-langwa warninikuwena Jeyija iya Jalama akwa Kawura wurrubukalakina wurrububungkawa aburrubukwurrajukwaba. Uмба ngalaja dirndarringba aburrubukwurra-langwa Awalibama, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dadiyawenikba Anaya-langwa dakina-da.

¹⁹ Uмба wurrumurndakakina kembirra warninikuwena akwa wurrumirumirena Yijawa-langwa wurrububungkawe-ka wurrakina wurriylimberkwyumida-langwa warnumamalya, umba wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba wurrakina-da.

Wurumirumirena Jeyira-langwa-langwa

²⁰ Eneja nakina Jeyira NeningiYari nakina. Uмба ena-langwa warninikuwena nuwambilyumurra wurrakina angakingakarjiyinga-manja angalya Yiduma. Warna warnimikirra aburra-langwa. Naruma-dangwa Ladena nakina iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya ²¹ iya Dijina iya Ejera umba neningarija-langwa nakina Dijena. Warne-ka warninikuwena Jeyira-langwa wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya Yiduma-manja angalya wurrakina-da.

²² Uмба wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Ladena-langwa wunenimikirra-kiya Yari akwa ngawa Yemena. Ngalaja Ladena-langwa darrkuwenikba dadimikirra Dimina dakina-da.

²³ Uмба wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala Jawubala-langwa warnimikirra Albana iya Meniyada iya Ebela iya Jubawa akwa Awanama wurrakina-da.

²⁴ Uмба wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Jibiyena-langwa wunenimikirra Ayiya akwa ngawa Anaya. Uмба Anaye-ka nakina-bina nenungkwarba n-akburrangama amukwa akungwa ardidarra akina-manja angalya nara-murumanja warnumamalya kuwambilya. N-akburrangama akina nangawurrak-embirrajuwamurumanja nakina dangki nungwenikba-langwa-da.

²⁵ Uмба naka nenikuwenikba Anaya-langwa nenimikirra Dijina umba dadiyawenikba dadimikirra Awalibama.

²⁶ Uмба wurrubukalakena wurrubukabiyarbuwa warninikuwena Dijina-langwa warnimikirra Yemidena iya Ejibena iya Yidirena akwa Kerena.

²⁷ Uмба warna warninikuwena wurrubukabiyakarbiya Ejera-langwa. Warnimikirra Bilyena iya Jayabana akwa Akana wurrubukalakina-da.

²⁸ Uмба wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Dijena-langwa. Wunenimikirra Wija iya Arena wunalakina-da.

²⁹⁻³⁰ Uмба warne-ka warnungkwarba wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya, Ladena iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya iya Dijina iya Ejera akwa ngawa Dijena. Nuwambilyuma wurrakina akina-manja angalya aringbirra-manja Yiduma. Uмба wurreyebijeba na-bungkawadinuma aburra-langwa-manja warnumamalya wurrakina-da.

Wurubungkawa-langwa Yiduma-manja

³¹ Nara-wiya wurribina wurubungkawa wurrarumuruma Yijireyila-manja, aburraja kembirra warna wurubungkawa wurrarumuruma namurndakubungkawadinuma wurrakina WarningiYiduma-manja warnumamalya akwa neyuweyina wurrakina.

³² Neningadinuba-wiya Bela, nenikuwenikba Biyawa-langwa, nu-bungkawadinuma nakina Yiduma-manja. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Dinyaba akina.

³³ Ni-jungwunu-mulangwa Bela, enamba-langwa kembirra Jawubaba, nenikuwenikba Jera-langwa, numa-manguma ena-langwa mamurukwa. Umba ena-langwa angalya Bajiraya akina.

³⁴ Ni-jungwunu-mulangwa Jawubaba, enamba-langwa kembirra Yajama NeningiDemena numa-manguma ena-langwa mamurukwa akwa nu-bungkawadinuma nakina.

³⁵ Ni-jungwunu-mulangwa Yajama, enamba-langwa kembirra Yadada, nenikuwenikba Budada-langwa, nu-bungkawadinuma nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Abuda akina. Umba na-wardiyinu-manja Yadada akwa WarninguMidiyena warnumamalya akina-manja angalya Mawaba, aburraja Yadada-langwa warnungkwarba wurrawinyamba na-minangkirraja wurrumurdakakina WarninguMidiyena warnumamalya wurrakina.

³⁶ Ni-jungwunu-mulangwa Yadada, enamba-langwa kembirra Jamula NeninguMajireka nu-bungkawadinuma nakina.

³⁷ Ni-jungwunu-mulangwa Jamula, enamba-langwa kembirra Jawula nu-bungkawadinuma nakina. Ena-langwa angalya Riyabada adalyuma-manja nuwambilyumurra akina.

³⁸ Ni-jungwunu-mulangwa Jawula, enamba-langwa kembirra Bali-Yenana, nenikuwenikba Akbawa-langwa, nu-bungkawadinuma nakina.

³⁹ Ni-jungwunu-mulangwa Bali-Yenana, enamba-langwa kembirra Yadada NeninguBawa nu-bungkawadinuma nakina. Ngalaja Yadada-langwa dadingiyenikba dadimikirra Miyedabela. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Madireda, umba eneja numiradikba nenimikirra Mejejeba nakina.

⁴⁰ Eneja nenungkwulyube-ka nakina Yijawa wurrababurna-langwa WarninguYiduma warnumamalya. Umba wurrumurdakenena wurrububungkawa aburra-langwa, warnimikirra Dimina iya Alba iya Jededa ⁴¹ iya Awalibama iya Ela iya Binana ⁴² iya Keneja iya Demena iya Mibijara ⁴³ iya Makidiyela akwa ngawa Yirama. Umba aburra-langwa angalya ne-yengbijjungwunuma amurdakakina aburra-langwa-langwiya ekirra amamalya-langwiya akina-da.

37

Jekaba-langwa-langwa warnumamalya - Jawijiba-langwa akwa wurrarrkwurrukuwena-langwa

¹ Eneja-ka Jekaba nakina n-ambilyumurra yakwujina ngawa Kenina-manja angalya n-ambilyu-murumanja nungwenikba adinuba-wiya nakina. ² Eneja kembirra alawudawarra ena-langwa-langwa warnumamalya.

Eneja-ka nakina Jawijiba mememberrka mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba. Kembirra Jawijiba akwa ena-langwa wurrukwa wurrarrkwurrukuwena narr-embirrajuwama wurrakina jiba iya nenukwuda nungwarringba-langwa. Umba aburringaja wurrumurdakakina-langwa wurrirndirndarrngwa Bilya akwa Jilba, Jekaba-langwa wurradingabulena-kiya wurringalakina. Kembirra ena-langwa wurrarrkwurrukuwena nuw-arriyakajungwunu-manja awurruwurrariya-langwa, eneja ni-likenuma Jawijiba nakina Jekabu-wa akwa nenu-makama nungwenikba-manja akina-langwa awurrariya.

³ Umba eneja Jawijiba-langwa nungwenikba Jekaba Jawijiba-manja angwurra nakina ni-lyelyingminuma, mena ni-rukwalarruma nakina n-eniyuwangkwudinumanja nungwenikba. Kembirra Jekaba nakina nenuminu-warrkame-ka dukwulyubena dilingajirrirra dumbala Jawijiba-langwa. ⁴ Akena aburraja neni-ringkama wurrakina wurrarrkwurrukuwena nungwarringba nakina angwurra ni-lyelyingminuma Jawijiba-manja, kembirra nenu-wirrikbama wurrakina angwurra Jawijibu-wa. Nara arakba ke-yengbina amarngkuwarruwalya ayakwa enuwa-wa-da.

⁵ Muwilyaba-manja meningalyarrngwalyilya marringa eneja nakina Jawijiba ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Kembirra nenuwurraku-makama wurrarrrkwurrukuwena-manja akina-langwa akwulyangburarrka. Akena aminakina-langwa angwurra ngawa nenu-wirrikbama aburraja wurrakina kembirra ngarningka-da.

⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, "W-engkirraja-langwa enena akwulyangburarrka ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa," ni-yama. ⁷ "Ngarrakineka ngarrababurna-langwa ngarruwurraku-war-danguma warka erreka-manja.

Ngarruwurraki-lamiranguma arakba merra-ma eninganinga amarda ebina ngarringkarrngarnuma adinuba-wiya. Akena adirrariyaba ngalaja nganyangwa amarda akina na-kuwarjiyngama umba nungkwurra-langwa na-ngwurrkwarrngarnuma nganyangwa-manja. Kembirra amurndakakina nungkwurra-langwa nawurrak-abuluwenduma umba nganyangwa eyirrbiyirra ngawa na-kuwarjeyuma akina-da. Nawurrak-abuluwenduma akina nungkwurra-langwa mena eningma nganyangwa amarda aruma akina amikbiyiya alyengma-da," ni-yama Jawijiba nakina-da.

⁸ Aburraja wurrarrkwurkuwena ne-yama wurrakina enuwa-wa, "Kembirra ningki-lyangkiyaminama ningkakina ku-bungkawadinama yirruwa-manja-na!" ne-yama. Kembirra ngarningka ngawa wurrakina nenu-wirribama angwurra akina-langwa akwulyangburarra akwa warningma-baba wurrakina ni-likenuma nakina nenikumarnjarringba nungwarringba-wa akwa nenu-makama nakina-manja ebina-langwa awurrariya nuw-arriyakajungwunu-mulangwa.

⁹ Bi..ya ambaka-murra ngarningka eneja ni-lyangburarrkinuma nakina Jawijiba, akwa nenuwurraku-makama ngarningka wurrakinu-wa wurrarrkwurkuwena. "Ngarningka-ka ningena ningi-lyangburarrkinuma awilyaba akwulyangburarra," ni-yama. "Ngalaja mamawura akwa ngawa yimawura akwa dakilyingajanga dumemberkwa duwilyaba nawurrak-abuluwenduma akina ngayuwa-manja," ni-yama. ¹⁰ Akwa ngarningka nenu-makama ngawa nungwenikba-manja nakina-da.

Eneja nakine-ka nungwenikba n-awinyambada arakba nenikuwenikba-manja. "Amiyambene-ka akina akwulyangburarra ningki-lyangburarrkinuma?" ni-yama nakina. "Ningki-lyangkiyaminama ningkakina ngayuwa iya dirndena akwa narrkuwena-murriya yiki-likajama yarna yik-abuluwendama nungkuwa-manja-na?" ni-yama.

¹¹ Kembirra aburraja wurrumurndakakine-ka wurrarrkwurkuwena namurndaki-yakwujaminuma enuwa-langwa umba eneja nungwenikba n-engkirrikenuma ngawa alakina-kiya-wa akwulyangburarra nakina-da.

Wurrawuwena nuw-angburadinu-mulangwa Jawijiba-manja akwa neni-larrka-mulangwa Yijibu-wa

¹² Akini-yada ngawa Jekaba akwa ena-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Yebirena. Biya Jawijiba-langwa wurrarrkwurkuwena na-likenuma wurrakina Jekemu-wa. Yakwujina narruwurrak-akwurrājuwama nungwarringba-langwa jiba iya nenukwuda.

¹³ Eneja kembirra nungwenikba nenu-maka nakina Jawijiba-manja, "Ki-likajama ningkena nungkwajukwaba Jekemu-wa. Wurrakina narrkuwena-murriya narruwurrak-akwurrarjinama jiba iya nenukwuda yakwujina," ni-yama.

Eneja ni-yama Jawijiba, "Yawa, ki-likajama ningena."

¹⁴ Eneja ni-yama Jekaba, "Ki-likajama ningkena. Kamurndaki-ngarrenama narrkuwena-murriya warningaba-murrikba akwa amurndakakina jiba iya nenukwuda eningaba-murrikba. Akwa ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, kwa yiku-makina." Biya nakina Jekaba neni-larrkama nakina Jawijiba. Eneja kembirra ni-likenuma nakina Jekemu-wa.

¹⁵ Biya nu-marrawarnume-ka n-abuburangkeyinuma ngawa wurrarrkwurkuwenu-wa. Eneja nuwilyaba nenumamalya neni-rringka nakina akwa kembirra ni-yama, "Miyambenu-wa ningkena ningk-aburangkeyinama?" ni-yama nakina.

¹⁶ "Ningene-ka ning-aburangkeyinama nganyangwu-wa nawarrka-murriya," ni-yama eneja Jawijiba. "Wurrakine-ka narruwurrak-akwurrarjinama jiba iya nenukwuda aburra-langwa. Nungkwaja ningkeningma-manja ningkakina angalya ebina-manja nuw-ambilya-murrumanja wurrumurndakakina, aba yiku-makina," ni-yama.

¹⁷ "Yawa," ni-yama eneja. "Yelakwe-ka warna akena arakba na-likena. Nganja ning-engkirrikenuma wurrakina na-lyelyimbukweyinuma yelakwa warniki-liki-yada engembu-wa Dawudinu-wa," ni-yama. Kembirra enejukwaba Jawijiba ni-likena nakina Dawudinu-wa-da.

Biya kembirra nenuwurrak-akburranga wurrakina ena-langwa wurrarrkwurkuwena yakwujina ngawa. ¹⁸ Umba ni-likenu-wiya nakina ambaka awilyikerra, aburraja nuw-andeya wurrakina akena neni-rringka ni-likenuma nubukwaya awilyikerra-langwiya. Kembirra wurrakina na-lyangkwerribikajungwunuma adinakba neniku-wardi-yada nakina nenikumarnjarringba.

¹⁹ Biya na-makijeyina wurrakina. "Nubukwaye-ka nibina nakwulyangburarra-ma nenumamalya," namurndaki-yama. ²⁰ "Kwa kembirra, ngeni-ngajina nakina akwa ak-errikbina nenumadangkwa engburingka-wa emedirra," ne-yama. "Kembirra aka-makinama ngarna warnumamalya-manja nenu-wardangu-mulangwa yiningerriberriba

yiningbala,” ne-yama wurrakina. “Kembirra ak-eningmidinama ngarna ena-langwa-langwa akwulyangburarrka amandangwa-murrikba akina,” ne-yama wurrakina-da.

²¹ Akena eneja nibina naruma-dangwa ena-langwa nawenikba n-engkirrikena ayakwa aburra-langwa akwa neni-ngayindanguma nakina Jawijiba neniba nenik-ambilyinga. Nenimikirra Rubina nakina. Ni-yama wurrakwalu-wa, “Nara ngarna a-ngajuma naka ²² a-lyandijuma uba ngenu-mena akwa ngarr-errikbina enenu-wa engburingka emedirra. Akini-lalikinama kembirra enena-manja angalya nara-murrumanja warnumamalya-da,” ni-yama nakina. Akena ni-lyangkiyama nakina, “Ningene-ka kinu-menama naka ambaka arija-langwa-da enena-langwa engburingka emedirra-da. Kembirra kini-lawurrakajinama nungwenikba-wa-da,” ni-yama nakina Rubina-da.

²³ Eneja kembirra Jawijiba nakina nubukwaya ni-likena n-akwudangwukajungwa akwa nen-akburranga wurrarrkwurrukuwena-manja. Umba aburraja nenu-murrakajuwa wurrakina dibina dumbala dilingajirrirra dukwulyubena ena-langwa ²⁴ akwa neni-rndarrka nakina akwa nuw-errikba angerriba ebinu-wa engburingka emedirra-da. ²⁵ Kembirra nuw-angmakayanga arakba wurrakina akwa ne-yebukeyina aninga wurrakina-da.

Biya ne-yebukeyinu-wiya ngawa wurrakina aninga, narrawurraki-rringka wurrubukwaya wurrukwala WarningiYijumeyila warnumamalya na-likenuma erribaba. Wurrakine-ka na-likenuma angaluba engemba-langwa Kiliyada-langwa akwa angwurra ka-likajama angerriba Yijibu-wa. Kamila-ma na-likenuma akwa narruwurrakuwarakama bungabungwa amalyirra iya amangwarra-murriya akwa amukwarnjirrema Yijibu-wa, kajungwa warniku-kwi-yada amurndakakina wurruminakina-manja angalya, warniki-rndirriki-yada angwarnda.

²⁶⁻²⁷ Akena eneja nuwilyaba narrkuwarringba nenimikirra Juda ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrarrkwurrukuwena. “Wayi!” ni-yama. “Ngarrakwuna naka Jawijiba wurrumurndakangaba-manja warnumamalya kajungwa akayukwamajini-yada angwarnda. Akini-ngajina-manja naka kembirra nara ngarna a-manguma angwarnda-da. Kembirra mena-burra naka akini-ngajina akwa akin-abuwarrkina nenumadangkwa? Nake-ka ngakwurra-langwa nenikumarnjarrka,” ni-yama Juda nakina-da. Aburraja na-lyangukwama-da.

²⁸ Aburraja kembirra ne-yar-da arakba wurrumurndakakina WarningiYijumeyila warnumamalya nuw-embirrarinu-murrumanja Juda-murriya. Umba wurrumurndakakineka warnumamalya wurruminambilyuma ekirra wurrakina. WarningiYijumeyila warnimikirra akwa ngawa WarninguMidiyena warnimikirra warnumamalya wurrakina. Aburraja kembirra Juda-murriya na-likena ebinu-wa engburingka emedirra, nen-ambijangajuwa nakina Jawijiba akwa narra-kwa nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Kembirra aburraja arrkala narra-kwama arngkumemberrkwa-ma arngkambilyuma angwarnda wurrakina nakina-murrada. Biya wurrumurndakakina warnumamalya nenu-wilyakama nakina Jawijiba engku-wa Yijibu-wa arakba wurrakina-da.

²⁹⁻³⁰ Akena wurrarrkwurrukuwena narra-kwa-manja Jawijiba wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, eneja Rubina nara nibina kin-ambilya yakwujina. Biya kembirra ni-lawurradina nakina aburruwa-wa akwa ni-likena ebinu-wa engburingka emedirra. N-andeya nakina akena nara nibina Jawijiba keni-rringka kin-ambilya yakwujina akina-manja engburingka emedirra. Nakine-ka nangamurndaku-kuwarranguma ena-langwa dumbala dibina n-awiyebenuma mena nu-werrikawarriyadume-ka angwurra. “Nare-ka nibina enena-manja emedirra-da!” ni-yama. “Ki-yamarrikiname-ka kembirra ningena ngayuwa?” ni-yama.

³¹ Aburraja kembirra wurrakina wurrarrkwurrukuwena narru-wardanga nenukwuda akwa kembirra narruma-manga wurrakina merra akina-langwa nenukwuda akwa ngawa narring-enjalkingambajuwa dibina dumbala Jawijiba-langwa mibina-murra merra-da.

³² Bi..ya kembirra na-lawurradina arakba wurrakina angalyu-wa akwa narringa-lawurrakajuwa dibina dumerra-ma dumbala nungwarringba-wa. “Daka yirring-akburrangama dumbala. Jerriya daka Jawijiba-langwa dumbala?” ne-yama wurrakina-da.

³³ Eneja kembirra nakina Jekaba nanga-rringka dakina akwa nanga-miringka Jawijiba-langwa dakina dumbala. “Yawa, ena-langwe-ka daka. Nenu-wardangume-ka kembirra yiningerriberriba yiningbala-da,” ni-yama nakina nenyuwangkwa. “Nenukuwarranguma arakba nakina-da,” ni-yama. ³⁴ Nu-werrikawarriyadinume-ka nakina biya nangamurndaku-kuwarranguma dumbala dibina n-awiyebenuma. Kembirra n-awiyebena duwurrariya dumbala dibina narringa-warrkama amangwurrarrija nenukwuda-langwa-murra. Ni-jakawaranguma ngawa nenikuwenikba-wa

nenungkwurakba. ³⁵ Nakinu-wa arakba na-likenuma aburraja ena-langwa warninikuwena iya wurradidiyawena neni-yekirrerrrikama kwureya akena nara wurrakina keni-ngengmarngkajuwa. Eneja ni-yama, “Ki-likaja-manja ngayuwa warninikijungwa-langwu-wa angalya, ngarningka ngawa ki-jakawarenama ningeningangkawura ngawa-da,” ni-yama nakina. Kembirra ni-jakawarangume-ka nakina neniyuwangkwa niyirribiyirra ngawa-da.

³⁶ Aburraja wurrumurndakibina WarninguMidiyena warnungkwarba ne-beyindangumulangwa nibina Jawijiba kembirra nenu-wilyakama nakina Yijibu-wa. Akina-manja angalya Yijiba n-ambilyume-ka eneja nuwilyaba naruma nubungkawa nibina nilyingama akina angalya aringbirra Yijiba. Umba nuw-ambilyuma ngarningka aburrajukwaba wurrababurna wurrububungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa wurruminakina ngawa angalya. Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba nenu-wilyaka-murruwiya Jawijiba Yijibu-wa nenu-kwama nakina nuwilyabu-wa nubungkawa niyukwujiya-wa nenimikirra Badiba. Kembirra arrkala nenu-kwama eneja nakina Badiba angwarnda nakina-murrada wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba. Nakineka Badiba nu-bungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narr-akukwurrajuwamurrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

38

Juda-langwa akwa Damara-langwa

¹ Akini-yada ngawa eneja nakina Juda neni-lalikama arakba ena-langwa wurrarrkwurrukuwena akwa ni-likenumurra nakina nuwilyabu-wa nenungkwarba Yira nenimikirra, kajungwa nenik-ambilyingi-yada nakina enuwa-manja ena-langwa-manja angalya emikirra Adilama. Wunalakina-kiya Juda akwa Yira aburnuwa-murra wunalakina. ² Biya yakwujina akina-manja ngawa angalya nakina Juda nang-akburrangarna duwilyaba dadiyara dibina DadingiKenina. Umba eneja nungwadikba nenimikirra Juwa. Eneja kembirra nanga-manga arakba nakina Juda dakina dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba.

³ Ngalaja kembirra yinginumun-arrangba arakba dakina nangariya ena-langwa. Kembirra eneja nungwenikba neni-yengbijuwamurra nakina niyukwujiya Era. ⁴ Ambakamurra kembirra ngarningka yingu-mambakinuma dakina akwa yinginumun-arrangbama ngarningka nangariya Juda-langwa akwa yingini-yengbijuwama nakina Anana. ⁵ Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka yinginumun-arrangbama nangariya nibina yingini-yengbijuwama Jela nakina. Akena ni-rukwularrinu-manja nakina numurrrkalya eneja n-ambilyumurra nungwenikba Juda eminingka-manja angalya emikirra Akijiba.

⁶ Eneja kembirra n-arumidinumurra Era nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Juda-langwa nakina. Kembirra nanga-manga eneja nungwenikba duwilyaba dadiyara dadimikirra Damara nenikuwenikba-langwi-yada dadingiyenikba. ⁷ Akena nuwurrariyeka eneja nakina Era. Ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya ngawa. Eneja kembirra Yaweya nu-wara arakba nakina amurndakakina awurruwurrariya akwa neni-jungwajuwama arakba nakina nenumamalya-da.

⁸ Eneja kembirra nungwenikba Juda ni-yengbinuma nakina ayakwa Era-langwamanja nenikumarnjenikba nibina nenimikirra Anana. Ni-yama nakina Juda enuwa-wa, “Ni-jungwuma arakba nawena, umba jeyi, likaja arakba dibinu-wa dadingiyenikba dingaya, akwa yikingu-mungkwula yakwujina, kajungwa kinumin-akumajungwuni-yada nungkuwa wurriyukwayuwa ena-langwi-yada. Kembirra nungkuwa ningkakina kinumin-arumurrrkwuni-yada wurrakina wurriyukwayuwa ena-langwi-yada,” ni-yama Juda nenikuwenikba-wa Ananu-wa.

⁹ Akena eneja nakine-ka Anana ni-lyangkumakajungwunuma. “K-akumajungwunamanja ngayuwa wurriyukwayuwa daka-manja dingaya,” ni-yama, “kembirra nara nganyangwa wurrakina umba nenikijungwa-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina-da,” ni-yama Anana nakina. Kembirra ni-likenu-manja dibinu-wa dingaya akwa nenumungkwulu-manja wunalakina, nare-ka keni-ngayindanga nakina wurriyukwayuwa nawenikba-langwa. Kembirra numa-kwularrijuwa mamungwurra ena-langwa ajiringkawa nakina akwa nara kembirra kininga-ngbadika dakina-manja dingaya Damara-da.

¹⁰ Akena eneja nakine-ka Yaweya nu-wara akina, akwa kembirra neni-jungwajuma enejukwaba Anana wuburra adinuba-wiya neni-jungwajuwama nakina nawenikba Era. ¹¹ Eneja kembirra nuwilyaba-ma yimbukwa nenikuwenikba Juda-langwa arakba. Wunambilyuma neni-jungweyinuma arakba, umba nuwilyaba-ma wulkwa n-ambilyuma

neniba ngawa nakina. Aminakina-langwa n-akbar•danguma eneja nakina Juda kini-jungwuna-mulangwa nenikuwenikba Jela, wuburra wunalakina-kiya warnikuwabulena-kiya wunaruma-kiya neni-jungweyinuma.

Biya kembirra ni-yengbina Juda ayakwa dibina-manja dingaya darngkiyenikba dadimikirra Damara. Ni-yama nakina ngaluwa-wa, "Jeyi! Likaja arakba nungwena-langwu-wa alikira akwa k-ambilya yakwujina ningkingaya ngawa," ni-yama. "Umba kin-arumida-manja nenikuwarrka niyukwujija nibina nenimikirra Jela, kembirra ambaka-murra yikini-yakeyinama kinalakina," ni-yama Juda. Kembirra ngalaja yingilawurradina Damara dakwukawura arakba nungwadikba-langwu-wa angalya-da.

¹² Ambaka-murra dadingiyenikba Juda-langwa yingi-jungwuma dakina ngalajukwaba. Eneja kembirra nu-werrikawarriyadume-ka nakina Juda, akwa n-ambilyumurra awilyaba-manja ngawa angalya. Biya kembirra ni-jadanga arakba nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-liki-yada angerriba eminingku-wa angalya emikirra Dimina, mena ena-langwa jiba nuw-ambilyu-mubaba yakwujina akina-manja angalya. Kembirra ni-likena arakba nakina akwa ngawa nibina Yira enejukwaba mena aburnuwa-murra-baba wunalakina.

¹³ Aburraja kembirra wurrukwalu warnumamalya ne-yama wurrakina Damara-wa, "Nubukwaye-ka narngkiyena Juda. Ni-likajama nakina Dimina-wa kajungwa nenikingkarrngi-yada amangwurraraja ena-langwa-langwa jiba," ne-yama wurrakina.

¹⁴ Ngalaja Damara dadingme-ka dakina nibina Jela nenikuwenikba niyukwujija-dangwa Juda-langwa n-arumidinuma arakba nakina. Umba eneja nakina Juda nara ngawa kininga-kwa nakina ngaluwa-wa ngala-langwi-yada neningiyadikba. Nare-ka nakina Juda kini-yarrkiyuwarna ayakwa ena-langwa. Umba ngalaja Damara ying-awiyuwiyebenuma ngawa dadingingaya-langwa dumbala. Biya kembirra nang-aburawaka arakba dakina umba ying-awiyebena dimingka dumbala, akwa ying-awiyebenuma ngarningka dumbala dadiki-lyawurumba. Biya yingi-likena dakina engembu-wa Eneyimu-wa akwa ying-ambarringa arakba akawiyuwiyeba-manja akwu-dangwa. Ngalaje-ka akina angalya Eneyima nuw-ambilyumurra mibina-manja ngawa mamurukwa numu-likenu-murrumanja Dimina-wa.

¹⁵ Bi..ya kembirra yakwujina ngawa eneja nanga-rringkama arakba Juda nakina. Ni-lyangkiyame-ka nakina duwurrariya-bu didarringka dakina, dibina yingumungkungkwulume-ka warningerribirra-manja warnungkwarba akwa yingingbijanginumurra wurringku-wa iya wurringku-wa warnungkwarba dakina-da, mena ying-awiyebenuma dibina dumbala dadiki-lyawurumba dakina-da. Aburraja ne-yaminjamama wurramukwiyadebina wurruwurrariya wurrididarringka wurruminakina angalya wurrakina-da. ¹⁶ Aminakina-langwa kembirra neningbale-ka eneja Juda darngkiyenikba Damara dakina-da.

Biya ni-likena nakina Juda ngaluwa-wa ying-ambarringu-murruwa dakina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Ni-yama nakina, "Kwa. Ambarrngarna angwarnda ningki-ngayindena ningkakina?" ni-yama.

Umba ngalaja yingi-yama, "Amiyambena yiku-kwunama nungkuwa?"

¹⁷ Ni-yama eneja, "Ki-larrkajama ningen arija-langwa angariya nenukwuda."

"Yawa," yingi-yama. "Umba yu-kwa-langwa enena-wiya awilyaba eyukwujija eningerribirra nungkwa-langwa-langwa kajungwa ku-wilyakini-yada ngayuwa yiku-kwuna-murruwa ebina nenukwuda, nari-yada e-yakuwabijuma ningkakina," yingi-yama Damara.

¹⁸ "Amiyambena kembirra eningaduwaya yiba-kwunama aduwaba?" ni-yama eneja.

Yingi-yama ngalaja, "Angaba amakirnda nungkwa-langwa ebina emikirra-murra, akwa ngawa eka arnduwarra ebina ningku-wilyakinama ningkakina," yingi-yama. Eneja nanga-kwa kembirra arakba nakina alakina-kiya ambilyuma. Biya nenu-mungkwula wunalakina arakba-da akwa nanga-ngbadika dakina-manja-da. ¹⁹ Ngalaja kembirra arakba yingilawurradina angalyu-wa dakina Damara. Biya nang-aburawaka dakina dibina dumbala dadiki-lyawurumba, akwa ying-awiyebena ngarningka dumbala dadingingaya-langwa arakba-da.

²⁰ Eneja kembirra nakina Juda nenu-kwa awilyaba angariya nenukwuda nibinu-wa nenungkwarba aburnuwa-murru-wa Yira. Ni-yama nakina enuwa-wa, "Nga-yikaja ena dibinu-wa didarringka akwa yimin-angkirna ebina eka akwa ngawa amakirnda ebina emikirra-murra ninginga-kwama ebina-wiya," ni-yama. Kembirra eneja ni-likena Yira ebinu-wa angalya Eneyima, akena nara kining-akburrangarna dibina didarringka.

²¹ Ni-yama kembirra nakina Yira wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruminakinu-wa angalya, "Dangamba dibina didarringka duwurrariya dibina ying-angmakwulaluma mulikarrkbidjina-manja mamurukwa?" ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Nara wurribina kuw-ambambilya wurruwurrariya wurridarringka ena-manja angalya wurribina na-mungkumungkwuluma warningerribirra-manja warnungkwarba. Akwa nare-ka wurribina yelakwa aduwaba-da,” ne-yama.

²² Kembirra eneja nakina aburnuwa-murra Juda ni-lawurradina arakba enuwa-wa, akwa ni-yama, “Nare-ka king-akburrangarna dibina didarringka-da,” ni-yama. “Aburraja wurrumurndakina wurruminakina angalya bu-makama, ‘Nare-ka wurribina wurramukwiyadakina wurridarringka wurruwurrariya ena-manja angalya-da,’ namurndakiyama wurrakina-da,” ni-yama Yira nenu-maka Juda-wa.

²³ Eneja ni-yama Juda, “Akumurndak-ambilya kembirra ngaluwa-manja ebina amurndakijika, mena nara yakuwa a-ngayinduma a-rinjarrkuma wurrukwalu warnumamalya yakuwa-wa-da. Ningi-ngayindanguma ningeniku-kwi-yada nenukwuda ngaluwa-manja akena nara ningkakina king-akburrangarna-da,” ni-yama Juda nakina-da.

²⁴ Bi...ya ngalaja yabiyakarbiya yimawura nu-merrkijerriduma arakba yakina. Aburraja kembirra wurrukwalu warnumamalya ne-yama wurrakina Juda-manja, “Nungkwalangwe-ka darngkiyena duwurrariye-ka dakina-da. Yingu-mungkwulijeyinuma erribirra dakina, biya arakba yingi-ngbadinamurra dakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

Ni-yama eneja Juda, “Wurringa-wilyakina kembirra angwura-wa akwa yikinga-dakina kingi-jungwuna,” ni-yama.

²⁵ Aburraja kembirra narringa-wilyaka warniki-daki-yada dakina akena ngalaja yingi-larrkena ena-langwa amurndakijika wilyarra-langwa narngkiyadikba-wa. Akwa enena ayakwa ngarningka yingi-larrkenuma dakina enuwa-wa. Yingi-yama, “Ningumambakina aduwaba wurrangariya akena nungkwaja alakena-kiya amurndakijika yimini-rringka-langwa,” yingi-yama. “Angkaburra-langwa dukwa ena?” yingi-yama dakina. “Alakena-kiya amurndakijika nginu-kwama ngayuwa-wa eneja nakina nenungkwarba nibina ngini-ngbadikama ngayuwa-wa,” yingi-yama Damara-da.

²⁶ Eneja Juda nakina n-rringka-manja alakina-kiya amurndakijika, kembirra ni-yama, “Nganyangwa amandangwa ena-da. Nara kinga-kwa nenikuwarrka Jela dakina didarringka-da. Kinga-kwa-maka nenikuwarrka ngaluwa-wa akena nara kinga-kwa. Nganyangwe-ka kembirra awurrariya akina. Nara ngala-langwa,” ni-yama nakina. Biya nara arakba ngarningka kenu-mungkwula wunalakina Juda akwa Damara-da.

²⁷ Bi...ya akwadangwa arakba aburraja warniki-rukwalurri-yada wurrangariya Damara-langwa akena wurrambilyume-ka wurrangariya-kiya ngala-langwa. ²⁸ Ngalaja kembirra yingu-werribikajungwa arakba dakina. Biya wurruwilyaba narri-jadijuwama ayarrka. Ngalaja dibina didarringka nanga-mamurikajuwama Damara-manja yingirndarrka ayarrka ebina akwa yingi-lamiranga dumilyingarradada-murra dadumakirnda, kajungwa dadingmi-yada arija-langwa warningadinuba-wiya wurrakina. Biya yingi-yama, “Warna-bina na-rukwalurruna adinuba-wiya-da,” yingi-yama dakina-da.

²⁹ Akena eneja n-awiyebajuwa arakba ayarrka nakina numurrkbalya. Umba eneja ningka-dangwa ni-jadanga ni-rukwalurruna adinuba-wiya nakina-da. Kembirra dibina didarringka yingi-yama enuwa-wa, “Wa! Ningkabakiya-be-ka ningki-jadanguma-na!” yingi-yama. Kembirra aburraja neni-yengbijuwama nakina Bereja, mena akina ekirra Bereja ne-yaminama “enabakiya-ba ni-jadanguma.”

³⁰ Kembirra ni-rukwalurruna arakba eneja enenikumarnjenikba neningarija-langwa, nanga-wilyakamurra dibina dadumakirnda. Aburraja kembirra neni-yengbijuwama nakina Jera, mena akina ekirra Jera ne-yaminama “dumilyingarradada.”

39

Jawijiba-langwa akwa Badiba-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Ebina-manja angalya aringbirra-manja emikirra Yijiba n-ambilyumurra arakba eneja nakina Jawijiba. N-ambilyumurra nakina Yijiba-manja mena wurrumurndakibina-baba WarningiYijumeyila warnumamalya nenu-wilyakama nakina yenjerrikina akwa nenu-kwama nuwilyabu-wa nenungkwarba nenimikirra Badiba. Kembirra eneja nakina Badiba nenu-kwama arrkala angwarnda nakina-murrada wurrumurndakibinu-wa WarningiYijumeyila warnumamalya. Nakine-ka Badiba nenuminu-war-duwar-danguma warka naruma-langwa nubungkawa, akwa nubungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narr-akukwurrajuwa-murrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

² Kembirra eneja nakina Jawijiba n-ambilyumurra yakwujina ngawa Badiba-langwa-manja alikira, akwa nenuminu-war-dangumurra nakina warka Badiba-langwa. Umba eneja Yaweya n-ambilyumurra nakina Jawijiba-manja akwa nenumini-yaminjamama ngawa eningaba-wiya Jawijiba-manja nakina. ³ Kembirra eneja

Badiba ni-lyandarrkenuma Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyuma nakina akwa nenu-mamurikajuwama nakina-manja Jawijiba neningangkawura neniku-war•di-yada warka eningaba. ⁴ Biya kembirra arakba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina Badiba Jawijiba-manja akwa nen-akumarnuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja alikira akwa ena-langwa-manja amurndakijika ababurna-manja.

⁵ Yedikina akina-murrada ngawa n-aburradadu-mulangwa nakina Jawijiba nenuminuwar•dangu-mulangwa warka Badiba-langwa, eneja nakina Yaweya ni-yamama eningaba Badiba-manja akwa ena-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamame-ka Yaweya eningaba aburruwa-manja mena Jawijiba n-ambilyumurra nakina yakwujina Badiba-langwa-manja alikira. Eningaba warka nu-war•duwar•danguma eneja nakina Jawijiba akwa *namurndaku-wulduma *namurndaku-ngwur•duma eningaba ababurna-langwa Badiba-langwa-manja alikira arrawa akwa ngawa ena-langwa-manja ajiringka errekbamanja ngarningka. ⁶⁻⁷ Nakine-ka Jawijiba neni-kalyikama angwurra Badiba-manja. Eneja kembirra nakina Badiba nenu-kwama ababurna-langwa amurndakijika ena-langwa Jawijiba-manja kajungwa nenik-akwurraji-yada nakina amurndakakina-da. Biya kembirra arakba nara nakina kin-engkirrikena Badiba ena-langwu-wa amurndakijika, umba ena-langwu-wa aninga wulkwa n-engkirrikenumurra nakina-da.

Bi...ya kembirra ngalaja dadingiyenikba Badiba-langwa yingini-rriingkame-ka dakina nukwulyubene-ka Jawijiba. Nenumebinga neningaba ningbuda akwa nenumukwurra neningaba, akwa yingini-ngayindanguma kenu-mungkwuluma aburnuwa. Yingini-yengkilabena dakina ⁸ akena eneja nu-ware-ka nakina-da.

“Nare-ka,” ni-yama nakina Jawijiba ngalawa-wa. “Kwuja, nubungkawa nganyangwa, nibina neningiyena, nara nakina engkirrikuma eningerribirru-wa amurndakijika ena-langwa enena-manja alikira ena-langwa, mena ningenenababa ngayuwa yelakwa. Ngin-akumarnuma nakina ngayuwa ningubungkawa angkwuluyumida-manja amurndakijika ena-langwa. ⁹ Ningene-ka ningenkuminuwar•duwar•da ena-langwa, akena ningubungkawa ngayuwa wuburra enuwa yelakwa enena-manja alikira. Nara ebina kini-lyingilyinga amurndakijika ena-langwa wulkwa nungkuwa ena-langwa ningkadingiyenikba. Ningene-ka ningu-warenama awurruwurrariya akwa nara kembirra arriyakjungwuma ngayuwa Yaweya-langwa,” ni-yama nakina Jawijiba dibinuwa didarringka Badiba-langwa-da.

¹⁰ Akena ngalaja dakina ngawa yingini-yengkiyengkilabenuma adadinuba diyirrbiyirra ngawa. Umba eneja nu-wara ngawa akwa nara kenu-mungkwula wunalakina-da.

¹¹ Bi...ya arngkawura nakina Jawijiba n-awiyebena alikira-wa warki-yada, akena nara wurribina wurrukuala warnikuminuwar•duwar•da yakwujina. Nakwukawure-ka nu-war•danguma nakina warka. ¹²⁻¹³ Kembirra ngalaja dibina didarringka Badiba-langwa nanga-rndarrka dumbala Jawijiba-langwa akwa yingi-yama enuwa-wa, “Kwa, yakuwa yi-mungkwula.” Akena ni-lyumada eneja, n-angkarra erreku-wa umba nanga-lalika nakina ena-langwa dumbala ngala-langwa-manja ayarrka. Kembirra nanga-rriingka-manja dakina dumbala Jawijiba-langwa ngala-langwa-manja ayarrka, ¹⁴ ying-ardanga dakina ngala-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya. Biya, “Yimiri-rriingka-langwa daka dumbala,” yingi-yama. “Neningiyarrka nen-awiyebajuwama naka NiYiburuwa nenungkarba enenu-wa alikira akwa ngarreni-yelijinama nakina ngakwurruwa aduwaba,” yingi-yama. “N-awiyebene-ka nganyangwu-wa angalya akwa ngini-ngayindanguma ngayuwa nakina, akena ningu-warduwardeminuma angwurra nganja-da. ¹⁵ Eneja n-engkirrika ningu-warduwardeminuma ngayuwa, biya nanga-lalika daka dumbala ngayuwa-manja-da, akwa n-angkarra erreku-wa-da,” yingi-yama dakina didarringka Badiba-langwa ngala-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya-da.

¹⁶ Biya nanga-wilyaka ngawa dibina dumbala Jawijiba-langwa yanda-langwa ni-yar•da arakba neningiyadikba nakina yakwujina. ¹⁷ Biya kembirra yinginu-makama ebina-murrada ngawa ayakwa. Yingi-yama enuwa-wa, “Nake-ka NiYiburuwa nenikuminuwar•duwar•da ningkenu-wilyakama nungkuwa yangkwurrangwa n-awiyebenume-ka nakina nganyangwu-wa angalya akwa ngini-yelijuma ningena ngayuwa. ¹⁸ Nganja ningu-warduwardeminuma ngayuwa, kembirra juj n-angkarra eneja nakina ni-jadinga erreku-wa umba nanga-lalikama daka dumbala ena-langwa ngayuwa-manja-da,” yingi-yama dakina-da.

¹⁹ Nenak-ar•darre-ka awinyamba eneja kembirra neningiyadikba, nibina Jawijiba-langwa nubungkawa Badiba, n-engkirrikenumulangwa akina ayakwa dadingiyenikba-langwa. ²⁰ Biya nenu-maka ena-langwa-manja warnungkarba warnik-engkarrngiyada wurrakina Jawijiba-manja. Aburraja kembirra nen-akumarna nakina angerriba nubungkawa-langwu-wa akididijungwa. Kembirra yakwujina ngawa n-ambilyuma eneja nakina Jawijiba arakba-da.

²¹ Umba eneja nakine-ka Yaweya n-ambilyumurra yakwujina Jawijiba-manja ngawa akwa nu-marngkirradinuma nakina-manja. Eneja nibina nenikakukwurrjungwa akididijungwa nenu-werrungwur-danguma nakina-manja Jawijiba. ²² Biya nen-akumarnuma nakina Jawijiba nubungkawa wurrababurna-manja wurrukwala warnungkwarba wurribina na-didijungwunu-murrumanja aburrajukwaba yakwujina ebina-manja ngawa akididijungwa. ²³ Kembangra amurndangekurna ena-langwa warka nu-war-danguma eneja nakina Jawijiba. Umba eneja kembangra nenikakukwurrjungwa nenungkwarba nara arakba kin-engkirrikena akinu-wa warka, mena nakina Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyu-murrubaba akwa nenu-mamurikajuwa-murrubaba enuwa-manja ngawa. Kembangra yadikina *na-wuldinume-ka *na-ngwur-dangume-ka ngawa eningangkawura ababurna-langwa Jawijiba-langwa-da.

40

Jawijiba nenumini-dirrburaka-mulangwa wunenungkwarba-kiya-langwa akwulyangburarrka

¹⁻² Bi...ya kembangra eneja naruma nubungkawa nibina nu-bungkawadinuma ababurna-manja angalya Yijiba n-awinyambadinume-ka nakina wunambilyuma-wa ena-langwu-wa wunenikuminuwar-duwar-da-kiya wunenungkwarba-kiya. Nuwilyaba nuwurrak-akwurrajuwama nakina ena-langwa akubibeka. Nu-war-danguma nakina warka amalyirra akwurena-langwa-manja. Umba eneja nuwilyaba numurndaki-dakama emini-miningka aninga nubungkawa-langwa-manja angalya. ³ Akena eneja nakina naruma nubungkawa nen-awiyebajuwama akididijungwa-manja wunalakina, mena nenilirrakuwirrikba-mubaba wunalakina-kiya-wa. Aburnaja kembangra nen-ambilyuma wunalakina alikira-manja nibina-langwa-manja nenikakukwurrjungwa akididijungwa, ebina-manja ngawa alikira n-ambilyu-murrumanja adinakba enejukwaba Jawijiba nakina. ⁴ Eneja kembangra nakina nenikakukwurrjungwa akididijungwa nenu-kwama Jawijiba wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya kajungwa neniku-war-di-yada nakina Jawijiba warka aburna-langwa yakwujina.

Aburnaja nen-ambilyuma yakwujina wunalakina ngawu...wa. ⁵ Biya muwilyaba-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa yakwujina akididijungwa-manja arrawa wunalakina wunenungkwarba-kiya neni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Biya alakina akwulyangburarrka muwilyaba-murra-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa neni-lyangburarrkinuma akena eminingka-kiya alakina akwulyangburarrka-kiya-da.

⁶ Wurdarriya-wiya eneja Jawijiba ni-likena nakina wunalakina-kiya-wa. Nenilirraki-rringka-manja nakina wunalakina kembangra neningma nakina nen-ambilyume-ka wunuwerrikawarriya-kiye-ka arakba. ⁷ Ni-yama nakina Jawijiba, "Kini-yamarrkamaburra kembangra kinuwerrikawarriya aduwaba?" ni-yama.

⁸ Neni-yama aburnaja, "Yinalakene-ka yini-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka yineyebijeba, akena nara wurribina wurruwilyuwilyaba yelakwa amin-abilyerrikama yinuwa-manja alakina-kiya akwulyangburarrka," neni-yama wunalakina.

Ni-yama eneja Jawijiba, "Neningikarraware-ka yimbukwa kin-abilyerrikinama nakina warnumamalya-manja akwulyangburarrka umba nara wurrukwala. Umba yirru-makina nungkwurna-langwa akwulyangburarrka," ni-yama.

⁹ Eneja kembangra nibina n-akwurrajuwa-mudangwa akubibeka nubungkawa-langwa ni-yama nakina, "Nganyangwa-manje-ka akwulyangburarrka ningi-rringkama awilyaba akwurena ¹⁰ abiyakarbiya-ma amakirnda. Adinuba-wiya ningi-rringkama ngayuwa amarda. Kembangra warenja-bawiya ngarningka ngalaja amawalyuwa na-jadingama. Ngarningka kembangra amaninga na-walyuwama akina. ¹¹ Nganja ninguma-lyingama ngayuwa menarlamba nganyangwa-langwa nubungkawa ayarrka-manja. Kembangra ning-arrangbama amurndakakina akwurena akwa ningi-likakbama amalyirra makinu-wa menarlamba akwa ningenu-kwama-da," ni-yame-ka nakina nenikakukwurrjungwa akubibeka.

¹² Ni-yama eneja Jawijiba enuwa-wa, "Yiba-makinama ngayuwa akina-langwa," ni-yama. "Akine-ka abiyakarbiya amakirnda ne-yaminama akina mabiyakarbiya marringa. ¹³ Kembangra mabiyakarbiya-manja ngawa marringa eneja keni-jadinama nungkwawangwa nubungkawa ningkakina. Akwa kenumini-yakuwabijinama nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa, akwa kembangra nungkwaja kinuminu-war-denama ngarningka ningkakina ena-langwa warka wuburra adinuba-wiya ningkenuminu-war-danguma ningkakina. K-akwurrainama ngarningka akubibeka ena-langwa

akwa kinu-kwunama amalyirra akwurena-langwa ngarningka. ¹⁴ Akena *ka-wuldina-manja *ka-ngwur-dena-manja eningaba ngawa nungkwa-langwa, kembirra nare-ka e-yakuwabijuma ngayuwa. Umba yikumini-yengbina ayakwa kinu-makina nungkwa-langwa nubungkawa ngayuwa-langwa, kajungwa keni-jadijini-yada nakina ngayuwa nganjukwaba enena-langwa akididijungwa. ¹⁵ Ningene-ka bu-manguma aburraja wurruwurrariya warnumamalya. Bi-lyumadikama angaluta nganyangwa-langwa angalya akwa ngawa nganyangwa-langwa WurriYiburuwa warnumamalya. Kajukwaba enena-manja ngawa angalya Yijiba nare-ka nganja ningena k-arriyakajungwuna awurrariya-langwa-da. Nara-maka kembirra kab-awiyebajuwa ngayuwa enena-manja akididijungwa-da," ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

¹⁶ Umba eneja nibina nenikididaka nenungkwarba aninga n-engkirrika-manja nakina nuwilyaba-langwa ebina akwulyangburarrka eningaba akina, enamba-langwa kembirra ni-yengbina nakina Jawijibu-wa ayakwa. Biya ni-yama nakina, "Nganjukwabe-ka ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka," ni-yama. "Ningene-ka ningi-ngabukweyinumurra abiyakarbiya eninganinga-langwa alabura nganyangwa-manja aringka. ¹⁷ Umba eningikarrawara-manja alabura ngalaja eminiminingke-ka aninga nuw-ambilyumurra ningenumini-daka-mulangwa ngayuwa nganyangwa-langwa nubungkawa. Akena aburraja wurrajija nuw-alyubarinuma wurrakina-da," ni-yama nakina nenikididaka aninga-da.

¹⁸ Eneja ni-yama nakina Jawijiba enuwa-wa, "Yiba-makinama ningena kembirra nungkwa-langwa-langwa akwulyangburarrka. Akine-ka abiyakarbiya alabura ne-yaminama akina mabiyakarbiya mamawura. ¹⁹ Kembirra mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja nakina nubungkawa nungkwa-langwa keni-jadijiname-ka nungkuwa nungkwajukwaba. Akena aburraja kabumini-ngkarrnginame-ka nungkwa-langwa memirrma! Kembirra nakine-ka nubungkawa nungkwa-langwa kenu-makinama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnik-alyadiji-yade-ka ningkakina ningkenumadangkwa eka-manja. Aburraja kembirra wurrajija kuw-alyubarinama ningkenumadangkwa wurrakina-da," ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikididaka aninga-da.

²⁰ Bi...ya kembirra mabiyakarbiya arakba mamawura numi-jerriduma makina. Eneja kembirra nakina nubungkawa naruma-dangwa nen-ardijuwa arakba wurrababurna-langwa ena-langwa wurrububungkawa wurriyukwayuwa ena-langwu-wa alikira aningi-yada warnik-alyubara, kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada mibina mamawura ni-rukwularrinu-mulangwa nakina nubungkawa. Biya neniliraki-jadijuwa nakina wunalekbina wunenungkwarba-kiya ebina-langwa akididijungwa akwa nenilirrak-ardijuwa wunalakina enuwa-wa. Kembirra aburnaja nen-likena enuwa-wa wunalakina akwa nen-alkayanga yakwujina enuwa-manja akwa wurrumurdakibina-manja ngawa wurriyukwayuwa wurrububungkawa ena-langwa-manja. ²¹ Kembirra nibina n-akukwurrajuwama akubibeka ena-langwa nenu-kwama eneja nakina arakba nubungkawa ebina-murrada warka nu-war•duwar•dangu-murrada adinuba-wiya nakina. ²² Umba neni-jungwajuwama nakina nibina nenikididaka nenungkwarba aninga. Nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba akwa aburraja nenumini-ngkarrngarnuma wurrakina ena-langwa memirrma-da. Kembirra ababurna-langwa ne-yamama akina ebina-langwiya ngawa ayakwa ni-yengbina-mulangwiya adinuba-wiya Jawijiba-da. ²³ Akena eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da n-akukwurrajuwama akubibeka ena-langwa-langwa nubungkawa nare-ka nakina kin-engkirrikena Jawijibu-wa-da, umba numurdaki-yakuwabijuwama arakba-da.

41

Akwulyangburarrka naruma-langwa-langwa nubungkawa

¹ Bi...ya mambilyuma arakba mamarika iya yinungkwura niliraki-jerridu-manja, eneja kembirra nibina naruma nubungkawa ni-lyangburarrkinuma nakina akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka nu-kuwarjeyumurra nakina adalyuma-manja ena-langwa-manja angalya. Emikirra adalyuma Nayila akina. ² Biya ni-rriingkame-ka nakina amangbala ambilyuma bulukwa nawurrak-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Ngalaja engmurra-wiya akwulyarrinja-wiya amurdakakina. Nawurraki-riberrkinuma akwa kembirra ne-yebukeyinuma arakba akina amarda akwiyakbidjina akungwa. ³ Kembirra arngkidarrba-langwiya amangbala ambilyuma ngarningka nawurrak-ambijanga ngalajukwaba. Umba akine-ka

bulukwa amurndakilarrkbulala-wiye-ka akwa amirajamiyama-wiya akina. Nawurrakiriberrkinuma akina akwa nawurrak-alkayanguma ariba-manja amurndakibinamanja akwala bulukwa. ⁴ Kemberra akine-ka bulukwa amurndakilarrkbulala nuwalyubarinume-ka ebina-manja engmurra-dangwa-da. Kemberra akina-bu ngawa-da. Aba nu-mirajanga arakba eneja nakina nubungkawa-da.

⁵ Biya kemberra nu-mungkwulinga ngarningka nakina akena ni-lyangburarrkina ngarningka ngawa akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka ni-rriengkama nakina amamuwa amaninga amarda-murra. Awilyaba-murra-manje-ka ememyeja amarda ni-rriengkama nakina amangbala ambilyuma amamuwa amaninga. Ngalaja engmurra-ka amurndakakina akwa na-walyuwunumurra arakba akina. ⁶ Kemberra ngarningka amamuwa amaninga na-lingbijanginuma amangbala ambilyuma ngalajukwaba akina-da. Akena akine-ka amaninga amurndajamiyama eningarumama, mena mamarika ne-ngburingkakama akina. ⁷ Kemberra akine-ka amaninga amurndakilarrkbulala-dangwa na-ngir-danguma na-janguma arakba akina engmurra-manja-da. Kemberra akina-bu ngawa akwulyangburarrka-da. Eneja nu-mirajanga arakba nakina naruma nubungkawa akwa ni-lyandarrkenuma akwulyangburarrka ni-lyangburarrkinuma nakina-da.

⁸ Bi..ya ne-kbadinga arakba akina. Kemberra nakine-ka naruma nubungkawa nu-werrrikawarriadinuma nakina alakina-kiya-wa akwulyangburarrka. Kemberra mamawura-manja nen-ardijuwa nakina wurrababurna wurrarumuruma wurringkir-inkawa wurribina nuw-ambilyu-murumurra ena-langwa-manja angalya Yijiba. Biya nenu-makama nakina ena-langwa-langwa akwulyangburarrka-da. Akena nara wurruwilyuwilyaba kenumin-abilyerrika alakina-kiya akwulyangburarrka ena-langwa-da.

⁹ Eneja kemberra ena-langwa nenikuminuwar-duwar-da nibina n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa ni-yengbinuma nakina ayakwa enuwa-wa. "Wa! Ningiyakuwabijua awilyaba ayakwa," ni-yama. ¹⁰ "Ebina-wiya y-awinyambakama ningkakina ngayuwa-manja akwa ngawa nakina-manja nenikuminuwar-duwar-da nungkwa-langwa nibina ni-daka-murumanja aninga nungkwa-langwa enejukwaba. Biya ningkakina kemberra yirrilirrak-awiyebājuwama yinuwa akididijungwa-manja arrawa. Akwa yinjaja yin-ambilyumurra yakwujina kemberra nubungkawa-langwa-manja alikira. Eneje-ka nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrawinyamba-manja warnungkarba narr-akukwurrājina-murumanja nungkwa-langwa alikira. ¹¹⁻¹² Kemberra yakwujina ngawa yirrubuk-ambilyuma yinuwa akwa ngawa nuwilyaba nenungkarba neningka-langwa angalya. Nakine-ka nenungkarba NiYiburuwa nakina. Akwa nenumin-war-duwar-danguma warka nakina-langwa nubungkawa. Yakwujina ngawa yinjaja kemberra yinuwa yinenikuminuwar-duwar-da-kiya nungkwa-langwa yini-lyangburarrkinuma yinalakina akwulyangburarrka muwilyabamanja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa. Akena eminingka-kiya alakina akwulyangburarrka yina-langwa. Biya kemberra yinuwa yinu-makama arakba yina-langwa akwulyangburarrka nibinu-wa NiYiburuwa nenungkarba. Umba eneja nakine-ka nenungkarba yirrenumin-abilyerrikame-ka alakina-kiya akwulyangburarrka yina-langwa-da.

¹³ "Kemberra ambaka-murra arija-langwa ne-yamame-ka ngalaja akina ababurna-langwa ni-yama-murrada adinuba-wiya nakina nenungkarba yinuwa-wa. Nungkuwa nungkwaja yi-jadijuwame-ka ngayuwa ningi-didijungwunu-murrada ebina-langwa akididijungwa. Akwa y-awiyebājuwama ngayuwa ningkakina nungkwa-langwa-manja angalya kajungwa ningenuku-war-di-yada warka nungkwa-langwa, ebina-wiya wuburra ningu-war-danguma ngayuwa adinuba-wiya. Akena nibine-ka ningka-dangwa nenikuminuwar-duwar-da nungkwa-langwa ningkeni-ngajama ningkakina-da," ni-yama nakina nenikuminuwar-duwar-da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

¹⁴ Eneja kemberra nakina naruma nubungkawa neni-larrka arakba wurrukwalawarnungkarba ena-langwa ebinu-wa akididijungwa kajungwa warniki-jadiji-yada nakina Jawijiba yadikina. Kemberra aburraja warenja-bawiya neni-jadijuwa arakba nakina Jawijiba. Eneja Jawijiba nu-wurranguma nakina ayama akwa n-awiyebenuma dumbala dadingaba-langwa akwa ni-likenuma nibinu-wa naruma nubungkawa.

¹⁵ Ni-yama eneja naruma nubungkawa Jawijibu-wa, "Ngayuwe-ka ningena ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Akena nara aburraja wurribina warnumamalya amin-abilyerrikama akina. Umba bu-makama ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Nganyangwa nenikuminuwar-duwar-da ni-yama ngayuwa-wa, 'Jawijibe-ka nakina nakakiruma nenik-abilyerrika-langwa nakina akwulyangburarrka wurrukwalalangwa warnumamalya,' ni-yama nakina," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁶ Umba eneja ni-yama Jawijiba, “Nare-ka ningena ngayuwa amin-abilyerrikama akina,” ni-yama. “Umba eneja nakina Neningikarrawara kenumin-abilyerrikina akina nungkuwa-manja kajungwa ningkiyekirrerri-yada ningkakina,” ni-yama nenu-maka Jawijiba enuwa-wa.

¹⁷ Eneja ni-yama nakina naruma nubungkawa, “Ebina-manje-ka akwulyangburarrka nganyangwa ningu-kuwarjeyuma ngayuwa akwudangwa adalyuma-manja. Emikirra adalyuma Nayila akina. ¹⁸ Biya ningi-rringkama ngayuwa amangbala ambilyuma bulukwa nuw-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Umba ngalaja akwulyarrinja-wiya engmurra-wiya akina. Biya nawurraki-riberrkinuma akina akwa ne-yebukeyinuma amarda yawujina akwiyakbidjina akungwa. ¹⁹ Kemberra arakba ngarningka amangbala ambilyuma bulukwa ngalajukwaba nuw-ambijanginuma akungwa-langwa akina. Akena alarrkbularrkbulale-ka angwurra akina bulukwa. Nara ambaka ngayuwa ningena ki-rringka-langwa amukwiyadakina bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa ababurna-manja angalya Yijiba-manja umba enena-manji-kba akwulyangburarrka ningi-rringkama arakba ningena-da. ²⁰ Ngalaje-ka akina bulukwa alarrkbulala-dangwa nuw-alyubarinuma ebina-manja engmurra. ²¹ Akena nare-ka akina ke-ngmurridina nuw-eyijinu-mulangwa ebina bulukwa engmurra-wiya. Umba alarrkbulala ngawa nuw-ambilyumurra akina wuburra adinuba-wiya-da. Kemberra nganja ningu-mirajanga arakba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²² Biya ni-yama ngarningka, “Kemberra enena ngarningka ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa akwulyangburarrka. Akwa ningi-rringkama ngayuwa amaninga amardamurra. Umba ningi-rringkama amangbala ambilyuma amamuwa amaninga awilyabamurra-manja ngawa ememiyeja akena engmurra-wiya ngalaja akina. Na-walyuwinumeka akina. ²³ Ngalaja kemberra amangbala ambilyuma ngarningka amamuwa nalingbijanginuma arakba akina. Akena alarrkbularrkbulala-wiya akina amamuwa, mena ne-ngburingkakama makina mamarika. ²⁴ Umba akine-ka amamuwa eningeningabamangbala-dangwa na-ngir-dangume-ka na-jangume-ka ebina-manja engmurra-manja-dangwa akina. Akina ngawa. Kemberra ningarra-makama ngayuwa nganyangwa-manja wurrarumuruma wurringkirringkawa-manja. Akena nara aburraja wurribina wurwilyuwilyaba kabumin-abilyerrika alekbina-kiya akwulyangburarrka nganyangwakiya,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

²⁵ Eneja Jawijiba ni-yama nakina enuwa-wa, “Alakine-ka akwulyangburarrka-kiya nungkwa-langwa alirrakididirrbura ngawa. Umba eneja Neningikarrawara nginu-makama nakina nungkuwa-manja adinakba kini-yamina-mulangwa ambaka-murra.

²⁶ “Akine-ka amangbala ambilyuma bulukwa engmurra-wiya ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba ngalaja amaninga engmurra-wiya ne-yaminama ngarningka ngalajukwaba wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba alakine-ka akwulyangburarrka awilyabamurra ngawa akina. ²⁷ Umba ngalaja amangbala ambilyuma bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa, amurndakibina ne-ngbijeyinu-murrumurra arija-langwa akungwa-langwa, akwa ngarningka amurndakibina amangbala ambilyuma amamuwa aninga amurndakilarrkbularrkbulala ngalajukwaba, ebina ne-ngburingkadinuma nuwangkarrinu-mulangwa engburingka arrirra, ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma-da akwa kemberra ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga alungkuwarruma akina-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

²⁸ Biya kemberra ni-yama ngarningka, “Yirra-maka-murrada ngayuwa nungkuwa-manja arakba ayakwa, eneja nakina Neningikarrawara nginu-mukangbijuwama nungkuwa-manja akwulyangburarrka-murra adinakba ebina neniki-yama-langwa nakina arija-langwa. ²⁹ Adinuba-wiya ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika meninginingaba-wiya iya yinungkwura yininginingaba-wiya. Kemberra akini-yada ngalaja ababurna aninga kuw-ambilyama amurndakenena-manja angalya ababurna-manja yelakwa Yijiba-manja. ³⁰⁻³¹ Kemberra arija-langwa ambaka-murra ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika muwurruwurrariya-wiya iya yinungkwura yuwurruwurrariya-wiya. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma yakina akwa ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga a-lungkuwarruma akina ngalajukwaba. Akini-yada ngawa aburraja kemberra wurrumurndakenena warnumamalya kamurndakiyakuwabijinama akina ababurna aninga eninginingaba enena-manja angalya Yijiba. Kamurndakiyakuwabijiname-ka wurrakina mena amurndakenene-ka angalya kamurndak-arriyadina-mubaba akina-da.

³² “Nungkuwe-ka ningkakina ningki-lyangburarrkinuma arngkambilyuma-ma, mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina, akwa arngkidarrba-langwiya kini-yaminame-ka nakina Neningikarrawara amurndakakina ababurna-langwa-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

³³ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, “Kembirra nungkuwa ku-wekbalyinama ningkakina nuwilyaba nenungkuwarba aringkawa. Akwa kin-akumurnama nakina nubungkawa kajungwa kinu-bungkawadini-yada amurndakenena-manja angalya Yijiba-manja. ³⁴⁻³⁶ Akwa ngarningka ka-menama ningkakina wurrukwa warnikuminiuwar-duwar-da kajungwa kenu-mamurikajini-yada wurrakina enuwa-manja. Kembirra mamurndakibina-manja ngawa mamangbala mambilyama mamarika meningaba-wiya iya yinungkwura yiningaba-wiya, kuw-ambilyama ngalaja akina ababurna aninga Yijiba-manja. Kembirra karr-awiyebajinama aburraja wurrakina akwala aninga eninganlangwa-manja alikira. Kum-ambilya-manja mamangbala beka maninga-murra makina, kuw-alyubarinama warningerribirra warnumamalya mabiyarbuwa umba karrumawiyebajinama muwilyaba maninga-murra beka wurrakina arrawu-wa eninganlangwu-wa alikira. Nungkwaja ningkakina ka-makinama wurrumurndakibina-manja warnikuminiuwar-duwar-da kajungwa karri-larngkwaburreni-yada ababurna aninga amurndakibina-manja angalya aminababurna-manja alikira. Ka-makinama ngarningka wurrakina-manja kajungwa karr-akukwurrarajini-yada ebina aninga nari-yada wurruk-wala warnumamalya ngi-rndirrkama akina, umba engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyi-yada akina ambaka-murri-yada. Kembirra kumu-likaja-manja yimurndakibina yimangbala yambilyuma yinungkwura yuwurrariya-wiya enena-manja angalya Yijiba kembirra kuw-ambilyama ngawa akina aninga kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-alyubarini-yada akina. Nare-ka aburraja a-mureyama wurrakina umba kuw-alyubarinama akina-da. Kembirra nare-ka a-jungwuma wurrakina umba warniba ngawa kuw-ambilyama-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

Jawijiba nu-bungkawadinu-mulangwa Yijiba-manja

³⁷ Eneja nakina naruma nubungkawa akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurrubungkawa na-lyelyingminuma wurrakina ebina ayakwa ni-yengbinulangwa nakina Jawijiba. ³⁸ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yama ena-langwu-wa wurriyukwayuwa wurrubungkawa, “Nare-ka akburranguma ngarna warningerribirra warnungkuwarba warningaba wuburra naka Jawijiba, mena Neningikarrawara-langwa amawurrina nuw-ambilya-mubaba akina enuwa-manja,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

³⁹ Biya kembirra ni-yama nakina arakba Jawijibu-wa, “Nakine-ka Neningikarrawara nginumina-abilyerrikama ena ababurna-langwa nungkuwa-manja. Kembirra aminakina-langwa nganja ningeningma ngayuwa nare-ka wurribina warnungkuwarba wurringkawa wuburra nungkuwa ningkakina. ⁴⁰ Kembirra ngayuwa yiba-bungkawakinama ningkakina enena-manja angalya nganyangwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nganyangwa kabumin-engkirrikajama arakba wurrakina nungkuwa-langwu-wa ayakwa. Nganje-ka ngayuwa ningbungkawa ningaruma akwa ningi-lyinginama ababurna-langwa angalya Yijiba-manja. Umba yik-aburrakiyuwarnama ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa kabumin-engkirrikaji-yada nungkuwa-langwu-wa ayakwa nungkwajukwaba. ⁴¹ Aduwabe-ka ngayuwa yiba-bungkawakinama ningkakina ningkubungkawa ababurna-manja angalya Yijiba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴² Biya kembirra nakina naruma nubungkawa n-aburawaka nakina ebina eyukwujija errumungkwa ena-langwa-langwa amamuwa ayarrka, ebina na-wilyakama akina ekirra ena-langwa. Akwa n-akumarna akina Jawijiba-langwa-manja amamuwa ayarrka. Akwa nen-awiyebaja arakba dadingaba dumbala dukwulyubena Jawijiba-manja akwa ngawa n-akumarna alarrngekburna arnarrinarra akawulda-murra ena-langwa-manja memirra. ⁴³ Kembirra ngarningka nenu-kwama nakina muwilyaba makangkidikarra mibina yingum-arrkirrkirnama jarrangwa, kajungwa neniki-rijawudi-yada nakina Jawijiba. Meningabe-ka makina akwa nubungkawa-langwa wuburra numi-yamama ngawa makina-da.

Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yengbina ngarningka ayakwa nakinu-wa Jawijiba. Ni-yama nakina, “Ki-rijawudiyina-manja nungkuwa mibinamanja ngawa makangkidikarra, kembirra aburraja warnikuminiuwar-duwar-da nganyangwa ka-lyengmenama wurrakina, ka-likajama mamurukwa-langwiya akwa kuw-ardenama wurrakina. ‘Erribaja-wiya karna karnumamalya!’ ke-yaminama

wurrakina. 'Wurrunmurndaki-rungwudarra nubungkawa! ke-yaminama wurrakina-da.

⁴⁴ "Ngayuwe-ka ningubungkawa ningaruma-dangwa ningena. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya WarningiYijiba bumini-engkirrikajame-ka nganyangwu-wa ayakwa. Akwa enena ayakwa ningarra-makama ngayuwa aburruwa-wa. Ngingi-yamama, 'Kirrababurna-langwa karnumamalya ababurna-manja angalya Yijiba yik-engkirrikajama ngawa Jawijiba-langwu-wa ayakwa. Akwa yiki-likajama kirrakina enuwa-wa kajungwa yikini-yendabaji-yada enuwa-wa nara-wiya e-yamama eningerribirra akina kirrakina karnumamalya-da,' ningi-yamama ngayuwa wurrababurna-manja warnumamalya amurndakenena-manja angalya Yijiba-da," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴⁵⁻⁴⁷ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa nenu-kwa Jawijiba-manja enikaduwa ekirra EningiYijiba. Akine-ka ekirra Jebineda Baneya akina. Akwa ngarningka nenu-kwa nakina dambilyaba dadyara dadimikirra Ajineda ena-langwi-yada dadingiyenikba. Ngalaja dadyawenikba dakina nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Badibera nakina. Umba eneja nakina Badibera NuMinida nenungkwarba WarningiYijiba-langwa warnumamalya nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yeliyabulija akina.

Eneja Jawijibe-ka nakina n-ambilyumurra mamarika iya yinungkwura arngkabiakarbiya-ma arngkumemberkwa. Biya n-aburradada arakba nakina ebina warka nenu-kwama naruma nubungkawa. Kembirra arakba makina-manja mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura ngalaja na-lungkuwarringinuma ababurna amarda amaninga, ni-yama-murrada nakina Jawijiba nibina-manja naruma nubungkawa. Biya ni-lalika Jawijiba nubungkawa-langwa angalya akwa ni-likena nakina angerriba iya angerriba Yijiba-manja. ⁴⁸ Ni-likenuma nakina amurndakakinu-wa angalya aminuwurrakwulumida alikira iya warnumamalya akwa nenu-makama nakina wurrunmurndakakina-manja wurruninakina angalya warnumamalya warniki-yama-langwa. Kembirra ababurna-manja angalya aminuwurrakwulumida alikira aburraja wurruninakina angalya warnumamalya narruwurra-murndukwama amadidira amaninga aburra-langwa ebina narri-lungkuwabijuwama-mulangwa engka-manja iya engka-manja angalya akwudangwa, akwa narri-larrngkwaburranguma akina ababurna aninga arumuruma-manja alikira eninganinga yakwujina aburra-langwa-manja angalya. ⁴⁹ Ababurne-ka aninga akwa nare-ka kembirra eneja Jawijiba kinu-murnduwarna arakba akina, mena-baba ababurne-ka akina wuburra ajiringka ebina mijiyela-manja-da.

⁵⁰⁻⁵² Bi...ya kembirra akini-yada na-lungkuwarringinu-manja ngawa ababurna amarda amaninga yakwujina akina-manja angalya Yijiba, ngalaja Ajineda yinginuminarrangbama dakina nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama nungwenikba Jawijiba, "Neningikarrawara nakina nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa-manja, kembirra ningi-yakuwabijuwama arakba ababurna-langwa awerrikawarriya amurndakibina na-likenuma ngayuwa-wa akwa ningi-yakuwabijuwama ngarningka nganyangwa warnumamalya aburrajukwaba," ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina neningadinuba-wiya nenikuwenikba Muneja nenimikirra, mena akina ekirra Muneja ne-yaminama "ningi-yakuwabijuma."

Bi...ya ambaka-murra na-lungkuwarringinu-manja ngawa ababurna aninga yakwujina Yijiba-manja akina, ngalaja Ajineda yinginuminarrangbama dakina nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama Jawijiba, "Neningikarraware-ka nakina nginu-kwama warijira enena-manja ngawa angalya na-likenu-murrumanja ababurne-ka awurruwurrariya ngayuwa-wa," ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujija Yibureyima nenimikirra, mena akina ekirra Yibureyima ne-yaminama "nginu-kwama warijira."

⁵³ Bi...ya ngalaja mamurndakakina mamangbala mambilyuma mamarika meninginingaba iya yinungkwura yininginingaba numurndaki-yuweyina Yijiba-manja. ⁵⁴ Kembirra arakba mamangbala mambilyuma mamarika muwurrurriya ngalamba-langwa iya yinungkwura yuwurrurriya numurndaki-yuweyina, ni-yama-murrada adinuba-wiya nakina Jawijiba. Nara arakba ka-lungkuwarringina aninga akwa murumureya nuw-ambilyuma aburraja warnumamalya ababurna-manja angalya. Wulkwa Yijiba-manja awilyaba akina aninga nuw-ambilyumurra ngawa aburra-langwamanja alikira eninganinga.

⁵⁵⁻⁵⁶ Ngalaja num-arriyadinuma angwurra ngawa mamurndakakina mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya Yijiba. Aburraja kembirra arakba WarningiYijiba warnumamalya namurndaku-mureyanguma akwa namurndaki-likenuma arakba wurrakina narumu-wa nubungkawa. Neni-yukwamajuwama aninga-wa, akna

eneja naruma nubungkawa ni-yama aburruwa-wa, “Wurri-likaja angerriba Jawijibu-wa akwa wunumin-engkirrikaja ena-langwa ayakwa,” ni-yama. Kemberra aburraja namurndaki-likenuma wurrakina Jawijibu-wa. Kemberra eneja Jawijiba nakina nungwurrkbalijuwama arakba amurndakibina alikira eninganinga akwa nenu-kwama ebina aninga WarningiYijibu-wa warnumamalya. Kemberra aburraja arrkala nenu-kwama angwarnda Jawijiba-manja. ⁵⁷ Aburraja wurrababurna warnumamalya engka-langwa angalya namurndaki-likenuma Yijibu-wa warniki-beyindi-yada aninga, mena muwurrariya-babe-ka mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya-da.

42

Jawijiba-langwa wurrrkwurruwena na-beyindangu-mulangwa aninga Yijibu-wa

¹⁻⁵ Yande-ka eyukwujiye-ka aninga akina Kenina-manja nuw-ambilyu-murrumanja Jekaba akwa ena-langwa warnumamalya. Aburraja murumureya nuw-ambilyume-ka. Biya n-engkirrika-manja nakina Jekaba akina ababurna aninga Yijiba-manja, kemberra ni-yama ena-langwu-wa warninikuwena, “Kwuruwa-yi! Kirri-yaminjamarrkinama kirrakina kirri-lyelyelyimbukweyina? Wurri-likaja-langwa Yijibu-wa. Aba bu-makameka ayakwa ningena ababurna-ka aninga akina-manja angalya,” ni-yama. “Yiki-likaja yenjerrikina akwa yiku-beyindena aninga kajungwa nari-yada murumureya a-jungwajuma ngakwuruwa,” ni-yama.

Aburraja Jawijiba-langwa wurrrkwurruwena wurrumemberrkwa kemberra na-likenuma yenjerrikina akina-wa angalya Yijibu-wa aburruwa wurrukwalu warnumamalya, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Umba eneja aburra-langwa nenikumarnjarringba Benjimina n-ambilyuma nakina angalya-manja. Nara nakina keni-larrkena eneja nungwenikba wurrrkwurruwena-manja kini-likena, mena ni-lyelyingminu-mubaba angwurra nakina niyukwujiya naburradikba Rejila-langwa, akwa n-engkirrikenu-mubaba nakina neni-yuwangkwa kenak-arriyakama awurrariya. Kemberra nara keni-larrkena kini-likena engku-wa niyukwujiya Benjimina-da.

⁶ Akini-yada ngawa eneja Jawijibe-ka nakina nubungkawa Yijiba-manja adinakba. Umba aburraja wurrababurna-ka warnumamalya nawurraki-likenumurra ababurna-langwa angalya yenjerrikina enuwa-wa, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Aburrajukwaba ngawa ena-langwa wurrrkwurruwena na-likenuma wurrakina yenjerrikina enuwa-wa akwa namurndak-abuluwendijeyinuma enuwa-manja nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja. Namurndak-abuluwendijeyinu-manja wurrakina, nenu-wilyakajuwama nakinu-wa warningma wurrakina narume-ka nakina numikbiyiya nilyengma. ⁷⁻⁸ Umba neni-rringkama eneja nakina Jawijiba wurrumurndakakina akwa nenu-mumiringkama nakina. Akena warningbale-ka aburraja wurrakina nakina Jawijiba-da. Nen-angungwarndirrangume-ka. Eneja nakina n-eningbalikajungwunuma wurrakina akwa ni-yengbinume-ka nakina ayarrkardidarra-murra ayakwa-da. “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Angaluba yarna Kenina-langwa yirri-likenuma yiku-beyindeni-yada aninga,” ne-yama aburraja.

⁹ Eneja kemberra Jawijiba n-engkirrikenume-ka nakina alekbina-kiya-wa akwulyangburarra arakba-wiya adinuba-wiya ni-lyangburarrkinu-murruwa aburruwa-langwa. “Kirri-likenuma-ka karna yangkwurrangwa kajungwa yik-aburangkini-yada kwureya yiku-mekbalyini-yada yika-r링kini-yada wurrumurndakayuwaya-murrikba yirralangwa warnumamalya amurndakenenana-manja angalya Yijiba akwa awinyamba yiki-ngekburakini-yada kirrakina,” ni-yama.

¹⁰ “Nare-ka,” ne-yama aburraja. “Yarningerrirre-ka yarna yarnumamalya akwa yarningma nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa ningkakina. Yirri-likenuma yarna yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga, nara akwala. ¹¹ Yarne-ka yirrumangadiyerra-manja-wiya yarningabde-ka yarnumamalya yarna yirriyangmandukwuna, akwa nare-ka yarna a-ngayinduma a-mekbalyuma angalya,” ne-yama wurrakina.

¹² Eneja Jawijiba ni-yama, “Nara, kirri-likenuma-ka karna yangkwurrangwa-da kirramurndaki-rringkama warna warnumamalya wurrumurndakayuwaya-murrikba-da,” ni-yama.

¹³ Aburraja ne-yama, “Bungkawa, adinuba-wiya yirrumemberrkwa yirrambilyuma yarna yirrumangadiyerra-manja. Yarna ngawa yarinikuwena nuwilyaba-ma-langwa nungwarrka, akina-manja angalya Kenina. Akena nuwilyaba nakina ni-jungwuma umba niyukwujiya-dangwa nangaba-wiya n-ambilyama nungwarrka-manja,” ne-yama.

¹⁴ “Nare-ka. Ning-engkirrikajama ngawa karne-ka kirri-likenuma kirru-mekbalyinuma enenu-wa angalya-da,” ni-yama eneja. ¹⁵⁻¹⁶ “Akwa k-engkirrikajama ngawa akina yanda-langwa k-eningmidinama ningena kwureya yiku-makina-murrikba alyangmandukwuna ayakwa,” ni-yama. “Kembirra ki-dirrukweyinama ayakwa nungkwurruwa-wa. Yelakwa ngawa ka-didenama karna akididijungwa-manja. Umba kirruwilyaba karna yiki-lawurradinama angalyu-wa yikin-angkirnama nenikumarnjenungwu-wa yangkwurrangwa. Nara-manja kirrakina a-wilyakama nakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra nganja ki-lyanguwerribikajungwunama ngayuwa kirri-likenuma karna yangkwurrangwa kirru-mekbalyinuma. Nara karna kirrukwala a-lawurrakajuma ngayuwa ambaka angalyu-wa yanda-langwa nakina nenikumarnjenungwa kini-yar-denama yelakwa. Ningena ena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa aduwaba akwa ningi-yengbijnama ekirra narumalangwa nubungkawa. Nakine-ka nubungkawa ni-lyinginama amurndakenenana angalya ababurna-langwa Yijiba, akwa ningi-yengbijnama ena-langwa ekirra kajungwa engbudi-yada ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. ¹⁷ Kembirra nen-akumarnuma wurrakina akididijungwa-manja. Akwa aburraja na-mungkwuluma yakwujina arrawa mabiyakarbiya marringa.

¹⁸ Mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja Jawijiba kembirra ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba, “Ningene-ka ningeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawara akwa nara ngayuwa a-ngayinduma ngi-jungwuma karna karnumamalya. Kembirra nungkwurraja yikinu-wilyakina-manja nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa karniba yik-ambilyama. ¹⁹ Kembirra nganja ka-larrkajama kirrukwala ningena, umba kirruwilyaba karna yik-ambilyama yelakwa enena-manja akididijungwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kirriyangmandukwuna karnungkwarba kirrakina. Umba kirrukwala yiki-lawurradina angalyu-wa, aninga yiku-wilyakina ebina kirru-manguma, kajungwa nari-yada nungkwurru-langwa warnumamalya a-murumureyuma warningangkawura wurrakina. ²⁰ Kembirra yiki-lawurradina yikinu-wilyakina nungkwurru-langwa nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa kirri-yengbinama aduwaba ngayuwa-wa. Akwa nara kema a-ngajuma kirrakina,” ni-yama Jawijiba aburruwa-wa.

Aburraja namurndaki-lyangukwama akwa ne-yama Jawijibu-wa, “Yiki-yaminama yarna ebina yirra-makama,” ne-yama. ²¹ Kembirra na-makijeyinuma wurrakina. “Yawe-ka,” ne-yama. “Ngarne-ka ngarri-didijungwunuma akididijungwa-manja mena ngarrumakwunu-mubaba nenikumarnjanyungwa ngakwurru-langwa wurrumurndakibinuwarnumamalya. Nara ngarna ak-engkirrikena ena-langwa ayakwa nu-werrikawariyadinu-mulangwa nakina akwa nu-warduardeminu-mulangwa, akwa ngarreni-yendabenu-mulangwa ngarribina akinu-mamurikajuwi-yada nakina. Akinalangwa-bina kema ngarna ngarri-didijungwunuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Kembirra Rubina nakina ni-yengbinuma ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrarrkwurrukuwena ena-langwa. Ni-yama, “Kirribina-bina ngarra-makama nara-maka akini-ngajuwa nakina, akena nara yik-engkirrikena ayakwa nganyangwa. Akina-langwabina kembirra ena awurrariya na-likenuma ngakwurruwa-wa-da,” ni-yama nakina Rubina. ²³ Umba eneja Jawijibe-ka nakina neningma amurndakakina ayakwa ne-yengbinuma wurrakina. Akena aburraja warningbale-ka wurrakina, mena nara-baba kini-yengbina ena-langwa-murra ayakwa umba wulkwa EningiYijiba-murra ayakwa ni-yengbinuma nakina. Aburraja wurrukwala nenumini-yarrkuwarrukwajuwama ayakwa ena-langwa kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina. ²⁴ Umba eneja Jawijiba nakina arakba akwudangwa kinu-ngwadina, akena nara keni-ngayindanga nakina keni-rringka wurrarrkwurrukuwena kinu-ngwadina akwa ni-jadinga aduwaya akina-langwa angalya nuw-ambilyu-murrlangwa. Biya ngaringka ni-ngayindangumanja nakina neniki-yengba ayakwa ni-lawurradinama aburruwa-wa. Kembirra nakina nu-wekbalyinuma Jimiyina neniki-didiki-yada nakina alikira-manja arrawa akwa nenu-makama wurrukwala-manja ena-langwa warnikumunuwar-duwar-da, umba aburraja nen-ararikama nakina yakwujina ngawa wurrarrkwurrukuwena nuw-ambilyu-murruwanja wurrakina-da.

Jawijiba-langwa wurrarrkwurrukuwena na-lawurradinu-mulangwa Keninu-wa nungwarringba-wa

²⁵ Eneja Jawijiba nakina ni-yama nenu-makama ena-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da, “Wurramini-lyangburrukwajina madidirrungrarna beka

meninganinga, kajungwa warniki-lawurrakaji-yada warna warnungkwarba angalyu-wa. Akwa wurramini-lawurrakajiya ebina angwarnda aburra-langwa beku-wa muwilyuwilyaba-wiyu-wa wurramin-awiyebajiya. Akwa wurra-kwuna ngarningka aninga kajungwa kuw-alyubarini-yada lukwakwa,” ni-yama Jawijiba. Aburraja wurrumurdakakina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da kembirra na-likena akwa ne-yamama akina nenu-maka-murrilangwiya Jawijiba. ²⁶ Umba kembirra aburraja Jawijiba-langwa wurrarrkwurrukuwena narruma-larrnjawudanga mamurdakakina beka dakina-manja dangki. Biya narri-lalika kembirra arakba akina angalya Jawijiba-langwa warniki-lawurradi-yada Keninu-wa.

²⁷ Biya na-likena ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa numu-merrkawiyebuma mamawura akwa na-lyarrngwalyilyaduma. Kembirra nuwilyaba nakina num-ambijangaja beka ena-langwa neniku-kwi-yada aninga dakina dangki. Akena n-akburrange-ka akina angwarnda makina-manja ngawa beka memedirra. ²⁸ Biya nenuwurrak-ardija nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurrukuwena akwa ni-yama, “Ene-ka nganyangwa angwarnda memema-manja beka-da. Aburraja bumini-lawurrakajuwame-ka ngayuwa-wa-da!” ni-yama. Kembirra aminakina-langwa nuw-arndirndaduma naminjirrkakbar•dume-ka wurrakina. Akwa nawurraki-yendabijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Ni-yamarrkame-ka nakina Neningikarrawara ngakwuruwa-manja-bina?” ne-yama wurrakina-da.

²⁹ Nawurrak-alilikenume-ka ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa nawurraki-yar•duma wurrakina Kenina-manja. Biya na-likenuma angalyu-wa wurrakina, akwa nenu-makama nungwarringba-manja amurdakibina ne-yama-mulangwa akina. Ne-yama wurrakina, ³⁰ “Nakine-ka nubungkawa nibina yirrenu-kwama aninga ni-yengbinume-ka nakina ayakwa ayarrkardidarra yirruwa-wa. Ni-yamama nakina, ‘Dangbe-ka yarna yirri-likenumurra yenjerrikina kajungwa yarniki-rringki-yada akina angalya aburra-langwa, akwa yarnik-eningmidi-yada wurrarrubuda-murrikba akwa wurrumurdakayuwaya-murrikba warningakwujina warnumamalya,’ ni-yamama nakina.

³¹ “Umba yirraja yarna, ‘Nara a-mekbalyuma angalya-da,’ yirri-yamama enuwa-wa. ‘Umba yirriyangmandukwuna-wiya yarna yarnungkwarba-da. ³² Yirruwe-ka yarna yirrumemberrkwa yirrambilyuma yirrarrkwurrukuwena yirrambilyumurra. Nuwilyabamurra ngawa nungwarrka yirra-langwa. Umba eneja nuwilyaba ni-jungwuma nenikumarnjarrka nakina. Umba eneja nuwilyaba nijira-dangwa nungwarrka-manja ngawa nakina Kenina-manja angalya,’ yirri-yamama.

³³ “Eneja nenungkwarba ni-yamama nakina, ‘Ki-dirrukweyini-yada ngayuwa ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kirriyangmandukwunamurrikba karnungkwarba kirrakina. Kembirra kirruwilyabe-ka karna yik-ambilyama ngayuwa-manja yelakwa. Umba kirrukwala yiki-likajama karna yiku-wilyakinama aninga nungkwurra-langwu-wa warnumamalya nari-yada murumureya a-jungwajuma wurrakina. ³⁴ Biya yiki-lawurradinama yangkwurrangwa, yikinu-wilyakinama nenikumarnjenungwa nungkwurra-langwa nibina niyukwujiya-dangwa. Yikinu-wilyakinamanja nakina ngayuwa-wa kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa kirriyangmandukwuna karnumamalya kirrakina-da. Kembirra ngayuwa kamini-lawurrakajinama naka nenungkwarba nungkwurruwa-wa. Nungkwurraja kembirra yiki-ngayindenamanja kirrakina enena-manja ngawa angalya yik-ambilyamurra. Yik-ambilyamurra akwa yikumurdaki-likajama erribirra yelakwa enena-manja angalya,’ ni-yamama nakina nubungkwa yirruwa-manja,” namurdaki-yama wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena nenyuwangkwo-wa Jekabu-wa-da.

³⁵ Biya kembirra narrumamurdaku-ngwur•dangmajuwa aburra-langwa beka akena mamurdakakina-manja ngawa beka muwilyuwilyaba-wiya-manja narrumurdakakburrangarna ebina-murrada angwarnda narra-kwa-murrada WarningiYijiba-manja warnumamalya. Akine-ka angwarnda narri-rringka-manja wurrumurdakakina akwa enejukwaba nungwarringba na-minjirrkakbar•dume-ka wurrakina-da.

³⁶ Ni-yama nakina Jekaba, “Ena-bina kirri-yama-mulangwa nungkwurruwa-da. Kembirra akina-langwa kawurraki-lyumadinama aburraja wurrababurna-langwa nganyangwa warijira. Jawijiba arakba nara nibina-da. Enejukwaba Jimiyina nara nibina. Kembirra ngarningka kini-ngayindenama enejukwaba Benjimina yikinu-wilyakinama kirrakina engku-wa ngayuwa-langwa. Karne-ka yirru-werrikawariyakinama ngayuwa angwurra,” ni-yama Jekaba nakina-da.

³⁷ Rubina eneja ni-yama nakina nungwenikba-wa, “Ngayuwa ningena kinakwurradinama nakina Benjimina,” ni-yama. “Nara-manja amini-lawurrakajuma nakina

nungkuwa-wa, kempa ningkakine-ka ka-wardenama wunambilyuma nenikuwarrka-kiya-da. Akena amandangwa ningena kini-lawurrakajinama ngayuwa," ni-yama nakina Rubina-da.

³⁸ Eneja Jekaba ni-yama, "Nara naka nenikuwarrka nganyangwa Benjimina ngilarrkama mena nawenikba ni-jungwu-mubaba-da. Nakina-bina nuwilyaba-ma nambilyuma arakba-da niyukwujija-da. Ningene-ka ningeniyuwangkwa arakba. Umba kenak-akburranga-manja awurrariya ena-langwa lukwakwa, kembirra ningena ki-jungwuma-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa yiki-jungwajinama ngayuwa ningeniyuwangkwa-da," ni-yama nakina Jekaba-da.

43

Jawijiba-langwa wurrarrkwurruwena nenu-wilyaka-mulangwa Benjimina Yijibu-wa

¹⁻² Aburraja wurrumurndakakina wurrarrkwurruwena nuw-ambilyuma Kenina-manja nungwarranga-manja wurrakina akena aninge-ka akina na-warrngkijerridinuma arakba. Eneja Jekaba akwa ena-langwa warninikuwena ebina aninga angaluba narruwilyakama wurrumurndakakina wurrarrkwurruwena nuw-alyubarinuma ababurnalangwa amurndakakina. Murumureye-ka namurndak-ambilyuma warningangkawura-da.

Biya kembirra nakina Jekaba ni-yama arakba warninikuwenu-wa, "Wurri-lawurradina-langwa ngarningka Yijibu-wa akwa wurru-beyindena-langwa aninga ambawura ngakwurrara," ni-yama.

³ Akena eneja nakina Juda ni-yama ena-langwu-wa nungwenikba, "Numinakine-ka angalya nubungkawa nare-ka nakina awiyebajuma yirruwa-da yanda-langwa yikinu-wilyakinama nenikumarnjarrka. Akina-bina yirrenu-makama-da. ⁴ Benjimina nakina kini-larrkaja-manja nungkuwa yirruwa-manja yirraja kempa yarna yiku-beyindenama aninga. ⁵ Umba nara-manja nungkuwa ngilarrkama, nara kempa yarna ngi-likama-da. Eneja nakina nenumamalya yirrenu-makama nara yama a-rringkama, wulkwa yirruwa-manja enejukwaba nenikumarnjarrka kini-likaja-manja-da," ni-yama Juda nungwenikba-wa-da.

⁶ Eneja Jekaba ni-yama, "Mena-burra kinu-maka naka-langwa nenikumarnjenungwa? Akina-langwa-bina mijawara ngumu-wardanguma aduwaba-da. Nara-maka yikinu-maka kirrakina-da," ni-yama Jekaba.

⁷ Aburraja kembirra warninikuwena arakba nenu-makama, "Akena niyirrbiyirrebe-ka ngawa nakina yirreni-yendabenuwa yirra-langwa-langwa warnumamalya akwa niyamama, 'Jerriya neniba ngawa nungwenungwa? Umba kinu-wilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?' Kembirra akina-langwa ni-yama-mulangwa yirraja yinu-makama akina-da. Yarningbale-ka yarna yikenu-maka nakina yarniku-wilyakalangwa nenikumarnjarrka yirruwa," ne-yama.

⁸ Juda ni-yama, "Ni-larrkiya eni-likaja ngayuwa-manja, kempa yiki-likajama yarna enena-wiya. Kembirra yiki-likaja-manja yarna, nare-ka murumureya a-jungwajuma ngakwurruwa akwa ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa. ⁹ Ngayuwa-bina kin-akwurrakinama naka-da. Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma naka ningkinyungwurra, kempa nungkwaja ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa. ¹⁰ Nara-manja yarna yik-embirrarina amiyerra kempa arngkambilyuma-ma arakba yiki-likenuma Yijiba-langwa yarna-da," ni-yama Juda nungwenikba-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama nakina, "Nara-manja naka Benjimina ngi-likama, nara ngarna akburranguma aninga. Wunu-wilyakina kembirra wurri-likaja. Akwa yiku-wilyakina akwala eningingaba amurndakijika yadada aminenena-langwa angalya ngakwurra-langwa, kajungwa yikinu-kwuni-yada nubungkawa. Yiku-wilyakina amukwarnjirrema eyukwujija iya yilyakwa yiyukwujija iya bungabungwa akwa amadidira amaninga. ¹² Akwa yiku-wilyakina angwarnda wuburra ebina kirru-wilyakama ngarningka arngkambilyuma-ma. Yikamini-lawurrakajina kirrakina ebina narr-akumenuma nungkwurra-langwa-manja beka. Dukwa aburraja na-lekbijungwuma-da. ¹³ Kembirra yiki-lawurradina warenja-bawiya nakinu-wa nenungkwarba, Benjimina yikinu-wilyakina. ¹⁴ Nganja ningena ningu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa, kajungwa nakina nenungkwarba kin-errukwulini-yada nungkwurruwa-wa akwa keni-larrkaji-yada wunalakina Jimiyina akwa ngawa Benjimina keni-lawurradini-yada nungkwurruwa-manja. Dukwa nara aburnaja wunalakina ngi-lawurraduma, akena nara-manja a-likama Benjimina, nare-ka ngarningka nungkwurraja akburranguma aninga-da," ni-yama nakina neni-yuwangkwa-da.

¹⁵ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrumangadiyerra-manja na-likenuma na-lawurradinuma Yijibu-wa Benjimina aburruwa. Narru-wilyakama angwarnda wuburra adinuba-wiya, akena arngkambilyuma-ma narru-wilyakama. Akwa ngarningka amurdakijika warniku-kwi-yada nubungkawa narru-wilyakama Kenina-langwa. Biya na-likena arakba-da. Nawurrak-alilikenu...wa. Yijiba-manja ne-yar•da. Biya Jawijibu-wa arakba na-likenuma.

¹⁶ Kembirra eneja nakina Jawijiba neni-rringkama wurrakina akena Benjimine-ka aburruwa-manja nakina. Biya nen-ardijuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nenu-war•dika-murruwa wurrukwalamanja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwamanja alikira. Biya ni-yama, "Wurra-wilyakina wurrumurdakeyina warnumamalya nganyangu-wa alikira," ni-yama. "Kuw-alyubarinama wurrakina ngayuwa-manja memerrkuwilyarra mamawura. Nungkwurraja kema yiki-ngajina bulukwa, yiki-dakina akwa akwala aninga yiku-mena, yiki-larrngkwaburrena adinakba," ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da nenu-wilyakama arakba wurrakina ni-yama-murrada Jawijiba ena-langwu-wa alikira. ¹⁸ Akena aburraja naminjirrakkar•danguma wurrakina mena nenu-wilyakama nakina Jawijiba-langwu-wa alikira. Na-lyangkiyama-bu wurrakina, "Nenaka ngarrenu-wilyakinama yenjerra ebina-langwa angwarnda-da beka-manja narri-lawurrakajuwa-murrlangwa adinubawiya-na! Kembirra dukwa akabu-menama warenja-bawiya-da akabu-ngajinama wurrakina akwa akabu-murrakajinama ngakwurra-langwa dangki-da. Kembirra ngarna akabu-menama ena-langwi-yada ngarnikuminuwar•duwar•da ngarningangkawura-da," na-lyangkiyama-bu wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra narr-akburranga-manja akawiyuwiyeba Jawijiba-langwa-manja alikira, ne-yama wurrakina nakina wa nenikuminuwar•duwar•da, ²⁰ "Marrakba. Engkirrikiyalangwa yirruwa-wa. Yarne-ka yirri-likenuma ebina-wiya yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga. ²¹⁻²² Yirri-likenu-manja kembirra angalyu-wa wilyarra yirrambarringu-manja alyarrngwalyilya yirruma-ngwur•dangmajuwama yirra-langwa beka. Kembirra yirruma-ngwur•dangmajuwamanja makina, yirra-langwa-manja memedirra beka yirri-rringkama yirrakina angwarnda ebina ngarra-kwama adinubawiya aninga-langwa. Dukwa angkaburra narr-akumarnuma akina angwarnda yakwujina? Yarningbale-ka yarna. Kembirra yarna ngarningka yangkwurrangwa yirri-lawurrakajuwama ababurna-langwa arakba ebina angwarnda akwa ngarningka angwurra ababurna angwarnda yirru-wilyakama yarniku-beyindi-yada enikaduwa aninga," ne-yama wurrakina Jawijiba-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

²³ Akena eneja ni-yama nakina aburruwa-wa, "Nara engkirrikuma akinu-wa. Nareka akbar•duma. Dukwa eneja nakina kirrenumin-akumarnuma akina angwarnda Neningkarrawara, nibina-murrada kini-yangmarnkwajinama nungkwurruwa akwa nungwenungwa-da. Yawa, ningu-mangume-ka nganja akina angwarnda adinubawiya aninga-langwa," ni-yama. Kembirra ni-likena nakina akididijungwu-wa akwa nenumanguma Jimiyina akwa nenu-wilyakama arakba nakina wurrrarkwurrkuwenu-wa-da.

Wurrarrkwurrkuwena ne-yebukeyinu-mulangwa aninga Jawijiba-manja

²⁴ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da nen-awiyebajuwa arakba wurrakina arrawu-wa Jawijiba-langwu-wa alikira akwa nenu-kwa akungwa warnik-ajarriyada alika. Akwa nanga-kwa aninga aburra-langwa dangki. ²⁵⁻²⁶ Akwa nenu-maka wurrakina warnik-alyubara-langwa aninga Jawijiba-manja. Aburraja kembirra narri-larrngkwaburranga adinakba wurrakina amurdakijika amurdakijika narru-wilyakama Kenina-langwa kajungwa warniku-kwi-yada nakinu-wa Jawijiba.

Kembirra memerrkuwilyarra-manja mamawura ni-yar•da arakba eneja nakina Jawijiba yakwujina. Aburraja kembirra narr-awiyebajuwa amurdakibina amurdakijika alikira-wa akwa nenu-kwa wurrakina Jawijiba-manja akwa ngawa nawurrak-abuluwendinga nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja enuwa-manja. ²⁷ Kembirra eneja ni-yama nakina, "Laka, karningaba? Ebina-wiya yirru-makama nungkwurra-langwa-langwa nungwenungwa. Laka, nakina neningaba? Nakina neningaba ngawa akwa neniba n-ambilya?" ni-yama.

²⁸ Aburraja ne-yama, "Yirra-langwa nungwarrka nenibe-ka nakina ngawa akwa neningaba," ne-yama. Akwa ngarningka wurrakina nuw-abuluwendinga enuwa-manja, mena nubungkawa nakina-baba.

²⁹ Eneja Jawijiba n-andiyinga akena neni-rringka nakina nenikumarnjenikba Benjimina nibina naburradikba dirndenikba-langwa. Ni-yama, “Naka-bina nibina yirru-makama niyukwujiya nenikumarnjenungwa nungkwurra-langwa-na?” Kembirra niyama nakina Benjiminu-wa, “Ngeniyerriya nungkuwa. Enu-marngkirradina Neningikarawara nungkuwa-manja,” ni-yama.

³⁰ Jawijibe-ka nakina neni-kbarngajume-ka neni-rringka-mulangwa nenikumarnjenikba Benjimina. Akwudangwe-ka ne-yar-danguma angwada. Kembirra ni-lalika akina angalya warenja-bawiye-ka akwa ni-lika ena-langwu-wa angalya akwa nu-ngwadina yakwujina. ³¹ Kembirra n-ajarrijajungwunuma nenumukwurra nu-mungkwur-dinuma angwada nakina akwa ngarningka ni-lawurrada nu-mungbudirrkajungwuna. Akwa nenu-maka nakina wurrukwala-manja warnikuminuwar-duwar-da warniku-wilyakiyada aninga yenjerrickina.

³² Nakine-ka Jawijiba n-enjawurikajungwuma, nakwukawura ni-rrakarjeyuma awilyaba-manja debula umba aburraja waka engka-langwa-langwa wurrakina nuw-angmakayanguma wurrarrkwurkuwena. Aburrajukwaba wurrakina wurrukwala wurruminakina angalya WarningiYijiba warnumamalya nuw-alyubarinuma aninga yakwujina. Wurreyebijeba aburrajukwaba mena na-waranguma wurrakina nara kuw-ambarrina wurruminjirrkangka-manja warnumamalya. ³³ Umba aburraja wurrakine-ka wurrarrkwurkuwena nuw-angmakayanguma akwudangwa Jawijiba-manja nakwurukweyina, narra-maka-mubaba adinakba-kiya wurrakina warnik-ambarringa-langwa. Kembirra Rubina adinuba-wiya n-ambarringa mena-baba neningadinuba-wiya naruma nakina, kembirra Jimiyina-murriya, kembirra arija-langwa Benjimina niyukwujiya-dangwa n-ambarringa. Nuw-angmakayanguma wurruwurrangekburne-ka, naruma-dangwa adinuba-wiya akwa jujuk angerriba niyukwujiya-wa. Umba narri-rringka-manja akina kembirra ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina-da.

³⁴ Eneja kembirra Jawijiba nenu-kwama akina aninga ena-langwa-manja warnikuminuwar-duwar-da umba aburraja narri-lyilyanguma ena-langwu-wa wurrarrkwurkuwena. Akena Jawijiba nakina nenu-kwama angwurra ababurna aninga Benjimina-manja. Arngkumangbala-me-ka aninga Benjimina-langwa-da. Aburraja kembirra nuw-alyubarinuma wurrakina akwa ngawa akubibeka ne-bekeyinuma yanda-langwa nawurraku-bungwurridinuma wurrakina-da.

44

Menarlamba-langwa mibina numi-lyumadu-mulangwa

¹ Kembirra narri-jerrukwa-mulangwa aninga, eneja Jawijiba nakina nen-ardijuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar-duwar-da nibina nenu-war-dika-murruwa wurrukwala warnikuminuwar-duwar-da ena-langwa-manja alikira. Akwa ni-yama nakina enuwa-wa, “Wurramini-lyangburrukawajina mababurna-langwa beka meninganinga,” ni-yama nakina. “Akwa yikamini-lawurrakajina akina ngarningka angwarnda mamurndakakina-manja beka memedirra muwilyuwilyaba-wiya-manja. ² Akwa kum-akumurna ngarningka nganyangwa menarlamba meningilyamarmba mijilba-murra yakwujina nenikumarnjarringba-langwa-manja beka memedirra,” ni-yama Jawijiba. Kembirra eneja nakina nenikuminuwar-duwar-da ni-likena akwa ni-yamama akina nenu-makamurrilangwiya Jawijiba.

³ Mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja Jawijiba nu-mirajanga akwa neni-larrka wurrakina warnungkwarba akwa aburra-langwa dangki. Aburraja kembirra na-likena arakba. ⁴ Akena na-likenu-manja wurrakina arngkidarrba-langwiya, ni-yengbina eneja nakina Jawijiba nibina-manja nenikuminuwar-duwar-da ena-langwa. “Jeyi warenja!” ni-yama nakina. “Wurra-larriya wurrakina warnungkwarba. K-akburra-ka-manja wurrakina, ena ayakwa ka-makina. ‘Kirri-yamarrkama karna nganyangwa-manja nubungkawa?’ ki-yama. ‘Neningabe-ka nakina nungkwurruwamanja akena nungkwurraja kinumini-lawurrakajuwama awurrariya enuwa-wa. ⁵ Mena-burra kirr-angmaduma kirrakina mibina menarlamba meningilyamarmba ena-langwa wuburra mungkwabukwaba numi-yamama? Nara ngarrukwala ngarningerribirra ngarnumamalya e-bekuma makina-langwa, wulkwa enuwa yimbukwa nabalija-baba. Kini-ngayindangu-manja nenik-eningmida-langwa warnumamalya-langwa ne-yama-mulangwa wurrakina, kembirra makina-bina kinuma-manguma kenamu-wilyakajuwi-yada. Karne-ka kirri-yamama awurrariya!’ ki-yamina,” ni-yama Jawijiba nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar-duwar-da kajungwa neniki-yengbi-yada nakina ena-langwa ayakwa wurrakinu-wa wurrarrkwurkuwena.

⁶ Eneja kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-likena akwa nen-akburranga wurrakina. Kembirra arakba nenu-maka wurrakina-manja Jawijiba-langwa ayakwa. ⁷ Aburraja ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Mena-burra ningki-yamina ena ayakwa? Nare-ka yirraja yarna yik-angmada menarlamba nubungkawa-langwa. ⁸ Nungkwaja ningkeningma ningkakina akena yirri-lawurrakajuwama angwarnda Kenina-langwa yangkwurranga ebina yirr-akburrangaruma yirra-langwa-manja beka. Mena-burra yirraja yarna yik-angmadiya alarrngekburna angwarnda ajilba-murra iya akawulda-murra akwa eningerribirra amurndakijika alarrngekburna nungkwa-langwa-langwa nubungkawa? ⁹ Nungkwaja kum-akburranga-manja ningkakina makina menarlamba yirruwilyaba-manja, kembirra ningkakina kini-ngajinama nakina nenungkwarba. Kamba yirrumurndakenena yirrukwala aduwaba nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da yirrababurna-langwa,” ne-yama wurrakina nakinu-wa nenikuminuwar•duwar•da Jawijiba-langwa.

¹⁰ Ni-yama kembirra enamba-langwa nakina, “Eningabe-ka akina ayakwa kirri-yengbinama, akena kirribina yikuma-wilyaka-manja menarlamba kamba kirrakina karnikuminuwar•duwar•da nganyangwa kirruwilyaba-ma yik-ambilyama-da. Umba kirrukwala karningaba yiki-likajama erribirra kirrakina angalyu-wa-da,” ni-yama.

¹¹ Kembirra warenja-bawiya aburraja wurrakina narruma-larrijuwa dangki-langwa beka akwa narrumamurndaku-ngwur•dangmajuma. ¹² Eneja n-andeya numurndamurndirra ambaka-langwa nakina mamurndakakina-manja beka. Adinubawiya nakina n-aburradaduma n-aburangkama naruma-langwa-manja beka, Rubina-langwa-manja. Kembirra nuwilyaba-langwa-manja ngarningka nenikumarnjenikba akwa ngarningka nuwilyaba-langwa-manja n-aburangkama. N-aburangkayina nakina yanda-langwa nenikumarnjarringba-langwa-manja beka num-akburranga mibina menarlamba-da, Benjimina-langwa-manja beka makina-da.

¹³ Aburraja wurrakina wurrarrkwurruwena narringamurndaku-kuwarranga aburra-langwa dumbala mena na-werrikawarriyadinu-murrubaba angwurra. Akwa narrumamurndaki-larnjawudanga beka aburra-langwa ngarningka dangki-wa akwa nalawurradina wurrakina ebinu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa awurrakwulyumida alikira iya warnumamalya arakba-da.

Juda neni-yendabenu-mulangwa nubungkawu-wa Benjimina-langwa

¹⁴ Eneja nakina Jawijiba n-ambilyuma ngawa ena-langwa-manja alikira. Aburraja kembirra ne-yar•da arakba yakwujina wurrarrkwurruwena wurrakina akwa nuw-abuluwenduma enuwa-manja nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja. ¹⁵ Biya, “Miyambena-burra kirri-yamama akina?” ni-yama Jawijiba aburruwa-wa. “Karningbala-burra kirrakina ngayuwa ningubungkawa? Ningeningme-ka amurndakibina nuw-abuwarra-kajungwunama wurrukwala-langwa warnumamalya, akwa kembirra ningeningma amurndakakina eningerribirra kirri-yama-mulangwa kirrakina,” ni-yama nakina.

¹⁶ Eneja ni-yama Juda, “Karukwa. Nara ebina ayakwa yarniki-yengba-langwa nungkuwa-wa. Eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakajuwama awurrariya yirra-langwa akena nara yirraja yarna a-wilyakajuma nungkuwa-manja yarna yarningaba yarnumamalya. Kembirra yirrumurndakeyina aduwaba yirrababurna-langwa nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da arakba, umba nara nuwilyaba nakina nibina numa-manguma makina menarlamba umba yirrababurna-langwa,” ni-yama nakina Juda.

¹⁷ Eneja Jawijiba ni-yama, “A•a! Awurrariye-ka akina. Wurribina wulkwa naruma-wilyakama menarlamba nganyangwa wurrakina yimbukwa nganyangwa warnikuminuwar•duwar•da. Kirrukwala kirrakina yiki-lawurradinama kiringkingyungwurra nungwenungwa-wa,” ni-yama.

¹⁸ Kembirra eneja nakina Juda ni-likena Jawijibu-wa akwadangwu-wa akwa ni-yama, “Yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ambaka,” ni-yama. “Nare-ka awinyambaduma ngayuwa-wa. Ningkakina ningki-yaminama wuburra naruma nubungkawa nibina nilyinginama amurndakenena angalya ababurna-langwa Yijiba-manja-da. ¹⁹ Ningkakina ningki-yamama, ‘Jerriya neniba ngawa nungwenungwa? Umba kinu-wilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?’ ningki-yamama yirruwa-wa-da. ²⁰ Yirraja kembirra yirra-makama yirribina yirra-langwa-langwa nungwarrka akwa nenikumarnjarrka-langwa. Nakine-ka ni-rukwularruma nenyerringka-manja arakba nungwarrka-da. Naka-langwa nawenikba nara nibina, naka yimbukwa neniba ngawa aduwaba duwilyaba-ma-langwa dirndarringba-da. Umba ni-lyelyingminame-ka eneja nungwenikba nakina angwurra-da. ²¹ Nungkwaja yirru-makama yarniku-wilyaka

nakina yangkwurrangwa ningkeni-ngayindangu-mubaba nungkuwa ningkakina ningkeniki-rriingki-yada. ²² Akena yirraja yirri-yamama yirribina, 'Nara nakina a-lalikama nungwenikba, mena keni-lalika-manja nakina kamba nungwenikba kini-jungwu-mubaba-da,' yirri-yamama. ²³ Ningki-yamama kamba nungkwaja, 'Nara-manja nakina nungkwurra-langwa nenikumarnjenungwa a-wilyakama yangkwurrangwa, kamba nara ngarningka awiyebajuma kirrakina enenu-wa alikira nganyangwu-wa-da,' ningki-yamama ningkakina-da.

²⁴ "Yirraja kembirra yirri-lawurradinu-manja nungwarrku-wa akina ayakwa nungkwalangwa yinu-makama nakina-da.

²⁵ "Bi...ya arakba-langwa eneja yirrenu-makama yirra-langwa nungwarrka yarniki-lawurradi-yada yangkwurrangwa Yijibu-wa yarniku-beyindi-yada ngarningka akwala aninga. ²⁶ Akena yirraja yinu-maka nakina, 'Nare-ka. Nara-manja a-likama yirra-langwa nenikumarnjarrka yirruwa-manja, nara kembirra yarna ngi-rriingka nubungkawa. Yiki-likajama yarna wulkwa kini-likaja-manja nenikumarnjarrka enejukwaba yirruwa-manja,' yirri-yamama-da. ²⁷ Eneja ni-yama nungwarrka yirruwa-wa, 'Karningma kirrakina nganyangwa dadingiyarrka Rejila narringaliraku-wilyakama wulkwa wunambilyuma wuniyukwujija-kiya. ²⁸ Nara arakba nibina nuwilyaba. Dukwa ngalaja yingbala arakba yakina nenu-wardanguma-da. Eneja ni-likenuma nakina engku-wa akena nara kini-lawurradina-da. ²⁹ Kembirra yikinu-wilyakina-manja naka nenikuwarrka aduwaba akwa ke-yama-manja awurrariya enuwa-manja, kembirra nganja ningena ki-jungwunama-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa ki-jungwunama ngayuwa ningeniyuwangkwa-da.' Akina-bina eneja nganyangwa nungwarrka yirrenu-makama-da," ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa.

³⁰⁻³¹ Biya ngarningka ni-yama Juda, "Kembirra ki-lawurradina-manja nungwarrku-wa, nara-manja a-wilyakama nenikumarnjarrka, kembirra nakina nungwarrka kini-jungwunama-da. Kini-jungwunama neningangkawura nara-manja a-rriingka nakina niyukwujija a-likama yirruwa-manja-da. Nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra nakina-manja. Neni-yuwangkwa-baba nakina, ngalaja kembirra kenamu-wardena-manja makina mijawara kenami-jungwajiyama makina mijawara nakina-da.

³² "Akwa ngarningka nganja ningenu-makama nungwarrka-manja ngayuwa-bina kin-akwurrajina-mulangwa akwa kini-lawurrakajina-mulangwa nakina enuwa-wa-da. Ningi-yamama, 'Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma nakina ningkinjungwurra, kamba ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa ningkeningangkawura,' ningi-yamama nungwarrku-wa. ³³ Marrakba, ni-larrkaja naka eni-likaja wurrumurdakakina-manja wurrukwalu wurrarkwurrkuwena. Umba ngayuwa nganja yelakwa ningeninikumini-uar-duwar-da nungkwa-langwa. ³⁴ Nara-manja a-lawurrakajuma naka nungwarrku-wa ningena, nare-ka a-lawurraduma-da. Nara-manja naka nenikumarnjarrka nganyangwa a-lawurraduma enuwa-wa eneja kembirra nungwarrka kini-jungwunama nakina-da. Nara kembirra a-ngayinduma akina ningena nganja a-rriingka-da," ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa-da.

45

Jawijiba nenu-maka-mulangwa wurrarkwurrkuwena-manja enuwa-langwa

¹ Eneja nakine-ka Jawijiba nara nakina amiyerra kinu-mungbudirrkajungwuna wurrakina-manja warnikuminuar-duwar-da ena-langwa. Kembirra nenu-maka aburruwa-wa, "Wurri-jadiya-langwa erreku-wa," ni-yama. Aburraja kembirra najadinga wurrakina. Akwa kembirra nara wurribina wurrukwalu yakwujina akini-yada ngawa nenu-maka-manja akina ayakwa enuwa-langwa akwa ni-yama-manja wurrarkwurrkuwenu-wa, "Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba." ² Akena nara kini-lyinga angwada ena-langwa umba nu-ngwadina angwurre-ka. Aburraja wurribina ena-langwa warnikuminuar-duwar-da nuw-engkirrikenuma wurrakina erreku-langwa ni-ringirriyadinuma nakina. Wurrukwalu kembirra wurrakina narri-lyilyanguma akina ayakwa nu-ngwadinu-mulangwa nakina naruma-wa nubungkawa ni-lyinga-murruwa ababurna-langwa angalya Yijiba-manja.

³ Eneja Jawijiba nakina ni-yama wurrarkwurrkuwenu-wa, "Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba. Nungwarrka nakina neniba?" ni-yama. Aburraja wurrarkwurrkuwenu-wa nuw-engkirrika-manja nakina enuwa narrawaringba, nawurrak-akbar-duma wurrakina. Nara kembirra ke-yengbeyina ayakwa.

⁴ Eneja Jawijiba ni-yama nakina, "Kwa, wurri-likaja yangkwurrangwa akwudangwu-wa," ni-yama. Nuw-akwudangwukajungwuna aburraja. Kembirra ni-yama nakina, "Ngayuwe-ka ningena nungkwurra-langwa ningarrkuwenungwa Jawijiba, ningibina

kirra-kwa-murrada wurrukwalu-wa warnumamalya. Kemberra kirrabu-kwama angwarnda akwa bu-wilyakama yangkwurrangwa enenu-wa angalya Yijibu-wa.⁵ Nare-ka nungkwurraja a-werrikawarriyaduma a-lekbijajuma kirra-kwa-mulangwa karna ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya. Neningikarrawara-bina ngini-larrkama ningeniki-lika-langwa ningena yangkwurrangwa-da. Nginu-wilyakama adinakba yangkwurrangwa kajungwa ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya nakina-da.⁶ Mambilyuma arakba wulkwa mamarika iya yinungkwura ngalaja eyukwujiya ena aninga, umba mamangbala mamarika iya yinungkwura yubukwaya ngarningka nilikaja-wiya eyukwujiya kuw-ambilyama aninga. Akini-yade-ka ngawa nare-ka aburraja amaninga-ma amarda a-lungkuwarrijuma warnumamalya mamurndakakina-manja mamarika iya yinungkwura.

⁷ “Ningene-ka nginu-wilyakama eneja Neningikarrawara adinakba yangkwurrangwa kajungwa ka-mamurikajini-yada karna nari-yada murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa, akwa kajungwa yiki-jungwuna-manja nungkwurruwa kuw-ambilyi-yada numirena-murriya arija-langwa.⁸ Nare-ka nungkwurraja yiki-larrkena yangkwurrangwa ngayuwa, umba eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakama yenjerra-da. Ngayuwe-ka ningena nginu-bungkawakama Neningikarrawara ningubungkawa ningaruma-dangwa. Kemberra nganja ningu-bungkawadinama ngayuwa wurrababurna-langwa-manja wurriyukwayuwa wurrubungkawa amurndakenena-manja angalya. Wuburra nibina naruma-dangwa nubungkawa nganjukwaba ningu-bungkawadiname-ka ngayuwa amurndakeyina-manja arakba ababurna angalya enena-manja Yijiba.

⁹ “Ena-wiya arakba wurri-likaja nungwarrku-wa akwa yikinu-makina enena ayakwa nganyangwa. Yiki-yamina, ‘Neningikarrawara nen-akumarnuma nenikuwena Jawijiba nubungkawa ababurna-langwa-manja angalya Yijiba-manja. Kemberra nungkwaja nara ambudiduma umba likaja warenja enuwa-wa,¹⁰ nungkuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa numirena-murriya aburrajukwaba. Yikuwurraku-warakina ngawa nungkwurra-langwa jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ababurna-langwa amurndakijika nungkwurra-langwa angerriba enuwa-wa Yijibu-wa. Yakwujina kirrakina yik-ambilyama Yijiba-manja engemba-manja Kawijina.¹¹ Kemberra yik-ambilyama akwudangwa enuwa-manja kajungwa yiken-akwurrajini-yada nakina. Ngalaja akine-ka aninga kuw-ambilyama eyukwujiya mamangbala-manja ngarningka mamarika iya yinungkwura. Nara eneja a-ngayinduma murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya akwa nungkwurra-langwa bulukwa bulukwa-murriya,’ yiki-yamina kirrakina,” ni-yama Jawijiba. Akina-bu ayakwa nenu-makama nakina Jawijiba wurrarrkwurruwena-manja warniki-lawurrakaji-yada wurrakina ayakwa nungwarringba-wa-da.

¹² Kemberra ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Kirrumurndakeyine-ka yirri-rringkinama ningena amandangwa nungkwurra-langwe-ka ningenikumarnjenungwa Jawijiba. Nungkwajukwaba Benjimina yi-rringkinama ningena Jawijiba.¹³ Yikinu-makina nungwarrka ningena ningubungkawa enena-manja Yijiba, akwa yikinu-makina amurndakenena kirri-rringkinama ababurna-langwa aduwaba, akwa yikinu-wilyakina kwa yangkwurrangwa warenja,” ni-yama Jawijiba nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena-da.

¹⁴ Biya kemberra nen-engkarrnga nakina Jawijiba Benjimina-manja akwa nungwadina arakba nakina. Enejukwaba nakina Benjimina enamba-langwa nungwadina.¹⁵ Kemberra Jawijiba nenumurndak-engkarrnga wurrababurna-langwa wurrarrkwurruwena-manja akwa ngawa nenumurndaki-lawurra-ngka wurrakina angwada-murra nakina. Na-jerridu-manja akina angwada kemberra wurrumurndakakina wurrarrkwurruwena na-lyelyimbukweyinumurra Jawijiba-manja arakba.

¹⁶ Eneja kemberra nakina nubungkawa naruma-dangwa n-engkirrika-manja akina ayakwa ne-yar-du-mulangwa wurrakina wurrarrkwurruwena Jawijiba-langwa Yijiba-manja, ni-lyelyingmame-ka nakina. Akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurrubungkawa na-lyelyingmeyinuma aburrajukwaba wurrakina.¹⁷ Ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Wurra-makina nungkwa-langwu-wa narukuwena-murriya karri-larrnjawudena wurrakina aburra-langwa amurndakijika dangki-manja, akwa ka-lawurradina angerriba Keninu-wa.¹⁸ Akwa wurra-makina kenu-wilyakina nungwena akwa ngawa aburra-langwa wurradidingiyarrngwa akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Ningene-ka ka-kwunama angalya eningaba-dangwa yelakwa Yijiba-manja aburra-langwi-yada akina-da. Ababurne-ka

kembirra aninga aburraja kuw-alyubarinama. Nare-ka wurrakina a-jerrukwama akina aninga," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁹ Akwa ngarningka nenu-maka nakina Jawijibu-wa warniku-wilyaki-yada wurrakina wurrarrkwurrukuwena mukwala marumuruma makangkidikarra mibina na-wilyuwilyakinama amurndakijika angerriba iya angerriba makina. Ni-yama nakina, "Angum-arrkirra jarrangwa mamurndakakina meyebirra angerriba Keninu-wa, kajungwa ka-lawurradina-manja Yijibu-wa wurradidingiyarrngwa akwa wurriyukwayuwa narrkuwena-murriya-langwa kembirra karrawurra-jawudeni-yada makina-manja. Akwa wurra-makina kenu-wilyakina ngarningka nungwena yangkwurrangwa Yijibu-wa aburruwa," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²⁰ Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, "Wurra-makina nungkwa-langwu-wa narrkuwena-murriya, 'Mama yiki-lalikinamanja ababurna-langwa amurndakijika nungkwurra-langwa yakwujina Kenina-manja, mena ababurna-ka amurndakijika eninginingaba yelakwa nungkwurra-langwa akina,' ki-yamina ningkakina aburruwa-wa," ni-yama nakina Jawijibu-wa-da.

²¹ Aburraja kembirra Jekaba-langwa warninikuwena narri-larnjawudanga arakba wurrakina aburra-langwa amurndakijika aburra-langwa-manja dangki. Eneja nakina Jawijiba ni-yamama nakina nubungkawa-langwiya ayakwa akwa nenu-kwama ena-langwa-manja wurrarrkwurrukuwena mamurndakibina makangkidikarra akwa ngawa aninga warnik-alyubari-yada lukwakwa wurrakina. ²² Akwa nenu-kwama ngarningka nakina Jawijiba dadikaduwa dumbala wurruwilyuwilyaba-wiya-manja kajungwa warnik-awiyebi-yada. Umba Benjimina-manja yimbukwa nenu-kwama nakina dumangbala dumbala akwa ngawa 300 angwarnda ajilba-murra. ²³ Akwa nilarrkenuma nakina Jawijiba ababurna-ka amurndakijika eninginingaba EningiYijiba nungwenikba-wa. Aburraja narri-larnjawudanguma kembirra amurndakakina dumemberrkwa-manja dangki. Akwa ngarningka dukwala-manja dumemberrkwa dangki narri-larnjawudanguma wurrakina ababurna-ka aninga eminininingka warnik-alyubari-yada wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna ka-lawurradina-manja wurrakina wurrarrkwurrukuwena karra-wilyakina-manja aburra-langwa wurradidingiyarrngwa iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa nungwarringba angaluba Kenina-langwa akwa Yijibu-wa n-ambilyu-murruwa Jawijiba nakina.

²⁴ Umba lukwuniyawa nara-wiya ka-likena wurrakina wurrarrkwurrukuwena, ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, "Nare-ka a-wurruwirrikbajuma lukwakwa," ni-yama nakina. Kembirra neni-larrka arakba wurrakina. ²⁵ Aburraja kembirra na-likena arakba, narri-lalika akina Yijiba umba na-lawurradina Keninu-wa-da.

Bi...ya yakwujina Kenina-manja ne-yar-da arakba wurrakina. Biya na-lawurradinuma aburra-langwu-wa angalya akwa ngawa nungwarringba-wa Jekabu-wa. ²⁶ Biya ne-yama wurrakina nungwarringba-wa, "Jawijibe-ka nakina neniba ngawa aduwaba! Akwa ni-lyinginama nakina ababurna angalya Yijiba-manja," ne-yama. Akena eneja Jekaba n-arndirndade-ka akwa nenu-minikalyika nakina ebina ayakwa aburra-langwa ne-yengbeyinuma wurrakina enuwa-wa. ²⁷ Umba nenu-makama wurrakina nungwarringba-wa ababurna-langwa ayakwa Jawijiba-langwa. Akwa nenu-wilyakajuwama enuwa-wa mamurndakibina makangkidikarra nenu-kwama Jawijiba kajungwa neniki-liki-yada enuwa akwa ngawa ena-langwa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba Yijibu-wa. Eneja kembirra nungwarringba nu-werringekburada arakba nakina n-engkirikenu-mulanga aburra-langwa ayakwa akwa ni-rringka-mulanga amurndakibina ababurna-langwa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jekaba warninikuwenu-wa, "Nganyangwa nenikuwar-ka Jawijiba neniba ngawa nakina-da. Eningabe-ka akina. Akwa ningi-ngayindenama-ka ki-likajama kini-rringkinama nakina ki-jungwuwa-murruwa ngayuwa ningena-da," ni-yama nakina Jekaba-da.

46

Nawurraki-likenu-murri-langwa Jekaba-murriya Yijibu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jekaba akwa ngawa ena-langwa warnumamalya narruwurra-murndukwama aburra-langwa amurndakijika warniki-liki-yada wurrakina angerriba Yijibu-wa. Namurndaki-likenuma akena adinuba-wiya engembu-wa Biyajiba-wa namurndaki-likenuma. Biya yakwujina Jekaba nakina nenumini-daka bulukwa-murriya Neningikarrawara-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara nibina-murrada nungwenikba-langwa Ajika-langwa. ² Biya kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya

Jekaba nenu-marngkirringkama Neningikarrawara nakina-da. Eneja Neningikarrawara n-ardanga enuwa-wa akwa ni-yama, “Nungkuwa Jekaba!”

Eneja ni-yama Jekaba, “Miyambena?”

³ Eneja kembirra ni-yama Neningikarrawara Jekabu-wa arakba, “Ngayuwa Ningeningikarrawara ningena nungwena-langwa. Nara akbar-duma, umba likaja Yijibu-wa. Yiba-kwunama ningkena wurrababurne-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa akina-manja angalya. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwulumide-ka wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya ke-yaminama. ⁴ Umba ngayuwa ki-likajama ningena yakuwa Yijibu-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ningkakina yakwujina, eneja nakine-ka Jawijiba kin-ambilyama ngawa nungkuwa-manja akwadangwa. Kembirra arija-langwa ambaka-murrumurra nganja kawurraki-lawurrakajinama ngayuwa nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina Neningikarrawara Jekabu-wa-da.

⁵ Aburraja kembirra arakba Jekaba-langwa warninikuwena nen-akumarna nungwarringba iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa wurradidingyarrngwa mamurndakibina-manja ngawa makangkidikarra numa-larrkenu-murrumurra Jekabu-wa adinuba-wiya nibina nubungkawa naruma-dangwa NeningiYijiba. Biya narri-lalika arakba wurrakina Biyajiba ⁶⁻⁷ kajungwa warniki-liki-yada Yijibu-wa. Umba narruwurraku-warakama aburra-langwa bulukwa-murriya akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika amurndakibina narru-manguma wurrakina nuw-ambilyu-wiya yakwujina Kenina-manja. Umba Jekaba nakina nenuwurraku-warakama ena-langwa warninikuwena iya dadiyawenikba akwa warnungkwarba iya wurridarringka wurrumirumirena enuwa-manja.

⁸ Eneja nenikuwenikba Jekaba-langwa nibina numilyengma Rubina ni-likenuma nakina enuwa-manja Yijibu-wa ⁹ akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena aburrubukwurrakujwaba. Warnimikirra wurrubukalakina Yenakwa iya Balu iya Yejirena akwa ngawa Karmi. ¹⁰ Aburrajukwaba Jimiyina akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrakina Jemuwela iya Jamina iya Awada iya Jakina iya Jawura akwa ngawa Jawula. Umba Jawula-langwa dirndenikba DadingiKenina didarringka dakina. ¹¹ Aburrubukwurrakujwaba Libaya akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Kijena iya Kiyada akwa ngawa Marari. ¹² Aburrubukwurrakujwaba Juda akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jela iya Bereja akwa ngawa Jera. Umba wunambilyuma warnikuwabulena Juda-langwa wunenimikirra Era iya Anana neni-jungweyinuma adinuba-wiya Kenina-manja ngawa wunalakina. Umba aburnaja Bereja-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yejirena iya Yamula aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina Yijibu-wa. ¹³ Aburrajukwaba Yijakara akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Dawula iya Buwa iya Jebuba akwa ngawa Jimirena. ¹⁴ Aburrubukwurrakujwaba Jebulina akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jereda iya Elena akwa ngawa Jaliyela. ¹⁵ Wurrumurndakakina wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena Jekaba-langwa yinginumin-arrangbama Liya n-ambilyu-wiya nakina Jekaba Mejubudamiya-manja. Umba ngalaja dadiyawenikba Jekaba-langwa dadimikirra Dayina yingi-rukwularruma ngalajukwaba yakwujina Mejubudamiya-manja. Dirndadikba ngalajukwaba Liya dakina. Kembirra wurrababurna-langwa wurrumurndakakina Liya-langwa wurrabuburrada iya wurrumurndakakina warnikabijada iya wurrebulada akwa ngawa daburradikba Dayina 33 warnumamalya wurrakina-da.

¹⁶ Aburrajukwaba Keda akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurrambilyuma warninikuwena namurndaki-likenuma Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Jebena iya Yaki iya Juni iya Ejibena iya Eri iya Arada akwa ngawa Areli. ¹⁷ Aburrajukwaba Ajera akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena iya darrrkuwarringba dadimikirra Jera namurndaki-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Yimina iya Yijibaya iya Yijibi akwa ngawa Beraya. Umba Beraya-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yebera iya Malkiyela aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina. ¹⁸ Kembirra arakba wunalakina naburradikba-kiya jilba-langwa iya warnikabijada akwa ngawa wurrebulada ¹⁶ warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka jilba dadikuminuwar-duwar-da dakina, dibina Liya-langwa nungwadikba Lebina nanga-kwama dadiyawenikba-manja Liya-manja.

¹⁹ Umba ngalaja dakina Rejila dadingiyenikba Jekaba-langwa yinginum-in-arrangbama wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Jawijiba iya Benjimina. ²⁰ Ngalaja kembirra n-ambilyu-wiya Jawijiba yakwujina Yijiba-manja dadingiyenikba Ajineda narring-arrangbama dakina wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Muneja iya Yibureyima. Umba nakina nungwadikba Ajineda-langwa Badibera nakina. NuMinida nenungkarba nakina WarningiYijiba-langwa warnumamalya, umba ena-langwa angalya Yeliyabulija akina. ²¹ Aburrajukwaba Benjimina-langwa warninikuwena wurumemberrkwa namurndaki-likenuma nungwarringba-manja Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Bela iya Beka iya Ajibela iya Kera iya Neyumena iya Yiyeya iya Rawija iya Mabima iya Wubuma akwa ngawa Arda. ²² Kembirra arakba wunalakina naburradikba-kiya akwa wurumurdakakina warnikabijada Rejila-langwa wurumemberrkwa akwa wurrabiyarbuwa warnumamalya wurrakina-da.

²³ Aburnajukwaba Dena akwa ngawa nenikuwenikba nenimikirra Wujima nenikenu wunalakina Yijibu-wa. ²⁴ Aburrajukwaba Nabudali akwa ngawa ena-langwa wurrubukarbiyarbuwa warninikuwena na-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jajiyela iya Kwuni iya Jejera akwa ngawa Jilema. ²⁵ Kembirra arakba wunalakina wunambilyuma naburradikba Bilya-langwa akwa warnikabijada ngala-langwa wurru-mangbala wurrambilyuma warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka Bilya dadiku-minuwar-duwar-da dakina, dibina Rejila-langwa nungwadikba Lebina nanga-kwama dadiyawenikba-manja Rejila-manja.

²⁶ Umba wurrababurna-langwa wurumurdakakina wurumirumirena Jekaba-langwa namurndaki-likenu-murumurra Yijibu-wa 66-eka warnumamalya wurrakina-da. Akwa ngawa aburrajukwaba wurrangkirngkiyena Jekaba-langwa nawurrakili-kenumurra-da.

²⁷ Umba nara-wiya ka-likena Jekaba-murriya Yijibu-wa wurrakina, eneja Jawijiba n-akumajungwunuma nakina wunambilyuma nenikuwenikba-kiya. Kembirra akini-yada n-ambilyu-wiya ngawa nenyuwangkwa Jekaba Yijiba-manja nakina, enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra akina-manja ngawa angalya Yijiba 70-eka warnumamalya wurrakina-da.

Jekaba-murriya nuw-alambarringa-mulangwa Yijiba-manja

²⁸ Kembirra nakina Jekaba akwa wurrababurna-langwa ena-langwa warnumamalya narri-lalika aburra-langwa angalya Kenina akwa nawurrakili-keni Jawijibu-wa Yijibu-wa. Biya kembirra Jekaba neni-larrka nenikuwenikba Juda ni-lyengmanga nakina adinakba kajungwa neniki-yarrkuwilyaki-yada Jekaba-langwa ayakwa Jawijibu-wa. Eneja kembirra Juda ni-lyengmanga ni-likena arakba nakina-da.

Bi...ya ni-yar-da Yijiba-manja akwa ni-likena angwurra ngawa Jawijibu-wa. Biya ni-yama nakina enuwa-wa, "Nubukwaya arakba nungwarrka, umba nungkwaja likaja engembu-wa Kawijina-wa, kajungwa yikin-akburrangeyini-yada nakina yakwujina," ni-yama.

Aburraja Jekaba-murriya nawurrakili-keni ngawu...wa. Bi...ya nawurraki-yar-da aburrajukwaba Yijiba-manja akwa nawurrakili-keni Kawijina-wa. ²⁹ Umba eneja nakina Jawijiba ni-njawudija ena-langwa-manja makangkidikarra meningaba-dangwa jarrangwa yingum-arrkirrkarnu-murumanja akwa ni-likena nakina angerriba Kawijina-wa nenuminu-wengkarrngarna nungwenikba-wa.

N-alilikenu...wa. Biya ni-yar-da arakba nakina nuw-ambilyu-murumanja Jekaba-murriya Kawijina-manja. Biya nu-kuwabijanga mibina-langwa makangkidikarra akwa n-angkarra nen-engkarrnga nungwenikba-manja akwa nu-ngwadina neningamiyerra. Nungwadungwadina nakinu...wa. Biya kembirra ni-yengminjada ni-jerrukwa arakba ebina angwada-da.

³⁰ Eneja ni-yama Jekaba Jawijibu-wa, "Ningkena yirra-rriengkama arakba nganyangwa-murra menba, akwa ningeningma arakba ningkeniba ngawa ningkena. Kembirra ningeni-jungwangeni-yada ngayuwa arakba-da," ni-yama.

³¹ Umba eneja ni-yengbina Jawijiba ayakwa ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena iya nungwenikba-wa akwa ngawa wurumurdakibinu-wa warnumamalya ena-langwu-wa nawurraki-yar-dangu-murruwa nungwenikba-manja. "Ningi-likajama ningena narumu-wa nubungkawa," ni-yama. "Kembirra kinu-makinama ningena nungkwurruwa-langwa karnumamalya nganyangwa kirri-likenu-mulangwa karna Kenina-langwa ngayuwa-wa aduwaba. ³² Kembirra ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, 'Warne-ka narrukwarrka-murriya nganyangwa narururaku-wilyakama ababurna-langwa jiba iya bulukwa

aburra-langwa Kenina-langwa yangkwurrangwa aduwaba, kajungwa karruwurrak-akukwurraini-yada enena-manja angalya amurndakakina. Warnikakukwurrangwe-ka jiba-murriya wurrakina warnungkwarba. Akwa ngarningka ababurna-langwa amurndakijika aburra-langwa narru-wilyakama yenjerra enenu-wa angalya aduwaba-da,' ki-yaminama ngayuwa narumu-wa nubungkawa-da.

³³ “Umba yiken-ardijina-manja nakina nubungkawa nungkwurruwa-wa, akwa yikeni-yengkilabaja-manja nakina nungkwurra-langwa-langwa warka, ³⁴ yikinu-makina kembirra ebina-murrada ngawa ayakwa enuwa-wa kirrakina. Akwa yiki-yamina ngarningka, ‘Yirra-langwe-ka wurrumirumiranyungwa wurrarumuruma narr-akukwurrajuwamurra jiba iya bulukwa warningangkawura. Akwa yirramba-langwa yarna yarnumamalya yirr-akukwurrainama ngawa jiba iya bulukwa yirrajukwaba. Yirri-yaminjamama akina yirriyukwayuwa-wiya yanda-langwa aduwaba,’ yiki-yaminama karna nakinu-wa naruma nubungkawa. Umba kin-engkirrikaja-manja eneja akina ayakwa nungkwurra-langwa, kembirra nara nakina a-waruma umba yikeni-lalikinama nakina enena-manja aringbirra angalya Kawijina kirr-ambilya-murrumanja karna aduwaba,” ni-yama Jawijiba, nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakenena ayakwa ni-yengbinuma nakina Jawijiba mena-baba neningma na-warena-mulangwa WarningiYijiba warnumamalya ebina warka akwa na-warena-mulangwa ngarningka warnumamalya narr-akukwurrainama-murrumurra jiba iya bulukwa wurrakina-da.

47

¹ Biya kembirra Jawijiba nenu-manga wurrumangbala wurrarrkwurrukuwena akwa na-likena arakba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya. Nuw-alilikenu...wa. Biya ne-yar-da arakba naruma-langwa-manja nubungkawa angalya akwa ni-yama Jawijiba enuwa-wa, “Nganyangwa nungwarrka akwa narrkuwarrka-murriya nawurrakilikenuma wurrakina angaluba yirra-langwa-langwa angalya Kenina yangkwurrangwa. Akwa narruwurraku-warakama wurrakina aburra-langwa jiba-murriya akwa ngawa aburra-langwa amurndakijika-murriya. Wurrangaba-wiya kembirra, ne-yar-duma Kawijina-manja arakba wurrakina,” ni-yama Jawijiba. ² “Umba warnarna wurrukwalaningarra-wilyakama wurrabawura yangkwurrangwa ngayuwa-manja,” ni-yama.

³ Eneja kembirra ni-yama naruma nubungkawa aburruwa-wa, “Amiyambene-ka warka kirru-war-duwar-denama karna?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirr-akukwurrainama jiba-murriya, wuburra arakburakba-kiya yirra-langwa wurrarumuruma wurrumirumiranyungwa ne-yaminjamamurra aburrajukwaba wurrakina. ⁴ Yarna kembirra yirri-likenuma yarnik-ambilyingi-yada enena-manja angalya, mena eyukwujiye-ka aninga yakwujina Kenina-manja akwa nara ebina amarda yirra-langwa-langwa jiba-murriya. Ngarramarrakakinama kembirra nungkuwa-wa kajungwa yiku-kwuni-yada nungkuwa ayakwa yarnik-ambilyingi-yada yarna angaba-manja angalya aringbirra-manja Kawijina,” ne-yama.

⁵ Ni-yama eneja nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Wurrumurndakakina nungkuwa-langwa narrkuwena-murriya akwa nungwena nawurraki-yar-duma arakba, ⁶ kembirra amurndakenena angalya Yijiba aburra-langwa aduwaba. Ab-ambilya kembirra akina-manja angalya Kawijina, ebina eningaba-langwa-langwa angalya Yijiba. Umba wurrakina-manja wurrabarda warka warnungkwarba, kembirra kabumin-akwurrainama akwala jiba-murriya wurrakina,” ni-yama nakina Jawijibu-wa.

⁷ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-lawurradina nungwenikba-wa nen-angkarna nakina akwa nenu-wilyaka enejukwaba narumu-wa nubungkawa. Eneja kembirra nakina Jekaba n-akwudangwukajungwunuma enuwa-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja.”

⁸ Eneja ni-yama naruma nubungkawa Jekabu-wa, “Mambarngarna mamarika iya yinungkwura ningkena ningk-ambilyuma?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ningene-ka ningu-marrawaruma engku-wa iya engku-wa angalya 130 mamarika iya yinungkwura. Ningi-yaminjamame-ka ngawa yanda-langwa aduwaba. Umba muwurrurriya-wiya mamurndakakina mamarika iya yinungkwura ning-ambilyuma yambawura. Nare-ka wuburra nganyangwa numirarka-murriya ki-yama k-ambilya ningakina. Nganyangwa numirarka-murriya nuw-ambilyumurra mababurne-ka meninginingaba-wiya mamarika iya yinungkwura akwa engku-wa iya engku-wa angalya na-marrawaruma wurrumurndakakina,” ni-yama nakina Jekaba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

¹⁰ Biya kembirra nara-wiya Jekaba keni-lalika nakina naruma nubungkawa ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja,” ni-yama. Biya ni-yengbinu-mulangwa nakina lukwuniyawa akina ayakwa, ni-likena arakba neni-lalika nakina naruma nubungkawa-da.

¹¹⁻¹² Eneja kembirra nakina Jawijiba nenu-kwa angalya eningaba-langwa-langwa nungwenikba-wa iya wurrarrkwurrukuwenu-wa, ebina-langwiya ayakwa nenu-makamulangwiya adinuba-wiya naruma nubungkawa enuwa-manja. Akine-ka angalya eningaba akwudangwa nuw-ambilyumurra angalya aminuwurrakwilyumida alikira iya warnumamalya emikirra Ramijeja. Akwa nenu-kwama nakina ngarningka aninga nungwenikba-wa iya ena-langwu-wa wurrarrkwurrukuwena akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya nungwenikba-langwu-wa, wurrarumuruma-langwa akwa angerriba arrawu-wa wurriyukwayuwa-wa. Nakina-bina Jawijiba nenu-mamurikajuwama wurrumurndakakina ena-langwa warnumamalya yakwujina Yijiba-manja, kajungwa warnik-ambarringi-yada arakba warningaba wurrakina awilyaba-manja-da.

Nuw-ambawuradinu-mulangwa aninga

¹³ Akini-yada ngawa nare-ka ebina aninga, mena muwurrariya-wiya ngawa mamurn-dakakina mamarika iya yinungkwura. Umba aburraja wurruminakina angalya warnu-mamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Yijiba-manja akwa ngawa Kenina-manja namurndaku-mureyanguma akwa namurndak-ayuwayanguma angwurra wurrakina-da. ¹⁴ Biya nawurraki-likenuma wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya Jawijibu-wa akwa nenu-kwama wurrakina angwarnda enuwa-wa kajungwa neniku-kwi-yada nakina arrkala aninga. Kembirra nakina eneja Jawijiba nenu-kwama aninga ebina narr-akumarnuma WarningiYijiba warnumamalya adinakba eninganinga-langwa-manja alikira ebina-wiya nuw-ambilyu-wiya aruma aninga Yijiba-manja. Biya nu-wilyakama nakina ebina angwarnda nu-mangu-mulangwa aburra-langwa angerriba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya.

¹⁵ Ne-yaminjamama wurrakina ngawu...wa. Bi...ya akine-ka angwarnda na-jerriduma arakba ababurna-manja angalya Yijiba akwa Kenina-manja. Aburraja kembirra wur-rumurndakibina WarningiYijiba warnumamalya nawurraki-likenuma Jawijibu-wa akwa neni-yukwamajuwama aninga-wa. “Yirru-kwunama-ka aninga,” namurndaki-yamama. “Nara yarna ambambilyuma murumureya akwa a-jungwuma. Angwarnde-ka yirra-langwa na-jerriduma arakba akina, kembirra yirru-mamurikajina yirraja aduwaba,” ne-yama.

¹⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “Wurrumurndaku-wilyakina kembirra yangkwurrangwa nungkwurra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya. Nara ebina angwarnda nungkwurra-langwa. Kembirra aminakina-langwa yirru-kwuna amurndakakina kajungwa ka-kwuni-yada ngayuwa aninga nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijiba. ¹⁷ Kembirra narruwurraku-warakama aburra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya enuwa-wa akwa kembirra nenu-kwama nakina arrkala aninga-da. Makini-yada ngawa mamarika nakina Jawijiba nenu-kukwama aninga. Aburraja kembirra nenu-kwama dumurndakibina jarrangwa iya jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ngawa dangki aburra-langwa. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina enuwa-wa-da.

¹⁸ Bi...ya mingki-yada ngarningka mamarika nawurraki-likenuma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa akwa ne-yengbinuma ayakwa enuwa-wa. “Yirra-langwe-ka angwarnda yirrumini-jerridume-ka yarna arakba,” ne-yama. “Akwa ngarningka yirra-langwe-ka bulukwa-murriya nungkwa-langwa kembirra amurndakakina arakba aduwaba. Nare-ka yarna abuwarrkama enena ayakwa umba amandangwa ngarra-makinama. Nara ebina yarna ngu-wilyakama awilyuwilyaba yarniku-kwi-yada nungkuwa-wa. Enena awilyaba yirra-langwa yarnumadangkwa akwa yirra-langwa angalya-da. ¹⁹ Nara a-lalikama umba yirru-mamurikajina yirraja, marrakba, nari-yada a-jungwuma yarna. Nara kajukwaba a-lalikama enena yirra-langwa angalya eyebirra. Beyindena yirruwa akwa ngawa yirra-langwa angalya, akwa kembirra yirru-kwuna aninga aduwaba. Kembirra yirraja yarna yirruwa naruma-langwa nubungkawa yarnumamalya yarnikuminuwar-duwar-da arakba akwa ngarningka amurndakenena angalya yirra-langwa ena-langwa amurndakenena kajukwaba arakba-da. Yirru-kwuna nungkwaja kembirra aninga aduwaba kajungwa nari-yada a-jungwuma umba yarniba yik-ambilyi-yada ngawa. Akwa ngarningka akwala amadidira yirru-kwuna kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada amaninga amarda yirra-langwa-manja ajiringka, kajungwa nari-yada arakba ambilyuma eyebirra akina,” ne-yama wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa-da.

²⁰ Kembirra eneja nakina Jawijiba nenuminu-beyindanguma amurndakibina angalya nuw-ambilyu-murrumurra Yijiba-manja naruma-langwa nungkwawa. Umba mamurndakibina mamarika iya yinungkwura yuwurruwurrariye-ka yakina ngawa. Aburraja kembirra wurrumurndakibina WarningiYijiba warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya na-makwunuma ebina angalya aburra-langwa aburra-langwu-wa naruma nubungkawa, yanda-langwa amurndakibina kembirra angalya ababurna-langwa ena-langwa arakba-da. ²¹ Eneja Jawijiba nakina nu-beyindanguma warnumamalya WarningiYijiba wurrababurna-langwa kajungwa warnikuminuwar-duwar-da naruma-langwa nubungkawa kuw-ambilyi-yada arakba wurrakina. ²² Akena nara angalya kinu-beyindanga nakina WurruMinida-langwa warnungkwarba yimbukwa. Aburraja wurribina WurruMinida warnungkwarba nara ka-makwuna ebina aburra-langwa angalya, mena nakina naruma nubungkawa nenukwama angwarnda warniku-beyinda-langwa wurrakina yimbukwa aninga umba nara wurrukwalu-wa kenu-kwa nakina.

²³ Eneja kembirra ni-yama nakina Jawijiba WarningiYijibu-wa warnumamalya, "Kwuja!" ni-yama. "Ningenuminu-beyindanguma naruma-langwa nubungkawa nungkwurruwa karnumamalya akwa ngawa nungkwurra-langwa angalya. Wiya, amurndakenena kembirra nungkwurra-langwa amadidira kajungwa yikilungkuwabijini-yada ngarningka. ²⁴ Arija-langwa kembirra ka-lungkuwarreyina-manja amurndakakina amaninga akwa yiku-mena-manja, kembirra nungkwurra yikinu-kwuna akwala nubungkawu-wa kirrakina. Yikuma-mena-manja mamangbala beka kirrakina, kembirra muwilyaba yikinu-kwuna kirrakina enuwa-wa. Umba akwala yikuminambilya akina nungkwurra-langwi-yada yik-alyubarini-yada nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya. Akwa ngarningka yik-akumurna adinakba akwala kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada ngarningka arija-langwa akina," ni-yama nakina Jawijiba wurrumurndakakina-wa warnumamalya-da.

²⁵ Aburraja ne-yama enuwa-wa, "Yirr-enibikama nungkuwa yarna yarnumamalya, akwa ningki-yamama ngarningka eningaba yirruwa-manja. Kembirra yirraja yarna arakba naruma-langwa nubungkawa yarnikuminuwar-duwar-da yarnumamalya-da," namurndaki-yama wurrakina-da.

²⁶ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-yarrkakumarna ayakwa WarningiYijiba-langwa warnumamalya amurndakakina-langwa angalya aburra-langwa-langwa. Ni-yama nakina nenu-makama wurrababurna-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja yakwujina Yijiba-manja, "Mababurna-langwa mamarika yikuwurra-murndukwuna-manja ebina amaninga yiki-lungkuwabijinamurra kirrakina, kembirra akwala yikinu-kwunama narumu-wa nubungkawa. Yikuma-wilyakina-manja mamangbala beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama muwilyaba ena-langwi-yada. Akwa ngarningka yikuma-wilyakina-manja mememberrkwa beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama mambilyuma ena-langwi-yada makina. Yiki-yaminjaminama ngawa kirrakina mababurna-langwa mamarika yikuwurra-murndukwuna-manja nungkwurra-langwa amaninga," ni-yama Jawijiba nakina-da. Akwa enena ayakwa Jawijiba-langwa nuw-ambilyama ngawa aduwaba-da. Ababurna-langwa angalya Yijiba-manja naruma-langwa nubungkawa amurndakakina-da. Wulkwa WurruMinida warnungkwarba yimbukwa nara kenu-kwa aburra-langwa angalya narumu-wa nubungkawa-da.

Jekaba nenumini-yarrkilalika-mulangwa ayakwa Jawijiba-manja

²⁷ Aburraja wurrumurndakibine-ka warnumamalya WarningiYijireyila kembirra nawurrak-ambilyuma yakwujina ngawa Kawijina-manja akina-manja angalya Yijiba. Ne-yaminjamamurra nuw-ambambilyumurra warningaba ngawa, yanda-langwa naminda-aburnadinume-ka aninga iya amurndakijika iya jiba-murriya akwa angwarnda wurrakina-da. Akwa ngarningka wurrababurna arakba wurriyukwayuwa narra-wilyakamurra wurrakina warnumamalya WarningiYijireyila-da. ²⁸ Umba Jekaba n-ambilyuma nakina yakwujina 17 mamarika iya yinungkwura. Umba neniyuwangkwe-ka arakba nakina, mena n-ambilyumurra 147 mamarika iya yinungkwura. ²⁹ Kembirra neniki-jungwangena arngkidarrba nakina akwa nen-ardijuwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Eneja Jawijiba ni-likena nakina nungwenikba-wa Jekabu-wa.

Eneja ni-yama Jekaba enuwa-wa, "W-akuma nungkwa-langwa ayarrka malakena-kiya-manja nganyangwa makarra wilyarra, kajungwa ki-yarrkakumurni-yada ningkakina ayakwa akwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa yi-makina arakba amandangwa nari-yada a-rungkwabuma nganyangwa ningenumadangkwa yelakwa enena-manja angalya Yijiba. ³⁰ Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa yiku-rungkwabini-yada ngayuwa ebina-manja ngawa angalya

nawurraki-rungkwabajungwunu-murrumanja nungwarrka iya numirrarka-murriya aburrajukwaba. Nungkwaja kembirra yiku-wilyakinama ngayuwa yadada angerriba akinu-wa angalya Keninu-wa-da," ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa-da.

Eneja ni-yama Jawijiba, "Yawa. K-engkirrikajama ningena ngayuwa nungkwa-langwu-wa ayakwa," ni-yama.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, "Ki-yarrkakumurna ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma."

"Amandangwa," eneja ni-yama Jawijiba, akwa n-akumarna ena-langwa ayarrka nungwenikba-langwa-manja makarra wilyarra akwa ni-yama, "Ningi-yarrkakumurnama enena ayakwa. Ki-jungwa-manja ningkakina, kembirra yiba-wilyakinama ningkena Keninu-wa akwa yiba-rungkwabinama yakwujina-da," ni-yama nakina Jawijiba nungwenikba-wa-da.

Kembirra n-engkirrika-manja eneja Jekaba akina ayakwa nenikuwenikba-langwa, kembirra neni-yangmarngkwajuwa arakba Neningikarrawaru-wa, nu-murrkwulinga-murrumanja ena-langwa-manja ngawa mamukumungkwulinga-manja nakina-da.

48

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa Yibureyimu-wa akwa Muneju-wa

¹ Bi...ya aburraja wurrukwalu nenu-makama arakba Jawijiba-manja n-angbilyuwadu-mulangwa ena-langwa nungwenikba. Eneja kembirra neniliraku-manga Jawijiba ena-langwa warnikuwabulena wunenimikirra-kiya Muneja iya Yibureyima, akwa nabukilikenana wurrubukalakina angerriba Jekaba-langwu-wa angalya kajungwa warniki-ngarriyada enuwa-wa. ² Biya nabuki-yar•da wurrubukalakina Jekaba-langwa-manja angalya, akwa kembirra aburraja wurrukwalu nenu-makama arakba Jekaba-manja nilikenu-mulangwa nenikuwenikba yenjerrikina kajungwa neniki-rringki-yada nakina. Eneja nakine-ka neni-yuwangkwa nu-murdakayuwayanguma arakba. Akena neni-rringka-manja nakina nenikuwenikba Jawijiba ni-rrakarjiyinga nakina nu-murrkwulmulangwa ena-langwa-manja mamukumungkwulinga.

³ Ni-yama nakina Jekaba nenikuwenikba-wa, "Arakba-wiya Neningikarrawara nibina narrubuda nilyengma n-abilyerrikajungwunuma nakina ngayuwa-manja ning-ambilyu-wiya Kenina-manja. Nakine-ka Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa ngayuwa-manja ebina-manja ngawa angalya Luja, ⁴ akwa ni-yama, 'Yibakwunama ningena wurrababurna wurriyukwayuwa nungkwa-langwa, kajungwa kawurrakwulumidadini-yada nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurriylimberkwyuluma warnumamalya wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba wurrakina. Umba ka-kwunama enena angalya wurrumurdakakinu-wa warnikinikaduwa numirena-murriya aburra-langwi-yada akina eningangkawura,' ni-yama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa-da," ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina. Akena akine-ka angalya Luja ngala-langwa emikirra Bedela aduwaba.

⁵ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, "Umba wunalakina nungkwa-langwa nenikuwena-kiya Yibureyima akwa Muneja nganyangwe-ka wunalakina. Nenu-rukwularrinuma yelakwa enena-manja ngawa angalya Yijiba nara-wiya ki-yar•danga ngayuwa. Umba wunalakina-kiya wuburre-ka Rubina iya Jimiyina nganyangwa-kiya nenikuwarrka-kiya neni-yaminama wunalakina Yibureyima akwa Muneja. ⁶ Kawilyakina-manja ningkakina wurrukwalu ngarningka nenikuwena-murriya, nara arakba nganyangwa wurrakina. Wulkwa Yibureyima-kiya nganyangwa wunalakina. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa wunalakina nenikuwena-kiya nungkwa-langwa Yibureyima iya Muneja wuneningadinuba-wiya kenu-menama akwala amurdakijika nganyangwa. Wurrukwalu nenikuwena-murriya ka-wilyakina-manja ningkakina arija-langwa nareka a-manguma wurrakina. Wulkwa karra-kwuna-manja arija-langwa wunalakina Yibureyima-kiya karru-menama wurrakina-da," ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa.

⁷ Biya ni-yama ngarningka neni-yuwangkwa Jekaba Jawijibu-wa, "Ngayuwa ningi-yaminama enena, mena dirndena Rejila dadingilarrngekburna dadingiyarrka nganyangwa dakina. Kembirra yingi-jungwu-manja dakina arakba-wiya ninguwerrikawarriadinume-ka nganja ningakina. Ngalaja yingi-jungwuma dakina Kenina-manja ebina-manja ngawa angalya akwudangwa Eburada akini-yada ngawa ningilawurradinu-manja ningakina lukwakwa Mejubudamiya-langwa. Umba ningingarungkwabama dakina ajiringka-manja mibina-manja ngawa mamurukwa akwudangwa numu-likenu-murrumanja Eburadu-wa makina-da," ni-yama Jekaba nakina Jawijibu-wa

nenikuwenikba-wa. Akena akine-ka angalya emikirra ngala-langwa Eburada adinuba-wiya umba emikirra Bediliyema akina aduwaba.

⁸ Biya neni-rringka-manja nakina Jekaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima akwa Muneju-wa, ni-yama nakina Jawijibu-wa, “Wunumiyambena-kiya wunalakena wunenungkwarba-kiya?” ni-yama nakina.

⁹ Eneja ni-yama Jawijiba, “Nganyangwe-ka wunalakena nenikuwarrka-kiya, nginukwa-mulangwa Neningikarrawara yelakwa enena-manja angalya Yijiba,” ni-yama.

Eneja ni-yama Jekaba, “Wurralliraku-wilyaka yangkwurrangwa ngayuwa-wa kajungwa ki-yengbi-yada ngayuwa ayakwa nganyangwa eningaba eningilyamarmba aburnuwa-wa,” ni-yama. ¹⁰ Ngalaja menba nenyuwangkwa-langwa muwurrariye-ka makina muwarrngkabiyya. Nara nakina kin-andeya angwurra mena n-eniyuwangkidinu-mubaba arakba nakina. Kembirra eneja nakina Jawijiba neniliraku-wilyaka wunalakina Yibureyima akwa Muneja nenyuwangkwa-wa akwudangwu-wa. Umba nakine-ka nenyuwangkwa nenilirak-engkarrnga akwa neniliraki-lawurangka wunalakina-manja-da.

¹¹ Ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa, “Ningi-lyangkiyama-bu ngayuwa nara-bu yibar-rringka nungkuwa. Akena eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ningenikirringka nungkwa-langwa wuniyukwujiya-kiya,” ni-yama.

¹² Kembirra eneja Jawijiba neniliraki-rndirra wunalakina nungwenikba-langwa akwa n-abuluwendinga nungwenikba-manja akwa n-engmudirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-manja nakina. ¹³ Biya kembirra ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa warnikuwabalena, “Yibureyima, jeyi likaja, nginakilarrina nenyuwangkwa-manja nekalyarra-langwa. Umba nungkwaja, Muneja, yadada likaja nekbudu-wa,” ni-yama. Aburnaja neni-likena neni-nginakilarrina yalina iya yalina nenyuwangkwa-manja.

¹⁴ Akena eneja nenyuwangkwa Jekaba ni-lawulawaja akwa ni-kilyangbaka ayarrka ena-langwa, akwa nekbuda-langwa n-akumarna Yibureyima-langwa-manja aringka, mameka nakina niyukwujiya. Umba nekalyarra-langwa n-akumarna nakina Muneja-manja, nibina numangaruma-manja.

¹⁵ Kembirra ni-yengbina arakba nakina nenyuwangkwa ena-langwa eningaba ayakwa eningilyamarmba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa akwa ni-yama, “Nganyangwa numirarka Aburiyama iya nungwarrka Ajika nenumini-yarrkuwarakama wunalakina Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja nibina-murrada Neningikarrawara ngin-akukwurrajuwama ngayuwa ningiyukwujiya-wiya yanda-langwa ning-eniyuwangkwidinuma arakba ngayuwa aduwaba.

Kembirra eni-yamina arakba eningaba nibina-murrada Neningikarrawara wunalakena-manja wunenjarrngalyilya-kiya.

¹⁶ Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ngini-didirrakama ngayuwa awurrariya-langwa,

kembirra eni-yamina nakina eningaba wunalakena-manja enejukwaba.

Ngalaja nganyangwa ekirra ak-ambilya akina wunalakena-kiya-manja wunenjarrngalyilya-kiya,

akwa ngarningka numirarka-langwa ekirra iya nungwarrka-langwa ekirra ngalajukwaba.

Kembirra aburnaja ken-akumajungwuni-yada wunalakena aburna-langwa wurriyukwayuwa wurrababurna akwa ngawa wurrumirarrngwa aburnalangwa wurrababurna aburrajukwaba,”

ni-yama nakina Jekaba-da ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa-da.

¹⁷ Umba eneja nakina Jawijiba nu-werrikawarriyade-ka nakina nungwenikba nikilyangbaka-mulangwa ena-langwa ayarrka ekbuda Yibureyima-langwa-manja aringka. Kembirra nenumini-rndirra Jawijiba ayarrka nungwenikba-langwa kajungwa kinukuwarrukwajuwi-yada Yibureyima-langwa-langwa aringka angerriba Muneja-langwu-wa. ¹⁸ Akwa ni-yama nakina nungwenikba-wa, “Nara akina e-yamama. Naka-bina naruma numilyengma-da. Umba w-akuma nungkwa-langwa ekbuda ayarrka naka-manja,” ni-yama.

¹⁹ Eneja ni-lyangkilyuwaka nungwenikba. “Ningeningme-ka ningena,” ni-yama. “Muneja-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurriylimberkwulyumida wurriylimberkuwilyaba kuw-ambilyame-ka wurrakina aburrajukwaba. Umba nenikumarnjenikbe-ka nakina angwurra-ka kin-ambilyama naruma-da, akwa ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa ka-wurrakwulyumidadinama wurrakina yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurriylimberkwulyumida warnumamalya wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

²⁰ Kembangira akwala ngarningka ayakwa eningaba eningilyamarmba ni-yengbinuma Jakaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima-kiya. Ni-yama nakina, “Keni-yengbina-manja warningerribirra WarningiYijireyila warnumamalya eningaba ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya aburra-langwa, kembangira karri-yengbijinama wurrakina nungkwurna-langwa ekirra. Akwa ke-yaminama wurrakina,

‘Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja aduwaba, wuburra laka arakba-wiya ni-yamama nakina eningaba wunalakina-kiya-manja Yibureyima-manja akwa Muneja-manja,’ ke-yaminama wurrakina-da,”

ni-yama nakina Jakaba. Umba ni-yengbinu-manja amurndakakina ayakwa neni-lyengmajuwama nakina Jakaba neningadinuba-wiya Yibureyima, umba Muneja neni-arjikkama nakina-da.

²¹ Biya ni-yama nakina Jakaba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa, “Yi-rringkinameka ningena ki-jungwunama arngkidarrba ningena. Umba eneja Neningikarrawara kin-ambilyama nakina nungkwurruwa-manja akwa yikeni-lawurrakajinama kirrakina akinu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa arakba-wiya nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa. ²² Nganja yirra-kwunama ngayuwa Jekema angalya ebina angakarjiyinga nungkwa-langwi-yada. Nara a-kwama akina angalya eningaba nungkwa-langwu-wa narrkuwena-murriya umba yirra-kwunama akina nungkuwa-wa. Arakba-wiya ngayuwa ningarra-murrakajuwama awinyamba-ma akina angalya WarningAmara-langwa warnumamalya. Umba aduwaba nungkwa-langwa arakba akina angalya-da,” ni-yama Jakaba Jawijibu-wa nakina-da.

49

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa warninukuwenu-wa

¹ Biya kembangira nakina Jakaba nenuwurrak-ardijuwa ena-langwu-wa warninukuwena akwa ni-yama, “Kwa, wurruwurraki-likaja ngayuwa-wa akwa wurruwurrar-murndukwa yelakwa ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa ki-yengbini-yada ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina. “Ngayuwa kawurraku-makinama ayakwa ka-engekburakajungwuna-mulangwa arija-langwa nungkwurra-langwi-yada iya nungkwurra-langwi-yada wurriyukwayuwa iya nungkwurra-langwi-yada wurrumirumirenungwa akwa aburra-langwi-yada wurriyukwayuwa aburrajukwaba akina,” ni-yama neni-yuwangkwa Jakaba.

² Nakina neni-yuwangkwa Jakaba nu-wilyakamurra ambilyuma ekirra. Awilyaba ekirra Jakaba akina, umba awilyaba ngarningka nenu-kwama Neningikarrawara aruma ekirra Yijireyila akina. Biya ni-yama nakina warninukuwenu-wa, “Wurruwurrar-murndukwuna kajungwa yik-engkirrikaji-yada enena ayakwa nganyangwa.

W-engkirrikiya ningungwenungwu-wa Yijireyilu-wa,”

ni-yama. Kembangira ni-yengbinuma arakba nakina aburruwa-wa wurruwilyuwilyabawiyu-wa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa kini-jungwunu-wa nakina. ³ Ni-yama nakina adinuba-wiya Rubinu-wa,

“Ningkena Rubina ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkenikuwarrka.

Ningki-rukwularru-manja ningkakina kembangira aburraja warningma arakba warnumamalya ningingbuda ningnungkwarba ningena ngayuwa-da.

Umba nungkwaja ningkarrubuda angwurra wurrumurndakenena-manja narrkuwena-murriya ningk-ambilyamurra ningkenikuwarrka aduwaba.

⁴ Akena nungkuwa yimini-yamama awurrariya ningku-mungkwulu-mubaba nganyangwa-manja dadikuminuwar-duwar-da didarringka.

Akwa nare-ka k-errukwulina ngayuwa-wa nungkwa-langwu-wa ningungwena.

Nungkuwe-ka ningkena wuburra laka yaruma yelyukwa yibina nare-ka ngarna a-bungkawakama,

mena nare-ka warningerribirra warnumamalya a-bungkawakama ningkakina ningkenumamalya nungkwajukwaba-da.

Kembangira akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina, nare-ka arakba ningkakina ambilyuma ningkaruma wurrumurndakenena-manja narrkuwena-murriya-da, umba ningkiyukwujiya k-ambilyama ningkeningangkawura ningkakina-da,”

ni-yama Jakaba Rubinu-wa.

⁵ Biya kembangira ni-yengbina Jakaba amurndakenena ayakwa wunalakina-kiya-wa warnikuwabulena-kiya Jimiyinu-wa iya Libayu-wa. Ni-yama nakina,

“Kinalakena Jimiyina akwa Libaya duwilyaba-mulangwa dirndenungwa.

Umba nungkwurnaja arakba kinu-wilyakinama kaliwanga engbudi-yada awinyamba.

⁶ Akena nara nganja ningena e-yakajuma nungkwurnuwa-manja yikini-lyelyimbukweyina-manja kinalakina amurama-langwiya.

Nare-ka ningena ambarruma ayakwi-yada nungkwurnuwa-manja, mena kin-awinyambadinu-manja kinalakena kinadiyerra-manja kirra-wardanguma wurrukwala warnungkwarba, akwa ngarningka akwala bulukwa kini-rrengmurnirnakwama abadakalya-manja.

⁷ Kembirra awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurna-langwa akina, mena kini-ngayindenama ngawa kinalakina awinyamba akwa kinu-werrikardadinama ngawa kinalakina-da.

Kinubardijena-kiye-ka ngawa kinalakena kinenungkwarba-kiya-da.

Ningene-ka kembirra k-errbalijinama nungkwurna-langwa warnumamalya angerriba iya angerriba WarningiYijireyila-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra-da,”

ni-yama Jakaba wunalakina-kiya-wa Jimiyinu-wa iya Libayu-wa.

⁸ Biya kembirra ni-yengbina Jakaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Juda. “Nungkwaja Juda,” ni-yama, “aburraja nungkwa-langwa narrkuwena-murriya kabi-yangmarnkwajinama ningkakina.

Ka-likajama kuw-abuluwendama nungkuwa-manja wurrakina, mena ningkingbuda-baba ningkakina-da.

Nungkwaja ka-rndirrkina wurrukwala-manja warnumamalya kabu-wirrikbina-murrumanja ningkakina.

Ka-majinginama wurrakina ayarrka-murra yambiya-manja ningkakina-da.

⁹ Ningkakine-ka wuburra yiningerriberriba yiningbala ningki-yaminama aduwaba-da.

Yakine-ka yiningbala kini-lawurradinama ena-langwu-wa medirra ka-wardena-mulangwa yukwala yinungungwangba.

Kini-lawulawajinama ena-langwa alika yibina kin-errikerrikarrngina-mulangwa akwa kinu-mungkwulama yakina.

Akwa akini-yada nare-ka ngarna a-mirajangajuma yakina, mena yabarda awinyamba yakina-da.

¹⁰ Nungkwaja nungkuwa Juda ku-bungkawadinama ambaka-murra ningkena.

Aburrajukwaba numirena-murriya warnikinikaduwa ka-bungkawadinama.

Ke-yaminjaminama yanda-langwa nubungkawa naruma-dangwa kini-yar•denama nakina enena-manja angalya.

Umba aburraja wurruwurrakwulumida warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina enuwa-wa, karru-wilyakinama ababurna amurndakijika kajungwa kenu-kwuni-yada enuwa-wa.

Akwa ngarningka kuw-abuluwendama enuwa-manja wurrakina mena warningma wurrakina naruma nakina-da.

¹¹ Nungkwaja ki-yaminama ningkakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya numinababurna akwurena eninginingaba.

Amurndakakina akwurena ena-langwa kuw-arumidinama. Umba eneja kining-ararikinama ena-langwa menba diyukwujiya dangki akinu-wa ememeka akwurena eningaba-dangwu-wa.

Akwa kining-ajirrenama ena-langwa dumbala akwurena-langwa-murra amalyirra, mena ababurna-baba amalyirra akwurena-langwa akina-da.

¹² Umba ngalaja ena-langwa menba kum-abyidinama makina kini-bekina-mulangwa amalyirra akwurena-langwa.

Akwa ngarningka ena-langwa akarrnga ka-kwulyarriyiname-ka akwulyadada kini-bekina-mulangwa nakina milka-da,”

ni-yama Jakaba nenikuwenikba-wa Juda.

¹³ Biya kembirra ni-yengbina Jakaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jebulina.

“Jebulina,” ni-yama, “nungkwaje-ka k-ambilyama akwudangwa makarda-manja ningkakina.

Akine-ka angalya nungkwa-langwa ka-lawurradinama Jayidina-langwa angalya.

Ngalaja mijiyanga kumu-likajama kum-awiyebenama ngala-langwu-wa abalmungwur•da-da,”

ni-yama Jakaba nenikuwenikba-wa Jebulina.

- ¹⁴ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Yijakara. Ni-yama,
 “Umba ningkakine-ka nungkwaja Yijakara ki-yaminama wuburra duwilyaba dangki yingu-warenama warka.
 Dakine-ka dangki yingu-kuwamurrkwulama wilyarra umba ngalaja beka mambilyuma yalina iya yalina yingamu-wilyarrakinama makina,
 mena nara-baba dakina a-ngayinduma a-wilyakama malakina beka ngala-langwa-manja mirirra-da.
- ¹⁵ Akena kingu-mirajanginama akwa kinguma-wilyakinama malekbina beka-kiya ngala-langwa-manja mirirra, mena eningaba-baba angalya akina-da.
 Umba dakine-ka wuburra dangki nungkwaja ki-yaminama ningkakina kaminuwar-denama warka wurrukwala-langwa ningkakina-da,”
 ni-yama Jekaba ena-langwu-wa nenikuwenikba Yijakara.
- ¹⁶ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Dena. Ni-yama,
 “Umba nungkwaje-ka ningkakina Dena ki-lyanguwerribikajungwunama nungkwalangwa-langwa warnumamalya warningaba-murrikba akwa wurruwurrariyamurrikba wurrakina.
 Umba nungkwa-langwa warnumamalya aburrajukwaba ne-yaminama WarningiYijireyila warnumamalya.
- ¹⁷ Umba nungkwaja ki-rarrkajungwunama ningkakina adinakba mamurukwa-manja, wuburra laka yibina yingarna n-abuwarrkajungwunama amarda-manja akwa n-anginama amulurrngwa jarrangwa-langwa-manja alika, kajungwa warnumamalya ka-wurdena-manja karrawara jarrangwa-manja kembirra ke-ngkilarrini-yada mirirra-ma ajiringka-wa wurrakina-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Dena.
- ¹⁸ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama nakina,
 “Ningene-ka ning-embirrarinama nungkuwa-wa Yaweya, kajungwa yiku-ngwureni-yada ningkakina ngayuwa-manja,”
 ni-yama Jekaba.
- ¹⁹ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Keda. Ni-yama,
 “Wurrukwale-ka wurrengkengmina warnumamalya kabu-wardenama nungkuwa, akena nungkwaja nungkuwa ku-minangkirreyinama wurrakina-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Keda.
- ²⁰ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Ajera. Ni-yama,
 “Umba nungkwaja nungkuwa Ajera, ngalaja nungkwa-langwa angalya kuwarrangbinama ababurna aninga eningaba.
 Eningabe-ka akina kin-alyubarina-mulangwa nubungkawa naruma-dangwa-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Ajera.
- ²¹ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Nabudali. Ni-yama,
 “Umba nungkwaja Nabudali ki-yaminama ningkakina wuburra laka duwilyaba bambi dibina ying-angkarrinama erribirra angerriba iya angerriba,
 akwa nang-arrangbinama dangariya diyukwayuwa deninginingaba-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Nabudali.
- ²² Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Ni-yama,
 “Umba nungkwaja Jawijiba ki-yaminama wuburra laka eningaba eka ebina nuw-ardurrkwarjiyama amukwa-manja akungwa.
 Na-mungkuwarruwalyadinama akwa nuw-arrangbinama ababurna amaninga.
- ²³ Aburraja wurrawinyamba warnungkarba bu-wirrikbama angwurra nungkuwa-manja.
 Akwa nuw-alilikenuma nungkuwa-wa awinyambu-wa narruma-wilyakama maminjirrada akwa bu-ngajingajama ningkakina-da.
- ²⁴ Bu-larrmanguma wurrakina menungkwa-murra, akena ngalaja nungkwa-langwa ayarrka nare-ka ka-murdaburridanga akina.
 Kembirra nungkwaje-ka ningkingbuda angwurra ningkakina ningk-arjeyuma aburruwa-manja-da.

Ningkingbude-ka ningk-arjeyuma mena nganyangwa Neningikarrawara nginu-ngwurangu-mubaba nungkuwa-manja.

Eneja nakina Neningikarrawara nganyangwa ningbude-ka nilyengma,
nibina ngini-ngbudirrkama ngayuwa,
akwa ngin-akwurrajuwama ngayuwa-manja.

²⁵ Amandangwa nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara nginu-ngwungwurenama ningkakina.

Nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara narrubuda nilyengma nakina
akwa ni-yaminama eningaba nungkuwa-manja.

Nginu-kukwunama yelyukwa angubina-langwa

akwa ngawa akungwa ajiringka-langwa arrawa-langwa nginu-kukwunama.

Akwa nginu-kukwunama nakina ababurne-ka bulukwa iya wurriyukwayuwa.

²⁶ Nakine-ka nginu-kukwunama ababurne-ka aninga eminiminingka ningkenik-alyubara-langwa akwa ngawa amawalyuwa eninginingaba ningkeniki-rringka-langwa akina.

Akwa nginu-kukwunama ngarningka eninginingaba angakingakarjiyinga-langwa angalya.

Umba nganja ngayuwa ningeni-yendabajame-ka Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-yamini-yada nakina amurndakenena eninginingaba nungkuwa-manja ningkenikuwarrka.

Ningkakina-bina eneja nu-wekbalyinuma nakina akwa nginu-miningkakama wurrumurndakeyina-langwa wurrukwalu narrkuwena-murriya, ngin-eyebijebakama nakina-da,"

ni-yama neniyuwangkwa Jakaba nenikuwenikba-wa Jawijiba.

²⁷ Biya kembirra ni-yengbina Jakaba amurndakenena ayakwa neningarija-langwu-wa nenikuwenikba Benjiminu-wa. Ni-yama,

"Umba nungkwaja ningkakina ki-yaminama wuburra yinungwenimbaluba yibina ni-jungwunama yakina murumureya.

Yakine-ka yinungwenimbaluba nu-wardenama yukwala yinungungwangba akwa n-alyubarinama yakina.

Umba nungkwaja ningki-likajama wurdarriya-wiya awinyambu-wa ningkakina akwa ningkarra-wardenama warnumamalya-manja akwa ningkarra-murrakajinama aburra-langwa amurndakijika.

Biya kum-awiyeba-manja mamawura nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya yiki-larriburrenema amurndakakina,"

ni-yama Jakaba neningarija-langwu-wa nenikuwenikba Benjiminu-wa nakina.

²⁸ Wurrumurndakenena-bina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnumamalya WarningiYijireyila wurriylimberkingka-langwa iya wurriylimberkingka-langwa. Akwa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa ni-yengbinuma nungwarringba Jakaba warninikuwenu-wa nakina. Umba eminiminingka ayakwa ni-yengbinuma nakina wurrumurndakakina-manja warnungkwarba wurruwilyuwilyaba-wiya-manja.

Ni-jungwunu-mulangwa Jakaba

²⁹⁻³⁰ Kembirra nakina Jakaba nenu-makama wurrumurndakakinu-wa warninikuwena warniki-yami-yada wurrakina arija-langwa. Akwa ni-yama, "Ki-jungwunama-ka ningena arngkidarrba arakba. Ki-likajama ningena nungwarrka-langwu-wa warnumamalya. Nungkwurraja kembirra yiki-rungkwabinama karna ningenumadangkwa nungwarrkamurriya-manja. Yik-akumurnama ngayuwa mibina-manja ngawa medirra Makbela-manja. Umba nuw-ambilyama Makbela Mamura-manja akwudangwa yakwujina Kenina-manja angalya akina. Karningme-ka makina medirra mibina num-ambilyama Ebirena-langwa-manja ajiringka. Nakine-ka Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Umba eneja nakina Aburiyama nu-beyindanguma akina ajiringka ena-langwa akwa ngawa makina medirra ena-langwa, kajungwa ken-akumurni-yada makina-manja medirra ena-langwa warnumamalya warninikijungwa nakina. ³¹ Umba makina-manja ngawa medirra aburraja narralirrak-akumarnuma wunalakina Aburiyama iya dadingiyenikba Jera yakwujina. Bi...ya narralirrak-akumarnuma ngarningka Ajika iya dadingiyenikba Ribeka aburnajukwaba yakwujina. Nganjukwaba ninging-akumarnuma Liya makina-manja ngawa medirra. Yawe-ka. ³² Nungkwurraja kembirra ngayuwa yik-akumurnama kirrakina nganjukwaba yakwujina makina-manja ngawa medirra, nu-beyindangu-murrumanja adinuba-wiya Aburiyama nakina-da," ni-yama nakina Jakaba warninikuwenu-wa. ³³ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina amurndakakina ayakwa ena-langwa eningarija-langwa

warnnikuwena-manja, nu-kwunumurrkwulijajungwa nakina akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

50

¹ Eneja nakina Jawijiba neni-rringka-manja nungwenikba ni-jungwuma, n-akumajungwume-ka nakina nungwenikba-wa akwa neni-lawurangkama akwa nu-ngwadinume-ka angwurra. ² Kembangra arakba ni-yama nakina ena-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da, "Wurr-angkirna bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra akwa yik-akumurna nungwarrka-langwa-manja nenumadangkwa," ni-yama.

Aburraja narr-angkarna akwa narr-akumarna Jekaba-langwa-manja nenumadangkwa kajungwa nari-yada ngu-minjirrkirruwanjuma nakina, mena akini-yada wurrumurndakibina-baba WarningiYijiba warnumamalya ne-yaminjamama akina. ³ Ne-yaminjamama ngawa arngkababurna-langwa umba aburraja najjakawaranguma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya. Bi...ya arngkabiwarbuwama arngkumemberrkwa marringa numi-jerriduma makina akwa narri-jerrukwama arakba ebina bungabungwa wurrakina warnikuminuwar-duwar-da. Umba kembangra ngarningka na-jjakawaranguma wurrumurndakakina WarningiYijiba warnumamalya yuwilyaba yimawura.

⁴ Kembangra narri-jerrukwama arakba akina awerrikawarriya. Eneja kembangra nakina Jawijiba ni-yama naruma-langwu-wa nubungkawa wurrubungkawa wurriyukwayuwa, "Yikinu-makina enena ayakwa nganyangwa naruma-manja nubungkawa. Yiki-yamina karna, ⁵ 'Nara-wiya kinu-werrikarrngina nganyangwa nungwarrka enena ayakwa ni-yengbinuma nakina ngayuwa-manja. Ni-yama nakina, Ki-jungwunama arngkidarra ningena. Umba nungkwaja yiki-lyilyena angerriba Keninu-wa akwa yikurungkwabina ningenumadangkwa mibina-manja ngawa medirra nungwarrka-langwa-manja num-ambilya-murrumanja adinakba makina yakwujina. Yiminu-wilyakina ngawa enena ayakwa nganyangwa akwa nara e-yakuwabijuma, ni-yama nungwarrka ngayuwa-wa. Nungkwaja kembangra yi-larrkaja ngeni-lyilyena arakba makinu-wa medirra. Kembangra nganja ki-lawurradinama ngayuwa ngarningka yangkwurragwa,' yiki-yamina karna nubungkawa-manja, yikuminu-makina nganyangwa ayakwa," ni-yama nakina Jawijiba nubungkawa-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da.

⁶ Aburraja narru-wilyakama Jawijiba-langwa ayakwa narumu-wa nubungkawa. Enamba-langwa kembangra nakina naruma nubungkawa ni-lawurrakaja ayakwa Jawijibu-wa akwa ni-yama, "Likaja nu-wilyakina nungkuwa-langwa nungwena mibinu-wa medirra, nginu-maka-mulangwiya nungwena nungkuwa-wa," ni-yama nakina naruma nubungkawa, ni-larrkama ayakwa Jawijibu-wa nakina.

⁷ Eneja kembangra arakba nakina Jawijiba ni-likenuma neni-lyilyanguma nenumadangkwa nungwenikba-langwa angerriba Keninu-wa mibinu-wa medirra. Aburraja narumalangwa nubungkawa-langwa wurriyukwayuwa wurrubungkawa nawurraki-likenuma wurrababurna-langwa Keninu-wa akwa ngawa wurrababurna-langwa wurrarumuruma WarningiYijiba warnumamalya aburrajukwaba nawurraki-likenuma. ⁸ Akwa Jawijibalangwa wunambilyuma warnikuwabulena akwa aburna-langwa wurradidingiyarrngwa akwa ngawa aburna-langwa wurriyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina. Akwa ngawa wurrarrkwurruwena Jawijiba-langwa nawurraki-likenuma akwa aburra-langwa warnumamalya aburrajukwaba. Wurrubina wurruwarrngkiyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina umba wurriyukwayuwa-murrumurra wulkwa nuw-ambilyumurra angalya-manja yakwujina Kawijina-manja wurrakina. Akwa ngarningka ngalaja jiba iya nenukwuda akwa bulukwa nuw-ambilyumurra angalya-manja Kawijina-manja akina. ⁹ Umba wurrukwala warnungkwarka na-njawudiyinuma wurrakina jarrangwamanja umba aburraja wurrukwala na-wurdanguma makangkidikarra-manja mibina yingum-arrkirrkarnu-murrumanja jarrangwa. Wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya namurndaki-likenumurra wurrakina Jawijiba-manja angerriba Keninu-wa-da.

¹⁰ Nawurraki-likenumurra wurrumurndakakina ngawu...wa. Engku-we-ka nawurraki-likenuma yanda-langwa narr-akburrangarna angalya emikirra Adada. Ngalaja alyengmilyengma-langwa nuw-ambilyumurra akina angalya umba akwaburrangarna-langwa nuw-ambilyumurra akina akungwa adalyuma emikirra Jardina. Umba aburraja wurruminakina angalya warnumamalya na-war-danguma warka yakwujina eninganinga-manja amadidira. Kembangra yakwujina ngawa aburraja na-ngwanjuma Jawijiba-murriya wurrakina akwa na-ngwadeyinuma aruma angwada. Najjakawaranguma warningamiyerre-ka. Nuw-ambukambarrinuma angwada-manja

na-ngwadungwadeyinuma ngawa wurrakina yakwujina mamangbala mambilyuma marringa.

¹¹ Umba aburraja wurruminakina angalya WarningiKenina warnumamalya narramurndaki-rringkama Jawijiba-murriya-wa na-ngwadungwadeyinu-murruwa yakwujina Adada-manja angalya wurrakina. Biya namurndaki-yama, “Wa! Wurrumurdakangabe-ka WarningiYijiba warnumamalya nuw-angmakayenama ngawa angwada-manja wurrakina-na!” namurndaki-yama. Kembirra narri-yengbijuwamurra akina angalya Ebula Mijirayima emikirra akina, mena akina ekirra ne-yaminama “WarningiYijiba warnumamalya na-ngwadungwadeyinuma wurrakina.”

¹² Aburraja kembirra Jawijiba-murriya narruwurraki-lalika akina angalya akwa nawurrak-alilikena angwurra ngawa. Biya narri-yakuwarrukwa ebina adalyuma akungwa emikirra Jardina akwa nawurrak-alilikena Kenina-manja yanda-langwa namurndaki-yar•da arakba ebina-manja angalya Makbela wurrakina-da.

Biya yakwujina ngawa Makbela-manja wurrakina warninikuwena Jekaba-langwa ne-yamama ababurna-langwa ebina-langwiya nenu-maka-murrilangwiya nungwarringba adinuba-wiya neniba-wiya nakina. ¹³ Nen-akumarna ena-langwa nenumadangkwa yakwujina ngawa Makbela-manja mibina-manja medirra nuw-ambilyu-murru-manja Mamura-manja akwudangwa. Adinuba-wiya makina medirra Ebirena-langwa, umba nakina Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Kembirra arakba-wiya eneja Aburiyama nu-beyindanguma nakina Ebirena-langwa angalya akwa mibina medirra akina-manja ngawa angalya. Nu-beyindanguma makina kajungwa nenik-akumi-yada yakwujina warnumadangkwa ena-langwa warnumamalya wurrakina. ¹⁴ Eneja kembirra nakina Jawijiba nen-akumarnu-mulangwa nungwenikba yakwujina ni-lawurradina nakina arakba Yijibu-wa. Enuwa iya wurrarrkwurrukuwena akwa ngawa wurrumurdakibina nawurraki-likenu-murru-murra enuwa-manja namurndaki-lawurradina arakba Yijibu-wa wurrakina-da.

Jawijiba-langwa ayakwa amerrukwula ni-yengbinu-mulangwa ena-langwa-manja wurrarrkwurrukuwena

¹⁵ Biya kembirra ni-jungwu-mulangwa nungwarringba Jekaba, wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena Jawijiba-langwa na-lyelyimbukweyinumurra Jawijiba-langwa-langwa arakba. Ne-yama wurrakina, “Jawijibe-ka nakina dukwa ngarrenu-wirrikbinama ngawa-da. Akwa ni-lyanguwerribikajungwunama nakina akenumini-lawurrakajini-yada awurrariya ngakwurramba-langwa dukwa-da, mena ngarri-yamama awurrariya enuwa-manja adinuba-wiya ngarrakina-da. Kembirra aki-yamarrkinama ngarna?” ne-yama wurrakina.

¹⁶ Kembirra narri-larrka wurrakina ayakwa Jawijibu-wa. Ne-yama, “Nara-wiya kinu-werrikarrngina ngakwurra-langwa nungwarrka, ¹⁷ yirrenu-makama nakina yarniki-yengkilabi-yada nungkuwa-wa kajungwa yikumini-yakuwabijini-yada ebina awurrariya yirri-yama-mulangwa nungkuwa-manja yirrakina. Yirraja yarna yarnikuminuwar•duwar•da nungwarrka-langwa-langwa Neningikarrawara. Nungkwaja kembirra marrakba, yirrumini-yakuwabijina akina aduwaba,” ne-yama wurrakina, narri-larrka ayakwa Jawijibu-wa. Umba eneja n-engkirrika-manja akina ayakwa Jawijiba kembirra nu-ngwadina nakina angwada-da.

¹⁸ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena na-likenumurra aburrabakia-ba Jawijibu-wa akwa nuw-abuluwenduma enuwa-manja. Biya ne-yama wurrakina, “Yarna-bina nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja nakina Jawijiba ni-yama aburruwa-wa, “Nara akbar•duma. Nare-ka ningena e-yamama wuburra Neningikarrawara ni-yaminama nakina. ²⁰ Arakba-wiya nungkwurraja kirrakina kirri-lyanguwerribikajungwunuma awurrariya nganyangwa. Akena eneja Neningikarrawara nakina ni-kuwarrukwajuwama akina awurrariya eningabu-wa, kajungwa nakina Neningikarrawara ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya. Kwuja, warniba arakba wurrakina aduwaba amurdakibina-langwa ne-yama-mulangwa arakba-wiya. ²¹ Kembirra nara akbar•duma, mena ngayuwa k-akwurrainama nungkwurru-wa iya nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa,” ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa wurrarrkwurrukuwena. Kembirra akina-murra ayarrkwurruwalya ayakwa neningbudirrkama nakina Jawijiba ena-langwa wurrarrkwurrukuwena. Aburraja kembirra yiningaba yukwudukwuda nuw-ambilyuma arakba wurrakina-da.

Ni-jungwunu-mulangwa nakina Jawijiba

²² Bi...ya eneja Jawijiba n-ambilyumurra Yijiba-manja nakina neningangkawura, enuwa iya ena-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba. N-ambambilyumurra yakwujina ngawa nakina yanda-langwa n-eniyuwangkwudinuma arakba. Umba 110 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba nakina. ²³ Akwa neniba-wiya ngawa nakina neni-rringkama wurriyukwayuwa nenikuwenikba-langwa Yibureyima-langwa. Aburrajukwaba neni-rringkama nakina ngarningka Yibureyima-langwa wurrumirumirena. Akwa ngarningka neni-rringkama nakina wurriyukwayuwa numirenikba-langwa Makira-langwa. Umba Makira-langwa nungwenikba Muneja nakina, nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Jawijiba-langwa.

²⁴ Biya kembirra kini-jungwunu-murruwa nakina, ni-yengbina ayakwa wurrarrkwurruwenu-wa. Ni-yama, “Ki-jungwunama arakbe-ka ningena, umba eneja Neningikarrawara yiken-akwurrainama nakina nungkwurruwa-manja. Akwa yikenu-wilyakinama kirrakina enena-langwa angalya angerriba ebinu-wa angalya nenu-maka-murruwa adinuba-wiya Aburiyama-manja. Nenumini-yarrakumarnuma amurndakakina ayakwa akina-langwa angalya Aburiyama-manja iya Ajika-manja akwa ngawa Jekaba-manja,” ni-yama nakina Jawijiba.

²⁵ Biya kembirra ni-yama ngarningka ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena, “Ngarra-ngayindenama karna yiki-yarrakumurnama enena ayakwa aduwaba akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Yikenu-wilyakina-manja nakina Neningikarrawara akinu-wa angalya, nungkwurraja kembirra yiku-wilyakina kirrakina ngayangwa ningenumadangkwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina. Aburraja kembirra neni-yarrakumarna arakba akina ayakwa-da.

²⁶ Eneja Jawijiba kembirra nakina ni-jungwa arakba yakwujina ngawa Yijiba-manja. Mababurne-ka mamarika iya yinungkwura 110 n-ambilyumurra nakina akwa ni-jungwa arakba. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya narr-akumarnuma bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra ena-langwa-manja nenumadangkwa. Biya kembirra nen-akumarnuma arakba nenumadangkwa bada-manja wurrakina-da.

Ena ngawa-da.

Jawuna

Eneja jurra ngarraku-makinama ayakwa nu-bungkwadina-mulangwa Neningikarrawara wurrababurna-manja warnumamalya. Ngarraku-makinama ngarningka Neningikarrawara ni-lyelyingmina-mulangwa ngakwuruwa ngarnumamalya akwa nu-marngkirradina-mulangwa ngakwuruwa-manja. Mama ena-langwa warnumamalya narr-angmar•denama wurrukwalamanja warnumamalya, umba eneja Neningikarrawara ni-lyelyingminama nakina wurrumurdakakinu-wa warnumamalya. Nare-ka nakina a-ngayinduma a-banijuminduma a-jungwajuma wurrakina, umba neni-ngayindenama kenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina.

Jawuna nenumini-yarrkuwurrangu-mulangwa ayakwa Yaweya-langwa

¹ Nakine-ka Jawuna nenikuwenikba Amideya-langwa nakina. Eneja Yaweya ni-yengbinuma ayakwa enuwa-wa ² akwa ni-yama, "Jeyi! Likaja arakba engembu-wa Niniba-wa. Arume-ka akina angalya akwa aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya. Ki-likaja nungkuwa yikumini-yengbina nganyangwa ayakwa wurrumurdakakinu-wa warnumamalya wurruminakina angalya yakwujina Niniba-manja. Akwa ki-yama, 'Yaweya n-awinyambadume-ka nakina nungkwuruwa-wa mena neningme-ka nakina karninyerriya karnumamalya kirrakina-da,' ki-yamina ka-makina nungkuwa wurrumurdakakina-manja warnumamalya," ni-yama nakina Yaweya Jawuna-wa.

³ Eneja Jawuna nara kin-engkirrikena nakina akinu-wa ayakwa Yaweya ni-yengbinu-muruwa enuwa-wa. Nara kembirra kini-likena angerriba alyengmu-wa Niniba-wa, umba ni-lyangkarrngajungwa nakina mingku-wa mamurukwa, ni-ngayindangu-mubaba neniki-lyumadi-yada Yaweya-langwa. Biya ni-dirrirnda nakina angerriba mijiyelyu-wa memikirra Jawuba makina.

N-alilikenu...wa. Yakwujina mijiyelya-manja ni-yar•da. N-andeya nakina akena numa-rringka muwilyaba mijiyanga yakwujina num-ambilyuwar•dumurra. Mamuki-liki-yada makina engku-wa akwaburrangarnu-wa engembu-wa Beyinu-wa. Biya kembirra ni-likena arakba nakina Jawuna akwa neni-yendabena numinakinu-wa mijiyanga nubungkawa neniki-liki-yada nakina makina-manja ngawa mijiyanga Beyinu-wa, akwa nenu-kwa angwarnda yakwujina. Ni-lyumadinume-ka nakina Jawuna Yaweya-langwa. Kembirra Jawuna akwa ngawa wurrumurdakakina wurrukwalamanja warnungumijiyanga warnungkarba nawurra-jawudiyina arakba mijiyangu-wa. Biya namurndaki-likena arakba wurrakina-da. ⁴⁻⁵ Umba eneja Jawuna ni-dirrirnda arakba akwa n-awiyeba memedirru-wa mijiyanga akwa nu-mungkwulinga marringa arakba nakina-da.

Num-angkidikarrina ngalaja makina mijiyangu...wa. Maburrungkuwilyarra. Akena eneja nakina Yaweya neningma nakina Jawuna ni-rijawudiyinuma makina-manja ngawa mijiyanga, akwa kembirra ni-larrka engbude-ka arrirra makinu-wa makarda. Akine-ka wiyerrirnda na-wardanga arakba makina mijiyanga maburrungkuwilyarra. Ngalaja madidirrunwarna arakba makarda numu-warumajungwana makina. Adinuba kaburrijuwame-ka makina mijiyanga-da.

Aburraja wurrumurdakibina warnungkarba wurruminakina mijiyanga namurndak-akbar•de-ka wurrakina, akwa nuw-ardanga wurruwilyuwyaba-wiya aburra-langwu-wa amalawudawarra, kajungwa karraku-mamurikajini-yada akwa karrak-enibikini-yada wurrakina. Akena eyirrbiyirra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrinuma nuw-arrubudidinuma iya miyirrbiyirra ngawa makarda numu-warumajungwunuma maruma. Kembirra aburraja warnungkarba narrumurdakumanga ababurna adidirrunwarna bada iya aninga-murriya akwa nuw-errikbeyina amurdakakina angerriba makardu-wa narrum-ekilyarrbakama mibina mijiyanga-da.

⁶ Eneja kembirra numinibina nubungkawa mijiyanga ni-likena arakba nakina, n-awiyebena arrawu-wa, biya nen-akburranga nakina Jawuna nu-mungkumungkwuluma yakwujina marringa. Biya ni-yama, "Mirajanga!" ni-yama. "Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa ningku-mungkumungkwulama? Mirajanga," ni-yama. "Nungkwajukwaba ku-buriyaminama nungkwa-langwu-wa amalawudawarra. Dukwa kuw-erukwuliyama akina ngakwuruwa? Dukwa nara a-jungwajuma akina umba akakenibikinama ngakwuruwa?" ni-yama nakina nubungkawa numinakina mijiyanga Jawuna-wa.

Biya yadikina neni-jadinga wunalakina erreku-wa angerriba wurrukwalu-wa wurrungkarba. ⁷ Aburraja namurndaki-yama, “Ngarru-malyangkeyina akumalyangka kajúngwa ngarningmi-yada ngarna nakina nenungkarba nibina ni-ngekburakama awurrariya yelakwa,” ne-yama. “Dukwa numiyambena nenungkarba ni-yamama yelakwa awurrariya? Nakina-langwa-bina ena wiyerrirra ngarraku-wardenama ena-da,” ne-yama. Biya kembirra na-malyangkeyina arakba akina akumalyangka-da. Biya narrakburranga Jawuna-langwa ekirra wurrakina-da.

⁸ Biya ne-yama wurrakina Jawuna-wa, “Yirru-makina kembirra! Ningkena-bina ningki-yamama awurrariya-na?” ne-yama. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa memema-manja mijiyanga? Umba amiyambena angalya nungkuwa-langwa? Angambalangwa angalya ningki-likenuma ningkena?” ne-yama wurrakina Jawuna-wa.

⁹ “Ngayuwe-ka ningena NingiYiburuwa ningenumamalya,” ni-yama eneja. “Ningeniyangmarnkwajinama ngayuwa Yaweya Neningikarrawara, nibina n-ambilyamurra enalangwa-manja angalya abalkaya. Meme-ka makarda numa-ngekburakama nakina akwa ngawa ababurna-langwa angalya ariba-manja ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ¹⁰ Akena nganja ngayuwa ningi-lyumadumurra Yaweya-langwa. Kembirra aminakinalangwa ena ngarrak-akburrangama wiyerrirra,” ni-yama nakina Jawuna.

Aburraja nuw-engkirrika-manja akina ayakwa Jawuna ni-yengbinuma nakina, namurndak-akbar-da angwurra wurrumurndakakina wurrungkarba wurruminakina mijiyanga akina-langwa ayakwa. Akwa ne-yama, “Akine-ka awurrariya ningki-yamama ningkakina,” ne-yama. ¹¹ Ngalaje-ka arrirra iya makarda angwurra numu-ngakbuddidina mamakwulumida miyirrbiyirra ngawa. Kembirra aburraja wurrumurndakakina wurrungkarba ne-yama Jawuna-wa, “Yiki-yamarrkinama yarna nungkuwa-manja kajúngwa kuw-erriminji-yada enena wiyerrirra?” ne-yama.

¹² “Yirru-kuwakuwurriya angerriba makardu-wa,” ni-yama eneja Jawuna, “kajúngwa enena arrirra akwa memema makarda kamurndak-erriminjini-yada,” ni-yama nakina. “Ningeningme-ka ningena ngayuwa-baba ningi-yarrkuwurrangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra enena ngarraku-wardenama wiyerrirra,” ni-yama Jawuna.

¹³ Akena aburraja wurrumurndakakina warningumijiyanga wurrungkarba nara kenumin-engkirrika akinu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jawuna. Wurriyirrbiyirra ngawa namurndaku-mideyina angwurra angerriba ariba-wa wurrakina, akina nalyangmuride-ka. Nara karrakburrangarna angalya. Angwurra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrina nuw-arumidina akwa makarda makina numu-warumajungwuna mamakwulumida ngawa-da.

¹⁴ Kembirra nuw-ardanga arakba Yaweyu-wa wurrumurndakakina wurrungkarba wurruminakina mijiyanga. “Yaweya!” ne-yama. “Yikinu-wardena-manja naka nenungkarba nare-ka ningkena a-jungwajuma yirruwa,” ne-yama wurrakina Yaweyu-wa. “Yarningme-ka yarna nungkuwa-bina ena ningki-larrkamurra wiyerrirra yangkwurrangwa-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁵ Kembirra neni-rndirra Jawuna neni-ngkajika akwa nenu-kuwakuwurra wurrakina angerriba makardu-wa. Ngalaja akina-wiya ngawa nuw-ar-darra akina wiyerrirra. Nara arakba kuw-angkarrina. Num-erriminja ngalajukwaba makarda, numi-lyurkkwuda makina-da. Nara ngarningka arakba kumu-warumajungwuna-da. Milyurkwa arakba kembirra makina makarda-da.

¹⁶ Kembirra wurrumurndakakina wurrungkarba warningumijiyanga narrumar-ringka-manja makina makarda numi-lyurkkwuduma, namurndak-akbar-da angwurra wurrakina Yaweya-langwa. Akwa kembirra narru-manga awilyaba jiba akwa nenuminwardanga Yaweya-langwi-yada akina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Yarningma yarna nungkuwa Yaweya ningkakina ningkingbuda angwurra,” ne-yama. “Kembirra yiki-yar-diya-manja ngarningka yarna angalya-manja kaminu-wardenama ngarningka awilyaba jiba akwa ke-yangmarnkwajinama nungkuwa-wa yarningangkawura, mena yarningma yarna arakba nungkuwa ningkingbuda angwurra ningkakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Umba ngalaja akina akwalya amakwulumida nuw-ambilyuma arrawa makina-manja ngawa makarda. Eneja nakina ni-yengbina Yaweya akinu-wa amakwulumida akwalya akwa ni-yama, “Jeyi! Likaja angerriba ni-rukwungir-diya nangaba nenungkarba,” ni-yama nakina akinu-wa akwalya. Kembirra ngalaja akwalya nuw-angkarra akwa nenaki-rukwungir-da angerriba arrawu-wa mulkwu-wa nakina Jawuna. Kembirra yakwujina ngawa akwalya-langwa-manja mulkwa eneja Jawuna n-ambilyuma arakba mabiyakarbiya mamawura akwa marringa nakina-da.

2

Jawuna-langwa ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa Yaweyu-wa

¹ Biya Jawuna nu-buriyamina nakina Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa akuwakarrawa-langwa akwalya. Biya ni-yama,

² “Ningu-werrikawarriyadinuma ngayuwa mena ku-wurrilangu-bu ningi-lyangkiyama, akwa kembirra ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa ningkeniku-mamurikaji-yada ngayuwa ningkakina.

Nungkwaja yimin-engkirrikama nganyangwa ayakwa.

Ning-ambilyu-manja ngayuwa makarda-manja mijirrkarrawa warninikijungwa-langwa-manja angalya, ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa akwa yimin-engkirrikama ayakwa nganyangwa.

³ Yu-wurrume-ka mijirrkarrawu-wa ngawa meningarrawu-wa makarda.

Ngumu-wurumbijuwama ngalaja makarda akwa karrikarrawara numu-warumajungwunuma mamakwulyumide-ka.

⁴ Ningku-minangkirrajuma-bu arngkawura ningkakina ningi-lyangkiyama, akwa nara-bu arakba a-rriengkama ngayuwa nungkuwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-manja.

⁵ Makarde-ka ngumu-wurumbijuwama ningenumamalya ngumi-yikarrngajuwama, nara ki-ngengkuwangina.

Umba ngalaja mamungwulya namurndak-ararikama nganyangwa-manja aringka.

⁶ Ningi-likenume-ka ngumu-wilyakama makarda mijirrkarrawu-wa. Ngumu-wilyuwilyakama ngawu...wa.

Ningakina ningi-likenuma ngawa ningi-dirrirnduma angerriba mijirrkarrawu-wa makarda.

Ningi-yaminjamama ning-alilikenuma bi...ya yanda-langwa angakuba arrawa yakwujina ning-ambarringama.

Akine-ka angalya warninikijungwa-langwa.

Akena nara a-lawurraduma akina-langwa angalya yirribina yiki-jungwuna-murrada.

Akena nungkwaja Yaweya nganyangwa Ningkubungkawa yi-lawurrakajuwama ningeniba makina-langwa makarda mijirrkarrawa-langwa.

⁷ Nganja arakba ningu-werribikajungwunuma ningeniki-jungwangeni-yada

akena ning-ardanguma nungkuwa-wa ningakina.

Umba nungkwaja yimin-engkirrikama akina ayakwa nganyangwa nungkuwa-langwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-langwa.

⁸ Aburraja wurribina nuw-engkingkirrikajama alarrngkilarrngkawarriya-wa amurndakijika alawudawarra-murruwa

nara wurrakina e-yangmarngkwajuma nungkuwa-wa.

⁹ Umba nganja ningena ngayuwa ku-mebinama emeba nungkuwa-wa akwa yibayangmarngkwajinama.

Ningi-yamama ngayuwa yibaminu-wardenama jiba nungkuwa-langwi-yada, kembirra ku-wardenama akina amandangwa ngayuwa,

kajungwa ningkeningmi-yada nungkuwa yibamini-yarrkuwarakinama nungkuwa-langwa ayakwa ningeningangkawura.

Nungkwaja Yaweya nungkuwa yimbukwa ningkakina yik-enibikinama yarna yarnumamalya,”

ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa.

¹⁰ Eneja kembirra arakba Yaweya ni-yengbina ayakwa nakina akwalyu-wa. “Jeyi, likaja!” ni-yama. “Nu-wilyakina nakina Jawuna marndakalyu-wa akwa yakwujina kin-errekbiyina,” ni-yama nakina Yaweya akwalyu-wa nu-maka. Ngalaja akwalya kembirra yadikina na-likena arakba. Nuw-alilikenu...wa. Yakwujina marndakalya-manja. Akwa nenak-errekbiyu arakba nakina Jawuna marndakalya-manja. Eneja kembirra nakina Jawuna nu-warumajungwa akwa ni-likena, ni-riberrkina arakba ariba-wa nakina-da.

3

Ni-likenu-mulangwa Jawuna Niniba-wa

¹ Ngarningka arngkuwilyaba ni-yengbina eneja nakina Yaweya nenu-maka Jawuna-manja. ² “Jeyi! Likaja Niniba-wa ebinu-wa aruma angalya aminuwurrakwilyumidamurruwa alikira iya warnumamalya,” ni-yama. “Akwa ka-makina ebina ayakwa yirra-makama adinuba-wiya wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurruminakinu-wa

angalya,” ni-yama nakina. ³ Eneja kembirra Jawuna nenumini-yarrkuwaraka Yaweya-langwa ayakwa ni-yengbinumurra nakina enuwa-wa akwa ni-likena arakba nakina Niniba-wa-da.

N-alilikenu...wa. Kembirra ni-yar-da arakba nakina Jawuna Niniba-manja. Akine-ka Niniba amakwulumide-ka angalya akina. Wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya iya alikira. Warnumamalya na-likenu-manja yenjerrika akina-wa angalya wurrakina, akwa narri-riyakba-manja akina angalya, kembirra na-likenume-ka mamurukwa-langwiya mabiyakarbiya-manja mamawura wurrakina. ⁴ Eneja Jawuna nakina arakba ni-likena mamurukwa-langwiya akina-manja angalya-da.

N-alilikenu...wa. Num-awiyeba mamawura. Biya kembirra arakba ni-yengbina ayakwa nakina, kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrababurna warnumamalya wurruminakina angalya. N-ardangume-ka nakina angwurra, ni-yangkarrijajungwunuma. “Kwurruwa-yi! W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa ngayuwa,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurndakakina warnumamalya. “Kirrababurna-langwa karnumamalya w-engkirraja. Arngkabiya-buwa-ma arngkumemberrkwa mamawura eneja Neningikarrawara kini-dirrirndama, kini-likajama enenu-wa angalya. Yikenu-wardenama nungkwurruwa akwa kinu-burrijinama alikira nungkwurru-langwa amurndakenena. W-engkirraja enenu-wa ayakwa kembirra ningi-yengbina-murruwa ngayuwa aduwaba,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya WarningiNiniba.

⁵ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba nawurrak-engkirrikenume-ka akina Neningikarrawara-langwa ayakwa ni-yengbinuma Jawuna. Kembirra warningna arakba wurrakina Jawuna ni-larrkbularrkba-kama, alyangmandukwuna akina ayakwa amandangwa ni-yengbinuma. Kembirra namurndaki-lyanguwerribikajungwunuma wurrakina nari-yada alyubaruma aninga wurrababurna-langwa warnumamalya warningakujina. Kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya narrangamurndak-aburawakama arakba dibina dumbala aburra-langwa. Umba narringa-manguma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekbura-kama nenukwuda-langwa-murra amangwurraraja akwa nu-awiyebeyinuma arakba dumurndakakina. Akina-manja angalya ne-yaminjamama wurrakina, kajungwa neningmi-yada Neningikarrawara narri-larrngkuwurranguma alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina arakba. Kembirra wurrababurna-langwa wurrarumuruma akwa wurriyukwayuwa warnumamalya aburrajukwaba namurndak-awiyebeyinuma dumurndakakina dumbala duwurruwurrariya.

⁶ Enejukwaba nakina nubungkawa nibina naruma-dangwa numinakina angalya n-engkirrika ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa. Biya nu-warumajungwa ena-langwa-langwa akangmakwulalinga. Nang-enjungwurranga dibina deningaba dumbala n-awiyebenuma, umba n-awiyebena duwurrariya-langwa dumbala nakina. Biya ni-jadinga erreku-wa akwa n-ambarringa ajiringka-manja amarnina-manja.

⁷ Ni-yarrkilarrka nakina nubungkawa ayakwa wurrababurna-wa warnumamalya wurruminakinu-wa angalya Niniba. Ni-yama, “Ena ayakwa ningaruma-langwa ningubungkawa ninguminena-langwa angalya akwa wurrubungkawa nganyangwa-langwa. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya alyubaruma aduwaba aninga akwa a-bekuma akungwa kirrababurna-langwa karnumamalya ena-manja angalya. Ngalajukwaba bulukwa iya jiba nara alyubaruma aninga akwa a-bekuma akungwa. ⁸ Kirrangkwulumida-langwa karnumamalya yik-awiyebenama duwurruwurrariya dumbala, umba ngalajukwaba bulukwa. Akwa kirrababurna-langwa karnumamalya yiku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa akwa yiki-larrngkuwurrenema alarrngkilarrngkawarriya amurndakibina kirri-yama-mulangwa. ⁹ Eneja Neningikarrawara kinuma-kuwarrukwajinama dukwa mangma ena-langwa nari-yada awinyambaduma nakina ngakwuruwa-wa, akwa kembirra nari-yada a-jungwuma ngakwuruwa dukwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa numinakina angalya, ni-yarrkilarrkama ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Eneja Neningikarrawara n-andeya nakina angaluba karrawara-langwa akena neni-rringka wurrumurndakakina warnumamalya narri-larrngkuwurrangu-mulangwa ebina arakba awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwaraka-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra numa-kuwarrukwajuma mangma ena-langwa akwa nara kenuwardanga wurrumurndakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba, ni-yama-murrada neniku-warda wurrakina nakina-da.

4

Jawuna n-awinyambadinu-mulangwa, akwa Yaweya n-errukwulinu-mulangwa warnumamalya-manja

¹ Eneja Jawuna nu-werrikawarriyade-ka arakba nakina, akwa n-awinyambada mena nara-baba Yaweya kenu-wardanga wurrumurdakibina warnumamalya WarningiNiniba ni-yama-murrada nakina neniku-warda. ² Biya nu-buriyamina akwa ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa, "Ningeningma ngayuwa angakuba ning-ambilyu-wiya ningibina angalya-manja ambaka, yi-maka-wiya ayakwa adinuba-wiya, ningeningme-ka ki-yamina-mulangwa ningkakina. Karri-larrngkuwurrena-manja wurrumurdakibina warnumamalya alarrngkilarrngkawarriya ebina ne-yamama, kembirra ningeningme-ka kamini-yakuwabijinama nungkuwa. Akina-langwa-bina ningi-ngayindanguma ningi-lyumadinuma Beyinu-wa," ni-yama nakina Jawuna. "Ningeningme-ka ngayuwa nungkuwa ningkuminababurna akwulyelyingma iya akwerrukwula. Akwa ningkumarngkuwurrumalya ningkumarngkirra ningkakina ningkeningangkawura. Akwa ningkeniki-kuwarrukwaji-yada mangma nungkwa-langwa nari-yada a-banijuminduma warnumamalya. Ningkeniki-yaminjama nungkuwa akina. ³ Nganja ningena arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniba ambilyuma umba ki-jungwuni-yada. Kembirra yi-larrkaja ngi-jungwuna," ni-yama Jawuna Yaweyu-wa.

⁴ Eneja ni-yama Yaweya Jawuna-wa, "Mena-burra ningkakina ningku-werrikawinyambadinama? Nara-maka ningkakina k-awinyambadina-da," ni-yama Yaweya Jawuna-wa.

⁵ Eneja Jawuna ni-jadinga arakba akina-langwa adirringwarna angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-ambarringa. Biya yakwujina arakba ni-ngekburaka eyukwujiya amiyerriya awarruwalya nenik-angmakwulalingi-yada. Biya n-embimbirrarinuma nakina Jawuna kinu-wardanga-murrikba Yaweya akina angalya. ⁶ Umba eneja Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwa amarda alyarrngwalyilya nenik-angmakwulalingi-yada nakina Jawuna awarruwalya-manja. Eneja ni-lyelyingme-ka nakina Jawuna. Kembirra akina-manja awarruwalya nirungekburna n-ambilyuma arakba nakina.

N-ambambilyu...wa. Biya num-awiyebena mamawura. Kembirra alyarrngwalyilya nu-mungkwulinga nakina marringa. ⁷ Biya memerrkingka-manja ne-kbadinga arakba akina. Kembirra angaluba eneja nakina Neningikarrawara ni-larrka yinikarrbiyama ebinu-wa awarruwalya. Ngalaja n-alyubarina yakina arakba ebina amarda nenumini-lungkuwabijuwa-murrada Neningikarrawara awarruwalyi-yada Jawuna-langwi-yada-da. Ngalaja kembirra akina amarda na-lingbijungwa arakba-da.

⁸ Biya num-ambijanga arakba mamawura, biya numu-wurduwurdanga karrawaru-wa makina. Umba eneja Neningikarrawara nakina ni-larrka arrirra ardidarra alyengma-langwa. Bi..ya mamawura makina nenamu-daka-mulangwa aringka-manja eneja numingekilyuwake-ka arakba nakina Jawuna. Ni-yama kembirra nakina, "Ningene-ka arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniba ambilyuma umba ki-jungwuni-yada," ni-yama.

⁹ Eneja arakba ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, "Mena-burra ningkakina ebina-langwa amarda ningk-awinyambadinama? Nara-maka ningkakina akina-langwa amarda k-awinyambadina-da!" ni-yama nakina Neningikarrawara Jawuna-wa-da.

Eneja ni-yama Jawuna, "Yawu, amandangwa ningena k-awinyambadinama akina-langwa amarda-da. Ningene-ka amandangwa ning-awinyambadinama arakba-da. Karukwe-ka ki-jungwunuma!" ni-yama nakina Jawuna Neningikarrawaru-wa-da.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina Yaweya nenu-maka nakinu-wa Jawuna, "Arngkawura-me-ka na-lungkuwarrinuma akina amarda umba mingka-manja marringa na-jungwunuma. Nara nungkuwa ki-lungkuwabijuwa akina akena yanda ningk-errukwulinama akinu-wa amarda-na! ¹¹ Nganjukwaba ningena ngayuwa ning-errukwulinama angwurre-ka wurrumurdakibinu-wa warnumamalya WarningiNiniba. Akina-manja ngawa angalya wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya wurrakina nawurrak-ambilyama. Abur-rajukwaba wurruwurrakwulyumida wurrakina wurriyukwayuwa. Wurrakine-ka wurriyukwayuwa wurrikamarra awurruwurrariya. Ngalajukwaba ababurna bulukwa-murriya akina-manja angalya nuw-ambilyamurra. Aminakina-langwa kembirra wurrumurdakina warnumamalya nara ka-wardanga ngayuwa-da," ni-yama Yaweya Jawuna-manja-da.

Ena-bu ngawa-da.

Luka

Enena jurra Luka-langwa ngarraku-makinama ni-yama-mulangwa Jesus Christ akwa ngarningka amurndakakina ayakwa nenu-wilyakajuwa-mulangwa nakina ena-langwanmanja warnikabuburrakiyuwa.

Nakine-ka Luka ngarrenu-makinama Neningikarrawara-langwa Amawurrina engbuda alyengma akina. Akwa ngarrenu-makinama Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwanmanja warnikabuburrakiyuwa ayakwa kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Akwa ngarningka ngarrenu-makinama Luka nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa Jesus warnumamalya-manja, akwa nu-marngkirradinu-mulangwa nakina wurridarringka-manja. Nu-marngkirradinuma nakina wurrakina-manja, umba aburraja arrkala wurrababurna wurridarringka nenu-mamurikajuwama wurrakina aburramba-langwa enuwa-manja.

Eningadinuba-wiya ayakwa

¹ Ngayuwe-ka ningena Luka ningenimikirra. Ning-arrikarrenama ngayuwa enenamanja jurra aduwaba kajungwa ki-larrkaji-yada ena nungkuwa-wa Diyabulaja. Ningkeningme-ka ningkakina wurrababurna warnumamalya narr-arrikarrangumulangwa arakba ayakwa akwala-manja jurra. Narr-arrikarranguma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus n-ambilyu-wiya yirruwa-manja nakina enena-manja angalya.² Akena nara keni-rringka wurrakina Jesus aburra-langwa-murra menba. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya neni-rringkama Jesus n-aburradadangu-mulangwa nakina ena-langwa warka yanda-langwa ni-jerrukwama ebina warka nenukwamurra Neningikarrawara. Neni-rringkama wurrakina biya narr-eningmikama wurrumurndakibina warnumamalya kajungwa warnik-arrikarri-yada jurra-manja amurndakibina-langwiya ayakwa nuw-engkirrikenu-mulangwiya wurrakina. Akwa wurrumurndakibina-murrada narri-rringka-murrada warnumamalya yirrabu-makama ababurna-langwa yirruwa-manja yirrajukwaba-da.

³ Kwuja, Bungkawa, nganja ning-akakirumakajungwunuma arakba ningena amurndakibina ni-yama-mulangwa Jesus n-aburradadangu-mulangwa ebina warka ena-langwa yanda-langwa ni-lawurradinuma nakina Nungwenikba-wa. Angwurra ning-akakirumakajungwunuma ngayuwa nari-yada e-yakuwabijuma. Kembirra ningilyanguwerribikajungwunuma arakba ngayuwa, ningenic-arrikarri-yada nganjukwaba amurndakibina akwala ayakwa, kajungwa ki-larrkaji-yada ngayuwa nganyangwa ayakwa nungkuwa-wa. Yirra-ngayindenname-ka ngayuwa yiba-makinama nungkuwamanja ababurna-langwa eningadinuba-wiya-langwa yanda-langwa angerriba eningarijalangwu-wa,⁴ kajungwa nari-yada a-kwiyyerrbama nungkuwa, umba warenja-bawiya ku-miringkini-yada amurndakibina ne-yama-mulangwa ningkakina. Akwa ngarningka yiba-makinama ngayuwa kajungwa k-eningmidini-yada ningkakina ebina-murrada ayakwa wurrukwalala warnumamalya b-akakirumakama arakba wurrakina nungkuwamanja alyangmandukwuna-wiya akina-bina ayakwa-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jekarayu-wa

⁵ Arakba-wiya n-ambilyu-wiya nubungkawa Yerida Judiya-manja nakina, nuw-ambilyumurra wurrababurna-ka warnungkwarba WurruMinida. Neyengbijajungwunuma wurrakina warnimikirra warningarakburakba-kiya-langwa warnungkwarba WurruMinida. Umba wurrukwalala ne-yengbijajungwunuma WarningAbija warnumamalya wurrakina. Enejukwaba nuwilyaba nenumamalya nenimikirra Jekaraya ni-yengbijajungwunuma nakina Abija-langwiya ekirra. Ngalaja dadingiyenikba ena-langwa Lijibida dakina, umba ngala-langwa nungwadikba enejukwaba NuMinida nenungkwarba nakina.

⁶ Wuneningabe-ka wunalakina-kiya Jekaraya akwa Lijibida wunenumamalya-kiya, akwa nenumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa Nubungkawa-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembirra eneja Neningikarrawara-ka nakina nenilirrakirringkama wuneningaba-kiya ngawa. Neni-yaminjamamurra wunalakina, nenumini-yarrkiyarrrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ngawu...wa.⁷ Biya neni-yuwangkwudinuma arakba wunalakina. Biya narra-ngayindanguma warijira akena nara ngawa-da. Wuneningarrijira-ma nen-ambilyuma, mena duburubura-baba Lijibida dakina-da.

8-9 Biya kembirra arngkawura nakina Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Aburraja wurrababurna-langwa WurruMinida warnungkwarba na-war•danguma wurrakina warka yakwujina, akena na-warruwarrukweyinu wurrakina. Adinuba-wiya wurrukwala na-war•danguma warka yakwujina, kembirra aburramba-langwa wurrukwala-langwa. Biya kembirra arakba WarningAbija warnungkwarba na-war•danguma warka aburramba-langwa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja alikira wurrakina. Eminiminingke-ka warka na-war•dangumurra. Umba mababurna-langwa mamawura nuwilyaba NuMinida nenungkwarba ni-dakamurra nakina amukwarnjirrema wuburra, kajungwa ngala-langwa angwarra kuw-angkarrarjeyi-yada. Eningabe-ka ne-ngbajama akina. Ni-dakama akina mena arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara nenu-makamurra wurrakina WurruMinida warnungkwarba warniki-yaminjami-yada akina ena-langwi-yada. Umba na-wekbalyinu-manja wurrakina wurribina warnungkwarba akina-langwa warka, adinuba-wiya narr-arrikarranguma wurrababurna-langwa warnimikirra jurra-manja. Erribirra narr-arrikarranguma. Kembirra na-warruwarrukweyinu narri-dakama akina amukwarnjirrema ebina-langwiya jurra. Kembirra arakba Jekaraya ni-dakama akina enamba-langwa nakina ebina-manja alikira WurruMinida warnungkwarba wulkwa nuw-awiyebeyinu-murrumanja wurrakina, umba naramurrumanja wurrukwala warnumamalya.

¹⁰ Ni-daka-manja Jekaraya akina, nakwukawura n-ambilyuma nakina alikira-manja arrawa. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-likenu-murrumurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya errekba-manja-wiya nuw-arjeyuma wurrakina akwa na-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. ¹¹ Akena n-ambilyu-manja nakina nakwukawura arrawa-manja, eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ni-jadinga n-abilyerrikajungwunuma enuwa-manja nakina. Eneja Jekaraya neni-rrikama nakina n-arjeyuma ebina-manja bada emikirra alda ni-daka-murrumanja nakina ebina amukwarnjirrema. Ekbuda-langwa-langwa alda n-arjeyuma nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. ¹² Eneja n-arndirndade-ka Jekaraya akwa n-akbar•da angwurra nakina-da.

¹³ Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama enuwa-wa, “Nara akbar•duma, Jekaraya,” ni-yama. “Ningku-buriyaminuma ningkakina Neningikarrawaru-wa akwa eneja n-engkirrikenuma nakina ayakwa nungkwa-langwa. Kembirra ambaka-murra ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama nangariya nungkwa-langwa. Nungkwa-ka kembirra kini-yengbijinama nyukwuyiya ningkakina nenimikirra Janjana. ¹⁴ Biya ki-yekirrerridinama angwurra ningkakina nginu-kwa-mulangwa Neningikarrawara nenikuwena-da. Aburraja wurrababurna warnumamalya ke-yekirrerridinama aburrajukwaba kini-rukwalarrina-mulangwa nakina nyukwuyiya nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa.

¹⁵ Biya ni-yama ngarningka, “Nenikuwene-ka naruma nenungkwarba numikbiyiya kin-ambilyama nakina. Amandangwa eneja Nubungkawa Neningikarrawara kini-yaminama, ‘Narume-ka nakina.’ Umba kin-arumidina-manja nakina, nara e-bekuma amalyirra akwurena-langwa. Nara e-bekuma ngalajukwaba akubibeka engbuda, ebina karraku-bungwurrukwunama warnumamalya. Umba ngalaja Amawurrina akwurduk-wurda Neningikarrawara-langwa kenaki-lyangburrukwayinama nakina akwa kenaku-war•dikinama nakina-manja. Kenaku-war•dikinama kinu-rukwalarrina-manja nakina, akwa enuwa-manja ngawa kuw-ambilyama eningangkawura akina-da.

¹⁶ “Nakina-bina nenungkwarba kenu-wilyuwilyakajinama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa. Akini-yada aburraja wurrababurna-ka WarningiYijireyila warnumamalya karri-larrngkuwurrenema awurrurriariya akwa ke-yaminama eningaba kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kenumini-yarrkuwarakiname-ka ayakwa Nubungkawa-langwa aburra-langwa-langwa Neningikarrawara, wuburra laka arakburakba-kiya-wiya ne-yaminjamama wurrumirarrngwa aburra-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa.

¹⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jekarayu-wa nakina. “Nenikuwena kini-lyengmenama nakina, umba eneja Nubungkawa kin-arijadinama arija-langwa. Narrubude-ka amandangwa kin-ambilyama nenikuwena. Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa, ebina-murrada nenaki-ngbudirra-murrada Eliya arakburakba-kiya-wiya, kenaki-ngbudirrinama enejukwaba nenikuwena. Aburraja wurrunkungwarrngwa ka-lyelyingminama karr-akwurrajinama ngarningka wurriyukwayuwa aburra-langwa kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrakina ena-langwa

ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina ke-kuwarrukwajungwunuma akwa karruma-dirrburakinama aburra-langwa mangma kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra kenumini-yarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburra laka wurrukwala warnumamalya wurruwerrikidirrura aburrajukwaba ne-yaminama wurrakina. Kembirra wurrababurna wurramukwiyadakina warnumamalya kuw-embirrarinama wurrakina kajungwa warniki-rringki-yada ebina kini-yamina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara. Biya kuw-engkirrikajama enuwa-wa, nuw-engkirrikenu-mulangwa adinuba-wiya ayakwa nenikuwena-langwa-da," ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nenu-maka Jekarayu-wa-da.

¹⁸ Eneja ni-yama Jekaraya enuwa-wa, "Ki-yamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama akina ayakwa alyangmandukwuna? Ningeniyuwangkwe-ka arakba ningena. Ngalajukwaba dadingiyarra dadiyuwangkwe-ka arakba. Yikingi-yamarrkiname-ka kembirra yirringalakena?" ni-yama.

¹⁹ Eneja kembirra nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama, "Ningenimikirra Keburiyela. Neningikarrawara-langwa ningenikumamurikaja ningena, akwa ning-arjiyainama enuwa-manja akwudangwa ningeningangkawura. Eneja ngini-larrkama nakina ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa yiba-makini-yada nungkuwa-manja enena ayakwa eningaba. ²⁰ Akena yi-minikalyika-mubaba ningkakina, kembirra ningkeningayakwa-ma k-ambilyama ningkakina-da, akwa nara e-yengbuma ayakwa yanda-langwa kini-rukwullarrina-manja nangariya nungkuwa-langwa-da. Yi-minikalyikama akena ke-yaminama amandangwa enena yirra-makinama aduwaba. Ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama amandangwa nenikuwena dakina-da. Akina-bu ngawa-da," ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa biya ni-likena arakba-da.

²¹ Umba n-ambudidinu-manja nakina Jekaraya arrawa, aburraja warnumamalya nuw-embirrarinuma erreka-manja ngawa wurrakina. Namurndak-embirrarinu...wa. Biya ne-yama wurrakina, "Miyambena-burra nara a-jaduma warenja umba n-ambudida nakina?" ne-yamama na-lyangkumakajungwunuma wurrakina. "Nenungkwurakbe-ka arrawa-manja nakina-da," namurndaki-yama. ²² Kembirra arakba-langwa nijadinga eneja Jekaraya nakina akena nara kini-yengbina ayakwa. Nu-warrijuwama wulkwa ayarra. Umba na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya, "Dukwa Neningikarrawara nenu-marngkirringkama nakina-da," namurndaki-yama wurrakina-da.

²³ Bi...ya kembirra arakba neni-yuwangkwa Jekaraya ni-jerrukwama ebina warka nu-war-dangu-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya ni-lalikama arakba Jirujalema umba ni-lawurradinuma ena-langwu-wa angalya, akwa n-ambilyuma arakba yakwujina.

²⁴ Biya yimangbala yimawura nu-wurdanguma yakinu...wa. Akena ngalaja dakina Lijibida nara kingi-likena nuw-ambilyu-murruwa warnumamalya umba ying-abuwarrakajungwunuma alikira-manja arrawa ngawa. Kembirra yinginumimambakinuma arakba dakina wurrangariya Jekaraya-langwa. ²⁵ Yingi-yama kembirra dakina, "Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja mena ningi-yeliyangu-mubaba ebina-wiya ningeningarijira-mulangwa ning-ambilyuma. Akena nara arakba e-yeliyuma aduwaba ningena-da," yingi-yama dakina-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Meri-wa

²⁶ Bi...ya yuwilyaba-manja yimawura, eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nibina-murrada nemimikirra Keburiyela ni-likenumurra nakina akina-wa angalya Keliliya emikirra Nejirida. ²⁷ Eneja neni-larrkama Neningikarrawara duwilyabu-wa dadiyara dadimikirra Meri. Dadiki-yar-di-yada ngalaja dakina nuwilyaba nenungwarba nemimikirra Jawijiba, akena nara ambaka keni-yakeyina wunalakina. Eneja numirenikba neningarakburakba-kiya Jawijiba-langwa Nubungkawa Deyibida nakina.

²⁸ Eneja ni-yama Keburiyela Meri-wa, "Ngeniyerriya, Nubungkawa Neningikarrawara nginu-werrungwur-denama amandangwa nungkuwa-manja. Nungkuwa-manja n-ambilyame-ka," ni-yama nakina.

²⁹ Ngalaja Meri yingu-werrikawarriyadinume-ka ying-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa. Yingi-lyangkiyama, "Ne-yamarrkama ena ayakwa? Miyambena-burra nginu-makama enena?" yingi-lyangkiyama.

³⁰ Eneja Keburiyela ni-yama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma, mena Neningikarrawara nginu-werrungwur•dena-mubaba nungkuwa-manja. ³¹ Ku-mambakinama ningkakina nangariya, kembirra kin-arrangbinama akwa kini-yengbijnama Jesus. ³² Kin-arumidina-manja nakina, naruma numikbiyiya-dangwa nubungkawa kin-ambilyama. Aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Nenikuwenikba nakina Neningikarrawara-langwa umba nakine-ka Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa nakina,’ ke-yaminama wurrakina. Eneja Nubungkawa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama nakina. Eneja kembirra kinu-bungkawadinama nakina wuburra laka numirenikba neningarakburakba-kiya Nubungkawa Deyibida nu-bungkawadinama nakina arakba-wiya. ³³ Akwa niyirrbiyirra ngawa kinu-bungkawadinama nakina warnikinikaduwa-manja wurrumirumirena Jakaba-langwa neningangkawura nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa.

³⁴ Ngalaja yingi-yama Meri, “Nara ambaka ku-mungkwula-langwa ngayuwa warnungwarba-manja, umba ki-yamarrkinama kin-arrangbinama nangariya?” yingi-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Keburiyela, “Neningikarrawara-langwa Amawurrina ebina engbuda ka-likajama kaki-lyinginama ningkakina, bl..ya kembirra ambaka-murra ku-mambakinama wurrangariya ningkakina-da. Kembirra aminakina-langwa aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Naka niyukwuiya Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa nukwurdukwurda naka-da,’ ke-yaminama wurrakina.

³⁶ “Kwuja, ngalajukwaba Lijibida kiringuminuwilyaba-ma kirringalakina wurrumirumirenungwa yingu-mambakinama arakba wurrangariya. Mama dadiyungkwawa arakba dakina umba kingin-arrangbinama nangariya. Duburubura ying-ambilyama dadinungkwurakba dakina, akena yingu-mambakinama wurrangariya yuwilyaba arakba yimawura dakina-da. ³⁷ Amandangwa eneja kini-lyangkuwerribikarjungwuna-manja Neningikarrawara neniki-yama-langwa eningerribirra, kema kini-yaminama amandangwa nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa-da.

³⁸ Ngalaja yingi-yama Meri enuwa-wa, “Ning-engkirrikame-ka ayakwa nungkwa-langwa akwa ningenikuminuwar•duwar•de-ka ningena Nubungkawa-langwa Neningikarrawara, kembirra nara ningena a-waruma,” yingi-yama. Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nanga-lalika Meri arakba-da.

Meri nanga-ngarrangu-mulangwa Lijibida

³⁹⁻⁴⁰ Umba ngalaja nanga-ngayindanguma Meri dadiki-ngarri-yada dakinu-wa Lijibida akina-wiya. Kembirra yingi-lalika dakina Nejirida arakba umba yingi-likena warenja-bawiya yadikina engku-wa nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada. Yingu-wurdanguma Judiya-wa ababurna-murruwa angalya angakarjiyinga. Akina-manja angalya Judiya yingu-wurdanguma ngawa angakarjiyinga, yanda-langwa ying-akburranga angalya ebina-manja n-ambilyu-murrumanja Jekaraya. Biya yingi-yar•da arakba ena-langwa-manja alikira. Ying-awiyeba dakina biya naringi-lyelyimbukweyina yakwujina arrawa Lijibida aburrunguwa. Yingi-yama Meri ngaluwa-wa, “Laka, ningkeningaba? En-ambilya Neningikarrawara nungkuwa-manja,” yingi-yama.

⁴¹ Ying-engkirrika-manja Lijibida amurndakakina ayakwa, kembirra nibina nangariya ngala-langwa eneja nu-warrinama arakba ngala-langwa-manja mulkwa. Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa yingaki-lyangburrukawajuwa yingaku-war•dikama Lijibida-manja arakba akina-da.

⁴² Kembirra yingi-yengbinuma yingi-yangkarjiyajungwunuma ayakwa mena yingi-yangmarngkwunu-mubaba dakina. Akwa yingi-yama Meri-wa, “Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja akwa nu-wekbalyinuma ningkakina. Kembirra nungkwaja ningkaruma arakba ningkidarringka ningkilyengma aduwaba ningkakina. Umba ngarningka kenu-werrungwur•denama eneja Neningikarrawara nangariya-manja enejukwaba. ⁴³ Nungkuwe-ka ningkirndenikba ningkakina nganyangwa-langwa Nubungkawa, akena ningki-likenume-ka yangkwurrangwa-da ngayuwa-wa aduwaba-da,” yingi-yama Lijibida.

⁴⁴ “Ning-engkirrika-manja ngayuwa ayakwa nungkwa-langwa,” yingi-yama dakina Lijibida, “kembirra aburraja wurrangariya nganyangwa na-warrinama mulkwa-manja nu-ngwurrkbalinuma yukwudukwuda aburra-langwa. ⁴⁵ Eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwa-langwa ningk-eningmidinu-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwune-ka, akwa ningku-werrikambilya-mulangwa enuwa-manja, mena-baba ababurna-langwa nginu-makama Nubungkawa Neningikarrawara nungkuwa-manja ke-yaminama akina amandangwa-da,” nanga-makama dakina Lijibida Meri-wa-da.

Emeba nanga-ngwurrkumambibijuwa-mulangwa Neningikarrawara Meri-manja

⁴⁶ Yingi-yama arakba ngalaja Meri,

“Yawe-ka. Ningeni-yangmarngkwajiname-ka amandangwa Nubungkawa Neningikarrawara ningeningangkawura.

⁴⁷ Nakina-bina ngin-enibikinama ngayuwa kembirra ninguwerrikilyelingmajungwunama angwurra.

⁴⁸ Mama ningiyukwujiya ningeningerribirra ningenumamalya; umba ngin-akwurrajuwama nakina ngayuwa-manja.

Ningenikuminuwar•duwar•da wulkwa ena-langwa umba nara akwala.

Aduwaba-langwa aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ke-yaminame-ka, ‘Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamama eningaba nakina ngaluwa-manja,’ ke-yaminama wurrakina.

⁴⁹ Ke-yengbinama enena ayakwa nganyangwa-langwa wurrakina mena Neningikarrawara narrubuda-baba nilyengma nakina, akwa arrubuda nginumini-gekburakama nganyangwa.

Narrubude-ka nakina akwa akwurdukwurda ekirra ena-langwa.

⁵⁰ Neningikarrawara nakina n-errukwulinuma ngakwurra-langwa warnumamalya warningarakburakba-kiya-manja yanda-langwa aduwaba.

Akwa kin-errukwulinama nakina ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngarningka aburra-langwa-manja wurriyukwayuwa aburrajukwaba.

Kin-errukwulinama ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina akinumini-yarrkuwarakina-murumurra ena-langwa ayakwa.

⁵¹ Akena wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murumurra akwa namin-engkingkirrajungwunu-murumurra warnumamalya nu-minangkirreyinuma Neningikarrawara wurrakina ni-lawulawaja-mulangwa nakina arrubuda ayarrka ena-langwa.

⁵² Nenu-wurranguma nakina wurrubungkawa wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murumurra wurrakina, akena nen-akumarnuma nenu-bungkawakama nakina warningerribirra warnumamalya wurriyukwayuwa-da.

⁵³ Nenu-kwama nakina Neningikarrawara aninga wurribina na-mureyangu-murumurra warnumamalya,

akena wurrukwala neni-larrkenuma engku-wa eyebirra ayarrka wurribina wurru-minababurna angwarnda iya amurndakijika.

⁵⁴ Arakburakba-kiya-wiya nenu-makama nakina Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa kenu-mamurikajina-mulangwa wurrakina-manja akwa ngarningka akenu-mamurikajina-mulangwa ngakwurruwa-manja aduwaba. Nara nakina Neningikarrawara kini-yakuwabijuwa amurndakakina ayakwa ena-langwa,

umba ni-likenuma nakina yangkwurrangwa aduwaba kajungwa neniku-mamurikajiyada ngakwurruwa ena-langwa NgarningiYijireyila ngarnumamalya.

⁵⁵ Akwa ni-yakuwerribikinuma nakina amurndakakinu-wa ena-langwa ayakwa eningarakburakba-kiya-wa akwa n-errukwulinuma Aburiyama-manja.

Akwa aduwaba ngarningka n-errukwulinama ngawa ngakwurruwa ngakwurrajukwaba,

akwa kin-errukwulinama nakina aburramba-langwa wurriyukwayuwa ngakwurra-langwa akwa wurrumirumiranyungwa warnikinikaduwa aburrajukwaba.

Kini-yaminjaminama ngawa ningeningangkawura Neningikarrawara nakina-da,”

yingi-yama Meri-da.

⁵⁶ Biya dakina Meri ying-ambilyumurra Lijibida-manja yabiyakarbiya yimawura. Biya kembirra yingi-lawurradinuma dakina angalyu-wa Nejiridu-wa arakba-da.

Ni-rukwalarru-mulangwa Janjana Nenikumingekegangamba

⁵⁷ Biya numu-darrbudinuma arakba mamawura dadik-arrangba-wa ngalaja Lijibida wurrangariya ngala-langwa. Kembirra yingin-arrangba arakba nangariya. Diyekirrerreka arakba kembirra dakina. ⁵⁸ Aburraja warnumamalya ngala-langwa wurriyabiyabada akwa ngawa wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra akwudangwa ngaluwa-manja nuw-engkirrikama ayakwa ngala-langwa-langwa. Nuw-eningmidinuma Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinu-mulangwa nakina ngaluwa-manja. Biya aburrajukwaba namurndaki-yekirreridinuma kembirra wurrakina-da.

⁵⁹ Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya arakba mamawura numu-rukwulyuwakenuma makina. Aburraja kembirra neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrikama nakina numurrkbalya. Umba wurrukwala warningakwujina warnumamalya neni-ngayindanguma keni-yengbijiwama niyukwujiya Jekaraya nenimikirra, ebina-murrada ngawa ekirra nungwenikba-langwa. ⁶⁰ Akena ngalaja yingu-waranga dakina dirndenikba. "Nare-ka-da. Umba Janjana nenimikirra nakina-da," yingi-yama Lijibida dakina-da.

⁶¹ Aburraja ne-yama, "Nara wurribina warnumamalya nungkwurna-langwa warnimikirra Janjana." ⁶² Kembirra nuw-andeya wurrakina Jekarayu-wa akwa neni-yendabena ayarrka-murra. Neni-ngayindanguma wurrakina nakina-bina neniki-yengbiji-yada ekirra-da.

⁶³ Enamba-langwa Jekaraya neni-yendabena arrka ayarrka-murra amurndakijika eningakarrikarra. Kembirra nenu-kwa aburraja wurrakina. Kembirra n-arrikarranga arakba nakina amurndakenena ayakwa. "Amandangwa Janjana nenimikirra."

Biya "Wa!" kembirra namurndaki-yama. ⁶⁴ Akena arngkawura-wiya n-arrikarrangui-wiya Jekaraya ekirra, kembirra ni-yengbina arakba nakina ayakwa-da. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa-da.

⁶⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrumurndakakina warnumamalya warningakwujina nuw-akbar-danguma angwurra. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Jekaraya-langwa-manja angalya akwudangwa nuw-akbar-danguma angwurra aburrajukwaba. Biya nenumurndaku-makama wurrukwalamanja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akina-langwa ne-yama-murrlangwa, yanda-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya angakingakarjiyinga Judiya nuw-engkirikenuma arakba akina ayakwa. ⁶⁶ Nara keyakuwabijuwu umba narru-wilyakama ngawa aburra-langwa-manja mangma-da. Biya namurndaki-yama, "Kin-arumidina-manja naka niyukwujiya kini-yamarrikiname-ka? Numiyambene-ka nenungwarba kin-ambilyama naka-da?" namurndaki-yama. Warningma wurrakina amandangwa nen-akwurrajuwa-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara nakina-manja niyukwujiya-da.

Ayakwa nenu-ngwurrumambambijuwu-mulangwa Neningikarrawara ayakwa Jekaraya-manja

⁶⁷ Ngalaja kembirra Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrukwajuwama nungwenikba-manja Jekaraya nenaku-war-dikama akina. Eneja kembirra ni-yengbinuma Jekaraya amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina.

⁶⁸ "Ngeni-yangmarngkwajina ngarna Nubungkawa, nibina-murrada Neningikarrawara NgarningiYijireyila-langwa ngarnumamalya, mena ni-yar-duma ngarruwurrakuwilyarra arakba nakina-baba. Eneja ngarrenu-mamurikajuwama ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya akwa ngarren-enjungwurranguma arakba nakina.

⁶⁹ Akwa ngarrenu-kwama Nubungkawa narrubuda ngakwurra-langwa. Umba eneja Deyibida-langwa numirenikba nenikaduwa nakina. Nakine-ka Nubungkawa aken-enibikinama nakina ngakwurruwa.

⁷⁰ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ayakwa ena-langwa-manja ngarnumamalya. Umba aburraja ena-langwa warnikumakumaka ayakwa ngarrabumini-yarrkilalikama wurrakina akina ayakwa ena-langwa ngakwurra-langwi-yada arija-langwa.

⁷¹ Nenu-makama eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa warningarakburakba-kiya aken-enibikina-mulangwa nakina amandangwa ngakwurruwa, akwa aken-enjungwurrena-mulangwa nakina wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina ngarrabu-wirribina-murrlangwa akwa ngarrabumini-ngekbungekburakina-murrlangwa awurruwurrariya ngakwurra-langwa.

⁷² Nenu-makama Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa kin-errukwulina-mulangwa aburruwa akwa ngawa ngakwurruwa ngakwurrajukwaba aduwaba.

Akwa nenu-makama nakina ngarningka aburruwa-wa kin-engkingkirrikajamulangwa amurndakibinu-wa ayakwa eningarumuruma ena-langwu-wa.

⁷³ Ni-yengbinuma nakina Neningikarrawara ayakwa arrubuda ngakwurra-langwa-manja numiranyungwa Aburiyama-manja.

- ⁷⁴ Nenu-makama enuwa-manja aken-enjungwurrena-mulangwa ngakwurruruwa wurribina-langwa warnumamalya ngarrabu-wirribina-mulangwa ngakwurruruwa, kajungwa nari-yada ngarna akbar•duma umba akinuminu-war•deni-yada Neningikarrawara,
- ⁷⁵ akwa kajungwa ak-ambilyi-yada ena-langwa ngarnumamalya, akwa aki-likaji-yada ngarna ena-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja, ngarruwerrikidirrbura ngarningangkawura ngarna-da,”
- ni-yama Jekaraya nakina-da.
- ⁷⁶ Biya kembirra ni-yengbina arakba Jekaraya amurndakenena akwala ayakwa niyukwujiya-wa Janjana.
- “Umba nungkwaja, aburraja warnumamalya kabi-yengbijnama wurrakina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa ningkakina, mena ka-makina-mubaba nungkuwa ningkakina ayakwa Neningikarrawara-langwa aburruwa-manja.
- Naruma numikbiyiya-dangwa eneja nakina Neningikarrawara.
- Bi...ya nungkwaja k-arumidina-manja ningkakina ki-lyengmename-ka.
- Ki-lyengmenama nungkuwa kajungwa kinumini-ngekburakini-yada ningkakina mamurukwa Nubungkawa-langwa.
- ⁷⁷ K-eningmikinama ningkakina warnumamalya-manja Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa wurrakina mena kenumini-yakuwabijina-mubaba nakina awurruwurrariya aburra-langwa.
- ⁷⁸⁻⁷⁹ Ngakwurraja aduwaba ngarnumamalya ngarri-yaminama ngarna wuburra laka alarrumur•da-manja ngarr-ambilyama ngarna akwa ngarr-akbar•denama akwijungwa-langwa.
- Akena eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarngkirre-ka nakina nilyengma akwa n-errukwulinama ngakwurruruwa.
- Wuburra laka ne-kbadena-manja akina, kini-larrkabarrakajinama angalya nakina Neningikarrawara.
- Akwa keni-larrkajama nakina yangkwurrangwa nibina ni-yama-murrada neniki-larrka, nibina akenumini-larrkabarrakajinama angalya, nibina aken-enibikinama ngakwurruruwa ngarnumamalya.
- Akini-yada kembirra meningilida wuburra ke-yaminama akina.
- Aki-likaja-manja ngakwurraja meningilida akuma-rringkinama mamurukwa ngarniki-liki-yada.
- Eneja kembirra Nubungkawa akenu-wilyakajinama kajungwa aki-likaji-yada Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja ngarrakina.
- Akenu-wilyakajinama nakina kajungwa ngarriyekirrerra ngarruwurrangekburna ak-ambilyi-yada ngakwurruruwa yilyurkwa-murra yukwudukwuda yarna-da.
- Akina ngawa,” ni-yama Jekaraya nakina-da.
- ⁸⁰ Bi...ya eneja niyukwujiya Janjana n-arumidinuma nakina akwa n-eningmidinuma Neningikarrawara-langwa akwa nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Bi...ya n-ambilyumurra nara-murrumanja alikira. N-ambambilyumu...wa. Bi...ya arakba-langwa ni-jadanguma n-abilyerrikajungwunuma nakina WarningiYijireyila-manja warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya neni-rringkama arakba-da.

2

Ni-rukwularru-mulangwa Yesus

¹ Akini-yada kembirra engka-manja angalya emikirra Rawuma eneja nubungkawa naruma n-ambilyumurra. Nenimikirra Akwajija. Narrubude-ka nubungkawa nakina. Biya ni-lyingama ababurna-manja angalya eminiminingka akwa nubungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba nakine-ka nubungkawa Akwajija nenikumurnduwi-yada ekirra wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakibina-manja angalya ababurna-manja. ² Aburraja kembirra wurrababurna-langwa wurrakina wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa narrawurra-murnduwarnuma arakba wurrumurndakibina warnumamalya. Umba eneja nuwilyaba nubungkawa niyukwujiya nenimikirra Kwariniyija nu-bungkawadinuma nakina engemba-manja angalya Jiriya-manja. ³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya namurndaki-likenuma wurrakina aburra-langwu-wa angalya. Namurndaki-likenuma

angerriba aburra-langwu-wa angalya kajungwa warnik-arrikarri-yada wurrakina ekirra aburra-langwa yakwujina jurra-manja.

⁴⁻⁵ Eneja kembirra Jawijiba ni-lalikama nakina ebina angalya Keliliya emikirra Nejirida umba ni-likenuma enejukwaba ena-langwu-wa angalya aburnuwa dadingiyenikba Meri. Akena wurrangariya yingu-mambakinuma dakina Meri. Biya neni-likenuma wunalakina Judiya-wa Jawijiba-langwu-wa angalya emikirra Bediliyema. Akine-ka Bediliyema ena-langwa angalya akina, mena ena-langwa wurrumirumirena warningarakburakba-kiya wurruminakina angalya wurrakina-baba. Arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nubungkawa nenimikirra Deyibida numinakina-langwa mamurukwa enejukwaba nakina. Umba Jawijiba kembirra ni-likenuma Keliliya-langwa yadikina Bediliyemu-wa, aburnuwa Meri, wunenik-arrikarri-yada ekirra aburna-langwa yakwujina akina-manja angalya.

⁶⁻⁷ Nen-alilikenu...wa. Yakwujina neni-yar•da wunalakina Bediliyema-manja. Dadik-arrangbi-yada wurrangariya arakba dakina Meri, akena nara ebina angalya aburna-langwa arumuruma-manja alikira. Kembirra eyukwujiya-manja alikira bulukwa-murriya-langwa-manja nen-ambilyuma wunalakina-kiya. Biya yakwujina ngawa Bediliyema-manja yingin-arrangba Meri nenungkarba ngala-langwa numilyengma. Biya yinginu-wurumbujuwa ngala-langwa nangariya numurrkalya dumbala-murra akwa yingin-akumarna bulukwa-murriya-langwa-manja bada eninganinga-langwa-manja-da.

Nubungkawa Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja nenu-maka-mulangwa eningaba ayakwa warnikakukwurrajungwa jiba

⁸ Kembirra akini-yada ngawa awilyaba-manja angalya Bediliyema-manja akwudangwa, aburraja wurrukwala warnungkarba narr-akukwurrajuwama jiba aburra-langwa. Nuw-ambilyumurra wurrakina jiba-manja, narr-akukwurrajuwama ngawa al-yarrngwalyilya. ⁹ Eneja kembirra Nubungkawa Neningikarrawara neni-larrka arakba nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa angaluba angubina-langwa, nibina ni-jadinga-murrada wurrakina-murrunanjanja. Biya nakina Neningikarrawara nilarrkabarrakajuwa ebina angalya-da. Aburraja kembirra nuw-akbar•da angwurra wurmurndakakina warnungkarba-da.

¹⁰ Eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama aburruwa-wa, "Nara akbar•duma kirrakina umba w-engkirrikiya-langwa enena ayakwa ngarra-makinama, mena ningi-likenumurra ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa kajungwa ka-makini-yada ayakwa eningaba. Yik-engkirrikaja-manja kirrakina enena ayakwa eningaba, akwa wurruminukwala-langwa warnumamalya kuw-engkirrikajamanja wurrakina aburrajukwaba, kembirra kirrangkwulumida-langwa karnumamalya kinu-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa-da.

¹¹ "Memema-manja ngawa mamawura Deyibida-langwa-manja angalya ni-rukwalarruma arakba eneja nuwilyaba niyukwujiya. Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama nakina nungkwurra-langwa-manja wurrarumuruma keni-larrkaja-mulangwa nakina nungkwurruwa-wa ena-langwa NuMejaya. Kembirra naka arakba nibina-murrada ni-rukwalarruma arakba NuMejaya-da. Nubungkawa nakina n-ambilyama. Kembirra yiken-enibikinama kirrakina karnumamalya-da.

¹² "Nungkwurraja yikin-akburranginamurra numurrkalya niyukwujiya dumbalamurra bada-manja, nara aruma-manja alikira umba eyukwujiya-manja alikira, bulukwa-murriya-langwa-manja. Yikin-akburrangina-manja kembirra nakina, yikeningmidinama arakba enena ayakwa alyangmandukwuna ngawa ena-da," ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibinu-wa warnungkarba-da.

¹³ Aburraja kembirra wurrakina warnungkarba narra-ringga arakba wurrababurne-ka warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. Akini-yada ngawa aburraja nawurraki-jadingama wurrakina adirrariyaba angubina-langwa. Kembirra nabebeyina emeba, neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa wurrakina. ¹⁴ Biya namurndaki-yama,

"Ngeni-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawara nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya.

Nakine-ka nenu-werrungwur•denama wurrakina warnumamalya nenumini-yarrkuwarakina-murrunurra ena-langwa ayakwa.

Aburraja kembirra ka-likajamurra yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurrakina-da,"

namurndaki-yama wurrumurndakakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa-da. ¹⁵ Biya nawurraki-likena erribaja, namurndaki-lawurradinuma Neningikarrawara-langwu-wa angalya arakba-da.

Aburraja kembirra wurribina warnungkwarba na-makijeyina ayakwa, biya ne-yama, "Kwa, ngarri-likaja arakba Bediliyemu-wa kajungwa akini-rringini-yada ngarna nangariya ngarrenu-maka-murrilangwa Nubungkawa Neningikarrawara," ne-yama. ¹⁶ Biya na-likena, nuw-enjirrikeyina arakba wurrakina-da.

Nuw-alilikenu...wa. Bediliyema-manja. Biya narralirrak-akburranga yakwujina wunalekbina Jawijiba akwa Meri, akwa neni-rringka nangariya nukuwunumurrkwuluma bada-manja, bulukwa-murriya-langwa-manja angalya. ¹⁷ Kembirra narralirraku-maka wunalakina-kiya-manja amurndakibina ayakwa nibina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinu-mulangwa nakina-langwa nangariya. ¹⁸ Biya kembirra narra-maka wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya aburrajukwaba nangariya-langwa. Aburraja nawurrak-engkirrika-manja akina ayakwa namurndaki-yakibijangeyina angwurra arakba wurrakina. ¹⁹ Umba ngalaja Meri yingu-wilyakama dakina amurndakibina ayakwa ngala-langwa-manja aringka akwa ying-engkingirrikenuma ngawa amurndakakinu-wa.

²⁰ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba na-lawurradina aburra-langwu-wa jiba. Neni-yangmarnkwajuwama Neningikarrawara, eningaba-wiya-baba narri-rringkama akwa nuw-engkirrikenuma wurrakina. Narr-akburrangame-ka ebina-langwiya ngawa ayakwa nenu-maka-mulangwiya Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja-da.

Jesus-langwa-langwa ekirra

²¹ Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura aburraja neningandangama nenu-mukaduwamurrikama nibina niyukwujiya, akwa neni-yengbijuwama nakina Jesus. Akina ekirra ebina-murrada neni-yengbijuwamurrada nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara-wiya kingu-mambakina dirndenikba-da.

Nangariya Jesus nenu-wilyaka-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa

²²⁻²⁴ Aburrubukwurraraja ngawa Jawijiba akwa Meri akwa nangariya Jesus nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Bediliyema-manja. Ngalaja yuwilyaba yimawura numerrkbijanga arakba yakina akina-manja angalya. Akwa kembirra neni-likena arakba Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa, nenu-wilyakama nangariya. Nabuk-alilikenu...wa. Jirujalema-manja nabuki-yar-da. Biya neni-likena arakba wunalakina Jawijiba akwa Meri Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa wuneniku-kwi-yada aburna-langwa nangariya Nubungkawu-wa Neningikarrawara akwa kajungwa keni-yamini-yada yakwujina amurndakibina-langwiya ayakwa eningarumuruma-langwiya nenukwa-mulangwiya Mawijija WarningiYijireyila-manja warnumamalya arakburakba-kiya-wiya. Adinuba-wiya eneja Nubungkawa Neningikarrawara nenu-makamurra nakina Mawijija-manja, umba kembirra enamba-langwa Mawijija nenu-makamurra nakina wurrumurndakibina-manja warnumamalya ebina-murrada ngawa ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

"Wurrababurna-langwa nungkwurra-langwa wurrumilyengma wurriyukwayuwa warnungkwarba nganyangwa wurrakina,"

ni-yamama nakina. Akwa enena ngarningka ayakwa ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

"Dibine-ka didarringka, karring-arrangbina-manja wurrangariya dakina, kingingamenamurra dambilyuma darrawurukukwa, akena nara-manja dibina darrawurukukwa aba dakwurakburakba. Kingi-likajamurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa kinginu-kwunama NuMinidu-wa nenungkwarba. Kingi-yaminama dakina enuwa-wa, 'Neningikarrawara-langwa dalakena-kiya,' kingi-yaminama. Kembirra nakina nenungkwarba NuMinida kiningalirrakwardenama dalakina darrawurukukwa-kiya,"

ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara. Akwa akina kembirra ngalaja Meri yingi-yamamurra yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya kajungwa diyadi-yada arakba dakina.

²⁵ Akina-manja ngawa angalya Jirujalema eneja nuwilyaba neniyerringka n-ambilyumurra nenimikirra Jimiyina. Nakina neniyerringka neningabe-ka, n-engkingirrikenume-ka Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akwa n-embibirrarinumurra nakina NuMejayu-wa, mena nakina NuMejaya nenik-enjungwurri-yada ena-langwa warnumamalya WarningiYijireyila. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukurda nuw-ambilyumurra nakina-manja neniyerringka. ²⁶ Ebina-wiya ne-yengbina ayakwa akina Amawurrina enuwa-manja akwa ne-yamama, "Nare-ka a-jungwuma ningkakina yanda-langwa kini-rringkinama nungkuwa nibina nenumamalya Nubungkawa Neningikarrawara nenik-larrka nakina yangkwurrawa nenimikirra NuMejaya," ne-yamama akina Amawurrina akwurdukurda Neningikarrawara-langwa Jimiyinu-wa-da.

²⁷ Biya ne-yama arakba akina Amawurrina Jimiyinu-wa, "Likaja arakba Neningikarrawara-langwu-wa angalya," ne-yama akina. Eneja kembirra ni-likena arakba yenjerrikina nakina neniyerringka. Umba n-ambilyu-wiya nakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya, aburnaja Jawijiba akwa Meri wunalakina neni-yar-duma yakwujina. Umba kembirra nakina neniyerringka Jimiyina nenilirrak-akburrangama wunalakina yakwujina. ²⁸ Biya kembirra neni-rndarrka niyukwujiya nangariya ena-langwa-manja ayarrka akwa nenu-kiyukwiyuma. Biya neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama enuwa-wa,

²⁹ "Bungkawa, yirraminu-war-dangumurra warka nungkwa-langwa arakba, akwa ningi-jerrukwama akina.

Umba kembirra yi-larrkaja arakba ngu-ngwanjina. Ngi-likaja-langwa ngayuwa enena-langwa angalya yilyurkwa-murra yukwudukwuda, mena alyangmandukwuna-wiya-baba ayakwa nungkwa-langwa.

³⁰ Yi-larrkaja ngayuwa aduwaba mena ningeni-rringka-mubaba nibina nenumamalya yirrumini-larrkama nungkuwa yirra-langwa yarnik-enibiki-yada yirrababurna-langwa yarnumamalya nungkwa-langwa.

Nganyangwa-murra menba ningeni-rringka ngayuwa aduwaba.

³¹ Umba ningkeni-larrkama nakina yangkwurrawa kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya ababurna-manja angalya keni-rringkini-yada nakina abur-rajukwaba wurrakina.

³² Nakine-ka wuburra akilarrkabarriraka kini-yaminama. Biya kenu-wilyakajinama nakina warnumamalya-manja wurribina nuw-ambilya-murrumanja eminingka-manja iya eminingka-manja angalya ebina ka-ngayindena-mulangwa nungkuwa warniki-yami-yada wurrakina.

Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya karri-rringkina-manja ebina akilarrkabarriraka, yikabi-yangmarngkwajinama kembirra yirruwa nungkwa-langwa yarnumamalya YarningiYijireyila-da,"

ni-yama nakina Jimiyina Neningikarrawaru-wa-da.

³³ Aburnaja Meri akwa Jawijiba neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina neniyerringka nangariya-langwa.

³⁴ Eneja kembirra ni-yengbina arakba nakina neniyerringka akwala ngarningka ayakwa Neningikarrawaru-wa. Neni-yendabena Neningikarrawara kajungwa kini-yamini-yada eningaba wurrubukalakina Jawijiba akwa Meri akwa Yesus.

Kembirra nakina Jimiyina ni-yengbina arakba ayakwa Yesus-langwu-wa dirndenikba ngalajukwaba. Ni-yama nakina, "Nubungkawa Neningikarrawara-ka nakina nu-wekbalayinuma naka nangariya akwa neni-larrkama enenu-wa angalya kajungwa ngarrukwala NgarningiYijireyila ngarnumamalya aki-jungweyini-yada ngarna, umba ngarrukwala ak-enibikajungwuni-yada. Kin-arumidina-manja nakina, kenu-wilyakajinama warnumamalya-manja ebina kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara. Akena aburraja wurrababurna-ka warnumamalya ka-warename-ka nakina. ³⁵ Akini-yada kembirra wurrumurdakakina warnumamalya wurribina ka-warena-murrumurra Neningikarrawara nara arakba abuwarrkama ebina karru-wilyakina aburra-langwa-manja mangma. Umba nungkwaja ningkirndenikba ningkuwerrikawarriye-ka k-ambilyama ningkakina, wuburra laka lyelyinga angandinga kaku-werridadenama nungkuwa-langwa-manja yukwudukwuda akina-da," ni-yama Jimiyina Meri-wa-da.

³⁶⁻³⁷ Umba ngalaja duwilyaba dadiyuwangkwa dadimikirra Ena ying-ambilyumurra dakina akina-manja ngawa angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja. Akwa narringa-makumakama warnumamalya-manja yakwujina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Benyuwela wurruwurrakuwilyaba-langwa warnumamalya warnimikirra Ajera. Dakine-ka dadiyuwangkwa 84 mamarika

iya yinungkwura ying-ambilyumurra arakba. Arakba-wiya neni-yakeyinumurra wunalakina neningiyadikba mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura biya ni-jungwuma nakina neningiyadikba ngala-langwa. Kembirra dadinungkwurakba arakba ying-ambilyumurra dingaya dakina.

Dakine-ka dadiyuwangkwa nara kingi-lalika Neningikarrawara-langwa angalya umba meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yangmarngkewajuwama dakina Neningikarrawara. Akwali-yada ying-alyubarinumurra aninga akena akwali-yada nara king-alyubarina aninga umba murumureya ngawa ying-ambilyumurra, yimbukwa yingiyengbiyengbinuma ayakwa Neningikarrawaru-wa dakina.

³⁸ Biya nabuk-ambilyu-wiya ambaka Jawijiba akwa Meri akwa Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja wurrubukalakina, dibina-murrada dadiyuwangkwa yingilikenuma dakina nabuk-ambilyu-murruwa wurrubukalakina. Biya yingini-rringka-manja nakina nangariya, kembirra yingini-yangmarngkewajuwa arakba dakina Neningikarrawaru-wa ni-rukwularrinu-mulangwa nakina niyukwujiya. Kembirra yadikina yingiyengbina arakba dakina ayakwa ena-langwa-langwa. Narringa-makumakamurra dakina ena-langwa-langwa warnumamalya-manja wurrumurdakibina nuw-embimbirrarinu-murruumanja wurrakina Neningikarrawara ken-enjungwurrena-murruwa nakina WarningiJirujalema warnumamalya.

Jawijiba akwa Meri akwa Jesus nabuki-lawurradinu-mulangwa Nejrudu-wa

³⁹ Aburnaja Jawijiba akwa Meri neni-jerrukwama arakba amurndakibina neni-yama-mulangwa wunalakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nenumini-yarrkuwarakinu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Biya nabuki-lawurradina arakba wurrubukalakina Kelilyu-wa aburubukwurra-langwu-wa angalya emikirra Nejruda. ⁴⁰ Yakwujina kembirra akina-manja ngawa angalya n-arumidinumurra niyukwujiya Jesus nakina. Ambakalangwa n-arumidinuma, ni-ngbudidinuma akwa num-arubudidinuma ena-langwa mangma. Eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur-dangume-ka nakina-manja akwa nu-manjikbudanguma ngawa neningangkawura enuwa-manja-da.

Nejarrngalyilya-wiya Jesus ni-likenu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya

⁴¹ Aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya WarningiYijireyila nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa wurrakina arngkababurna-langwa na-jerridinu-manja akilarrkumurdada yakwujina. Namurndaki-likenumurra kajungwa warnik-ambarringi-yada wurrakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina. Aburnajukwaba ngawa Jawijiba akwa Meri nen-alilikenuma Jirujalemu-wa akina-wa wunalakina. ⁴² Bi...ya n-ambilyumurra arakba eneja Jesus mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Kembirra enejukwaba nenu-wilyakamurra wunalakina Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa Akwurungkuwarrukwu-wa wunalakina. Biya kembirra nabukilikena nabuk-ambarringa wurrubukalakina Akwurungkuwarrukwa akwa ngawa wurruwurrakwulumida WarningiJudiya warnumamalya aburrajukwaba.

⁴³ Biya na-jerridu-manja Akwurungkuwarrukwa ebina, neni-lalika Jawijiba akwa Meri Jirujalema umba neni-lawurradinuma wunalakina angalyu-wa Nejrudu-wa. Aburrajukwaba wurrababurne-ka ngawa warnumamalya aburra-langwa namurndaki-likenuma aburruwa wurrakina. Umba eneja nakina Jesus n-ambilya ngawa yakwujina Jirujalema-manja. Akena wuneningbala-kiya wunalakina Jawijiba akwa Meri n-ambilyumurra nakina Jesus yakwujina-wiya. ⁴⁴ Wurrukwala-manji-kba ni-likenuma-ka nakina, neni-lyangkiyamurra wunalakina.

Biya nen-alilikenuma wunalakina memerrkuwilyaba mamawura, biya nen-andeya akena nara nibina Jesus kini-likena aburruwa-manja. Biya kembirra narramurndaki-yendabena wurrumurdakibina warnumamalya yakwujina aburruwa na-likenuma keni-rringka-murrikba Jesus. ⁴⁵ Akena aburraja nara keni-rringka umba nuw-edirremeyina wurrakina-da.

Kembirra wunalakina Jawijiba akwa Meri nen-abuburangkeyinu...wa. Nara kenakburrangarna. Nenu-mungkwula. Wurdariya-wiya. Akwa neni-lawurradina kembirra Jirujalemu-wa. Nen-alilikenu...wa. Yakwujina. Na-larrumur•da. Nenu-mungkwula. Wurdariya-wiya. Kembirra nen-abuburangkeyina akina-manja angalya Jirujalema. Yakwujina mamurukwa-manja iya alikira-manja nen-aburangkeyinuma. ⁴⁶ Biya kembirra neni-lawurrada wunalakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Biya nenakburranga arakba nakina Jesus wunalakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya-da.

Eneja Jesus n-ambilyumurra nakina yakwujina ngawa, n-angmungmakwulaluma aburruwa warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa. Nalyelyimbukweyina wurrakina. Umba Jesus n-engkirrikenumurra ayakwa aburra-langwa akwa ngarningka neni-yendabenuma ayakwa nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa warnikakakirumaka warnungkwarba.⁴⁷ Aburrajukwaba arrkala neni-yendabenumurra Jesus-uwa ayakwa. Biya nuw-engkirrikenu-manja wurrakina ayakwa ena-langwa, wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nawurraki-yakibijangeyina-ka wurrakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-murri-langwa Jesus, aringkawa-baba nakina akwa eningaba-baba ayakwa ni-lawurrakajuwama aburruwa-wa-da.

⁴⁸ Aburnajukwaba Jawijiba akwa Meri neni-yakibijangeyina angwurra wunalakina neni-rringka-mulangwa nakina n-angmungmakwulaluma wurrumurdakakina-manja warnikakakirumaka. Biya dirndenikba yingi-yama enuwa-wa, "Naburra, miyambenaburra nara ki-likena nungkuwa yinuwa-manja? Ngayuwa akwa nungwena yin-mukwunakeyinumurra nungkuwa-wa yinalakena yin-abuburangeyina nungkuwa-wa-da," yingi-yama Meri-da.

⁴⁹ Eneja ni-yama, "Miyambenaburra kin-aburangkeyinumurra kinalakina engka-manja angalya amurdakakina-manja? Yangkwurrangwa-maka adinuba-wiya yikini-likenumurra kinalakina. Yirrumin-aburangka akena kinengbala-burra kinalakina ningi-lyangmurukweyina murra ngayuwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja alikira?" ni-yama nakina Jesus-da.⁵⁰ Akena nara aburnaja kenu-mumiringka akina ayakwa ni-yengbinumurra nakina-da.

⁵¹ Eneja kembirra nu-warumajungwa arakba nakina Jesus akwa ni-lalika Jirujalema umba ni-lawurradina angalyu-wa Nejiridu-wa, aburrubukwurruwa Jawijiba akwa Meri. Biya yadikina-langwa Jesus nenumin-engkirrikenuma neningangkawura wunalakina-kiya-langwu-wa ayakwa yakwujina.

Ngalaja Meri ying-engkingirrikenuma dakina ngawa amurdakibinu-wa yingirringka-murruwa akwa ngawa ying-engkirrikenu-murruwa, yingu-wilyakama ngawa ngala-langwa-manja mangma-da.

⁵² Bi...ya eneja arakba Jesus n-arumidinuma. Mangma ena-langwa numuringbirradinuma makina. Eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur-danguma enuwa-wa. Aburrajukwaba warnumamalya nenu-werrungwur-danguma enuwa-manja ngawa-da.

3

Janjana nibina Neningingekingambaja ni-yengbinu-mulangwa ayakwa warnumamalyu-wa

¹ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba ningka nubungkawa naruma nenimikirra Daburiyeja n-ambilyumurra nakina Rawuma-manja. Nu-bungkawadinuma wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya. Nu-bungkawadinumurra nakina nenungkwurakba, mememberrkwa mamangbala mamarika iya yinungkwura nu-bungkawadinuma. Umba eneja nuwilyaba niyukwujia nubungkawa nenimikirra Bandiyija Balida nu-bungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya wurruminakina angalya Judiya. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Yerida nu-bungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya Keliliya-manja. Umba eneja nenikumarnjenikba Yerida-langwa nenimikirra Biliba nu-bungkawadinuma nakina alakina-kiya-manja angalya emikirra Yidiriya akwa ngawa Dirakinada-manja. Alakina-kiya angalya nuw-ambilyuma akwudangwa Keliliya. Umba ngarningka eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Leyijeniya nu-bungkawadinuma nakina warnumamalya-manja eminingka-manja angalya emikirra Abuleniya.² Akini-yada ngawa nubungkawadinu-manja wurrumurdakakina wurububungkawa amurdakakina-manja angalya emininiminingka, kembirra aburnaja wunambilyuma wunubungkawa-kiya wunaruma WunuMinida nen-ambilyumurra wunalakina Jirujalema-manja. Wunenimikirra wunalakina Enija akwa Kayubaja.

Akini-yada ngawa eneja Jekaraya-langwa nenikuwenikba Janjana, nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa, n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira. Engburingke-ka angalya. N-ambambilyumurra nakina ngawa yanda-langwa yakwujina ngawa ni-yengbinuma eneja Neningikarrawara amurdakenena ayakwa

enuwa-wa. Eneja ni-yama Neningikarrawara, “Wurra-makina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kabumini-yarrkuwarakina-mulangwa wurrakina nganyangwu-wa ayakwa arakba,” ni-yama. ³ N-engkirrikeni-manja Janjana Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra ni-dirrirnduma arakba adalyuma-wa nakina. Emikirra adalyuma Jardina. Biya engku-wa iya engku-wa angalya adalyuma-manja akwudangwa ni-likenumurra nakina nen-akakirumakamurra Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja yakwujina.

Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Wurri-larrngkuwurriya arakba alarrngki-larrngkawarriya amurndakibina kirri-yama-murrilangwa, umba wunumini-yarrkuwarakina Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba. Nganja kembirra ngayuwa ka-mingekingambajini-yada kirrakina, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina yikinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba kirrakina-da. Umba eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijiname-ka nakina amurndakibina awurruwurrariya kirri-yama-mulangwa-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

⁴ Umba arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Ajaya n-ambilyuma nakina. Nenikumakumaka ayakwa nenumamalya Neningikarrawara-langwa nakina. Ni-yamama nakina Ajaya,

“Nuwilyaba nenumamalya n-ardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya, nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwa:

‘Nungkwurraja karna karnumamalya wurru-ma-ngekburakina arakba mamurukwa Nubungkawa-langwa.

Mulikarrkidirrbure-ka yikuma-ngekburakinamurra mamurukwa kirrakina kajungwa neniki-liki-yada nakina makina-manja.

⁵ Wurri-lyangburrukawajina arakba ababurna-langwa angurn-dikirra akwa ngarningka wurri-ngakburrukawajina angakarjiyinga angalya ababurna-langwa kajungwa angakbilyuwalyi-yada akina.

Akwa mibina mamurukwa mulikarrkiyangkwuruwura yikuma-likarrkidirrburakinama kirrakina,

umba mibina mulikarrmilumila yikume-kbilyuwalyakinama makina-da.

⁶ Aburraja warnumamalya kamurndak-eningmidiname-ka wurrakina Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa warnumamalya nakina-da! ni-yame-ka nakina nenumamalya.”

Akina-bina ayakwa ni-yamama nakina Ajaya arakburakba-kiya-wiya. Umba amurndakakina ayakwa ena-langwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nakina-bina Janjana nibina-murrada ngarraku-maka-mulangwa amurndakakina ayakwa.

⁷ Aburraja kembirra wurruwurrakwulumida warnumamalya namurndaki-likenuma Janjanu-wa mena neni-ngayindangu-mubaba nakina neniku-mingekingambaji-yada wurrakina akina-manja akungwa. Akena ni-yama nakina aburruwa-wa, “Karniniyerriye-ka karna karnumamalya! Kirruwurrariya yingarna wuburra! Nara kirrakina a-lyumaduma akini-yada ngawa yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-na!

⁸ “Yikini-ngayindena-manja amandangwa Neningikarrawara nakina yiken-enibikinama nungkwurruwa karnumamalya, kembirra yiki-dirrburakajungwunama kirrakina aduwaba. Eningaba yiki-yaminama wuburra laka eka eningaba ebina nuw-arrangbinamurra amaninga eningaba. Eningaba yiki-yaminama kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada kirri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkawarriya. Umba nare-ka a-lyangkuwerribikajungwuma kirrakina, ‘Ngarningaba ngarna mena Aburiyama-baba numiranyungwa ngakwurra-langwa neningadinuba-wiya nakina.’ Nara e-yamama akina ayakwa umba w-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ngarramakina-murruwa aduwaba. Kini-ngayindena-manja eneja Neningikarrawara, kinu-kuwurrakawajinama nakina angwarnda amurndakenenana nawurraku-murrkullijeyina-murruwura yelakwa ajiringka-manja akina. Amurndakakina-langwa-bina angwarnda kenumini-ngekburakinama nakina Neningikarrawara warijira-da Aburiyama-langwa-da.

⁹ “W-engkirrikiya! Neningikarrawara kini-lyangkuwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Nakine-ka Neningikarrawara nu-war-denama ena-langwa warka wuburra laka nuwilyaba nenungkwarba ni-ridenama eka bangkilya-murra. Nakine-ka ni-ridenama ababurna-langwa eka eningeningaba-ma amurndakibina nara arrangbama aninga

eningaba, akwa ni-ngkarrnginama amurndakakina eka eningeningaba-ma arrawa-langwa amukayerra-langwa. Akwa ngarningka nu-wurrenama amurndakakina angwura-wa ni-dakinama-da. Nakine-ka wuburra nenungkarba kini-yaminama eneja Neningikarrawara akwa neniku-war-di-yada arakba nakina ena-langwa warka," ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-yama, "Kardi! Yiki-yamarrkiname-ka yarna yarnumamalya?"

¹¹ Eneja kembirra ni-yama Janjana aburruwa-wa, "Ka-makinama ngayuwa akwa enena yiki-yaminamurra nungkwurraja karna. Kirruwilyaba karnumamalya yikinga-wilyakina-manja dambilyuma dumbala dadingikarrawara karnik-awiyebi-yada kirrakina, kembirra yikinu-kwunamurra kirrakina duwilyaba nibinu-wa neningidumbala-murruwa nenumamalya. Umba kirruwilyaba yiku-wilyakina-manja aninga karnik-alyubari-yada kirrakina, yik-awurikeyinamurra kembirra akina aninga nibinu-wa neninganinga-murruwa nenumamalya," ni-yama Janjana wurrumurndakakina-wa warnumamalya.

¹² Bi..ya aburraja kembirra wurrukula warnumamalya narraminu-war-dangu-murumurra warka WarningiRawuma wurububungkawa namurndaki-likenumurra Janjanu-wa. Naruwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa warniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurububungkawa. Aburrajukwaba nawurraki-likenumurra Janjanu-wa kajungwa kenu-mingekingambajuwi-yada nakina aburruwa-manja. Biya namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, "Bungkawa, yirraja yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?"

¹³ Eneja ni-yama Janjana, "Yikuwurra-murndukwuna-manja angwarnda, yikumurnduwarnama akina wulkuwa ebina bu-maka-mulangwa umba nara akwala," ni-yama Janjana.

¹⁴ Aburraja wurrawinyamba warnungkarba ne-yama enuwa-wa, "Umba yirraja, yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?"

Eneja ni-yama Janjana, "Kirrakine-ka kurr-akbar-duwakinama warnumamalya, kirrangajinama kajungwa yikabu-kwuni-yada angwarnda aburra-langwa. Akwa ngarningka kirra-lekbajamurra erribirra warningaba warnumamalya awurrariya-langwa, akena nara aburraja ke-yaminjamina akina umba warninguwurrariya-ma wurrakine-ka-da. Awurrariya akina, kembirra nara arakba e-yama. Mama eyukwujiya angwarnda yiku-menamurra warka-langwa, nara a-ngwurrmiluma akina-langwa angwarnda eyukwujiya-langwa," ni-yama Janjana wurrumurndakakina-manja warnungkarba wurrawinyamba nakina-da.

¹⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrababurne-ka warnumamalya naminandabumeyinumurra nawurraki-yendabijungwunuma wurrakina nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Janjana-langwa. Biya kembirra namurndaki-lyangkiyama wurrakina, "Dukwa naka Janjana nibina-murrada nenungkarba nenimikirra NuMejaya, nibina Neningikarrawara ni-yama-murrada neniki-larrka nakina yangkwurrangwa. Dukwa naka, dukwa nara-da," namurndaki-lyangkiyama wurrakina-da.

¹⁶ Eneja kembirra Janjana ni-yama nakina aburruwa-wa, "Ngayuwe-ka ningena ngarra-mingekingambajinama kirrakina akungwa-murra aduwaba, umba nara akwala. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkarba nubukwaya kini-likajama nakina arija-langwa. Naruma nilyengma nakina angwurra ngayuwa-manja. Nganja ki-yakuwerribikajamanja ngayuwa ena-langwa-langwa, kembirra ningeningma ngayuwa ningiyukwujiya ningeningerribirra. Ngayuwe-ka ningeneningaba-ma ningeniku-war-dinga-langwa ena-langwa warka akwa ningenik-aburawaka-langwa eningalika ena-langwa. Eneja kembirra kini-yar-diya-manja nakina nenungkarba enena-manja agalya, kini-yaminama wuburra laka yikenu-mingekingambajinama Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina akwurdukurda-murra akwa ngarningka angwura-murra nakina-da. ¹⁷ Nakine-ka nenungkarba neniki-lyanguwerribikajungwi-yada arakba karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Akwa nenik-eyebijebaki-yada arakba nakina karnumamalya wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-yaminama n-eyebijebakinama amadidira amaninga akwa amarda. Nakine-ka nuwurra-murndukwunama amurndakakina amadidira amaninga ena-langwu-wa alikira eninganinga-wa. Umba amarda awurrariya ni-dakinamurra angwura-wa nakina. Akine-ka wuburra ke-yaminama, akini-yada ngawa kini-likajamanja yangkwurrangwa nenungkarba nibina-langwa ngarra-maka-murrlangwa ngayuwa. Akena ngalaja akina angwura ena-langwa nara e-kakbujuwumama akina

umba eningangkawura ka-dadinama-da," ni-yama Janjana wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁸ Ni-yengbinume-ka nakina Janjana ababurne-ka ayakwa eminiminingka wurrumurdakakina-manja warnumamalya. Nenu-makama nakina eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa akwa nenu-werrikiriranguma angwurra wurrakina, kajungwa karri-larrngkuwurreni-yada alarrngkilarrngkawarriya umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina-da.

¹⁹ Biya ni-yengbinuma Janjana arrubuda ayakwa Yerida-manja enejukwaba. Nakine-ka Yerida nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa nubungkawa Keliliya-langwa. Neni-lekbenumurra nakina mena nanga-manguma nenikumarnjenikba-langwa didarringka dadimikirra Yeridiyeja. Nanga-manguma dakina ena-langwi-yada dadingiyenikba, nara-wiya ambaka kini-jungwuna ngala-langwa neningiyadikba Biliba. Ababurne-ka eminiminingka awurruwurrariya ni-yamama ngarningka Yerida nakina. Aminakina-langwa eneja Janjana ni-yaminjamama nakina enuwa-wa, "Ningkuwurrariye-ka ningkilyengma ningkenumamalya," ni-yama. ²⁰ Akena eneja Yerida n-arriyakajungwunuma ngarningka awurrariya-wa. Ni-yama nakina ena-langwu-wa wurrawinyamba warnungkarwa, "Wunu-mena nakina Janjana akwa wuni-didena arakba akididijungwa-manja," ni-yama. Kembirra nenu-manguma aburraja wurrakina akwa neni-didanga nakina-da.

Janjana nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Jesus-manja

²¹ Nara-wiya Janjana kini-didikajungwuna akididijungwa-manja nakina, eneja Jesus ni-likenuma Janjanu-wa. Eneja nenu-mingekingambajuwama Janjana Jesus-manja enamba-langwa arija-langwa. Umba nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Janjana Jesus-manja, nu-buriyamina kembirra arakba Jesus Neningikarrawaru-wa. Umba nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus, eneja Neningikarrawara nu-ngwurrbalijuwama nakina angubina, ²² akwa ni-larrkamurra nakina ena-langwa Amawurrina akwurdukurda enuwa-wa. Akine-ka Amawurrina na-larrinuma angaluba Jesus-uwa. Darrawurukukwa wuburra akina, biya nuw-ambarringa enuwa-manja-da.

Biya kembirra ne-yengbina arakba amayakwa angaluba karrawara-langwa akina. Ne-yama, "Ningkenikuwarrka nganyangwa ningkakina, ningkibina ningi-lyelyingminama ngayuwa akwa yirra-werrungwur-denama ningkakina-da," ne-yama akina amayakwa-da.

Warningarakburakba-kiya-langwa wurrumirumirena Jesus Christ-langwa

²³ N-aburradadu-manja eneja nakina Jesus ena-langwa warka n-ambilyumurra arngkabiyaakarbiya-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura nakina. Nalyelyimbukweyinu-manja aburraja warnumamalya enuwa-langwa, ne-yama wurrakina, "Jesus-langwa nungwenikba Jawijiba nakina." Akena Jawijibe-ka nen-arumurrkama wulkwa nakina Jesus.

Umba Jawijiba-langwa nungwenikba nenimikirra Yileya nakina.

²⁴ Umba Yileya-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.

Umba Libaya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Jeneya nakina.

Umba Jeneya-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.

²⁵ Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Emaja nakina.

Umba Emaja-langwa nungwenikba Neyuma nakina.

Umba Neyuma-langwa nungwenikba Ejiliya nakina.

Umba Ejiliya-langwa nungwenikba Nakaya nakina.

²⁶ Umba Nakaya-langwa nungwenikba Mayada nakina.

Umba Mayada-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Jemeyina nakina.

Umba Jemeyina-langwa nungwenikba Jawijeka nakina.

Umba Jawijeka-langwa nungwenikba Jawuda nakina.

²⁷ Umba Jawuda-langwa nungwenikba Jawenina nakina.

Umba Jawenina-langwa nungwenikba Reja nakina.

Umba Reja-langwa nungwenikba Jarababela nakina.

Umba Jarababela-langwa nungwenikba Jiyeldiyela nakina.

Umba Jiyeldiyela-langwa nungwenikba Neraya nakina.

²⁸ Umba Neraya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Adiya nakina.

Umba Adiya-langwa nungwenikba Kawijama nakina.
 Umba Kawijama-langwa nungwenikba Elmadama nakina.
 Umba Elmadama-langwa nungwenikba Era nakina.
 29 Umba Era-langwa nungwenikba Jajuwa nakina.
 Umba Jajuwa-langwa nungwenikba Eliyeyija nakina.
 Umba Eliyeyija-langwa nungwenikba Jawuruma nakina.
 Umba Jawuruma-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.
 30 Umba Libaya-langwa nungwenikba Jimiyina nakina.
 Umba Jimiyina-langwa nungwenikba Juda nakina.
 Umba Juda-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.
 Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Jawunama nakina.
 Umba Jawunama-langwa nungwenikba Eliyakima nakina.
 31 Umba Eliyakima-langwa nungwenikba Meliya nakina.
 Umba Meliya-langwa nungwenikba Mena nakina.
 Umba Mena-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Nedina nakina.
 Umba Nedina-langwa nungwenikba Deyibida nakina.
 32 Umba Deyibida-langwa nungwenikba Jeji nakina.
 Umba Jeji-langwa nungwenikba Abeda nakina.
 Umba Abeda-langwa nungwenikba Baweja nakina.
 Umba Baweja-langwa nungwenikba Jala nakina.
 Umba Jala-langwa nungwenikba Najena nakina.
 33 Umba Najena-langwa nungwenikba Aminadaba nakina.
 Umba Aminadaba-langwa nungwenikba Adumina nakina.
 Umba Adumina-langwa nungwenikba Arni nakina.
 Umba Arni-langwa nungwenikba Yejirena nakina.
 Umba Yejirena-langwa nungwenikba Bereja nakina.
 Umba Bereja-langwa nungwenikba Juda nakina.
 34 Umba Juda-langwa nungwenikba Jekaba nakina.
 Umba Jekaba-langwa nungwenikba Ajika nakina.
 Umba Ajika-langwa nungwenikba Aburiyama nakina.
 Umba Aburiyama-langwa nungwenikba Dera nakina.
 Umba Dera-langwa nungwenikba Neyawa nakina.
 35 Umba Neyawa-langwa nungwenikba Jerukwa nakina.
 Umba Jerukwa-langwa nungwenikba Riyuwa nakina.
 Umba Riyuwa-langwa nungwenikba Beleka nakina.
 Umba Beleka-langwa nungwenikba Ebera nakina.
 Umba Ebera-langwa nungwenikba Jela nakina.
 36 Umba Jela-langwa nungwenikba Keyinena nakina.
 Umba Keyinena-langwa nungwenikba Arbakijada nakina.
 Umba Arbakijada-langwa nungwenikba Jema nakina.
 Umba Jema-langwa nungwenikba Nawa nakina.
 Umba Nawa-langwa nungwenikba Lameka nakina.
 37 Umba Lameka-langwa nungwenikba Midijela nakina.
 Umba Midijela-langwa nungwenikba Yinakwa nakina.
 Umba Yinakwa-langwa nungwenikba Jereda nakina.
 Umba Jereda-langwa nungwenikba Meyilelela nakina.
 Umba Meyilelela-langwa nungwenikba Kenena nakina.
 38 Umba Kenena-langwa nungwenikba Yinaja nakina.
 Umba Yinaja-langwa nungwenikba Jeda nakina.
 Umba Jeda-langwa nungwenikba Eduma nakina.
 Umba Eduma-langwa nungwenikba Neningikarrawara nakina-da.

4

Namukwa nenu-kwudirrka-mulangwa Jesus-manja

1 Eneja kembirra Jesus ni-lalikamurra arakba nakina ebina adalyuma EningiJardina.
 Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-
 lyangburrukwajuwama enuwa-manja. Biya ni-likena arakba nakina umba lukwakwa
 ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenaku-war-dikama akwa nenaku-
 wilyakama angerriba alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira iya

warnumamalya. ² Umba eneja nakina Namukwa ni-likena Jesus-uwa akwa nenu-kwudirrka awurrariya-wa. Arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa mamawura ni-yaminjamama nakina ngawa nenu-kwukwudirrkama Jesus awurrariya-wa n-ambilyu-wiya Jesus yakwujina nakwukawura. Eneja kembirra nu-mureyanguma angwurra nakina Jesus akwa ni-ngayindanguma arakba aninga, nara-baba kini-janga aninga n-ambilyu-manja nakina alarrkingburingka-manja angalya.

³ Eneja kembirra ni-yama enuwa-wa Namukwa, "Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kamba wu-warrukwajiya enena angwarnda kajungwa damba ka-ngekburakajungwuni-yada akina," ni-yama.

⁴ Ni-yama Jesus enamba-langwa, "Neningikarrawara-langwa-manja jurra amurndakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, 'Aninga yimbukwa nara akina enibikama warnumamalya wurrakina-da,' ne-yaminama akina ayakwa-da," ni-yama nakina Jesus-da.

⁵ Eneja kembirra arakba Namukwa nenu-wilyakamurra nakina Jesus karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya. Biya warenja-bawiya nenu-wilyakajuwama nakina ababurna-langwa angalya amurndakibina-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja wurrakina. Angerriba iya angerriba alyengma-langwa-langwa akwa engkuwa akwaburrangaru-wa nenu-wilyakajuwama nakina Namukwa angalya Jesus-manja.

⁶ Biya ni-yama, "Yiba-kwunama ababurna-langwa eninginingaba amurndakangabamanja angalya ababurna, akwa yiba-bungkawakinama amurndakangabamanja ababurna-manja angalya. Nganyangwe-ka amurndakibina angalya iya amurndakijika ningki-rringkinama. Nganja ningubungkawa amandangwa ningena. Kembirra ki-ngayindena-manja ngayuwa, dukwa yiba-kwunamurra, dukwa ka-kwunama ngayuwa wurrukwala warnumamalya. ⁷ Umba yiki-yangmarnkwajina-manja ngayuwa ningkakina, kembirra ababurna-langwa amurndakakina nungkwa-langwa arakba-da," ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

⁸ Ni-yama Jesus enamba-langwa, "Arakburakba-kiya-wiya Mawijija nenu-makama amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamama, 'Ningkakine-ka kini-yangmarnkwajinama Nubungkawa nibina nungkwa-langwa Neningikarrawara nakina, akwa kinuminu-war-denama wulkwa warka ena-langwa umba nara wurrukwala-langwa,' ni-yamama nakina-da," ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

⁹ Eneja kembirra nenu-wilyakamurra arakba Namukwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Umba ngalaja na-ngwurkwarngajungwunuma akina angalya arumuruma-murra angwarnda. Biya nenu-wurdijuwama nakina Namukwa Jesus karrawara amurndakakina-manja angwarnda. Kembirra nen-andiyinga arakba wunalakina-kiya angerriba engku-wa ajiringka-wa. Ni-yama Namukwa Jesus-uwa, "Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kembirra kibilyajajungwunama ningkakina arrawu-wa ajiringka-wa. ¹⁰ Neningikarrawara-langwamanja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa. Ne-yaminama, 'Neningikarrawara kenu-makinama warnikumamurikaja ena-langwa akwa aburraja kab-akwurrainama ningkakina. ¹¹ Kabi-ngkajikinama ayarrka-murra wurrakina nari-yada a-ngajuma angwarnda nungkwa-langwa-manja alika,' ne-yaminama akina ayakwa-da," ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

¹² Ni-yama Jesus enamba-langwa Namukwu-wa, "Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa ngalajukwaba. Ne-yaminama, 'Nara kirrakina a-labuma Neningikarrawara neniki-yama-langwa ebina yikini-ngayindena-mulangwa,' ne-yaminama akina," ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

¹³ Eneja kembirra ni-yaminjamama nenu-kwukwudirrkama Namukwa Jesus-manja ngawu...wa. Bi...ya ni-yengminjada arakba nakina. Nara arakba kenu-kwudirrka, umba neni-lalika arakba nakina Jesus aduwaya yanda-langwa arngkingku-wa-da.

Jesus n-aburradadangu-mulangwa ena-langwa warka

¹⁴ Eneja kembirra Jesus ni-lalika arakba akina angalya alarrkingburingka eningalikirama. Biya ni-lawurradina arakba nakina ebinu-wa aringbirra angalya Keliliyu-wa. N-alilikenu...wa. Biya ni-yar-da arakba Keliliya-manja. Umba ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-ngbudirrkamurra akwa nenaku-war-dikama nakina-manja. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa WarningiKeliliya warnumamalya narri-yarumurnduwarnumurra ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrakina. ¹⁵ Umba ni-likenu-manja nakina Jesus engku-wa iya engku-wa angalya

nen-akakirumakama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nen-akakirumakama nakina amurndakakina-manja alikira Neningikarrawara-langwa-manja emikirra jinikakwa. Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa nenumurndaki-yangmarngkwajuwama Yesus-uwa arakba wurrakina-da.

Warnumamalya WarningiNejirida na-warangu-mulangwa Yesus

¹⁶ Eneja kembirra Yesus ni-likena Nejiridu-wa, n-arumidinu-murruwa nakina. Biya makina-manja mamawura memikirra Jebuda ni-likena nakina jinikakwu-wa, mena akina ni-yaminjama-mubaba nakina Yesus ababurna-langwa Jebuda. Biya nawurrak-ambarringa-manja warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja arrawa, Yesus n-arjiyinga. Biya ni-likena nakina amarru-wa kajungwa kini-ridimindeni-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja, kajungwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurndakibina warnumamalya. ¹⁷ Eneja nuwilyaba nenikuminuwar-duwar-da nenu-kwa Yesus awilyaba jurra ebina nuw-ararikajungwunuma ebina-manja nuw-arrikarrijungwunu-murrumanja Ajaya-langwa ayakwa. Nakine-ka Ajaya nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba n-ambilyumurra nakina arakburakka-Kiya-wiya. Eneja kembirra n-aburawaka Yesus ebina jurra, biya n-aburangka akwala ayakwa ni-ngayindanguma. Biya n-akburrangu-manja akina, ni-ridimindanga arakba nakina amurndakenena ayakwa wurrumurndakibinamanja warnumamalya. ¹⁸ Ni-yama Yesus, "Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ngayuwa-manja nuw-ambilyama akina aduwaba.

Ku-war-dikinama akina Amawurrina ngayuwa-manja, mena Neningikarrawara nuwekbalyinu-mubaba ngayuwa.

Nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa ayakwa eningaba ena-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa na-didijungwuna-murruwa warnumamalya keni-jadijina-murrilangwa Neningikarrawara wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumimumbu-wa warnumamalya ayakwa kuw-andiya-mulangwa ngarningka menba wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama yangkwurrangwa nakina kajungwa k-enjungwurreni-yada ngayuwa warnumamalya, karramini-ngekburakina-mulangwa wurrukwala warnumamalya awurruwurrariya aburra-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka ngini-larrkama ngayuwa kajungwa ka-makini-yada warnumamalyu-wa ken-enibikina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya aduwaba. Ena ngawa,"

ni-yama Yesus.

²⁰ Amurndakakina ayakwa ni-ridimindanga nakina Yesus. Biya ni-didanga n-aburamukwa ebina jurra, ni-lawurrakajuwa nibina nenikuminuwar-duwar-da nenukwamurra adinuba-wiya enuwa-wa, biya n-ambarringa nakina ayakwi-yada. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja alikira neni-rruburringkama arakba wurrakina. ²¹ Umba ni-yama Yesus aburruwa-wa, "Aduwabe-ka amurndakakina ayakwa ningi-ridimindanguma ngayuwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, na-lyangmandukwunadinume-ka akina, kirringkirrikenu-manja kirrakina karnumamalya memema-manja mamawura-da," ni-yama Yesus nakina-da.

²² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-murrumurra ayakwa Yesus-langwa na-makijeyina arakba ayakwa ena-langwa-langwa. "Eningaba amandangwa ayakwa ena-langwa," namurndaki-yama, "akena Jawijiba-langwa nenikuwenikba nenaka-na?" ne-yama wurrakina.

²³ Eneja ni-yama Yesus, "Ningeningma ngayuwa ayakwa yiki-yengbinama karna ngayuwa-wa. Yiki-yengbijinama amurndakenena ayakwa eningarakburakba-kiya. 'Nungkwaje-ka ningkakina,' yiki-yaminama ngayuwa-wa, 'ningkakakiruma k-eningabakina-mulangwa warnumamalya, kembirra k-eningabakajungwuna nungkwabakiya-ba ningkakina-da,' yiki-yaminama karna. Akwa ngarningka yiku-makinama nungkwurruwa ningeni-ki-yama-langwa ngayuwa yelakwa enena-manja angalya nganyangwa-manja ebina ningi-yamamurra Kabuniyuma-manja, kirringkirrikenu-mubaba karna ebina ningi-yamamurra yakwujina ngayuwa. ²⁴ Akena nganja ngarra-makinama amandangwa enena. Nuwilyaba NuBurabuda, nibina nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa, kini-yengbina-manja nakina

ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa-manja angalya, kembirra aburraja ena-langwa warnumamalya nare-ka engkirrikuma wurrakina enuwa-wa," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka, "W-engkirraja enena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa. Wi-yakuwerribikina Eliya-langwa. Arakburakba-kiya-wiya nakineka Eliya n-ambilyumurra Yijireyila-manja. Akini-yada ngalaja nara yibina yelyukwa kinilarrina ena-langwa-manja angalya. Abiyakarbiya-manja akilarrkelyukwa nara yibina yelyukwa. Nara kembirra ngalaja aninga ka-lungkuwarrina. Aburraja-ka murumureya nuw-ambilyumurra wurruminakina angalya warnumamalya. Umba wurrababurna wurridarringga wurringayingaya yakwujina nawurrak-ambilyuma akina-manja angalya. ²⁶ Akena nara eneja Neningikarrawara keni-larrka Eliya wurruwurrakakinu-wa wurridarringga wurribina nuw-ambilyu-murruwa ena-langwa-manja angalya. Nara, umba neni-larrkama Neningikarrawara nakina Eliya eminingku-wa angalya Jayidinu-wa. Eneja kembirra ni-likena nakina angerriba Jayidinu-wa. Kembirra nangamamurikajuwama nakina duwilyaba dingaya yakwujina engemba-manja Jarubuda.

²⁷ "Akwa wi-yakuwerribikina ngarningka ningka-langwu-wa NuBurabuda Eliju-wa. Enejukwaba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya Yijireyila-manja. Umba akini-yada ena-langwa-manja angalya aburraja wurrababurna-ka warnumamalya nuw-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra wurrakina. Akena nara eneja Elija kenuminu-mungkwur-danga warnumakwulya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa. Nara, umba nenuminu-mungkwur-danga nenumakwulya Neyumena. Niminingka nakina Neyumena umba ena-langwa angalya jiriya. Wi-yakuwerribikine-ka kembirra wunalakina-kiya-wa WunuBurabuda-kiya kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus wurruwurrakibinu-wa warnumamalya ebina-manja alikira jinikakwa-manja-da.

²⁸ Aburraja kembirra awinyamba narrak-ar-darra wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikeni-mulangwa ayakwa Jesus-langwa. Na-werrikardadinuma wurrakina angwurra, ²⁹ biya namurndaku-warumajungwa, neni-rndarrka nakina Jesus, neni-jadijawa alikira-langwa, biya nenu-wilyaka yadikina erreku-wa kajungwa warnikilyikarrkuwurri-yada nakina abalkaya-langwa angakarjiyanga-langwa angalya arrawu-wa wurrakina-da. ³⁰ Akena eneja Jesus ni-likena wurriylimbilyimberrkuwilyarra-langwiya nakina, biya neni-lalika wurrumurndakakina warnumamalya arakba nakina-da.

Nuwilyaba-langwa nenungkarba nenu-wilyaka-mulangwa wurruwurrariya wurramukwa

³¹ Biya kembirra ni-likenumurra nakina Jesus engembu-wa Kabuniyumu-wa. Akineka angalya Kabuniyuma aminababurna alikira iya warnumamalya Keliliya-manja nuw-ambilyumurra. Biya Jebuda-manja ni-likenumurra Jesus jinikakwu-wa, nenu-wilyakajuwamurra nakina wurruminakina angalya warnumamalya Neningikarrawaralangwa ayakwa. ³² Aburraja wurrumurndakakina wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikeni-manja Jesus-langwa ayakwa, nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina. Nawurraki-yakikbijangeyinuma wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa engbingbuda-da, wuburra ne-yengbinama ayakwa wurrububungkawa-da.

³³ Akina-manja angalya Kabuniyuma-manja n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nenungkarba, umba aburraja nuw-awiyebenuma wurruwilyaba wurramukwa wurruwurrariya enuwa-manja arrawa. Enejukwaba ni-likenuma jinikakwu-wa nakina nenungkarba. Biya yakwujina jinikakwa-manja nu-warduwardemina angwurra nakina. ³⁴ "Kardi!" ni-yama. "Yi-lalika! Miyambena-burra ningki-likenuma yirruwa-wa nungkuwa ningkakina Jesus NingkeningiNejirida? Ningki-likenuma yangkwurrangwa ningkeniku-wardi-yada yirruwa-na! Ningeningme-ka nungkuwa gayuwa. Ningkakineka ningkenumamalya ningkibina Neningikarrawara ngini-larrkama yangkwurrangwada!" ni-yama nakina.

³⁵ Eneja Jesus ni-yama, "Wurri-yengminjada! Umba wurri-jadiya arakba enena-wiya nenaka-langwa nenungkarba," ni-yama. Aburraja wurrakina wurramukwa neni-kbilyaja nakina nenungkarba ajiringka-wa wurruwurrakuwilyarra warnumamalya, akena nara kenu-wardanga nakina umba na-jadinga enuwa-langwa.

³⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja namurndaki-yakikbijangeyine-ka. Biya na-makijeyinumurra wurrakina ayakwa. "Amiyambene-ka ayakwa amurndakeyena?" nawurraki-yama wurrakina. "Engbuda ayakwa ni-yengbinamurra naka nenungkarba-na? Wuburre-ka naruma nubungkawa

nu-bungkawadinama nakina wurramukwa-manja. Aburraja kembirra warna nenumin-engkirrikajama wurramukwa ena-langwa ayakwa-da akwa na-jadenama nenaka-langwa nenungkwarba-da," ne-yama wurrakina.

³⁷ Biya wurrumurdakakina warnumamalya arakba na-lawurradina aburra-langwu-wa angalya. Biya kembirra na-makijeyinumurra wurrakina Jesus-langwa-langwa, akwa narra-makamurra enuwa-langwa wurrukwalamanja warnumamalya yanda-langwa engka-manja iya engka-manja angalya Kabuniyuma-manja akwudangwa wurrababurneka warnumamalya namurdak-engkirrikenuma akina ayakwa ni-yama-murrilangwa Jesus, akwa nawurraku-makumakijeyinuma ngawa aburrajukwaba Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa wurrababurna warnumamalya

³⁸ Kembirra enejukwaba Jesus ni-lalikamurra nakina jinikakwa umba ni-likenuma numinakinu-wa alikira nenungkwarba nemimikirra Jayumuna. Biya n-awiyebena Jesus alikira-manja akwa nang-akburranga nakina duwilyaba didarringka arrawa dangbilyuwa-ma. Ngalaja Jayumuna-langwa dadijenikba dakina. Yingu-murkumurrkwuluma yakwujina yingu-murdakardadinumurra angwurra dakina. Aburraja ngala-langwa warnumamalya nenu-makamurra Jesus-manja ngaluwa-langwa ying-angbilyuwadinu-mulangwa, kajungwa kining-eningabakini-yada nakina dakinamanja didarringka. ³⁹ Eneja Jesus ni-lika yingu-murrkwul-murruwa dakina, akwa narjiyinga akwudangwa ngaluwa-manja akwa ni-yengbina akwa ayakwa engbingbuda. "Nga-lalika arakba," ni-yama akinu-wa angbilyuwa. Ngalaja kembirra akina-wiya yinguwarruwalyada arakba-da. Arngkawura-wiya ying-adingabada ying-ardadinu-murrada akwa yingu-mirajanga dakina. Biya narringamini-daka dakina aninga arakba-da.

⁴⁰ Ngalaja kembirra num-awiyeba arakba mamawura. Aburraja kembirra wurrababurna warnumamalya namurdaki-likenumurra Jesus-uwa wurrakina. Narrawilyakama enuwa-wa aburra-langwa warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra. Ababurneka angbilyuwa eminiminingka wurrakina narruwilyakama. Umba eneja Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa, neni-lyingama wurruwilyuwilyaba-wiya-manja akwa nenuwurrak-eningabakama wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurnalangwa amurdakakina-langwa angbilyuwa-da.

⁴¹ Aburrajukwaba wurruwurrariya wurramukwa nuw-ambilyuma wurrababurnamanja warnumamalya, akena na-jadangua narra-lalikama arakba wurrakina. Namurdaku-wardwardemina wurrakina akwa ne-yama Jesus-uwa, "Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na!" Umba Jesus ni-yengbina ayakwa arrubuda aburruwa-wa. Nenuwurraki-yengminjakama wurrakina, warningma-baba Jesus NuMejaya nakina, nibina-murrada Neningikarrawara neni-larrka-murrada enenu-wa angalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa jinikakwa-manja

⁴² Mingka-manja mamawura ne-kbadangu-manja akina, eneja Jesus ni-lalika Kabuniyuma umba ni-likena nakina nakwukawura nara-murruwa warnumamalya. Akena aburraja wurrumurdakibina warnumamalya nuw-aburangkeyinuma enuwa-wa arakba. Nuw-abuburangkeyinume-ka wurrumurdakakina. Biya nen-akburranga arakba. Neni-ngayindangumurra wurrakina nenik-ambilyingi-yada aburruwa-manja nakina Jesus.

⁴³ Akena eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Ki-likajame-ka ningena akwalu-wa angalya eminiminingku-wa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumurdakakina-manja warnumamalya aburrajukwaba eningaba ayakwa. Ka-makinamurra kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-manja. Ka-makinama akina ayakwa mena Neningikarrawara ngini-larrka-mubaba ngayuwa yangkwurragwa kajungwa ka-makini-yada wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka kinubungkawadina-mulangwa nakina," ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁴ Kembirra arakba neni-lalikama Jesus wurrumurdakibina warnumamalya umba ni-likenuma angerriba angalyu-wa iya angalyu-wa. Ni-likenumurra Neningikarrawaralangwu-wa alikira jinikaku-wa biya yakwujina ni-yengbinuma nakina ayakwa Neningikarrawara-langwa, nenu-makamurra warnumamalya-manja nakina-da.

5

Jesus nu-wekbalynu-mulangwa warningadinuba-wiya warnikaburrakiyuwa ena-langwi-yada

¹ Arngkawura Jesus nakina narjiyeyumurra mijiyelya-manja akina-manja angalya emikirra Kenejireda. Aruma akungwa nuw-ambilyuma yakwujina akina-manja angalya. Awilyaba-murra angalya akina umba aminambilyuma emikirra, alakina Kenejireda

akwa ngawa Keliliya. Aburraja warnumamalya wurrakina yenjerrikina nawurrakili-kenumurra Jesus-uwa warnik-engkiriki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ak-ena wurruwurrakwulumide-ka yakwujina warnumamalya akwa kembirra nawurrakijiriyinumurra wurrakina.

² Eneja Jesus numa-rringka mambilyuma-kiya mijiyanga numa-mundirruwajungwunuma yakwujina. Aburraja wurruminakina mijiyanga narrumalalikama malakina umba narrum-ajirrangumurra mamurndakibina mukayuwa-ma merra makirndirndirra akwalya. ³ Umba Jesus ni-rijawudija nakina muwilyabamanja mijiyanga Jayumuna-langwa-manja, akwa ni-yama enuwa-wa, "Ma-jiriya-langwa angerriba arngkidarra awarrngkungwarbu-wa akungwa," ni-yama Jesus Jayumunu-wa. Eneja Jayumuna numa-jira kembirra makina mijiyanga-da. Akwa ngalaja numi-lyikbina arngkidarra erribaja awarrngkungwarbu-wa-da.

Eneja kembirra Jesus n-ambarringa arakba nakina mijiyanga-manja akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ariba-manja. Nen-akakirumakama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴ Biya ni-jerrukwamanja nakina ayakwa Jesus, ni-yama nakina Jayumunu-wa, "Ma-jiriya mema mijiyanga angerriba angwarbu-wa, kajungwa nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnungkwarba yikuma-larrijini-yada mema mukayuwa, kembirra yiku-meni-yada akwalya," ni-yama.

⁵ Eneja Jayumuna ni-yama Jesus-uwa, "Bungkawa, yarne-ka yirrabuburangkeyinumurra alyarrngwalyilya akwalyu-wa akena nara yiku-manga yikakburrangarna aduwaba. Mama, yikumini-ngayindena-manja nungkuwa ngayuwa, kuma-larrijinama kembirra mamurndakenena mukayuwa-da," ni-yama Jayumuna Jesus-uwa-da. ⁶ Kembirra narruma-larrija mamurndakakina mukayuwa arakba-da.

Ngalaja kembirra awurrakwulumide-ka akwalya namurndak-awiyebena arakba mamurndakakina-manja mukayuwa, akena arngkidarra kumi-ngkarrnginume-ka makina. ⁷ Biya kembirra narr-ardijuwa ayarrka-ma wurrakina wurribinu-wa warnungkwarba na-rijawudiyinu-murruwa mingka-manja mijiyanga, mena wurrumurndakakina warnungkwarba malakina-kiya-manja mijiyanga nar-rijawudiyinuma warnubiyakaja wurrakina-baba. Kembirra Jayumuna-murriya narra-ngayindanguma wurrakina warniku-mamurikaji-yada warnik-arrki-yada amurndakibina akwalya narru-mangumurra mukayuwa-ma merra. Aburraja kembirra na-mideyina aburruwa-wa-da akwa narra-mamurikajuwa narrumamurndak-arrkarna mamurndakibina mukayuwa-ma merra-da.

Biya malekbina-kiya mijiyanga narruma-lyangburrakwajuwa amurndakibina akwalya akwa arngkidarra kumu-ngwardinumurra akwa kumu-wurrilanguma makina. ⁸ Eneja Jayumuna Bida ni-rringka-manja amurndakakina akwalya akwa numa-rringka-manja malakina mijiyanga-kiya kumu-ngwardinuma arngkidarra, ni-nginakilarra nakina yina-ma alyengma-langwa Jesus n-arjeyu-murrumanja. Biya ni-yama, "Jey! Likaja yadada ngayuwa-langwa, Bungkawa, mena-baba ningena ninguwurrariye-ka," ni-yama nakina Bida Jesus-uwa, ⁹ mena ni-yakikbijangu-mubaba ni-rringka-murrilangwa amurndakibina akwalya awurrakwulumida.

Aburrajukwaba wurrumurndakibina warnungkwarba na-rijawudiyinuma yakwujina Jayumuna Bida-langwa-manja mijiyanga ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina amurndakibina-langwa akwalya narru-mangu-murrilangwa. ¹⁰ Aburnajukwaba Jaminja akwa Janjana neni-rijawudiyinumurra mingka-manja mijiyanga neni-yakikbijanginuma wunalakina-da. Wunalakina wunenungkwarba-kiya Jebediya-langwa nenikwenikbakiya. Jayumuna Bida-langwa warnubiyakaja wunalakina ne-yakiyakeyinuma-da.

Eneja kembirra Jesus ni-yama nakina Jayumunu-wa, "Nara akbar-duma, umba aduwaba-langwa ka-wilyakinama nungkuwa warnumamalya ngayuwa-wa, wuburra laka aduwaba ningku-wilyakinama akwalya ariba-wa-da," ni-yama Jesus-da. ¹¹ Aburraja kembirra narrumaliraku-mundirruwa mijiyanga malekbina mijiyela-manja akwa narruma-lalika yakwujina akwa akwala-langwa amurndakijika aburra-langwa, akwa kembirra neni-yuwarna Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba namarmarra-ma

¹² Arngkawura eneja Jesus n-ambilyumurra nakina awilyaba-manja angalya n-ambilyumurrumanja nuwilyaba nenungkwarba nibina n-arrirreyinuma awurrakwulumida amarmarra ena-langwa-manja nenumakwulya. Arrubude-ka angbilyuwa akina. Eneja kembirra neni-rringka-manja nakina Jesus, n-abuluwendingama nakina nenungkwarba n-engmidirruwajungwunuma nenumukwurra ajiringka-wa akwa nenu-marrakbakama

nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ningkubungkawa ningsukwulyubena,” ni-yama. “Kingayindena-manja ningkakina ningkeningma yiku-mungkwur-denama ningenumakwulya,” ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹³ Eneja kembirra Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa akwa nenu-minjirrkilying arakba nakina nenungkwarba. Biya ni-yama, “Yirra-ngayindenama ningena yibeningabakinamurra-da, kembirra nungkwaja ningsukwulyubena ningkenumakwulya k-ambilyama ningkakina-da,” ni-yama Jesus. Kembirra arngkawura-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya nakina, akini-yada ngawa ne-jerrida arakba ngalaja amurndakibina amarmarra ena-langwa-da.

¹⁴ Biya ni-yama Jesus enuwa-wa, “Nara a-makama wurrukwala-manja warnumamalya ningsukwulyubena-langwa, umba jeyi, likaja ena-wiya dirrbura NuMinida-wa nenungkwarba. Kembirra nakine-ka keni-rringkinama ningkakina, biya kini-yaminama nungkuwa-wa, ‘Ningsukwulyubena arakba,’ kini-yaminama nakina nenungkwarba NuMinida. Nungkwaja kembirra ambaka kinu-kwunama nungkuwa wurrambilyuma wurrajija kajungwa nenikuminu-wardi-yada nakina, ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Mawijija arakburakba-kiya-wiya. Kembirra aburramba-langwa wurrangkwulyumida-langwa warnumamalya kuw-eningmidinamurra nungkuwa ningsukwulyubena-murrilangwa akwa ningsukwulyubena-langwa arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba-da.

¹⁵ Akena eneja ni-yarrkbalijuwama nakina akina ayakwa ni-yama-mulangwa Jesus. Ngalaja kembirra nuw-errbalinuma akina ayakwa angwurra angalyu-wa iya angalyu-wa-da. Aburraja kembirra wurruwurrakwulyumida-langwe-ka warnumamalya nawurrakilikenumurra Jesus-uwa. Nawurrakilikenuma wurrakina kajungwa kuw-engkirrikajiyada ayakwa ena-langwa akwa ngawa kenumurndak-eningabakini-yada nakina Jesus wurrakina warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murumurra angbilyuwalangwa. ¹⁶ Akena adadinuba ngawa ni-likenuma eneja Jesus nakwukawura naramurruwa warnumamalya, akwa nu-buriyaminumurra yakwujina Neningikarrawaru-wa nakina.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nirrengmurnirna nenungkwarba

¹⁷ Arngkawura Jesus n-ambilyumurra nakina nuwilyaba-manja nenungkwarba ena-langwa-manja alikira. N-ambilyu-manja nakina yakwujina ngawa akina-manja alikira, aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma yenjerrikina enuwa-wa. Umba Jesus nen-akakirumakama nakina wurrakina-manja warnumamalya Neningikarrawaralangwa-langwa. Aburrajukwaba na-likenuma Jesus-uwa wurrukwala Warningijudiya warnungkwarba warnimikirra WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. Wurrakine-ka warnungkwarba na-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngarningka Keliliya-langwa. Wurrukwala aburrajukwaba Jirujalema-langwa na-likenuma. Biya nuw-ambarringa ebina-manja alikira n-ambilyu-murumanja Jesus nakina. Umba ngalaja Amawurrina Nungkwala Neningikarrawaralangwa Jesus-manja nuw-ambilyumurra akina akwa nenaki-ngbudirrkama. Eneja nen-eningabakama kembirra Jesus wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya yakwujina alikira-manja arrawa.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnungkwarba na-likenumurra akinu-wa alikira, neni-lyilyanguma nuwilyaba nirrengmurnirna nenungkwarba. Neni-ngkajikamurra nakina, nenu-wilyakama akumurrkumurrkwulinga-murra, mena nara-baba kin-allikena yeya, nara kinu-warruwarrina nakina-baba. Numurndakayuwaya neningangkawura n-ambilyumurra nakina. Kembirra ebina-manja alikira nuw-aburangkama angalya wurrakina warnungkwarba kajungwa warnik-awiyebi-yada akwa warnik-akumi-yada nibina nirrengmurnirna akwudangwa Jesus-manja.

Nuw-aburangekeyinu...wa. ¹⁹ Akena nara karr-akburrangarna angwurn-dikirra, nara kuw-awiyebeyina arrawu-wa mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina. Biya kembirra na-wurdanga wurrakina karrawaru-wa errekbalangwiya, nenu-wilyakamurra ngawa neni-ngkajikama nakina nirrengmurnirna. Biya yakwujina ngawa alikira-manja karrawara narru-ngwurrkbalijuw wurrakina eningikarrawara edirri-yada. Biya neni-larrija merra-murra nibina nenungkwarba nirrengmurnirna yadikina akina-langwa edirra. Neni-larrija, biya ajiringkamanja nuw-ambarringa ebina akumurrkumurrkwulinga wurruwurrakuwilyarra warnumamalya-da. Aburnaja kembirra arakba nakina nirrengmurnirna akwa Jesus nenu-kwurukweyina wunalakina-da.

²⁰ Umba wurrakine-ka warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nakina nirrengmurnirna Jesus-uwa na-werrikambilyumurra wurrakina Jesus-manja akwa

warningma Jesus ken-eningabakina-mulangwa nakina-manja. Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nirrengmurnirna, “Nungkuwa, ababurna-langwa awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina ningkumini-lyurkwajungwunuma arakba akina. Kembirra eneja Neningikarrawara nara nakina engkirrikuma arakba akinu-wa aduwaba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²¹ Aburraja warnungkarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurribina Wurrubarija warnungkarba na-lyangkiyama wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkarba? Ni-ngayindenama kini-yaminama Neningikarrawara wuburra naka-na? Eneja Neningikarrawara nuwilyaba akenumini-yakuwabijina awurruwurrariya ngakwurra-langwa, nara wurrukula aminiyakuwabijuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Neningma eneja Jesus aburra-langwa mangma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-engkirrikajamurra karna amukwiyadakinu-wa? ²³ Nungkwaja ningkakina kinu-makina dukwa enena ayakwa naka-manja nenungkarba, ‘Nginumini-yakuwabijuwama Neningikarrawara awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina.’ Nare-ka ningkakina-da! Umba kinu-makina dukwa enena engka ayakwa enuwa-wa, ‘Laka! Mirajanga, akwa wu-warrijiya alika nungkwa-langwa.’ Nare-ka ningkakina-da! Ningki-lyangmuridiname-ka akwa nara e-yengbuma alakena-kiya ayakwa ningkabakiya-ba naka-manja nenungkarba ningkakina-da. ²⁴ Umba nganje-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwullarriuma enena-manja angalya, eneja Neningikarrawara nginu-makama ngayuwa-manja kamini-yakuwabijina-mulangwa awurruwurrariya karnumamalya-langwa ngayuwa. Nganja kembirra kamin-abilyerrikina aduwaba alyangmandukwana akina ayakwa Neningikarrawara nginu-makama nakina ngayuwa-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Biya kembirra Jesus ni-yengbina arakba nakina akwala ayakwa nakinu-wa nenungkarba nirrengmurnirnu-wa. Ni-yama, “Nungkwaja, mirajanga! Wu-larrngkumiyi ena akumurrkumurrkwulinga nungkwa-langwa umba likaja lawurradina angalyu-wa,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²⁵ Kembirra arngkawura-wiya eneja nu-mirajanga, ni-larrngkumanga ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina neni-rringkama n-arjeyuma arakba. Umba ni-jadinga nakina alikira-langwa errekbua, nu-wilyakama ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa-da. Biya ni-lawurradina arakba angalyu-wa, neni-yangmarngkwajuwamurra Neningikarrawaru-wa lukwakwa-da.

²⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina namurndaki-yakibijangeyinume-ka akwa namurndak-akbar-dangumurra akina-langwa wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwamurra arakba aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa. Biya namurndaku-makijeyinumurra ayakwa. Ne-yama, “Amandangwe-ka, ngarri-rringkama eningaba ngakwurra-langwa-murra menba aduwaba-da,” ne-yama namakijeyinuma wurrumurdakakina warnumamalya-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa Libaya

²⁷ Eneja kembirra nen-eningabaka-mulangwa Jesus nibina nirrengmurnirna nenungkarba akwa nenumini-yakuwabijuwamulangwa awurruwurrariya ena-langwa, ni-jadanga nakina ebina-langwa alikira. Biya ni-likenu-manja nakina lukwakwa Jesus, nen-akburranga nakina nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Libaya. Numinambilyuma ekirra nakina, Libaya akwa ngawa Meduwa. Umba nakina Libaya nenuminu-war-duwar-danguma warka wurrububungawa WarningiRawuma. Ngalaja eyukwujija alikira warka-langwa nuw-arjeyumurra akina ena-langwa mulikarrkbidjina mamurukwa. Kembirra nakina Libaya nuwurra-murndukwamurra angwarnda warnumamalya-langwa, akini-yada ngawa na-likenu-manja wurrakina mamurukwa-langwiya. Narri-yaruwarnu-manja akina alikira eyukwujija, kembirra nenuminu-mangumurra angwarnda aburra-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurrububungkawa.

Ni-likenu-manja eneja Jesus mibina-langwiya ngawa mamurukwa, neni-rringka nakina Libaya n-angmakwulaluma ebina-manja eyukwujija alikira arrawa. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da. ²⁸ Eneja kembirra Libaya n-arjiyinga akwa ni-jadinga errekbua. Biya ni-likena arakba neni-yuwarna Jesus-manja. Ni-lalikame-ka ebina warka nu-war-duwar-dangumurra, kajungwa ken-aburrakiyuwarni-yada nakina Jesus-manja-da. Biya neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁹ Biya nakine-ka Libaya nenikaburrakiyuwa nenikaduwa Jesus-langwa arakba, akwa nenumini-dakama aninga Jesus-langwa ena-langwa-manja alikira. Arume-ka aninga ni-dakamurra. Kembangirra na-walyuwa-manja akina, aburraja Jesus akwa ena-langwa wurrukwalu warnikabuburrakiyuwa akwa wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenumurra Libaya-langwu-wa alikira wurrakina. Wurrukwalu wurrababurne wurrumurndakakina warnumamalya na-war·duwar·danguma aburrajukwaba warka angwarnda-manja, wurrididirrurra Libaya adinuba-wiya, nara-wiya kini-likena nakina Jesus-uwa. Umba wurrukwalu wurriminiminingka. Biya ne-yebukeyina arakba wurrakina ebina aninga-da.

³⁰ Aburraja wurrukwalu warnungkwarba WurruBarija akwa ngawa wurrukwalu warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa warningka wurrakina ni-likenu-mulangwa Jesus Libaya-langwu-wa alikira. Biya kembangirra na-ngwurriyengbeyinuma wurrakina ayakwa akwa ne-yama Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Miyambena-burra kirri-yebukeyinama aninga akwa kirri-bekeyinama akubibeka nakina-langwa-manja nenungkwarba alikira? Kirri-yebukeyinama karna akwa wurribina narruwurra-murndukwuna-murumurra angwarnda wurrukwalu-langwa warnumamalya-da. Wurruwurrariya-manja warnumamalya kirri-yebukeyinamurra karna-da!" ne-yama wurrakina-da.

³¹ Eneja Jesus n-engkirrika-manja nakina aburra-langwa ayakwa, ni-yama aburruwa-wa, "Wurrangbangbilyuwa-me-ka warnumamalya kuw-aburankinamurra wurrakina nuwilyabu-wa nenungkwarba kajungwa ken-eningabakini-yada nakina angbilyuwa-langwa wurrakina. Umba aburraja wurringbingbuda warnumamalya nare-ka aburangkuma namukwiyadakinu-wa nenungkwarba wurrakina. ³² Umba nganja ningi-likenuma yangkwurragwa kajungwa ka-dirrburakini-yada ngayuwa wurruwurrariya warnumamalya, kajungwa nari-yada wurrakina arriyakajungwuma awurruwurrariya-langwa umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa wurrakina-da. Ke-yamina-manja warnumamalya, 'Nara arriyakajungwuma awurruwurrariya-langwa ngayuwa umba ningena ngawa ningeningaba,' kembangirra nare-ka ngayuwa a-dirrburakuma wurramukwiyadakina warnumamalya, umba wurruwurrariya yimbukwa warnumamalya ka-dirrburakinama wulkwa ngayuwa-da," ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa WurruBarija akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa-da.

Warnumamalya neni-yendabenu-mulangwa Jesus-manja warnik-ambilyinga-langwa murumureya

³³ Aburraja kembangirra wurrukwalu warnumamalya ne-yama wurrakina Jesus-uwa, "Ngingeningma wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa ne-yaminjaminama. Adadinube-ka murumureya na-likajama wurrakina, kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Aburrajukwaba warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa ne-yaminamurra wurrakina akina. Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa nungkuwa-langwa nara wurrakina e-yamama akina, umba erribirra nuw-alyubarinama aninga akwa ne-bekeyinama akubibeka wurrakina," ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, "W-engkirrikiya enena ayakwa. Kini-yar·diya-manja nuwilyaba nenungkwarba didarringka ena-langwa, kembangirra wurrababurne-ka warnumamalya kawurra-murndukwunama wurrakina aburnuwa-manja kajungwa wurriyekirreri-yada wurruwurrakawura-ma wurrakina. Akwa aninga eningaba ke-yebukeyinama. Kembangirra nare-ka nungkuwa e-yengbama enena ayakwa aburruwa-wa, 'Nara alyubaruma enena aninga umba murumureya yiki-likajama.' Nare-ka! Nara nungkuwa e-yengbama amukwiyadakina ayakwa aburruwa-wa, mena wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngayindena-mubaba ke-yebukeyinama ebina aninga eningaba, kin-ambilya-manja ambaka nibina nenumamalya aburra-langwa aburruwa-manja. ³⁵ Ambaka arija-langwa, dukwa aburraja wurrukwalu wurruwurrariya warnungkwarba kenu-wilyakinama engku-wa nibina ni-yar·danguma dadingiyenikba. Kembangirra akini-yada wulkwa aburraja wurrumurndakibina warnumamalya ena-langwa ka-werrikawarriyadinama wurrakina-da. Karri-ngayindename-ka ka-ngwanjinama aninga-langwa, akwa ka-likajama murumureya wurrakina arakba-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Umba n-engkirrikenuma nakina Jesus ena-langwa-langwa akwa ngawa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁶ Biya kembirra Jesus nenu-makamurra enena eyukwujiya alawudawarra dumbalangwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, "Nara ngarna e-ngkarrnguma ambilyu-makuma dumbala dadikaduwa, kajungwa ngarniku-warrki-yada dikuwarra diyukwujiya dumbala dadingaba dingku-wa dumbala dadinungkwurakbu-wa. Nara akina e-yamama, nari-yada arriyakuma dibina dumbala dadikaduwa. Aki-yamina-manja akina, kembirra dibina dumbala dadikaduwa-dangwa kingu-kuwarrinama akwa ngawa diminingka dakina dadinungkwurakba-langwa dumbala arakba-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

³⁷ Biya kembirra enena engka ayakwa nenu-makamurra Jesus aburruwa-manja. Ni-yengbinuma nakina alawudawarra akwurena-langwa ebina warnumamalya narr-akbijuwa-mulangwa ke-bekini-yada ngala-langwa amalyirra wurrakina. Narrijirabama wurrakina amalyirra akwurena-langwa amakwulya-murru-wa budila. Narri-lyangburrukwajuwama akina amakwulya amalyirra-ma akwa narri-lalikama akina ambaki-yada, kajungwa ke-bekini-yada arija-langwa ebina amalyirra-da. Kembirra akine-ka amalyirra amakwulya-manja nuw-ambambilyumurra ngawa yanda-langwa na-rrangkuwanginume-ka akina amalyirra. Aminakina-langwa narri-jirabama warnumamalya enikaduwa amalyirra engbudu-wa amakwulya enikaduwa-wa. Umba ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kembirra ngalaja amakwulya ka-rrangkuwanginama ngalajukwaba akina. Kembirra ni-yama Jesus, "Nare-ka ngarrakina a-jirabama enikaduwa amalyirra enungkwurakbu-wa amakwulya ebina na-rrangkuwanginu-murruwa arakba. Aki-yamina-manja akina, kembirra ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kuw-akbalbarrinama-da ebina amakwulya-da, akwa ka-kwularrinama ebina amalyirra ajiringka-wa-da." ³⁸ Nara kembirra e-yamama ngarnumamalya akina, umba enikaduwa amalyirra ngarri-jirabinama enikaduwa-wa amakwulya budila-da," ni-yama nakina Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

³⁹ Biya kembirra enena engka alawudawarra amalyirra-langwa nenu-makama Jesus aburruwa-manja. Ni-yama nakina, "Ebina amalyirra ngarra-maka-mulangwa ngayuwa, warnumamalya narri-lalalikinama akina kuw-enungkwurakbadina-murruwa. Na-warenama e-bekuma enikaduwa-wiya umba enungkwurakba-manja akina ne-bekinama. Kembirra ne-bekinu-mulangwa warnumamalya amalyirra enungkwurakba, na-warename-ka ebina enikaduwa-langwa. Ke-yaminamurra wurrakina, 'Enungkwurakba-dangwa eningaba,' ke-yaminamurra," ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurdakibina-manja warnumamalya. Ni-yengbinu-manja nakina alawudawarra dumbala-langwa akwa ngawa amalyirra-langwa ni-yakuwerribikinuma nakina Jesus warnumamalya-langwa. Keni-yuwarna-manja enuwa-manja wurrakina, kembirra nare-ka a-likama wurrakina wurrumarngkambilyuma-da.

6

WurruBarija warnumamalya narr-anjijimangkwa-mulangwa warka Jebuda-manja

¹ Ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura makina memikirra Jebuda. Makinamanja mamawura aburraja wurrumurdakibina warnumamalya WarningiJudiya na-ngwanjinumurra wurrakina warka-langwa. Mababurna-langwa Jebuda ne-yaminjamama wurrakina WarningiJudiya warnumamalya. Nara ka-war-danga wurrakina warka, umba na-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa. Akwa neni-yangmarngkwajuwamurra yakwujina Neningikarrawara.

Muwilyaba-manja Jebuda eneja nakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurraki-likenumurra yeya wurrakina. Biya nawurraki-likenumurra wurrakina amarda-langwiya amaninga-langwiya. Awalyuwa arakba akina amaninga. Biya Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-arrangbama lukwakwa akwala amadidira akwa ayarrkamurra na-mambajinuma akina. Kembirra awurrariya amarda narru-wurrangumurra umba amadidira eninginingaba nuw-alyubarinuma-da, na-ngwujalangumurra wurrakina-da.

² Aburraja wurrukwa WurruBarija warnumamalya narra-rringkama wurrakina narr-arrangbama nuw-alyubarinuma akina aninga. Biya ne-yama aburruwa-wa, "Kirri-yamarrkiname-ka karna? Ngakwurra-langwa ayakwa eningarumurama ngarraku-makinama akina, 'Nara karningerribirra karnumamalya a-war-duma warka Jebuda-manja,' ne-yaminama akina. Umba nungkwurraja karnumamalya kirru-war-denama karna warka yelakwa Jebuda-manja kirrakina-da. Kembirra kirri-yarrkuwurranguma arakba karna ebina ayakwa eningarumuruma-na? Awurrariye-ka

enena kirri-yaminama kirrakina-da,” ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³ Eneja Jesus ni-yama aburrawa-wa, “Karningma ebina Deyibida ni-yama-murrilangwa arakburakba-kiya-wiya, nara-wiya kinu-bungkawadina nakina. Nu-mureyangumurra nakina akwa wurrukwala warnungkwarba ena-langwa. ⁴ Kembirra n-awiyebena nakina Deyibida Neningikarrawara-langwa-manja kalikwa. Biya nu-manga aninga damba akwa n-alyubarina. Biya nenu-kwa ekuwarra ena-langwu-wa warnungkwarba. Aburrajukwaba kembirra nuw-alyubarina-da. Mama akwurdukwurda akina, umba nuw-alyubarinuma wurrakina-da. Nara warningerbirra kuw-alyelyubarina warnumamalya akina aninga umba aburraja WurruMinida warnungkwarba yimbukwa nuw-alyelyubarinuma wulkwa-da. Akena eneja Deyibida n-alyubarinuma ebina aninga akwurdukwurda-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

⁵ Biya ni-yama ngarningka aburruwa-wa nakina, “Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya, Ningubungkawe-ka ngayuwa Jebuda-langwa ningena-da,” ni-yama Jesus-da.

Nenungkwarba-langwa numinirrengmurnirna ayarrka

⁶ Bi...ya meminingka-manja Jebuda ni-likenuma Jesus jinikakwu-wa. N-awiyebenuma nakina alikira-manja arrawa biya nen-akakirimakama yakwujina Neningikarrawaralangwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Enejukwaba nuwilyaba nenungkwarba numinirrengmurnirna ayarrka n-angmakwulalumurra nakina yakwujina. Nara kinu-warrijuwa nakina ayarrka nekbuda-langwa-langwa. Eningangkawura namurndakayuwanguma akina.

⁷ Ebina-manja ngawa jinikakwa aburraja wurrukwala warnungkwarba warnikakakirimaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma nuw-ambilyumurra yakwujina akwa ngawa wurrukwala WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba. Neni-rruburringkama wurrakina angwurra ngawa Jesus-uwa. Nuw-andeyuma enuwa-wa kenumin-eningabakina-murrikba nakina Jesus ayarrka nibina-langwa nenungkwarba, mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-lekbi-yada Jesus awurrariya-langwa. Kini-ngekburakina-manja Jesus ebina ayarrka akini-yada ngawa Jebuda-manja, kembirra keni-lekbajama Jesus-uwa wurrakina. Ke-yaminama enuwa-wa, “Awurrariye-ka akina mena aduwaba Jebuda-baba ena-da,” ke-yaminama wurrakina enuwa-wa-da.

⁸ Akena neningma eneja Jesus mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, mirajanga, akwa likaja yangkwurrawanga amarru-wa,” ni-yama. Eneja kembirra nu-mirajanga, ni-lika nakina amarru-wa akwa n-arjiyingama Jesus-manja akwudangwa.

⁹ Umba kembirra ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya yakwujina nuw-angmakayanguma jinikakwa-manja arrawa, “Yirru-makina arakba,” ni-yama. “Ke-yamarrkinama ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngarniki-yamalangwa ngarna? Aki-yaminama ngakwurruwa eningaba Jebuda-manja yinda awurrariya? Umba ak-enibikinama ngarna warnumamalya yinda aka-jungwajinama?” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

¹⁰ Ni-yengbinuma Jesus amurndakakina ayakwa biya neni-rringkama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya-wa. Biya ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. Eneja kembirra nakina nenungkwarba ni-lawulawaja arakba ayarrka ena-langwada. Arrengmurnirna-murrada akena ne-ngbudida arakba-da.

¹¹ Aburraja wurrakina awinyamba narrak-ar-darra wurrumurndakibina warnungkwarba warnikakakirimaka akwa aburrajukwaba WurruBarija warnungkwarba wurrakina. Na-lyelyimbukweyinumurra biya, “Aki-yamarrkinamurra ngarna naka-manja nenungkwarba?” ne-yama wurrakina-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikilarrkilar-ka

¹² Akini-yada kembirra eneja Jesus nu-wurdanguma angakarjiyinga-wa angalya nakwukawura, kajungwa kinu-buriyaminu-yada nakina Neningikarrawaru-wa yakwujina. Nu-buburiyaminu...wa. Na-larrumur-da arakba. Nu-buburiyamina nakina ngawu...wa. Marngkirngkuwilyarra arakba. Ni-yaminjama ngawa nakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina. ¹³ Buwa-wiya. Kembirra nen-ardijuwa Jesus ena-langwa warnikabuburrakiyuwa enuwa-wa. Biya nu-wekbalyinuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnungkwarba. Biya neni-yengbijuwama nakina warnikilarrkilar-ka warnungkwarba wurrakina, mena-baba ena-langwa warnikumunuwar-duwar-da

wurrunmurndakakina arakba, akwa ambaka-murra keni-larrkaja-mubaba nakina angerriba iya angerriba warniku-maki-yada wurrakina warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa.

¹⁴ Warna warnimikirra Jayumuna, nibina Jesus neni-yengbijuwama Bida, iya neniku-marnjenikba Endiruya, iya Jaminja iya Janjana iya Biliba iya Badalameya ¹⁵ iya Meduwa iya Damija iya Jaminja, nibina nenikuwenikba Albijija-langwa nakina, akwa ngawa nuwilyaba ningka Jayumuna. Umba naka nenungkarba Jayumuna akwa wurruk-wala warnumamalya ena-langwa WarningiJudiya nuw-awinyambadinume-ka angwurra wurrakina mena WarningiRawuma warnumamalya narri-lyinga-mubaba aburra-langwa angalya Judiya. Aminakina-langwa kembirra ne-yengbijungwunumurra wurrakina Jelada. Akina ekirra aburra-langwa. ¹⁶ Akwa wunambilyuma wunenungkarba-kiya aburnajukwaba nu-wekbalyinuma Jesus wunenimikirra-kiya Judija. Nuwilyaba nenikuwenikba Jaminja-langwa nakina umba ningka-langwa Judija nenimikirra Yijikariyada, nibina kenu-wilyakinama wurruk-wala wurrubungkawa Jesus-uwa kajungwa kenu-meni-yada nakina.

Jesus nen-akakirumaka-mulangwa akwa nen-eningabaka-mulangwa warnumamalya

¹⁷ Biya kembirra Jesus akwa ngawa wurrunmurndakibina warnungkarba warnimikirra warnikilarrkilarrka akwa ngawa ena-langwa wurruk-wala warnikabuburrakiyuwa nawurraki-dirrirnduma wurrakina yadikina karrawara-langwa angkablyuwalyu-wa angalya. Biya nuw-akburranganja yakwujina wurrababurne-ka warnumamalya wurribina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba wurrakina. Akwa ngarningka wurrababurne-ka warnumamalya wurriminiminingka aburrajukwaba nawurraki-likenumurra yenjerrikina eminiminingka-langwa angalya. Nawurraki-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngawa Jirujalema-langwa. Akwa ngawa Daya-langwa akwa Jayidina-langwa namurndaki-likenumurra wurruk-wala. Alakina-kiya angalya Daya akwa Jayidina alarrkumijiyela-manja nuw-ambilyumurra alakina. ¹⁸ Nawurraki-likenume-ka wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya nawurra-murndukwunuma kajungwa warnik-engkirriki-yada Jesus-langwu-wa ayakwa, akwa ngawa nenik-eningabaki-yada nakina Jesus wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Umba n-arjiyinga eneja Jesus yakwujina ebina-manja ngawa angalya angkablyuwalya-manja. Ni-yengbinuma nakina aburruwa-manja ayakwa akwa ngarningka nen-eningabakamurra wurrakina angbilyuwa-langwa. Umba aburraja wurruk-wala wurrunmurndakakina na-werrikangbilyuwadinuma mena wurramukwa wurruwurrariya nuw-ambilyu-mubaba aburruwa-manja. Eneja Jesus kembirra nenumurndaki-jadijuwama wurrakina wurramukwa aburruwa-langwa. ¹⁹ Umba wurrababurna-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindanguma kuw-akwudangwukajungwuni-yada Jesus-uwa kajungwa warniki-lyingi-yada nakina-manja wurrakina-da, mena nakina Neningikarrawara neni-ngbudirrkama Jesus-manja-da. Kembirra nen-eningabakama nakina wurrunmurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa-da.

Akwiyekirrerlangwa akwa mijawara-langwa

²⁰ Biya kembirra Jesus nenuwurraki-rringkama nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yengbinuma aburruwa-manja amurndakenena ayakwa nuw-engkirrikenu-murrumanja aburrajukwaba wurruk-wala warnumamalya. Ni-yama Jesus,

“Karningalyingmalyingma kirribina karnumamalya, eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa, mena Neningikarrawara nu-bungkawadina-mubaba arakba nungkwurruwa-manja nakina.

²¹ Umba nungkwurraja kirru-mureyena-murrunurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajuk-waba akina.

Ambaka-murrunurra yiki-ladenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-ngwadeyina-murrunurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajuk-waba akina.

Ambaka-murrunurra yiku-marngkinama kirrakina-da.

²² “Mama wurruk-wala warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina, umba eneja Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja. Yikabu-wirrikbinama wurrakina, ka-warenama nungkwurruwa, akwa ke-yengbinama

wurrakina ayarrkiyarrrkawarriya ayakwa nungkwurruwa-wa akwa ke-yaminama nungkwurruwa-wa, 'Karniniyerriya kirrakina karnumamalya,' ke-yaminama wurrakina. Ke-yaminame-ka akina mena kirru-werrikambilya-mubaba nungkwurruwa karnumamalya ngayuwa-manja, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enenamanja angalya. Mama akina umba nakine-ka Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja.²³ Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirumirarrngwa warningarakburakba-kiya narra-wirrikbama WuruBurabuduwawarnumamalya wurribina nenumini-yengbiyengbinu-murruwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina. Kembirra aduwaba yikabu-wirrikbinamanja warnumamalya warningaduwaba nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yikuwerrikilyelyingmajungwunama kirrakina. Kini-ngwurrkbalinama yukwudukwada nungkwurra-langwa mena Neningikarrawara yikenu-kwunama eninginingaba enalangwa, akini-yada ngawa yiki-likaja-manja kirrakina ena-langwu-wa angalya eningabuwaw.

²⁴ "Umba nungkwurraja kirruminababurna angwarnda iya amurndakijika, kangekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa, mena kirru-wilyakiname-ka akina arakba alarrngekburna eninginingaba nungkwurra-langwa aduwaba. Kembirra nara akwala a-manguma nungkwurruwa.

²⁵ Umba nungkwurraja kirri-ladena-murruurra aduwaba karnumamalya, kangekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murruurra yiku-mureyename kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-marngkina-murruurra karnumamalya enubuwakida amarngka aduwaba, kangekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murruurra yiki-jakawarenama-da yiku-ngwadeyinama kirrakina-da."

²⁶ "Umba ke-yengbina-manja wurrababurna-langwa warnumamalya ayakwa eninginingaba nungkwurra-langwa-langwa, kembirra awurruwurrariye-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa. Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirumirarrngwa warningarakburakba-kiya ne-yaminjamamurra amukwiyadakina ayakwa wurrikikalyu-wa WuruBurabuda warnumamalya. Wurrumurndakakine-ka ngawa WuruBurabuda nara karra-makumaka warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba aburra-langwa ayakwa amurndakibina eningikalyu-wiya ne-yengbinumurra wurrumurndakakina-wa warnumamalya. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya warningarakburakba-kiya-wiya ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina eninginingaba ayakwa aburra-langwa-langwa. Kembirra aduwaba ke-yengbina-manja warnumamalya eninginingaba ayakwa nungkwurra-langwa-langwa, awurruwurrariye-ka kangekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Aki-lyelyingmina-mulangwa warnumamalya wurribina akabu-wirrikbina-murruurra ngakwurruwa-wa

²⁷ "W-engkirrikiya," ni-yama ngarningka Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. "Enena ayakwa ngarra-makinama nungkwurruwa-manja, kirribina kirringkirrikaja-murruurra ngayuwa-wa angwurra aduwaba mena-baba nungkwurra-langwa mada numu-ngwur-dangmina-mubaba amandangwa. Nungkwaja kilyelyingminame-ka ningkakina warnumamalya wurribina kabu-wirrikbina-murruurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka eningaba wurrumurndakakina-manja warnumamalya.²⁸ Kabi-kbajina-manja wurrukwala warnumamalya nungkuwa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kini-yamini-yada nakina eningaba aburra-langwa. Umba wurrukwala wurrumargilyarra warnumamalya kabu-larrkbarjena-manja ningkakina, akwa ke-yengbina-manja wurrakina ayakwa ayarrkawarriya nungkuwa-wa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kenumamurikajini-yada nakina aburruwa-manja.

²⁹ "Umba nuwilyaba nenumamalya keni-larrkbarjiya-manja ningkakina awilyabalangwa amungkwurra, nara a-ngwanjajuma nakina, umba mama kini-lalikina keni-larrkbarjena nakina nungkuwa-manja ningkikuwarra-langwa ningkenumungkwurra. Umba kenu-murraakajiya-manja nuwilyaba nenumamalya dumbala nungkuwa-langwa dibina dadikawiyeba dadingikarrawara, nara a-ngwanjajuma nakina nungkuwa, umba

ngarningka kininga-mena dibina dumbala nungkwa-langwa dadikawiyeba dadingar-rawa ngalajukwaba-da.

³⁰ “Umba kabi-yendabaja-manja warningerribirra warnumamalya nungkwa-langwa amurndakijika, kembirra nungkwaja ka-kwunama. Umba wurribina kabu-murrakajiya-manja amurndakijika nungkwa-langwa, kembirra nara a-larngkilawurrakajuma amurndakakina. Mama nara a-lawurrakajuma amurndakakina wurrakina. ³¹ Umba nungkwaja ku-marngkirradiname-ka ningkakina wurrukwalamanja warnumamalya, wuburra laka ningkarra-ngayindenama wurrakina ka-marngkirradinama aburrambawangwa nungkuwa-manja-da.

³² “Laka nara ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-manja warnumamalya umba ningki-lyelyingminama warnumamalya wulkwa wurribina na-lyelyingminamurrumurra nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur-denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nara nakina e-yamama akina ayakwa nungkuwa-wa, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-lyelyingmajeyinama wurrakina. Na-lyelyingminama wurrakina warnumamalya wurribina aburrambawangwa na-lyelyingminamurrumurra aburruwa-manja-da.

³³ “Umba laka nara ningkakina a-marngkirraduma wurrababurna-manja warnumamalya umba ki-yaminama nungkuwa eningaba warnumamalya-manja wulkwa wurribina ne-yamina-murrumanja nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur-denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya ne-yamina-mubaba wurrakina eningaba warnumamalya-manja wurribina ne-yaminamurrumanja aburrambawangwa eningaba aburruwa-manja.

³⁴ “Dukwa nungkwaja ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa wurrukwalamanja warnumamalya warnik-akwurraraji-yada akina aduwaya wurrakina warnumamalya. Akena nara wurrababurna-manja warnumamalya a-kwama nungkuwa nungkwa-langwa amurndakijika eningaduwaya, umba wurrumurndakibinamanja wulkwa warnumamalya wurribina kabumini-lawurrakajinamurrumanja wurrakina arija-langwa amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Eneja kembirra nakina Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur-denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-kweyina-murrubaba eningaduwaya, kajungwa ambaka-murra karru-meni-yada wurrakina adidirbura-wiya.

³⁵ “Nungkwaja-ka ki-lyelyingminama wurrumurndakibina warnumamalya wurribina kabu-wirribinamurrumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminama-ka ningkakina eningaba aburruwa-manja. Akwa ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa aduwaya aburruwa-wa, akwa nara engkirrikuma ningkakina warniki-lawurrakajalangwa wurrakina amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Ki-yamina-manja nungkuwa akina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nakina angwurra nungkuwa-manja, akwa Neningikarrawaralangwa ningkenumamalya k-ambilyama ningkakina. Nakine-ka naruma numikbiyiya-dangwa Neningikarrawara. Kembirra Neningikarrawara wuburra ki-yaminama ningkakina, mena numarngkirradinamubaba nakina wurruwurrariya-manja warnumamalya. Mama nara engkirrikuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya, mama naminengkingkirrajungwunama wurrakina, umba nu-marngkirradiname-ka amandangwa aburruwa-manja nakina. ³⁶ Nakine-ka Nungwanyungwa n-errukwulinama amandangwa ngarnumamalya-manja. Kembirra nungkwurrajukwaba yik-errukwulinama kirrakina wurriminimingka-manja warnumamalya kirrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa a-lyanguwerribikajungwuma wurrukwalalangwa

³⁷ Biya ni-yama Jesus ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-lyanguwerribikajungwuma warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina. Eneja kembirra Neningikarrawara nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina nungkwa-langwa-langwa, ningkeningaba-murrikba akwa ningkwurariya-murrikba ningkakina. Akwa nara ngarningka a-lekbuma warnumamalya-manja. Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina a-lekbuma nungkuwa ningkakina. Umba nungkwaja kamini-yakuwabijinama ningkakina awurruwurrariya wurrukwalalangwa. Kembirra enejukwaba Neningikarrawara kenuminikakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwa-langwa-da.

³⁸ “Umba nungkwaja ka-kwunama eninginingaba-wiya wurrukwala-manja warnumamalya. Eneja kembirra Neningikarrawara kenu-kwunama eninginingaba-wiya nungkuwa-manja. Nakine-ka Neningikarrawara numekba nilyengma, akwa kenu-kukwunama eningaba neningangkawura. Kenu-wekbilyenama nungkuwa-manja akwa nara a-ngwanjuma. Kini-yaminama Neningikarrawara wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-jirabinama nakina yinumalirra yilyakwa nungkwalangwu-wa bajikala. Nara a-ngwanjuma nakina umba ni-jirabinama yakina kinyangburrukwuna-murruwa yibina nungkwa-langwa-manja bajikala-da. Enejukwaba nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjuma umba kenu-wekbilyenama ngawa eninginingaba-wiya nungkuwa-manja neningangkawura. Umba nungkuwa-ka-kwuna-manja eningaba wurrukwala-manja warnumamalya ningkumekba-manja ningkakina, kembirra enamba-langwa nakina Neningikarrawara kenu-kwunama eningaba nungkuwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

³⁹ Amurndakakina-bina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, nenu-makama nakina enalangka-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra enena alawudawarra nenu-makama arakba nakina wurrimimbimimba-langwa akwa warnikakakirumaka-langwa warnumamalya. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikina wurrimimbimimbalangwa warnumamalya. Kenilirraki-ngayindena-manja wunambilyuma-kiya wunimimba-kiya keni-likaja-manja yeya, nare-ka wunalakina arndawarakajuma a-wilyakajuma-da. Kenilirraki-larra-maka edirra-wa-da.

⁴⁰ “Aburnajukwaba wunambilyuma-kiya wunenumamalya-kiya wunalekbina wunikikamarra-kiya nare-ka akakirumakajuma wunalakina. Umba eneja nuwilyaba nenikakakirumaka kenu-wilyakajinama ningka-langwa nenumamalya niyukwujiya, mena nakakiruma-baba nakina angwurra. Eneja niyukwujiyadangwa ni-ngayindijungwunuma enejukwaba aringkawi-yada nakina. Kembirra kin-akakirumakajungwunama nakina angwurra. Kin-engkirrikajama angwurra ayakwa ena-langwa-langwa bungkawa. Kin-engkingkirrikajama ngawa mababurnalangwa marringa, kini-yamina-murruwa nakina ababurna-langwa nibina nubungkawa nakakiruma. Kembirra akini-yada ngawa arija-langwa wunalakina-kiya kenilirraki-eningmidinama wunididirrura-kiya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁴¹ Biya ngarningka ni-yengbina nakina Jesus ayakwa, nenu-makama angwurra wurrumurndakabinu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Nungkwaja ningku-werrikawarriyadinama ningkakina ebina-langwa eyukwujiya ajiringka nenikumarnjena-langwa-manja menba. Miyambena-burra ningku-werrikawarriyadinama akina-langwa, akena nara engkirrikuma nungkuwa arumu-wa eka nungkwa-langwa-manja menba?” ⁴² Nungkwaja nara e-yamama nenikumarnjenu-wa, ‘Ngeniyerriya, nenikama, ngu-miya-langwa akina ajiringka nungkwa-langwa-langwa menba.’ Nara e-yamama akina, mena nara-baba ningkakina a-rringkama ebina eka adirringwana-dangwa nungkwa-langwa-manja menba. Ka-ngayindenama ningkakina wurrukwala warnumamalya ke-yaminama, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina,’ akena ningkuwurrariya nungkuwa. Adinuba-wiya ki-ngkarbajinama eka nungkwa-langwa-langwa menba, kajungwa ki-rringkini-yada angwurra ningkenik-ambijangaji-yada ebina ajiringka eyukwujiya menba-langwa nenikumarnjena-langwa ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ngarri-yama-mulangwa ngakwurruwa wuburra eka nuw-arrangbinama amaninga amamamuwa

⁴³ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa ngarningka, “W-engkirrikiya-langwa enena alawudawarra ka-makinama. Ka-makinama alawudawarra eka-langwa nuw-arrangbina-mulangwa amaninga amamamuwa. Awilyaba eka eninganinga eningabadangwa nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa ngala-langwa enikalyelyubara eningaba. Akena ebina-murrada awilyaba-ma eka eningaba nara arrangbama amaninga amamamuwa awurrariya ebina nara ngakwurruwa alyubaruma. Akwa ngalaja eka awurrariya-dangwa nara arrangbama akina amaninga amamamuwa eningaba enikalyelyubara.

⁴⁴ “Aki-rringkina-manja ngakwurruja amaninga amamamuwa eka-manja, ngarningma ngarrakina akina eka eningaba-murrikba akwa ngawa awurrariya-murrikba, mena ngarningma-baba ngala-langwa amaninga amamamuwa ebina nuw-arrangbinama. Kembirra akuma-ngayindena-manja ngarrakina manyungwunya ak-alyubarini-yada,

nara a-likama ngarna akwurrirra-wa, umba manyungwunyu-wa aki-likajama akum-arrangbinama-da. Akwa ngarningka, aki-ngayindena-manja akwurena ak-alyubarini-yada ngarrakina, nara a-likama yimirriru-wa umba akwurenu-wa aki-likajama ak-arrangbinama-da.

⁴⁵ “Amandangwa eningaba eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa eningingaba-wiya, umba awurrariya eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa awurruwurrariya-wiya. Umba eneja nuwilyaba nenungkarba neningaba kini-yaminjaminama-manja eningaba-wiya nakina, akine-ka wuburra eka eningaba kini-yaminama nakina, mena nara-baba engkirrikuma nakina awurrariya-wa umba kin-engkingkirrikaja-mubaba ngawa eningabu-wa. Umba eneja nuwurrariya nenungkarba kini-yaminjaminama awurrariya-wiya, mena n-engkingkirrikaja-mubaba ngawa awurrariya-wa angwurra nakina. Umba ngalaja ayakwa ngakwurra-langwa ebina ka-jadenama edirra-langwa aki-yengbina-mulangwa ayakwa ngarrakina, adinuba-wiya nuw-ambilyumurra akina ngakwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda-manja-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neni-likiraka-mulangwa alikira wunambilyuma wunenungkarba-kiya

⁴⁶ Biya kembirra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kirri-yaminjaminama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, ‘Bungkawa, Bungkawa,’ kirri-yaminjaminama. Miyambena-burra yirri-yengbijnama ngayuwa Ningubungkawa ningena kirrakina, akena yirrumini-yarrkuwurrenana ayakwa nganyangwa? ⁴⁷ Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa nganyangwa umba yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kirrumiyambene-ka kembirra kirrakina karnumamalya? Ka-makinama ngayuwa.

⁴⁸ “Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba nenungkarba ni-likirakama nakina alikira ena-langwa. Nakine-ka nu-mungkadinumurra adinuba-wiya angwu-jirira edirra ajiringka-manja. Nu-mungkungkadinumurra nakina yanda-langwa n-akburrangaruma akwurra angwarnda. Biya kembirra ni-likirakamurra arakba nakina alikira ena-langwa ebina-manja ngawa angwarnda akwurra kajungwa engbudiyada ebina alikira. Bi...ya kembirra ngalaja akungwa na-didumina adirrunwarna. Biya na-wardanguma angwurra akina akungwa akina-manja alikira, akena nara kbilyajanga akina. Akwurrake-ka ngawa nuw-arjeyumurra akina, mena eningabababab warka nu-war-danguma nibina nenungkarba. Eningabe-ka engbuda alikira ni-likirakamurra nakina-da.

⁴⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yik-engkirrikaja-manja ayakwa nganyangwa kirrakina, akena yikumini-yarrkuwurrenana-manja akina ayakwa nganyangwa, kirrumiyambene-ka kembirra kirrakina karnumamalya? Ka-makinama arakba ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba ningka nenungkarba ni-likirakama nakina ena-langwa alikira enejukwaba. Akena erribirra ajiringka-manja ngawa ni-likirakama akina. Nara kinu-mungkadina edirra adinuba-wiya nakina akwa nara kini-likiraka alikira ena-langwa akwurra-manja angwarnda. Bi...ya kembirra ngalaja akungwa na-didumina adirrunwarna. Biya na-wardanguma angwurra alikira-manja akwa warena-bawiya ne-kbilyajanguma akina. Kembirra arngkawura-murra ngawa na-jerridinuma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

7

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenikuminuwar-duwar-da NeningiRawuma-langwa nubungkawa

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama amurndakibina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya, biya kembirra ni-likena arakba nakina engembu-wa Kabuniyumu-wa. ² Yakwujina akina-manja ngawa angalya Kabuniyuma n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nubungkawa wurrawinyambalangwa. NeningiRawume-ka nakina. Biya nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnungkarba wurrawinyamba. Aburrajukwaba WarningiRawuma wurrakina. Kembirra nakina nubungkawa aburra-langwa nu-werrikawarriyadinuma mena-baba nuwilyaba nenikuminuwar-duwar-da ena-langwa n-angbilyuwadinuma aruma ajungwa akwa ni-lyelyingminu-mubaba nakina-manja akwa arngkidarra kini-jungwunu-mubaba nakina.

³ Biya nubungkawa nakina n-engkirrikenuma ayakwa wurrukwalalangwa warnumamalya na-makijeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Biya kembirra ni-yama nakina

wurrukwalu-wa wurrarumuruma warnungkwarba WarningiJudiya-wa, "Jeyi! Wurri-likaja angerriba Jesus-uwa. Wurri-yarrkuwilyakina enena ayakwa enuwa-wa akwa yikinu-makina kini-likaji-yada nakina warenja-bawiya yangkwurrangwa nganyangwu-wa alikira kajungwa ken-enibikini-yada nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa," ni-yama nakina wurrumurdakibinu-wa wurrarumuruma WarningiJudiya-wa.

⁴ Aburraja kembirra na-likena arakba wurrakina warnungkwarba wurrarumuruma Jesus-uwa. Biya ne-yama enuwa-wa, "Nuwilyaba nubungkawa NeningiRawuma ngini-ngayindenama nungkuwa ki-likajama kin-eningabakinama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da angbilyuwa-langwa. ⁵ Nakine-ka nubungkawa neningaba nakina akwa ni-lyelyingminama ngakwurruwa NgarningiJudiya ngarnumamalya. Ngarrenumini-likirakama arakba alikira Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Amandangwa neningabe-ka nakina nenumamalya. Kembirra ngarri-likaja enena-wiya," ne-yama wurrumurdakibina wurrarumuruma Jesus-uwa. ⁶ Biya namurdaki-likenuma arakba wurrakina wurrarumuruma akwa ngawa wurrababurna warnumamalya Jesus aburruwa.

Nuw-alilikenu...wa. Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba alikira nibina-langwa nubungkawa NeningiRawuma, akena aburraja wurrubukwaya wurrukwala warnumamalya ena-langwa nenumini-yarrkuwilyakama ayakwa Jesus-uwa. "Bungkawa, arjiyinga-langwa yakwujina," ne-yama. "Nara arakba a-likama. Yirrenu-makama nibina nubungkawa wurrawinyamba-langwa, 'Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa. Yikinu-makina nari-yada a-likama awiyebuma nakina nganyangwu-wa alikira, mena naruma-baba nubungkawa nakina Jesus, umba ningiyukwujie-ka ningena ngayuwa. ⁷ Akwa aminakina-langwa nara ngarningka a-likama nganja enuwa-wa. Umba ni-yengbina wulkwa ayakwa nakina, kajungwa nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da kin-eningabadini-yada arakba,' ni-yama nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja. ⁸ Akwa enena engka ayakwa yirrenu-makama nakina. 'Ngayuwe-ka ningena ningubungkawa,' ni-yama nakina, 'akena ningenumin-engkirrikajame-ka nganjukwaba nganyangwu-wa nubungkawa. Aburrajukwaba wurrawinyamba nganyangwa wurribina-manja ningubungkawadinama ngayuwa nuw-engkirrikajame-ka ayakwa nganyangwa. Ki-yamina-manja ngayuwa warningerribirra-wa warnungkwarba nganyangwu-wa, Jeyi! Likaja nungkuwa angerriba, kembirra warenja-bawiya kini-likajama nakina angerriba. Umba ki-yamina-manja ngayuwa ningku-wa nenungkwarba, Kwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra warenja-bawiya kini-likajama ngayuwa-wa nakina. Umba ki-yamina-manja ngayuwa nganyangwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, War•dena ena warka! Kembirra amandangwa kinu-war•denama nakina-da nganyangwa-langwiya ayakwa-da,' ni-yame-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja," ne-yama wurrumurdakibina warnumamalya ena-langwa Jesus-uwa.

⁹ Kembirra enaja Jesus ni-yakikbijanginume-ka nakina amurdakakina-langwa ayakwa, biya ni-nyakuwurrakwajungwa akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurdakibina-manja wurrababurna warnumamalya wurribina neni-yuwarnu-murrumanja enuwa-manja. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka ngayuwa k-akburrangarna karningerribirra karnumamalya kirribina yiku-werrikambilya-murrumurra angwurra ngayuwa-manja. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya enena-manja angalya Yijireyila-manja a-werrikambilyuma angwurra ngayuwa-manja, umba enaja NeningiRawuma nenumamalya nu-werrikambilyama amandangwa ngayuwa-manja angwurra nakina," ni-yama nakina Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkwarba namurdaki-lawurradina arakba nibinu-wa nubungkawa NeningiRawuma. Biya ne-yar•da wurrakina ena-langwa-manja alikira. Akwa neni-rringka nibina n-angbilyuwadinuma nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa n-eningabaduma kempa nakina arakba-da.

Jesus nen-enibika-mulangwa naburradikba dingaya-langwa

¹¹ Eneja kembirra ni-likenuma Jesus engembu-wa Neyina, ena-langwa warnikabubur-rakiyuwa aburruwa. Aburraja wurrukwala wurruwurrakwulyumida warnumamalya namurdaki-likenuma wurruwurrakawura-ma Jesus-manja. Nawurrak-alilikenu...wa. ¹² Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba akina angalya Neyina aminababurna alikira iya warnumamalya. Kembirra ne-yar•da arakba Jesus-murriya akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya na-jadanga errekbua. Nenu-wilyakama nuwilyaba nenikijungwa nenungkwarba warniki-rungkwabi-yada nakina. Ngalaja dirndenikba dingaya dakina, akena nara arakba wurriyukwayuwa

ngala-langwa, mena nuwilyaba-ma yimbukwa naburradikba nakina. Biya yingi-jadanga Neyina-langwa ngaluwa akwa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹³ Eneja Nubungkawa Jesus nanga-rringka-manja nakina, n-errukwulinuma dakinu-wa dingaya. Biya ni-yama ngaluwa-wa, "Nara a-ngwaduma." ¹⁴ Kembirra n-akwudangwukajungwa Jesus nakinu-wa nenikijungwa nenungkwarba arakba. Biya n-akumarna nakina ayarrka ena-langwa bada-manja. Aburraja warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nibina nenikijungwa nenumamalya nuw-alkayinga nuw-erriminja wurrakina arakba. Kembirra ni-yengbina nakina Jesus ayakwa nibinu-wa ni-jungwu-murruwa. "Nungkuwa! Mirajanga!" ni-yama. ¹⁵ Eneja ni-rrakarjiyinga arakba nakina nenungkwarba ni-jungwu-murrada. Biya ni-yengbina nakina ayakwa-da. Kembirra Jesus nanga-kwa dirndenikba-wa arakba-da.

¹⁶ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nawurrak-akbar-de-ka angwurra wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa. Akwa na-makijeyina ayakwa. "Naka nenungkwarba ni-yengbinamurra ayakwa Neningikarrawara-langwa," ne-yama. "Narume-ka NuBurabuda nakina. Eneja Neningikarrawara nakina ni-likenuma yangkwurrangwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya," namurndaki-yama wurrakina.

¹⁷ Biya ebina-manja aringbirra angalya Judiya namurndaku-makijeyinuma warnumamalya ebina-langwa Jesus ni-yama-mulangwa nakina. Akwa ngarningka ababurna-manja angalya Judiya-manja akwudangwa, aburrajukwaba warnumamalya namurndaku-makijeyinuma akina-langwa-da.

Janjana Nenikumingekingambaja neni-larrkenu-mulangwa wunenikaburrakiyuwa-kiya ena-langwa Jesus-uwa

¹⁸ Kembirra arakba warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurndakibina ababurna-langwa ne-yama-mulangwa. Akwa nenu-makama Janjana-manja. Eneja kembirra nen-ardijuwama nakina Janjana enuwa-wa wunambilyuma-kiya ena-langwa wunenikaburrakiyuwa-kiya. ¹⁹ Ni-yama aburnuwa-wa, "Nungkwurruwa, jeyi! Wuni-likaja angerriba Nubungkawa Jesus-uwa," ni-yama, "yikumini-yengbini-yada enena ayakwa enuwa-wa. Yikini-yama, 'Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?' yikini-yamina. 'Yirrenu-makama Janjana nuwilyaba-langwa naruma nenumamalya neniki-lika-langwa yangkwurrangwa. Dukwa nungkuwa ningkena-da. Umba dukwa yik-embirrarinama yarna ningka nenumamalya yelakwa kini-yar-dena-murruwa-da. Umba nungkwaja, ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena?' yikini-yamina Jesus-uwa kinalakina," ni-yama Janjana wunalakina-kiya-wa. ²⁰ Aburnaja neni-likena arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Nen-akburranga arakba Jesus. Biya neni-yama, "Yinenumamalya-kiya Janjana Nenikumingekingambaja-langwa yinalakena. Yirrenu-makama nakina nuwilyaba-langwa naruma nenumamalya nibina neniki-lika-langwa enenu-wa angalya. Ningkakine-ka dukwa kembirra yirrenu-maka-mulangwa ayakwa Janjana-da. Nara-manja nungkuwa, kembirra yik-embirrarinama yarna ningku-wa nenumamalya dukwa-da. Ni-ngayindenama Janjana kin-eningmidinama nungkyamba-langwa. Yirru-makina kembirra. Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?" neni-yama Jesus-uwa wunalakina-kiya.

²¹ Akini-yada ngawa eneja Jesus nen-eningabakama wurrababurna warnumamalya wurrangbilyuwa-murra. Aruma ajungwa narraku-wardanguma wurrukwala, umba aburraja wurrakina wurrukwala narra-wilyakama wurruwurrariya wurramukwa aburruwa-manja, umba aburraja wurrukwala wurrimimbimimba wurrakina. Kembirra nakine-ka Jesus nen-eningabakama wurrakina eningerribirra-langwa angbilyuwa akwa namurndak-eningabadinuma arakba wurrakina-da.

²² Kembirra ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa, "Jeyi! Wuni-lawurradina Janjanu-wa," ni-yama. "Yikinu-makina ababurna-langwa kini-rringka-mulangwa kinalakina nungkwurna-langwa-murra menba aduwaba. Akwa yikinu-makina ababurna-langwa ayakwa kin-engkirrikenu-mulangwa kinalakina memema-manja mamawura. Wurribina wurrimimbimimba-murrada warnumamalya adinuba-wiya nuw-andiyama arakba. Wurribina wurrirrengmurrengmurnirna-murrada warnumamalya na-likajama yiningaba arakba yeya. Aburrajukwaba wurramarmarra-murrada warnumamalya amungkwur-da arakba aburra-langwa amakwulya. Aburrajukwaba wurrambambuma-murrada warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya na-jungwunu-murrada warniba arakba. Akwa enena engka. Aburraja warningalyingmalyingma warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa eningaba Neningikarrawara-langwa-langwa.

²³ Amandangwa eneja Neningikarrawara neningabe-ka nakina warningerribirra-manja warnumamalya wurrribina nara a-minikalyikuma nganyangwa-langwa,” ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa.

²⁴ Aburnaja neni-lalika arakba Jesus wunalakina-kiya akwa neni-lawurradina Janjanu-wa. Eneja kembirra Jesus ni-yengbina akwala ayakwa Janjana-langwa-langwa wurrumurdakibina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya. Ni-yama nakina, “Kirri-likenu-manja nungkwurruwa engku-wa alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira, numiyambenu-we-ka nenungkwarba kirr-aburangkama kirkakina? Kirri-likenuma dukwa kirr-andeyuma nenungkwarba nilyangkadawa, nibina numawurrakwajinama mangma erribirra? Dukwa nenungkwarba kirr-aburangkama amarda wuburra, ebina na-warrijinama arrirra angerriba iya angerriba?” ²⁵ Dukwa kirr-aburangkama kirkakina nenungkwarba nibina n-awiyuwiyebenama dukukwulyubena dumbala akwa n-alyelyubarinama eningaba aninga akwa nu-murrkumurrkwulama mamurrkbalaya-manja mamukumungkwulinga? Namukwiyadakine-ka nenungkwarba kirr-andeyuma dukwa-da. Nare-ka. Namukwiyadakina nenungkwarba nara erribirra ambilyuma alarrkingburingka-manja angalya umba alikira-manje-ka n-ambilyama, wuburra wurrububungkawa-langwa-manja alikira nakine-ka-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

²⁶ “Yirru-maka,” ni-yama ngarningka Jesus wurrakina-manja. “Kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya kirkakina-da, nibina nenu-makumakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalyu-wa-na! Yawe-ka, nakina-bina-da! Kirri-likenuma kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya akwa kinakburrangama arakba nakina. Umba nakine-ka NuBurabuda nenikiyarrkuwilyaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarningka nakina. ²⁷ Ka-makinama nganja ningena, kembirra w-engkirrikiya-langwa angwurra amurdakenenu-wa ayakwa nuw-arrikarrijungwunu-murruwa Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarrakumakinama ayakwa Janjana-langwa-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara arakburakba-kiya-wiya,

‘Ngayuwe-ka ningena kini-larrkajama nganyangwa nenikiyarrkuwilyaka ayakwa nenumamalya, kajungwa kenumini-ngekburakini-yada mamurukwa nungkwa-langwa ningkeniki-liki-yada nungkuwa. Kini-lyengmenama nakina umba k-arijidinama ningkakina arija-langwa,’

ni-yamama Neningikarrawara. Kembirra arakba nakina-bina Janjana-da, ni-lyengmanguma nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Amandangwa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Naruma ngawa nenumamalya nakina Janjana-da. Arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba nara wurrribina wurrukwala warnumamalya wurraruma wuburra enuwa. Umba nungkwurraja kirriyukwujija-dangwa kamumamalya, kirr-engingmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra kirkarume-ka Janjana-manja angwurra kirkakina. Kirr-eningmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkwurra-langwa-langwa, ‘Naka nenungkwarba naruma, amandangwa naruma Janjana-manja angwurra,’ kini-yaminama Neningikarrawara-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya-da.

²⁹ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurna-langwa namurdak-engkirrikenuma akina ayakwa Jesus-langwa. Akwa ngawa aburraja wurrukwala warnungkwarba narraminu-war-dangu-murruwura warka WarningiRawuma-langwa akwa narraminu-murdukwa-murruwura angwarnda warnumamalya-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma akina Jesus-langwa ayakwa wurrakina akwa niyangmarngkawujuwama Neningikarrawara-wa. Wurrumurdakakine-ka wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ebina-wiya adinu...ba-wiya ebina ayakwa Janjana-langwa. Kembirra nenumini-yarrkuwarakama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra eneja Janjana nenu-mingekingambujuwama wurrakina. Kembirra aduwaba nuw-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa wurrakina-da. ³⁰ Umba aburraja WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nara wurrakina kenumini-yarrkuwaraka Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembirra nara Janjana kenu-mingekingambujawa wurrakina, mena namurdaku-warangu-mubaba-da.

³¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya, “Karnumamalya kirribina kirr-ambilyama enena-manja angalya aduwaba, kirrumiyambene-ka karna? ³² Wurriyukwayuwe-ka wuburra kirkakina-da, wurrribina nuw-angmakayenama wurrakina namurdaki-likaja-murrumanja

wurrababurna warnumamalya, namurndaku-warrukweyina-murrumanja wurrakina angerriba iya angerriba. Umba wurrukwala wurriyukwayuwa nuw-ardenama wurrukwalu-wa. Ne-yaminama,
'Yarna ngarraminu-mebinuma eninginingaba emeba kajungwa ke-yekirrerrikini-yada nungkwurruwa.

Akena nara nungkwurraja yiki-lukweyina kirrakina-da.

Biya kembirra yirru-mebinuma emeba eningamukwa akwa yirru-ngwadinuma yarna awurrumalya.

Akena nara yiku-ngwadeyina nungkwurramba-langwa kirrakina-da,'

ne-yaminama wurrukwala wurriyukwayuwa wurrukwalu-wa wurrakina-da. Kembirra wurriyukwayuwa wuburra yiki-yaminama nungkwurraja karna karnumamalya karningaduwa-da, mena kirru-waranguma adinuba-wiya Janjana, akwa kirru-warenama ngarningka ngayuwa nganjukwaba aduwaba kirrakina-da.

³³ "Amandangwa," ni-yama Jesus, "ebina-wiya ni-likenu-manja Janjana Neningikingekambaja yangkwurragwa, kini-rringkama nakina mamawura iya marringa. Adadinuba nara nakina kin-alyubarina aninga, umba murumureya n-ambambilyuma neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Akwa nara amalyirra kini-bekina nakina akwurena-langwa. Nungkwurraja kini-rringkama nakina, akwa kirri-yamama, 'Kardi! Wurramukwa-dangwa naka-manja nenungkwarba nuw-ambilyama,' kirri-yamama-da. ³⁴ Kembirra nganja, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ningi-yar-duma arakba arija-langwa ngayuwa. Nungkwurraja yirri-rringkinama ngayuwa ning-alyubarinama aninga iya ningi-bekinama akwurena-langwa amalyirra. Kembirra kirri-yaminama, 'Kardi! Nake-ka nenungkwarba numungwur-dangme-ka. N-alyelyubarinama naka akwa ngawa ni-bibekina akwurena-langwa amalyirra naka-da. Akwa ngarningka namurndaki-yakeyina enuwa akwa warnungkwarba wurribina narruwurramurndukwunama angwarnda wurrukwala-langwa akwa ngawa warnumamalya wururriyariya aburrajukwaba-da,' kirri-yaminama-da. Amukwyadakina ayakwa kirri-yengbiyengbinama nganyangwa-langwa-da. Adinuba-wiya kirru-waranguma Janjana, umba aduwaba kirru-warenama ngayuwa nganjukwaba-da.

³⁵ "Aburraja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwarakinama ayakwa Neningikarrawara-langwa narra-wilyakajinama wurrukwala-manja warnumamalya ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Neningikarrawara alyangmilyangmandukwuna-wiya amurndakakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Duwurrariya didarringka yinginumun-ajirrangu-mulangwa alika-kiya Jesus-langwa

³⁶ Bi...ya eneja nuwilyaba NuBarija nenumamalya nen-ardijuwama Jesus ena-langwu-wa alikira aningi-yada. Nakina NuBarija nenimikirra Jayumuna. Ni-likena eneja Jesus ena-langwu-wa alikira, n-awiyebena, akwa n-ambarringa biya n-alyubarina arakba aninga enuwa-manja yakwujina. ³⁷ Akina-manja ngawa angalya aminababurna alikira ying-ambilyuma ngalaja dakina duwilyaba didarringka duwurrariya. Dadinungkwurakba ngawa duwurrariya ying-ambambilyuma dakina. Umba dadingma Jesus n-alyubarinuma aninga Jayumuna-langwa-manja alikira. Kembirra yingu-manga bungabungwa akwulyubena ebina yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujija-ma budila. Eningabe-ka amalyirra akina akwa eningaba budila angwarnda-ma akwulyadada-ma. Yingu-manga akina biya yingu-wilyaka Jayumuna-langwu-wa alikira. Yingi-yar-da, biya ying-awiyebena ngalajukwaba.

³⁸ Eneja Jesus n-angmngmakwulaluma nakina umba n-arndadadilyuma. Umba dakina didarringka ying-akwudangwukajungwuna enuwa-wa, ying-arjijeya akwaburrangarna ena-langwa-manja alika akwudangwa. Ying-arjijeya, biya yingu-ngwadina dakina didarringka, umba ngala-langwa angwada ne-ngkalyikama alika Jesus-langwa na-kwularrinu-mulangwa ngala-langwa-langwa menba. Biya kembirra arakba ying-abuluwendinga yingi-ngburingkakama alika Jesus-langwa ngala-langwa-murra mamungba. Biya yingilawurangka arakba alika ena-langwa-da. Akwa amalyirra ebina yingu-wilyakama eningaba yingi-jiraba budila-langwa Jesus-langwa-manja alika arakba-da. Eningabe-ka na-kirruwanjuma. Dakine-ka didarringka yingi-yamama akina mena-baba yingilyelyingminuuma Jesus-da, akwa yingini-ngayindanguma Jesus neningmi-yada nakina yingi-lyelyingminu-mulangwa dakina-da.

³⁹ Eneja NuBarija numinakina alikira nanga-rringkama ebina yingi-yamama dakina, biya ni-lyangkiyama, "Numiyambene-ka naka nenungkwarba? NuBurabudamanja nenungkwarba amandangwa naka, kin-eningmidinuma kembirra daka-langwa

didarringka-da! Kin-eningmidinuma duwurrariya dilyengma daka didarringka dibina yingini-lyinginama-da,” ni-lyangkiyama nakina NuBarija.

⁴⁰ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, yiba-makinama eyukwujiya alawudawarra,” ni-yama.

Ni-yama eneja Jayumuna, “Yi-makina kembirra, Bungkawa.” Eneja kembirra nakina Jesus nenu-makama enena alawudawarra.

⁴¹ Nuwilyaba nenungkwarba numinababurna angwarnda nenu-kwama ena-langwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Nara erribirra kenu-kwa umba ambaka-murra aburraja kenumini-lawurrakajinama arija-langwa wurrakina. Arngkababurna-langwa ni-yaminjamama nakina. Biya nenu-kwa nuwilyaba nenungkwarba eningaduwaya angwarnda aruma, 500 ajilba-murra-da. Umba nenu-kwa ningka nenungkwarba 50-da.

Bi...ya numi-jerrida arakba mamawura wuneniki-lawurrakaji-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya ebina angwarnda. ⁴² Akena wuneningangwarnda-ma wunalakina-kiya-da. Nara kenu-wilyaka ebina angwarnda wuneniki-lawurrakaji-yada-da.

Bi...ya eneja n-embibirrarinu-mulangwa nakina nenungkwarba nenungkwurakba, nenu-maka arakba wunalakina-kiya-wa, “Mama arakba akina. Nara a-lawurrakajuma ngayuwa-wa, mena keningangwarnda-ma-baba kinalakina. Kamini-yakuwabijinama akina-langwa angwarnda,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

“Yi-makina kembirra ningkakina Jayumuna,” ni-yama Jesus enuwa-wa, “numiyambene-ka nenungkwarba kinu-warrngkilyelyingminama nakina-manja nenumamalya umba numiyambena kini-lyelyingminama angwurra?” ni-yama Jesus Jayumunu-wa.

⁴³ Eneja ni-yama Jayumuna, “Ngaya ningi-yaminama nibina nenungkwarba kini-lawurrakajini-yada aruma angwarnda enuwa-wa kini-lyelyingminama angwurra nakina, mena aruma-baba angwarnda nenumini-yakuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jayumuna-da.

“Nakina-bina-da,” ni-yama Jesus. ⁴⁴ Biya ni-nyakuwarrukwajungwa arakba nakina dibinu-wa didarringka, akwa ni-yama ngarningka Jayumunu-wa, “Nga-rringka daka didarringka,” ni-yama. “Ningena ngayuwa ning-awiyebenu-manja enenu-wa alikira nungkwa-langwu-wa, nara yiku-kwa akungwa alika-langwa. Nara nungkuwa yikumin-ajjiranga alika, umba ngalaja daka didarringka ngumin-ajjiranguma alika nganyangwa ngala-langwa-murra angwada, akwa yingi-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba. ⁴⁵ Ning-awiyebu-manja ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira, nara nungkwaja yiki-lawurangka ngayuwa. Umba ngalaja daka didarringka arngkababurna ngumini-lawurangkama alika nganyangwa, yingi-lyelyingminu-mubaba ngayuwa. ⁴⁶ Nara nungkwaja yikumini-jiraba aliba-langwa amalyirra nganyangwa-manja aringka, kajungwa warningmi-yada warnumamalya ningki-yekirreridinu-mulangwa nungkuwa ningi-yar-du-mulangwa ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira. Umba ngalaja daka didarringka yingu-beyindangume-ka amalyirra aminaruma angwarnda ebina nngbajama eningaba biya ngumini-jirabama alika-manja. ⁴⁷ Dadingma daka duwurrariya dilyengma mena ababurne-ka awurruwurrariya yingi-yama-mubaba arakba daka. Umba eneja Neningikarrawara nangamini-yakuwabijuwama arakba amurndakakina awurruwurrariya yingi-yama-mulangwa daka-da. Kembirra aminakina-langwa ngalamba-langwa yingi-lyelyingminama angwurra ngayuwa-da. Umba kenumini-yakuwabijina-manja adinakba-kiya Neningikarrawara nuwilyaba nenumamalya ambawura awurruwurrariya, kembirra nakina-bina kinu-warrngkilyelyingminama ngayuwa-da,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa-da.

⁴⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus dibinu-wa didarringka, “Eningerribirre-ka awurruwurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina ningkumini-lyurkrajungwunuma arakba ababurna-langwa,” ni-yama Jesus.

⁴⁹ Aburraja warnumamalya wurribina ne-yebukeyinu-murruwurra aninga Jayumuna-langwa-manja alikira na-lyangkumakajungwunuma wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba nenumini-lyurkrajungwunuma awurruwurrariya warnumamalya-langwa? Eneja Neningikarrawara yimbukwa nuwilyaba-ma kini-yengbinama amukwiyadakina ayakwa ngarnumamalyu-wa, umba nara naka,” na-lyangkumakajungwunuma wurru-murndakakina warnumamalya-da.

⁵⁰ Eneja Jesus ni-yama kembirra dibinu-wa didarringka, “Ningku-werrikambilyu-mulangwa ngayuwa-manja ningkakina, kembirra yirr-enibikama ngayuwa ningkakina arakba. Umba jeyi, likaja arakba yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama Jesus

ngaluwa-wa-da. Ngalaja kembirra yingi-likena arakba yiningaba-murra yilyurrkwa-murra yukwudukwuda dakina-da.

8

Wurrukwala-langwa wurridarringka wurribina nenu-mamurikajuwa-mulangwa Jesus

¹ Bi...ya eneja Jesus ni-likenuma arakba nakina angerriba iya angerriba engku-wa iya engku-wa angalya. Ni-likenuma kembirra akwalu-wa angalya aminababurnu-wa alikira iya warnumamalya akwa akwalu-wa ngarningka angalya aminabawuru-wa alikira nakina. Biya amurndakakina-manja angalya ababurna-langwa nenu-makama warningakwujina warnumamalya eninginingaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara ena-langwa-manja warnumamalya. Aburrajukwaba wurrumurndakibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nawurraki-likenuma enuwa-manja wurrakina-da.

² Ebina-wiya ngawa nakine-ka Jesus neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurridarringka. Umba nen-eningabakama wurrukwala angbilyuwa-langwa nakina. Arngkawura neni-jadijuwama Jesus wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa wurruwurrariya duwilyaba-langwa didarringka dadimikirra Meri. Aburraja narringa-yengbijuwama dakina Meri DadinguMakidala, mena ngala-langwa angalya Makidala akina-baba. Kembirra wurrumurndakakine-ka wurridarringka namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja wurrakina.

³ Ngalajukwaba duwilyaba dingka didarringka yingi-likenuma dadimikirra Jawena. Umba eneja ngala-langwa neningiyadikba nenimikirra Juja. Naruma nakina nenungkarwa nibina nenuminu-war-duwar-danguma warka Nubungkawa-langwa Yerida. Akwa ngawa ngalajukwaba yingi-likenuma duwilyaba dingka didarringka dadimikirra Jujena. Wurrumurndakakine-ka wurrababurna wurridarringka nawurraki-likenuma Jesus-manja akwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Narruwilyakame-ka aninga iya angwarnda aburra-langwa, kajungwa warnik-akwurrarijyada wurrumurndakakina-manja warningkarwa, akwa warniku-kwi-yada aninga-da.

Nenungkarwa ni-lungkuwabijuwa-mulangwa amadidira

⁴ Aburraja wurrababurna-ka warnumamalya nawurraki-likenuma-ka wurrakina akiniyada ngawa Jesus-uwa engka-langwa iya engka-langwa angalya. Biya kembirra wurruwurrakwulumida warnumamalya nawurra-murndukwunuma arakba Jesus-manja. Eneja nenu-makama nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

⁵ Nuwilyaba nenungkarwa numinakina angalya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina neniki-lungkuwabiji-yada akina amadidira amaninga eyukwayuwa. Nakina nenungkarwa n-akumarnuma amadidira amaninga embimbirrkaluwa ena-langwa-manja beka, biya ni-likena arakba. Biya ni-likenu-manja lukwakwa nakina ena-langwa-manja angalya n-errikbeyinuma arakba amurndakakina amadidira ajiringka-wa. Erribirra numurndak-arriyakama angerriba iya angerriba, ka-lungkuwarrini-yada akina aninga.

N-errikbeyinu-manja lukwakwa amurndakakina amadidira, ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Kembirra arngkidarrba-langwiya aburraja warnumamalya na-likenu-manja wurrakina narr-embirringalyiyakama ebina amadidira amaninga. Kembirra aburraja wurrajija nuw-angkirreyinuma akwa narr-embirrkumanguma, akwa nuw-alyubarinuma amurndakibina embimbirrkamamuwa amaninga.

⁶ Umba ngalaja amadidira akwala ne-ngkilarreyinuma akina amurndurrkangwarndamanja ajiringka. Kembirra na-lingbijangeyinu-manja amurndakakina nalungkwadadinuma akina engburingka-baba ajiringka.

⁷ Umba ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-langwa-manja angalya awurruwurrakuwilyarra. Ngalaja kembirra amurndakakina akwurrirra akwa ngawa ebina amaninga amarda na-lingbijanginuma aburruwuwa alirrakidirrbura. Kembirra akwurrirra akwa ngawa akina amaninga amarda na-lungkuwarreyinuma adidirrbura. Akena angwurra akwurrirra na-lungkuwarrinuma warenja, akwa kembirra naminu-mar-danguma angalya. Ngalaja kembirra ebina amaninga amarda nara kalungkuwarrina angwurra, akwa nara kuw-arrangba aninga.

⁸ Umba ngalaja akwala amadidira ne-ngkilarreyinuma eningabu-wa ajiringka. Kembirra na-lingbijanginuma akwa na-lungkuwarreyinuma. Biya kembirra nuw-arrangbama arakba aninga ababurna akine-ka-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

Ene-ka alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Biya kembirra nenu-makama arakba nakina enena engbuda eningarijlangwa ayakwa aburruwa-wa. "Yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa akinu-wa

alawudawarra ngarra-maka-murruwa,” ni-yama Jesus. “Umba yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa umba yiki-yakuwerririkaja ngawa ambakalangwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya-da.

⁹ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Ne-yamarrkiname-ka enena alawudawarra?” ne-yama.

¹⁰ Kembirra ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya akina. Umba kirrenu-mukangbijuwama eneja Neningikarrawara arakba nungkwurruwa-manja. Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa alawudawarra-murra. Mama wurrakina kuw-andiyama akena nara wurrakina a-rringkama-da, akwa mama kuw-engkirrikajama akena nara akburranguma wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya neni-dirrburakama arakba Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa ebinalangwa alawudawarra. Ni-yama, “Amurndakibina eyukwayuwa amaninga amadidira Neningikarrawara-langwa wuburra ayakwa ke-yaminama akina. ¹² Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa, akena eneja nakina Namukwa kini-likajama akwa kenu-murrakajinama amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa aburra-langwa-langwa mangma. Kembirra ke-yaminama wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira amaninga ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Umba eneja Namukwa kini-yaminama nakina wurraraja wuburra wurribina narru-menama amurndakibina amadidira. Kenu-murrakajinama Namukwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibinalangwa warnumamalya kajungwa nari-yada eningmiduma wurrakina ebina ayakwa eningaba akwa nari-yada a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, akwa nari-yada Neningikarrawara enibikama wurrakina-da.

¹³ “Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ke-yekirreridinama, karru-menama akina ayakwa aburra-langwu-wa mangma. Akena nara ngalaja ambilyuma akina ayakwa amiyerra aburruwa-manja. Ka-werrikambilyuma wurrakina aduwayawiya Neningikarrawaru-wa. Akena Namukwa keni-labaja-manja wurrakina-manja warnumamalya kembirra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawara-manja. Wurrakine-ka kembirra warnumamalya ke-yaminama wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma amurndurkangwarnda-manja ajiringka.

¹⁴ “Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburrajukwaba wurrakina, akena ka-werrikawarriyadinameka awinyamba-langwa wurrakina akwa kuw-engkirrikajama angwarndu-wa iya amurndakijiku-wa akwa abadakalyu-wa. Ngalaja amukwiyadakina ka-likajama angwurra aburra-langwu-wa mangma, akwa ka-jadijinama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburra-langwa-langwa mada. Wurrakine-ka warnumamalya ke-yaminama kembirra wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-manja akwa na-lingbijangeyinuma, biya na-lungkuwarreyinuma akwa nuw-arrangbama aninga, akena nara ka-walyuwadina akina.

¹⁵ “Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa karru-menama karri-lyinginama akina warningamiyerra. Kenumini-yarrkiyarrrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurriyirrbiyirra ngawa akwa ke-yaminjaminama eningaba wurrakina warningangkawura. Ke-yaminama kembirra wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma eningaba-manja ajiringka akwa nalungkuwarreyinuma yanda-langwa nuw-arrangbama eningaba aninga akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwuruwa e-yamama wuburra warnumamalya wurribina narr-abuwarrkinama bajaranaga

¹⁶ Biya kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa akwa wurrukwalu-manja warnumamalya aburrajukwaba. Nenu-makama alawudawarra bajaranaga-langwa. Ni-yama nakina, “Yakuwa yak-abarrakajina-manja bajaranaga alikira-manja arrawa, yak-akumurnama akina karrawara, kajungwa karri-ringkini-yada warnumamalya eningaba alarradada amungkwurrbuda. Yak-abarrakajina-manja akina bajaranaga yalakena nare-ka

abuwarrrkama akina. Nara akumama yalakena bajikala karrawara akina-manja bajaranaga akwa ngarningka nara awiyebajuma akina mamukumungkwulinga-manja arrawa. Umba karrawara yak-akumurnama, kajungwa ka-larrkabarrakajini-yada angalya akina bajaranaga. Kembirra aburraja wurrukwa warnumamalya kuw-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa karri-rriingkinama akina alarrada wurrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya-da.

¹⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, "Ebina nuw-abuwarrrkajungwunama adinuba-wiya aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama akina arija-langwa. ¹⁸ Kembirra nungkwurraja yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa kirrakina nganyangwu-wa ayakwa aduwaba. Nara amini-yarrkuwurruma umba yikumini-yarrkuwarakinama angwurra ngawa.

"Karningerribirre-ka karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yik-engkirrikajame-manja akina angwurra kirrakina, kembirra yiki-yarrkuwarakinama amurndakibina ayakwa nungkwurra-langwa-manja mangna ngawa. Kembirra nganja ngayuwa ka-mamurikajinama nungkwurruwa-manja kajungwa yik-eningmidini-yada angwurra kirrakina. Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-lyangkiyamina-manja kirrakina, 'Ningeningma amurndakakina ayakwa,' akena naramanja engkirrikuma angwurra kirrakina, umba yikumini-yarrkuwurrena-manja ayakwa nganyangwa, nare-ka ngayuwa a-mamurikajuma kirrakina. Nungkwurraja kembirra yiki-yakuwabijinama-ka kirrakina amurndakibina ayakwa nganyangwa. Aminakina-langwa kembirra yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus langwa-langwa dirndenikba akwa wurrrarkwurrukuwena-langwa

¹⁹ Bi..ya aburraja Jesus-langwa dirndenikba akwa ngawa warnikumumarnjena ena-langwa na-likenuma wurrakina ebinu-wa alikira Jesus n-ambilyu-murruwa nakina, akena nara kuw-akwudangwukajungwuna wurrakina enuwa-wa mena wurrababurnababa warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina arrawa. ²⁰ Aburraja nenu-makama kembirra wurrukwa warnumamalya Jesus-manja, "Daka arakba dirnena akwa nenikumarnjena-murriya," ne-yama wurrakina. "Errekba-manja ngawa nuw-alkayenama warna, umba bu-ngayindenama nungkuwa," ne-yama-da.

²¹ Eneja Jesus ni-yama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa, "Daka dirndirra akwa ngawa narrkuwarrka-murriya arakba-na? Nganja ningingayengbijinama dirndirra dadingerribirra akwa narrkuwarrka-murriya wurribina nara a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba nuw-engkingkirrikajama akina," ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus ni-lyurrrkwa-mulangwa akungwa akwa arrirra

²² Bi..ya arngkawura Jesus ni-likena nakina awurukwu-wa na-kuwabalinu-murruwa adirringwarna enuwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya nawurraki-rijawudiyinuma mijiyanga-manja. Ni-yama Jesus, "Nga-likaja arakba, ngarr-aburrungkuwarrukwuna enena akungwa," ni-yama. Biya narring-arjiyajuwa dumbala wurrakina biya na-likena arakba-da.

²³ Ngalaja makina mijiyanga num-angkidikarrinu...wa. Eneja kembirra Jesus nungkwulinga. Ngalaja kembirra adirriyaba aruma arrirra narrak-akburranga, narraku-wardanga arakba wurrakina. Na-warumajungwunuma arrubudeka. Ngalajukwaba akungwa na-warumajungwunuma, na-rrangkuwanganuma adirringwarna, na-ngakarjeyuma akwa nuw-awiyebeyinuma memedirra-wa mijiyanga. Nuw-awiyebeyinuma akwa na-lyangburrukwayuwame-ka makina-manja mijiyanga-da. Kembirra arngkidarrba-ka ngwardinume-ka wurrakina-da.

²⁴ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa na-lika akwa nenu-mirajangajuwa Jesus-manja. "Bungkawa! Bungkawa!" ne-yama. "Adinuba aku-lkuwarriname-ka ngarna, umba mirajanga!" ne-yama.

Eneja Jesus nu-mirajanga, biya ni-yengba ayakwa engbuda akinu-wa arrirra akwa akungwa-wa. "W-erriminja!" ni-yama. Ngalaja kembirra nuw-ar-darra ebina arrirra akwa na-lyurrrkwuda arakba akungwa ngalajukwaba-da.

²⁵ Biya Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Miyambena-burra nungkwurruwa nara a-werrikambilyuma ngayuwa-wa?" ni-yama.

Aburraja nawurraki-yakikbijangeyina angwurra wurrakina. Nuw-akbar-dange-ka. "Numiyambena-burra naka nenungwarba?" ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. "Ni-yengbinama ayakwa arrirra-wa akwa akungwa-wa nakina, biya nenakumin-engkirrikajama ngalajukwaba enuwa-wa-da!" ne-yama wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba nibina nenu-wilyakama wurramukwa

²⁶ Kemberra Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama arakba akungwa warniki-liki-yada wurrakina aburrungkuwarru-wa engembu-wa Kiraju-wa. Akine-ka angalya aringbirra emikirra Kiraja nuw-ambilyuma aburrungkuwarra akungwa umba Keliliya aburrungkiladada ngalaja nuw-ambilyuma akina.

Biya ne-yar-da arakba wurrakina Kiraja-manja. ²⁷⁻²⁹ Kemberra ni-rukbijangu-manja Jesus mijiyanga-langwa ariba-wa, eneja nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya nilikena nenu-kwurukwa enuwa-wa. Nakina nenungkwarba numinakina angalya Kiraja, umba nenu-wilyakama enuwa-manja wurrababurne-ka wurramukwa wurruwurrariya. Warningarakba-kiye-ka wurrumurdakakina wurramukwa namurdak-ambilyuma enuwa-manja. Arngkababurna-langwa nen-engkengkarrngarnuma nakina-manja. Aburraja kemberra warnumamalya ena-langwa nen-ararikama nakina ayarrka-manja akwa alika-manja didija-murra. Akena ni-ngkingkarrngarnuma alakina-kiya didija. Aburraja wurramukwa wurruwurrariya neni-yakiyakarnuma arakba engku-wa nara-murruwa alikira iya warnumamalya. Nara dumbala kin-awiyuwiyebena umba neyebirra nakina n-alilikenuma. Nara kin-ambilya arakba angalya-manja umba n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira iya warnumamalya. Medirra-manja ngawa nu-mungkumungkwuluma narr-akakumarnu-murrumanja warninikijungwa warnumamalya.

Umba n-akwudangwukajungwunu-manja nakina nenungkwarba Jesus-uwa, eneja Jesus ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurdakibinu-wa wurramukwa. "Wurri-jadiya!" ni-yama. Akena eneja nenungkwarba ni-lilikalinga akwa n-abuluwendigama alyengmilyengma-langwa Jesus-manja.

Biya angwurra n-andanga nakina. "Jesus, Ningkenikuwenikba Neningikarrawaralangwa, ki-yamarrkinama nungkuwa ngayuwa-manja? Nara a-larrkbarjuma ngayuwa umba yi-lalika!" ni-yama.

³⁰ Eneja Jesus ni-yama, "Ningkumiyambena ningkenimikirra?"

"Ningene-ka ningenimikirra ngayuwa 'Ningababurna,'" ni-yama eneja, mena wurrababurna-baba wurramukwa wurruwurrariya nawurrak-awiyebenuma arrawa enuwa-manja.

³¹ Aburraja wurruwurrariya wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, "Marrakba, nara a-larrkuma yirruwa engku-wa, nara a-diduma yarna awurrariya-manja angalya!" ne-yama wurrakina.

³² Umba akina-manja ngawa angalya akwudangwa ngalaja nuw-ambilyuma ababurne-ka bikibiki. Ne-yebiyebukeyinuma aninga angakarjiyinga-manja angalya karrawara amurdakakina. Kemberra wurrumurdakibina wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, "Marrakba, yirri-larrkiya amurdakangabu-wa bikibiki," ne-yama wurrakina wurramukwa Jesus-uwa. Eneja kemberra Jesus ni-lyangukwama nakina-da.

³³ Aburraja kemberra wurrumurdakakina wurramukwa nawurraki-jadinga nakinalangwa nenungkwarba akwa nawurraki-likena amurdakibinu-wa bikibiki. Nuw-awiyebaja arakba arrawa bikibiki-manja-da. Ngalaja bikibiki nuw-angkirreyina angwurra arakba. Nawurraki-dirrirnda angadingidirra-wa angalya akwa arakba namurdaku-ngwur-dirruwajungwa akungwa-manja akwa na-jungweyina-da.

³⁴ Aburraja warnungkwarba wurribina narr-embimbirrajuwa-murrumurra bikibiki narri-ringkamurra nuw-angkirreyinuma akungwa-wa akwa na-ngwur-dirruwajungwunuma akina akungwa-manja akwa na-jungweyinuma. Kemberra nuw-angkirreyina wurrakina akwa narra-maka wurrukwalamanja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumanja angalya-manja aminababurna-murrumanja alikira akwa ngawa nuw-ambilyu-murrumanja wurreyebijeba ambumbawura-manja alikira.

³⁵ Aburraja kemberra wurrababurne-ka warnumamamalya namurdaki-likenuma ebinu-wa angalya bikibiki na-jungweyinu-murruwa. Biya namurdaki-yar-da arakba Jesus-manja akwa nen-akburranga nibina yakwujina nenungkwarba nen-angmungmakayanguma Jesus aburnuwa. Nakine-ka nibina-murrada nenungkwarba neningabaduma akena n-awiyebenuma arakba dumbala nakina akwa n-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa, mena-baba meningaba arakba mangma ena-langwa. Aburraja

warnumamalya namurndak-akbar-danguma. ³⁶ Umba aburraja wurribina narr-embibirrajuwama bikibiki, akwa narri-rringkamurra amurndakibina bikibiki najungweyinuma akina, narra-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya n-eningabadu-mulangwa nibina nenungkwarba. Narra-makama ayakwa Jesus neningabaka-mulangwa nakina-da.

³⁷ Kemberra wurrababurna-ka wurruminakina angalya WarningiKiraja warnumamalya ne-yama Jesus-uwa, “Wu-lalika enena angalya yirra-langwa akwa likaja engkuwa,” ne-yama, mena-baba nuw-akbar-danguma angwurra wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Kemberra eneja Jesus ni-rijawudija mijiyanga-manja neniki-liki-yada nakina. ³⁸ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina n-eningabaduma arakba ni-likena Jesus-uwa akwa nen-ambudirrka. “Marrakba,” ni-yama, “yakuwa?”

Jesus eneja neni-larrkama angalyu-wa akwa ni-yama enuwa-wa, ³⁹ “Jeyi! Likaja nungkuwa-langwu-wa angalya akwa wurra-makina wurrukwalamanja warnumamalya Neningikarrawara ngin-eningabaka-mulangwa,” ni-yama Jesus.

Eneja nakina nenungkwarba ni-likena arakba nenumurndaku-maka WarningiKirajamanja warnumamalya Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina. Ni-likenuma ngawa mababurna-manja mamurukwa awilyuwilyaba-wiya-wa alikira akwa yanda-langwa wurrababurna-langwa WarningiKiraja warnumamalya warningma arakba ayakwa enalangwa. Umba eneja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narri-lalika akina angalya akwa na-likena arakba-da.

Jesus nang-enibika-mulangwa dadikijungwa dadiyara akwa nang-eningabakamulangwa dangbilyuwa-ma didarringka

⁴⁰ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama ngarningka akungwa akwa na-lawuradinuma Kiraja-langwa angerriba Keliliyu-wa. Aburraja warnumamalya wurruminakina angalya Keliliya nuw-embibirrarinuma ngawa Jesus-uwa warnungkwurakba. Ni-yar-du-manja kemberra nakina Jesus, nalelyingmeyinuma wurrakina neni-rringka-mulangwa.

⁴¹ Eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jaraja. Nubungkawa nakina jinikakwa-langwa. Biya n-abuluwendinga Jesus-langwamanja alika akwa nenu-marrakbakama Jesus-uwa akwa ni-yama, “Marrakba, kwa, likaja nganyangwu-wa alikira,” ni-yama, ⁴² “mena nganyangwa dadiyawarrka ying-angbilyuwadinu-mubaba ajungwa akwa dambawura-murra-baba dakina. Mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura ying-ambilyuma dakina akena dadiki-jungwangene-ka arakba,” ni-yama.

Eneja kemberra Jesus ni-likena nakina aburnuwa Jaraja ena-langwu-wa alikira. Aburraja wurrababurna-ka warnumamalya namurndaki-likenuma Jesus-manja aburrajukwaba akinu-wa alikira. Akwudangwa Jesus-manja namurndaki-likenuma wurrakina, namurndaki-lyibilyidanguma wurrumurndakakina, nenu-kwurdakama Jesus-manja lukwakwa.

⁴³ Ngalaja duwilyaba didarringka yingi-likenuma aburruwa-manja. Angbilyuwa dakina dadinungkwurakba. Mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura yingi-jungwunuma angbilyuwa dakina, mena-baba merra ngala-langwa numukwularrinuma miyirrbiyirra ngawa. Aburraja wurrababurna warnumamalya narringa-mamurikajuwama dakina akina-langwa angbilyuwa akena nara ngalaja king-adingabadina dakina. ⁴⁴ Biya wurrumurndakibinamanja warnumamalya yinglikenuma dakina mamurukwa-langwiya, biya ying-akwudangwukajungwa Jesus-uwa akwaburrangarna-langwa, akwa yinginumina-anjalikilyingama dibina dumbala Jesus-langwa dadumakirnda-manja ying-anjaljalangu-murrumanja. Akwa kemberra arngkawura-wiya ngalaja merra ngala-langwa numu-ngwanja, nara arakba kumukwularrina.

⁴⁵ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Angkaburra bi-lyingama?” ni-yama.

Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-edirremeyina. Eneja Bida ni-yama, “Bungkawa, wurrababurna-ka warna warnumamalya nungkuwa-manja akwudangwa bu-minjirrarjinama,” ni-yama.

⁴⁶ Umba eneja Jesus ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya bi-lyingama. Ningeningma nganja mena-baba akwala amawurrina nganyangwa na-likenuma ngayuwalangwa wurrakinu-wa,” ni-yama.

⁴⁷ Ngalaja dibina didarringka dadingma nara king-abuwarrkajungwuna. Yingu-murndaburridanga dubukwaya yingi-likena alyengmilyengmu-wa, biya ying-abuluwendingama ying-engmudirruwajungwunuma dadumukwurra ajiringka-manja

n-arjeyu-murrumanja Jesus. Biya yingi-yengbina ayakwa Jesus-uwa, kajungwa warnik-engkirriki-yada aburrajukwaba warnumamalya ayakwa ngala-langwa. Kembang yinginu-maka dakina Jesus-manja yingini-lyinga-mulangwa nakina, mena-baba angbilyuwa dakina, akwa ying-adingabadu-mulangwa arakba dakina arngkawura-wiya yingini-lyinga-manja Jesus.

⁴⁸ Eneja ni-yama nakina Jesus ngaluwa-wa, “Ngeniyerriya nungkuwa, nara a-werrikawarriyaduma. Ningku-werrikambilyuma ngayuwa-manja ningkakina, kembirra aminakina-langwa ningk-adingabaduma arakba. Jeyi! Likaja yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama.

⁴⁹ Ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ngaluwa-wa, eneja nubukwya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba Jaraja-langwa-langwa alikira. Biya ni-yama Jaraju-wa, “Dadiyawena nungkwa-langwa arakba yingi-jungwuma adinuba. Mama arakba, ni-lalika naka nubungkawa, nara a-likama nakina nungkwa-langwu-wa alikira,” ni-yama.

⁵⁰ Umba eneja Jesus n-engkirrika akina ayakwa akwa ni-yama Jaraju-wa, “Nara akbar-duma, umba eningmidina amandangwa dakina king-adingabadinama,” ni-yama.

⁵¹ Biya Jesus akwa wurrababurna-langwa warnumamalya na-likena ngawa wurriyir-rbiyirba Jaraja-langwu-wa alikira, biya ne-yar-da arakba wurrakina. Biya Jesus nen-awiyebaja Bida iya Jaminja iya Janjana iya Jaraja akwa ngalajukwaba dadingiyenikba Jaraja-langwa alikira-wa arrawu-wa, umba nara wurrukwalu warnumamalya ken-awiyebajuwa nakina. Ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, “Nara awiyebuma kirrukwalu arrawu-wa umba yelakwa wurr-ambilya erreka-manja-wiya,” ni-yama.

⁵² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya nangwadeyinume-ka namurdaki-ringirriyadinume-ka wurrakina warnumamalya dibina-langwa dadiyara. Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara a-ngwaduma mena nara kingi-jungwuna dadingangkawura dakina, umba yanda yingu-mungkwulingame-ka marringa daka aduwaya,” ni-yama Jesus-da.

⁵³ Umba aburraja warnumamalya nenu-wurrumalyakama nakinu-wa Jesus, mena warningma-baba dakina amandangwa yingi-jungwuma. ⁵⁴ Akena eneja Jesus n-awiyeba arrawu-wa akwa ni-rndarrka ayarrka ngala-langwa akwa n-ardinga ngaluwa-wa. “Mirajanga!” ni-yama. ⁵⁵ Ngalaja ngala-langwa amawurrina na-lawurradina ngaluwa-wa, ying-enibuda arakba dakina-da yingi-jungwu-murrada-da. Arngkawura-wiya ngawa yingu-mirajanga-da. Umba Jesus nenu-maka ngala-langwu-wa warnumamalya. “Wurringa-kwuna aninga king-alyubarini-yada arakba,” ni-yama nakina-da.

⁵⁶ Aburnaja nungwadikka akwa dirndadikka neni-yakikbijangeyine-ka ying-enibudu-mulangwa dakina diyukwujiya. Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Nara a-makuma wurrukwalu-manja warnumamalya ninging-enibika-mulangwa daka ngayuwa,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa nakina-da.

9

Jesus neni-larrka-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Biya kembirra Jesus nenuwurra-murndukwama arakba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma akwa nenu-kwama ena-langwa amawurrina kajungwa wurringbudi-yada wurrakina. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ngayuma ke-gebudirrinama kirrakina, kajungwa yika-jadijini-yada wurramukwa warnumamalya-langwa akwa yikamurdak-eningabakini-yada angbilyuwa-langwa warnumamalya,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. ² “Kembang jeyi!” ni-yama. “Wurri-likaja arakba angerriba. Yika-makina wurrababurna-manja warnumamalya kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara. Akwa ngarningka yik-eningabakini-yada warningerribirra wurrangbambilyuwa-murra warnumamalya angbilyuwa-langwa. ³ Wurri-likaja arakba, akena nara a-wilyakama amurdakijika. Arnduwarra nara a-wilyakama iya kayuwa iya aninga akwa angwarnda nara a-wilyakama. Akwa duwilyaba-ma ngawa dumbala dadingikarrawara yik-awiyebenama, umba nara a-wilyakama dukwala.

⁴ “Biya kembirra yiki-yar-diya-manja kirrakina awilyaba-manja angalya, akwa yikabardijina-manja wurrukwalu warnumamalya akwa yikab-awiyebajina-manja kirrakina alikira-wa wurrakina, kembirra yakwujina ngawa yiku-mungkwula marringa. Awilyaba-manja ngawa alikira yiku-mungkwula yanda-langwa yiki-lalikina-manja akina angalya

aburra-langwa. ⁵ Umba yiki-yar•diya-manja eningerribirra-manja angalya akwa ka-warena-manja nungkwurruwa wurruminibina angalya warnumamalya, kembirra yiki-lalikinama akina angalya aburra-langwa. Akwa yiki-jadena-manja nungkwurruwa akina-langwa angalya, yiku-wurrena ajiringka ebina kuw-ar•dirrenama nungkwurru-langwa eningalika. Yiku-wurrenama akina kajungwa wurrumurndakibina warnumamalya warningmi-yada wurrakina yika-lalikinama kirkakina karningangkawura arakba. Yika-wilyakajinama nungkwurruwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya ka-warena-mulangwa nungkwurruwa wurrakina akwa ka-warena-mulangwa Neningikarrawara enejukwaba,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Aburraja namurndaki-likenuma arakba wurrakina engku-wa iya engku-wa angalya warniku-maki-yada wurrakina warnikabuburrakiyuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa, akwa warnikeningabaki-yada warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murra-da.

Yerida neni-ngayindangu-mulangwa neniki-rringki-yada Jesus

⁷ Bi...ya eneja Yerida, nibina nu-bungkawadinuma akina-manja angalya Keliliya, n-engkirrikenuma nakina ayakwa warnumamalya na-lyelyimbukweyinuma wurrakina Jesus-langwa. Wurrakine-ka na-makijeyinuma amurndakibina-langwa ni-yama-mulangwa Jesus akwa ngawa amurndakibina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina warnumamalya-manja. Umba nakina Yerida nara kinu-mumiringka ayakwa ebina ne-yengbeyinuma, mena wurrukwala-baba ne-yamama, “Janjana Neningumingekingambaja n-enibuduma ni-jungwu-murrada nakina-da.” ⁸ Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Eliye-ka dukwa nakina ni-yar•duma yelakwa.” Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Nuwilyaba NuBurabuda nibina ni-jungwu-murrada arakburakba-kiya-wiya naka-bina dukwa-da n-enibuduma-da.”

⁹ Nara kinu-mumiringka eneja Yerida n-engkirrikenu-mulangwa akina ayakwa ne-yengbeyinuma na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba ni-lyangkiyama nakina, “Ne-yamarrkiname-ka amurndakakina ayakwa? Ningenu-makama nuwilyaba-manja nawinyamba nganyangwa akwa eneja nenumini-ngkarrngarnuma aringka Janjana-langwa arakba-da! Numiyambena-langwa nenungkwarba kembirra na-lyelyimbukweyinuma wurrakina?” ni-yama nakina Yerida ni-lyangkumakajungwunuma-da. Kembirra neni-ngayindanguma angurra nenumin-aburangkama neniki-rringki-yada Jesus ena-langwa-murra menba-da.

Jes nenu-kwa-mulangwa aninga iya akwalya wurruwurrakwulyumida-wa warnungkwarba 5,000

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-lawurradina arakba wurrumurndakibina warnikilarrkilarrka warnungkwarba Jesus-langwa enuwa-wa. Biya nenu-maka wurrakina Jesus-manja ababurna-langwa ne-yama-mulangwa amurndakakina. Eneja kembirra Jesu nenu-wilyaka wurrakina angerriba engemba-wa Bejeda. Nenu-wilyakama wurrumurndakakina wulkwa, umba nara wurrukwala kenu-wilyaka nakina Jesus.

¹¹ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikama ayakwa nakina Jesus nilikenu-mulangwa angerriba Bejedu-wa akwa nuw-arijidinuma enuwa-wa wurrakina arija-langwa. Kembirra wurrakina nen-akburranga arakba nakina wilyarra. Eneja Jesus nara kinu-minangkirreyina wurrakina umba ni-yengbina ayakwa aburruwa-manja kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara, akwa nenumurndak-eningabaka nakina wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya.

¹² Kembirra na-larururada arakba, numa-merrimerrkbalina mamawura. Aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma Jesus-langwa na-likena enuwa-wa. Ne-yama, “Ene-ka angalya eningalikira-ma. Kembirra wurra-larrkaja arakba wurrumurndakenena warnumamalya. Abu-likaja arakba kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ka-mungkwuli-yada marringa amurndakeyina-manja angalya yenjerra,” ne-yama.

¹³ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurruwe-ka-dangwa wurra-kwuna aninga kuw-alyubarini-yada warna warnumamalya,” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirru-wilyakinama amangbala damba akwa ambilyuma akwalya umba nara akwala ebina-da. Nare-ka yarna a-kwama wurrumurndakeyina wurruwurrakwulyumida warnumamalya enena aninga-da. Dukwa yirrumini-ngayindenama nungkuwa yarna yiki-likajama yiku-beyindenama aninga wurrumurndakeyina-langwa wurruwurrakwulyumida warnumamalya-da?” ne-yama. ¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma wurruwurrakwulyumide-ka na-lyimberrum•dinumurra, 5,000 warnungkwarba akwa ngawa wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa aburrajukwaba.

Eneja kembirra ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-ambarrijina ab-angmakayena ajiringka-manja. Abuwurra-murndukwuna 50 yelakwa, 50 angakuba, umba 50 yada-langwa-langwa. Abi-yamina ngawa wurrumurndakenena warnumamalya wurruwurrakwulumida-langwa,” ni-yama Jesus. ¹⁵ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa narra-maka wurrumurndakibina-manja warnumamalya ebina-langwiya ayakwa Jesus-langwa. Akwa kembirra aburraja nuw-alambaringa arakba wurrakina wurrababurna-langwa-da.

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-rndirrka ebina amangbala damba akwa ambilyuma akwalya. Akwa nu-ngwundikadinga, angubina-wa n-andeya, akwa neni-yangmarngkajuwa Neningikarrawara nenu-kwa-mulangwa nakina ebina damba iya akwalya wurrakina-manja. Biya numurndaku-kuwarranga kembirra ebina eyukwayuwa-wiya-da. Akwa nenu-kwa akina damba iya akwalya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, kajungwa aburramba-langwa warniku-kwi-yada akina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da. ¹⁷ Aburraja ne-yebukeyina arakba-da akwa namurndaki-ladinga wurrababurna-langwa-da.

Ngalaja yakwujina adirringwarna angarumungkwa alabura nuw-ambilyuma akina. Kembirra wurrumurndakibina warnumamalya narruwurra-murndukwama amurndakibina eyukwayuwa aninga narri-lalika-mulangwa nuw-eyijinu-murrada wurrakina. Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-akumarnuma amurndakakina ebina-manja adirringwarna angarumungkwa alabura akina aninga. Kembirra ememberrkwa ambilyuma angarumungkwa alabura adirringwarna nalyangburrukunuma-da.

Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa

¹⁸ Bi...ya arngkawura eneja Jesus nakina nakwukawura n-ambilyuma akwa n-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa. Aburraja wurrubukwaya na-likena arakba enuwa-wa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Umba Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Nalyelyimbukweyinu-manja warnumamalya, ningumiyambena ningena ne-yamama wurrakina?” ni-yama.

¹⁹ Aburraja ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Wurrukwala warnumamalya ne-yamama, ‘Nakine-ka Janjana, nibina Nenumingekingambaja-da.’ Umba aburraja wurrukwala ne-yamama wurrakina, ‘Eliye-ka nakina-da.’ Aburraja wurrukwala ne-yamama, ‘Nuwilyabe-ka NuBurabuda nenungkarba neningarakba-kiya n-enibuduma arakba nakina-da,’” ne-yama.

²⁰ “Umba nungkwurraja?” ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa. “Ningumiyambena ngayuwa kirri-yaminama?” ni-yama.

Eneja Bida ni-lawurrakaja ayakwa. “Nungkuwe-ka ningkubungkawa ningkibina Neningikarrawara ni-yengbinu-mulangwa nakina arakburakba-kiya-wiya,” ni-yama. “Ni-yamama nakina Neningikarrawara, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeni-ki-larrka nuwilyaba nenumamalya kajungwa ken-enibikini-yada nakina nganyangwa warnumamalya,’ ni-yamama. Kembirra nungkuwa-bina ningkakina ningkenumamalya ningkenimikirra NingkuMejaya-da,” ni-yama Bida nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa neniki-lyanda-langwa akwa neniki-jungwa-langwa

²¹ Eneja ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-makama warningerribirra-manja warnumamalya ebina Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa ngayuwa-langwa. ²² Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya, ki-lyandinama-ka angwurra ningena-da. Aburraja wurrarumuma ngakwurra-langwa akwa ngawa WurruMinida wurrarumuma ka-warename-ka wurrakina ngayuwa. Aburraja warnikakakirumaka Mawijja-langwa eningarumuma ayakwa aburrajukwaba ka-warename-ka ngayuwa-da. Kabu-wardenama ningena akena k-enibudinama mabiyakarbiya-manja mamawura ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

²³ Kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa wurrababurna-wa. “Kwurruwa-yi!” ni-yama. “W-engkirraja enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa. Karningerribirra karnumamalya yiki-ngayindenamanja yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja, kembirra yiki-yakuwabijina amurndakibina amurndakijika-murriya kirri-ngayindenama umba yiki-lyangkiyamina, ‘Nare-ka! Nara a-ngayinduma amurndakakina arakba,’ yiki-lyangkiyamina kirrakina,” ni-yama Jesus. “Mababurna-langwa marringa nara a-waruma kirrakina karniki-likalangwa eningerribirru-wa angalya ki-likaja-murruwa ngayuwa. Ngayuwa wuburra yiki-yaminama, mama yiki-lyandinama kirrakina, wuburra laka ki-lyandinama

ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. ²⁴ Nara amin-engkirrikajungwuma ningkwurra-langwa-langwa, mena-baba yikumin-engkirrikajungwuna-manja kirrakina, yiku-milkikajungwuna-manja akwa yik-engkingirrikaja-manja karnik-ambilyinga-langwa karniba karningangkawura, kembirra yiki-jungwunama kirrakina-da. Umba nungkwaja nara-manja a-marrukwajungwuma, mama kabu-wardena-manja wurrukwa warnumamalya nungkuwa-manja, umba yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja akwudangwa, kembirra k-enibudinama ningkeningangkawura ningkakina-da. ²⁵ Umba nungkwaja ku-wilyakina-manja ababurna-langwa eningerribirra amurndakijika eminininingka amurndakibina ningki-ngayindena-mulangwa, mama k-ambilyama ningkubungkawa ningkaruma ningkilyengma enena-manja angalya, akena nara-manja ebina amamalya akwanenibika nungkwa-langwa, amiyambena kembirra eningaba nungkwa-langwa? Nare-ka ebina eningaba nungkwa-langwa-da!

²⁶ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yeliyena-manja aduwaba ngayuwa-langwa akwa ngawa nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra ngayamba-langwa kamini-yeliyena nganjukwaba nungkwurruwa-langwa. Ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwullarriuma enena-manja angalya, kamini-yeliyena nungkwurruwa-langwa akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa. Ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa ku-kwulyadenama ningena ngayabakiya-ba. Akwa ku-kwulyadenama ngarningka Nungwarrka-langwu-ma alarradada. Akwa aburrajukwaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ka-kwulyadenama wurrakina.

²⁷ “W-engkirraja enena ayakwa ngarra-makinama ningi-larrkbularrkbakinama. Karneka kirrukwa karnumamalya yelakwa nara a-jungwuma kirrakina yanda-langwa yikini-rringkina-manja Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-miningkadinu-mulangwa

²⁸ Bi...ya ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura numu-likenuma makina. Biya kembirra Jesus nenu-wilyakama Bida iya Janjana akwa Jaminja, kembirra nabuki-likenuma nabuku-wurdanguma wurrubukalakina angakarjiyanga-wa angalya, kajungwa kinu-buriyaminu-yada nakina Jesus Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya nabuku-wurdanga wurrubukalakina karrawaru-wa. Kembirra arakba nu-buriyaminuma Jesus Neningikarrawaru-wa. ²⁹⁻³² Umba aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja narrubukuma-ngayindanguma marringa. Akwa nabuku-mungkwulinga maruma marringa wurrubukalakina. Eneja kembirra nu-buriyaminu-wiya nakina Jesus, ni-miningkadinume-ka nenumukwurra. Ngalaja dibina dumbala ena-langwa n-awiyebenuma nakina yingu-kwulyarriyinume-ka arakba dakina. Yingu-kwulyadanguma dukwulyadade-ka wuburra amangwurrarajija amarrirla-langwa dakina.

Aburnaja kembirra wunambilyuma-kiya wunenungkwarba-kiya neni-jadinga adirriyaba yakwujina. Biya nabuki-lyelyimbukweyinuma arakba yakwujina aburrubukwurraruwa Jesus. Wunalakina wunenungkwarba-kiya wunenimikirra-kiya nuwilyaba nubungkawa Mawijija nakina umba nuwilyaba Eliya, NuBurabuda nenungkwarba nakina. Arakburakba-kiya-wiya neni-jungweyinumu-murrada wunalakina, akena Jesus-manja arakba yakwujina wunalakina-da. Akwa nenu-kwulyarriyinume-ka aburnajukwaba wunalakina-kiya. Biya nabuki-lyelyimbukweyinuma wurrubukalakina neniki-jungwa-langwa Jesus Jirujalema-manja. Neniki-jungwi-yada Jesus nakina mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma akina arakburakba-kiya-wiya.

Kembirra aburrubukwurraraja Bida iya Janjana akwa Jaminja nabuku-mirajanga arakba, akwa neni-rringka Jesus nu-kwulyarriyinuma nakina. Akwa narralirra-rringka ngarningka wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-manja akwudangwa nen-alkayanguma.

³³ Aburnaja wuneniki-liki-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-langwa arakba. Eneja ni-yama Bida Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “eningabe-ka ena yirrubuk-ambilyama yarna yelakwa-da. Kembirra kamini-ngekburakiname-ka abiyakarbiya amiyerriya, awilyaba nungkwa-langwa, awilyaba Mawijija-langwa umba awilyaba Eliya-langwa-da,” ni-yama nakina Bida. Akena erribirra ni-yengbinuma nakina Bida, mena nara-baba angwurra kin-engkirrikena akinu-wa ayakwa ena-langwa.

³⁴ Awilyaba-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya Bida, ngalaja angubina na-jadinga narrakuwurraku-wurumbija wurrakina-manja yakwujina karrawara angakarjiyanga-manja angalya. Aburrubukwurraraja nabuk-akbar-da wurrubukalakina Bida iya Janjana akwa Jaminja narrakuwurraku-wurumbiju-mulangwa akina angubina aburrubukwurraruwa-manja akwa ngawa Jesus-manja akwa ngawa wunalakina-manja Mawijija-manja akwa Eliya-manja aburnajukwaba akina-da.

³⁵ Biya nuw-engkirrika arakba amayakwa ne-yengbinuma angaluba angubina-langwa. Ne-yama ngalaja, "Naka Nenikuwarrka nganyangwa, nibina ninguw-ekwalyinuma. W-engkirraja enuwa-wa," ne-yama akina amayakwa.

³⁶ Kembangra ne-yengbinu-mulangwa akina amayakwa, aburrubukwurraraja wurrubukalekbina Bida iya Janjana akwa Jaminja neni-rringka Jesus nakwukawura arakba nakina-da. Nara wurribina wurrukwalu umba Jesus enuwa yimbukwa neni-rringkama nakwukawura arakba-da. Akena nara karra-maka wurrubukalakina wurrukwalu-manja warnumamalya ebina-langwa narri-rringka-mulangwa, umba nabuki-yengminjadinuma, nara ayakwa kabuki-yengbina wurrubukalakina ngawa-da.

Nenjarngalyilya-langwa nibina Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina

³⁷ Biya mingka-manja mamawura Jesus akwa wurrubukalekbina ena-langwa wurrubukabiyakarbiya warnikaburrakiyuwa nabuki-dirrinduma arakba ebina-langwa angakarjiyinga. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nuw-akburranganja wurrakina yakwujina arrawa. ³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkarba n-ardanga nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, "Bungkawa, yimini-rringka-langwa naka nenikuwarrka nambawura-murra. ³⁹ Aburraja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nenumenama nakina arngkababurna-langwa. Na-warduwardeminame-ka wurrakina wurramukwa akwa nenu-murndakuwarrijinama nenumadangkwa niyukwujija-langwa angerriba iya angerriba, kembangra alyukwalya na-jadenama edirra-langwa ena-langwa-langwa. Wurrakine-ka wurramukwa nara a-lalikama naka niyukwujija umba neni-lyandikiname-ka naka. ⁴⁰ Nganja ningarra-yendabenuma warnikaburrakiyuwa nungkwa-langwa karra-jadijuwi-yada wurrakina wurramukwa, akena nara aburraja karra-jadijuwa-da," ni-yama nibina nungwenikba Jesus-uwa-da.

⁴¹ Eneja ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, "Karukwa, mukwurrake-ka mangma kirruma-wilyakinama ngawa karna karnumamalya, kembangra nara ambaka a-werrikambilyuma kirrakina ngayuwa-manja. Ngayuwe-ka ningena ning-erriburandiname-ka nungkwurruwa-wa. Ngambi-yade-ka ka-lalikinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya?" ni-yama Jesus. Biya kembangra ni-yama nakina nibinu-wa nenungkarba, "Kwa, nu-wilyakina nenikuwena yangkwurrangwa," ni-yama.

⁴² Aburnaja neni-likena wunalakina Jesus-uwa akena lukwakwa aburraja wurribina wurramukwa neni-kbilyajanga nakina niyukwujija ajiringka-wa, akwa nenumurndakuwarrijua nenumadangkwa ena-langwa angerriba iya angerriba. Eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa. "Jadiya nakina-langwa niyukwujija," ni-yama. Ni-yengbinu-wiya nakina Jesus akina ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa, kembangra eneja n-eningabaduma arakba nakina niyukwujija. Kembangra Jesus ni-yama nungwenikba-wa, "Naka arakba nenikuwena n-eningabaduma," ni-yama.

⁴³ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja angalya ne-yakikbijangeyinuma angwurra mena Neningikarrawara narrubuda amandangwa nakina-baba-da.

Ni-yengbinu-mulangwa Jesus ngarningka kini-jungwuna-mulangwa

Na-makijeyinu-wiya ngawa wurrumurndakibina warnumamalya ababurna-langwa eninginingaba ni-yama-mulangwa Jesus, eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa. ⁴⁴ "W-engkirraja ambaka-langwa enenu-wa ayakwa ka-makina-murruwa ngayuwa nungkwurruwa-wa," ni-yama. "Yik-awiyebajina-manja enena ayakwa muwilyabu-wa mada, nara a-jadijuma mungarrkuwarru-wa, umba yiku-wilyakinama akina ngawa. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibinamurrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akena aburraja wurrukwalu warnungkarba kabu-menama, kabu-wilyakinama wurrububungkawu-wa," ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁴⁵ Akena aburraja warnikaburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka akina ayakwa ena-langwa wurrakina. Akine-ka ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma kajungwa nari-yada a-mumiringkama wurrakina warnungkarba. Kembangra nareka ke-yama keni-yengkilabena wurrakina, "Ne-yamarrkama ebina ayakwa ningki-yengbinuma?" nara ke-yama keni-yengkilabena, mena namurndak-akbar-danguma angwurra wurrakina-baba-da.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁴⁶ Biya kembangra wurrumurndakakina warnikaburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaku-merribeyinuma akwa ne-yama, "Ngarrumiyambena ngarraruma ngarrukwala-manja angwurra? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarningkarba?" ne-yama.

⁴⁷ Eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa nen-ardijuwa nuwilyaba niyukwujija enuwa-wa. Nen-arjiyajuwama nakina enuwa-manja nurukwurralangwa, ⁴⁸ akwa ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningerribirra karnumamalya yikumin-engkirrikaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja naka niyukwujija, kembirra yiki-lyelyingminama kirrakina ngarningka ngayuwa nganjukwaba. Akwa karningerribirra karnumamalya yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yiki-lyelyingminama ngarningka Neningikarrawara enejukwaba, nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja a-ngkweningabakjungwuma kirrakina umba yikaminu-war'dena-manja wurrukwala-langwa warka, kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

Warnumamalya neni-yengbijuwa-mulangwa Jesus-langwa ekirra

⁴⁹ Eneja kembirra Janjana ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “yini-rringkama yarna nuwilyaba nenungkarba neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa. Umba eneja ni-yengbijuwama nakina ekirra nungkwalangwa. Kembirra yinu-ngwanjajuma mena nara-baba nakina ngakwurra-langwa nenumamalya,” ni-yama Janjana nakina-da.

⁵⁰ Umba eneja nakina Jesus ni-yengbina ayakwa Janjanu-wa akwa ngarningka ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa. “A-a, nara a-ngwanjajuma nakina,” ni-yama. “Nara a-ngwanjajuma mena nakina nenumamalya, nibina nara a-waruma nungkwurruwa-manja, kirrenu-mamurikajinama nungkwurruwa nakina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

Wurrukwala warnumamalya WarningiJameriya na-warangu-mulangwa Jesus

⁵¹ Bi...ya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba nakina Jesus kini-likaji-yada dirrbura Jirujalemu-wa kajungwa nari-yada ambudiduma amiyerra nakina. Numambawuradinuma arakba ngalaja mamawura neniki-lawurrada-langwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa. ⁵² Neni-larrkenuma kembirra Jesus wurrukwala warnungkarba awilyabu-wa angalya aminambawura-murruwa alikira. Akine-ka angalya nuw-ambilyuma Jameriya-manja mibina-manja mamurukwa numulikenumurrumanja Jirujalemu-wa makina. Neni-larrkenuma nakina Jesus kajungwa warnik-aburangki-yada wurrakina angalya adinakba nenik-ambilyingi-yada wilyarra nakina. Aburraja na-lyengmanguma wurrakina adinakba umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuw-arjiddinuma wurrumurdakakina arija-langwa-da.

Bi...ya aburraja ne-yar'da arakba wurrakina warnungkarba akina-manja angalya aminambawura alikira. Akwa narre-yengkilabena wurrakina warningakwujina warnumamalya alikiri-yada Jesus-langwi-yada akwa ngawa ena-langwi-yada warnikabuburrakiyuwa kajungwa warnik-ambilyingi-yada aduwaya wurrakina yakwujina. ⁵³ Akena aburraja wurruminakina angalya WarningiJameriya warnumamalya namurndaku-waranguma nara ambilyuma Jesus aburra-langwa-manja angalya. Namurndaku-waranguma wurrumurdakakina warnumamalya mena narra-wirrikba-mubaba angwura nara karningerribirra-manja WarningiJudiya warnumamalya. Akwa ngarningka warningma wurrakina kini-likajama nakina Jesus Jirujalemu-wa kajungwa nenik-ambaringi-yada nakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina-da.

⁵⁴ Bi...ya aburraja nuw-akburranganja-manja ngarningka wurribina warnungkarba akwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama wurrakina Jesus-manja ebina ayakwa na-warangu-mulangwa Jesus wurrumurdakibina WarningiJameriya warnumamalya. Aburnaja kembirra Jaminja akwa Janjana neni-yama Jesus-uwa arakba, “Bungkawa,” neni-yama, “dukwa ningkakina yirri-ngayindenama yarna yikini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-larrkaji-yada nakina angwura angubina-langwa karraki-dakini-yada wurrumurndakeyena WarningiJameriya warnumamalya-da?” neni-yama wunalakina-da.

⁵⁵ Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkarba-kiya, “Nare-ka e-yengbuna nungkwurnuwa amukwiyadakina ayakwa kinalakina-da,” ni-yama nakina. ⁵⁶ Kembirra nara ka-ngwanjina wurrakina Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja angalya, umba wurrarrijinungwa ngawa angwurra namurndaki-likenuma eminingku-wa angalya-da.

Akini-yuwarnamulangwa Jesus-manja

⁵⁷ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likenu-manja lukwakwa wurrakina nuw-akburranganja nuwilyaba nenungkwarba. Eneja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Njanjukwaba ki-likajama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Yiba-yibiyuwarnama ngawa ngayuwa ababurnu-wa angalya ki-likaja-murruwa nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina.

⁵⁸ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Kwuja, akine-ka warningenimbaluba-langwa edirra aburra-langwa akwa ngawa wurrajija-langwa miyerriya aburra-langwa aburrajukwaba makina. Akena nara ebina angalya nganyangwa-da. Ngayuwe-ka ningena ningambilyama ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akena nara ebina angalya nganyangwa kajungwa ningeniku-mungkwulingi-yada ninginginyungwurra wurrumurdakibina wuburra warningenimbaluba akwa wurrajija wurribina na-mungkwulijeyinama wurringinyungwurra wurrakina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba nakina-da.

⁵⁹ Bi...ya nuw-akburranganja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwilyaba ngarningka nenungkwarba ni-likenuma mamurukwa-langwiya. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, likaja yakuwa, yi-yuwarnama ngayuwa-manja,” ni-yama.

Eneja nenungkwarba ni-yama, “Nara ambaka, Bungkawa,” ni-yama. “Ngi-likaja-langwa adinuba-wiya angalyu-wa, mena nungwarrka nganyangwa ni-jungwuma arakba. Kini-rungkwabinama adinuba-wiya nenumadangkwa ajiringka-manja, kembirra arija-langwa ki-likajama yiba-yuwarnama ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Aburraja warnumamalya wurribina nara a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa aburra-rungkwabina warninikijungwa warnumadangkwa aburra-langwa, mena na-likaja-mubaba aburrajukwaba warninikijungwa wuburra wurrakina. Umba nungkwaja, jeyi, likaja arakba, umba ka-makina warnumamalya-manja, ‘Neningikarrawara kinubungkawadini-yada nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,’ ki-yaminama nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁶¹ Eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “ningena ngayuwa yiba-yuwarnama nungkuwa-manja, umba adinuba-wiya ngi-likiya-langwa angalyu-wa ngayuwa ka-makini-yada nganyangwa-manja warnumamalya yiba-yuwarnama-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama nakina.

⁶² Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nungkwaja yiki-yuwarnama-manja ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina errikerruma. K-errikerrina-manja nungkuwa, kembirra ki-yaminama ningkakina nuwilyaba wuburra nenungkwarba ni-ngadingkarriinama ajiringka. Kin-errikerrina-manja akwaburrangarnu-wa nakina, nara kembirra dirrbura a-likama, umba angerriba iya angerriba kini-likajama kini-yangkwuruwudinama nakina-da. Nakina wuburra nenungkwarba ki-yaminama nungkwaja yimini-yarrkuwarakina-mulangwa aduwaya nganyangwa ayakwa akena yi-lalikina-mulangwa ngayuwa-da. Nare-ka Neningikarrawara a-bungkawaduma kirramukwiyadakina-manja karnumamalya nakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

10

Jesus neni-larrkenu-mulangwa 70 warnumamalya engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Bi...ya Nubungkawa Jesus nu-wekbalyinuma nakina wurrukwala ngarningka warnumamalya. Ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-liki-yada ababurnu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa alikira iya warnumamalya. Nu-wekbalyinuma nakina 70 warnumamalya kajungwa ka-lyengmeni-yada wurrakina wurrambambilyuma-wiya angerriba iya angerriba amurdakakinu-wa angalya umba kuw-arjidini-yada Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma ambaka-murra wurrakina-da.

² Ni-yengbina kembirra Jesus amurdakenena ayakwa lukwuniyawa aburruwa-wa nara-wiya ka-likena engku-wa. “W-engkirrikiya,” ni-yama Jesus. “Adinuba Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina. Aburraja warnumamalya warnik-engkirrikiyada wurrababurna Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina. Kembirra kuw-engkirrikaja-manja nara wurrakina a-waruma ena-langwa ayakwa umba kenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Akena nungkwurraja kirribina kinuminu-war-denama Neningikarrawara-langwa warka aduwaba kirrambawure-ka kirrakina-da. Kembirra wuni-yengkilabaja Nubungkawa Neningikarrawara kajungwa keni-larrkaji-yada nakina wurrababurna warnikuminuwar-duwar-da ena-langwa kajungwa kenu-makini-yada ena-langwa ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya nakina-da.

³ “W-engkirrikiya,” ni-yama ngarningka Jesus. “Ku-w-akburranganja-manja warnin-nenimbaluba ebina eyukwujiya jiba, enijiyangme-ka awinyamba akina jiba eyukwujiya, wurrabarda-baba awinyamba wurrakina warningenimbaluba. Umba nganja ngarralarrkajama nungkwurruwa aduwaba akwa akine-ka wuburra eyukwujiya jiba yiki-yaminama kurrakina karnumamalya. Yik-akburrangeyinama kurrakina warnumamalya wurrubina wurrabarda awinyamba wurrakina-da.”

⁴⁻⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Nare-ka a-wilyakama angwarnda iya beka meninganinga akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra yiki-likaja. Biya yika-rringkina-manja wurrukwalu warnumamalya mamurukwa-manja, nara ambudiduma a-lyelyimbukwajuma lukwakwa umba dirrbura yiki-likaja kurrakina ngawa.

“Kembirra yikini-yar•diya-manja kinalekbina kinambilyuma-kiya kinenumamalya-kiya awilyaba-manja angalya akwa yikin-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa kinalakina, adinuba-wiya yikini-yengbina enena ayakwa wurruminakinu-wa alikira. Yikini-yama kinalakina, ‘Yilyurrkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,’ yikini-yamina aburruwa-wa. ⁶ Umba akina-manja alikira kin-ambilya-manja nuwilyaba nenumamalya nibina keni-ngayindenama nakina Neningikarrawara kenumini-lyurkkwakinama yukwudukwuda ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara kenumini-lyurkkwakinama amandangwa yukwudukwuda ena-langwa. Umba ka-warena-manja wurruminakina alikira warnumamalya nara-manja amini-lyurkkwakama Neningikarrawara yukwudukwuda aburra-langwa, kembirra ngalaja ebina ayakwa nungkwurna-langwa nara akina amini-lyurkkwakama yukwudukwuda aburra-langwa. Umba akine-ka ayakwa nungkwurna-langwa kuw-ambilyama ngawa nungkwurruwa-manja. ⁷ Umba yakwujina ngawa ebina-manja alikira yikinu-mungkwula kinalakina. Akwa yikin-alyubarina aninga aburra-langwa akwa yikini-bekina akubibeka yakwujina aburra-langwa. Yiki-yaminjaminama ngawa kurrakina karnumamalya mena yikabu-kwuna-manja wurrakina warnumamalya aninga karnikuminuwar•duwar•da karnumamalya eningaba akina. Nara a-rnjirrkwuma engku-wa iya engku-wa alikira, umba awilyuwilyaba-wiya-manja yik-ambilyama ngawa-da.”

⁸ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja nungkwurruwa eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena nara-manja a-waruma kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikin-alyubarina ebina aninga yikabu-kwunama wurrakina, ⁹ akwa yik-eningabakina wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya aburra-langwa. Yik-eningabakina warnumamalya angbilyuwa-langwa, akwa yikini-yengbina nungkwurru-wa enena ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrababurna-manja warnumamalya. ‘Aduwaba,’ yikini-yamina, ‘yik-eningmidinama kurrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina-da,’ yikini-yamina kinalakina aburruwa-wa.”

¹⁰ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja kinalakina eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena ka-warena-manja kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikini-rijakbina akina angalya aburra-langwa akwa yikini-yengbina lukwakwa enena ayakwa aburruwa-wa. ¹¹ Yikini-yamina, ‘Enena ajiringka nungkwurra-langwa-manja angalya ebina nuw-ar-dirrenama yina-langwa-manja alika yikinu-wurrenama arakba yinalakena,’ yikini-yamina. ‘Yinuwa yikinu-wurrenama akina kajungwa karningmi-yada yinuwa yinalakena ngarra-lekbajama nungkwurruwa-wa, mena kirru-warangu-mubaba aduwaba ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nungkwurraja karnumamalya enena-manja angalya. Aduwabe-ka yik-eningmidinama kurrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina!’ yikini-yamina kinalakina-kiya aburruwa-wa-da.

¹² “Amandangwa, ngarra-makinama,” ni-yama ngarningka Jesus, “Neningikarrawara keni-lekbajame-ka wurrumurndakakina-wa warnumamalya meningarija-langwamanja mamawura. Akini-yada ngawa kini-lyanguwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa, karingaba-murrikba akwa kiruwurrariya-murrikba. Nakine-ka keni-lekbajama aburrajukwaba wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwurrariya Warningijaduma, kembirra akini-yada ngawa ka-lyandiname-ka wurrakina warnumamalya. Akena keni-lekbajama nakine-ka Neningikarrawara angwurra wurrumurndakibina warnumamalya wurribina ka-warenama nungkwurra-langwa ayakwa aduwaba, akwa ka-lyandiname-ka angwurra wurrakine-ka-da!” ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya 70-da.

Warnumamalya-langwa wurribina na-warena-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

¹³ Biya kembirra Jesus ni-yama nakina, “Nungkwurraja karnumamalya KarningiKarajina akwa ngawa KarninguBejeda yiki-yamarrkiname-ka kurrakina?”

ni-yama. “Eneja Neningikarrawara yikenumini-ngekburakinama awerrikawarriya awurrariya nungkwurra-langwi-yada. Kirrakine-ka kirri-rringkama arakba engbingbuda amurndakibina Neningikarrawara ni-yama-mulangwa nakina nungkwurra-langwamanja angalya aduwaba, akena nara yiki-larrngkuwurranga alarrngkilarrngkawarriya kirrakina akwa nara yikinumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa-da.”

Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Aburraja arakburakba-kiya-wiya warnumamalya WarningiDaya akwa WarningiJayidina wurruwurrariya wurrakina nuw-ambilyuma. Wurruwurrariya wurriyengme-ka. Akena nara wurrakina karri-rringka engbingbuda amurndakakibina ni-yama-mulangwa Neningikarrawara nungkwurra-langwamanja angalya. Karri-rringka-manja wurrakina ebina eningaba engbingbuda Neningikarrawara-langwa, kembirra karru-wurranguma wurrakina awurruwurrariya umba kenumini-yarrkuwarakama arakba Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina. Warenja-bawiya kuw-awiyebeyinuma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekburakama nenukwuda-langwu-ma amangwurrarajia, akwa kuw-ambarrinuma ajiringka-manja amarnina-manja. Akine-ka ke-yamama wurrakina kajungwa neningmi-yada Neningikarrawara narri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

¹⁴ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Meningarija-langwa-manja mamawura eneja Neningikarrawara keni-lekbajama amandangwa wurrumurndakibina warnumamalya WarningiDaya-manja akwa ngawa WarningiJayidina-manja, wurruwurrariya-baba wurrakina. Umba yikeni-lekbajama nakina angwurra kirrakina karnumamalya KarningiKarajina akwa KarninguBejeda kirru-warangu-mulangwa nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba.

¹⁵ “Umba nungkwurraja karnumamalya KarningiKabuniyuma,” ni-yama Jesus. “Kirri-lyanguwerribikajungwunuma Neningikarrawara yikenu-wilyakina-mulangwa kirrakina ena-langwu-wa angalya eningaba-na! Akena nare-ka-da! Nakine-ka yikeni-larrkajama kirrakina awurrariya-wa angalya kirru-warangu-mulangwa ena-langwa ayakwa aduwaba-da!” ni-yama Jesus.

¹⁶ Biya kembirra ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja 70 warnumamalya, “Amandangwa,” ni-yama, “warningerribirra warnumamalya kuw-engkirrikajama-manja ayakwa nungkwurra-langwa, akine-ka wuburra laka kuw-engkirrikajama ayakwa nganyangwa. Umba ka-warena-manja nungkwurruwa wurrakina, akine-ka wuburra laka ka-warenama ngayuwa nganjukwaba. Akwa ka-warena-manja ngayuwa wurrakina warnumamalya, ka-warenama enejukwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. Aburraja kembirra namurndaki-likenuma arakba wurrakina akwa na-war-danguma ebina warka nenu-kwama Jesus aburruwa-da.

Wurrumurndakibina 70 warnumamalya na-lawurradinu-mulangwa Jesus-uwa

¹⁷ Bi...ya kembirra wurrumurndakibina 70 warnumamalya namurndakilawurradinuma arakba Jesus-uwa wurrakina. Wurriyekirrerre-ka wurrumurndakakina warnumamalya. Biya namurndaki-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ne-yama, “wurruwurrariye-ka wurramukwa na-jadanguma warnumamalya-langwa. Yirri-yengbijuwa-manja ekirra nungkwa-langwa wurrumurndakibinuwurramukwa, yirrabumin-engkirrikenuma yirra-langwa ayakwa,” namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

¹⁸ Eneja ni-yama Jesus, “Ngayuwa ningena ningeni-rruburringkama Namukwa, nibina nubungkawa wurruwurrariya-langwa wurramukwa. Biya ningeni-rringkama ningkilarruma nakina angubina-langwa. Warenja-bawiya arrawu-wa ni-larruma nakina, wuburra laka yibilyibilya yibina ni-ngarningmindenama ni-larrinama warenja-bawiya ajiringka-wa yakina-da.

¹⁹ “W-engkirrikiya-langwa!” ni-yama Jesus ngarningka aburruwa-wa. “Ngayuwa ngarre-ngbudirrkama kirrakina karnumamalya kajungwa karniku-bungkawadi-yada Namukwa-manja akwa ngarningka ena-langwa-manja wurruwurrariya wurramukwa wurrababurna-manja. Yiki-likaja-manja kirrakina yikini-ngalyilyakina-manja yingarna, nara ngalaja anguma nungkwurruwa-manja yakina. Akwa ngarningka yikumangalyilyakina-manja merribura, nara ar-darruma makina nungkwurruwa-manja. Amandangwa eneja narrubude-ka nibina Namukwa akena nganja ngayuwa ngarre-ngbudirrkama angwurra kirrakina. Kembirra nara nakina amini-ngekburakuma awurrariya nungkwurra-langwa-da.”

²⁰ Biya kembirra Jesus ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Nungkurraja aduwaba kirru-werrikilyelyingmajungwunama kirrakina kirru-bungkawadinamulangwa wurramukwa-manja. Eningaba akina. Umba angwurra yiku-werrikilyelyingmajungwunama karna mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-da. Ngalaja ekirra nungkwurra-langwa nuw-arrikarrijungwunama arakba. Akwa eneja Neningikarrawara nu-wilyakinama ngawa amurndakakina ekirra nungkwurra-langwa ena-langwa-manja angalya abalkaya-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Nu-werrikilyelyingmajungwunu-mulangwa Jesus

²¹ Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenakiekirrerrikama angwurra nakina Jesus. Eneja ni-yama Neningikarrawaru-wa, “Ngeniyerriya Ngangwa, ningku-bungkawadinama abalkaya angubina-manja ningkakina, akwa ngarningka yelakwa enena-manja angalya ningku-bungkawadinama,” ni-yama Jesus. “Nganja yirre-yangmarngkwajinama ningkakina mena ningkarra-wilyakajuwa-mubaba wurrumurdakenena-manja warnumamalya ningku-bungkawadinamulangwa aduwaba. Nara nungkwaja kenu-maka aringkawa-manja warnumamalya, umba wurrumurdakenena-manja wulkwa warnumamalya ningkarra-makama ningkakina-da. Amandangwa yirre-yangmarngkwajinama ngayuwa, mena ningkumarngkirra ningkakina akwa ningki-lyanguwerribikajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus Neningikarrawaru-wa nakina-da.

²² Biya kembirra ni-yengbina Jesus amurndakenena ayakwa wurrababurnu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Nungwarrke-ka nginu-kwama nakina ababurna-langwa ngayuwa-manja,” ni-yama. “Kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa ngayuwa Ningenikuwenikba? Nara-da. Eneja Nungwarrka enuwa yimbukwa nakakiruma ngayuwa-da. Umba kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa Nungwarrka? Nara-da. Ngayuwe-ka ningena Ningenikuwenikba ningakakiruma nakina-da. Umba yika-ngayindena-manja ngayuwa ka-wilyakajinama kirrakina-manja, kembirra kirrukula karnumamalya nungkwurrajukwaba yik-eningmidinama Nungwarrka,” ni-yama Jesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

²³ Biya kembirra ni-nyakuwarrukwajungwa Jesus, ni-yengbina ngarningka amurndakenena akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa naramurmanja kuw-engkirrikena wurrukula warnumamalya. Ni-yama nakina, “Neningikarrawara nukwulyubene-ka nakina nungkwurruwa-manja,” ni-yama, “mena kirri-rringkama nungkwurra-langwa-murra menba arumuruma engbingbuda ningiyama-mulangwa ngayuwa.” ²⁴ Arakburakba-kiya-wiya aburraja WurruBurabuda warnumamalya akwa ngawa wurrububungka warningarakba-kiya nuw-ambilyumurra wurrakina. Narri-ngayindangume-ka karri-rringkama amurndakibina kirri-rringkina karna karnumamalya aduwaba akwa ngawa kuw-engkirrikenuma ayakwa amurndakibina kirr-engkirrikajama karna aduwaba. Amandangwa narri-ngayindanguma, akena nara karri-rringka kuw-engkirrikena wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ena alawudawarra neningaba-langwa nenungkarba Neningijameriya

²⁵ Bi...ya nuw-angmungmakayangu-manja wurrakina Jesus akwa ngawa wurrukula warnumamalya, na-lyelyimbukweyinu-manja wurrakina, eneja nuwilyaba nenikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma nu-warumajungwa nakina ayakwi-yada. Neni-ngayindanguma neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra neni-yendabenuma nakina. “Bungkawa,” ni-yama nakina Jesus-uwa, “ki-yamarrkinama ngayuwa nari-yada a-jungwuma amawurrina nganyangwa umba ningeniba k-ambilyiyada ningeningangkawura?” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Jesus, “Ki-ridimindena-manja nungkuwa amurndakibina ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma, amiyambena kembirra ayakwa kaku-makinama akina ningkeniki-yama-langwa nungkuwa?” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²⁷ Enamba-langwa nenungkarba nenumini-lawurrakaja ayakwa ebina Mawijija-langwa Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ni-yamama nakina Mawijija,

‘Ki-lyelyingminama Nubungka nungkwa-langwa Neningikarrawara amandangwa. Ku-mirajangina-manja nungkuwa akwa ngawa ku-mungkwula-manja ki-yakuwerribikajama enuwa-wa ningkeningangkawura ningkakina,’

ni-yamama nakina. Akwa ngarningka ni-yamama,

‘Ki-lyelyingminama nungkwa-langwa nenumamalya wuburra laka ningki-lyelyingmajungwunama nungkuwa,’

ni-yamama Mawijija,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

²⁸ Ni-yama eneja Jesus enuwa-wa, “Akina-bina-da. Nungkuwa amandangwa yu-kwama ayakwa adirrbura. Ki-yaminjaminama nungkuwa akina. Kembirra ngalaja amawurrina nungkwa-langwa nara a-jungwuma, umba eniba kuw-ambilyama eningangkawura,” ni-yama Jesus.

²⁹ Umba eneja nakina nenungkwarba neni-ngayindanguma ngawa neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra ni-yama, “Wurrumiyambena kembirra warnumamalya nganyangwa kilyelyingminama?” ni-yama nakina nenungkwarba. ³⁰ Eneja Jesus nenu-maka arakba nakina enena alawudawarra.

Nuwilyaba NeningiJudiya nenungkwarba ni-likenuma nakina Jirujalema-langwa akwa ni-dirrirnduma Jerika-wa. Umba ni-likenu-manja nakina mamurukwa-langwiya, aburraja wurrukwa wurrengkengmina nen-akburranga. Biya nenu-wardanga akwa nenu-murrajuwa dumbala iya angwarnda akwa amurndakijika ena-langwa, akwa arngkidarrba neniki-jungwangena neni-lalika arakba akwa na-likena-da. Umba yakwujina ngawa eneja nu-murrkumurrkwuluma nakina ajiringka-manja-da.

³¹ Bi...ya eneja nuwilyaba NuMinida nenungkwarba nubukwaya ni-likena enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Neni-rringka nakina akena nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba.

³² Bi...ya eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba, nibina nu-war•duwar•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nubukwaya ngawa ni-likenuma enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Biya n-akwudangwukajungwa akwa neni-rringka, akena neni-lalika-da. Enejukwaba nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja nenungkwarba-da, umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba nakina-da.

³³ Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma enejukwaba makina-manja ngawa mamurukwa. Akena nakine-ka nenungkwarba NeningiJameriya nenu-mamalya nakina. Umba aburraja WarningiJudiya warnumamalya narra-wirrikbame-ka angwurra WarningiJameriya-manja warnumamalya wurrakina. Biya nen-akburranga arakba nakina nenungkwarba nibina arngkidarrba neniki-jungwangena. Biya neni-rringka akena n-errukwula nakina. ³⁴ Nara keni-lalika umba ni-likena dirrbura enuwa-wa. Biya nenumini-jirabama mamalyirra mirrijina akwa ngawa amalyirra akwurena-langwa ebina-manja amarmarra-ka-warruwalyi-yada. Kembirra nenumini-lamiranguma dumbala-murra. Biya kembirra neni-njawudanga arakba ena-langwa-manja dangki akwa neni-likena wunalakina arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Biya alikira-manja neni-yar•da arakba wunalakina. Akine-ka alikira akumungkwulung wurrababurna-langwa warnumamalya. Biya nakina NeningiJameriya nenungkwarba nen-embirrajuwama muwilyaba marringa nibina nenungkwarba nenikijungwangena yakwujina akina-manja alikira.

³⁵ Biya wurdariya-wiya nenu-kwama angwarnda numinakina-manja alikira, kajuwa nenik-akwurrari-yada nibina nenikijungwangena nenungkwarba. Akwa nenu-makama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina naka,” ni-yama nakina NeningiJameriya nenungkwarba. “Ningi-likajama ningena, umba wiya, angwarnda. Ngarningka kinyayindena-manja nungkuwa, yiba-kwunama ningena yangkwurrangwa-murruwa kilawurradina-manja ngayuwa,” ni-yama nakina. Biya ni-likena arakba-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

³⁶ Akine-ka alawudawarra Jesus nenu-makama nibinu-wa nenumamalya nenikumakumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma. Biya kembirra ni-yama Jesus enuwa-wa, “Wurrakina-murruwiya-bina-da wurrabiyakarbiya warnumamalya-da,” ni-yama. “Umba wurrumiyambena kembirra warnungkwarba nenu-mamurikajuwama nakina nenungkwarba nenu-wardangu-mulangwa wurrakina wurrengkengmina, wuburra laka nungkuwa ningkarra-mamurikajinama nungkwa-langwa-manja warnumamalya?” ni-yama nakina Jesus-da.

³⁷ Eneja ni-yama, “Nakina-bina nenungkwarba nibina n-errukwulinuma nenikijungwangena nenungkwarba,” ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja ki-yamini-yada nakina wuburra nenungkwarba nungkwajukwaba,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Meri-langwa akwa Mada-langwa

³⁸ Bi...ya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yar•da arakba awilyaba-manja angalya aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Emikirra angalya Bediniya. Yakwujina ngalaja ying-ambilyuma duwilyaba didarringka dadimikirra

Mada, ngaluwa akwa ngawa ngala-langwa warnumamalya. Umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likena ngala-langwu-wa alikira. Dakine-ka Mada narring-awiyebajuwa wurrakina, kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ngawa kebekini-yada akubibeka. Aburraja nuw-awiyebeyina arrawa, nuw-ambarringa akwa nalyelyimbukweyina wurrakina ayakwa, umba Mada narringamini-dakama aninga aburra-langwa.

³⁹ Ngalaja dadiyamarnjadikba Mada-langwa dadimikirra Meri. Ying-ambarringa dakina Jesus-manja akwudangwa, biya ying-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa. Ying-angmungmakwulaluma ngawa dakinu...wa. ⁴⁰ Akena ngalaja Mada dakwukawura yinguar-danguma warka aruma. Yingi-lyangmurukweyinuma, akwa nara king-erriminjina. Biya dakina Mada yingu-werrikawarriyadina warka-langwa arakba akwa yingi-likena Jesus-uwa. Yingi-yama dakina enuwa-wa, "Bungkawa, ningi-lyangmurukweyinama ngayuwa, mena dadiyamarnjarrka nara a-mamurikajuma nganja daka," yingi-yama. "Awurrariye-ka ena ningu-war-denama ningakwukawura ngayuwa-na? Kembirra ngamakina kajungwa kangu-mamurikajini-yada ngayuwa," yingi-yama Mada Jesus-uwa.

⁴¹ Eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, "Amandangwa, ningku-werrikawarriyadinameka, ngeniyerriya, ababurna-langwa, amukwiyadakina-langwa aninga-murriya-langwa. ⁴² Akena enena awilyaba eningaba eningaba ningki-ngayindenama: k-engkirrikajama ayakwa nganyangwa ningkakina. Ngalaja dakaka dadiyamarnjena ying-angmakwulaluma ying-engkirrikajama ngayuwa-wa. Eningaba kembirra ngala-langwa. Ena yingi-ngayindenama akwa yingi-lyanguwerribikajungwunuma dakina eningabi-yada. Kembirra nara nganja a-minangkirrajuma daka-da. Ang-angmakwulala ngawa, ang-engkirrikaja ayakwa nganyangwa-da," ni-yama Jesus Mada-wa nakina-da.

11

Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kaburiyamina-mulangwa

¹ Arngkuwilyaba Jesus nu-buriyaminuma nakina Neningikarrawaru-wa. Kembirra ni-jerrukwa-manja ebina ayakwa, eneja nuwilyaba nenikaburrakiyuwa ena-langwa ni-yama enuwa-wa, "Bungkawa," ni-yama, "yirru-wilyakajina yirraja ayakwa kajungwa yirrajukwaba yiku-buriyamini-yada Neningikarrawaru-wa. Yirru-wilyakajina yirraja wuburra laka Janjana nenu-wilyakajuwama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa," ni-yama nakina Jesus-uwa.

² Eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa kirrakina, kembirra amurndakenena ayakwa yiki-yengbinama:

'Ningkungwanyungwa,' yiki-yaminama, 'yirru-mamurikajina yirruwa yiki-yengbini-yada eningaba-wiya nungkwa-langwa-langwa ningkenimikirra, mena akwurdukwurda-baba akina ekirra nungkwa-langwa.

Umba bungkawadina-langwa yirruwa-manja nungkuwa.

³ Akwa yiku-kwuna aninga yirraja mababurna-langwa mamawura.

⁴ Akwa yirrumini-yakuwabijina awurruwurrariya amurndakibina yirri-yama-mulangwa,

mena yirrajukwaba yirramini-yakuwabijinama awurruwurrariya wurrukwala-langwa warnumamalya amurndakibina yirrabumini-ngekburakama wurrakina.

Akwa yirri-ngbudirrkinna awurrariya-langwa yirruwa,'

yiki-yaminama kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁵ Biya nenu-makama nakina enena alawudawarra aburruwa-manja.

Nuwilyaba nenungkarba ni-likenuma ena-langwu-wa nenumamalya marngkirngkuwilyarra aningi-yada. Biya ni-yama nakina enuwa-wa, "Yu-kwa-langwa nganja aninga, ⁶ mena nuwilyaba nenumamalya nganyangwa ni-yar-duma adinuba engka-langwa. Akena nara ebina aninga ningena, kamba yu-kwa-langwa," ni-yama nibina nenungkarba numinakinu-wa alikira-da.

⁷ Kembirra eneja numinakina alikira ni-lawurrakaja enena ayakwa arrawa-langwa ena-langwa-langwa alikira, "Jeyi, likaja!" ni-yama. "Nara a-mirajangajuma ngayuwa mena na-didijungwu-mubaba akwurraka ena alikira nganyangwa akwa warna wurriyukwayuwa nganyangwa namurndaku-mungkwulijajuma arakba. Kamba nara nganja a-mirajanguma a-kwama aninga ngayuwa nungkuwa-wa-da," ni-yama nakina. Nilawurrakaja ena ayakwa arrawa-langwa, ⁸ akena mama ena-langwa nenumamalya narrijeyuma erreka-manja ngawa, nare-ka nakina kinu-mirajangina nakina-da.

Eneja n-ardirdanguma ngawa nakina errekba-langwa. Eneja kembirra arakba-langwa nu-mirajanga nakina nenungkwarba numinakina alikira, mena n-ardirdanguma nibina ena-langwa nenumamalya-baba-da. Nu-mirajanga nakina biya nenu-kwa ebina aninga ni-ngayindanguma. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

⁹ Jesus nakina nenu-makama ebina alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya ni-yama nakina aburruwa-wa, “W-engkirraja ebinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa nibina-langwa nenungkwarba. Wuni-yendabaja kembirra Neningikarrawaru-wa yikenu-kwuni-yada nakina ebina kirri-ngayindenama. Kembirra eneja yikenu-kwunama akina. Wurr-andiya angwurra, akwa yik-akburranginama kirrakina ebina kirr-andiyama. Yiki-ringbajenama akina-manja akawiyuwiyeba. Kembirra eneja Neningikarrawara yikenuminu-ngwurrkbalijinama akina akawiyuwiyeba-da. ¹⁰ Karningerribirra karnumamalya yikini-yendabaja-manja enuwa-wa, kembirra Neningikarraware-ka nakina yikenu-kwunama ebina kirri-ngayindenama. Akwa ngarningka yik-andiya-manja karningerribirra karnumamalya ebina kirri-ngayindanguma, kembirra yik-akburranginame-ka kirrakina-da. Akwa ngarningka yiki-ringbajena-manja karningerribirra karnumamalya akawiyuwiyeba-manja, kembirra Neningikarraware-ka nakina yikenuminu-ngwurrkbalijinama kirrakina akawiyuwiyeba-da.

¹¹ “Umba engkirraja enenu-wa ayakwa, nungkuwa ningkungwarringba wurriyukwayuwa-langwa,” ni-yama Jesus. “Kini-yamina-manja nenikuwena nungkuwa-wa, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa akwalya,’ kema kinu-kwunama enuwa-wa yuwurrariya yingarna yibina nara ngarna alyubaruma-na? Nare-ka ningkakina-da! ¹² Umba kini-yamina-manja nakina nenikuwena, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa nganja yinumamuwa,’ kinu-kwunama kembirra enuwa-wa merribura-na? Nara-da. Nare-ka ningkakina-da!

¹³ “Karningme-ka karna kirrungwarringba yika-kwuna-mulangwa ababurna-langwa eninginingaba nungkwurra-langwu-wa wurriyikwayuwa. Mama kirruwurrariya, umba karningme-ka kirrakina. Umba eneja Neningikarrawara Nungwenungwa nungkwurra-langwa enejukwaba neningma angwurra nakina akwa kenu-kwunama Amawurrina akwurdukwurda ena-langwa wurribinu-wa warnumamalya keni-yendabaja-murruwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Namukwa-langwa nibina nenimikirra Biyeljibula

¹⁴ Bi...ya Jesus neni-rriingkama nuwilyaba nenungkwarba neningayakwa-ma. Nakine-ka nara kini-yengbina ayakwa mena wurruwurrariya-baba wurramukwa nuw-awiyebuma enuwa-manja. Umba neni-jadijuwama Jesus wurrakina wurramukwa enuwa-langwa. Eneja kembirra nenungkwarba ni-yengbina arakba ayakwa. Aburraja nuw-engkirrikeni-manja ayakwa ena-langwa wurrababurna warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruwura yakwujina, namurndaki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina.

¹⁵ Wurrukwala warnumamalya na-makijeyinuma wurrakina. Namurndaki-yama, “Nakine-ka Namukwa nibina nenimikirra Biyeljibula, nibina wurramukwa-langwa nubungkawa, neni-ngbudirrkina-ka nakina-bina Jesus-na? Amandangwa Biyeljibula neni-ngbudirrkina nakina akwa neni-jadijinama Jesus wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa-na?” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁶ Umba wurrukwala warnumamalya narri-ngayindanguma warniki-labi-yada Jesus wurrakina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Wu-ngekburakina engbingbuda ebina nara warnumamalya a-ngekburakuma wurrakina, kajungwa yarningmi-yada yarna nungkuwa ningki-likenuma Neningikarrawara-langwa ningkakina-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁷ Akena eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrkiya-langwa,” ni-yama. “Namukwa nara a-mamurikajuma nakina karnumamalya-manja karniki-yama-langwa eningaba. Yika-jadijiya-manja karnumamalya wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurrakina, nare-ka kembirra e-ngbudirrkama Namukwa kirrakina-manja. Nungkwurraja yiku-wardiyina-manja kirruwurrakawura-ma karnumamalya, kirrukwala yadada umba kirrukwala angaluba, kema yiki-yamarrkinama kirrakina? Nara arakba kirruwurrakawura-ma ambilyuma kirrakina umba kirruwurrakeyebijeba ngawa yik-ambilyama-da. ¹⁸ Umba ka-wardiyina-manja aburraja wurruwurrakawura-ma wurruwurrariya wurramukwa, kembirra ke-yamarrkinama wurrakina? Nare-ka arakba wurruwurrakawura-ma ambilyuma wurrakina umba wurruwurrakeyebijeba ngawa kuw-ambilyama aburrajukwaba.

“Umba nungkwurraja kirri-yamama karna karnumamalya ena ayakwa nganyangwa-langwa, ‘Namukwa neni-ngbudirrkina nakina neniki-jadiji-yada wurruwurrariya

wurramukwa warnumamalya-langwa,' kirri-yamama kirrakina. Akena nare-ka. ¹⁹ Ka-jadijijina-manja ngayuwa wurramukwa warnumamalya-langwa ngini-ngbudirrkina-mulangwa Biyeljibula ngayuwa-manja, kempa yirru-makina arakba, ke-yamarrkinama warnikabuburrakiyuwa nungkwurra-langwa? Ke-yamarrkinama wurrakina warniki-jadiji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa? Warningma wurrakina nare-ka Biyeljibula e-ngbudirrkama wurrakina-manja. Kembra birra warningma wurrakina ekikalya ayakwa kirri-yengbinama nganyangwa-langwa kirrakina-da.

²⁰ "Nare-ka ningena. Eneja Neningikarraware-ka nakina ngini-ngbudurkinama ngayuwa kajungwa ena-langwa-murra Amawurrina wulkwa ka-jadijini-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa ngayuwa-da. Kembra birra ka-jadijina-manja ngayuwa wurrakina Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina, karningma karna Nubungkawa Neningikarrawara nu-bungkawadiname-ka enena-manja angalya arakba amandangwa nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

²¹ Biya enena ngarningka ayakwa nenu-makama nakina Jesus. "W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba ningbuda," ni-yama. "Kin-embirrajina-manja nakina nenungkwarba ena-langwa alikira, ngalaja akina eningawinyamba amurndakijika ena-langwa kuw-ambilyame-ka akwudangwa enuwa-manja eningangkawura. Kempa nare-ka a-murra kajuma aburraja wurrukwalu warnumamalya ebina amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa. Ngalaja engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyama akina. ²² Umba eneja kini-likaja-manja ena-langwu-wa alikira nakina nuwilyaba nenumamalya, nibina ningbuda enuwa-manja angwurra, kempa kenuwardiyiname-ka wunalakina. Biya nakina ningbuda-dangwa nenumamalya kini-likajama angwurra nakina-da. Kempa kenu-murra kajinama ka amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa numinakina-langwa alikira. Akwa kenu-murra kajiname-ka ngarningka amurndakibina amurndakijika eningawinyamba ena-langwa, ebina nenaki-kalyikama numinakina alikira-da. Biya keni-larriburrenema amurndakibina amurndakijika wurringku-wa iya wurringku-wa warnumamalya," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

²³ Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Karningerribirra karnumamalya nara-manja aminu-war-duma warka nganyangwa, yik-awinyambakinama kembra birra ngayuwa-manja kirrakina. Umba karningerribirra karnumamalya nara-manja a-murndukwajuma kirrakina wurrukwalu warnumamalya ngayuwa-wa, kirru-minangkirreyinama kembra birra engku-wa wurrumurdakibina wurrukwalu warnumamalya-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Wurruwurrariya wurramukwa na-lawurradinu-mulangwa nenungkwarbu-wa

²⁴ Biya ni-yama Jesus, "Ka-jadena-manja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba, kembra birra ka-likajama wurrakina engku-wa alarrkingburingka-wa kuw-aburangkinama angalya ka-ngwanjini-yada. Nara-manja akburranguma eningaba angalya aburra-langwi-yada, kembra birra ka-makijajungwunama ka-lyangkiyaminama wurrakina, 'Ki-lawurradinama arakba ngayuwa ebina-wa angalya ning-ambilyu-murruwa adinuba-wiya,' ke-yaminama wurrakina wurramukwa.

²⁵ "Kembra birra ka-lawurradinama arakba, biya karri-rringkinama ebina angalya amungkwur-da alarrngekburna. ²⁶ Biya kembra birra ka-likajama kuw-aburangkinama wurrukwalu-wa wurramukwa, akwa karra-wilyakinama wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa akina-wa angalya. Akena aburraja wurrumurdakakina wurramukwa wurruwurrariye-ka, amandangwa wurruwurrariya warningadinuba-wiya-manja angwurra. Biya kembra birra kuw-awiyebenama wurrakina akwa yakwujina ngawa kuw-ambilyamurra wurruwurrakawura-ma nibina-manja nenungkwarba warningangkawura wurrakina. Kembra birra nakine-ka nenungkwarba kin-arriyadiname-ka angwurra, ka-lawurradina-mulangwa wurribina warningadinuba-wiya wurramukwa, wurrukwalu wurringka wurramukwa aburruwa. Adinuba-wiya n-arriyaduma nakina akena angwurra ngawa kin-arriyadinama nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya nakina.

Amamalya-langwa akwiyekirrerra

²⁷ Kembra birra ni-jerrukwa-manja Jesus amurndakakina ayakwa, ngalaja duwilyaba didarringka yakwujina wurrumurdakibina-manja warnumamalya ying-ardinga dakina. Yingi-yama dakina Jesus-uwa, "Diyekirrerra-ka didarringka dibina ng-arrangbama ngungwunjikama ningkakina," yingi-yama dakina.

²⁸ Eneja ni-yama Jesus, "Mungkwe-ka dakina, akena amandangwa aburraja wurriyekirrerra angwurra wurribina nuw-engkirrikaja-murruwura Neningikarrawara-langwa

ayakwa akwa nenumini-yarrkuwarakina-murrumurra akina ayakwa ena-langwa-da!" ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jawuna-langwa

²⁹⁻³⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnumamalya nuw-engkirrikenumurrumurra Jesus-ua nuw-ababurndadinuma wurrakina, biya nawurrakilyibilyidanguma arakba. Kembirra ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, "Karniniyerriya karnumamalya karna aduwaba! Kirri-ngayindenama karniki-rringki-yada emininizingka engbingbuda amurdakibina nara e-yamama warnumamalya, akena nara a-rringkama kirrakina. Ngayuwe-ka, ningibina-murrada ningi-rukwlarrinuma enena-manja angalya, Jawuna wuburra ningi-yaminama ningena. Nakine-ka Jawuna n-ambilyuma ebina-manja akwalya mabiyakarbiya mamawura akena neniba ngawa ni-jadanguma nakina. Aminakina-langwa kembirra aburraja wurrumurdakibina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba nuw-eningmidinuma wurrakina Neningikarrawara neni-larrkama Jawuna aburruwa-wa-da. Akine-ka wuburra yikenu-wilyakajinama eneja Neningikarrawara kirrakina-manja karnumamalya nginilarrka-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa umba nara akwala-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

³¹ Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa ngarningka, "Ambakamurrumurra meningarija-langwa-manja mamawura, Neningikarrawara nakina kini-lyanguwerribikajungwunama warnumamalya-langwa, warningaba-murrikba akwa wurruwarrariya-murrikba. Akini-yada ngawa ngalaja king-arjiyama dibina dubungkawa duminakina angalya Jiba. King-arjiyama dakina akwa yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murrumurra ena-manja angalya aduwaba. Arakburakba-kiya-wiya yingi-likenuma dakina engka-langwa eminingka-langwa angalya kajungwa dadik-engkirriki-yada ayakwa Nubungkawalangwa Jalumuna-langwa. Arrubude-ka ayakwa ni-yengbinuma eneja Jalumuna, aringkawa-baba nakina, akwa ying-engkirrikenuma dakina amurdakakinu-wa ayakwa. Kembirra yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa dakina-da. Yikangi-lekbajama dakina mena nuwilyaba-baba nenumamalya nibina naruma-dangwa n-ambilyama nakina yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba. Akena nungkwurraja karnumamalya nare-ka engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da.

³² "Kembirra ngarningka akini-yada meningarija-langwa-manja ngawa mamawura aburraja wurrumurdakibina WarningiNiniba warnumamalya kuw-arjiyama aburrajukwaba kajungwa warniki-lekbi-yada nungkwurruwa-wa karnumamalya. Yikabu-lekbajama wurrakina mena narrume-kuwarrukwajuwa-mubaba mangma aburra-langwa nuw-engkirrikenumulangwa ayakwa Jawuna-langwa. Narrume-kuwarrukwajuwama mangma wurrumurdakibina warnumamalya, narruwurranguma awurruwarrariya umba nenumini-yarrkuwarakama wurrakina ayakwa Neningikarrawara-langwa arakba. Arrubuda ayakwa ni-yengbinuma eneja Jawuna, umba amurdakenena ayakwa kirr-engkirrikajama karna aduwaba arrubuda-dangwa angwurra ena-da. Akena nara nungkwurraja engkirrikuma kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Aki-rringkina-mulangwa eningabu-wa ngarningangkawura

³³ Biya enena ayakwa bajananga-langwa nenu-makama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, "Yakuwa yalakena yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, nare-ka abuwarrkama akina. Nare-ka yalakena akumama akina bajikala-manja arrawa umba yak-akumurnama akina karrawara kajungwa karri-rringkini-yada wurrukwala warnumamalya eningaba alarradada. ³⁴ Nara-manja ebina bajananga alikira-manja arrawa alyarrngwalyilya kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa nara-manja mibina menba yakwa-langwa kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa muwurrariya menba yakuma-wilyakina-manja kembirra alarrumur-da-manja ngawa yak-ambilyama yalakena. Umba yakuma-wilyakina-manja meningaba menba kembirra engku-wa yaki-rringkinama yalakena. ³⁵ Kembirra yiki-rringkejungwunama karna karnumamalya kajungwa nari-yada a-rringkama awurrariya-wa umba eningabu-wa yiki-rringkini-yada kirrakina-da. ³⁶ Kembirra nara-manja a-rringkama awurrariya-wa umba yiki-rringkina-manja eningabu-wa karningangkawura, kembirra ababurna-langwa nungkwurra-langwa *ka-wuldinama *ka-ngwur-denama akina eningangkawura ngawa, wuburra laka kirr-ambilyama alikira-manja ebina na-lyangburrukwuna-murrumanja alarradada akina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Jesús neni-lekba-mulangwa Wurrubarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakiru-maka Mawijija-langwa ayakwa

³⁷ Ni-jerrukwa-mulangwa Jesús amurndakibina ayakwa, kembirra eneja nuwilyaba nenungkwarba, nibina NuBarija, ni-yama nakina enuwa-wa, “Yi-likaja arakba nganyangwu-wa angalya aningi-yada,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina NuBarija-langwu-wa alikira, akwa wurrukwalu warnungkwarba aburruwa.

Biya n-ambarringa nakina Jesús aningi-yada arakba, akena nara nakina kini-jiraba akungwa adinuba-wiya ena-langwa-manja ayarrka. ³⁸ Eneja NuBarija nenungkwarba nenu-miringkama nakina Jesús-uwa nara kin-ajirranga ena-langwa ayarrka umba n-ambarringa warenja-bawiya aningi-yada nakina. Biya ni-yakikbijanguma NuBarija nakina-da.

³⁹ Eneja kembirra ni-yama nakina Nubungkawa Jesús enuwa-wa, “KirruBarija karnumamalya kirr-ajirrenama-ka nungkwurra-langwa ayarrka. Akina kirri-yaminjaminama eningarumuruma-langwiya ayakwa nungkwurra-langwa, akena nara kirrakina a-mungkwur-duma mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Kirrumungwur-dangma kirrakina karnumamalya kirribina kirra-murrajinama ababurna eningerribirra warnumamalya-langwa mena muwurrariya-baba mangma iya yukwudukwuda kirruma-wilyakinama kirrakina. Amandangwa kirri-yaminama nuwilyaba wuburra nenumamalya nenubuwakida, nibina n-ajirrenama ambaka-langwa ena-langwa bajikala errekba-langwiya, akena nara ajarruma akina arrawa-langwiya,” ni-yama Jesús nibina-manja NuBarija nenungkwarba.

⁴⁰ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesús, “Karninubuwakida karnumamalya. Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina ababurna-langwa ebina ngarrirringkinama aduwaba ngarna, eningerrekba akwa ngawa eningarrawa ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ⁴¹ Nungkwurraja kembirra ena yiki-yamina kirrakina karnumamalya kajungwa yikuma-wilyakini-yada mamungkwur-da mangma meningaba. Yika-kwuna nungkwurra-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya warningalyingmalyingma-wa. Yiku-marngkirradinama aburruwa-manja kirrakina-da.

⁴² “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Nare-ka kirrakina engkirrikuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalu-manja. Akwa ngarningka nare-ka engkirrikuma Neningikarrawaru-wa, akwa nara a-lyelyingmama enuwa-wa kirrakina karnumamalya. Umba amarda enikalyubara eyukwayuwa, amurndakibina ka-kwurarinama aninga nungkwurra-langwa, kirru-murnduwarnama amurndakakina awilyuwilyaba-wiya, kajungwa yikinu-kwuni-yada awilyaba Neningikarrawaru-wa umba yiku-wilyakini-yada kirrakina amangbala abiyarbuwa nungkwurra-langwi-yada. Eningaba akina akena nara e-yakuwabijuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalu-manja-da akwa ngarningka karniki-lyelyingma-langwa Neningikarrawaru-wa kirrakina-da.

⁴³ “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Kirru-ngkweningabakajungwunama-ka. Kirri-likaja-manja kirrakina jinikakwu-wa kirru-mar-denama kirrakina angalya eningaba karnik-ambarringi-yada yakwujina. Akwa kirri-likaja-manja kirrakina wurrababurnu-wa warnumamalya kirri-lyelyingminama-ka ayakwa aburru-langwa ne-yengbina-mulangwa eninginingaba-wiya wurrakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesús nibinu-wa NuBarija nenungkwarba.

⁴⁴ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesús. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa! Kirrumiyambene-ka karnumamalya karna? Ka-makinama ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya awilyaba wuburra angalya ebina-manja narrarungkwaba-murrumanja warninikijungwa warnumadangkwa. Akena akine-ka angalya nuw-abuwarrakajungwunama. Aburraja kema ka-likaja-manja warnumamalya yen-jerrikina, karri-ngalyilyakinama akina-manja angalya. Warningbale-ka nuw-ambilya-mulangwa arrawa wurrumurndakibina wurrimingma warnumadangkwa. Amandangwa akine-ka wuburra angalya kirrakina-da, mena warningbala-baba wurrakina wurrukwalu warnumamalya nungkwurra-langwa mangma muwurrariya mibina num-abuwarrakajungwunama makina-da,” ni-yama Jesús nibinu-wa nenungkwarba NuBarija-wa-da.

⁴⁵ Eneja kembirra nuwilyaba nenikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesús-uwa. “Bungkawa,” ni-yama, “ningki-yaminama ningkakina kembirra yirruwa-wa, ‘Karninierriya karnumamalya karna nungkwurrajukwaba,’ ningki-yaminama-na?” ni-yama nakina nenikakakirumaka nenungkwarba.

⁴⁶ Eneja ni-yama Jesus nakinu-wa, “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina, mena kirra-makina-mubaba wurruk-wala-manja warnumamalya warniki-yama-langwa eminininingka, akena nara karna a-mamurikajuma wurrakina-manja kirrakina-da. Kirri-yaminama wurrubungkawa wuburra wurribina narra-kwunama warnikumunuwar-duwar-da engkubarrngwarrngwa amurndakijika warniku-wilyaki-yada akena nara a-mamurikajuma wurrakina-manja-da.

⁴⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa narra-wardanguma wurrakina WuruBuburabuda warnungkwarba Neningikarrawara-langwa. Narra-wardanguma wurrakina mena narawaru-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembang aduwaba ngarningka nungkwurraja karnumamalya kirri-likirakama akukwulyubena eyukwayuwa alikira karrawara narra-rungkwaba-murrumanja wurrakina warnumadangkwa wurrumurndakibina-langwa WuruBuburabuda arrawa. ⁴⁸ Kirri-likirakama amurndakakina alikira akukwulyubena kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina warnumamalya kirri-lyelyingmina-mulangwa kirrakina ayakwa WuruBuburabuda-langwa. Akena nara karna a-lyelyingmama aburra-langwa-umba kirri-lyelyingminama kirrakina ne-yama-mulangwa wurrumirumirenungwa narra-wardangu-mulangwa wurrumurndakibina WuruBuburabuda Neningikarrawara-langwa.

Kirri-lyelyingminama narra-wardangu-mulangwa wurrakina mena nungkwurrajukwaba kirru-warangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba. ⁴⁹ Akina-langwa-bina eneja ni-yengbinuma enena ayakwa nakina Neningikarrawara nibina nakakiruma ababurna-langwa. Ni-yamama nakina,

‘Ka-larrkajama ngayuwa wurruk-wala warnikumakumaka warnumamalya akwa ngawa warnikiyarrkuwilyaka warnumamalya ayakwa nganyangwu-wa warnumamalya. Akena wurrumurndakakine-ka warnumamalya nganyangwa karra-jungwajinama wurruk-wala umba karramini-ngekburakinama awinyamba wurruk-wala-langwa,’ ni-yamama Neningikarrawara.

⁵⁰ “Kembang yikeni-lekbajama nakina Neningikarrawara nungkwurruwa karnumamalya karningaduwaba. Yikeni-lekbajama akwa yikeni-larrkbarjenama nungkwurruwa narra-jungwajuwa-mulangwa wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa arakburakba-kiya-wiya wurrumurndakibina WuruBuburabuda ena-langwa wurrababurna-langwa. ⁵¹ Adinuba-wiya arakburakba-kiya eneja Keyina nenu-wardanguma nakina nenikumarnjenikba Ebula. Bi...ya na-lamulamukwarridinuma aburraja ngawa wurrakina warnumamalya wurrababurna-manja Neningikarrawara-langwa-manja WuruBuburabuda warnungkwarba. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa Jekaraya n-ambilyuma nakina. Jekaraya nu-war-danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba yakwujina ngawa neni-jungwajuma nakina-da, akwudangwa ebina alda akwa ebina alikira akwurdukurda-da. Amandangwa nganja ningi-larrkbularrkbakinama ngayuwa. Eneja Neningikarrawara yikeni-lekbajama nakina karnumamalya karningaduwaba akwa yikeni-larrkbarjenama-ka na-lamukwarridinu-mulangwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya ena-langwa-manja WuruBuburabuda wurrababurna-manja wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma.

⁵² Biya kembang ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Karnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa karningkwarba, awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama, mena warnumamalya narri-ngayindena-mubaba wurrakina aduwaba kuw-akakirumadinyada Neningikarrawara-langwa ayakwa, akena nungkwurraja kirr-abuwarrkinama ayakwa ena-langwa aburruwa-manja kirrakina-da. Nara karna a-ngayinduma akina ayakwa akwa ngarningka nara a-makama wurruk-wala-manja warnumamalya kirrakina-da. Aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama akina awurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-manja warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa-da.

⁵³ Biya kembang ni-lalika arakba nakina Jesus ebina alikira nibina-langwa NuBarija nenungkwarba. Yidikina aburraja wurrumurndakibina warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WuruBarija warnumamalya aburrajukwaba ne-yengbeyinuma arakba ayakwa ayarrkiyarrkawarriya Jesus-langwa. Biya ne-yengbeyinummurre-ka ngawa wurrumurndakakina warningangkawura ayarrkiyarrkawarriya ayakwa enuwa-wa.

Akwa neni-yengkilabenuma wurrakina ababurne-ka ayakwa eminiminingka enuwa-manja. Neni-yengkiyengkilabenuma ayakwa, ⁵⁴ mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-kadiki-yada nakinu-wa Jesus kajungwa neniki-yengbi-yada ayakwa awurrariya. Neni-ngayindanguma warniki-lekbi-yada enuwa-wa wurrakina akena nare-ka kini-yengbina ayakwa ayarrkawarriya nakina Jesus-da.

12

Jesus nenu-madamurrukwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa warnumamalya akwa Neningikarrawara-langwa

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya nawurra-murndukwunuma Jesus-manja wurrakina. Nawurraki-lyibilyidanguma akwudangwa akwa nawurraki-ngalyilyakijeyinuma wurrumurndakakina warnumamalya mena wurruwurrakwulumida-baba wurrakina. Eneja kembirra arakba Jesus ni-yengbina nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, "Wurrakine-ka WurruBarija warnungkwarba narramini-ngayindenama wurrukwalawarnumamalya ke-yaminama wurrakina, 'Warningabe-ka wurrumurndakakina WurruBarija warnumamalya.' Akena wurruwurrariya wurrakina, akwa narrum-abuwarrkinama mangka aburra-langwa wurrukwalawarnumamalya. Nungkwurraja kembirra nara e-yamama wurrumurndakakina wuburra warnungkwarba, ² mena eningerribirra ebina nuw-abuwarrkajungwunama aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama ambakamurra akina. ³ Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma nungkuwa ningkakina alarrumur-da-manja, kuw-engkirrikajame-ka aburraja warningerribirra warnumamalya alarradada-manja. Akwa ngarningka ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma ningkakina amurama alikira-manja arrawa, kuw-engkirrikajame-ka warningerribirra warnumamalya amurndakakinu-wa ayakwa nungkwa-langwu-wa-da, wuburra laka ningkardanguma angwurra ningkakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴ "Amandangwa, kirribina ngakwuruwa-murumurra," ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, "nare-ka akbar-duma warnumamalya-langwa wurribina wurrabarda awinjamba. Dukwa wurrakine-ka kabu-wardena kabi-jungwajina ningkakina-da. Akena kabu-wardena-manja ningkenumadangkwa akwa ki-jungwuna-manja ningkakina, nara arakba ebina akwala awurrariya nungkwa-langwa warniki-yama-langwa wurrakina-da. ⁵ Umba nganja yiba-wilyakajinama ngayuwa nibina nenumamalya ken-akbar-dijinama angwurra ningkakina. Nungkwaja k-akbar-denama ningkakina Neningikarrawara-langwa, mena narrubuda-baba nakina amandangwa. Eneja keni-ngayindena-manja nakina, kenu-wardenama nakina ningkenumadangkwa akwa ki-jungwunama, akwa ngarningka nakina kenu-wurrenama ningkenumawurrina awurrariya-wa angalya angwura-murru-wa. Kembirra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura-da. Yawe-ka, yirra-madamurrukunama ngayuwa nungkuwa-manja. Nakina-langwabina nenumamalya k-akbar-denama angwurra ningkakina, mena narrubuda-baba nakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara aken-akwurrarina-mulangwa ngakwuruwa ngarnumamalya

⁶ Biya ni-yengbina ngarningka enena ayakwa nakina Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. "Narrubuda Neningikarrawara nakina akwa kenembirrajinama nungkuwa-manja," ni-yama. "Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiku-beyindenama kirrakina wurrumangbala wurriyukwayuwa wurrajija eyu...kwujiya-murra angwarnda-da. Umba eneja Neningikarrawara nakina nen-embirrajinama warningerribirra wurrajija wurrakina wurraburra-langwa. Nara nakina e-yakuwabijuma a-ngwardiruma wurruwilyuwilyaba umba nen-embirrajinama wurrakina-manja ngawa. ⁷ Neningikarrawara nen-embirrajinama wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja nungkwajukwaba akwa nara nakina e-yakuwabijuma. Neningme-ka nakina mamungba nungkwa-langwa. Numamurnduwarnama arakba makina mamungba muwurrakwulumida nungkwa-langwa. Neningma nakina! Nare-ka kembirra nungkwaja akbar-duma, mena Neningikarrawara nen-akwurrarinama nakina wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ngin-akwurrarinama angwurra amandangwa nungkuwa-manja nungkwajukwaba ningkenumamalya-manja. Ngin-akwurrariname-ka nungkuwa-manja mena ena-langwa-baba ningkakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwuruwa e-yeliyuma Jesus-langwa

⁸ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja nakina wurrakinu-wa wurrukwalu warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena Jesus Christ-langwa ningenumamalya,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, kembirra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya, ki-yaminama nganjukwaba, ‘Nungkwaja ningkakina nganyangwa ningkenumamalya-da.’ Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuw-engkirrikaji-yada wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeningbala Jesus Christ,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, yik-eningbalikajungwuna-manja kirrakina ngayuwa-langwa, kembirra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. ‘Nganjukwaba ningeningbala ningkakina, nara nganyangwa ningkakina-da,’ ki-yaminama. Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuw-engkirrikaji-yada wurrakina aburrajukwaba ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

¹⁰ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yengbinamanja ayakwa awurruwurrariya ningibina-langwa ningi-rukwalarrinu-mulangwa enena-manja angalya, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijinama nakina ayakwa nungkurra-langwa. Umba yiki-yengbinamanja kirrakina ayakwa awurruwurrariya Amawurrinlangwa Akwurdururda Neningikarrawara-langwa-langwa, nara kembirra Neningikarrawara amini-yakuwabijuma amurndakakina ayakwa awurruwurrariya nungkurra-langwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kabu-mena-manja ningkakina wurruwurrariya warnungkwarba akwa kabu-wilyakina-manja ningkakina jinikakwu-wa wurrakinu-wa wurububungkawa warningijinikakwa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurububungkawa wurriminingku-wa aburrajukwaba, nare-ka a-werrikawariyaduma ayakwa-langwa. Akwa nara a-lyangkiyamama, ‘Karukwa, ki-yamarrinama ki-yengbinama ayakwa? Amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ngayuwa wurububungkawu-wa, kajungwa nari-yada a-warduma a-diduma ngayuwa aduwaba?’ Nare-ka a-lyangkiyamama akina, a-werrikawariyaduma akina-langwa ayakwa, ¹² mena akini-yada ngawa Amawurrina Akwurdururda Neningikarrawara-langwa kakuwilyakajina-mubaba ayakwa adirrbura ningkeniki-yengba-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwuruwa a-mungwur-dangmaduma akwa a-mar-dumar-duma amurndakijika wurrukwalu-langwa

¹³ Eneja kembirra nuwilyaba nenungkwarba, nibina yakwujina ngawa n-ambilyuma wurrumurndakakina-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra, ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. Biya ni-yama, “Bungkawa,” ni-yama, “nawarrka nara a-ngayinduma nakina ngu-kwama ngayuwa-wa akwala angwarnda. Ni-jungwuma arakba yina-langwa nungwarrka, kembirra yikini-larrmburrenema yinalakena angwarnda iya amurndakijika akwa angalya nungwarrka-langwa, ekuwarra nawarrka-langwa umba ekuwarra nganyangwa. Umba nungkwaja ningkakina yiminu-makina-langwa nganyangwa nawarrka kajungwa kenu-kwuni-yada nganja akwala amurndakijika nganyangwa ngayuwa-wa,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja ni-yama Jesus, “Kada. Nara wurribina warningerribirra warnumamalya kabukwa amukwiyadakina warka ngayuwa-wa. Nara nganja a-lyanguwerribikajungwuma ningena akina-langwa. Nara kembirra a-makama ngayuwa nawena-manja ningena-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

¹⁵ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurrababurna-manja yakwujina. Ni-yama, “W-engkirrikiya-langwa! Nare-ka a-mungwur-dangmaduma akwa a-mar-dumar-duma eningeribirra amurndakijika wurrukwalu-langwa. Nare-ka e-yamama akina. Mama kirruminababurne-ka amurndakijika-murriya kirrakina, akena nare-ka akina a-kwama amamalya akwanenibika eningaba nungkurra-langwa-da. Kembirra wurri-ringkajungwunama aduwaba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. ¹⁶ Kembirra arakba enena alawudawarra nenu-makama nakina aburruwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra numinababurne-ka angwarnda iya aninga akwa amurndakijika. Biya nu-war-danguma nakina mababurna-langwa mamawura warka ena-langwa. Ni-lungkuwabijuwamurra nakina ababurna aninga amardamurra. Nu-war-duwar-dangu...wa. Ngalaja ababurne-ka amarda-murra amaninga

na-lungkuwarreyinuma ena-langwa-manja angalya mena eningaba-baba ajiringka akina.

¹⁷ Bi...ya numa-war-dikama nakina mangma ena-langwa, kembirra ni-yakuwerribikinuma arakba. Biya ni-lyangkiyama nakina, "Nara ebina angalya ningenik-akumi-yada enena aninga awurrakwilyumida-da, mena ababurne-ka ena aninga nganyangwa-da. Ki-yamarrkinama kempa ningena? ¹⁸ Wa! Ku-wurrenema ngayuwa amurndakenena alikira eninganinga eyukwayuwa, umba ki-likirakinama akwala alikira ningena adidirrunghwana-langwa. Kempa arakba ki-larrngkwaburrenema ababurna-langwa aninga iya amurndakijika nganyangwa enikinikaduwa-manja alikira adidirrunghwana-langwa. ¹⁹ Biya kembirra arakba ki-lyangkumakajungwunuma ngayuwa, 'Enena kembirra laka ababurna eninginingaba-wiya nganyangwa arakba,' ki-yaminama. 'Kembirra nara arakba a-war-duma ningena warka umba ku-ngwanjinama ningena warka-langwa ningeningangkawura ngayuwa-da. K-alyubarinama aruma aninga akwa ki-bekinama aruma akubibeka ningeningangkawura-da. Nyingikirre-ka k-ambilyama ngayuwa-da!" ni-yama nu-makajungwunuma nakina nenungkwarba.

Akina ayakwa ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenungkwarba. ²⁰ Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbina nakina ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, "Ningkenubuwakide-ka ningkakina ningkenumamalya! Mema-manja marringa ki-jungwunuma ningkeningangkawura. Ningki-larrngkwaburranguma ningkakina ababurna aninga-murriya nungkwa-langwi-yada aduwaba. Umba ki-jungwa-manja ningkakina, angkaburra karru-menama amurndakenena aninga iya angwarnda akwa amurndakijika nungkwa-langwa? Nare-ka ningkakina a-wilyakama nungkuwa-manja amurndakakina ababurna-langwa nungkwa-langwa, umba aburraja wurrukula warnumamalya karru-menama ababurna-langwa nungkwa-langwa-da," ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa. Ena ngawa alawudawarra-da.

²¹ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina Jesus akina alawudawarra, ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Akina wuburra ke-yaminama wurraburna-langwa warnumamalya wurribina narri-larrngkwaburrenema aduwaba alarrngkababurna amukwiyadakina aburra-langwi-yada, akena nara ebina eningaba aburra-langwa warniku-wilyakaja-langwa wurrakina Neningikarrawaru-wa-da," ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja

²² Kembirra ni-yengbinuma nakina Jesus akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa. Ni-yama nakina, "Ngarra-makama arakba kirruminababurna-langwa amurndakijika-murriya ngayuwa. Ningi-yamama, 'Nara amurndakakina amurndakijika a-kwama amamalya eningaba nungkwurra-langwa,' ningi-yamama. Kembirra aminakina-langwa nara nungkwurraja a-werrikawarriyaduma engkirrikuma ebinu-wa aninga kirri-ngayindena-murruwa yik-ambilyi-yada karniba enena-manja angalya. Nara ngarningka engkirrikuma dibinu-wa dumbala kirringa-ngayindena-murruwa karnik-awiyeba-langwa kirrakina. ²³ Kirr-akukwurrainama kirrakina karnumadangkwa. Umba kirr-alyelyubarinama aninga kirringbudi-yada, akwa kirr-awiyuwiyebenama duwabilya dumbala yiku-wabilyadini-yada kirrakina. Umba kirrakina-bina karnumawurrina nungkwurra-langwa yik-engkingkirrikajama akwa yik-akukwurrainama kirrakina-da.

²⁴ "Umba wi-yakuwerribikina kirrakina yingwu-wa," ni-yama ngarningka Jesus. "Nara yakina a-lungkuwabijuma arrangbama amadidira amaninga. Nara ebina alikira eninganinga ena-langwa akena eneja Neningikarrawara kinu-kwunama nakina aninga ena-langwa. Kembirra yikenu-kwunama amandangwa aninga nungkwurra-langwa, mena nakina Neningikarrawara nen-akwurraina-mubaba wurrajija akwa nungkwurruwa nungkwurrajukwaba karnumamalya kirren-akwurrainama nakina angwurra amandangwa-da.

²⁵ "Yirru-makina," ni-yama ngarningka Jesus. "Yiku-werrikawarriyadina-manja kirrakina karnik-ambilyinga-langwa karniba amiyerra enena-manja angalya, kembirra akina-langwa yiku-werrikawarriyadina-mulangwa, dukwa yik-ambilya karna karniba mukwala mamawura amiyerra? Nare-ka. ²⁶ Kembirra nara-manja kirrakina a-merrijirirrakuma nungkwurra-langwa mamawura enena-manja angalya, kajungwa amiyerra angwurra yik-ambilyi-yada karniba, kembirra nare-ka a-werrikawarriyaduma aninga-langwa akwa dumbala-langwa.

²⁷ "Umba wi-yakuwerribikaja kembirra mebinu-wa numu-lungkuwarrina-murruwa erriberriba-manja," ni-yama nakina Jesus ngarningka. "Nara ngalaja mamurndakakina

mebina a-war•duma warka amini-ngekburakuma dumbala ngala-langwa menik-awiyebi-yada makina. Arakburakba-kiya-wiya eneja Nubungkawa Jalumuna numinababurne-ka amurndakijika nakina akwa n-awiyuwiyebeyinume-ka dumbala dukukwulyubene-ka. Dakine-ka dumbala ena-langwa dukwulyubena dumurndakakina umba ngalaja mebina meningaba mukwulyubena angwurra makina mamawalyuwa. ²⁸ Eneje-ka Neningikarrawara numa-ngekburakama makina mukwulyubena mebina akena meningaduwaya makine-ka mamawalyuwa. Muwilyaba-manja mamawura kumu-lingbadenama mukwulyubena makina, umba mingka-manja mamawura kumi-ngburingkadinama warenjabawiya, kumi-jungwunama makina arakba. Dukwa ekalara-manja kumu-dadinama makina. Umba nungkwurra karnumamalya nare-ka kirrakina a-werrikambilyuma Neningikarrawaru-wa, akena eneja nakina Neningikarrawara yikenu-kwunama kirrakina dumbala karnik-awiyebi-yada amandangwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Nara kembirra a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma aninga-langwa iya akubibekalangwa. ³⁰ Umba aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara na-lyangmurukweyiname-ka aninga-manja akwa ngawa akubibekamanja wurrakina-da. Eneja Nungwena Neningikarrawara neningme-ka ningki-ngayindena-mulangwa ningkakina aninga-murriya akwa akubibekamurriya kajungwa k-ambilyi-yada ningkeniba aduwaba ningkakina-da. ³¹ Nara kembirra a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma amukwiyadakinu-wa, umba ki-lyangmurukweyinama nungkuwa kinumin-engkirrakajama Neningikarrawaru-wa, mena nungkwa-langwa ngawa Nubungkawa nakina-baba-da. Kembirra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama amurndakibina aninga akwa akubibekamurriya nungkuwa-wa-da.

³² “Ngeniyerriya, kirrambawura karna karnumamalya nganyangwa,” ni-yama ngarningka nakina Jesus. “Kembirra nara akbar•duma, mena Nungwenungwa kirreni-ngayindena-mubaba kinu-bungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja. Ngara-makama arakba nungkwurruwa-manja Neningikarrawara kirren-akwurrainamulangwa kirrakina aduwaba. ³³ Kembirra nungkwurra yika-kwunama amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-menama angwarnda akina-murrada. Kembirra yika-kwunama ebina-murrada ngawa angwarnda warningalyingmalyingmawarnumamalya-da aburra-langwi-yada eningangkawura akina.

“Umba ki-yamina-manja nungkuwa akina, ku-menama kembirra eninginingabawiya nungkwa-langwa ambaka-murra Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya. Umba ngalaja amurndakakina eninginingabawiya alarrngekburnawiya Neningikarrawara-langwa-manja angalya nare-ka a-jerriduma akina. Enenamannya angalya ningki-larrngkumurndukwunama abarana amurndakijika, akena amurndakakine-ka kuw-enungkwurakbadinama kuw-arriyadinama akina. Dukwa akwala ka-lyumadinama akina. Dukwa aburraja warnumamalya wurrengkengmina kuw-angmadama akwala amurndakibina nungkwa-langwa. Dukwa aburraja wurrilukukwulyilya kuw-alyubarinama akwala wurrakina. Akena Neningikarrawaralangwa-manja angalya abalkaya nara-da. Nara angmadama wurrengkengmina warnumamalya, akwa nara alyubaruma wurrilukukwulyilya yakwujina wurrakina-da. Ngalaja eningangkawura alarrngekburna nungkwa-langwa kuw-ambilyama akina yakwujina ngawa-da.

³⁴ “Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nungkuwa-manja, kembirra nungkwa-langwa mada kumu-likajama ngawa enuwa-wa. Umba kumu-likaja-manja nungkwa-langwa mada amurndakijika-murriya-wa kirri-ngayindena-murruwa, nara kembirra Neningikarrawara a-bungkawaduma nakina nungkuwa-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Ak-embirrarina-mulangwa ngarruwerringmurndirra kini-lawurradina-murruwa Jesus yangkwurrangwa

³⁵⁻³⁶ Biya enena engka ayakwa nenu-makama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, yik-andandiyama ki-lawurradina-murruwa ningena,” ni-yama nakina. Biya nenu-makama enena alawudawarra wurrukwalalangwa warnikumunuwar•duwar•da nuw-embirrarinu-murrlangwa aburra-langwu-wa nubungkawa.

Nuwilyaba n-ambilyuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja angalya. Biya nakina nubungkawa ni-likena neni-yekirrerrikama ena-langwa nenumamalya mena nakine-ka nenumamalya nanga-mangu-murrubaba dadingiyenikba ena-langwa.

Biya nakina nubungkawa akwa ngawa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba neni-yekirrerrikama nakina-manja nenumamalya akwa ne-yebukeyinuma aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina.

Aburraja warnikuminuwar•duwar•da nakina-langwa nubungkawa nuw-embirrarinuma angalya-manja ngawa kini-lawurradina-murruwa aburra-langwa nubungkawa. Nuw-embimbirrarinuma na-mumirakwulaluma ngawa wurrakina. Nara ka-mungkwula, nara karring-aburawaka dumbala dadingikarrawara marringi-yada umba na-mirakwulaluma ngawa. Akwa ngarningka nara karri-jungwajuwa aburra-langwa bajananga.

Nuw-embimbirrarinu...wa. Kembirra arakba-langwa ni-yar•da eneja nibina nubungkawa. Aburraja nuw-engkirrikena wurrakina ni-ringbajanguma nakina akididijungwa-manja. Biya kembirra nara kuw-ambudidina umba warenja-bawiya na-warumajungwa, narru-ngwurrkbalijuwa akawiyuwiyeba akwa nen-awiyebajuwa arakba aburra-langwa nubungkawa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da-da.

³⁷⁻³⁸ Dukwa marngkirngkuwilyarra, dukwa nara-wiya ke-kbadanga ni-lawurradinuma eneja nakina nubungkawa akena aburraja nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-da. Ni-lyelyingminuma nakina nubungkawa nara-baba ka-mungkwula ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da umba nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-baba. Biya nang-aburawaka ena-langwa dadingikarrawara dumbala akwa nu-manga nakina aninga akwa nen-angmakayijuwama wurrakina. Mama aburra-langwa nubungkawa nakina umba nenu-kwama arakba wurrakina. Umba ni-yekirrerriduma ngawa akwa neni-yekirrerrikama wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja aburrajukwaba-da. Neni-yekirrerrikama amandangwa nakina nubungkawa wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da-da nuw-embirrarinu-mulangwa enuwa-wa wurrakina-da. Ena ngawa alawudawarra-da.

³⁹ Akine-ka alawudawarra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, "Nungkwurrajukwaba yik-embirrarinama kirrakina kirruwerringmurndirra ki-lawurradina-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Yik-embirrarinama kirrakina wurrumurndakibina wuburra warnikuminuwar•duwar•da. Akena nare-ka e-yamama wuburra nakina nabalija numinakina alikira. Nakine-ka neningbala neniki-lika-langwa nengkengmina nenungkarba ena-langwu-wa alikira. Kin-eningmidinu-manja nakina nengkengminalangwa neniki-lika-langwa nakina ena-langwu-wa angalya, kembirra nara-maka kenawiyebajuwa nakina nengkengmina-na? Nare-ka. Kin-andeya-maka ngawa nakina nabalija alikira-da.

⁴⁰ "Nungkwurraja nungkwurruwa karnikabuburrakiyuwa nganyangwa yik-embirrarinuma ngawa kirrakina ngayuwa-wa, mena ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, ki-lawurradinama ngayuwa karningbala-wiya kirrakina. Ki-lawurradinama ngayuwa nara-manja andiyama karna karnumamalya-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara-langwa warnikuminuwar•duwar•da ka-war•duwar•dena-mulangwa eningaba warka

⁴¹ Eneja kembirra Bida ni-yama nakina Jesus-uwa, "Bungkawa, akina alawudawarra yirru-makama yirruwa-manja, yirruwa-langwa yimbukwa yinda yirrababurna-langwa?" ni-yama.

⁴² Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus Bida-wa akwa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa, "Yi-maka-langwa. Nibina nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nuwerrikidirrbura akwa aringka numiyambene-ka nakina? Eneja nubungkawa ena-langwa nenu-bungkawakama nakina nenikuminuwar•duwar•da nubungkawa wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da. Akwa nenu-war•duwar•dikinama arakba nakina wurrumurndakakina-manja warnungkarba iya wurridaringka, akwa nenu-kukwunama aninga nubungakwa-langwa wurrumurndakakinu-wa warnungkarba iya wurridaringka mababurna-langwa marringa. Kini-yamarrkinama kembirra kinu-war•denama nakina warka nara-wiya nibina nubungkawa ena-langwa? Nakine-ka nenungkarba kinu-war•denama eningaba warka neningangkawura kinilikija-wiya engku-wa ena-langwa nubungkawa-da.

⁴³ "Kembirra kini-lawurradina-manja eneja nakina nubungkawa angalyu-wa akwa keni-rringkina-manja ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da nu-war•danguma eningaba warka, kembirra kini-lyelyingminama nakina nubungkawa-da. Akwa niyekirrerra kin-ambilyama enejukwaba nibina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa-da. ⁴⁴ Kembirra nakine-ka nubungkawa ena-langwa kenu-bungkawakinuma nakina

nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa ababurna-manja amurndakijika ena-langwa-manja-da," ni-yama Jesus.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama Jesus, "Akena nibina-murrada ngawa nenikuminuwar•duwar•da dukwa kini-lyangkiyaminama nakina, 'Nara a-lawurraduma umba n-ambudida nubungkawa-da,' kini-yaminama. Biya arakba keni-larrkbarjenama nakina wurrumurndakibina-manja warnungkarba iya wurridarrinka kenu-war•dikina-murrumanja nakina. Nara arakba a-war•duma eningaba warka, umba erribirra kinu-war•denama awurrariya warka-da. Ababurna-ka aninga kin-alyubarinama nariya nibina ena-langwa nubungkawa-da. Akwa kini-bekinama anja nakina, kinubungwurrudinama-da.

⁴⁶ "Bi...ya eneja ena-langwa nubungkawa kini-lawurradinama nakina arakba-da. Kini-yar•denama warenja-bawiya, nara-manja engkirrikuma nibina nenikuminuwar•duwar•da neniki-lawurrada-langwa nakina nubungkawa ena-langwa. Kemberra nakina nubungkawa kini-yamarrkinama dukwa ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da? Amandangwa kemberra kenu-wardenama nakina-da wuburra laka warnumamalya aburrajukwaba narra-wardenama wurruwurrariya-manja warnumamalya," ni-yama Jesus.

⁴⁷ "Akwa ena engka," ni-yama ngarningka Jesus. "Nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da niningka-dangwa eneja neningma nakina ababurna-langwa neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangu-mulangwiya ngawa nibina ena-langwa nubungkawa. Akena nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kemberra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama angwurra nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja. ⁴⁸ Umba eneja ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da neningbala nakina neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangu-mulangwiya ena-langwi-yada nubungkawa. Enejukwaba nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kemberra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama ambaka-langwa nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja, neningbala-baba nakineka-da," ni-yama nakina Jesus.

Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Kemberra yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara aruma warka nungkwurruwa-wa, nungkwurra yikinumin-engkirrikajame-ka kirrakina enuwa-wa akwa yikinuminu-war•denama kirrumurndamurndirra alyangmandukwuna ngawa warka. Umba yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-manja warka, ebina aruma angwurra, kemberra yikinumin-engkirrikajame-ka akwa yikinuminu-war•denama angwurra ngawa kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa ngawa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa.

Jesus ni-likenu-mulangwa enenu-wa angalya kini-lyanguwerribikajungwuni-yada warnumamalya-langwa

⁴⁹ Biya ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrababurna-manja. Ni-yama, "Ngayuwe-ka ningena ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa ki-lyanguwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba karna akwa ngawa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba aburrajukwaba wurrababurna-langwa wurrukwala warnumamalya. Ki-yaminama ngayuwa wuburra laka ke-kilarrkajama angwura kajungwa ki-dakini-yada ngayuwa alarrngkilarrngkawarriya amurndakijika. Karukwa! Ke-kalaridinuma arakba akina angwura, ⁵⁰ akena nara ambaka e-kalariduma, mena adinuba-wiya ningeniki-lyandi-yada ngayuwa-baba-da.

"Ki-lyandina-manja ngayuwa, wuburra laka ku-ngwur-dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa ke-yaminama akina. Ebina-wiya nenumingekingambajuwa-manja Janjana nuwilyaba nenungkarba, eneja nakina nenungkarba nu-ngwur-dirruwajungwunama akungwa-manja. Umba ki-lyandina-manja ngayuwa, akine-ka wuburra ke-yaminama, wuburra laka ku-ngwur-dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa. Karukwa! Ningu-werrikawarriyadiname-ka ngayuwa akina-langwa akarrkwujaja. Akwa ku-werrikawarriyadinama ngawa yanda-langwa ki-jerrukwuna-manja ngayuwa akina akarrkwujaja-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵¹ Biya kemberra ngarningka Jesus ni-yama, "Kirri-yamarrkinama kirr-engkirrikajama nungkwurruwa kemberra nganyangwa-langwa? Laka ningi-likenuma ningena enenu-wa angalya kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa warnumamalya-langwa? Nare-ka. Ningingi-likenuma ngayuwa enenu-wa angalya kajungwa warnumamalya ke-beyini-yada ngawa wurrakina akwa kuw-awinyambakeyini-yada nganyangwa-langwa wurrakina.

⁵² “Dukwa kuw-ambilyama aburraja wurrumangbala warnumamalya awilyaba-manja ngawa alikira. Kembirra aduwaba-langwa wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya karra-wirrikbinama wurrakinu-wa wurrumbilyuma. ⁵³ Dukwa wunenukwa-manja kenu-wirrikbijeyinama wunalakina-da. Umba dukwa aburringajukwaba wurringaburra-manja karringu-wirrikbajeyinama wurringalakina-da. Umba dukwa wurringadija-manja ngarningka ngawa karringu-wirrikbajeyinama aburringajukwaba-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁴ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-langwu-wa. Akwa ni-yama, “Yiki-rringkina-manja kirrakina angubina ka-lumur-dina-manja akina akwa ka-lukwulyuwakena-manja akina akwaburrangarna-langwa, ka-warumajungwuwa-manja akina, kembirra yikumakijeyinama akina-langwa. Biya warenja-bawiya yiki-yaminama kirrakina, ‘Yelyukweka yubukwaya-da.’ Ngalaja kembirra kini-larrinama amandangwa yelyukwa adinuba. ⁵⁵ Umba yik-engkirrikaja-manja ngarningka arrirra dalada kuw-angkarrina-manja akina angwurra, kembirra yiki-yaminama kirrakina, ‘Mubukwaya arakba mukwena-da,’ yiki-yaminama kirrakina-da. Biya amandangwa-da.

⁵⁶ “Karningme-ka karna yelyukwa-langwa yiki-rringkina-mulangwa angubina. Kemba miyambena-burra nara kirrakina a-miringkama ababurna-langwa Neningikarrawara ni-ngekburakina-mulangwa enena-manja angalya aduwaba? Karniniyerriya karnumamalya, kirra-ngayindenama karna wurrukwa warnumamalya ke-yaminama wurrakina nungkwurra-langwa-langwa, ‘Warningabe-ka warna warnumamalya,’ akena kirruwurrariya karnumamalya kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

Aki-lyanguwerribikajungwuna-mulangwa ebina eningaba

⁵⁷ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra nara a-lyanguwerribikajungwuma kirrakina nungkwurrabakiya-ba ebina eningaba karniki-yama-langwa nungkwurruwa karnumamalya? ⁵⁸ Dukwa eneja nuwilyaba nenumamalya keni-lekbajama nungkuwa-wa. Kembirra kinalakina ambaka-langwa yikini-lyelyimbukweyinama akina-langwa. Dukwa kenu-wilyakinama nakina nungkuwa nubungkawu-wa akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa. Kembirra kenu-wilyakinama-manja ngawa ningkakina nibina yikini-lyelyimbukweyinama lukwakwa akina-langwa kinalakina-da, nungkuwa akwa nibina ngini-lekbama nungkuwa-wa-da. Yikini-lyelyimbukweyinama nara-wiya e-yar-duma nubungkawa-langwa-manja alikira kinalakina-da. Nara ambudiduma ningkakina, umba kini-yekirrerrikinama nibina nenumamalya ningkakina-da, kajungwa kenumini-yakuwabijini-yada nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina-da.

“Nara-manja nungkuwa e-yekirrerrikama nibina nenumamalya, nakine-ka kembirra kenu-wilyakinama dirrbura nungkuwa nubungkawu-wa ningkakina. Eneja nakina nubungkawa kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa, karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Nakine-ka kembirra nubungkawa kenukwunama nungkuwa nuwilyaba-manja nawinyamba nenungkwarba. Eneja kembirra nakina nawinyamba nenungkwarba ken-awiyebajinama ningkakina akididijungwamanja, keni-didenama ningkakina-da. Kemba yakwujina ngawa nungkwaja k-ambilyama ningkeningamiyerra-da. K-ambambilyama ngawa. ⁵⁹ Nara-manja ningkakina akwama enuwa-manja ababurna-langwa angwarnda ebina ni-ngayindenama, nara kemba a-jadijuma ningkakina mibina-langwa medirra nibina nubungkawa nakina-da. Kinu-kwunama-ka angwarnda ababurna-langwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa nakina-da.

13

Aku-wurrena-mulangwa awurruwurrariya

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya nenu-makama Jesus-manja enena ayakwa ni-yama-mulangwa nubungkawa Balida. Ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Nakine-ka Balida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnungkwarba, biya narra-wardanguma wurrakina wurrukwala-manja warnungkwarba WarningiKeliliya-manja,” ne-yama. “Wurrakine-ka warnungkwarba WarningiKeliliya na-likenuma Keliliya-langwa akwa angerriba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya, kajungwa kenuminu-wardeni-yada jiba-murriya Neningikarrawara-langwa yakwujina. Umba yakwujina ngawa wurribina wurrawinyamba warnungkwarba narra-wardanguma wurrakina-manja warnumamalya, nenu-maka-mubaba nubungkawa

Balida. Ngalaja mibina merra aburra-langwa akwa ngawa jiba-murriya-langwa numungwunyurkweyinama makina-da," ne-yama nenu-maka Jesus-manja wurrakina warnumamalya-da.

² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Wurrumiyambena warnumamalya wurrumurdakakina? Na-jungweyinama wurrakina wurruwurrariya-baba-na? Wurruwurrariya angwurra wurrukwa-langwa manja warnumamalya WarningiKeliliya-na?" ³ Nare-ka! Umba nungkwurraja karnumamalya, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa kirrakina. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wuburra wurrumurdakibina WarningiKeliliya warnungkwarba yiki-yaminama kirrakina yiki-jerridinama karningangkawura.

⁴ "Umba wi-yakuwerribikaja wurrumurdakibinu-wa wurrukwa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa Jirujalema-manja engemba angalya Jilawuma-manja. Wurrakine-ka namurdaki-jungweyinama wurrumemberrkwa wurrumangbala wurrabiyakarbiya warnumamalya yakwujina. Ngalaja alikira na-ringkilarruma alingajirrirra akwa narraku-wardanguma wurrumurdakakina warnumamalya. Wurrumiyambena kema wurrumurdakakina warnumamalya? Wurruwurrariya angwurra wurrakina wurrababurna-manja warnumamalya Jirujalema-manja-na?"

⁵ Nare-ka! Umba nungkwurraja, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wurrumurdakibina wuburra warnumamalya Jirujalema-manja yiki-yaminama yiki-jerridinama karningangkawura kirrakina," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Meninganinga-ma-langwa manyungwunya

⁶ Biya enena kembirra alawudawarra eka-langwa nenu-makama Jesus wurrumurdakakina-manja warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba numa-lungkuwabijuwama nakina muwilyaba manyungwunya ebina-manja ngawa angalya ni-lungkuwabijuwama-murrumanja nakina akwurena. Biya arngkawura ni-likenuma nakina n-aburangama makinu-wa manyungwunya mamananinga akena nara mibina kinum-akburrangarna nakina.

⁷ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar-duwar-da. "Kwuja," ni-yama, "ningi-likenuma ngayuwa ebini-yada akilarrkardidarra ning-aburangama mamananinga. Arngkabiyaakarbiya-ma akilarrkardidarra arakba ning-aburangama mamananinga mema-manja mememeka nganyangwa-manja, akena nara mibina. Namar-dena-mubaba ena angalya, kembirra yimini-ridena-langwa mema," ni-yama enuwa-wa.

⁸ Eneja ni-yama ena-langwa nenikuminuwar-duwar-da enuwa-wa, "Ma-lalika ambaka mema awilyaba ngarningka akilarrkardidarra abukwaya. Adinuba-wiya ngumungkadina-langwa ajiringka, kembirra kum-akumurnama yimi bulukwa-langwa yelakwa eningabi-yada ajiringka. Kum-ambilyama ngawa mema yanda-langwa engkamanja akilarrkardidarra. ⁹ Kembirra kuw-arrangbina-manja mamananinga ngala-langwa, eningaba akina. Akena nara-manja arrangbama mamananinga makina, kembirra ambakamurra yibamini-ridenama ngayuwa mema manyungwunya nungkwa-langwa," ni-yama nakina nenikuminuwar-duwar-da, nenu-makama ena-langwa-manja nubungkawa. Ena ngawa.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

Jesus nang-eningabaka-mulangwa didarringka dirrengmurnirna Jebuda-manja

¹⁰⁻¹¹ Ngalaja dakina duwilyaba didarringka ying-ambilyumurra, akena narringawilyakama wurruwilyaba wurruwurrariya wurrumukwa ngaluwa-manja. Wurrakine-ka wurrumukwa narring-angbilyuwakama dakina. Dadinungkwurakbe-ka angbilyuwa dakina yingaku-wardanguma, akwa nara dirrbura kingi-likena umba ying-abuluwenduma dadingangkawura ngawa. Yingi-yaminjamama ngawa dakinu...wa. Ying-abuluwenduma mememberrkwa mamangbala mahiyakarbiya mamarika iya yinungkwura.

Kembirra muwilyaba-manja mukwurdukwurda mamawura Jebuda dakina yingi-likenuma akinu-wa alikira jinikakwa. Umba akini-yada ngawa eneja Jesus nenuwilyakajuwama yakwujina nakina warnumamalya-manja jinikakwa-manja. ¹² Biya nanga-rringka-manja nakina Jesus, kembirra nang-ardijuwa dadiki-liki-yada enuwa-wa.

"Ngeniyerriya, ngarr-enjungwurrenema arakba ngayuwa angbilyuwa-langwa," ni-yama nakina ngaluwa-wa. ¹³ Biya nanga-mingekilying Jesus ayarrka-murra dakina-manja didarringka, umba arngkawura-wiya ngawa ngalaja yingi-dirrburada arakba dakina-da. Biya kembirra arakba yingini-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa dakina didarringka-da.

¹⁴ Akena eneja nubungkawa neningijinikakwa n-awinyambada nakina, mena Jebuda-manja nang-eningabaka-mubaba Jesus dakina didarringka. Biya kembirra ni-yengbina nakina nubungkawa enena ayakwa wurrumurdakibina-manja warnumamalya yakwujina. "Yaku-war-denama warka mamangbala muwilyaba-manja mamawura yalakena," ni-yama, "akena aduwaba nare-ka a-war-duma yalakena mena Jebuda-baba ena-da," ni-yama nakina aburruwa-wa. "Yika-ngayindena-manja karna yikab-eningabakina-manja warnumamalya angbilyuwa-langwa, nara kembirra Jebuda-manja aburangkama eningabakama warnumamalya angbilyuwa-langwa, umba yiki-likajama yangkwur-rangwa mamurdakibina-manja mamawura mamangbala muwilyaba-manja kirrakina," ni-yama nubungkawa neningijinikakwa aburruwa-wa-da.

¹⁵ Eneja Nubungkawa Jesus ni-yama enuwa-wa akwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, "Karniyerriye-ka karna kirrubungkawa," ni-yama, "kirra-ngayindenama karna wurrukwalu warnungkarwa ke-yaminama, "Warningabe-ka warna wurrubungkawa," ke-yaminama, akena kirri-kadikajungwunama kirrakina-da," ni-yama. "Ningkeningerribirra ningkenumamalya k-aburawakinama bulukwa akwa dangki nungkwa-langwa Jebuda-manja akwa ku-wilyakinama akina akungwa-wa. ¹⁶ Ngalaja daka didarringka dadikaduwa Aburiyama-langwa dumirenika daka-da, akena eneja Namukwa nanga-lamiranguma daka dadinungkwurakba-da. Mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura nara king-arjeja dirrbura daka umba aduwaba-manji-kba-da. Eningaba akina ngayuwa ninging-enjungwurrangumulangwa daka didarringka Jebuda-manja-na?" ni-yama nakina Jesus nibinu-wa nubungkawa neningijinikakwa-wa.

¹⁷ Umba ni-yengbinu-manja Jesus akina ayakwa, aburraja warnungkarwa yakwujina wurribina nenu-wirrikba-murruwa Yesus-uwa wurrakina namurdakumini-yelijungwunuma, mena nen-arndirrangumubaba nakina Jesus wurrakina. Akena aburraja wurrababurna warnumamalya na-werrikilyelingmajungwunuma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus enininginingaba-da.

Neningikarrawara kinu-bungkawadina-mulangwa

¹⁸ Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ngarningka ayakwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa yakwujina jinikakwa-manja. "Kiniyamarrkinama Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina?" ni-yama. "Umba amiyambena ayakwa ka-makinama ngayuwa nungkwurruwa-manja kajungwa yikeningmidini-yada kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara?" ni-yama. "Kwuja, kinu-bungkawadinama nakina adinuba-wiya wurrambawura-manja warnumamalya. Bi...ya ngarningka wurruwurrakwumida-manja warnumamalya kinu-bungkawadinama Neningikarrawara kembirra arakba nakina-da.

¹⁹⁻²¹ "Kwuja, ngayuwa ka-makinama ambilyuma-kiya alawudawarra, awilyaba eka-langwa umba awilyaba damba-langwa," ni-yama ngarningka Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Nuwilyabe-ka nenungkarwa nu-manguma nakina awilyaba amadidira embirrkaluwa eyukwujie-ka akwa ni-lungkuwabijuwa akina. Ngalaja kembirra na-lungkuwarrinuma akina amadidira yanda-langwa aruma eka nuw-arjeyuma akina. Kembirra aburraja wurrajija nuw-ambarrinuma ememeka-manja akwa narruma-ngekburakama miyerriya aburra-langwa yakwujina.

Umba ngarningka ngalaja duwilyaba didarringka yingu-manguma dakina akubudika iya bulawa akwa akungwa dambi-yada. E...yukwujie-ka akubudika yingu-manguma dakina. Akena ngalaja akina akubudika eyukwujia na-war-danguma damba-manja, yanda-langwa akina na-milyingkuwarumajungwunuma akwa na-budinuma aruma. Akina ngawa alakina-kiya alawudawarra-da.

Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, "Ka-makinama kembirra ngarningka ngayuwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina Neningikarrawara. Ke-yaminama akina wuburra laka ebina eyukwujia amadidira na-lungkuwarrinama ajiringka-manja yanda-langwa adirringwarna eka kembirra nuw-arjiyama akina. Akwa ke-yaminama ngarningka akina wuburra laka ebina eyukwujia akubudika namilyingkuwarumajinama akina damba kembirra adirringwarna. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina wurrambawura-manja

warnumamalya. Umba ambaka-murrumurra kinu-bungkawadinama Neningikarrawara wurruwurrakwulyumida-manje-ka warnumamalya arakba nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Ak-awiyebena-mulangwa Neningikarrawara-langwa manja angalya eyukwujiya-langwiya akawiyuwiyeba

²² Nakine-ka Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narruma-yuwarnuma wurrakina mibina mamurukwa numu-likenuma Jirujalemu-wa. Nawurrak-alilikenu...wa. Biya lukwakwa wurrakina na-ngwanjinuma ababurna-manja angalya, waka aminababurna-manja alikira, umba waka aminambawura-manja alikira. Biya Jesus nen-akakirumakama ayakwa yakwujina wurruminakina-manja angalya warnumamalya akwa ngawa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba.

²³ Umba eneja nuwilyaba nenumamalya ni-yama Jesus-uwa, "Bungkawa, Neningikarrawara aken-enibikinama wulkwa ngarrambawura-manja ngarnumamalya?"

Eneja Jesus ni-lawurrakaja enena ayakwa enuwa-wa akwa ngarningka wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba. Ni-yama, ²⁴ "Yik-aburangkeyinama angwurra kirrakina karnumamalya karnik-awiyebi-yada Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Yiki-yaminama wuburra laka kirr-awiyebenama alikira-manja e...yukwujiya-langwiya edirra. Kembirra yik-aburangkeyinama angwurra aduwaba mena aburrajukwaba wurraburna warnumamalya kuw-aburangkeyinama wurrakina akinu-wa edirra warnik-awiyebi-yada, akena ka-lyangmuridinama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja yik-aburangkinama aduwaba angwurra kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Eneja numinakina angalya nabalija kinu-warumajungwunama nakina akwa kini-didenama akina akididijungwa, akwurra kin-akumurnama. Umba nungkwurraja erreka-manja-wiya yik-arjiyama akwa yik-ardenama enuwa-wa. 'Bungkawa,' yiki-yaminama, 'yirr-awiyebajiyala-langwa yirraja!' yiki-yaminama. Akena eneja numinakina angalya kini-yaminama nungkwurruwa-wa, 'Ningeningbala ningena nungkwurruwa. Karningamba-langwa kirrakina?' kini-yaminama nakina-da.

²⁶ "Umba nungkwurraja yiki-yaminama nungkwurramba-langwa enuwa-wa, 'Kada, ngarribina ngakwurruwa ngarri-yebukeyinu-murrada aninga akwa ngarri-bekeyinu-murrada ngarruwurrakawura-ma akubibeka ngarribina-da. Umba nungkwaja yirru-wilyakajuwa-murrada ayakwa yirra-langwa-manja angalya ningkibina-da,' yiki-yaminama kirrakina-da.

²⁷ "Eneja kini-yaminama ngawa, 'Ningeningbale-ka kirrakina, kirriminiminingke-ka karnumamalya. Jeyi! Karniniyerriya karnumamalya, engku-wa wurri-likaja yadada ngayuwa-langwa!' kini-yaminama nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁸ "Errekba-manja-wiya ngawa yiku-ngwadeyinama kirrakina," ni-yama Jesus. "Yiku-ngwadungwadeyinama yiki-ringirriyadiname-ka yika-rrikingina-mulangwa kirrakina wurrubukalakina Aburiyama iya Ajika iya Jekaba akwa ngawa aburrajukwaba wurrababurna-langwa WurruBuburabuda warnumamalya Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja angalya. Akena nara kirrakina awiyebuma umba erreka-manja-wiya ngawa yik-ambilyama. Yiku-ngwadeyinama angwurra kirrakina mena wurrumurndakibina warnumamalya kuw-ambilyama arrawa warningadinakba nara awiyebajuma kirrakina-da. ²⁹ Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya ka-likajama yenjerrikina alyengmilyengma-langwa akwa akwaburrangarna-langwa. Engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina kuw-awiyebeyinama Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya kamurndak-ambarrinama kamurndaki-yebukeyinama wurruwurrakawura-ma wurrumurndakibina warnumamalya, akena nungkwurraja nara-da!" ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³⁰ Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Wurrukwalu-ka warnumamalya kuw-arjiidinamurra aduwaba akena ka-lyengmenama-ka akini-yada ngawa wurrakina-da. Aburraja wurrukwalu ka-lyengmenama aduwaba biya kembirra ka-likajama kuw-arjiidinama-ka arija-langwa akini-yada ngawa wurrakina-da," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Jesus ni-lyelyingminu-mulangwa Jirujalema

³¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrubukwaya wurrukwalu WurruBarija warnumamalya na-likenuma wurrakina Jesus-uwa. Biya ne-yama, "Nara yelakwa ambilyuma amiyerra ena-manja angalya, umba jeyi, likaja yadada," ne-yama, "mena Nubungkawa Yerida ngini-ngayindenama kenu-wardenama ningkakina," ne-yama wurrakina-da.

³² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Jeyi! Wurri-likaja Yeridu-wa. Yikinu-makine-ka nganyangwa ayakwa nakina-manja nuwarnkaryerra nenumamalya. Nganje-ka ningena ningi-lyangmurukweyinama aduwaba, akwa ngarningka arnungkwaya ki-lyangmurukweyinama ningena ngawa. Ku-war-denama ningena ka-jadijinama wurrarakuwa warnumamalya-langwa akwa ka-ngeckburakinama warnumamalya angbilyuwa-langwa aduwaba akwa ngawa arnungkwaya. Umba mabiyakarbiyamanja mamawura ki-jerrukwunama warka nganyangwa," ni-yama Jesus. ³³ "Akena Jirujalemu-wa ki-likajama ngayuwa," ni-yama. "Kuma-yuwarnama mamurukwa mibina numu-likajamurra Jirujalemu-wa aduwaba, akwa arnungkwaya, akwa mingka-manja. Jirujalemu-wa ki-likajama ningena mena yirruwa YirruBurabuda yarnumamalya Neningikarrawara-langwa nara aminukwala-manja angalya a-jungwuma yirrakina umba yiki-jungweyinama ngawa yarna yakwujina Jirujalema-manja-da," ni-yama Jesus wurrumurdakinu-wa WurruBarija warnumamalya.

³⁴ "Karukwa! Karnumamalya Karningijirujalema!" ni-yama Jesus. "Neni-larrkenumanja nakina Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya WurruBurabuda nungkwurruwa-wa, kembirra kirr-ar-dirranguma wurrakina malarra-murra. Kirr-errikbeyinuma malarra aburra-langwu-wa warnumadangkwa yanda-langwa kirra-jungwajuwama warningangkawura wurrakina-da. Biya aduwaba kirri-yaminjaminama kirrakina ngawa-da.

"Karukwa!" ni-yama Jesus. "Ngarra-ngayindanguma nganja ngayuwa kawurra-murndukwama nungkwurruwa ngayuwa-manja wuburra laka dibina dirndarringba jukwujukwa narringawurra-murndukwunama dakina wurriyukwayuwa ngala-langwa ngaluwa-manja kajungwa wurringkinyungwurri-yada ngala-langwa-manja mememiyeja wurrakina-da. Akena nungkwurraja kirru-warangume-ka kirrakina karnumamalya-da.

³⁵ "Kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-lalikinama ena-langwa angalya (jirujalema-manja), akena nara arakba akwurrakuma akina. Nganjukwaba ka-lalikinama kirrakina karnumamalya-da. Nara amandangwa a-rringkama karna ngayuwa yanda-langwa yiki-yaminama kirrakina enena ayakwa, 'Akini-yangmarngkwajina nibina nenungkwarba neni-larrkama Neningikarrawara yangkwurrangwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,' yiki-yaminama kirrakina," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurdakibina-manja warnumamalya WurruBarija-da.

14

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenungkwarba nibina nangbilyuwa-ma

¹ Bi...ya arngkawura Jesus ni-likenuma nakina alikira-wa nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba NuBarija. Narume-ka nubungkawa nakina WurruBarija-langwa warnumamalya. Biya Jesus ni-likenuma nakina ena-langwu-wa alikira Jebuda-manja nenik-alyubari-yada nakina aninga yakwujina enuwa-manja. Akena nakine-ka NuBarija nenungkwarba akwa ngawa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba neni-rruburringkama ngawa Jesus-uwa wurrakina.

² Neni-rringka-manja wurrakina Jesus-uwa, eneja nuwilyaba nenungkwarba ni-likena nakina enuwa-wa. Akena namurndaki-rranguwanginume-ka alakba iya ayarrmurra ena-langwa. ³ Umba eneja Jesus ni-yengbina ayakwa wurrukwalu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurrukwalu-wa WurruBarija warnumamalya. Ni-yama nakina, "Karningma karna Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma. Kembirra ne-yamarrkinama ngarraku-makinama ena? Ak-eningabakina-manja ngarna warnumamalya Jebuda-manja angbilyuwa-langwa, eningaba akina yinda awurrariya?" ni-yama Jesus.

⁴ Aburraja nawurraki-yengminjada wurrakina. Umba Jesus nenu-minjirrkilyinga nibina-manja nenungkwarba akwa nen-eningabakama nakina akwa neni-larrka arakba angalyu-wa-da.

⁵ Biya Jesus ni-yama nakina wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, "Kini-ngkilarrina-manja nenikuwena Jebuda-manja edirra-wa, kema ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Akwa ke-ngkilarrina-manja bulukwa nungkuwa-langwa edirra-wa Jebuda-manja, ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Mama Jebuda akina, umba warenja-bawiya kin-arrkirnama nenikuwena akwa k-arrkirnama ebina bulukwa nungkuwa-langwa ngalajukwaba edirra-langwa-na?" ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁶ Nara aburraja kenumini-lawurrakajuwa awilyuwilyaba ayakwa enuwa-wa umba n-rrakiyinduma ngawa wurrakina. Nawurraki-yengminjaduma ngawa wurrumurdakina warnumamalya.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁷ Eneja Jesus nenu-miringka wurrumurdakakina warnumamalya narrumar•dumar•du-mulangwa ebina eningaba angalya warnik-ambarringi-yada, mena na-lyangkiyamama wurrakina, “Ngarrarumuruma ngarnumamalya ngawa ngarna-da.” Kembangra nakina Jesus nenuwurraki-rringka-manja wurrakina, nenu-makama arakba enena ayakwa aburruwa-wa. ⁸ Ni-yama, “Ken-ardijina-manja nungkuwa ningkakina nuwilyaba nenungkwarba ena-langwu-wa alikira aningi-yada, nara kembangra nungkwaja a-mar•duma angalya eningaba-dangwa ningkenik-ambarringi-yada nungkuwa. Dukwa eneja nabalija alikira nen-ardijuwama nakina nuwilyaba naruma nenungkwarba enejukwaba aninga-wa. Akena ningkiyukwujiye-ka ningkakina umba eneja nakina naruma. ⁹ Nara kembangra a-mar•duma eningaba-dangwa angalya, nari-yada e-yamama nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, ‘Jey! En-ambarriya-langwa naka nenungkwarba yelakwa umba erribaja-wiya ningkakina.’ Kini-yamina-manja nakina akina ayakwa nungkuwa-wa, kembangra ku-werrikiyeliyenama ningkakina akwa ki-lalikinama ebina angalya ningku-mar•dangu-mulangwa.

¹⁰ “Nara kembangra a-mar•duma eningaba angalya umba ki-likajama k-ambarrinama awurrariya-manja angalya. Mama nara a-rungekburakajungwuma ningkakina, umba k-ambarrinama yakwujina. Kembangra eneja kin-akwudangwukajungwunamanja nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ngeniyerriya, awurrariya ena angalya nungkuwa-langwa. Angerriba likaja eningabuwa angalya, rungekburakajungwuna ningkakina,’ kini-yaminama nakina nungkuwa-wa. Kini-yamina-manja akina ayakwa, kembangra ka-lyangkiyaminama aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina, ‘Wa! Kwuja, narume-ka nakina nenumamalya-na!’ ka-lyangkiyaminama wurrakina. ¹¹ Amandangwa nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina, kembangra Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina. Akena ku-ngkweningabakajungwuna-manja ningkakina, kembangra enamba-langwa Neningikarrawara arrkala keni-lyangkiyelijinama nungkuwa-manja nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

¹² Biya kembangra ni-yengbina Jesus akwala ayakwa nabaliju-wa alikira nenungkwarba. “Ka-murndukwajina-manja ningkakina warnumamalya kajungwa karniki-yebukaji-yada aninga nungkuwa-langwa-manja alikira, kembangra nara a-murndukwama warnumamalya nungkuwa-langwa, wurribina nungwena-murriya, nawena-murriya, akwa wurribina wurrukwalu wuruminaburna angwarnda warnumamalya. Aburramba-langwa dukwa kab-ardijinama wurrakina ambaka-murra aburra-langwu-wa alikira aningi-yada. Umba warningerribirra-langwa warnumamalya ka-murndukwunama nungkuwa-wa,” ni-yama Jesus.

¹³ “Umba wurramukwiyadakena warnumamalya warningerribirra k-ardijinama nungkuwa-wa, wurrumurdakibina warningalyingmalyingma warnumamalya, wurririrrengmurrengmurnirna warnumamalya akwa ngawa wurrimimbimimba warnumamalya. ¹⁴ Mama nara wurrakina ardiijuma nungkuwa aningi-yada aburramba-langwa umba eningaba ka-ngekburakajungwunama nungkuwa-langwa. Eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nungkuwa-manja meningarija-langwa-manja mamawura kuw-enibudina-manja ngarningka warninginingaba warnumamalya wurribina ka-jungwuna-murrada,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Kuw-alyubarina-mulangwa warnumamalya aninga akini-yada kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara

¹⁵ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-engkirrika-manja amurndakibina ayakwa yakwujina ni-yengbinu-mulangwa Jesus, ni-yama nakina, “Ke-yekirreridiname-ka wurrakina warnumamalya kuw-alyubarina-murumurra aninga akini-yada ngawa kinubungkawadina-manja Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama nakina. ¹⁶ Eneja kembangra Jesus nenu-makama enena alawudawarra enuwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra nakina. Neni-ngayindanguma nakina ena-langwa warnumamalya wurrababurna warniki-liki-yada ena-langwu-wa alikira wurrakina kajungwa warniki-yebukaji-yada aninga yakwujina enuwa-manja. Kembangra nilarrka ayakwa aburruwa-wa adinuba-wiya warniki-liki-yada wurrumurdakakina warnumamalya. Aburraja kembangra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da arakba narri-dakama aninga eminininingka. Aruma aninga eningaba akwa ngawa akwalya narri-dakama wurrakina eningaba-da.

¹⁷ Kemberra na-walyuwa-manja arakba akwalya iya aninga, eneja nakina nubungkawa neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, kajungwa kawurraki-likaji-yada ena-langwu-wa alikira. Eneja kemberra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da. Biya ni-yama nakina wurrumurdakibina-manja warnumamalya, “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama. ¹⁸ Akena aburraja narri-lyangkilyuwakajuwama wurruwurrakidirrura aringka aburra-langwa wurrakina-da.

Ni-yama neningadinuba-wiya nenungkwarba enuwa-wa, “Kinu-makina nungkwa-langwa nubungkawa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma angalya kajungwa ki-lungkuwabijini-yada amarda eninganinga nganyangwa. Akwa ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama akina. Nara kemberra a-likama ngayuwa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja ni-likena ngarningka arakba nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Kinu-makina nubungkawa nungkwa-langwa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma ememberrkwa bulukwa kakuminu-war•deni-yada warka nganyangwa. Kemba ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama amurdakakina bulukwa nganyangwa eningabamurrikba akina. Nara kemba a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba,” ni-yama nakina.

²⁰ Eneja ni-likena ngarningka nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama nakina.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Adinube-ka ningena yirringi-yakajuma dadingiyarrka. Kemberra aminakina-langwa nara a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

Eneja ni-yaminjamama ngawa nenumurdaki-yendabenuma nakina nenikuminuwar•duwar•da wurraburnu-wa warnumamalya warniki-liki-yada wurrakina ena-langwu-wa nubungkawa aningi-yada. Akena aburraja nawurraki-waranguma nara ka-likena wurrakina. ²¹ Eneja kemberra ni-lawurradina arakba angalyu-wa akwa nenu-maka amurdakibina ayakwa ena-langwa-manja nubungkawa.

Eneja kemberra n-awinyambade-ka nakina nubungkawa arakba amurdakibin-langwa ayakwa. Biya ni-yama nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Jeyi! Likaja erreku-wa mamurukwu-wa,” ni-yama. “Nara ambudiduma umba warenja likaja wurrukwalu-wa warnumamalya nuw-ambilya-murruwa enena-manja angalya. Ki-likaja maruma-langwiya mamurukwa akwa ngawa miyukwayuwa-langwiya mamurukwa. Biya k-aburangkina ningkakina warningerribirra warnumamalya, wurribina warninga-lyingmalyingma akwa ngawa wurrirrengmurrengmurnirna akwa ngawa wurribina wurrimbinimba warnumamalya. Kemberra ka-wilyakina wurramukwiyadakina warnumamalya yangkwurrangwa nganyangwu-wa angalya kajungwa kuw-alyubarini-yada enena aninga,” ni-yama nakina nubungkawa nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da-da. ²² Eneja ni-likena arakba-da.

Biya wurramukwiyadakina warnumamalya n-aburangkama nakina. Biya wurrukwala nen-akburrangarnuma nakina akwa nenu-wilyakama arakba ena-langwu-wa nubungkawa-da. Biya ni-yama ena-langwu-wa nubungkawa, “Ningarra-wilyakama wurrumurdakenena warnumamalya yangkwurrangwa akena aruma ngawa enena angalya-da,” ni-yama nakina.

²³ Eneja kemberra nubungkawa ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja mamurdakangaba-wa mamurukwa nara-murruwa alikira,” ni-yama. “K-aburangkina ningkakina yakwujina warningerribirra warnumamalya. Biya k-akburrangina-manja wurrakina ka-wilyakina yangkwurrangwa, kajungwa ena alikira nganyangwa ka-lyangburrukuni-yada warnumamalya. Ka-warena-manja wurrakina, kemberra ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa, ‘Yiki-likajama enena-wiya,’ ki-yamina, ‘mena nubungkawa nganyangwa nginu-makamubaba nakina ngayuwa-manja yiki-likaji-yada karninggerribirra karnumamalya aningi-yada,’ ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa.

²⁴ “Amandangwa ningi-yaminama, wurrumurdakibina warnumamalya ka-likeni-yada warningadinuba-wiya nganyangwu-wa angalya nara arakba wurrakina alyubaruma ena aninga nganyangwa,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da. Ena-bu ngawa-da.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus nibinu-wa nenumamalya-da.

Akin-aburrakiyuwarna-mulangwa angwurra Jesus-manja

²⁵ Bi...ya narruma-yuwarnuma ngawa mibina mamurukwa numu-dirrirnduma makina Jirujalemu-wa nakina Jesus akwa wurribina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja wurrilyimberkkwilyumide-ka warnumamalya namurndaki-likenuma makinamanja ngawa mamurukwa aburrajukwaba wurrakina.

Kembirra na-likenu-manja wurrakina lukwakwa nakine-ka Jesus nu-ngwanja akwa ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina amurndakenena ayakwa wurrumurdakakinu-wa wurruwurrakwilyumida warnumamalya. ²⁶ Ni-yama nakina, "Kirruwilyaba karnumamalya yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja angwurra nungwenungwa iya dirndenungwa iya dadingiyenungwa iya wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa, akwa ngawa narrkuwena-murriya iya darrkuwena-murriya umba yiku-warrngkilyelyingmina-manja ngayuwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja kirrakina. Yiki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja umba yiku-warrngkilyelyingmajungwunama kirrakina-da. ²⁷ Akwa ki-lyelyingmajungwuna-manja ningkakina akwa ku-warena-manja ningkeniki-jungwa ngayuwa-langwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja ningkakina-da," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

²⁸ Biya ngarningka ni-yama nakina aburruwa-wa, "Yiki-ngayindena-manja kirrakina karniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra yikuma-war-dikinama ambaka-langwa mangma nungkwurra-langwa," ni-yama Jesus. "W-engkirrikiya-langwa. Ka-makinama ngayuwa ambilyuma eyukwujiya-kiya alawudawarra, awilyaba alikira-langwa umba awilyaba awinyamba-langwa," ni-yama Jesus.

Nuwilyaba nenungkwarba kini-ngayindena-manja kini-likirakina-manja nakina alikira alingajirrirra, kembirra adinuba-wiya nara-wiya aburradaduma nakina warka kinumawar-dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Kinu-murnduwarnama angwarnda ena-langwa, aruma-murrikba akina, kajungwa arngkawura-murri-yada ngawa kini-ngekburakini-yada akina alikira. ²⁹ Nara-manja a-murnduwama nakina angwarnda ena-langwa adinuba-wiya, kinum-akumurnama jimenda yimbukwa dukwa-da umba nara akwala-da. Kema nara a-likirakuma akina alikira ambaka nakina-da.

Kembirra aburraja wurrukwa warnumamalya keni-rinjarrkinama enuwa-wa. ³⁰ "Wayi!" ke-yaminama wurrakina. "Naka nenungkwarba n-aburradadanguma warka ena-langwa, akena nara nakina kini-jerrukwa-na! Ekuwarra yimbukwa wulkwa nilikirakama, akena nara ambaka kini-jerrukwa akina-da," ke-yaminama wurrakina-da. Ena ngawa.

³¹ Umba nuwilyaba eneja nubungkawa keni-ngayindena-manja nakina nenikuwardi-yada ningku-wa nubungkawa, enejukwaba kinuma-war-dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Akwa kenu-murnduwarnama nakina ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba nara-wiya a-likama awinyambu-wa. Dukwa wurrilyimberkkwilyumide-ka 10,000 warnungkwarba wurrawinyamba ena-langwa, umba eneja nuwilyaba-langwa nubungkawa wurrilyimberkkwilyumide-ka angwurra dukwa nakina wurrawinyamba 20,000 warnungkwarba-da. ³² Kembirra nara eneja nakina ambudiduma umba keni-larrkajama warenja-bawiya wurrukwala warnungkwarba ningku-wa nubungkawa kin-ambilya-murruwa awilyikerra nakina ambaka. Aburraja ka-likajama akwa ke-yaminama, "Amiyambena ningki-ngayindenama nungkuwa?" ke-yaminama enuwa-wa. "Umba yirraja yiki-yamarrkinama yirruwa yarnumamalya nari-yada awinyamba?" ke-yaminama wurrakina kenuminu-wilyakinama ayakwa aburra-langwa-langwa nubungkawa ningku-wa nubungkawa wurrakina-da. Ena ngawa-da.

³³ Biya kembirra nenu-makama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya, "Kembirra wunalakina-kiya wuburra wunenungkwarba-kiya yiki-yaminama kirrakina nungkwurrajukwaba. Ningkakina ningkuwilyaba yiki-ngayindena-manja ningkeniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina a-waruma ningkeniki-lalikalangwa eningerribirra amurdakijika nungkwa-langwa umba kuma-war-dikinama mangma nungkwa-langwa," ni-yama Jesus nakina-da.

Ngarri-yamina-mulangwa ngakwuruwa wuburra dilingena dibina dungwurrkwarda

³⁴ Biya kembirra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, "Karningme-ka karna dilingena. Dadingabe-ka dakina. Akena kingu-milyingkambumadina-manja dakina dilingena, aki-yamarrkinama ngarna kembirra kajungwa aking-eningabakini-yada dakina? Nare-ka-da. Nara ngarna eningabakama dakina dilingena dadingungwurrkwarda-mababa dakina, ³⁵ umba akinga-wurrenama dakina ngarna-da. Nara ngarna akumama dakina ajiringka-manja, mena nara-baba eningabakama dakina akina ajiringka. Akwa nara ngarningka a-ngwunyrirkwajuma bulukwa-langwa-manja yimi, mena nara-baba

eningabakama dakina dilingena amarda-murriya. Nare-ka-da, duwurrariya-baba ngawa dakina dilingena-da.

“Kembirra w-engkirraja angwurra amurndakakinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa. Yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadjuma mungarrkuwarra-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa, umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambaka-langwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurriylimberkwulyumida-da.

15

Na-lyumadu-mulangwa jiba

¹ Bi...ya aburraja wurrababurne-ka warnumamalya narrumurndaki-ngayindanguma warnik-engkirriki-yada ayakwa wurrakina Jesus-langwa. Umba wurriylimberkuwarra warnumamalya narraminu-war-danguma warka WarningiRawuma-langwa wurububungkawa wurrumurndakakina. Akwa narraminu-manguma angwarnda wurrukwala-langwa WarningiJudiya warnumamalya kajungwa warniku-kwi-yada akina aburra-langwu-wa wurububungkawa. Biya nuw-akwudangwukajungwunuma Jesus-uwa wurrakina aburruwa wurrukwala ngarningka warnumamalya wurruwurrariya aburrajukwaba.

² Akena aburraja WurruBarija warnumamalya akwa wurribina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma na-ngwurrkiyengbeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Jesus-eka nakina nara a-larrkama wurruwurrariya warnumamalya engkuwa, umba nen-ardijinama wurrakina enuwa-wa akwa n-alyubarinama aninga aburruwamanja-da,” ne-yama wurrakina.

³ Kembirra aminakina-langwa eneja Jesus nenu-makama abiyakarbiya alawudawarra wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

⁴ Nuwilyaba nenungkarba n-akwurrajuwama nakina ababurna jiba arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa ena-langwa. Umba awilyaba na-lyumaduma akina. Kembirra kini-yamarrkinama nakina? Ngayuwe-ka kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa. Kini-lalikinama amurndakibina akwala jiba ena-langwa amarda-manja umba kini-likajama nakina kin-aburangkinama ebinu-wa awilyaba jiba na-lyumadu-murruwa ena-langwa-da.

Nakina ngawu...wa kin-aburangkinamu...wa, yanda-langwa kin-akburrangina-manja ebina na-lyumadu-murrada. ⁵ Biya kin-akburranga-manja akina, kinu-menama akwa kin-akumurnama ena-langwa-manja amurn-da. Niyekirrerre-ka arakba kembirra kinu-werrikilyelyingmajungwunama-da. ⁶ Kembirra kini-lawurradinama nakina angalyu-wa kini-ngabukwunama akina ena-langwa-manja amurn-da-da. Biya kenu-murndukwajinama warnumamalya ena-langwa akwa kini-yaminama aburruwawa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa arakba ngakwurruwa, mena ning-akburranga-mubaba arakba nganyangwa ebina na-lyumadu-murrada jiba,” kini-yaminama nakina-da, kenu-makinama ena-langwa-manja warnumamalya-da. Ena ngawa.

⁷ Jiba kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya, kinu-wurrena-mulangwa nuwilyaba nenumamalya awurruwurrariya amurndakibina n-arriyakajungwunu-mulangwa nakina. Umba kwuja! Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina wurrumurndakibina-langwa 99 warnumamalya ke-yamina-mulangwa eninginingaba wurrakina. Umba ke-yekirrerridinama angwurra wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa umba kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Na-lyumadu-mulangwa embirrkaluwa angwarnda

⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus, “W-engkirraja enenu-wa ngarningka alawudawarra,” ni-yama.

Duwilyaba dakina didarringka ying-akwurrajuwama ememberrkwa angwarnda eningilyamarmba ngala-langwa. Umba nuw-embirrkilyumaduma awilyaba akina. Kingiyamarrkinama kembirra dakina didarringka? Kingi-aburangkinama dakina angwurra ebina ngala-langwu-wa eyukwujiya angwarnda nuw-embirrkilyumadu-murruwa. Akwa king-abarrakajinama bajananga akwa kingi-yangbarrkinama ngala-langwa-manja alikira ambaka-langwa.

King-abuburangkinama ngawu...wa, yanda-langwa king-embirrkakburrangina-manja ebina nuw-embirrkilyumadu-murrada. ⁹ Kembirra king-akburranga-manja akina karringawurra-murndukwajinama dakina ngala-langwa warnumamalya. Kingiyaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa aduwaba,” kingiyaminama, “mena ngayuwa ning-akburranga-mubaba ebina angwarnda nganyangwa nuw-embirrkilyumadu-murrada,” kingiyaminama dakina didarringka, karringa-makinama ngala-langwu-wa warnumamalya-da. Ena ngawa.

¹⁰ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Wuburra laka dibina didarringka kingi-yekirrerridinama, kembirra aburrukawaba Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina-da. Ke-yekirrerridinama wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa wurrakina akwa kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus.

Ni-lyumadu-mulangwa nenungkwarba

¹¹ Biya enena ngarningka alawudawarra nenu-makama Jesus aburruwa-wa.

Nuwilyaba nakina nenungkwarba akwa wunambilyuma warnikwabulena-kiya nabuk-ambilyuma yakwujina awilyaba-manja angalya wurrukakalakina. ¹² Biya neningarija-langwa-dangwa nenikuwenikba ni-yama nungwenikba-wa, “Ngangwa,” ni-yama, “wu-murnduwarna arakba akwa wi-yebijebakina amurndakijika iya ajiringka nungkwa-langwa aduwaba kajungwa ku-meni-yada ekuwarra ngaya nganyangwa,” ni-yama. Eneja kembirra nungwenikba nu-murnduwarna nakina amurndakibina amurndakijika iya ajiringka. Nenuminilirrak-eyebijebakama arakba wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya, ekuwarra nawenikba-langwa umba ekuwarra nenikumarnjenikba-langwa.

¹³ Eneja kembirra arngkidarrba-langwiya nakina nijira-dangwa nenu-kwa ebina ajiringka ena-langwa wurrukwalu-wa warnumamalya umba nu-manga angwarnda aburruwa-langwa akina-murrada. Akwa kembirra ni-likena eminingku-wa angalya nakina-da. Biya ni-likena arakba, nu-wilyakama ena-langwa amurndakijika iya angwarnda-da. Juju...j engku-we-ka ni-likenuma nakina.

N-alilikenu...wa, yanda-langwa ni-yar•da eminingka-manja angalya arakba aminababurna-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina n-ambilyuma nakina akena nara amurndamurndirra ambaka kinu-wilyaka ebina angwarnda, nara kin-engkirrikena nakina ambaka-murri-yada umba nu-wurrawaja ngawa warenja-bawiya akina-da. Nijerrukwama angkwilyumida-langwa ngawa nakina-da. ¹⁴ Nara ebina ajijira-mulangwa kinu-wilyaka ena-langwa-manja ayarrka, nu-mangbijerriduma nakina ngawa arakba-da. N-eningalyingmalyingmadume-ka nakina-da.

Umba akina-manja ngawa angalya na-warrngkijerridinuma ngalaja aninga akina. Kembirra nakine-ka nenungkwarba nu-mureyanguma akwa ni-ngayindanguma kin-alyubarinuma aninga. ¹⁵ Biya arakba ni-likena nakina nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba angalya, neni-yendabenuma warki-yada, akwa kembirra arakba nenuminu-war•danga nakina warka. Eneja nakina neni-larrka ena-langwu-wa bikibiki nenik-akwurrariya amurndakakina. ¹⁶ Umba ni-ngayindanguma nenik-alyubari-yada aninga bikibiki-langwa kajungwa neniki-ladikajungwi-yada nakina nenungkwarba, mena nara kenu-kwa warnumamalya aninga. Akine-ka bikibiki-langwa aninga na-jijanguma narru-wurrangu-mulangwa ebina amakwulya narr-alkuwayijuwa-mulangwa warnumamalya amamuwa-langwa aninga warnik-alyubara-langwa.

¹⁷ Biya kembirra arakba ni-yakuwerribika nakina akwa ni-lyangkiyama, “Wurruurndakibina warnungkwarba nenuminu-war•duwar•denama warka nungwarrka-langwa, nuw-alyubarinama arume-ka aninga aburra,” ni-yama. “Umba nganja ningena yelakwa murumureya ning-ambilyama. ¹⁸⁻¹⁹ Ngi-likajama arakba ngi-lawurradina nungwarrku-wa. Ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara kembirra arakba wurrukwala e-yengbijuma ningena nungkwa-langwa ningenukuwena, mena nara k-engkirrikena ngayuwa ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Umba yirra-ngayindenama ningkakina ki-yaminama ngayuwa-manja wuburra laka wurrukwala-manja ningki-yaminama aduwaba warnumamalya buminu-war•duwar•dena-murrumanja nungkwa-langwa warka. Nganjukwaba ku-war•denama wuburra wurruurndakenena warnikuminuwar•duwar•da buminu-war•denama, akena nara arakba ningenukuwena e-yamama ningena,’ ki-yaminame-ka ningena nungwarrku-wa-da,” ni-lyangkiyama nakina

ni-lyangkumakajungwunuma nenungkwarba. ²⁰ Biya kembirra nu-mirajanga nakina akwa ni-likena arakba ni-lawurradina nungwenikba-langwu-wa angalya-da.

N-alilikenu...wa. Akena awilyikerra-langwiya ngawa ni-likenu-wiya nakina ambaka nenungkwarba, eneja nungwenikba neni-rringka nubukwaya ni-lawurradinuma. Neni-rringka-manja nakina ni-lawurradinu-manja nenikuwenikba, n-errukwule-ka. Biya n-angkarra nakina nenu-kwurukwa, akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka nenikuwenikba-manja-da.

²¹ Kembirra ni-yama eneja nenikuwenikba nungwenikba-wa, “Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara k-engkirrikena Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Nara kembirra arakba nungkwa-langwa ningenikuwena ningena mena ninguwurrariya-baba,” ni-yama.

²² Akena eneja nungwenikba nen-ardijuwa wurrumurndakibina warnumamalya nenuminu-war-duwar-danguma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Kwa warena, wurringa-lyilyiya dumbala dadingaba-langwa aken-awiyebaji-yada naka,” ni-yama. “Akwa wun-awiyebajiya eyukwujiya errumungkwa amamamuwa ena-langwa-manja amamamuwa ayarrka akwa wun-awiyebajina ngarningka ebina eningalika ena-langwa-manja alika. ²³ Akwa yiki-likaja yiku-mena ebina eyukwujiya bulukwa engmurra. Yiku-wardena akwa yik-aburdena akina. Kembirra ak-alyubarinama ababurna amadangkwa iya aninga ngak-wurruwa aki-yekirrerrikajungwunama, ²⁴ mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ningen-akburrangama arakba nibina ni-lyumadu-murrada-da,” ni-yama neni-yuwangkwa nakina. Biya nuw-alyubarina arakba aninga wurrakina-da.

²⁵ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba nenikuwenikba naruma-dangwa nu-war-danguma warka errekba-manja. Biya ni-lawurradinu-manja nakina angalyu-wa akwa n-akwudangwukajungwunu-manja alikira-wa, n-engkirrika nakina arakba akumalyumalyangka eningalukwanja na-malyangkeyinuma. ²⁶ Biya kembirra nen-ardija nuwilyaba nenikuminuwar-duwar-da nungwenikba-langwa akwa ni-yama, “Nemarrkinama wurrakina?” ni-yama nakina.

²⁷ Eneja nibina nenikuminuwar-duwar-da ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikumarnjena ni-yar-duma naka. Kembirra eneja nungwena yirrenu-makama yarniku-warda ebina eyukwujiya bulukwa engmurra, mena ni-lawurradinu-mubaba karninikuwena ngawa neningaba nakina-da,” ni-yama.

²⁸ Eneja kembirra naruma-dangwa nenikuwenikba nenak-ar-darra awinyamba. Nara kini-ngayindanga kin-awiyebena alikira-wa. Kembirra eneja nungwenikba ni-jadinga nakina alikira-langwa akwa ni-yama, “Nara errekba-manja ambilyuma umba kwa, awiyeba-langwa marrakba arrawu-wa,” ni-yama.

²⁹ Akena eneja ni-yama nungwenikba-wa, “Kwuja, ngayuwa yirraminu-war-danguma warka nungkwa-langwa,” ni-yama. “Mababurne-ka mamarika iya yinungkwura ningu-war-danguma, ningu-war-duwar-denama aduwaba ngawa ningena-da, wurrumurndakenena wuburra warnumamalya buminu-war-denama aburrajukwaba nungkwa-langwa. Nara yibamini-yarrkuwurranga ebina yi-maka-mulangwa ayakwa nungkuwa, akena nara kembirra yiku-kwa awilyuwilyaba nenukwuda ngayuwa-wa-da kajungwa yarnik-alyubari-yada nganyangwa warnumamalya-da. ³⁰ Akena naka eneja nenikuwena nungkwa-langwa ni-jerrukwama ebina angwarnda nungkwa-langwa wurruwurrariya-manja wurridarringka. Umba ni-lawurradinu-manja naka nungkwa-langwa nenikuwena angalyu-wa, kembirra nungkwaja ningkarra-makama ningkakina nungkwa-langwa-manja warnikuminuwar-duwar-da, kembirra narru-wardanguma engmurra eyukwujiya bulukwa ena-langwi-yada wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikuwenikba nungwenikba-wa.

³¹ Eneja kembirra nungwenikba ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa, ngeniyerriya,” ni-yama, “ningkene-ka ningk-ambambilyuma yelakwa ngayuwa-manja, akwa amurn-dakenena amurndakijika-murriya nganyangwa nungkwa-langwe-ka ababurna-langwa ena. ³² Umba ena yirr-alyubarinama yarna aninga yirri-yekirrerrikajungwunama yarna. Eningabe-ka ena mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ni-lyumadu-murrada, akena ningen-akburrangama ngayuwa,” ni-yama neni-yuwangkwa, nenu-makama nenikuwenikba-wa-da. Akwa ena ngawa-da.

Enena abiyakarbiya alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

16

Numilyenjirra-langwa mangma nenikuminuwar•duwar•da

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa enena alawudawarra nuwilyaba-langwa nenikuminuwar•duwar•da.

Nuwilyaba n-ambilyumurra nenikuminuwar•duwar•da nakina. Umba eneja ena-langwa nubungkawa numinababurne-ka alikira iya amurndakijika akwa angwarnda nakina. Nakine-ka kembirra nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa numurndak-akukwurrājuwama ababurna-langwa eningerribirra ena-langwa-langwa nubungkawa.

Bi...ya aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma nakinu-wa nubungkawa akwa ne-yamama, "Nakine-ka nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa nibina n-akwurrainama ababurna-langwa amurndakijika nungkwa-langwa nuwurrariye-ka nenumamalya nakina," ne-yama. "Ni-jerrukwuname-ka eningerribirra nungkwa-langwa nakina. Ku-mangbijerridinama kembirra adinuba ningkakina," ne-yama wurrakina nenu-maka nakina-manja nubungkawa-da.

² Eneja kembirra nubungkawa nen-ardijuwa nibinu-wa arakba nenikuminuwar•duwar•da. Nakine-ka ni-likena kembirra enuwa-wa. Umba ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, "Amiyambena ena ayakwa bu-makama warnumamalya nungkuwa-langwa?" ni-yama. "Yirra-ngayindenama nungkuwa ku-murnduwarnama aduwaba ababurna-langwa angwarnda nganyangwa. Akwa yikumin-arrikarrenama jurra-manja akina ababurna-langwa akwa yiku-kwunama akina jurra ngayuwa-wa, mena nara-baba arakba aminu-war•duma ningkena warka nganyangwa yelakwa," ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa.

³ Umba eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-lyangkumakajungwunuma arakba. "Karukwal" ni-yama. "Ki-yamarrkiname-ka ningena aduwaba? Nubungkawa nganyangwa nu-warenama ngayuwa. Nara kembirra arakba aminu-war•duma ningena warka ena-langwa-da. Ningeningarrubuda-me-ka ningena ningenuku-mungkada-langwa edirra-da. Akwa nara e-yukwamajuma erribirra angwarnda iya aninga warningerribirru-wa warnumamalya, ki-yeliyena-mubaba kembirra ningena ngayuwa akina-langwa-da.

⁴ Wa! Ningeningma kembirra arakba ningenuki-yama-langwa ngayuwa kajungwa nariyada a-waruma wurrukwala warnumamalya ngayuwa-da. Kembirra ki-jadena-manja ngayuwa nubungkawa-langwa-langwa alikira, aburraja kab-awiyebajinama ambakamurra ngayuwa wurrakina warnumamalya aburra-langwu-wa alikira-da," ni-yama ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenikuminuwar•duwar•da-da.

⁵ Biya nen-ardijuwama nakina kembirra wurrumurndakibina warnumamalya warniku-kwi-yada angwarnda iya aninga ena-langwu-wa nubungkawa. Wurruwilyuwilyaba-wiya nen-ardijuwama nakina enuwa-wa wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Biya ni-yama nakina nuwilyabu-wa, "Ambarrngarna aninga ningkeniku-kwi-yada ningkena nubungkawa nganyangwa?" ni-yama.

⁶ Eneja ni-yama, "Kinu-kwuname-ka ningena arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa budila enuwa-wa aliba-langwa amalyirra," ni-yama.

Kembirra eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, "A•a! Wu-miya ena jurra nungkwa-langwa. Ambarriya akwa wu-warrukwajiya ena ekirra. Nara arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa umba arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa k-arrikarrenama ningkakina yelakwa-da. Biya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa kinu-kwunama budila enuwa-wa kembirra-da," ni-yama nakina.

⁷ Umba ningka-langwa nenungkarba ni-likenuma enamba-langwa enuwa-wa. Kembirra ni-yama eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da, "Umba nungkwaja, ambarngarna ningkena aninga ningkeniku-kwi-yada nubungkawa nganyangwa?" ni-yama.

Eneja ni-yama, "Kinu-kwuname-ka ningena 1,000 beka amadidira-murra amaninga nungkwa-langwu-wa nubungkawa," ni-yama.

Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama, "A•a! Wu-miya ena jurra nungkwa-langwa. Nara 1,000 umba 800 k-arrikarrenama ningkakina," ni-yama nakina-da.

⁸ Bi...ya n-engkirrika arakba eneja nubungkawa ayakwa nakina-langwa nikalya nenikuminuwar•duwar•da ni-yama-mulangwa nakina. Biya ni-yama, "Nakakirume-ka nakina nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Milyenjirre-ka mangma ena-langwa," ni-yama nakina nubungkawa. Ena-bu ngawa-da.

Biya kembirra Jesus nenu-makama ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama nakina, "Akine-ka ni-yengbinuma nakina nubungkawa ayakwa, mena warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murruurra

wulkwa amurndakijika-murriya-manja na-likaja-mubaba milyenjiirra-murra mangma wurrakina. Warningme-ka wurrakina *warniku-wulda-langwa *warniku-ngwur-da-langwa enena-manja angalya. Warningme-ka warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja aburrajukwaba amurndakijika-manja umba nara akwala. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murrumurra Neningikarrawara-langwa-manja alarradada na-lyangmurukweyina aburrajukwaba wurrakina enena-manja angalya akwa ngawa ngarningka amurndakibina-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngalajukwaba-da. Kembirra enena-manja angalya narruma-wilyakinama wurrakina mangma meningilyenjiirra-ma amurndakijika-langwa. Warningbala warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja amurndakijika-murriya-manja wurrakina umba nara akwala-manja," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Kembirra ngarra-makinama ena ayakwa nungkwurruwa-manja," ni-yama. "Nungkwurraja yika-mamurikajinama kirrakina wurrukwalamanja warnumamalya. Yika-kwunama aninga iya amurndakijika akwa angwarnda. Ambaka-murra kembirra yiki-jungwuna-manja kirrakina, nara arakba a-ngayinduma amukwiyadakina kirrakina amurndakijika-murriya. Akini-yada ngawa eneja Neningikarrawara nakina yikenu-wilyakinama kirrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya ni-yama nakina Jesus ngarningka aburruwa-wa, "Kirruwilyaba karnumamalya yikinumin-akwurrarina-manja amurndamurndirra kirrakina eyukwujiya angwarnda ningka-langwa nenumamalya akena nara-manja amini-jerrukwama akina, kembirra ambaka-murra eneja yikenu-werrungwur-denama nungkwurruwa-manja akwa nungkwurraja yikinumin-akwurrarina-manja kirrakina ena-langwa adirrunwarna angwarnda-da. Akena kirrikalya-manja kirruwilyaba karnumamalya, nara-manja akwurrarjuma eyukwujiya angwarnda ebina ambaka-langwa umba yikinumini-jerrukwuna-manja akina, kembirra nara nakina a-werrungwur-duma nungkwurruwa-manja akwa nara kirrakina amin-akwurrarjuma aruma angwarnda ena-langwa-da. ¹¹ Nara-manja nungkuwa akwurrarjuma ningkakina angwarnda iya amurndakijika ningkumurndamurndirra enena-manja angalya, amiyambena kembirra Neningikarrawara-langwa kinumin-akwurrarina-manja ningkakina? Nara-da. Nare-ka a-kwama Neningikarrawara eningerribirra ena-langwa nungkuwa-manja ningkenik-akwurrarjaya ena-langwa akina-da. ¹² Amurndakenene-ka amurndakijika iya angwarnda nara nungkuwa-langwa akina. Umba eneja Neningikarrawara nginukwunama ena-langwa angwarnda iya amurndakijika-murriya eningaduwaya nungkuwamanja. Kembirra nara-manja akwurrarjuma ningkakina amurndakakina eningaduwaya enena-manja angalya, ki-yamarrkinama ningkakina ambaka-murra? Eneja yenukwunama ningkakina Neningikarrawara eningaba ebina ena-langwa eningangkawura ena-langwa-manja angalya abalkaya-na? Nare-ka nakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹³ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, "Neningerribirra nenikuminuwar-duwar-da nare-ka nakina aminu-war-duma warka wunalekbina-kiya-langwa wunubungkawa-kiya-langwa wunambilyuma. Dukwa kini-lyelyingminama nuwilyabamanja nubungkawa, kinu-werrikambilyama enuwa-manja, umba dukwa kenuwirrikbinama nakina ningka-manja akwa nara kembirra akwurrarjuma angwurra nakina-manja-da. Akine-ka ngarra-makama mena-baba ka-bungkawadina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja, kembirra Neningikarrawara nara a-bungkawaduma nakina nungkwurruwa-manja-da," ni-yama Jesus nenu-maka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa abiyakarbiya akwala ayakwa

¹⁴ Aburraja wurrukwalamanja Wurrubarja warnumamalya aburrajukwaba nuwengkirrikenuma amurndakibina ayakwa Jesus-langwa. Kembirra nenu-marngkajuwama enuwa-wa mena na-lyelyingminu-mubaba angwurra angwarnda.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, "Kirrakina-bina kirra-ngayindenama warnumamalya ke-yamina-mulangwa-da, 'Karningabe-ka KirruBarja kirrakina karnumamalya, kirruwerrikidirrbure-ka kirrakina-da.' Akina kirri-ngayindenama akena eneja Neningikarrawara neningma nakina mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Neningma angwurra nungkwurruwa-manja karnumamalya. Nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina wuburra kirrukwalamanja karnumamalya kirri-lyanguwerribikajungwunama kirrakina-da. Yiki-yamina-manja karnumamalya,

'Eningaba akina,' dukwa Neningikarrawara kini-yaminama arrkala, 'Awurrariya akina,' kini-yaminama dukwa nakina-da," ni-yama Jesus nenu-maka Wurrubarija-manja-da.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, "Arakburakba-kiya-wiya wurribina warnikakakirumaka warnumamalya narr-akakirumakama Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma narra-makama wurrukwalamanja warnumamalya. Akwa narr-akakirumakama ngarningka Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa amurndakibina Wurruburabuda narra-maka-mulangwa wurrakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakakina-langwiya-bina ayakwa narr-akakirumakama wurrakina warnikakakirumaka wurrukwalamanja warnumamalya wurriyirrbiyirra ngawa-da.

"Bi...ya aburraja warningaduwaba warnumamalya kembirra nuw-engkingkirrikenuma aburrajukwaba aduwaba amurndakakinu-wa-bina ngawa ayakwa wurrakina. Eneja kembirra Janjana Neningingekingambaja ni-yar-duma arakba enena-manja angalya. Kembirra ni-yar-dangu-mulangwa nakina Janjana, ngayamba-langwa ningarrawilyakajuwama warnumamalya-manja eningaba ayakwa kinu-bungkawadinamulangwa Neningikarrawara nakina. Kembirra aduwaba aburraja wurrababurnalangwe-ka warnumamalya neni-ngayindenama angwurra wurrakina kinu-bungkawadinamulangwa Neningikarrawara nakina aburruwamanja. ¹⁷ Nungkwurraja kirri-yaminama karna karnumamalya, 'Nare-ka a-jerriduma amurndakakina angalya abalkaya akwa amurndakenena angalya arrawa ngalajukwaba,' kirri-yaminama. Umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngalajukwaba nare-ka a-jerriduma akina. Akena ngarra-makinama nganja ngayuwa, amurndakibina angalya abalkaya iya amurndakenena angalya arrawa dukwa ka-jerridinama akina umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nare-ka a-jerriduma akina. Nara ngawa awilyuwilyaba a-jerriduma akina-da.

¹⁸ "Arakburakba-kiya-wiya nenu-kwa-manja eneja Neningikarrawara enena ena-langwa ayakwa eningarumuruma nakina-manja Mawijija, ni-yamama nakina Neningikarrawara,

'Nuwilyaba nenungkarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, umba kininga-mena-manja dingka-manja didarringka, kembirra wunalakina-kiya ngawa keni-rndirndirkeyinama arakba. Akwa ngarningka nuwilyaba nenungkarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, akwa kembirra eneja ningka-dangwa nenungkarba kininga-mena-manja dakina, kembirra nakine-ka nenungkarba akwa ngawa dakina didarringka aburnajukwaba keni-rndirndirkeyinama arakba wunalakina-da.'

ni-yamama Neningikarrawara," ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja Wurrubarija warnungkarba-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika nenumamalya akwa Lajirida-langwa

¹⁹ Biya kembirra arakba nenu-makama enena alawudawarra nakina Jesus wurrumurndakakina-manja Wurrubarija warnumamalya.

Nuwilyaba naruma nenumamalya n-ambilyuma nakina awilyaba-manja angalya. Numinababurne-ka nakina amurndakijika iya angwarnda akwa aninga-murriya. Akwa n-awiyuwiyebenuma dumbala dukukwilyubena dibina nu-beyindanguma duminaruma angwarnda. Akwa n-alyelyubarinuma aninga eninginingaba-wiya mababurna-langwa mamawura iya marringa nakina-da.

²⁰ Eneja nuwilyaba nenungkarba n-ambilyuma nakina yakwujina enejukwaba ebina-manja ngawa angalya. Neningikirra nakina Lajirida. Nakine-ka nenungkarba neningalingmalingme-ka. Awurrukwalumide-ka amarmarra n-arrireyinuma ena-langwa-manja nenumadangkwa. Aburraja wurrukwalamanja warnumamalya ena-langwa neni-lyilyanguma nakina nibina-langwu-wa naruma nenumamalya alikira. Neni-lyilyanguma wurrakina akwa neni-lalikama nen-angmakwulalijuwama nakina akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. ²¹ N-alyubarinu-manja nibina naruma nenumamalya ebina aninga, kembirra ngalaja eyukwayuwa aninga n-alyubarinumulangwa nakina ne-ngkilarreyinuma akina ajiringka-wa. Eneja nakina Lajirida ni-ngayindanguma ebina aninga ne-ngkilarreyinu-mulangwa nenik-alyubari-yada akina. Aburraja wurruwarda na-likenuma enuwa-wa akwa narri-ngbijuwama amarmarra amurndakibina ena-langwa-da.

²² Bi...ya kembirra nakine-ka neningalingmalingma nenungkarba ni-jungwa arakba. Umba aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neni-ngkajika wurrakina nibina ni-jungwuma, akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya n-ambilyu-murruwa Aburiyama, kajungwa kin-ambilyi-yada ngawa enuwa-manja yakwujina akwudangwa.

Bi...ya kembirra eneja nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika iya aninga ni-jungwa enejukwaba nakina. Aburraja neni-rungkwaba nenumadangkwa ajiringka-manja arakba-da. ²³ Umba ni-likena arakba kembirra awurrariya-wa angalya warninikijungwa-langwu-wa nakina. Akena akina-manja ngawa angalya warninikijungwa-langwa-manja, n-arrkwujeyinuma nakina nenumamalya, ni-lyandinume-ka angwurra nakina-da. Biya nu-ngwundikadinga akwa nenilraki-rringka wunalakina Aburiyama akwa Lajirida. Umba awilyikerra ngawa angalya aburnaja wunalakina nen-ambilyumurra-da.

²⁴ Eneja kembirra n-ardanga nakina nenumamalya Aburiyamu-wa. "Namira...wu!" ni-yama. "Errukwuliya-langwa nganja akwa ni-larrkiya-langwa Lajirida ngayuwa-wa yangkwurrangwa, kajungwa kin-akumi-yada ayarrka amamuwa ena-langwa akungwa-manja akwa kinu-murndadiki-yada alyelyikba nganyangwa. Marrakba! Karukwa! Ningilyandiname-ka ningena enena-manja angalya angwura-wiya," ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁵ Akena eneja ni-yama Aburiyama, "Engkirrikiya, namira," ni-yama. "Ningk-ambilyu-wiya ningkeniba nungkuwa ningkakina, ningku-wilyakama ababurna amurndakijika iya aninga. Eneja naka Lajirida nara ebina amurndakijika iya aninga kinu-wilyaka enuwa-manja, neningalymingma neningangkawura n-ambilyuma nakina. Umba aduwaba kembirra niyekirrerra arakba naka yelakwa, umba nungkwaja ningkakina yakwujina ningk-arrkwujeyinama ngawa, ningki-lyandinama ningkeningangkawura. ²⁶ Umba ngarningka ngalaja akina laka edirra angwujirira angwurn-dikirra nuw-ambilyama wilyarra, kajungwa wurribina karri-ngayindena-manja warniki-lika-langwa yadada nungkuwa-wa nari-yada wurrakina a-likama-da. Akwa nara warningerribirra yadikina ningk-ambilya-mulangwa ningkakina a-kuwabijanguma yangkwurrangwa yirruwa-wa-da," ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja kembirra ni-yama nibina nenumamalya, "Aburiyama, marrakba, namira, ni-larrkiya-langwa kembirra Lajirida nungwarrka-langwu-wa angalya," ni-yama. ²⁸ "Aburraja wurrakina yakwujina wurrumangbala nganyangwa narrkuwarrka-murriya nuw-ambilyama. Eni-likaja nakina abunu-makina abunu-madumurrukwuna, kajungwa nari-yada a-likama wurrakina enenu-wa awurrariya angalya akwulyandilyandu-wa, wuburra laka ngayuwa ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya," ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁹ Eneja Aburiyama ni-yama enuwa-wa, "Nungkwa-langwa narrkuwena-murriya narru-wilyakinama wurrumurndakakina akina ayakwa Mawijija-langwa akwa ngawa WurruBuburabuda-langwa," ni-yama. "Ab-engkirrikaja kembirra wurrakina amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa. Narra-madumurrukwa-mulangwa arakba, kembirra abarramin-engkirrikaja wurrakinu-wa akina ayakwa," ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

³⁰ Eneja kembirra nenumamalya ni-yama, "Nare-ka, namira," ni-yama nakina. "Kajungwuna-manja wurruwilyaba warnumamalya biya kembirra kuw-enibudina-manja wurrakina akwa ka-likaja-manja aburruwa-wa, kembirra kuw-engkirrikajame-ka amandangwa wurrakina akina ayakwa-da. Kembirra arakba wurrakina karru-wurrenema awurruwurrariya umba kuw-engkirrikajama arakba eninginingaba-wiya-da," ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Aburiyama, "Nara-manja wurrakina engkirrikuma Mawijija-langwu-wa ayakwa akwa WurruBuburabuda-langwu-wa, nara kembirra wurrakina engkirrikuma aduwaba wurrukwalu-wa warnumamalya. Kwuja! Kini-jungwuna-manja nuwilyaba nenumamalya biya kin-enibudina-manja nakina akwa kini-likaja-manja nakina yadada aburruwa-wa, kenu-madumurrukwuna-manja nakina wurrakina-manja, nare-ka wurrakina engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa," ni-yama Aburiyama nibinu-wa nenumamalya-da. Ena ngawa-da.

Enena alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnumamalya-da.

17

Aka-kwudirrkina-mulangwa warnumamalya awurruwurrariya-wa akwa akamini-yakuwabijeyina-mulangwa wurrukwalu warnumamalya

¹ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. "Wurrukwalu warnumamalya yikabu-kwudirrkiname-ka amandangwa nungkwurruwa-manja awurrariya-wa wurrakina," ni-yama Jesus aburruwa-wa. "Akena nara nungkwurraja karna a-ngwanjajuma wurrakina. Kembirra

yiki-yamina-manja akina awurrariya, ka-ngekburakajungwunama ngalaja awurrariya nungkwurra-langwa ambaka-murra. ² Umba yika-kwaddirrkina-manja wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa akwa ke-yamina-manja akina awurrariya, kembirra aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama awurrariya angwurra nungkwurra-langwa ambaka-murra. ³ Nungkwurraja kembirra yiki-rringakajungwunama angwurra kirrakina kajungwa nari-yada a-kwaddirrkama wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Kini-yamina-manja nenikumarnjena awurrariya nungkuwa-manja, kembirra nungkwamba-langwa kinu-makinama enuwa-wa ebina-langwa awurrariya ni-yama-mulangwa nakina nungkuwa-manja. Umba kin-engkirrikaja-manja nakina nenikumarnjena ayakwa nungkwa-langwa akwa kinuma-warrukwajina-manja mangma ena-langwa, kembirra arrkala kinumini-yakuwabijinama ningkakina-da. ⁴ Umba kini-yamina-manja ngawa nakina, kini-ngekbungeburakina-manja nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja neningangkawura, kembirra nungkwaja arrkala kinumini-yakuwabijinama ngawa ningkakina ningkeningangkawura-da. Dukwa arngkababurna kini-yaminjaminama nakina nungkuwa-wa, 'Marrakba, yimini-yakuwabijiya-langwa nganja akina.' Dukwa arngkumbabala arngkambilyuma kini-yaminama nakina akina ayakwa nungkuwa-wa muwilyaba-murra-manja ngawa mamawura. Kembirra nungkwamba-langwa kinumini-yakuwabijinama ningkakina amurndakibina ena-langwa awurruwurrariya, mama amangbala ambilyuma akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa ngarna Jesus-manja akwa akinuminu-war-dena-mulangwa warka ena-langwa

⁵ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba ne-yama wurrakina enuwa-wa, "Bungkawa, yirri-ngayindenama yarna yiku-werrikambilyama angwurra nungkuwa-manja," ne-yama wurrakina. "Yirru-mamurikajina yirraja kajungwa nari-yada a-minikalyikama nungkuwa, umba yiku-werrikambilyi-yada ngawa nungkuwa-manja yarningangkawura," ne-yama wurrakina.

⁶ Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka karna a-werrikambilyuma ngayuwa-manja-na!" ni-yama. "Ku-werrikambilya-manja ngawa ningkakina ngayuwa-manja, mame-ka ku-warrngkuwerrikambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja, ki-yengbinamurra kembirra enena ayakwa ningkakina. Ki-yaminama enenu-wa eka, 'Warumajungwa, umba jeyi, likaja angerriba makardu-wa. Biya kembirra yakwujina k-akumurna amukayerra nungkwa-langwa kuw-arjiyi-yada makarda-manja,' ki-yamina ningkakina-da. Umba ngalaja enena eka kakumin-engkirrikajame-ka ayakwa nungkwa-langwa akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina-da.

⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Awurmurra kirruwilyaba kar-numamalya yikini-larrkajama nungkwurra-langwa nenikuminuwar-duwar-da errekuwa warki-yada. Dukwa kinu-mungkadina nakina ajiringka-da, dukwa jiba-manja kin-akwurradinama-da. Biya kembirra larruwura kini-lawurradinama awurmurra nakina alikira-wa. Nara kembirra e-yamama kirrakina enuwa-wa, 'Kwa, warenja, ambarriya-langwa yelakwa ng-angkirna-wiya ngayuwa aninga nungkwa-langwa k-alyubarini-yada.' Nare-ka e-yamama nungkwurruwa enena ayakwa nungkwurra-langwu-wa nenikuminuwar-duwar-da kirrakina-da. ⁸ Nare-ka! Kirrubungkawa ena-langwa kirrakina. Kembirra yiki-yaminama kirrakina enuwa-wa, 'Yimini-dakina aninga nganyangwa. Kembirra k-awieyebenama ningkakina dadingaba-langwa dumbala akwa ku-wilyakinama ebina aninga ningki-daka-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kajungwa k-alyubarini-yada ngayuwa akina aninga, akwa ki-bekini-yada akubibeka. Kembirra arija-langwa nungkwamba-langwa ki-jenama aninga nungkwa-langwa-da,' yiki-yaminama nungkwurra-langwu-wa nenikuminuwar-duwar-da kirrakina-da.

⁹ "Nara ningkakina e-yangmarngkawajuma nungkwa-langwu-wa nenikuminuwar-duwar-da nginuminu-war-dangu-mulangwa nungkwa-langwa warka, nginumin-engkirrikeni-mulangwa ayakwa nungkwa-langwa ningkibina ningkubungkawa ena-langwa. Nare-ka-da! ¹⁰ Kembirra nungkwurrajukwaba kirrakina yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. 'Ngarningerrirre-ka yanda ngarna. Ngarnikuminuwar-duwar-da wulkwa ngarri-yaminama, akwa ngarningaruma-ma,' yiki-lyangkiyaminama kirrakina. Umba yiki-jerrukwuna-manja kirrakina ababurna-langwa ebina Neningikarrawara kirrenu-maka-mulangwa karniki-yama-langwa, kembirra yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. 'Mama akina, ngarru-war-danguma

ngakwurra-langwa warka, umba nara akwala,' yiki-lyangkiyaminama kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka warnungkwarba nakina-da.

Nen-eningabaka-mulangwa Jesus wurrumemberrkwa warnungkwarba

¹¹ Bi...ya na-likenuma ngawa wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa mibina-langwiya ngawa mamurukwa numu-likenu-mulangwa Jirujalemu-wa makina. Na-likenu-manja wurrakina, ngalaja akina angalya Keliliya ekalyarra-langwa nuw-ambilyuma, umba ngalaja Jameriya ekbuda-langwa nuw-ambilyuma akina. Nuw-alilikenu...wa. ¹² Biya ne-yar•danga arakba wurrakina angalya-manja aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina ngawa nara-wiya kuw-awiyebena akinu-wa angalya, aburraja wurrumemberrkwa warnungkwarba nenukwurukwa wurrakina Jesus-uwa arakba-da. Wurrakine-ka warnungkwarba nuw-alkilkayanguma ambaka awilyikerra, mena nuw-arrireyinuma awurrakwulumida amarmarra wurrakina-baba. ¹³ Biya nuw-ardanga Jesus-uwa. "Jesus...ayi!" ne-yama wurrakina. "Nungkawa...yi, errukwuliya-langwa yirraja...wu!" ne-yama wurrakina warnungkwarba, nuw-ardanguma engka-langwa Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja Jesus neni-rringka wurrakina, akwa n-ardanguma nakina engka-langwa aburruwa-wa akwa ni-yama, "Jeyi! Wurri-likaja kembirra arakba Neningikarrawara-langwu-wa alikira...wu, kajungwa yikabu-rringkini-yada yakwujina WurruMinida warnungkwarba...wu! Akwa yikabumini-rringkini-yada nungkwurra-langwa karnumakwulya...wu!" ni-yama nakina Jesus. Kembirra na-likena arakba aburraja wurrakina wurrumemberrkwa warnungkwarba angerriba Neningikarrawara-langwu-wa alikira. Biya na-likenu-manja ngawa mamurukwa-langwiya, na-mungkwur•dadinuma lukwakwa warnumakwulya wurrakina-da.

¹⁵⁻¹⁶ Umba kembirra nuwilyaba nenungkwarba ni-rringka-jungwa nakina n-eningabaduma arakba, akwa ni-lawurrada dirrbura Jesus-uwa. Niminingke-ka nenungkwarba, NeningiJameriya nakina. Biya ni-yangkarjiyajungwunuma nakina neni-yangmarngkawajuwama Neningikarrawaru-wa. "Neningabe-ka Nubungkawa Neningikarrawara!" ni-yama. Biya n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwurra nakina ajiringka-wa akwudangwa Jesus-langwa-manja alika, akwa ni-yama nakina Jesus-uwa, "Ngeniyerriya, yiminu-mungkwur•dangu-murrada nganyangwa ningenumakwulya!" ni-yama nakina-da.

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, "Wurumemberrkwa warnungkwarba ningarramungkwur•danguma warnumakwulya ngayuwa, akena wurrangamba wurrukwala wurrumangbala wurrabiyarbuwa? ¹⁸ Miyambena-burra naka nenungkwarba niminingka ni-lawurradinuma nuwilyaba-ma nakwukawura ngayuwa-wa akwa neni-yangmarngkawajuwama nakina yimbukwa Neningikarrawara?" ni-yama Jesus.

¹⁹ Biya ni-yama nakina Jesus nakinu-wa nenungkwarba, "Mirajanga!" ni-yama. "Jeyi! Likaja arakba. Nara yiku-minikalyika ayakwa nganyangwa, umba ningkeningmidinuma ngayuwa ka-mungkwur•dena-mulangwa warningerribirra-langwa warnumamalya. Kembirra akina-langwa ningk-eningabaduma arakba ningkakina-da," ni-yama Jesus nakinu-wa niminingka nenumamalya NeningiJameriya-wa-da.

Kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara

²⁰ Bi...ya aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkwarba neni-yendabena wurrakina Jesus-uwa. "Ngambi-yada-burra Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya?" ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus, "Kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara, nara kirrakina a-rringkama menba-murra kinu-bungkawadina-mulangwa nakina. ²¹ Akwa nara e-yamama amukwiyadakena ayakwa, 'Kwuja! Naka-bina!' akwa ngawa, 'Nangaba!' nare-ka e-yamama kirrakina. Ngarra-makinama ngayuwa ningena, Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina akini-yada ngawa yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ayakwa karnumamalya ena-langwa nungkwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda," ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba-da.

²² Biya kembirra ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Arngkingka-manja yiki-ngayindenama kirrakina karniki-rringki-yada ngayuwa ki-lawurradina-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwullarinuma enena-manja angalya. Yiki-ngayindenama karniki-rringki-yada ngayuwa aduwaya, wulkwa muwilyaba-ma ngawa mamawura, akena nara a-rringkama kirrakina ngayuwa-da.

²³ “Aburraja kirrabu-makinama wurrukwa warnumamalya, ‘Kwuja! Nangaba!’ umba aburraja wurrukwa, ‘Naka-da!’ Akena nungkwurraja nara engkirrikuma aburruwa-wa, e-yuwama aburruwa-manja. ²⁴ Nare-ka engkirrikuma aburruwa-wa, mena ki-lawurradina-manja ngayuwa, kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya kaburrringkinama ngayuwa-wa. Wuburra laka yibina yibilyibilya kini-ngarningmindenamanja yakina, kembirra yikini-rringkinamanja kirrakina kini-larrkabarrakajinama angalya yakina angerriba iya angerriba, yakine-ka wuburra ki-lawurradinama nganja ningena. Aburraja kembirra kaburrringkinama wurrababurna-langwa warnumamalya ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kaburrringkiname-ka aburra-langwa-murra menba wurrakina. ²⁵ Akena adinuba-wiya nganja ki-lyandinama ningena ngayuwa angwurra, ka-warena-mulangwa ngayuwa warna warnumamalya warningaduwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

²⁶⁻²⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Nawa, aburraja wurrakina warnumamalya namin-engkingkirrikajungwunuma ngawa warningkawura. Ne-yaminjamama na-jjanguma aninga, ne-bibekinema wurrakina akubibeka. Akwa ne-yakiyakeyina warnungkwarba iya wurridarringka, nuwambambilyuma ngawa. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa-da.

“Bi...ya eneja ni-jerrukwama ebina arakba warka nu-war-dangu-mulangwa nakina Nawa, numa-ngekburakba-mulangwa num-ar-dirrangumulangwa mibina mijiyanga memikirra arka. Kembirra n-awiyebenuma nakina akwa ena-langwa wurrukwa warnumamalya aburruwa. Kembirra ni-larrinuma ngalaja yibina yelyukwa. Umba nawurraki-jungweyinuma wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrakwulyumida. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma. Wulkwa eneja Nawa neniba n-ambilyuma nakina akwa ngawa ena-langwa warnumamalya. Kembirra akine-ka wuburra, ke-yaminama warnumamalya aburrajukwaba ki-lawurradina-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kamin-engkingkirrikajungwunama aburrajukwaba wurrakina ngawa-da.

²⁸ “Akwa ngarningka arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Lada, aburraja Warningjaduma warnumamalya namin-engkingkirrikajungwunuma warningangkawura wurrakina aburrajukwaba. Ne-yaminjamama na-jjanguma aninga akwa ngawa ne-bibekinema akubibeka. Namurndaku-beyindanguma akwa ngawa narri-lungkuwabijuwama amamarda aninga, akwa narri-ngekburakama alikira. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa wurrakinu...wa. ²⁹ Akena nilalika-nanina nakina Lada ebina angalya Jaduma, mibina-manja ngawa mamawura, eneja Neningikarrawara ni-larrkama angwura angubina-langwa ajiringka-wa. Ngalaja nawurraki-kalaridinuma akwa nawurraki-jungweyinuma wurrumurndakibineka Warningjaduma warnumamalya. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma wurrakina, umba yimbukwa Lada neniba n-ambilyuma nakina. ³⁰ Kembirra akineka wuburra, aburrajukwaba ke-yaminama warnumamalya, akini-yada ngawa kabilyerrikajungwuna-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Aburrajukwaba kamin-engkingkirrikajungwunama wurrakina ngawa-da.

³¹ “Akini-yade-ka ngawa, eneja kin-ambilya-manja nuwilyaba nenungkwarba ena-langwa-manja alikira karrawara ekbilyuwalya-manja, nara nakina a-dirrirnduma akwa awiyebuma arrawu-wa angkama amurndakijika ena-langwa. Umba enejukwaba ningka-langwa nenungkwarba kinu-war-dena-manja warka erreka-manja, nara nakina errikeruma akwa a-lawurradina angalyu-wa. ³² Nungkwurraja yik-eningmidinama karna yingi-yama-mulangwa ying-errikerinu-mulangwa dibina dadingiyenibka Lada-langwa. Kembirra yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa ngaluwa-wa kirrakina-da.

³³ “Umba eneja nuwilyaba nenungkwarba nibina kini-lyelyingmajungwunama kini-ngayindena-manja ababurna-langwa amurndakijika enena-manja angalya umba kinu-warena-manja Neningikarrawara, kembirra kini-jungwunama neningangkawura nakina-da. Umba nibine-ka eneja nenungkwarba nara-manja a-waruma nenikijungwangena-langwa umba ken-aburrakiyuwarna-manja ngayuwa-manja nakina, neniba kin-ambilyama neningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁴ Biya kembirra ngarningka ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makinama ningena ngayuwa,” ni-yama nakina, “akini-yada ngawa aburraja wurrambilyuma warnumamalya-kiya ka-mungkwula-manja marringa wurrakina muwilyabamurra-manja ngawa mamukumungkwulinga alyarrngwalyilya, kembirra aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalayinama wurrakina

wurruwilyaba-ma ngawa, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da. ³⁵⁻³⁶ Umba aburringaja wurringambilyuma wurringidarringka-kiya karringu-war-dena-manja warka wurringalakina akwa karringu-mamurikajeyina-manja karringi-rungkwulena-manja ebina amadidira, kembirra aburraja Neningikarrawa-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba ngawa wurridarringka, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Aburraja ne-yama wurrakina, “Bungkawa,” ne-yama, “nga-manja ke-yaminama akina?”

Eneja Jesus nenumini-lawurrakajuwa nakina enena ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ni-yama nakina, “Ka-murrkwulijeyina-manja warnumadangkwa warninikijungwa ajiringka-manja, kembirra yakwujina akina-manja ngawa angalya yikini-rringkinama yukwurririja-murriya kinuwurra-murndukwunama yakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

18

Dingaya-langwa akwa ngawa nubungkawa-langwa

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus enena alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kajungwa warningmi-yada ngawa wurrakina ka-buriyamina-mulangwa ngawa mababurna-langwa marringa akwa kembirra nari-yada a-werrikilyangmuriduma a-werrikungwanjuma wurrakina.

² Nuwilyaba nubungkawa n-ambilyuma nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunama nakina warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba, mena ena-langwa warka akina. Akena nara nakina kenumin-engkirikena Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa. ³⁻⁴ Ngalaja duwilyaba didarringka duminakina angalya yingi-likenuma enuwa-wa. Dingaya dakina. “Marrakba,” yingi-yama, “yi-mamurikajiyi-langwa nganja, mena nuwilyaba nenungkwarba nginumini-engekburaka-mubaba awurrariya nganyangwa. Kema ki-lyanguwerribikajungwunama nungkwaja ningkakina yinalakena-langwa yinenumamalya-kiya, akwa yikumini-yengbinama ayakwa nungkuwa nganyangwa enuwa-wa nuwarnkaryerra-baba nakina-da,” yingi-yama dakina.

Akena eneja nubungkawa nu-waranguma akwa n-ambudidina neningamiyerra nakina, akwa nara kininga-mamurikajuwa kembirra dakina dingaya. Umba ngalaja ying-alilikenuma ngawa diyirrbiyirba enuwa-wa. Yingi-yaminjamama dakina ngawa-da. Eneja nubungkawa nu-waranguma kembirra dakina ngawa.

Bi...ya arakba-langwa ni-lyangkiyama nakina kembirra, “Nara engkirrikuma ningena ngayuwa Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa akna, ⁵ daka-langwa dingaya ningu-warenama ning-erriburandiname-ka. Aminakina-langwa kema kinga-mamurikajinama ningena ngayuwa. Nara-manja a-lyanguwerribikajungwuma ningena ngala-langwa-langwa eningaba, ngalaja kembirra king-alilikajama ngawa dakina ngayuwa-wa diyirrbiyirba ngawa-da. Kembirra nganja k-erriburandinama ngayuwa angwurra-da,” ni-yama arakba nakina nubungkawa, ni-lyangkumakajungwunuma-da. Eneja ngawa-da.

⁶ Enene-ka alawudawarra Nubungkawa Jesus nenu-makama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikinama karna nakina-langwa nubungkawa ngarra-maka-mulangwa,” ni-yama. “Arakba-langwa kembirra eneja nanga-mamurikajuwama dakina-manja dingaya, mama nakina nuwurrariya. ⁷ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-engkingirrikajama ayakwa ena-langwa-langwa karnumamalya akwa kirren-akuwurrajinama nungkwurruwa-manja. Kembirra yik-ardirdena-manja kirrakina enuwa-wa meningilida iya alyarrngwalyilya, kin-engkirrikajama nakina akwa kini-lyanguwerribikajungwunama nungkwurra-langwa-langwa eningaba. Yikenumin-akwurrainama karnumamalya kirribina nu-wekbalyinuma nakina ena-langwi-yada karnumamalya kirrakina. Nara nakina ambudirrakajungwuma, ⁸ umba yikenu-mamurikajinama kirrumurndakakina warenja-bawiya-da. Amandangwa nganja ki-lawurradinama yangkwurrangwa ngayuwa, ningbina-murrada ningi-rukwlarrinuma enena-manja angalya. Dukwe-ka aburraja kuw-embirrarina warnumamalya ngayuwa-wa, akwa ka-werrikambilya ngawa ngayuwa-wa, dukwa nara-da,” ni-yama Nubungkawa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

NuBarija-langwa akwa nenikumurndumurndukwa-langwa angwarnda nenungkwarba

⁹ Enena ngarningka awilyaba alawudawarra Jesus-langwa. Nenu-makama nakina enena alawudawarra wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina nangkweningabakajungwunu-murruwa. Wurrakine-ka ne-yaminjamama wurrukwalu-wa warnumamalya, "Yirre-ka yarningaba-wiya yarna yarnumamalya umba nungkwurraja kirruwurrariya kirrakina-da," ne-yama wurrakina warnumamalya-da. Kembirra aminakina-langwa nenu-makama Jesus enena alawudawarra.

¹⁰ Wunambilyuma wunenungkarba-kiya nen-ambilyumurra Jirujalema-manja wunalakina. Nuwilyaba NuBarija nenumamalya nakina, umba nuwilyaba nenuminuwar-danguma warka WarningiRawuma-langwa wurububungkawa akwa nuwurra-murndukwama nakina angwarnda warnumamalya-langwa. Biya neni-likenuma wunalakina-kiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa yakwujina wunenikuburiyami-yada Neningikarrawaru-wa wunalakina.

¹¹ Nakine-ka NuBarija nenumamalya n-awiyeba akinu-wa angalya biya nu-kuwarjeyuma nakwukawura ngawa, nu-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya "Ningkeningikarrawara," ni-yama, "yirre-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa, mena nara-baba e-yamama ngayuwa wuburra wurrukwalu warnumamalya ne-yaminjaminama wurrakina aduwaba. Nuw-angmadame-ka wurrakina angwarnda iya amurndakijika-murriya wurrukwalu-langwa warnumamalya, akwa wurrumungwur-danguma wurrakina. Warniniyerriye-ka warnumamalya akwa na-rndirndirkeyinama erribirra warningerribirra-manja wurridarringka. Nara nganja wurrumurndakakina wuburra warnumamalya e-yamama ningena. Akwa ngarningka nangaba wuburra nenungkarba nuwurrariya nibina nenuminuwar-denama WarningiRawuma-langwa, nara ningena e-yamama enuwa wuburra ningena ningenumamalya ngayuwa. ¹² Ngayuwe-ka ningena k-ambilyama murumureya muwilyaba-manja mamawura akwa mingka-manja ababurna-langwa wika, kajungwa yiba-yangmarngkwajini-yada ngayuwa nungkuwa-wa. Akwa ena ngarningka. Kumenamanja ngayuwa angwarnda nganyangwa, ku-murnduwarnama akina akwa yiba-kwunama awilyaba akina nungkuwa-wa umba amangbala abiyarbuwa kuminambilyama ningeningangkawura-da," ni-yama nakina NuBarija nenumamalya Neningikarrawaru-wa nakina-da.

¹³ Eneja ningka-langwa nenungkarba nara kin-akwudangwukajungwuna nakina warnumamalyu-wa umba nu-kuwarjeyuma nakwukawura engka-langwa-langwa. Nu-buriyaminu-manja nakina, nara kinu-ngwundikadina angubina-wa umba nuwardijungwunuma yukwudukwuda-manja, mena ni-lyangkilyeliyangu-mubaba nakina. Ni-yama, "Ningkeningikarrawara, ninguwurrariye-ka ngayuwa, umba errukwuliya-langwa nganja ningena," ni-yama nakina. Ena ngawa.

¹⁴ Biya nenu-maka-mulangwa nakina Jesus enena alawudawarra wurrumurndakibinamanja warnumamalya, kembirra ni-yama aburruwa-wa, "Amandangwa eneja Neningikarrawara nara kenu-werrungwur-danga nakina nibina-manja NuBarija nenumamalya umba nenu-werrungwur-dangume-ka nakina-manja nenikumurndumurndukwa angwarnda nenungkarba. Kembirra nara-manja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina, kembirra Neningikarrawara enambalangwa kini-yaminama nakina nungkwurruwa-wa, 'Ningkarume-ka ningkakina ningkenumamalya,' kini-yaminama nakina-da. Umba karningerribirra karnumamalya yiku-ngkweningabakajungwuna-manja kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa keni-yengkiyelijinama nungkwurruwa-wa nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Warnumamalya narra-lyilyangu-mulangwa wurriyukwayuwa Jesus-uwa

¹⁵ Aburraja kembirra wurrukwalu warnumamalya narra-lyilyanguma wurriyukwayuwa aburra-langwa Jesus-uwa kajungwa neniku-minjirrkilyingi-yada Jesus wurrakina-manja wurriyukwayuwa. Umba aburraja warnikaburrakiyuwa Jesus-langwa narra-ringkama wurrakina warnumamalya namurndaki-likenuma enuwa-wa. Biya na-ngwurrkiyengbeyinuma ayakwa aburruwa-wa mena na-warangu-mubaba warniki-lika-langwa wurrumurndakakina wurriyukwayuwa Jesus-uwa-da.

¹⁶ Akena eneja Jesus nen-ardijuwa nakina wurrumurndakakinu-wa wurriyukwayuwa warniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama kembirra nakina ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, "Nara kirrakina a-murndurkkwama wurrakina umba wurralalikina, abu-likaja wurriyukwayuwa ngayuwa-wa," ni-yama. "W-engkirrikiya! Yiki-likaja-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa wuburra laka wurrumurndakakina wurriyukwayuwa na-likenuma aduwaba ngayuwa-wa,

kembirra yik-eningmidinama kirrakina Neningikarraware-ka nakina nu-bungkawadina-mulangwa arakba nungkwurruwa-manja. ¹⁷ Akena karningerribirra karnumamalya nara-manja a-werrikambilyuma kirrakina Neningikarrawaru-wa, karningbala kembirra kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nungkwurruwa-manja. Umba yiku-werrikambilyame-ka kirrakina Neningikarrawaru-wa nungkwurrajukwaba, wuburra laka wurrumurndakena wurriyukwayuwa na-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika-murriya nenungkwarba nibina ni-likenuma Jesus-uwa

¹⁸ Bi...ya eneja nuwilyaba nubungkawa NeningiJudiya nubukwaya ni-likena nakina Jesus-uwa. Akwa ni-yama, "Ningkeningaba ningkenikakakirumaka, yi-makina, ki-yamarrkinama ngayuwa kajungwa k-ambilyi-yada ngayuwa ningeniba ningeningangkawura?" ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹⁹ Eneja ni-yama Jesus, "Miyambena-burra ningki-yaminama ngayuwa-wa, 'Ningkeningaba?' Nara wurribina warnumamalya warningaba-da. Wulkwa Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningabe-ka nakina-da. ²⁰ Ningkeningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma. Ngarraku-makinama akina ayakwa ngakwurruwa-wa nari-yada a-rndirndirrkajuma ngarna, akwa nari-yada a-lamukwarriduma ngarna, akwa nari-yada angmaduma, akwa nari-yada amini-kikaduma ayakwa wurrukwal-langwa warnumamalya, umba aka-werrikiyangmarngkwajini-yada ngarna wurrunungwanyungwa iya wurrirndirndanyungwa ngakwurra-langwa-da," ni-yama Jesus enuwa-wa.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba kembirra Jesus-uwa, "Yawe-ka," ni-yama. "Ningeningma ngayuwa. Ningu-wilyakama amurndakakina ayakwa ningiyukwujiji-wiya ngayuwa, biya ningi-yarrkiyarrkuwarakama akina ningeningangkawura yanda-langwa aduwaba-da," ni-yama.

²² N-engkirrika-manja eneja Jesus amurndakakina ayakwa, kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, "Ena engka awilyaba ki-yaminama ningkena," ni-yama nakina. "Ka-kwunama angwarnda nungkwa-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya. Adinuba-wiya ki-lyilyenama nungkwa-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya, biya ku-warrukwajinama amurndakakina amurndakijika angwarndu-wa. Biya kembirra akine-ka angwarnda ningku-manguma nungkuwa warnumamalya-langwa ka-kwunama ningkakina angkwulyumida-langwa akina wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Ki-yamina-manja akina nungkuwa ningkakina, kembirra ambaka-murrumurra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama nungkuwamanja ababurna eninginingaba ena-langwa-manja angalya abalkaya. Ki-yaminame-ka adinuba-wiya akina yirra-maka-mulangwa, kembirra arija-langwa ki-lawurradinama nungkuwa ngayuwa-wa akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja ningkakina-da," ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²³ Eneja n-engkirrika-manja nakina nenungkwarba amurndakakina ayakwa Jesus-langwa, nu-werrikawariyada arakba. Numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika-murriya nakina-baba, kembirra n-arriyade-ka nenumukwurra arakba-da.

²⁴ Umba eneja neni-rringka nakinu-wa nenungkwarba nakina Jesus nu-werrikawariyadu-mulangwa akwa ni-yama, "Ke-yamarrkiname-ka warnumamalya wurruminababurna angwarnda iya amurndakijika? Ke-yamarrkinama warnikawiyeba-langwa wurrakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya? ²⁵ Eneja nuwilyaba nenumamalya, nibina numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika, nara warenja-bawiya a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Akwa nara ngarningka warenja-bawiya awiyebuma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. Yi-makina enena. Ngalaja duwilyaba kamila dibina daruma-dangwa kingi-rukawiyebena dakina e...yukwujiji-langwa edirra-na? Nare-ka-da! Nare-ka a-rukawiyebuma dakina. Umba eneja nenumamalya numinababurna angwarnda iya amurndakijika kin-awiyebenama nakina warenja-bawiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya-na? Nare-ka-da! Nara nakina awiyebuma-da," ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²⁶ Aburraja wurrukwal warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa Jesus-langwa ne-yakikbijangeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, "Wurruyambene-ka kembirra warnumamalya ken-enibikinama eneja nakina Neningikarrawara wurrakina?" ne-yama.

²⁷ Ni-yama kembirra eneja nakina Jesus, “Kini-yaminame-ka Neningikarrawara ababurna-langwa nakina. Aburraja na-lyangmuridinama warnumamalya akena nakina Neningikarrawara nara-da,” ni-yama nakina.

²⁸ Eneja kembirra ni-yama Bida, “Umba yirraja yirruwa yarna yirri-lalikama ababurna-langwa yirra-langwa, akwa nungkuwa-wa ngarre-yuwarnuma,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa.

²⁹ Eneja ni-yama Jesus Bida-wa akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa aburrajukwaba, “Mungkwa-da!” ni-yama. “Umba nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya dukwa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa iya nungwenungwa iya dirndenungwa iya nawenungwa iya dadingiyenungwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Yiki-lalikinama kirrakina ababurna-langwa nungkwurra-langwa kajungwa Neningikarrawara kinubungkawadini-yada nungkwurruwa-manja nakina. ³⁰ Yiki-lalikina-manja kirrakina ababurna nungkwurra-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-lawurrakajinama nakina ababurna nungkwurruwa-wa. Kembirra nungkwurraja yiku-mename-ka kirrakina eningaba ababurna angwurra enena-manja angalya. Akwa ngarningka yiki-jungwuna-manja kirrakina, yiki-likajama Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa akwa yik-ambilyama yakwujina karningangkawura-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ngarningka neniki-jungwangena-langwa

³¹ Bi...ya Jesus nenu-wilyakama arakba nakina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma nara-murruwa wurrukwalu warnumamalya. Biya ni-yengbinuma amurndakena ayakwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. “Ngarri-likajama arakba ngarna angerriba Jirujalemu-wa. Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumurndakibina WuruBuburabuda warnumamalya ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa, ningibina ningi-rukwaluru-mulangwa enena-manja angalya. Kembirra ngalaja ayakwa aburra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja akina. Kembirra amurndakakina ababurna-langwa ne-yengbinu-mulangwa wurrakina adinuba-wiya ka-ngekburakajungwunama akina yakwujina Jirujalema-manja-da.

³² “Umba aburraja wurrukwalu warnungkarba yakwujina Jirujalema-manja kabu-wilyakinama ngayuwa Warningijudiya murr-u-wa warnumamalya. Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya kabu-wurramalyakinama, kabu-rinjarrkinama akwa kabu-kwurarrkinama ngayuwa-manja wurrakina-da. ³³ Biya kembirra kabu-larrkbarjenama ngayuwa akwa ngawa kabi-jungwajinama-da. Akena mabiyakarbiya-manja mamawura ku-mirajanginama ngayuwa ki-jungwuna-mulangwa-da,” ni-yama Jesus.

³⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumirinka ena-langwa ayakwa. Nuw-engkirrikenuma mada-murra wurrakina akena nawurraki-lyumadinuma amurndakakina ayakwa mena warningbala-wiya-baba ambaka wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nimimba

³⁵ Biya kembirra narruma-yuwarnuma ngawa wurrakina Jesus-murriya mibina mamurukwa numu-likenuma makina Jirujalemu-wa. Namurndak-alilikenu...wa. Biya nuw-akwudangwukajungwa wurrakina Jerika-manja arakba. Umba eneja nuwilyaba nungkwurba nimimba n-angmungmakwulaluma nakina yakwujina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Kembirra wurrukwalu warnumamalya na-likenu-manja neni-yarruwarnu-manja wurrakina nakina-manja nimimba, neni-yukwamajuwama nakina angwarnu aburruwa-wa. ³⁶ N-engkirrika-manja nakina nimimba wurrumurndakibina wurrababurna warnumamalya wurrarrijinungkwa nawurraki-likenuma, neni-yendabena kembirra wurrukwalu-wa warnumamalya. “Ne-yamarrkinama wurrakina angakuba?” ni-yama nakina.

³⁷ Aburraja ne-yama, “Jesus NeningiNejirida naka-da akwa ni-likajama mememalangwiya mamurukwa-da.”

³⁸ Eneja kembirra nakina n-ardanga nimimba Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ni-yama. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa, errukwuliya-langwa nganja ningena...wu!” ni-yama.

³⁹ Aburraja na-lyengmanguma wurribina warnumamalya na-ngwurrkiyengbeyinuma enuwa-wa. “Yengminjada!” ne-yamama wurrakina.

Akena ngarningka ngawa n-ardanga eneja nakina angwurra Jesus-uwa. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa...wu!” ni-yama. “Errukwuliya-langwa nganja...wu!” ni-yama.

⁴⁰ Eneja kembirra n-arjiyinga Jesus, akwa nenu-maka wurrukwala-manja warnungk-warba. “Wunu-wilyakina nangaba yangkwurrangwa ngayuwa-wa,” ni-yama. Aburraja wurrukwala nenu-wilyaka kembirra nakina Jesus-uwa arakba-da. Umba ni-yama nakina Jesus enuwa-wa, ⁴¹ “Ki-yamarrkinamurra ngayuwa nungkuwa-manja ningena yingayinduma?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Bungkawa, ningi-ngayindenama ningena k-andiyama ngarningka,” ni-yama.

⁴² Kembirra ni-yama arakba eneja nakina Jesus nimimbu-wa, “Andiya kembirra arakba! Nara yiku-minikalyika nungkuwa umba ningk-eningmidinuma ngayuwa yib-eningabakina-mulangwa ningkakina. Kembirra aminakina-langwa ningk-eningabaduma arakba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁴³ Arngkawura-wiya ngawa eneja nenungkwarba n-andiyinga arakba nimimba-murrada nakina. Biya neni-yuwarna Jesus-manja, akwa neni-yangmarngkawuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Umba aburraja wurraburna-langwa warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma neni-rringkama nakina n-andeyuma arakba menba, akwa neni-yangmarngkawuwama aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa wurrakina-da.

19

Jesus-langwa akwa Jekiyija-langwa

¹ Biya Jerika-manja arakba wurrakina namurndaki-yar•duma Jesus-murriya. Ak-ena nara ka-ngwanjina wurrakina yakwujina umba dirrbura namurndaki-likenuma narururaku-warrukwama alikira.

² Umba eneja n-ambilyuma nakina yakwujina nuwilyaba nenungkwarba nemimikirra Jekiyija. Numinababurne-ka angwarnda iya amurndakijika nakina. Niyukwujiya nubungkawa nakina umba nenuminu-war•danguma warka WarningiRawuma-langwa wurrubungkawa. Nuwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina ena-langwu-wa wurrubungkawa. ³ Nakina Jekiyija neningma arakba Jesus-murriya wurrubukwaya namurndaki-likenuma wurrakina. Akwa neni-ngayindanguma neniki-rringki-yada nenumukwurra Jesus-langwa, mena neningbala-baba nakina. Akena nirukwudarrbe-ka nakina nenungkwarba, akwa aburrajukwaba wurraburne-ka warnumamalya mamurukwa-manja namurndukwunuma akwa nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. ⁴ Nakine-ka kembirra ni-lyengmanga arakba, n-angkarra eningabu-wa eka akuwurduwurdu-wa. Biya nuwurdanga arakba nakina karrawaru-wa eku-wa kajungwa nenik-andiyingi-yada Jesus-uwa kinu-warrukwuna-murruwa akina eka-da.

⁵ Eneja kembirra n-akwadangwukajungwunumurra arakba Jesus ebinu-wa eka n-ambilyu-murruwa Jekiyija. Biya n-andiyinga nakina Jesus karrawaru-wa enuwa-wa. Ni-yama nakina Jekiyija-wa, “Dirrirndiya warenja enena-wiya mena-baba ki-likajama ningena nungkwa-langwu-wa alikira aduwaba,” ni-yama.

⁶ Kembirra warenja-bawiya ni-dirrirndinga eneja Jekiyija ajiringka-wa biya nenu-wilyaka Jesus ena-langwu-wa alikira. Niyekirrerre-ka arakba nakina nenungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus ena-langwa-manja alikira. ⁷ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya neni-rringka Jesus ni-likenuma nakina Jekiyija-langwu-wa alikira akwa nangurrkiyengbeyinuma wurrakina. “Nuwurrariye-ka nakina Jekiyija akena Jesus ni-likenuma ena-langwu-wa alikira-da!” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja Jekiyija n-arjiyinga akwa ni-yama nakina Nubungkawu-wa Jesus, “Ningkubungkawa,” ni-yama, “ka-kwunama ngayuwa ababurna amurndakijika nganyangwa warningalingmalyingma-wa warnumamalya. Ekuwarra kuminambilyama nganyangwa umba ekuwarra ka-kwunama aburruwa-wa. Umba ebina angwarnda ningu-manguma ngayuwa wurrukwala-langwa warnumamalya ningarra-kadika-mulangwa, kembirra kamini-lawurrakajinama arakba ababurna, arngkabiyaibuwa-ma ebina ningu-manguma kamini-lawurrakajinama akina ngayuwa-da,” ni-yama nakina Jekiyija-da.

⁹ Eneja ni-yama Jesus, “Aduwaba memema-manja mamawura eneja Neningikarrawara nen-enibikama nakina warna warnumamalya enena-manja alikira. Nake-ka nenungkwarba n-ambilyuma nenikaduwa numirenikba Aburiyama-langwa. ¹⁰ Umba ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kajungwa k-aburangkini-yada wurribina na-lyumadinumurrada warnumamalya akwa k-enibikini-yada ngayuwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus Jekiyija-wa-da.

Akinuminu-war•dena-mulangwa warka eningaba Neningikarrawara-langwa

¹¹ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya Jekiyya-langwa-manja alikira nuw-engkirrikenu-manja ayakwa Jesus-langwa, na-lyangkiyama wurrakina, “Adinube-ka Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina enena-manja angalya.” Akine-ka n-lyangkiyamama mena nakina Jesus Jirujalema-manja akwudangwa n-ambilyu-mubaba arakba. ¹² Kembirra nenu-makama arakba nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

Nuwilyaba naruma nenungkwarba n-ambilyumurra nakina. Neniki-liki-yada engku-wa eminingku-wa angalya kajungwa nakina nubungkawa naruma-dangwa neningakwujina kenu-bungkawakini-yada nakina nenungkwarba nubungkawa wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja angalya. Kembirra yadikina neniki-lawurrada nakina ena-langwu-wa angalya naruma arakba nubungkawa. ¹³ Akena nara-wiya kini-likena nakina engku-wa, nen-ardijuwama lukwuniyawa ena-langwa wurrumemberrkwa warnikuminuwar-duwar-da enuwa-wa. Biya nenukwama angwarnda aburruwa-wa wurruwilyuwilyaba-wiya-manja nakina. “Ki-likajama ningena,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Nara-wiya ningibina, yikuminu-war-denama enena warka nganyangwa. Yikumin-arumurrkinama ngawa enena angwarnda nganyangwa. Kembirra akine-ka angwarnda nganyangwa kuw-arumidinama ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa,” ni-yama nakina nenungkwarba ena-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da. Biya ni-likena nakina arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurruminibina angalya warnumamalya nenu-wirribama angwurra nakina-manja nenungkwarba. Kembirra narra-larrkenuma wurrukuala warnungkwarba arakba nibinu-wa nubungkawa naruma. Aburraja na-likena wurrakina biya ne-yama enuwa-wa, “Yarne-ka yirrababurna-langwa yarnumamalya yirruwarenama nakina nenungkwarba, nara a-bungkawaduma nakina yirruwa-manja yirrababurna-manja,” ne-yama. ¹⁵ Akena eneja nubungkawa naruma-dangwa nara kenumin-engkirrikena akina ayakwa aburra-langwa. Aburraja kembirra na-lawurradina arakba yadikina angalyu-wa wurrakina-da.

Bi...ya arakba-langwa enejukwaba ni-lawurradina nakina angalyu-wa nenungkwarba, nibina-murrada nenu-kwa-murrada angwarnda ena-langwa-manja warnikuminuwar-duwar-da. Narume-ka nubungkawa arakba nakina wurrababurna-manja wurruminibina-langwa-manja angalya warnumamalya. Biya kembirra nen-ardijuwana nakina wurrumurndakibina warnikuminuwar-duwar-da ena-langwa wurruwilyuwilyaba-wiya enuwa-wa, ni-ngayindangu-mubaba ayakwa ebina-langwa angwarnda.

¹⁶ Eneja kembirra neningadinuba-wiya ni-likena nenikuminuwar-duwar-da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “yu-kwama awilyaba-ma ngawa angwarnda nara-wiya ki-likena nungkuwa engku-wa, umba ememberrkwa arakba amurndakakenena aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁷ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa, “Wa! Eningabe-ka! Eningaba warka yiminu-war-danguma, kirrinjeya! Kembirra yiba-kwunama aruma warka mena yirra-werrungwur-dangu-mubaba ngayuwa eyukwuyiya-langwa warka yiminu-war-dangu-mulangwa nganyangwa. Ku-bungkawadinama arakba ningkakina ememberrkwa-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar-duwar-da.

¹⁸ Kembirra ngarningka ningka-langwa enejukwaba ni-likena nenikuminuwar-duwar-da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “ebina-wiya yu-kwama ngayuwa-manja awilyaba angwarnda, umba amangbala arakba amurndakenenen nungkwa-langwa aduwaba-da,” ni-yama.

¹⁹ Kembirra ni-yama eneja nakina nubungkawa enuwa-wa, “Kembirra kubbungkawadinama arakba ningkakina amangbala-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama.

²⁰ Kembirra ngarningka ngawa ningka-langwa nenikuminuwar-duwar-da ni-likena enejukwaba enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “wiya, ena arakba angwarnda nungkwa-langwa yu-kwa-murrada ebina. Ebina-wiya ning-abuwarrkama ngayuwa dumbala-ma. ²¹ Ning-akbar-duma nungkuwa-langwa, ningeningma-baba ngayuwa ningkilyangkarnyerra-baba ningkakina ningkenumamalya. Ningku-mumenama ebina aburra-langwa akwa ningk-arrangbinama ebina amaninga narri-lungkuwabijuwamurra wurrukuala-langwa warnumamalya. Akina-langwa kembirra yirraminu-wilyakama ena angwarnda nungkwa-langwa engkinyungwurra ngawa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar-duwar-da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

²² Kembangra eneja ni-yama arakba nakina nubungkawa enuwa-wa, "Ningkuwurrariye-ka ningkakina. Yirr-arndirrenama-ka ningkakina warka-langwa. Ngayuwa yiba-lekbajama ningkakina amurndakakina-murra ayakwa ningki-yengbinu-mulangwa ningkabakiya-ba. Ningki-yamama dangba nungkuwa ngayuwa-wa, 'Ningkeningma nungkuwa ningilyangkarnyerra ningubungkawa ningena, ningibina ningu-mumenama ebina aburra-langwa akwa ning-arrangbinama amaninga aburra-langwa,' ningki-yamama ningkakina ngayuwa-wa. ²³ Kembangra miyambena-burra nara ka-kwa ena angwarnda nganyangwa wurrukwalu-wa warnungkwarba na-war•duwar•dena-murruwa warka angwarnda-manja? Ka-kwa-manja nungkuwa ebina-wiya nganyangwa angwarnda aburruwa-wa, kamba ku-manguma ngayuwa aduwaba ebina-murrada angwarnda akwa ngawa akwala ngarningka ngayuwa-da," ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

²⁴ Biya kembangra nenu-maka nakina wurrukwalu-wa warnikuminuwar•duwar•da, "Wunu-murrakijiya arakba akina angwarnda, umba yikinu-kwuna akina nibinu-wa nu-wilyakina-murruwa ememberrkwa angwarnda nakina," ni-yama nakina nubungkawa-da.

²⁵ Aburraja ne-yama, "A•a! Ememberrkwa arakba akina ena-langwa-da!" ne-yama wurrakina.

²⁶ Eneja kembangra ni-yama nakina nubungkawa aburruwa-wa, "Mama akina-da. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa, akwa kenuminu-war•dena-manja nakina eningaba warka akwa kin-aburrakijerrukwuna-manja akina, kembangra ngayuwa kinu-kwunama aruma warka ngarningka enuwa-wa. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa akena nara-manja a-jerrukwama akina, kembangra kinu-makinama ngayuwa nakina-manja kini-lalikina-mulangwa nakina arakba akina warka. Kembangra ngayuwa kinu-kwunama ebina-murrada warka ningku-wa nenungkwarba kajungwa nenikuminuwar•di-yada nganyangwa akina warka enamba-langwa-da.

²⁷ "Wurribina-murrada warnumamalya bumurndaku-wirrikba-murrada ngayuwa-wa, akwa namurndaku-warangu-murrada ngayuwa aburra-langwi-yada ningubungkawa, yika-wilyakinama wurrakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Akwa yika-wardenama kirrakina yelakwa kajungwa ka-rringkini-yada ngayuwa ka-jungwuna-manja wurrakina," ni-yama nakina nubungkawa-da. Ena ngawa-da.

Ni-jerrukwa-mulangwa akina Jesus alawudawarra, kembangra ni-jadinga nakina Jekiyija-langwa-langwa alikira akwa ni-lalika arakba ebina angalya Jerika-da.

Jesus ni-likenu-mulangwa Jirujalemu-wa dangki-murra

²⁸ Biya ni-likena arakba Jesus num-aburrakiyuwarna ngawa mibina mamurukwa numu-wurdanguma Jirujalemu-wa, aburruwa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa.

²⁹ Bi...ya nuw-akwudangwudina ngalaja ambilyuma arakba angalya eyukwujiya-kiya emikirra Bebaja akwa Bediniya. Alakina-kiya nuw-ambilyuma angakarjiyinga-manja narri-lungkuwabijua-murrumanja eninganinga eka emikirra aliba. Aminakina-langwa emikirra angalya Alibumanja akina.

³⁰ Biya ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa ena-langwa wunenikaburrakiyuwa, "Jeyi!" ni-yama. "Wuni-likaja amurndakangaba-wa alikira. Yakwujiina kinalakina yikining-akburranganama diyukwujiya dangki dadinungkwarba. Nara ambaka warnumamalya ka-wurdanga-langwa ngala-langwa-manja mirirra. Ying-ararikajungwunama dakina akena yikining-aburawakina dakina akwa yikininga-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. ³¹ Umba wurruminakina angalya warnumamalya yikabi-yengkilabaja-manja wurrakina, 'Miyambena-burra kinalakina kining-aburawakinama dakina?' kembangra yikini-yamina aburruwa-wa, 'Nubungkawe-ka nanga-ngayinduma daka dangki,' yikini-yamina kinalakina," ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

³² Kembangra aburnaja neni-likena arakba wunalakina akwa nening-akburranga dibina dangki ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Jesus. ³³ Nening-aburawaka-manja dakina dangki wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja ne-yama wurruminakina dangki wunalakina-kiya-wa, "Miyambena-burra kinalakina kining-enjungwurrenama dakina dangki yirra-langwa?" ne-yama.

³⁴ Neni-yama aburnaja aburruwa-wa, "Nubungkawa nanga-ngayinduma daka-baba," neni-yama. ³⁵ Kembangra neninga-wilyaka arakba wunalakina dakina dangki Jesus-uwada. Biya nening-akumarna aburna-langwa dumbala dangki-langwa-manja mirirra, akwa nenu-wurdijuwa arakba nakina Jesus dakina-manja dangki-da.

³⁶ Eneja kembangra ni-likenuma arakba nakina Jesus dangki-murra. Aburraja ena-langwa warnumamalya naring-akumarna aburra-langwa dumbala ajiringka-manja

lukwakwa, kajungwa dadiki-liki-yada dumbala-manja dakina dangki. Ne-yamamura akina kajungwa warningni-yada warnumamalya Jesus nakina naruma nubungkawa nilyengma. ³⁷ Biya na-wurdanguma ngawa karrawaru-wa angakarjiyinga-wa wurrakina yanda-langwa karrawara ne-yar•duma arakba. Umba wurruwurrakwulyu-mida warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja. Biya nawurraki-dirirndingu-wiya amurndurkwwangaluba angakbiyuwalyu-wa wurrumurndakakina, nawurraku-werrikilyelyingmajungwunume-ka arakba kembirra wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Neni-yangmarngkwajuwa wurrakina Neningikarrawara narri-rringka-mulangwa amurndakibina engbingbuda ni-yama-mulangwa nakina.

Biya ne-yangkarjiyajungwunuma nuw-ardanguma wurrakina angwurra. ³⁸ Biya ne-yama wurrakina,

“Ngeni-yangmarngkwajina nubungkawa nibina Neningikarrawara neni-larrkama yangkwurrangwa

kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ena-langwa-manja ngar-numamalya!

Neningikarrawara ngarrenumini-lyurkakinama yukwudukwuda ngakwurra-langwa!

Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawaru-wa neningaba-baba!”

namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁹ Yakwujina wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurribina na-likenumurrumanja Jirujalemu-wa, aburraja warnungkwarba wurrukuala WurruBarija aburrajukwaba na-likenuma wurrakina. Biya ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-uwa, “Bungkawa, wurra-makina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa ke-yengminjadini-yada warna!” ne-yama wurrakina-da.

⁴⁰ Ni-yama eneja Jesus, “Ngarra-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa, ke-yengminjadina-manja warna, kembirra ngalaja angwarnda amurndakenena namurkwalijeyinama ajiringka-manja kuw-ardenama amandangwa akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija nakina-da.

Jesus nenuminu-ngwadinu-mulangwa angwada Warningijirujalema-langwa warnumamalya

⁴¹ Bi...ya n-akwudangwukajungwunuma arakba nakina Jesus Jirujalemu-wa, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Umba ni-ringka-manja akina angalya engkalangwa nakina Jesus, nu-werrikubarnguma akina-langwa angalya, biya nu-ngwadina arakba angwada. ⁴² “Karukwa, karnumamalya Karningijirujalema,” ni-yama, “yikeningmidinuma ngayuwa memema-manja mamawura! Eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa yiki-likaji-yada nungkwurruwa karnumamalya yilyurkwa-murra yukwudukwuda, akena karningbala ambaka ngayuwa kirrakina-da,” ni-yama Jesus.

⁴³ Biya ni-yama ngarningka, “Ambaka-murruurra ka-ngekburakajungwunamurra awurrariya nungkwurra-langwa. Aburraja kembirra wurrawinyamba wurribina yikabu-wirrikbina-murruurra nungkwurruwa-manja kuw-alkayenama yikabu-ngwurkwarnginama wurrakina yalina iya yalina. Karri-didenama-ka ababurnalangwa akawiyuwiyeba nari-yada a-jaduma kirrakina a-lyumaduma. Biya karuwurrakakumurnama engkubarrngwarrngwa eka iya ajiringka yadada akwa ngawa yadikina biya kembirra karuwurra-dirralijinama, nari-yada a-jaduma nungkwurruwa karnumamalya a-lyumaduma. ⁴⁴ Kembirra karumurndaku-burrijiname-ka alikira nungkwurra-langwa, yikabumini-jerrukwunama eningangkawura amurndakakina. Biya yikabuardenama nungkwurruwa kirrababurna-langwa, nungkwurruwa akwa ngarningka wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Kuw-errikbeyiname-ka ababurna-langwa angwarnda nungkwurra-langwa-langwa alikira arrawu-wa ajiringkawa. Amandangwa ke-yaminama yikabi-jerrukwunama kirrakina-da, kirru-warangumulangwa Neningikarrawara kirrakina-da. Eneja ni-likenuma nakina yangkwurrangwa yiken-enibikini-yada nungkwurruwa akena kin-angkungkuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jesus ni-ringka-mulangwa Jirujalema nakina-da.

Jesus ni-yar•dangu-mulangwa Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya

⁴⁵ Bi...ya Jesus ni-yar•da Jirujalema-manja arakba nakina, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Biya ni-likena nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. N-awiyebena nakina arrawu-wa akena neni-ringka yakwujina warnungkwarba narra-kukwama wurrajija-murriya wurrukwalu-wa warnumamalya

wurribina na-beyindangu-murruwa angwarnda-murra wurrumurndakakina wurrajija-murriya. Biya kembirra neni-jadijuwa arakba nakina Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba wurribina narra-kukwama wurrajija-murriya ebina-ma angwarnda.

⁴⁶ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, "Arakburakba-kiya-wiya ena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ni-yamama nakina Neningikarrawara,

'Nganyangwa angalya karniku-buriyami-yada awilyaba ngayuwa-wa akina,' ni-yamama Neningikarrawara nakina arakburakba-kiya-wiya. Akena kirr-arriyakama karna ena angalya-da. Kirrengkingengmina-langwa ena angalya karnumamalya aduwaba arakba-da!" ni-yama Jesus wurrumurndakakina-wa warnumamalya-da.

⁴⁷ Biya yadikina-langwa nenu-wilyakajuwama Jesus wurrababurna warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Mababurna-langwa mamawura nenu-wilyakajuwama. Akena aburraja WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka wurribina Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa wurribina wurrubungkawa warnumamalya-langwa neni-ngayindangume-ka wurrakina angwurra warniku-wardi-yada Jesus. Neni-ngayindanguma wurrakina warniku-wardi-yada nakina, ⁴⁸ akena na-lyangmuridinuma, mena wurrababurna-langwa warnumamalya nara karri-ngayindanga ka-kwiyerribena awilyuwilyaba ayakwa Jesus-langwa umba nuw-engkingkirrikenuma ngawa ena-langwu-wa ayakwa wurrakina-da.

20

Numiyambena nenumamalya nenu-makama Jesus-manja neniki-yama-langwa nakina?

¹ Muwilyaba-manja mamawura nenumurndaku-wilyakajuwama ngawa eneja Jesus wurrumurndakakina warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nenu-wilyakajuwama ayakwa Neningikarrawara-langwa eningaba kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa wurrakina. Aburraja kembirra nawurraki-likena wurrakina Jesus-uwa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurribina wurrarumuruma aburrajukwaba warnungkwarba. ² Namurndaki-yama, "Ningki-yamarrkinamurra ena-manja angalya? Yirru-makina arakba. Numiyambena nenumamalya nginu-makama nungkuwa-manja ningkeniki-yama-langwa amurndakibina ningki-yaminjamurra yelakwa ena-manja angalya?" ne-yama.

³ Eneja ni-yama Jesus, "Nganjukwaba ngarre-yengkilabajama karna ayakwa nungkwurruwa-wa. Yirru-makina-langwa ngayuwa-wa. ⁴ Ebina-wiya nenu-mingekingambajuwama eneja Janjana warnumamalya ebina-manja adalyuma. Numiyambena kembirra nenumamalya nenu-makama Janjana-manja neniku-mingekingambaja-langwa warnumamalya nakina? Neningikarrawara yinda warnumamalya?" ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁵ Aburraja kembirra nawurraki-lyelyimbukweyina. Biya na-makijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, "Amiyambena ayakwa akinumini-lawurrajinama ngarna akinu-kwunama? Aki-yamina-manja ngarna, 'Neningikarrawara-ka nenu-makama Janjana-manja,' kembirra enamba-langwa nakina kini-yaminama ngakwurruwa-wa, 'Miyambena-burra kinu-minikalayikama nakina kembirra Janjana kirrakina?' kini-yaminama nakina. ⁶ Umba aki-yamina-manja ngarna, 'Wurrukwalu warnumamalya nenu-makama Janjana-manja wurrakina,' kembirra wurrumurndakenena wurrababurna warnumamalya akabu-ngajinama ngakwurruwa-manja malarra-murra-da. Wurrababurna-langwe-ka warnumamalya akabu-ngajinama ngarna, mena namurndaki-yama-mubaba wurrakina, 'Janjane-ka nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina,' namurndaki-yamama wurrakina-baba," namurndaku-makijeyinuma wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

⁷ Biya kembirra ne-yama Jesus-uwa, "Kada! Yarningbala. Dukwa angkaburra nenu-makama nakina-manja Janjana?"

⁸ Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara kembirra a-makama arakba ngayamba-langwa nungkwurruwa-manja nganjukwaba nibina-langwa nenumamalya nenimikirra nginu-maka-mulangwa ningeniki-yami-yada amurndakenena," ni-yama Jesus nakina-da.

Warnikakukwurrajungwa-langwa warnungkwarba akwurena

⁹⁻¹⁰ Biya kembirra Jesus nenu-makama arakba enena alawudawarra yakwujina wurrumurndakakina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkarba ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena ena-langwa-manja angalya. Ababurne-ka akina akwurena awurrakawura-ma ni-lungkuwabijuwama. Biya nenu-kwama warka wurrukwalamanja warnungkarba kajungwa warnikembirraji-yada akina-manja akwurena ena-langwa. Kembirra ngalaja ekuwarra ebina amaninga ena-langwi-yada umba ekuwarra aburra-langwi-yada akina. Biya ni-lalikama ebina angalya arakba ena-langwa, umba ni-likenuma engku-we-ka nakina eminingku-wa angalya. Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra nakina-da.

N-ambambilyumurra ngawa nakina, bi..ya akilarrkakwurena arakba. Kembirra ni-ngayindanguma nakina arakba ena-langwa akwurena. Biya neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar-duwar-da ena-langwa yadikina angerriba ena-langwu-wa angalya, kajungwa kenumin-angkarni-yada nakina amurndakibina akwala akwurena awalyuwadangwa ena-langwa. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar-duwar-da.

Biya yakwujina ni-yar-da. Biya neni-yukwamajuwa wurrumurndakibinu-wa warnungkarba akwala akwurena kajungwa kenuminu-wilyakini-yada akina ena-langwu-wa nubungkawa. Akena aburraja wurrumurndakakina warnungkarba narru-marrukwama nara kenu-kwa umba neni-larrkbarjanga nakina-manja nenikuminuwar-duwar-da biya na-minangkirreyinuma engku-wa wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradina nakina arakba ena-langwu-wa nubungkawa, akena nara kinu-wilyaka akina akwurena, numamungkwur-da ni-likenuma nakina-da.

¹¹ Bi..ya kembirra ngarningka eneja nibina nabalija angalya neni-larrka arakba nakina ningka-langwa nenikuminuwar-duwar-da ena-langwa nenik-angki-yada akina akwurena. Akena aburraja warnungkarba wurruwurrariye-ka ngawa wurruwarnkarnyerra wurrakina. Akwa ayarrkawarriya ne-yengbinuma ayakwa wurrakina enuwa-wa, neni-rinjarrkame-ka. Biya angwurre-ka neni-larrkbarjanga ngawa biya naminangkirreyinuma enejukwaba-da. Kembirra ni-lawurradina enejukwaba nakina numamungkwur-da ena-langwu-wa nubungkawa nakina-da.

¹² Bi..ya ngarningka eneja nibina-murrada nabalija angalya neni-larrka nuwilyaba ningka-langwa nenikuminuwar-duwar-da ena-langwa angerriba wurrumurndakibinu-wa warnungkarba. Neni-larrkbarjanga ngawa enejukwaba akwa naminangkirreyinuma wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradina nakina amarmarra-wiya neni-larrkbarjangu-mulangwa wurrakina-da.

¹³ Eneja ni-yama nabalija angalya nakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa?” ni-yama. “Karukwa! Kini-larrkajama ngayuwa nenikuwarrka. Nengi-lyelyingminama nakina akena ke-yamarrkina dukwa wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrariya? Nenikuwarrka naka-baba akwa nara dukwa warna a-larrkbarjuma-da,” ni-yama. Biya kembirra neni-larrka arakba ena-langwa nenikuwenikba ebinu-wa angalya ena-langwu-wa. Eneja kembirra ni-likena arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnungkarba neni-rringka-manja nubukwaya ni-likenuma nakina nenikuwenikba, na-lyelyimbukweyinuma arakba. Biya na-makijeyinuma ayakwa. “Naka-bina nenikuwenikba arakba nubungkawalangwa,” ne-yama. “Kini-jungwuna-manja nakina nungwenikba, kembirra naka-bina nenikuwenikba kini-lyinginama enena angalya enamba-langwa nakina-da. Ngenuardena arakba enena-wiya, kembirra enena angalya akwa ngawa amurndakenena akwurena ngakwurra-langwi-yada!” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. ¹⁵ Biya kembirra neni-rndirrika, akwa neni-jadijuwa wurrakina ebina-langwa angalya akwa na-lamukwarradinuma nakina-manja arakba-da. Ena-bu ngawa-da.

Jesus nenu-makama enena alawudawarra wurrumurndakibina-manja warnumamalya biya ni-yama aburruwa-wa, “Kini-yamarrkiname-ka kembirra nibina nabalija angalya? Ka-makinama ngayuwa. ¹⁶ Kini-likajama nakina ena-langwu-wa angalya akwa kenu-wardenama wurrumurndakibina warnungkarba wurruwurrariya. Biya kenukwunama akina angalya ena-langwa arakba wurringku-wa warnungkarba kajungwa kini-likaja-manja nakina engku-wa, kembirra kenumin-akwurrarajini-yada ena-langwa akwurena yakwujina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Aburraja kembirra nuw-engkirrika-mulangwa wurrakina akina ayakwa Jesus-langwa, namurndaki-yama, “Kardi! Nare-ka akina e-yamama nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra nenumurndaki-rringka Jesus wurrakina-murru-wa arakba-da. Biya ni-yama, “Amurndakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-yaminama akina,

Wurrukwalamanja warnungkarba nuw-ambilyumurra wurribina warniki-likiraki-yada alikira angwarnda-murra. Kembirra narruwurra-murndukwama ebina ababurne-ka angwarnda adinakba wurrakina. Biya awilyaba angwarnda eyebijeba narrakumarnuma engka-langwa-langwa mena na-warangu-mubaba akina. Umba

ambaka-murra ngarningka narru-manguma ebina-murrada angwarnda narwarangu-murrada adinuba-wiya. Akena eningaba-dangwa amurndangekburna-dangwa alyengma akina eningadinuba-wiya angwarnda-da,' ne-yaminama akina ayakwa."

Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Yiki-yakuwerribikajama karna ambaka-langwa amurndakakinu-wa ayakwa," ni-yama, ¹⁸ "mena yikaku-mungkwurrariya-manja kirruwilyaba karnumamalya ebina angwarnda, kembirra adidira nungkwurra-langwa ke-ngkarrnginama eyukwayuwa-wiya. Umba ke-ngkilarrina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja kembirra yikakuminu-wurra kadabajenama adidira nungkwurra-langwa amangwarra-wiya," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

WarningiJudiya warnumamalya narra-kwa-mulangwa angwarnda WarningiRawumu-wa wurrubungkawa

¹⁹ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka wurrakina warniki-rndarrki-yada Jesus akina-wiya ngawa. Na-lyandarrkenume-ka wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa aburruwa-langwa nenu-maka-mulangwa nakina ebina alawudawarra wurruwurrariya-langwa warnumamalya. Akena nuw-akbar-danguma wurrakina wurrumurndakibinlangwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindangu-murrilangwa Jesus wurrakina-da. ²⁰ Biya neni-rruburringkama ngawa wurrakina Jesus-uwa mamawura iya marringa-da.

Biya narra-makama arakba wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruwurrariya-wa, "Jeyi! Warri-likaja Jesus-uwa," ne-yama. "Kwureya, yikini-yendabaja ayakwa enuwa-wa wuburra laka wurriyangmilyangmandukwuna warnumamalya ne-yaminama wurrakina. Akena yikini-kadikina kirrakina. Yikini-yendabaja ayakwa kini-lawurra kajiya-murrikba nakina awurrariya ayakwa nungkwurruwa-wa, kajungwa yikini-lekbaji-yada yirruwa nakina-manja. Yiki-likaja-manja karna, ka-kwunama angwarnda yarna-da," ne-yama. Neni-ngayindanguma wurrakina neniki-yenghi-yada nakina Jesus awurrariya ayakwa, kajungwa kenu-kwuni-yada kembirra nubungkawu-wa nakina Jesus NeningiRawumu-wa wurrakina-da.

²¹ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba wurruwurrariya nalikena wurrakina arakba Jesus-uwa. "Bungkawa," ne-yama, "yarningma yarna ayakwa nungkwa-langwa ayarrkidirrbura-wiya. Ka-rringkinama ningkakina warnumamalya wurrarumuruma akwa ngawa warningaruma-ma wurruwurrakididirrbura wurrakina. Kembirra ka-dirrburakina-manja nungkuwa ningkakina warnumamalya-manja, kembirra ki-yengbinama ningkakina alyangmilyangmandukwuna-wiya ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa. ²² Kembirra yirru-makina-langwa. Karru-murndukwuna-manja warnungkwarba angwarnda ngakwurra-langwa, NgarningiJudiya-langwa-langwa angwarnda, kajungwa karri-larrkaji-yada akina anggeriba engku-wa Rawumu-wa Nubungkawu-wa Kajara, kembirra eningaba akina? Akinu-kwunama ngarna yinda nara a-kwama nakina?" ne-yama.

²³ Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa. Neningma narrumayangkwurruwurrkama aburra-langwa mangma wurrakina. ²⁴ Biya ni-yama, "Yu-kwalangwa angwarnda awilyaba. Yi-mukangbijiya-langwa. Yindukwureya, numiyambena naka nenumukwurra enena-manja angwarnda yikini-rringkinama? Akwa amiyambena ekirra kirri-rringkinama?" ni-yama.

Aburraja ne-yama, "Nubungkawa Kajara-da akwa ena-langwa ekirra-da."

²⁵ Ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, "Nakina-bina-da. Kembirra yikinu-kwunama enuwa-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa umba yikinu-kwunama enejukwaba Neningikarrawaru-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa kirrakina-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

²⁶ Aburraja kembirra warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma kembirra nawurraki-yengminjada arakba. Ne-yakikbijangeyinuma amurndakibinlangwa ayakwa Jesus-langwa. Kembirra na-lyangmuridinuma arakba wurrakina, akena nara ken-arndirringanga Jesus wurrakina, mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina yakwujina-da.

Ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada ngakwurruwa

²⁷ Aburraja kembirra wurrukwalawarnungkwarba na-likenuma Jesus-uwa. Warningi-judiya wurrakina warnumamalya warnimikirra WurriJedija. Wurrumurdakakine-ka WurriJedija warnumamalya ne-yaminjamama, “Aki-jungwuna-manja ngarna ngarnumadangkwa, kembirra nare-ka ngarna enibuduma ngarningka,” ne-yaminjamama wurrakina. Biya wurrukwalawarnungkwarba na-likenuma Jesus-uwa. ²⁸ “Bungkawa,” ne-yama, “arakburakba-kiya-wiya Mawijija n-arrikarranguma nakina enena ayakwa eningarumuruma ngakwurra-langwa-manja jurra. Ni-yamama, ‘Kini-jungwuna-manja neningiyadikba duwilyaba-langwa didarringka akwa wuneningarijira-murra-manja wunalakina-kiya, kembirra nenikumarnjenikba enamba-langwa kininga-menama dakina dingaya ena-langwi-yada didarringka-da. Kininga-menama dakina dingaya kajungwa aburna-langwa warijira wuburra nawenikba-langwa, nenikijungwa-langwa, kuw-ambilyi-yada wurrakina,’ ni-yamama nakina Mawijija.

²⁹ “Umba aburraja arngkawura wurrumangbala wurrambilyuma warnungkwarba wurrumangadiyerra-manja nuw-ambilyumurra wurrakina. Biya neningadinuba-wiya nadarringka-ma nakina, akena wuneningarijira-ma wunalakina. Biya kembirra ni-jungwuma arakba nakina.

³⁰ “Bi...ya nenikumarnjenikba nuwilyaba nanga-manguma enamba-langwa dibina-murrada didarringka. ³¹ Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba ningka nenikumarnjenikba nanga-manguma dibina-murrada. Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi...ya ne-yaminjamama wurrakina ngawa, wurrababurna-langwe-ka wurruwilyuwilyaba-wiya narringa-manguma dibina didarringka duwilyaba-murrada ngawa-da. Akena warningarijira-ma ngawa wurrakina na-jungweyina-da. ³² Biya arakba-langwa yingi-jungwuma ngalamba-langwa dakina-da arakba-da.

³³ “Yirru-makina kembirra, Bungkawa. Makina-manja mamawura ak-enibudina-manja ngarrakina aki-jungwuna-murrada, kingi-yamarrkiname-ka kembirra dibina didarringka? Wurrumurdakibina warnungkwarba wurrumangbala wurrambilyuma narringa-manguma ne-yakiyakeyina ngaluwa-manja. Wurruwilyuwilyaba-wiya ne-yuweyina wurrakina. Numiyambena kembirra neningiyadikba?” ne-yama wurrumurdakakina WurriJedija warnumamalya.

³⁴ Eneja kembirra arakba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Enena-manja angalya warnungkwarba akwa wurridarringka ne-yar-dijeyina wurrakina. ³⁵⁻³⁶ Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara arakba e-yakajuma ena-langwa warnumamalya. Ka-jungwuna-manja wurrumurdakakina-bina warnumamalya ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara ken-enibikinama wurrakina, akwa kini-yaminama, ‘Warningabe-ka warna warnumamalya.’ Akwa kenu-wilyakinama wurrakina ena-langwu-wa angalya kajungwa enuwa-manja kuw-ambilyi-yada warningangkawura wurrakina. Nara a-jungwuma ngarningka akwa nara e-yakajuma wurrakina. Akena aburraja warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara wurrakina a-jungwuma-da. Kembirra wurrumurdakakina wuburra warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ke-yaminama kuw-ambilyama wurrakina aburrajukwaba warnumamalya-da. Kembirra Neningikarrawara-langwa wurriyukwayuwa kuw-ambilyama wurrakina, mena-baba ka-jungwuna-manja wurrakina kuw-enibudina-mubaba ngarningka-da.

³⁷ “Umba nungkwurra KirriJedija karnumamalya kirri-yaminame-ka, ‘Nara ngarna enibuduma aki-jungwuna-murrada,’ kirri-yaminama kirrakina. Akena nare-ka. Eneja Mawijije-ka nakina ngarrenumin-abilyerrikama ayakwa akina amandangwa ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada. Karningme-ka karna Mawijija-langwa ayakwa n-arrikarranguma nakina arakburakba-kiya-wiya. N-arrikarranguma nakina ayakwa ebina-langwa eka. Nara ambaka akina ka-jerridina na-dadinu-murrada akina. Akwa akini-yada ngawa n-arrikarranguma ngarningka amurdakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara Mawijju-wa, ‘Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa akwa ngarningka Jekaba-langwa,’

ni-yamama nakina. ³⁸ Nakine-ka Neningikarrawara nara warninikijungwa-manja warnumamalya a-bungkawaduma nakina umba Nubungkawa nakina n-ambilyama warniba-langwa warnumamalya, mena wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina namurdaku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja enena-manja ngawa angalya warniba-babe-ka arakba wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba WurriJedija-da.

³⁹ Aburraja wurrukwa warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ne-yama wurrakina Jesus-uwa, "Akina-bina-da. Eningaba ayakwa ayarrkidirrbura nungkwa-langwa ningkarra-makama ningkakina WurriJedija-wa warnumamalya-da," ne-yama wurrakina. ⁴⁰ Kembirra nara arakba keni-ngayindanga wurrakina keni-yendabena ayakwa Jesus-uwa, ne-yeliyangu-mubaba-da akwa nuw-akbar-dangu-mubaba wurrakina-da.

Ayakwa NuMejaya-langwa-langwa

⁴¹ Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ayakwa wurrumurdakakinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ni-yama, "Nalyelyimbukweyina NuMejaya-langwa-langwa warnumamalya wurrakina. Namakijeyinama akwa ne-yaminama wurrakina, 'Nakine-ka NuMejaya nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa nakina,' ne-yaminama wurrakina. Amandangwa akina ayakwa aburra-langwa? ⁴² Ngarningma ngarna amurndakenena ayakwa Deyibida-langwa ebina n-arrikarranguma nakina jurra-manja. Ni-yamama nakina, 'Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamame-ka nakina nganyangwu-wa Nubungkawa: Ambarriya-langwa yelakwa ningkebuda-langwa.

K-ambilya ngayuwa-manja akwudangwa

⁴³ yanda-langwa yiba-bungkawakina ngayuwa ningkakina wurrumurdakibinamanja warnumamalya b-angmar-dena-murrumanja nungkuwa-da,' ni-yamama arakburakba-kiya-wiya Deyibida-da.

⁴⁴ "Ni-yengbinu-manja nakina Deyibida amurndakenena ayakwa NuMejaya-langwa-langwa neni-yengbijuwama nakina ena-langwa Nubungkawa nakina-da. Kembirra aminakina-langwa ngarningma ngarna nakina NuMejaya nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa nakina akwa ngawa Deyibida-langwa nubungkawa ngarningka-na?" ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-da.

Jesus nenu-madamurrukwa-mulangwa warnumamalya-manja warnikakakirumakalangwa warnumamalya

⁴⁵ Biya kembirra nakina Jesus ni-yengbinuma arakba akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa aburrajukwaba. ⁴⁶ Ni-yama Jesus, "Wurri-rringkajungwuna kembirra wurrumurdakakina-langwa warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma. Wurri-rringkajungwana kajungwa nari-yada wurrakina e-kadikama nungkwurruwa-manja. Aburraja wurrumurdakenena warnikakakirumaka ka-lyelyingminame-ka kuw-awiyuwiyebeyinama dumbala dilingajirrirra, kajungwa wurrukwa warnumamalya karra-rringkini-yada wurrakina. Aburraja karra-rringkinama akwa ke-yaminama, 'Wurrarumurume-ka warnungkwarba wurrakina,' ke-yaminama wurrakina. Akwa ngarningka, aburraja ka-likaja-manja wurrumurdakakina warnikakakirumaka warnungkwarba wurruwurrakuwilyarru-wa warnumamalya, ka-lyelyingminame-ka ke-yengbina-mulangwa warnumamalya eninginingaba-wiya ayakwa aburruwa-wa. Akwa ngarningka ka-lyelyingminame-ka wurrakina angalya eninginingaba warnik-ambarringi-yada wurrakina, waka Neningikarrawara-langwa-manja alikira, waka wurrukwa-langwa-manja alikira akini-yada ngawa ke-yebukeyina-manja aninga wurrakina. ⁴⁷ Akwa ngarningka nuw-angmungmadama wurrakina alikira wurringayalangwa wurridarringka. Biya kembirra ka-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ababurna-murra ayakwa. Ke-yengbiyengbinama ngawa ayakwa wurrakina karra-rringkina-murrumanja warnumamalya. Amukuyadakina ne-yaminjaminama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja wi-yakuwerribikina karna meningarijilangwu-wa mamawura, mena akini-yada ngawa Neningikarrawara keni-lekbajama wurruwurrariya-wa warnumamalya. Umba warnikakakirumaka ayakwa Mawijijilangwa angwurra keni-lekbajama Neningikarrawara nakina-da!" ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

21

Dingaya yinginu-kwa-mulangwa angwarnda Neningikarrawaru-wa

¹ Biya n-ambilyu-manja nakina Jesus Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, n-andeya nakina akena neni-rringkama wurrakina warnumamalya wurruminababurna angwarnda na-likenuma yenjerrikina. Aburraja narrakumarnuma angwarnda wurrakina bada-manja, kajungwa warniku-kwi-yada akina Neningikarrawaru-wa. ² Umba Jesus nanga-rringka ngarningka nakina duwilyaba

dingaya dadingalingmalyingma dubukwaya yingi-likenuma ngalajukwaba ebinu-wa bada. Umba ying-embirrkawiyebajuwama ngalamba-langwa akina angwarnda, akena embirrkambilyuma eyukwujiya-kiya akina-da.

³ Kemberra eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arume-ka angwarnda narr-akumarnuma wurrukwa warnumamalya bada-manja, umba ngalaja daka dingaya eyukwujiya angwarnda ying-akumarnuma. Akena ngaluwa eningaba angwurra yingi-yamama amandangwa dakina-da. ⁴ Aburraja wurrumurdakangaba warnumamalya narr-akumarnuma aruma angwarnda, akena aruma ngawa na-minambilyama aburra-langwa. Umba daka dadingalingmalyingma dingaya ying-akumarnuma arngkuwilyaba ababurna-langwa angwarnda ngala-langwa. Arngkawura yingi-jerrukwama-da, kemberra nara ebina ambilyuma arakba ngaluwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Neningikarrawara-langwa angalya Jirujalema-manja

⁵ Aburraja kemberra wurrukwa warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nalyelyimbukweyinuma wurrakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. “Eningabe-ka akwilyubena ena alikira,” ne-yama. “Eninginingaba-wiya amurndakeyena angwarnda. Ngalajukwaba eninginingaba-wiya amurndakijika narru-wilyakama warnumamalya yangkwurrangwa akwilyubeni-yada angalya Neningikarrawara-langwa,” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina.

Eneja ni-yama Jesus, ⁶ “Amurndakenena amurndakijika-murriya kirri-rringkinama karna aduwaba, nara eningangkawura ambilyuma akina yelakwa. Umba aburraja wurruwurrariya warnumamalya karru-burrijinama ambaka-murruwura ena-da. Karru-burrijiname-ka ababurna-langwa angwarnda, kemberra kawurra-murruwulijeyinama akina ajiringka-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Jesus nenu-madumurrkwa-mulangwa warnumamalya-manja meningarija-langwa-langwa mamawura

⁷ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirru-makina angwurra. Ngambi-yade-ka akina? Umba ke-yamarrkinama akina kajungwa yik-eningmidini-yada yirruwa nara-wiya a-larruma enena alikira?” ne-yama.

⁸ “Wurri-rringkajungwuna kirrumurndamurndirra,” eneja ni-yama Jesus. “Wurri-rringkajungwuna nari-yada e-kadikama kirrakina wurribina wurrikikalya warnumamalya. Wurrababurna-ka warnungkwarba kamurndaki-yaminama wurrakina, ‘Ngarra-makinama yarna Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkwurruwa-wa,’ ke-yaminama wurrakina. Biya yikabi-kadikina wurrakina akwa ke-yaminama wurruwilyuwilyaba-wiya, ‘W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena NinguMejaya!’ ke-yaminama wurrakina, akwa ngarningka, ‘Aduwaba memema-manja marringa ababurna-langwa ka-jerridinama akina angkawura!’ ke-yeminama. Kemberra nare-ka engkirrikuma amurndakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa ekikalyu-wa akwa e-yuwama aburruwa-manja. ⁹ Umba yik-engkirrikaja-manja kirrakina ayakwa awinyamba-langwa, dukwa nungkwurra-langwa-manja angalya, dukwa engka-manja iya engka-manja angalya, mama ka-wardiyinama aburruwa-kiya, mama ka-wardiyinama wurriminingka warnumamalya, nare-ka akbar-duma. Amukwiyadkina awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama adinuba-wiya, akena nara warena-bawiya a-jerriduma ababurna-langwa,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya kemberra ngarningka ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Wurruwurrakuwilyaba warnumamalya ka-likajama wurrakina karri-ngekburakinama awinyamba wurruwurrakuwilyaba-manja warnumamalya. Ka-ngajeyiname-ka. ¹¹ Engka-manja iya engka-manja angalya ngalaja ajiringka ka-makburridenama angwurra akwa ka-makbarrinama akina-da. Akwa ngawa aburraja warnumamalya ka-jungweyinama ka-likaja-mulangwa murumureya wurrakina-da. Akwa ngawa ngalaja angbilyuwa adirrunwarna karraku-wardenama warnumamalya-manja, biya ke-ngbijangeyinama warnumamalyu-wa angerriba iya angerriba akina-da. Ngalaja eminininingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama angubina-manja. Kemberra aburraja warnumamalya kuw-akbar-denama angwurra amurndakakina-langwa, ka-murndaburridenama-ka wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹² Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Akena nara-wiya a-ngekburakajungwuma ababurna-langwa amukwiyadkina awurruwurrariya, adinuba-wiya kemberra aburraja

wurruwurrariya warnumamalya yikabu-menama kirrakina, akwa yikabumini-ngekburakinama awinyamba nungkwurra-langwa. Yikabu-wilyakinama wurrakina jinikakwu-wa amurndakibinu-wa alikira Neningikarrawara-langwu-wa. Umba aburraja wurrububungkawa yikabu-lekbajama kirrakina yakwujina akwa yikabudidenama wurrakina medirra-manja arrawa kirrakina. Yikabu-wilyakinama ngarningka wurramuruma-wa wurrububungkawa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurriyukwayuwa wurrububungkawa. Ke-yaminjaminama ngawa amukwiyadakina wurrakina bu-wirrikbina-mulangwa ngayuwa akwa yikabu-wirrikbina-mulangwa nungkwurrajukwaba kirrakina-da.

¹³ “Akini-yada-bina ngawa kirrakina yikumini-yengbinama ayakwa. ¹⁴ Kemberra adinakba-kiya-wiya yiki-lyanguwerribikajungwunama kirrakina nari-yada a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Nara a-lyangkiyamama, ‘Kabu-lekbaja-manja wurrakina ngayuwa-manja, amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ningena aburruwa-wa?’ Nara a-lyangkiyamama aduwaba akina, ¹⁵ mena ngayuwe-ka-bina kkwunama akini-yada ngawa amurndakingekburna ayakwa nungkwurruwa-manja, kajungwa yikumini-yengbini-yada ayakwa kirrakina. Ka-kwunama-ka milyenjirra mangma akwa ngawa engbingbuda ayakwa. Aburraja warnumamalya wurribina yikabu-wirrikbinama nungkwurruwa-wa kuw-engkirrikaja-mulangwa amurndakakina ayakwa nungkwurra-langwa, kemberra ka-lyangmuridiname-ka wurrakina akwa nara a-lawurrakajuma nungkwurruwa-wa awilyuwilyaba ayakwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Nungkwurra-langwe-ka warnumamalya akwa ngarningka wurrunngwenungwa iya wurrirndirndenungwa akwa wurrarrrkwurrukenungwa yikabu-wilyakinama kirrakina wurrububungkawu-wa. Kemberra aburraja wurrububungkawa yikabi-jungwajinama kirrakina kirrukwalu. ¹⁷ Wurrababurna-langwa warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina mena nganyangwa kirrakina-baba karnumamalya. ¹⁸ Akena nare-ka akbar-duma, ¹⁹ mena yiki-likaja-manja kirrumungkwurridirrbura Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kemberra Neningikarrawara yikenumin-enibikinama karnumawurrina nungkwurra-langwa karningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Jirujalema

²⁰ Biya kemberra ni-yengbinuma ngarningka Jesus amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Yikawurraki-rrikingina-manja wurruwurrakwulyumida wurrawinyamba warnungkarba kawurrak-alkayena-manja karru-ngwurrkwarngina-manja enena angalya Jirujalema erreka-langwiya, kemberra yik-eningmidinama kirrakina kumu-darrbudinama arakba mamawura makina warniku-burrijia-langwa wurrakina nungkwurra-langwa alikira.

²¹ “Kemberra akini-yada ngawa kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina Judiya-manja kirr-ambilya-murumurra yikumurndak-angkirreyinama kirrakina akwa yiku-wurdenama angakarjiyinga-wa, kajungwa yik-abuwarrkajungwuni-yada kirrakina yakwujina. Nungkwurrajukwaba kirribina kirr-ambilya-murumurra yelakwa Jirujalema-manja arrawa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa umba yik-angkirreyinama engku-wa. Umba kirribina erreka-manja-wiya kirr-ambilya-murumurra karnumamalya nara kirrakina awiyebuma Jirujalemu-wa arrawu-wa-da.

²² “Akini-yade-ka ngawa eneja Neningikarrawara yikenu-banijumindenama ena-langwa karnumamalya. Akini-yada ngawa ngalaja ababurna-langwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya amandangwa kangekburakajungwunamurra akina-da. Ka-ngekburakajungwunama akina kajungwa alyangmandukwuni-yada amurndakakina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus.

²³ Biya ni-yama ngarningka nakina, “Ngeniyerriya nungkwurraja kirridarringka kirribina yiku-mambakina-murumurra wurrangariya nungkwurra-langwa akini-yada, akwa ngarningka kirribina yika-ngwunjikina-murumurra wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa yiku-werrikawarriyadiname-ka. Yikenu-banijumindenamanja Neningikarrawara ena-langwa karnumamalya awurruwurrariya-langwa, kemberra kirrababurna-langwa karnumamalya yiki-lyandiname-ka angwurra.

²⁴ “Kirrukwalu-ka yikuwurraki-jungweyinama karnumamalya yelakwa Jirujalema-manja yikab-ar-dirrena-mulangwa wurrukwalu kaliwanga-murra. Umba kirrukwalu yiki-likajama engku-wa kirrakina eminininingku-wa angalya, mena wurrakina

wurrininiminingke-ka warnumamalya yikabu-wilyakina-mubaba aburra-langwu-wa angalya akwa yikabu-didenama yakwujina akididijungwa-manja wurrakina-da. Aburraja kembirra wurruminjirringka warnumamalya ka-bungkawadinama Jirujalema-manja wurrakina-da. Ke-yaminjaminama wurrakina yanda-langwa Neningikarrawara yiken-enjungwurrenana nakina karnumamalya ena-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara yiken-enjungwurrenana kirrakina mibina-manja ngawa mamawura ni-lyanguwerribikajungwunu-murrumanja enabakiya-ba adinakba-kiya nakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus kini-lawurradina-mulangwa ngarningka yangkwurrangwa

²⁵ Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Yiku-ngwundikadina-manja kirrakina angubina-wa yikuma-rringkinama mamawura kuma-miningkadinama makina. Ngalajukwaba yimawura kinu-miningkadinama yakina. Ngalajukwaba dakilyingajanga kingu-miningkadinama dakina. Umba yik-andiya-manja kirrakina angerriba makardu-wa yikuma-rringkinama kum-arumidinama. Kembirra yik-akbar-denama-ka angwurra kum-akakadena-mulangwa makarda akwa kum-arumidinamulangwa makina. Kirrangkwulyumida-langwe-ka karnumamalya ababurna-manja angalya yikumurdaku-werrikawarriyadinama kirrakina. ²⁶ Kembirra yikumurdaki-yendabijeyina kirrakina. 'Amiyambene-ka akwala awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aduwaba?' yiki-yaminama kirrakina-da. Yik-akbar-denama-ka kirrakina angwurra-da. Kembirra yiku-murdaburridenama iya yiki-yikarrnginama, yiki-kbilyarrnginama ajiringka-wa kirrakina, mena nakina Neningikarrawara kini-yerrerrikinama eningerribirra angubina-manja amurdakibina engbingbuda ababurna-langwa akina-da.

²⁷ "Biya kembirra yiki-rringkinama arakba ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-rringkinama akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa enenu-wa angalya. Ngayuwa ki-dirrindama angubina-langwa yangkwurrangwa ningibina ningingbuda ningilyengma akwa kwulyarriyina-ka.

²⁸ "Umba ka-ngekburakajungwuna-manja amurdakakina eminiminingka, kuwaburradidijungwuna-manja akina, kembirra nara akbar-duma kirrakina karnumamalya nganyangwa wubura kuw-akbar-denama wurrukwalaw warnumamalya. Umba kirrumungkwurridirbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrumarngba-da, mena-baba adinube-ka arngkidarrba-langwiya Neningikarrawara nakina yiken-enjungwurrenana kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Wi-yakuwerribikaja mibinu-wa manyungwunya akwa ngarningka akwalu-wa eka. ³⁰ Kumulingbijangina-manja mamangwurraraja ngala-langwa, kembirra ngarningma ngarrakina akaburruwa arakba, umba akilarrkardidarra abukwaya adinuba akina.

³¹ Kembirra yiki-rringkinamanja ababurna-langwa amurdakibina awurruwurrariya ngarra-maka-mulangwa nungkwurruwa-wa ngayuwa aduwaba, kembirra yikeningmidinama nungkwurrabakiya-ba akini-yada ngawa kinu-bungkawadinama nakina Neningikarrawara adinuba-da.

³² "Ababurna-langwe-ka amurdakibina ngarra-makama ngayuwa nungkwurruwanja aduwaba ka-ngekburakajungwunama akina nara-wiya a-larruma kirrababurna-langwa karnumamalya karningaduwaba. ³³ Ngalaja angubina iya enena angalya kajerridinama alakena, akena ngalaja ababurna-langwa ayakwa nganyangwa nara akina ajerriduma. Eningangkawura ngawa kuw-ambilyama akina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Aki-rringkajungwuna-mulangwa ngarrumurdamurdirra

³⁴ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus, "Wurri-rringkajungwuna kirrumurdamurdirra," ni-yama. "Nara engkirrikuma aninga-wa yimbukwa iya anija-wa yimbukwa. Yiki-lyangmurukweyina-manja kirrakina amukwiyadakina-manja, akwa yiku-werrikawarriyadina-manja yik-engkingkirrikaja-manja amurdakakinu-wa amurdakijika yiki-ngayindena-murruwa karna yik-ambilyi-yada enena-manja angalya, kembirra warenja-bawiya yikam-akburranginama mibina meningarija-langwa mamawura nara-wiya engkirrikuma kirrakina makinu-wa. ³⁵ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya amurdakenena-manja angalya awurrakwulyumida-manja

karruma-rringkinama makina mamawura nara-wiya engkirrikuma wurrakina makinu-wa. Wuburra laka yibina yinungwakarda ni-dirrirndama nu-menama warena-bawiya akwalya, ngalajukwaba kumi-ngbijanginame-ka warena-bawiya mamawura meningarija-langwa makina-da.

³⁶ “Aminakina-langwa kirrinjeja kembirra, ngarra-makinama, yikiringkajungwunama karningangkawura. Nara a-ngwanjuma umba yikububuriyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa, kajungwa ka-ngeckburakajungwunamanja amurndakibina awurruwurrariya, kembirra yikeni-ngbudirrkini-yada nakina kirrakina karnumamalya. Kembirra nara e-ngkilarruma kirrakina umba kirringbuda ngawa yik-arjiyama, yanda-langwa aku-kwurukweyina ngarrakina, ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwullarriuma enena-manja angalya, akwa nungkwurruwada. Akina-bina ngawa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Biya mababurna-langwa mamawura nen-akakirumakama warnumamalya-manja, neni-dirrburakama nakina Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba mababurna-langwa meningalyarrngwalyilya nu-wurdanguma nakina ebinu-wa angakarjiyanga angalya emikirra Alibumanja. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina marringa-ma. ³⁸ Biya mababurna-langwa meninguwurdarriya-wiya mamawura ngarningka ni-lawurradinuma nakina Jesus Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ayakwi-yada. Aburrajukwaba wurrababurna-langwa warnumamalya namurndaki-likenuma yenjerrikina kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina ayakwa ena-langwa yakwujina-da.

22

Neni-ngayindangu-murrilangwa wurrubungkawa warniku-wardi-yada Jesus

¹ Akwudangwe-ka arakba kuw-ambarrinama ebina Akwurungkuwarrukwa WarningiJudija warnumamalya akwa kuw-alyubarinama wurrakina ebina damba eningakubudika-murra. Wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya nawurramurndukwunuma arakba Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada wurrakina. Namurndaki-likenuma yenjerrikina engka-langwa iya engka-langwa angalya. ² Aburraja wurrumurndakibina wurramuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngarningka wurrumurndakibina warnikakakirumakama Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka warniku-wardi-yada Jesus. Akena nalyangkirrminuma mena nuw-akbar-dangu-mubaba wurrakina wurribina-murralangwa warnumamalya narri-ngayindangu-murrilangwa ayakwa warnik-engkirriki-yada wurrakina Jesus-langwa. Kembirra nuw-embirrarinuma wurrakina kenu-menamurruwa nakina Jesus kin-ambilya-murruwa nakwukawura nakina-da.

Ni-lyanguwama-mulangwa Judija neniku-kwi-yada Jesus wurrubungkawu-wa

³⁻⁴ Kembirra arakba eneja Namukwa n-awiyebuma nakina nuwilyaba-manja nenikaburrakiyuwa. Nenimikirra nakina Judija Yijikariyada. Kembirra Judija nenilalika nakina Jesus akwa wurrumurndakibina wurrukwa warnikabuburrakiyuwa umba ni-likena nakina wurrumurndakibinu-wa wurramuruma WurruMinida warnungkwarba. Biya Judija na-lyelyimbukweyina wurramuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa ngawa wurrukwa-manja wurrubungkawa wurribina na-bungkawadinuma warnungkwarba-manja warnikakuburrajungwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Na-lyelyimbukweyina biya nenu-makama wurrakina warnungkwarba Judija-manja kenu-kwunama nakina Jesus aburruwa-wa, ⁵⁻⁶ umba kenu-kwunama arrkala angwarnda Judija-manja. Biya ni-lyanguwama-manja Judija, kembirra na-lyelyingmeyina arakba wurrumurndakakina wurrubungkawa. Eneja ni-likena Judija arakba nakina-da. Biya n-embirrarinuma nakina ambaka neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa, warnungbala-wiya wurrababurna warnumamalya-da.

Nenu-maka-mulangwa Jesus wunenikaburrakiyuwa ena-langwa wunenik-akumi-yada adinakba aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

⁷ Kembirra nuw-arakbada akina arakba warnik-alyubari-yada wurrakina WarningiJudija warnumamalya akina damba eningakubudika-murra. Kembirra nuw-arakbada ngalajukwaba warniku-wardi-yada wurrakina eyukwayuwa jiba Akwurungkuwarrukwa-langwa. ⁸ Kembirra eneja nenilirraki-larrka arakba Jesus wunalekbina Bida akwa Janjana wuneniki-lyengmi-yada Jirujalemu-wa wunalakina. “Wuni-likaja arakba Jirujalemu-wa,” ni-yama Jesus aburnuwa-wa. “Yikini-lyengmena kinalakina, biya yikinu-mena amadangkwa iya aninga akwurdurda

Akwurungkuwarrukwa-langwa biya yikin-akumurna adinakba kajungwa ak-alyubarini-yada akina," ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

⁹ Aburnaja neni-yama, "Nga-manja akina?"

¹⁰ Eneja ni-yama Jesus, "Yikini-yar•diya-manja Jirujalema-manja kinalakina yikin-akburrangama yakwujina nuwilyaba nenungkwarba. Nakine-ka kinumawilyakinama maruma menarlamba meningamilyumilyinja. Ngalaja akungwa akina ka-lyangburrukwunama. Kema nungkwurnaja yikini-yuwarna nakina-manja. Biya kinawiyebena-manja nakina alikira-manja, yikin-awiyebena nungkwurnajukwaba akinu-wa alikira. ¹¹ Biya yikini-yamina nabaliju-wa numinakinu-wa alikira, 'Nenikakakirumaka yirra-langwa kin-alyubarinama amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa yelakwa enena-manja alikira nungkwa-langwa, enuwa akwa yarnikabuburrakiyuwa ena-langwa. Angamba kema angalya yarnik-alyubari-yada aninga?' yikini-yamina enuwa-wa. ¹² Kembirra nakina eneja nenungkwarba yikenu-wilyakajinama aruma angalya karrawara. Eningaba akina angalya, mena eningerbirra aki-ngayindenama amurndakakina yakwujina. Kema yakwujina ngawa yikin-akumurna adinakba amadangkwa iya aninga-murriya kinalakina-da," ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa Janjanu-wa.

¹³ Aburnaja neni-likena arakba wunalakina wunenungkwarba-kiya. Biya nenakburranga ababurna-langwa nenu-maka-mulangwiya ebina Jesus. Biya yakwujina ngawa nen-akumurna adinakba eyukwujiya jiba awalyuwa iya aninga iya akubibeka, kajungwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga-da.

Nubungkawa Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka ne-yebukeyinu-mulangwa amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

¹⁴ Kembirra nuw-arakbada warniki-yebukaji-yada amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra ni-likena arakba eneja Jesus Jirujalemu-wa nakina akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba aburruwa. Biya nuw-awiyebeyina arakba aburrajukwaba ebina-manja alikira nen-awiyebeyinu-murumanja adinakba Bida akwa Janjana. Biya yakwujina akina-manja ngawa alikira namurndakambarringa karrawara wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka wurrumemberrkwa wurrambilyuma.

¹⁵ Ni-yama kembirra nakina Jesus aburruwa-wa, "Ngayuwe-ka ningena ngarra-ngayindanguma angwurra ak-alyubarinama ngarna enena amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa nara-wiya a-lyanduma ngayuwa. ¹⁶ W-engkirrikiya! K-alyubarinama aduwaba enena ngayuwa, akena nara arakba alyubaruma ningena ngayuwa Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Kembirra akini-yada ngawa kuw-eningmidinama aburraja warnumamalya, karru-mumiringkinama enena-langwa Akwurungkuwarrukwa," ni-yama Jesus nakina-da.

¹⁷ Kembirra nu-manga arakba amalyirra akwurena-langwa menarlamba-murra akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-yama nakina ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka, "Kirruwilyuwilyaba-wiya yikuma-mena memema menarlamba, biya yiki-bekina yiku-kweyina kirrababurna-langwa. ¹⁸ Ngarra-makinama ngayuwa, nganja ki-bekinama enena aduwaba, kembirra nara arakba e-bekuma ningena akwurena-langwa amalyirra aduwaba-langwa kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina-da," ni-yama Jesus. Biya kembirra namurndaki-bekina wurruwilyuwilyaba-wiya arakba wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra nu-manga Jesus damba akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-ngkarrngarna akina akwa nenukwa aburruwa-wa. Ni-yama nakina, "Enena amadangkwa wuburra nganyangwa ngarra-kwunama nungkwurra-langwi-yada. Yik-alyubarinama enena kajungwa yiki-yakuwerribikaji-yada ngayuwa-langwa," ni-yama Jesus.

²⁰ Biya ne-yebukeyinuma wurrakina arakba akina amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra narri-jerrukwama arakba. Umba ne-yebukeyinu-mulangwa wurrakina, numa-manga Jesus muwilyaba mingka menarlamba, ebina-wiya wuburra, nara-wiya ke-yebukeyina wurrakina. Nenu-kwa makina menarlamba aburruwa-wa akwa ni-yama nakina, "Enena amalyirra akwurena-langwa merra wuburra mema nganyangwa. Enene-ka kirraku-wilyakajinama Neningikarrawara kini-yarrkakumurna-mulangwa nakina ayakwa eningarumuruma enikaduwa-dangwa nungkwurra-langwi-yada. Kini-yaminama nakina akina nganyangwa-murra

merra mibina kaminu-kwularrijinamurra ningena,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina.

²¹ Kembangra ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyaba karna karnungkwarba yelakwa yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada. Ngayuwa-manja kirr-alyubarinuma arakba kirrakina aduwaba amadangkwa iya aninga yelakwa enena-manja angalya, akena yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa wurrakina-da. ²² Ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya ki-jungwunama amandangwa ngayuwa, ni-lyanguwerribikajungwunu-mulangwiya nakina adinuba-wiya Neningikarrawara ningeniki-jungwa-langwa. Akena ka-ngekburakajungwunama awurrariye-ka kirrakina-langwa karnumamalya kirribina yika-kwuna-mulangwa ngayuwa wurrububungkawu-wa-da kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka-da.

²³ Aburraja kembangra namurndaki-lyelyimbukweyinuma arakba wurrumurndakakina warnungkwarba. Namurndaki-yendabijeyinuma akwa ne-yama wurrakina, “Ngarrumiyambene-ka kembangra ngarningkwarba ngarna ngarruwilyaba aki-yaminama enena aduwaba?” namurndaki-yama wurrakina-da.

Aki-yamina-mulangwa wuburra ngarnikuminuwar-duwar-da

²⁴ Biya kembangra wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa namurndakumerribeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Ngarrumiyambena angwurra ngarraruma ngarrumurndakeyina-manja? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarningkwarba?” nawurraki-yama wurrakina.

²⁵ Umba eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa arakba, “Wurrumurndakakina warnumamalya wurribina warningbala-murrumurra Neningikarrawara, aburraja aburra-langwa wurrububungkawu wurringbingbuda-wiya wurrakina. Narra-war-dikinama angwurra aburra-langwa-manja warnumamalya akena karra-makinama wurrakina enena ayakwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya. Ke-yaminama, ‘Kirrakine-ka karnumamalya yiki-yengbinama enena ayakwa yirruwa-wa. Yiki-yaminama, Kirrumarngkirra iya kirrumekba karna kirrububungkawu-wa, yiki-yaminama kirrakina-da,’ ke-yaminama wurrakina wurrububungkawu-wa.

²⁶ “Akena nara akina e-yamama yelakwa nungkwurruwa-manja nganyangwa-manja karnikabuburrakiyuwa. Umba kirruwilyaba karnumamalya kirraruma-dangwa yiki-yaminama kirrakina wuburra laka niyukwujiya nenungkwarba kini-yaminama nakina-da. Akwa kirruwilyaba kirrubungkawu-wa yiku-war-denama kirrakina warka wuburra laka nenikuminuwar-duwar-da nenumamalya nenuminu-war-denama warka wurrukwala-langwa nakina-da.

²⁷ “Eneja nuwilyabe-ka nenumamalya kin-alyubarinama aninga ebina nenuminidaka-mulangwa wurringka warnumamalya. Kembangra nungkwurraja yirru-makina, numiyambene-ka nenumamalya yikini-yengbijinama kirrakina naruma angwurra? Kamakinama ngayuwa nungkwurruwa-wa. Wurrukwala warnumamalya kenumindakina-manja aninga ena-langwa, kembangra nakina-bina nenumamalya nibina nara adakuma iya a-war-duma nakina-bina kembangra naruma-da. Akena nganja ngayuwa ning-ambilyama ningena yelakwa enena-manja angalya nungkwurruwa-manja wuburra ningenikuminuwar-duwar-da karnumamalya-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁸ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Ebina-wiya bu-wirrikba-wiya ngayuwa-wa warnumamalya akwa ngawa bumini-ngekburaka-manja wurrakina awurrariya nganyangwa, nungkwurraje-ka kirru-manjibudangumurra ngayuwa-manja angwurra kirrakina karningangkawura. ²⁹ Eneja nakina Nungwarrka nginubungkawakama arakba ngayuwa. Kembangra ngayamba-langwa ka-bungkawakinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya nungkwurrajukwaba. ³⁰ Ngayuwe-ka kabungkawakinama karna ambaka-murrumurra kenu-bungkawakina-manja ngayuwa Nungwarrka wurrababurna-manja warnumamalya. Kembangra yiku-bungkawadinama kirrakina wurrilyimberrkumemberrkwa-manja wurrilyimberrkambilyuma WarningiYijireyila warnumamalya. Akini-yada ngawa yik-alyubarinama aninga iya yiki-bekinama akubibeka ngayuwa-manja nganyangwa-manja angalya-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus nenu-maka-mulangwa Bida-manja kin-eningbalikajungwuna-mulangwa nakina

³¹ Biya ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa, “Nungkuwa Jayumuna, engkirrikiya-langwa. Nakina Namukwa eneja kirreni-ngayindanguma yikeni-labajama kirrakina karningabamurrikba. Kembangra neni-yendabenuma nakina Neningikarrawaru-wa akena nara

nakina Neningikarrawara a-ngwanjajuma nakina Namukwa-da. Kemberra yikeni-labaja-manja Namukwa nungkwurruwa-manja, yiken-eyebijebakinama kemberra karnumamalya karningaba-langwa iya kirruwurrariya-langwa nakina-da.

³² “Akena yirraminu-buriyaminuma arakba ngayuwa Neningikarrawaru-wa, Jayumuna, kajungwa ku-werrikambilyi-yada ningkiyirrbiyirra ningkakina ngayuwa-manja. Adinube-ka yiki-lalikinama ngayuwa ningkakina. Kemberra k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa. Akena ambaka kemberra ki-lawurradinama ngarningka ngayuwa-wa. Akwa ki-lawurradina-manja nungkuwa ngayuwa-wa kemberra ke-ngbudirrinama ningkakina nungkuwa-langwa warnumamalya-da,” ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa.

³³ Eneja ni-yama Jayumuna Bida Jesus-uwa, “Bungkawa, ngayuwa ningeniki-lika-langwa eningerribirru-wa angalya nungkuwa ki-likaja-murruwa. Aburraja kabudidena-manja nungkuwa medirra-manja, kemberra nganjukwaba kabu-didenama ngayuwa. Kabi-jungwajina-manja nungkuwa wurrakina, kemberra nganjukwaba kabi-jungwajinama ngayuwa. Nare-ka a-waruma ningena a-rukuwurruma ningkakina!” ni-yama Bida Jesus-uwa.

³⁴ “A-a!” ni-yama Jesus. “Mema-manja ngawa meningalarrngwalyilya, nara-wiya ngarduma dadinungkarba jukwujukwa, ki-yaminama nungkuwa arngkabiyyakarbiya-ma enena ayakwa, ‘Ningeningbala ngayuwa naka nenungkarba,’ ki-yaminama ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus Jayumuna Bida-wa-da.

Angwarnda-langwa iya amurndakijika-langwa akwa kaliwanga-langwa

³⁵ Biya ni-yama kemberra Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Ebina-wiye-ka ngarra-larrkena-manja ngayuwa kirrakina engku-wa iya engku-wa angalya, nara yiku-wilyaka angwarnda iya amurndakijika akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba eribirra kirrumamungkwur-da ngarra-larrkenuma ngayuwa kirrakina karnumamalya. Akena kirri-likenuma karningaba, kirr-ambilyuma wurrukwala-langwa-manja alikira akwa kirr-alyubarinuma aninga aburra-langwa-na?”

Aburraja, “Yawe-ka,” namurndaki-yama.

³⁶ “Umba aduwaba-langwa,” ni-yama Jesus, “yiki-likaja-manja yiku-wilyakina angwarnda iya amurndakijika akwa kaliwanga nungkwurruwa-manja. Nara-manja ebina kaliwanga nungkwurruwa-manja, kemberra yiku-warrukweyina dumbala akwa wurrukwala-langwa kaliwanga. Nungkwurra-langwa kemberra akina kaliwangada.

³⁷ “Arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama akina,

‘Ni-jungwuma nakina wuburra laka warniniyerriya warnungkarba najungweyina murra wurrakina,’

ne-yaminama akina ayakwa. Ngarra-makinama ngayuwa aduwaba, ene-ka ayakwa na-makijajungwunuma ngayuwa-langwa ena-da. Ki-jungwuname-ka amandanga ngayuwa wuburra laka warniniyerriya warnungkarba najungweyina murra wurrakina-da. Kemberra amandanga akina-langwiya ayakwa ka-ngekburakajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

³⁸ Aburraja ne-yama, “Kwuja, Bungkawa! Alakena-kiya kaliwanga-kiya nungkwalangwi-yada!” ne-yama.

Akena ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Ngawa arakba!”

Nu-buriyaminu-mulangwa Jesus angakarjiyinga-manja angalya Alibumanja

³⁹ Biya ni-dirringdingu-manja Jesus arrawu-wa ni-jadinga nakina alikira-langwa erreku-wa. Biya ni-likena arakba angerriba angakarjiyinga-wa angalya Alibumanju-wa ebinu-wa adaka angalya n-alilikenu-murruwa nakina. Aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-likenuma enuwa-manja wurrakina.

⁴⁰ Biya kemberra yakwujina ne-yar-da arakba. Ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yelakwa-wiya wurr-ambilya akwa yiku-buriyamina Neningikarrawaru-wa arakba, kajungwa yikeni-labaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-manja, kemberra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada,” ni-yama nakina aburruwa-wa. ⁴¹ Biya yakwujina ngawa neni-lalikama Jesus wurrumurndakakina warnungkarba umba ni-likena nakina arngkidarra akwa ni-nginakilarrina ajiringka-manja akwa nu-buriyamina nakina Neningikarrawaru-wa. ⁴² “Ngangwa,” ni-yama nakina, “ningeniki-jungwi-yada arakba ngayuwa, akena nare-ka! Yimini-larrkaja, marrakba, nari-yada a-lyanduma ngayuwa aduwaba. Akena ningki-lyanguwerribikajungwunu-mubaba arakba nungkuwa, kemberra mama ngawa

ki-yaminama ngayuwa nungkwa-langwa-langwiya mangma aduwaba. Mama ku-warenama ngayuwa umba ki-lyandinama amandangwa ningena," ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

⁴³ Kembangra nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus Nungwenikba-wa, aburraja wurruwilyaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nuw-abilyerrikajungwa enuwa-manja. Neningikarrawara-langwa-langwa angalya abalkaya-langwa na-likenuma na-larrinuma wurrakina akwa neni-ngbudirrkama kembangra arakba Jesus-manja.

⁴⁴ Akena angwurra ngawa nu-werrikawarriyadinume-ka nakine-ka Jesus. Akwa ngarningka nu-buriyaminuma nakina Nungwenikba-wa. Nu-buburiyaminu...wa. Mukwene-ka numi-jadanguma arakba makina wuburra merre-ka ena-langwa-langwa nenumadangkwa akwa numu-kwularrinuma ajiringka-wa-da.

⁴⁵ Biya ni-jerrukwa arakba nakina Jesus ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa. Biya nu-mirajanga akwa ni-lawurrada arakba nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja na-mungkwulijeyina ngawa marringa mena na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina.

⁴⁶ Ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Wa! Marringa-manja karna-na? Wurru-mirajangina arakba, kajungwa yiku-buriyamini-yada, kajungwa yikeni-labaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-wa, kembangra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada-da," ni-yama nakina Jesus-da.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-mangu-mulangwa Jesus

⁴⁷ Akena ni-yengbinu-wiya ngawa ayakwa nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, aburraja wurrubukwaye-ka wurrababurna warnumamalya namurndakili-kenuma nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. Wurrumurndakibina warnungkwarba WurruMinida wurrumuruma wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurubungkawa warnikakukwurrajungwa-langwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrumuruma warnungkwarba wurrukwala nawurraki-likenuma kajungwa warniki-rndarrki-yada Jesus. Umba eneja nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nenungkwarba Jesus-langwa nenimikirra Judija ni-lyengmanguma nakina akwa nenu-wilyakama wurrumurndakakina Jesus-uwa. Biya ni-likena dirrbura Jesus-uwa akwa neni-lawurangka nakina-da.

⁴⁸ Eneja ni-yama Jesus Judiju-wa, "Ningkena yi-lawurangkama ngayuwa-manja kajungwa kabu-meni-yada ngayuwa warna warnumamalya wurrawinyamba-na! Yi-lawurangkama ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya-da!" ni-yama nakina Jesus Judiju-wa.

⁴⁹ Umba aburraja wurrumurndakibina wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neni-rringka-mulangwa nakinu-wa Judija, warningna arakba wurrakina keyamina-mulangwa akina. Biya, "Bungkawa," ne-yama, "yirrumini-ngayindenama yikuwardiyinama kaliwanga-ma-na?" ⁵⁰ Biya nuwilyaba ni-ngkarbaja kaliwanga ena-langwa biya neni-ngaja nuwilyaba-manja nenungkwarba akwa nenumini-ngarrkarrngarna ena-langwa mada mekbuda-langwa nakina. Nakine-ka nenungkwarba nenuminuar-duwar-danguma warka naruma nubungkawa NuMinida Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja.

⁵¹ Umba eneja ni-yama Jesus, "Ngawa arakba! Ni-lalika!" Biya numa-lyinga arakba mibina mada akwa num-eningabaka makina-da.

⁵² Biya kembangra ni-yengbina Jesus ayakwa wurrumurndakibinu-wa WurruMinida wurrumuruma iya wurrumurndakibinu-wa wurubungkawa warnikakukwurrajungwa-langwa akwa wurrumurndakibinu-wa wurrumuruma warnungkwarba. Akwa ni-yama, "Kirri-likenuma karna ngayuwa-wa kaliwanga-murra akwa eka-ma, akena ningeningengkengmina-ma nganja ningena." ⁵³ Ning-ambambilyuma ngawa ngayuwa nungkwurruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya arngkababurna-langwa. Akena nara nungkwurraja yiku-manga umba aduwaba-manjikba. Akena yiku-menama ngayuwa ningena aduwaba mena nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjajuma kirrakina, akwa ngawa kirringbuda-baba karna karniniyerriya karnungkwarba aduwaba-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa nakina-da.

Bida n-eningbalikajungwunu-mulangwa Jesus-langwa

⁵⁴ Kembangra aburraja wurrukwala warnungkwarba neni-rndarrka nakina Jesus, akwa nenu-wilyakama angerriba nubungkawa-langwu-wa angalya nibinu-wa naruma nubungkawa NuMinida. Umba eneja engka-langwiya neni-yuwarna nakina Bida. ⁵⁵ Wurrakine-ka ne-yar-da arakba nubungkawa-langwa-manja angalya. Biya wurrakina warnungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus angerriba alikira-wa umba errekba-manja-wiya

ngawa nuw-ambilyuma wurrakina. Biya nawurrak-ambarringa angwura-manja yakwujina.

Eneja arija-langwa ni-yar-da Bida akwa n-ambarringa enejukwaba yakwujina angwura-manja. ⁵⁶ Umba ngalaja duwilyaba dadikuminuwar-duwar-da yinginu-miringka Bida n-angmakwulaluma angwura-manja nakina, akwa yingini-rringka dirrbura enuwa-wa. Yingi-yama, "Naka nenungkwarba enejukwaba n-ambilyumurra Jesus-manja."

⁵⁷ Eneja Bida n-eningbalikajungwuna nakina. "Ningeningbale-ka nakina nenungkwarba-da!" ni-yama nakina-da.

⁵⁸ Kembirra arngkidarrba-langwiya nuwilyaba enejukwaba nenungkwarba nenu-miringka nakina Bida. "Nungkwajukwabe-ka nangaba-langwa ningkenumamalya ningkena-da!" ni-yama.

Eneja Bida ni-yama, "Nara ngayuwa!"

⁵⁹ Bi...ya eneja ningka-langwa arakba ngarningka nenungkwarba ni-yama, "Amandangwa, ningkena-bina ningk-ambambilyumurra nangaba-manja nenungkwarba-da. KineningiKeliliya kinalakana-da!" ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Bida, "Ningeningbala akina-langwa!" ni-yama. Umba awilyaba-wiya ayakwa Bida-langwa ngalaja jukwujukwa dadinungkwarba ying-ardanga arakba dakina-da.

⁶¹ Eneja Nubungkawa ni-nyakuwarrukwajungwa nakina akwa neni-rringka dirrbura Bida-wa. Akini-yada ngawa eneja n-engkirrikenuma nakina Bida Jesus-langwu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa. Ebina-wiya ni-yamama Jesus enuwa-wa, "Nara-wiya arduma jukwujukwa mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya nungkuwa ningkakina k-eningbalikajungwunama ngayuwa arngkabiyyakarbiya-ma," ni-yamama nakina Jesus Bida-wa-da. ⁶² Biya kembirra ni-jadinga arakba nakina Bida ebina-langwa angalya-da. Nuwerrikawarriyadinume-ka, biya nu-ngwadina arakba aruma angwada-da.

Nenu-marngkajuwa-mulangwa warnungkwarba Jesus-uwa akwa neni-ngajamulangwa

⁶³ Aburraja wurrukwala warnungkwarba nen-embirrajuwama Jesus-manja wurrakina. Nenu-marngkajuwama akwa neni-ngajama wurriyirrbiyirrbba ngawa wurrakina. ⁶⁴ Kembirra nenuminu-mungkwurkararikama menba ena-langwa dumbala-murra. Biya ne-yama, "NingkuBurabude-ka ningkenumamalya ningkakina, kembirra kwurukwa! Numiyambena nenungkwarba ngini-ngajama nakina?" ⁶⁵ Akwa ababurne-ka amukwiyadakinaya ayakwa awurruwurrariya ne-yengbinuma enuwa-wa. Neni-rinjarrkame-ka enuwa-manja wurrakina warnungkwarba.

Nenu-wilyaka-mulangwa Jesus wurrububungkawu-wa

⁶⁶ Ne-yaminjamama ngawa wurrakina warnungkwarba makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya. Bi...ya marngkirngkuwilyarra. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina-da. Kembirra aburraja nawurra-murndukweyinuma arakba wurrarumuruma WarningiJudiya warnumamalya, akwa ngawa wurrarumuruma WurruMinida akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijijalangwa ayakwa eningarumuruma. Nawurra-murndukweyinuma akwa namurndakalambarringa ayakwi-yada. Biya nen-ardijuwa arakba Jesus-uwa kajungwa kini-likajiyada nakina aburruwa-wa. Aburraja kembirra wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus angerriba aburruwa-wa ayakwi-yada.

⁶⁷ Aburraja ne-yama enuwa-wa wurrakina wurrububungkawa, "NingkuMejaya-manja ningkakina ningkenumamalya, kembirra yirru-makina arakba," ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Ka-makina-manja ayakwa ngayuwa nungkwurruwa-manja kembirra yiku-minikalyikinama ngayuwa-da. ⁶⁸ Umba ngayuwa ke-yendabaja-manja ayakwa arrkala ngayamba-langwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina a-lawurrakajuma ayakwa ngayuwa-wa-da. ⁶⁹ Akena aduwabalangwa ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya k-ambarrinama k-angmungmakwulalinama nekbuda-langwa Neningikarrawara nibina narrubuda-dangwa," ni-yama Jesus.

⁷⁰ Aburraja namurndaki-yama, "Kembirra Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na?"

Enamba-langwa ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Amandangwa akina akena nara nganyangwa ayakwa umba nungkwurra-langwa akina," ni-yama.

⁷¹ Aburraja kembirra na-makijeyina arakba ayakwa wurrakina wurrububungkawa. "Ngawa arakba," ne-yama, "mena enabakiya ni-yamama nakina-baba, 'Ningenikuwenikba ngayuwa Neningikarrawara-langwa,' ni-yamama. Nara kembirra ardijsama ngarna wurrukwala warnumamalya yangkwurrangwa a-lekbuma enuwa-wa,

mena ngarr-engkirrikenu-mubaba ngakwurrabakiya ena-langwa ayakwa ngarna-da," namurndaki-yama wurrakina-da.

23

Neni-lyilyangu-mulangwa Jesus Balidu-wa

¹ Biya kembirra nawurraku-warumajungwa arakba wurrumurndakakina wurububungkawa wurrababurna-langwa akwa nenu-wilyaka wurrakina Jesus Balidu-wa. Balide-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma akwa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya WarningiJudiya-manja. ² Kembirra yakwujina Balida-langwa-manja ngawa angalya nenumurndaki-lekbenuma arakba Jesus-uwa wurrakina.

Ne-yama wurrakina Balidu-wa, "Naka nenungkarba yin-akburrangama yarna ni-yengbiyengbinuma ayakwa awurruwurrariya. Nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja awurruwurrariya ayakwa. Akwa ni-yama aburruwa-wa, 'Nare-ka a-kwama angwarnda anggeriba Nubungkawu-wa Kajara,' ni-yamame-ka naka nenungkarba. Akwa ngarningka ni-yamama, 'NinguMejaya ngayuwa, Ningubungkawa ningena,' ni-yamame-ka naka nenungkarba-da," namurndaki-yama wurrakina Balidu-wa-da.

³ Ni-yama eneja Balida Jesus-uwa, "Nungkuwa ningkakina WarningiJudiya-langwa Ninkubungkawa-na?"

Eneja ni-yama Jesus, "Nungkwa-langwa-bina ayakwa akina-da."

⁴ Kembirra ni-yengbina arakba eneja Balida ayakwa wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkarba akwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya wurruwurrakwulumida-manja aburrajukwaba. Ni-yama nakina, "Nara ngayuwa k-akburrangarna awurrariya naka-manja nenungkarba-da," ni-yama nakina Balida.

⁵ Akena wurriyirrbiyirra ngawa aburraja namurndaki-yama Balidu-wa, "Amandangwa, awurruwurrariya ayakwa nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja nakina. Akwa n-aburradadanguma awinyamba aburruwa-manja. N-aburradadanguma adinuba-wiya angaba-manja angalya Keliliya-manja nakina, kembirra yadikina ababurna-manja ngawa angalya Judiya-manja yanda-langwa enena-manja angalya arakba ni-yar-duma naka. Kembirra yelakwa ngawa ningekebungeburakinama awinyamba niyirrbiyirra ngawa naka-da," namurndaki-yama wurrakina warnungkarba-da.

Neni-larrka-mulangwa Jesus Yeridu-wa

⁶ N-engkirrika-manja eneja nakina Balida akina ayakwa, ni-yama nakina, "NeningiKeliliya naka nenungkarba-na?" Aburraja na-lyanguwamina. ⁷ Kembirra warenjabawiya nakina Balida neni-larrka arakba Jesus anggeriba Nubungkawu-wa Yerida, mena Yerida nu-bungkawadinu-mubaba nakina WarningiKeliliya-manja warnumamalya. Yeride-ka nakina Jirujalema-manja n-ambilyuma enejukwaba akini-yada.

⁸ Aburraja arakba nenu-wilyaka wurrukwalu wurrawinyamba nakina Jesus Yeridu-wa. Eneja Yerida ni-yekirride-ka neni-rringka-mulangwa nakina Jesus. Nenungkwurakbe-ka neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama Jesus, n-engkirrikenu-mulangwa ababurna alawudawarra ena-langwa-langwa. Biya neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama neniki-yama Jesus engerribirra engbuda eminingka nakina. ⁹ Aminakinalangwa kembirra neni-yendiyendabenuma arakba nakina Yerida ababurna ayakwa Jesus-manja. Akena ni-yengminjada eneja Jesus. Nara kini-lawurrakajuwa ayakwa Yeridu-wa-da.

¹⁰ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkarba iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma warnungkarba nuw-alkilkayanguma yakwujina akwa namurndaki-yama, "Nuwurrariye-ka naka. Amandangwa naka nuwurrariya nenumamalya!" Ne-yaminjamama ngawa ne-yengbiyengbinuma neni-lekbulekbenuma ayarrkingbudu-murra ayakwa wurrakina-da.

¹¹ Kembirra eneja Yerida akwa ngawa ena-langwa wurrawinyamba neni-rinjarrkama Jesus-uwa akwa nenu-marngkajuwama nakina. Biya nakina Yerida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba biya nen-awiyebajuwa kembirra wurrakina dumbala dukwulyubena Jesus-manja, akwa nenu-wilyakama arakba neni-lawurrakajuwama nakina Balidu-wa. ¹² Yadikina-langwa aburnaja wunalakina wunubungkawa-kiya Yerida akwa ngawa Balida wunubiyakaja arakba, nen-awinyambakeyinu-murrada wunalakina-da.

Balida nenu-kwa-mulangwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinidu-wa warnungkarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

¹³ Biya kembirra Balida nenuwurra-murndukwama wurrumurndakibina wurrumurumuma WuruMinida warnungwarba iya wurrumurndakibina wurububungkawa wurrumurumuma WarningiJudiya akwa wurrumurndakibina wurruwurakwulyumida warnumamalya aburrajukwaba. ¹⁴ Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, "Kinu-wilyakama karna naka nenungkarwa yangkwurrawa ngayuwa-wa mena kirri-yama-mubaba kirrakina, 'Nuwurrariya nilyengma naka akwa awurruwurrariya-wiya ayakwa nenu-wilyakajuwama warnumamalya-manja,' kirriyamama kirrakina. Umba nganja ningeni-yendabenuma ebina-wiya ngayuwa enuwa-wa, kirr-engkirrikenu-wiya ayakwa nganyangwa. Akena nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya kini-lekbenu-mulangwa kirrakina. ¹⁵ Enejukwaba nakina Yerida nara kin-akburrangarna awurrariya enuwa-manja. Kembirra erribirra neni-lawurakajuwama naka yangkwurrawa ngarningka ngakwurruwa-wa. Eneja naka nenungkarwa amandangwa nara kini-yama awurrariya akwa nara kembirra nganja a-warduma nakina-da. ¹⁶ Kembirra ngayuwa ka-makinama arakba nganyangwa-manja wurrawinyamba akwa keni-larrkbarjenama wurrakina nakina-manja. Kembirra ngayuwa kin-enjungwurrenema naka nenungkarwa-da," ni-yama nakina Balida wurrumurndakakinu-wa wurrababurnu-wa warnumamalya nakina-da.

¹⁷ (Akini-yada ngawa Akwurungkuwarrukwa-manja neni-jadija nakina nubungkawa Balida nuwilyaba nenungkarwa ni-didikajungwunu-murrada. Kenumini-jadijinama warnumamalya-langwa nuwilyaba nenungkarwa nakina Balida mena ni-yaminjamubaba nubungkawa Judiya-langwa ababurna-manja Akwurungkuwarrukwa.)

¹⁸ Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurakwulyumida namurndak-ardanguma wurrakina. "Yikumini-wardena nakina nenungkarwa umba yikumini-jadijiya Baraba," namurndaki-yama. ¹⁹ Ebina-wiya eneja nakina Baraba akwa wurrakina wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya na-wardiyinuma WarningiRawuma-manja warnumamalya yakwujina Jirujalema-manja. Umba Baraba nenu-wardanguma nuwilyaba-manja nenungkarwa. Akina-langwa ni-didijungwunuma nakina. Akwa nakina-bina neni-ngayindanguma arakba aburraja wurrumurndakibina warnumamalya umba na-waranguma Jesus wurrakina-da.

²⁰ Nakine-ka Balida neni-ngayindanguma ken-enjungwurranguma ngawa nakina Jesus, kembirra n-ardanga ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya nakina. ²¹ Akena nuw-ardanguma angwurra aburraja wurrakina. "Wun-ar-dirrena eka-manja namambalinu-murrumanja...wu! Wun-ar-dirrena...wu!" namurndaki-yama.

²² Eneja kembirra ngarningka ni-yama arakba Balida aburruwa-wa, "Miyambena-burra karna yirru-makina, mena amiyambena awurrariya ni-yamama naka nenungkarwaburra? Nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya enuwa-manja, akwa nara kembirra a-jungwajuma ningena. Kembirra aburraja keni-larrkbarjenama nganyangwa wurrawinyamba akwa ken-enjungwurrenema naka-da," ni-yama nakina Balida-da.

²³⁻²⁴ Akena aburraja ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina wurriyirrbiyirra amurndakibina ayakwa Jesus-langwa-langwa. Nuw-ardanguma, ne-yangkarjiyajungwunuma wurrumurndakakina. Bi...ya eneja ni-lyanguwaminuma arakba nakina Balida neni-ngayindangu-mulangwa wurrakina akwa neni-yengkiyengkilabenu-mulangwa enuwa-wa akwa nuw-ardardangu-mulangwa enuwa-wa wurriyirrbiyirra ngawa wurrakina-da. Biya ni-yama nakina Balida aburruwa-wa, "Nake-ka nenungkarwa kini-jungwunama-da!" ni-yama nakina-da.

²⁵ Biya kembirra nen-enjungwurranguma arakba nakina Balida nibina neni-ngayingayindanguma wurrumurndakakina, nibina ni-didijungwunu-murrada awinyamba-langwa akwa nilamukwarra-baba nakina. Umba nenu-kwama Balida nakina Jesus ena-langwu-wa wurrawinyamba kajungwa ke-yamini-yada ken-ar-dirreniyada nakina ebina-langwiya narri-ngayindangu-mulangwiya wurrumurndakakina WarningiJudiya warnumamalya-da.

Wurrawinyamba nen-ar-dirrangumulangwa Jesus na-mambalinu-murrumanja eka

²⁶ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus Balida-langwa-langwa angalya akwa angerriba warnik-ar-darri-yada nakina eka-manja. Akena eneja Jesus enabakiya-ba ni-ngabukweyina ebina eka. Biya lukwakwa nuw-akburranganja wurrakina nuwilyaba nenungkarwa neni-mikirra Jayumuna. Neningi-Jarena nakina, akena engka-langwa ni-likenuma nakina Jirujalemu-wa. Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jayumuna-manja, nenu-mambambijuwa ebina eka ena-langwa-manja mirirra akwa nenu-maka kenumini-ngabukweyini-yada akina eka Jesus-langwa. Kembirra ni-lyengmanguma eneja Jesus umba n-arrijidinum Jayumuna arija-langwa nakina.

²⁷ Aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya narre-yuwarnuma wunalakina-kiya-manja arija-langwa. Aburrajuwaba wurrukwa wurriddarrinka narre-yuwarnuma akwa na-ngwadeyinuma lukwakwa na-ringirriyadinuma wurrakina. ²⁸ N-errikerra eneja Jesus akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurdakakinu-wa wurriddarrinka. "Karningijirujalema kirridarrinka," ni-yama, "nara a-ngwaduma ngayuwa-langwa, umba wurruminu-ngwadijungwuna nungkwurra-langwa-langwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa-langwa. ²⁹ Adinube-ka aburraja ke-yaminama warnumamalya, 'Wurriyekirrerre-ka wurriddarrinka wurribina warningarijira-ma wurruburubura!' ke-yaminama wurrakina-da.

³⁰ "Akini-yada ngawa ke-yaminama ngarningka wurrakina, 'Karukwa, enumurdurkwalarrina yinijirra yamakumakwulumida ngakwuruwa-wa, akwa ngarningka akenumurdak-abuwarrka yinijirra, nari-yada ambilyuma ngarniba ngarna amiyerra enena-manja angalya aduwaba,' ke-yaminama wurrakina. ³¹ Kwuja, mama ningeningaba ningenumamalya ngayuwa umba nungkwurra kirri-ringkinama amurdakenena awurruwurrariya warne-ka wurrubungkawa buminingekburakinama wurrakina aduwaba. Karri-gekburakina-manja amurdakenena awurruwurrariya ngayuwa-manja ningeningaba-manja aduwaba, kembirra ambakamurrumura amandangwa karamini-gekburakinama arija-langwa awurruwurrariya angwurra warniniyerriya-langwa warnumamalya wurrilyengma wurrakina-da," ni-yama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa wurriddarrinka-da.

³² Aburraja wurrumurdakibina wurrawinyamba narra-wilyakama ngarningka wunambilyuma wunenungwarba-kiya wunuwurrariya-kiya, kajungwa warnik-ar-darri-yada wunalakina aburnajukwaba Jesus aburrubukwuruwa. ³³ Nuwalilikenu...wa. Biya narr-akburrangarna arakba angalya emikirra "Aringka-langwa-manja amadidira." Biya yakwujina ngawa nen-ar-dirranga Jesus eka-manja na-mambalinu-murrumanja. Akwa narralirrak-ar-dirranga aburnajukwaba wunalekbina wunuwurrariya-kiya wunenungwarba eka-manja, nuwilyaba nekbudalangwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa umba Jesus wilyarra.

³⁴ Eneja kembirra nu-buriyamina nakina Jesus Neningikarrawaru-wa. "Ngangwa," ni-yama, "wurramini-yakuwabijina warna b-ar-dirrangu-mulangwa, mena wurrikikamarra-baba ne-yamina-mulangwa," ni-yama.

Aburraja wurrumurdakibina wurrawinyamba na-malyangkeyinuma akumalyangka kajungwa karringa-mangi-yada dibina dumbala Jesus-langwa. Biya kembirra arija-langwa na-murnduweyinuma dakina.

³⁵ Aburraja wurruwurrakwulumida warnumamalya nuw-alkilkayanguma yakwujina neni-rruburringkamurra Jesus-uwa. Umba aburraja wurribina wurrubungkawa nenu-marngkajuwama nakinu-wa wurrakina akwa ne-yama, "Naka nenungwarba nen-enibikama wurrukwa-manja warnumamalya, kembirra eni-dirrindiya enabakiyaba ajiringka-wa. Ni-likenuma yangkwurrangwa nakina Neningikarrawara-langwa-na? Akwa nakine-ka Neningikarrawara nu-wekbalayinuma amandangwa ena-langwi-yada NuMejaya-na? Kembirra eni-dirrindiya akwa nara kembirra a-jungwuma nakina-da!" ne-yama wurrakina-da.

³⁶ Aburrajuwaba wurrawinyamba nenu-marngkajuwama wurrakina nakinu-wa Jesus-da. Narru-wilyakama ajirrkanyerra amalyirra akwurena-langwa enuwa-wa kajungwa kini-bekini-yada nakina. ³⁷ Akwa ne-yama wurrakina Jesus-uwa, "Ningkungwawa Warningijudiya-langwa warnumamalya ningkakina-na! Kembirra dirrindiya arakba yadikina enena-wiya nari-yada a-jungwuma ningkakina!" ne-yama wurrakina-da.

³⁸ Umba ebina-wiya aburraja wurrakina wurrawinyamba narr-akumarnuma ekirra karrawara eka-manja. Ngalaja ne-yamama amurdakakina ayakwa nuw-arrikarjungwunuma, "Naka nenungwarba Nubungkawa Warningijudiya-langwa warnumamalya," ne-yamama akina ayakwa.

³⁹ Kembirra eneja nuwilyaba nenungwarba n-alyilyaduma eka-manja akwudangwa Jesus-manja neni-rinjarrkama arakba Jesus-uwa nakina. "Neningikarrawara-langwa ningkakina NingkuMejaya-na!" ni-yama. "Kemba dirrindiya angerriba ajiringka-wa akwa yik-enibikina yinalakena yinenumamalya-kiya yinajukwaba!" ni-yama nakina-da.

⁴⁰ Eneja ni-yama ningka-langwa nenungwarba enuwa-wa, "Yengminjada arakba! Miyambena-burra ningkakina nara e-yeliyuma n-engkirrikaja-mulangwa Neningikarrawara amurdakakina ayakwa nungkwa-langwa?" ni-yama. "Ngarrubukwuruwa akubuki-jungweyinama ngarrubukalakena, ngarrabu-lekbenu-mubaba wurrubungkawa ngarrubukididirrbura. ⁴¹ Yarrabu-wardenama awurrariya-langwa yi-yama-mulangwa yalakena yakuwa, akena naka eneja nenumamalya nara

kini-yama awurrariya,” ni-yama nuwilyaba nuwurrariya nenungkarba ningku-wa. ⁴² Kembangra ni-yama arakba Jesus-uwa nakina, “Jesus, ki-yakuwerribikina ngayuwa-wa akini-yada ngawa ku-bungkawadina-manja ningkakina,” ni-yama.

⁴³ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Amandangwa yirra-makinama, mema-manja mamawura yak-akburrangeyinama yalakena akwilyubena-manja angalya aduwaba Neningikarrawara-langwa-manja,” ni-yama nakina.

Jesus ni-jungwunu-mulangwa

⁴⁴ Bi...ya ngalaja mamawura numu-wurduwurdanguma makina karrawaru-wa. Memerkuwilyarra arakba makina, akena ngalaja alarrumur·da nuw-abuwarrka makina mamawura. Nara arakba kumu-larrkabarrakina makina. Alyarrngwalyilya wuburra ne-yamama ngalaja akina arakba angalya. Bi...ya numi-yaminjamama makine-ka mamawura yanda-langwa numu-larruwurada makina. ⁴⁵ Ngalaja kembangra Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja alikira arrawa yingi-ngkarrnguma dibina dumbala ying-anjalkalyiyaduma yingu-ngwurrkwarrngarnuma akawiyuwiyeba akwurdukwurda-manja angalya yakwujina. Wilyarra-langwa yingu-kuwarruma kembangra dakina-da.

⁴⁶ Kembangra n-ardanga eneja Jesus. “Ngangwa,” ni-yama, “yirra-kwunama arakba nganyangwa ningenumawurrina nungkuwa-wa,” ni-yama. Biya nu-werrikarrnga arakba-da.

⁴⁷ Umba eneja nubungkawa wurrawinyamba-langwa ni-rringka-manja amurndakibina ne-yamama, neni-yangmarngkwajuwa kembangra nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama, “Nake-ka nenungkarba amandangwa nilyangmandukwuna-da!” ni-yama.

⁴⁸ Aburraja wurraburne-ka warnumamalya wurribina nawurra-murndukwunuma yakwujina warniki-rringki-yada Jesus nawurraki-lawurradina angalyu-wa narri-rringka-mulangwa ebina ne-yama-mulangwa. Biya namurndaki-ngajajungwunuma yukwudukwuda-manja lukwakwa na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina. ⁴⁹ Umba aburraja Jesus-langwa warnumamalya nuw-alkilkayanguma ngawa neni-rringkama engka-langwa wurrakina Jesus-uwa. Wurrukwala wurrakina wurridarringka nawurrakilikenu-murruurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa. Wurraburna-langwa nuw-alkayanguma engka-langwa akwa neni-rringkama wurrakina enuwa-wa.

Nen-akumarnu-mulangwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

⁵⁰⁻⁵¹ Eneja nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Jawijiba neningaba nakina nilyangmandukwuna. NeningiJudiya nubungkawa nakina, umba Arumudiya ena-langwa angalya. Nara keni-ngayindanga neniki-jungwangena Jesus nakina nenungkarba, umba n-embimbirrarinuma kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina. Mama wurrukwala wurrubungkawa neni-ngayindanguma neniku-wardi-yada Jesus, umba nakina Jawijiba nenuminu-waranguma. ⁵² Biya ni-likena nubungkawu-wa arakba Balidu-wa. Neni-yendabena nakina-manja kajungwa neniki-rndirriki-yada nakina nenumadangkwa Jesus. Eneja ni-lyanguwama kembangra Balida. Nakine-ka kembangra ni-lawurradina arakba Jawijiba n-ambilyu-murruwa Jesus. ⁵³ Biya neni-larrijuwa nenumadangkwa Jesus, akwa nen-eyukumurndanga dumbala-murra akwa nenu-wilyaka engku-wa menikaduwa-wa medirra. Ebina-wiya makina aburraja wurrukwala wurrukwarba na-mungkadinumurra malarra-langwa, akena nara ambaka karr-akumarna warninikijungwa makina-manja. ⁵⁴ Makine-ka mamawura Buradi akina. Kembangra akwudangwa mibina mamawura Jebuda, mena mamawura mamuk-awiyebi-yada arakba makina.

⁵⁵ Umba aburraja wurrumurndakibina wurridarringka na-likenu-murruurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa na-likenuma wurrakina Jawijiba-manja medirra-wa aburrajukwaba. Narruma-rringkama kembangra makina medirra akwa ngarningka narri-rringkama angalya nen-akumarnu-murruurra Jesus nenumadangkwa medirra-manja arrawa. ⁵⁶ Biya na-lawurradina arakba angalyu-wa, akwa narrumanguma adinakba bungabungwa amalyirra akwa engburingka amangwarra karr-akumurni-yada Jesus-langwa-manja nenumadangkwa ambaki-yada wurrakina. Biya nangwanjinuma arakba wurrakina Jebuda-manja, ebina-langwiya ayakwa eningarumurru Neningikarrawara-langwa-da.

24

Murn-debirra-langwa medirra

¹ Bi...ya Jandi arakba akina buwa-wiya. Biya wurrumurndakibina wurridarringka na-likenuma medirra-wa narruma-wilyakama mibina mirrijina. Wurrubukalagina wurrubukidarringka nabuki-likenuma makinu-wa medirra warnimikirra Meri

DadinguMakidala iya Jawena akwa duwilyaba dingka Meri Jaminja-langwa dirndenikba. Wurrubukalakina-bina akwa ngawa wurrukwa wurriddaringka aburrajukwaba namurndaki-likenuma wurrakina aburruwa.² Biya narrum-akburranga-manja makina medirra wurrakina, nuw-andeya akena aburraja wurrukwa warnumamalya narri-rnjirrkwajuwama akina arakba adirringwarna angwarnda ebina narruman-ngwurrkididanguma.³ Kembangira nuw-awiyebeyina medirra-wa, akena nara ken-akburrangana nenumadangkwa Nubungkawa Yesus arrawa-da.

⁴ Biya nuw-alkayanguma ambaka medirra-manja. Na-minandabumeyinuma angwurra wurrakina. Nuw-alkayanguma-manja yakwujina ngawa wurrakina wurriddaringka, aburnaja wunambilyuma wunenungkwarka-kiya neni-jadingama adirriyaba nen-alkayanguma yakwujina aburruwa-manja akwadangwa. Nen-awiyebeyinuma wunalakina dukwulyadada dumbala yingu-kwulyarriyina.⁵ Wurrakine-ka wurridaringka nuw-arndirndadinuma nuw-akbar-danguma angwurra akwa nuw-abuluwendingija wurrakina ajiringka-wa-da.

Aburnaja neni-yama wunalakina aburruwa-wa, "Miyambena-burra kirr-aburangkanama yelakwa kirrakina nenibu-wa nenungkwarka warninikijungwa-langwa-manja angalya?"⁶ Nara arakba nibina yelakwa. Umba eneja Neningikarraware-ka nen-enibikama nakina arakba-da. Wi-yakuwerribikaja ebina Yesus-langwa ayakwa ni-yengbinuma nungkwurruwa-wa ebina-wiya n-ambilyu-wiya nakina Keliliya-manja.⁷ Eneja ni-yamama nakina, 'Wurrukwa warnungkwarka kabu-menama ngayuwa ningibina-murrada ningu-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kabu-menama karra-kwunama warniniyerriya-wa warnumamalya. Kembangira aburraja kab-ar-dirrenama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura k-enibudinama ki-jungwuna-murrada ngayuwa,' ni-yamama," neni-yama wunalakina wunenungkwarka-kiya wurrumurdakakina-wa wurridaringka-da.

⁸ Aburraja nuw-engkirrikenuma akwa narru-marngkirringkama wurrakina ebina-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Yesus adinuba-wiya.⁹⁻¹⁰ Biya narruma-lalika mibina medirra akwa na-lawurradina arakba angalyu-wa. Biya narra-makama amurndakibina ne-yama-mulangwa akina Yesus-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba-manja, akwa ngawa wurrukwa-manja warnumamalya Yesus-langwa aburrajukwaba.

¹¹ Akena nuw-engkirrika-manja aburraja wurrakina warnikilarrkilarrka amurndakakina ayakwa aburra-langwa, narra-minikalyikama ebina. Wuburre-ka enubuwakida ayakwa ne-yamama akina aburra-langwa.¹² Umba nu-mirajanga arakba eneja Bida akwa n-angkarra mibinu-wa medirra nakina. Biya num-akburranga arakba. N-abuluwendinga n-andirrarina. Nanga-rringka dumbala yimbukwa, nara akwala. Kembangira arakba ni-lawurrada angalyu-wa enejukwaba nu-minandabumeyinuma ni-yakikbijanginuma angwurra nakina Bida-da.

Wunenungkwarka-kiya neni-likenu-mulangwa Emeyiju-wa

¹³ Mibina-manja ngawa mamawura Yesus n-enibudu-manja, aburnaja wunambilyuma-kiya wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-likenuma wunalakina Jirujalema-langwa angerriba awilyabu-wa angalya emikirra Emeyija. Akine-ka angalya Emeyija awarrngkuwilyikerra akina. Biya neni-likenu-manja mamurukwa-langwiya wunalakina,¹⁴ neni-lyelyimbukweyina ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina.¹⁵ Neni-lyelyimbukweyinu-manja lukwakwa, kembangira eneja Yesus n-akwadangwukajungwa aburnuwa-manja akwadangwa. Biya nabuki-likena arakba aburrukurruwa mamurukwa-langwiya.¹⁶ Neni-rringkame-ka wunalakina Yesus akena nen-angkungkuwabijuwame-ka nakina, nara kenu-mumiringka wunalakina Yesus nakina-da.

¹⁷ Eneja Yesus ni-yama, "Amiyambena ayakwa kini-lyelyelyimbukweyina kinalakina kini-yengbiyengbinama lukwakwa?" ni-yama.

Aburnaja nenu-gwanja arakba wunalakina, akena wunuwerrikawarriya-kiye-ka akwa nen-arriyadinuma wunenumukwurra-kiya ngawa.¹⁸ Biya nuwilyaba nen-imikirra Kiliyubeja ni-yama nakina Yesus-uwa, "Mena Jirujalema-manja ningkakina ningk-ambilyuma nungkuwa akwa kembangira ningkeningbala ayakwa ningkakina? Umba aburraja wurraburne-ka warnumamalya warningma umba nungkuwa yimbukwa ningkuwilyaba-ma ningkeningbala akina-na!" ni-yama nakina.

¹⁹ "Amiyambena ayakwa?" ni-yama eneja Yesus.

"Kada. Yesus NeningiNejirida nen-ar-dirrangumulangwa nakina akwa ni-jungwunumulangwa mingki-yada nakina-da," neni-yama wunalakina. "Nakine-ka nenungkwarka Neningikarrawa-langwa nenikumakumaka ayakwa nakina. Ngajala engbingbuda

warka amurndakibina nu-war·dangu-mulangwa akwa engbingbuda ayakwa ni-yengbinu-mulangwa ngarraku-wilyakajuwama amurndakakina Neningikarrawa-
langwa nenu-werrungwur·dangu-mulangwa nakina. Aburrajukwaba wurrababurna-
langwa warnumamalya nenu-werrungwur·danguma nakina. ²⁰ Akena aburraja
ngakwurra-langwa wurrarumuruma WurruMinida warnungkarba akwa ngawa
ngakwurra-langwa wurrububungkawa nenu-kwama nakina Jesus Balidu-wa kajungwa
ena-langwa wurrawinyamba warniku-wardi-yada nakina-da. Wurrakine-ka kembirra
nen-ar·dirranguma arakba eka-manja na-mambalinu-murrumanja-da. ²¹ Yirraja yirri-
lyangkiyamama, 'Dukwa nakina-bina nibina keni-larrkajama Neningikarrawara nenik-
enjungwurri-yada NgarningiYijireyila ngarnumamalya,' yirri-yamama. Akena nara-da.
Akwa ngarningka ena engka. Mabiyyakarbiya arakba mamawura nakina ni-jungwunuma
yanda-langwa aduwaba.

²²⁻²³ "Aburraja wurrukwa-ka wurridarrangka yirra-langwa na-likenuma wurrakina
buwa-wiya medirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa. Biya
na-lawurradina wurrakina yirruwa-wa akwa ne-yama, 'Yirraliraki-rringkama
yarna wunambilyuma-kiya wunenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nen-
abilyerrikajungwunuma yirruwa-manja. Umba yirrabu-makama wunalakina n-
enibudu-mulangwa arakba nakina Jesus,' ne-yama wurrakina wurridarrangka. Yirraja
kembirra yirri-yakikbijangeyinume-ka akina-langwa ayakwa n-enibudu-mulangwa
Jesus yirrakina. ²⁴ Umba aburrajukwaba wurrukwa warnungkarba yirra-langwa
na-likenuma medirra-wa. Biya amandangwa narruma-rringkama wurrakina mibina
medirra meyerbirra, amurndakakina-langwiya-bina ayakwa wurridarrangka-langwa
ne-yengbinuma-da. Akena nara keni-rrangka nakina Jesus-da," neni-yama wunalakina
Jesus-uwa-da.

²⁵ Kembirra ni-yama eneja Jesus wunalakina-kiya-wa, "Kiningbala-kiya-burra
kinalakena Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-
manja? Nara ambaka yikin-eningmidina alyangmandukwuna akina-na? Muwurrariye-
ka mangma nungkwurna-langwa. ²⁶ Nungkwurnuwa yikin-eningmidinuma nakina
NuMejaya neniki-larrka-langwa Neningikarrawara yangkwurrangwa nungkwurruwa-
wa, neniki-lyandi-yada nakina nara-wiya Neningikarrawara a-bungkawakama nakina-
da," ni-yama Jesus aburnuwa-wa-da.

²⁷ Biya nenu-wilyakajuwama Jesus wunalakina-kiya-manja ababurna-langwa
ayakwa ena-langwa-langwa nuw-arrikarrijungwunu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya
Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nenu-makama Mawijija-langwa ayakwa akwa
ngarningka akwala warnikumakuma-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa.

²⁸ Biya kembirra akwudangwa arakba nabuki-likena nabuk-akwudangwukajungwuna
Emeyiju-wa. Umba Jesus kinu-warrukwajungwuni-yada ngawa narrijinungwa kini-
likeni-yada nakina, ²⁹ akena nenu-murndurrkwa wunalakina-kiya. Neni-yama wu-
nalakina, "Ambilya yelakwa yinuwa-manja," neni-yama. "Arngkidarrba arakba ena ka-
larrumur·duma," neni-yama.

Eneja kembirra n-awiyebena nakina Jesus aburna-langwu-wa alikira arrawu-wa akwa
n-ambilya aburnuwa-manja yakwujina. ³⁰ Biya n-ambarringa nakina aningi-yada arakba
akwa ni-rndarrka damba akwa neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa akina-
langwa. Biya kembirra ni-ngkarrngarna akina damba akwa nenu-kwa. ³¹ Ngalaja kem-
birra numu-rngbala menba aburna-langwa, akwa kembirra nenu-mumiringka arakba-
da, akena eneja nu-marngkilyumada arakba Jesus nakina-da.

³² Aburnaja nenu-makijeyina wunalakina akwa neni-yama, "Yu-
werringekburadinume-ka yalakena ni-yengbinu-mulangwa nakina Jesus yakuwa-
wa lukwakwa, akini-yada ngarrubuki-likenu-manja yangkwurrangwa mamurukwa-
langwiya. Yu-werringekburadinuma yarrenu-wilyakajuwa-mulangwa amurndakibina
Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma," neni-yama.

³³ Biya arngkawura-wiya neniliraku-warumajungwa wunalakina akwa neni-
lawurradina arakba Jirujalemu-wa. Biya narr-akburranga wurrumurndakibina
Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba. Aburraja
nawurra-murndukwunuma wurrakina akwa ngarningka wurrukwa Jesus-
langwa warnumamalya aburruwa. ³⁴ Biya namurndaki-yama, "N-enibuduma
amandangwa Nubungkawa! Ni-jadingame-ka Jayumuna-manja nakina-da!" ne-yama
wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁵ Kembirra aburnamba-langwa Kiliyubeja-kiya narra-makama ayakwa nabuk-
akburranganju-mulangwa Jesus mulikilikarrkuwilyarra mamurukwa, akwa ebina
ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Jesus Neningikarrawara-langwa-langwa akwa

ngarningka nenu-mumiringka-mulangwa wunalakina ni-ngkarrngarnu-manja ebina damba nakina Jesus-da.

N-abilyerrikajungwunu-mulangwa Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa

³⁶ Kembirra neni-yengbinu-wiya wunalakina wunenikabuburrakiyuwa-kiya, adirrarriyaba ni-jadinga eneja Nubungkawa Jesus wurruwurrakuwilyarra. Ni-yama aburruwa-wa, “Yilyurrkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama.

³⁷ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nuw-arndirndadineka-wur-rakina akwa nuw-akbar-duma angwurra. Wurrarakwa-bu namurndaki-yama wurrak-ina. ³⁸ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-akbar-denama karna? Umba ngarningka mena-burra yirru-minikalyikinama? ³⁹ Yirrumini-rringka alakena ayarrka-kiya akwa alika-kiya nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningenumamalya! Yirru-minjirrkilyingina ningenumadangkwa nganyangwa kajungwa yik-eningmidini-yada amandangwa ningena ngayuwa. Yirri-rringkinama karna ningenumadangkwa iya ningenumadidira. Nara wurramukwa a-wilyakuma wurrakina adidira iya amadangkwa, kembirra ningeningamukwa-ma umba ningenumamalya amandangwa ningena,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁰ Biya kembirra nenu-mukangbijuwa arakba Jesus ayarrka akwa alika ena-langwa. ⁴¹ Aburraja kembirra ne-yekirreriduma arakba. Akena na-minandabumeyinuma ngawa wurrumarngkeningbala-wiya-baba ambaka wurrakina. Ni-yama kembirra eneja Jesus aburruwa-wa, “Akina aninga k-alyubarini-yada ngayuwa?” ⁴² Aburraja nenu-kwa akwalya awalyuwa. ⁴³ Biya neni-rringka kembirra wurrakina n-alyubarinuma nakina-da.

⁴⁴ Eneja ni-yama nakina Jesus, “Yirri-rringkama arakba ngayuwa ning-enibuduma amandangwa ningi-jungwu-murrada. Akina-bina ngarra-makama ebina-wiya ngarri-yakeyinu-wiya ngarna ngarruwurrakawura-ma. Arakburakba-kiya-wiya aburraja Maw-ijija akwa ngawa wurrumurndakibina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa wurrakina. Akwa ngawa wurrumurndakibina warnumamalya wurribina narr-arrikarranguma emeba Neningikarrawara-langwa-langwa warniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawara aburrajukwaba ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa. Ababurna-langwe-ka ayakwa amurndakib-ina ne-yengbinuma wurrakina na-lyangmandukwunadinume-ka kembirra akina, mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunu-mubaba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-murru-wa-da.

⁴⁵ Biya neni-dirrburakama nakina Jesus wurrakinu-wa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa kajungwa karru-mumiringkini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴⁶ Biya ni-yama, “Enene-ka ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma akina. Ne-yamama akina, ‘Neniki-lyandi-yada nakina NuMejaya, akwa neniki-jungwi-yada nakina akwa ngar-ningka mabiyakarbiya-manja mamawura nenik-enibuda-langwa nakina,’ ne-yamama akina ayakwa. ⁴⁷ Aburraja Neningikarrawara-langwa warnumamalya karra-makinama wurrukwalamanja warnumamalya akina ayakwa NuMejaya-langwa-langwa engka-manja iya engka-manja angalya. Adinuba-wiya Jirujalema-manja bi..ya kembirra ababurna-manja angalya karra-makinama wurrababurna-manja warnumamalya akina ayakwa. Karra-makinama warnumamalya-manja kajungwa warniki-larrngkuwurri-yada ebina awurruwurrariya aburra-langwa ne-yama-mulangwa akwa ngawa warnikumini-yarrkuwaraki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa, kajungwa Neningikarrawara arrkala kenumini-yakuwabijini-yada ebina nakina awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina-da. ⁴⁸ Umba nungkwurraja kirrakina karnikabuburrakiyuwa nganyangwa karningma karna ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina enena-manja angalya, mena kirri-rringka-mubaba nungkwurra-langwa-murra menba akina. Kembirra aminakina-langwa nungkwurruwa-bine-ka yika-makinama wurrukwalamanja warnumamalya ababurna-langwa kirri-rringka-mulangwa akwa ngawa kirr-engkirrikenu-mulangwa kirrakina.

⁴⁹ “Nungwarrke-ka nakina kirreni-yarrkakumarnuma ena-langwa ayakwa yiku-menamulangwa kirrakina Amawurrina ena-langwa. Kembirra ngayuwe-ka-bina ki-larrkajama akina Amawurrina nungkwurruwa-wa. Umba nungkwurraja karna yik-ambilyama yelakwa Jirujalema-manja, yik-embirrarinama Amawurrina Neningikarrawara-langwa ka-dirrirnda-murruwa engbuda akina, akwa yikaki-lyingina-murruwa nungkwurruwa-manja akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁵⁰ Biya ni-jerrukwa-manja nakina Jesus amurndakakina ayakwa, nenu-wilyakama wurumurdakakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa Jirujalema-langwa akwa anger-riba akwudangwa Bediniyu-wa. Kembirra yakwujina ngawa n-alkayijuwa ayarrka ena-langwa karrawaru-wa akwa ni-yengbinuma eningaba ayakwa kajungwa eningaba kangekburakajungwuni-yada aburra-langwa. ⁵¹ Biya ni-yengbinu-wiya ambaka nakina ayakwa, nuw-errbalina arakba nakina Jesus aburruwa-langwa, biya ni-rukwilyumada arakba angubina-wa nakina-da.

⁵² Aburraja kembirra warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Jesus biya na-lawurradina arakba wurrakina Jirujalemu-wa. Nu-ngwurrkbalinuma angwurra yukwudukwuda aburra-langwa. ⁵³ Biya yadikina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja nuw-ambilyuma ngawa wurrakina. Neni-yangmiyangmarngkwajuwame-ka Neningikarrawaru-wa yakwujina wurrakina-da.

Ena-bu ngawa-da.

Janjana

Nibina-murrada ngarrenuminabilyerrika-mulangwa Neningikarrawara ngakwurra-langwi-yada

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nambilyumurra eneja nakina Jesus Christ nibina ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurruwa-langwa. Nara-wiya ambaka nakina Neningikarrawara kiningekburaka amurndakenena angubina iya angalya, akini-yada ngawa nakina-murrada nambilyumurra arakba Neningikarrawara-manja. Biya nakina-murrada akwa Neningikarrawara wunalakina wunidirrbura-kiya ngawa-da.

² A...rakba-wiye-ka adinu...ba-wiya nambilyuma nakina-murrada Neningikarrawara-manja. ³ Eneja nakina Neningikarrawara ningekburakama angubina-murriya iya angalya-murriya iya warnumamalya akwa enejukwaba nakina-murrada ningekburakama amurndakenena nenungwunirrkawujawama wunalakina wunidirrbura. Angkwulumida-langwa aduwaba ngakwurraja ngarrirringkinama ngarna ngarnumamalya, wunalakina neningekburakama nakina-murrada ngawa akwa Neningikarrawara.

⁴ Nakine-ka kenuminabilyerrikinama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-langwa akwa kenenibikinama warningangkawura wurrakina. Wuburra-kiya wurrakina nenuminabarrakajinama bajananga alarrumur.da-manja warnumamalya-langwa warnikirringki-yada dirrbura, ngalaja ena-langwa ayakwa nuwabilyerridina warnikumiringki-yada ngawa dirrbura enuwa-langwa. ⁵ Wuburra-kiya bajananga ebina nuwabarrakajinama ngawa akina-manja alarrumur.da, nakina-murrada-bina ngawa niyaminjamama nenuminabilyerrikama Neningikarrawara warnumamalya-langwa. Aburraja wurrukwa narrumadidanguma aburra-langwa mada akena wurrakina-murrada ngawa nara kenungwanjajuwa nakina kenuminabilyerrika nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara wurrukwa-langwa.

⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkama nuwilyaba nenungkwarba enenu-wa angalya. Nenimikirra nakina Janjana. ⁷ Biya nilikenuma nakina ngarnumamalyu-wa nenikumaki-yada amamalya alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwa nibina-langwa nenimikirra Nenikilarrkabarraka. Biya ngarrenumakama ayakwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akuwerrikambilyi-yada nakinu-wa Nenikilarrkabarraka. ⁸ Nare-ka nakina Janjana Nenikilarrkabarraka umba nibina nenilarrkama Neningikarrawara yangkwurrangwa nenikuminiyengbi-yada ayakwa nakina-langwa Nenikilarrkabarraka. ⁹ Nakina Nenikilarrkabarraka niyirrbiyirra ngawa niyengbiyengbinama alyangmandukwuna ayakwa akwa nilikenuma ngarnumamalyu-wa kajungwa kuwabilyerridini-yada ena-langwa ayakwa ngarnikumiringki-yada ngawa dirrbura Neningikarrawara-langwa ngarrumurndakeyina.

¹⁰ Aburnaja wunalakina nakina-murrada akwa Neningikarrawara neningekburakama ababurna-langwa. Biya nakina-murrada ngawa nilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya, biya ngarnumamalya-manja arakba nambilyuma nakina. Akena nara ngakwurraja akinumumiringka. ¹¹ Nilikenuma nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya NgarningiJudiya, akena ngarruwaranguma ngarrakina, nara akiningayindanga. ¹² Umba aburraja wurrukwa warnumamalya neningayindanguma nakina, nara kawaranga umba nawerrikambilyuma enuwa-manja. Kemberra niyamama wurrumurndakibinamanja warnumamalya nawerrikambilyu-murrumanja enuwa-wa, "Amandangwe-ka Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa yikiyami-yada kirrakina," niyamama nakina-murrada. ¹³ Akena aburraja wurrakina wurriyukwayuwa, nara keyama karukwularrina wuburra wurrakina narrarrangbinama wurrangariya, akwa nara wurrirndarringba akwa wurrungwarringba karrarukwularrijuwa wurrakina, umba eneja nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina nenirukwularrijuwama ena-langwi-yada wurriyukwayuwa.

¹⁴ Umba eneja nibina-murrada ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurruwa-langwa, nenumamalyidinuma nakina wuburra ngakwurruwa. Nirukwularruma nuwilyakama amadangkwa iya adidira akwa kemberra nambilyuma yelakwa yirriyakeyina yarnumamalya-manja. Numinababurna akwulyelyingma numarngkirre-ka nakina akwa niyirrbiyirra ngawa niyengbiyengbinama alyangmandukwuna ayakwa. Yirraja yirruwa yinirringkama

nakina narrubuda nukwulyubena nilyengma, nibina nuwilyaba-ma Nenukuwenikba nilikenuma angaluba ena-langwa-langwa Nungwenikba akwa yangkwurrangwa.

¹⁵ Umba eneja nakina Janjana nenumakama alyangmandakwuna ayakwa ena-langwa-langwa warnumamalyu-wa akwa niyama, "Naka-langwa-bina nibina ngarramakama ngayuwa. Ningiyama, 'Nakina kinarijidinama kinilikajama ngayuwa-manja arija-langwa nubukwaya. Narume-ka nilyengma nakina nenumamalya umba nganja ningaba-kiya ningena mena nakina neningadinakba arakba nambilyuma nara-wiya ngayuwa kirukwularrina,' ningiyama," niyama nakina Janjana.

¹⁶ Numinababurna akwulyelyingma ena-langwa akwa numarngkirra, kembirra arakba niyamama eningaba ngakwurruruwa-manja ngarrababurna-manja akwa niyaminjaminama ngawa aduwaba-da. ¹⁷ Eneja nakina Neningikarrawara nenukwama eningarumuruma ayakwa ena-langwa nakinu-wa Mawijija. Akena nenilarrka-manja Jesus Christ nenikenumamalyidi-yada, eneja kembirra ngarrenuwilyakajuwama nilyelyingminu-mulangwa numarngkirradinu-mulangwa ngakwurruruwa-manja akwa niyengbiyengbinu-mulangwa alyangmandukwuna ayakwa. ¹⁸ Nare-ka aburraja warningerbirra warnumamalya kenirringka-langwa nakina Neningikarrawara. Umba eneja yimbukwa Nenukuwenikba ena-langwa nenirringkama nakina, mena wunididirrbura-kiya wunalakina akwa nenarndakilyangbadama Nungwenikba-manja. Kembirra Nenukuwenikba ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Nungwenikba ngakwurruruwa-langwa ngarnikeningmidi-yada.

Janjana nibina Nenukumingekingambaja nenumaka-mulangwa ayakwa warnumamalya-manja Jesus-langwa

¹⁹ Aburraja Warningijudiya wurrububungkawa narralarrka wurrumurdakakina WuruMinida warnungkarba iya WuruBarija warnungkarba akwa wurribina warnungkarba nawar.duwar.danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya angaluba Jirujalema-langwa akwa angerriba nambilyu-murruwa Janjana kajungwa warnikiyengkilabi-yada enuwa-wa ayakwa. Biya nenirringka-manja wurrakina Janjana, neyama enuwa-wa, "Ningkumiyambena ningkena ningkenumamalya?"

²⁰ Eneja Janjana nara kinuwaranga umba nenuminilawurrakaja ayakwa dirrbura aburruwa-wa akwa niyama nakina, "Nara ngayuwa ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara ningeningadinuba-wiya ningeningadinakba," niyama Janjana.

²¹ Biya, "Ningkumiyambena kembirra ningkena? Elaya-na?" neyama wurrakina. Eneja niyama Janjana, "Nara ngayuwa ningena Elaya." "Umba ningkumiyambena-na? Jerriya ningkakina ningkibina ningkingka-dangwa Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa nibina nenikilarrka ambaka-murra?" neyama wurrakina. Eneja niyama ngawa, "Nara!"

²² Kembirra aburraja neyama enuwa-wa, "Yirrumaka arakba! Ningkumiyambena ningkakina? Aba yikilawurrakaji-yada ayakwa angerriba wurrumurdakibinu-wa warnungkarba wurribina yirrabularrkenu-murruwa yirruwa. Kembirra yengbijajungwuna ningkumiyambena ningkenimikirra!" neyama wurrakina Janjanu-wa.

²³ Eneja niyama Janjana, "Arakburakba-kiya-wiya niyamama nakina Ajaya, 'Nuwilyaba nenumamalya nardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya naramururilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwada: Wurrumadirrburakina mamurukwa kirrakina kajungwa nenikiliki-yada nakina Nubungkwa makina-manja,' niyamama nakina Ajaya. Ningakina-bina ngayuwa ningibina ningardirdanguma ningenumamalya-da! Kembirra ningena arakba-da!" niyama Janjana aburruwa-wa.²⁴⁻²⁵ Aburraja WuruBarija warnungkarba neyama enuwa-wa, "Nara ningkakina ningkibina kenijirrkumarna Neningikarrawara neningeningadinuba-wiya akwa nara ningkakina Elaya akwa nara ningkakina ningkibina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa, umba miyambena-burra ningkena kembirra ningkarramingekingambajinama warnumamalya?" neyama wurrakina.

²⁶ Eneja niyama Janjana wurrumurdakakinu-wa warnungkarba, "Akungwa-murra ngayuwa ningena ningarramingekingambajinama warnumamalya umba wurruwilyaba warna ngarningka yelakwa warnumamalya nuwambilyama karningbala ambaka nungk-wurruwa. ²⁷ Nakina-bina nibina nenikilika ambaka-murruurra arija-langwa ngayuwa-manja-da. Akena ngayuwa ningena ningeneningaba-ma ningenikuwar.da-langwa ena-langwa warka akwa ningenikaburawaka-langwa ena-langwa eningalika," niyama nakina Janjana aburruwa-wa.

²⁸ Akina-bina angalya Bediniya neyengbeyinu-murrumanja amurndakakina ayakwa Janjana akwa wurrumurndakakina warnungkwarba, ebina alyengmilyengma-langwa adalyuma emikirra Jardina, nambilyu-murrumanja Janjana nenumingekingambajuwa-murrumanja warnumamalya. Janjana niyengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa.

²⁹ Mingka-wiya mamawura Janjana nenirringka nakina Jesus nilikenuma enuwa-akwa niyama ena-langwu-wa warnumamalya, “Kwurruwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina. Nakaka-bina wuburra ebina jiba naruruwarduwardangumurra niyaminama. Naka-bina ngarnikuminuwurriyada awurruwurrariya ngakwurra-langwa-da!”

³⁰ “Akiyadibina-wiya ningiyamama ngayuwa ngarramakama, ‘Nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya yangkwurrangwa kinilikajama kinarijidinama arija-langwa. Akena narume-ka nilyengma nakina umba ningaba-kiya ningena mena neningadinakba arakba nambilyumurra nara-wiya ngayuwa kirukwularrina nganjukwaba,’ ningiyamama ningibina adinakba-kiya. Kembirra naka-bina-da ngarramaka-murrada-da!”

³¹ “Akini-yada ngawa ningiyengbinu-manja amurndakakina ayakwa ngayuwa, ningeningbale-ka nganjukwaba nakina-langwa nenungkwarba. Mama ningeningbala nakina umba ningilikenuma ngayuwa yangkwurrangwa ningenikumingekingambajiyada akungwa-murra nungkwurruwa-wa KarningiYijireyilu-wa karnumamalya, karnikingmidiyada nakina-langwa aduwaba,” niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnumamalya. ³²⁻³³ Kembirra niyama nakina nenumakamurra, “Ningeningbale-ka nganjukwaba nakina umba ebina-wiya Neningikarrawara nginilarrkama ningenikumingekingambajiyada karnumamalya karna, akwa niyamama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa, ‘Kinirringkinama nungkuwa Nenumawurrina kinijadenama kinidirrindama akwa kinambarrinama nuwilyaba-manja nenungkwarba. Nakina-bina nenungkwarba nenikuminilyangburrukawaji-yada Nungwurriyaka Nenumawurrina nungkwurra-langwa yukwudukwuda,’ niyamama Neningikarrawara ngayuwa-manja. Kembirra amandangwa ningenirringke-ka Nenumawurrina nijadinga abalkaya-langwa, biya nidirrirnda numurndamurdirra namburringa arakba nibinamanja nenungkwarba, ningeningbala-wiya nganjukwaba nakina. Wuburra laka dimirra ambaka-langwa yingambarrinama, niyamama enejukwaba Nenumawurrina nakina, nambarrinama nibina-manja nenungkwarba. Ningeningbale-ka amandangwa nakina, ³⁴ umba nganyangwa-murra menba ningenirringkame-ka nakina Nenumawurrina. Kembirra ngarramakinama ningena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa Nenukuwenikba nakina-da!” niyama Janjana ena-langwu-wa warnumamalya.

Wuningadinuba-wiya nenaburrakiyuwarnu-mulangwa Jesus-manja

³⁵ Mingka-wiya mamawura Janjana nenumingekingambajuwa-mulangwa Jesus, enuwa Janjana akwa wunambilyuma wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa nabukalkikayanguma akwiyakbidjina adalyuma emikirra Jardina. ³⁶ Biya nenirringka Jesus nakina nalikena yakwujina. Biya niyama Janjana wunalakina-kiya-wa, “Kwurruwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina! Wuburra jiba niyaminama,” niyama.

³⁷ Kembirra aburnaja wunalakina wunenikabuburrakiyuwa Janjana-langwa nenengkirrikena nakina niyengbinuma ayakwa. Kembirra nenilalika nakina Janjana umba nenilikena wunalakina neniyuwarnu Jesusuwa.

³⁸ Eneja nerrikerra nakina Jesus akwa nenirringka wunalakina neniyuwarnuma enuwa-manja akwa niyama, “Miyambena kinandiyama kinalakina?” Aburnaja neniyama, “Rebaya, nga-manja ningkena ningkungumungkwulama?” neniyama. Akine-ka ekirra Rebaya neyaminama “Nenikakakirumaka.”

³⁹ Eneja niyama, “Kwa, ngarrubukwurruwa ngarrubukilikaja kajungwa yikinirringkiniyada ebina angalya ngayuwa ningumungkwulama-murrumanja,” niyama Jesus. Kembirra nabukilikena-da. Akena nalarruwurada arakba. Kembirra nenambilya wunalakina enuwa-manja makini-yada meningilarruwura.

⁴⁰ Nuwilyaba nakina nenungkwarba Endiruwa nenimikirra, wunumangadiyerramanja Jayumuna Bida-langwa. ⁴¹ Biya warenja-bawiya ngawa nilikena nenakburanga ena-langwa nerrkuwenikba Jayumuna akwa niyama enuwa-wa, “Yirruwe-ka yarna yinakburrangama nibina Neningikarrawara nenikilarrka yangkwurrangwa nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra neningadinuba-wiya neningadinakba,” niyama Endiruwa. Akine-ka ekirra “Christ” neyaminama “Nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba.” ⁴² Kembirra nenuwilyaka nerrkuwenikba Jayumuna Jesusuwa. Eneja

Jesus nenirringka enuwa-wa, akwa niyama, “Nungkuwa ningkena Jayumuna-na? Ningki-bina ningkenikuwenikba Janjana-langwa-na? Kembirra aduwaba-langwa ningkena kabiyengbijinama nungkuwa ningkena ningkenimikirra Bida,” niyama Jesus enuwa-wa. Akine-ka ekirra neyaminama “Angwarnda yinjirra.” Jesus nuwekbalyinu-mulangwa Biliba akwa Nedeniyela⁴³⁻⁴⁴ Biya arakba ngarningka mingka-manja mamawura nakina Jesus nilyanguwerribikajungwunuma nenikiliki-yada akinu-wa aruma angalya emikirra Keliliya. Kembirra yakwujina ngawa nakina nenakburrangama Biliba nibina nambilyuma akina-manja angalya eyukwujiya Bejeda, ebina-manja ngawa nenambilyu-murrumanja Endiruwa akwa ngawa Bida. Biya Jesus niyama Bilibu-wa, “Kwa! Likaja ngayuwa-manja!”

⁴⁵ Eneja kembirra nakina Biliba nilikena akwa nenuminandeya Nedeniyelu-wa akwa nenakburranga akwa niyama enuwa-wa, “Ningkeningma nibina nenungkwarba ebina narrarikarrangu-mulangwa Mawijija akwa Neningikarrawara-langwa warnikumakumaka ayakwa? Naka arakba amandangwa yinakburrangame-ka. Jesus-eka nakina NeningiNejirida nenungkwarba, Jawijiba-langwa nenikuwenikba,” niyama Biliba.

⁴⁶ Niyama eneja Nedeniyela, “A.a! Nara ebina eningaba angekburakajungwuma alikama akina-langwa angalya Nejirida!” niyama nakina. Eneja Biliba niyama enuwa-wa, “Kwa! Likaja nungkwabakiyaba andiya!” niyama Biliba.

⁴⁷ Eneja Jesus nenirringka nakina Nedeniyela nilikenuma enuwa-wa akwa niyama Jesus wurrumurdakinu-wa warningakwujina warnumamalya Nedeniyela-langwa, “Nakaka-bina nenungkwarba nubukwaya nilikajamura, nilyangmandukwuna nenikaduwa numirarrngba ngakwurra-langwa-langwa wurrumirumiranyungwa WarningiYijireyila-langwa! Naka nenumamalya nara ekadikama ngarnumamalya-manja,” niyama Jesus aburrawa-wa.

⁴⁸ Eneja Nedeniyela niyama enuwa-wa, “Nga-manja ningkena-bina ningkeningmidinuma ngayuwa-langwa?” Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Ebina-wiya Biliba nardangawiya nungkuwa-wa, ngayuwa yirrarringkama nungkuwa manyungwunya-manja,” niyama nakina.

⁴⁹ Umba niyama Nedeniyela, “Mungkwa-ba, nungkuwa ningkakina Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba akwa Ningkumikbiyiya-dangwa YarningiYijireyila-langwa,” niyama nakina.

⁵⁰ Kembirra eneja Jesus niyama, “Wa! Jerriya ningkuwerrikambilya kembirra ngayuwa-manja arakba yirramaka-mulangwa ningena yirrarrinka-mulangwa nungkuwa mibina-manja manyungwunya? Ambaka-murra kembirra nungkuwa kirringkinama engbingbuda,” niyama nakina enuwa-wa.⁵¹ Kembirra niyama ngarningka Jesus wurrumurdakinu-wa warnumamalya, “Wengkirrikiya! Yikirringkinama akina angalya Neningikarrawara-langwa kangwur.dangminama karrawara akwa Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja kawurrakurudenama karrawaru-wa akwa kawurrakidirrindama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningirukwularrinu-murrumanja enena-manja angalya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama Jesus aburruwa-wa.

2

Jesus nikuwarrukwajuwa-mulangwa akungwa akwurena-langwu-wa amalyirra

¹ Biya mambilyuma marringa numullarina arakba makina. Kembirra makiniyada ngawa aburraja wurraburna warnumamalya nawurrakilikenuma akinu-wa angalya emikwulyumida Keliliya biya neyar.duma eyukwujiya-manja angalya emikirra Keyina. Nalikenuma wurrakina yenjerrikina mena nuwilyaba nakina nawurrumukuma keniyakeyini-yada dakina duwilyaba dadiyara. Ngalajukwaba Jesus-langwa dirndenikba dakina yakwujina. ² Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba nawurrakilikenuma wurrakina yenjerrikina. Biya nawurrakambar-ringa warnikalyubari-yada aninga akwa warnikibeki-yada amalyirra akwurena-langwa. ³ Nebibekeyinu...wa, biya najerrida arakba akina amalyirra akwurena-langwa. Kembirra ngalaja Jesus-langwa dirndenikba yinginuwakwalya enuwa-wa akwa yingiyama, “Wayi! Nara arakba ebina amalyirra akwurena-langwa najerriduma,” yingiyama dakina.

⁴ Eneja Jesus niyama, “Nara ena nungkwa-langwa ningkenikiyama-langwa, umba waka nganyangwa ena kiyamina-mulangwa,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa. “Nara ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabiyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara,” niyama.

⁵ Kemberra ngalaja dakina dirndenikba yingilikena wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da akwa yingiyama, “Kwurruwa! Wurriyamina arakba kirrenumakina-mulangwiya nakina nungkwurruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

⁶ Umba akina-manja alikira nuwambilyuma amangbala awilyaba adidirringwana budila angwarnda-murra-da. Aburraja Warningijudiya warnumamalya narrilyangburrukawajuwama akungwa akina-manja budila warnikilarrngkwarri-yada amurndakijika akwa warnikumangbajarri-yada ayarrka aburra-langwa. Biya neyaminjamama ngawa wurrakina arngkababurna-langwa narriyuwarnuma eningarumuruma-manja ayakwa aburra-langwa-manja.

⁷ Niyama eneja Jesus wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da, “Wurrilyangburrukawajina akungwa awurrakingaba-manja budila,” niyama nakina. Kemberra narrilyangburrukawajuwa yanda-langwa namurndakilyangburrukawuna amurndakibina budila. ⁸ Kemberra niyama ngarningka aburruwa-wa, “Wurrijirabina eyukwujiya akungwa akwa wuniyikaja nibinu-wa nenungkwarba nembimbirrajina-murruwa aninga-murriya,” niyama Jesus. Kemberra neniykena akungwa enuwa-wa.

⁹ Akina-wiya ngalaja akina akungwa nekuwarrukwajungwunuma wuburra amalyirra akwurena-langwa. Kemberra nilabenu-manja nakina, niyama, “Wa! Eningabe-ka ena!” Neningbale-ka nakina ebina-langwa nalikenu-mulangwa akina amalyirra. Akena aburraja warnikuminuwar.duwar.da wurribina narrijirabama akungwa warninga wurrakina-da. Kemberra eneja nenardijuwa nibinu-wa nawurumukuma ¹⁰ akwa niyama nakina enuwa-wa, “Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akaminijirabinama eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa adinuba-wiya ngakwurra-langwi-yada warnumamalya. Kemberra kebekina-manja wurrakina adirringwana amalyirra, karrumilyakungwarndirrenama akwa kemberra akaminijirabinama awarrngkeningaba arija-langwa. Akena nungkwaja ningkakumarnuma eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa arija-langwa akina-da,” niyama nakina nenungkwarba nibinu-wa nawurumukuma.

¹¹ Akine-ka arrubuda niyamama Jesus akina-manja angalya Keliliya akina-manja Keyina, eningadinuba-wiya akina ebina ngarrakuwilyakajuwama ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nakina nabilyerrikama arubuda ena-langwa nuwabuwarukwajungwunu-mulangwa. Yadikina-langwiya kemberra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nawerrikambilyuma enuwa-manja arakba-da.

¹² Bi..ya kemberra Jesus akwa dirndenikba akwa wurrarrkwurrukuwena akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurrakilikenuma nawurrakidirrirnduma Keyina-langwa angerriba Kabuniyumu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina wurrakina mam-bawura marringa.

Jesus nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ebina Jirujalema-manja

¹³ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada Warningijudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Eneja nakina Jesus nilikena arakba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. ¹⁴ Biya nawiyeba nakina arrawu-wa akena nenirringka warnungkwarba yakwujina narrakukwama bulukwa iya jiba akwa darrawurukukwamurriya wurrukwalu-wa warnumamalya nabeyindangu-murruwa angwarnda-murra amurndakakina bulukwa-murriya warnikuminidaki-yada Neningikarrawara-langwa. Akwa ngarningka nenirringka nakina warnungkwarba nuwangmakayanguma yakwujina aburra-langwa-manja debila akwa narrumanguma angwarnda wurrukwalangwa warnumamalya umba narrakwama eminingka angwarnda Neningikarrawara-langwa-langwa angalya warnikubeyindi-yada amurndakakina bulukwa-murriya. ¹⁵ Neyama-mulangwa amurndakibina arrawa, kemberra nuwerrikawariyada akwa numakburranga makina merra yakwujina arrawa akwa nuwurrakijiranga makina-ma merra amurndakakina jiba iya bulukwa yadikina Neningikarrawara-langwa-langwa angalya angerriba erreku-wa. Akwa nuwurrakabuluwendijuwa amurndakibina debila-murriya akwa nuwurrakijiraba angwarnda ebina narrumangumulangwa warnungkwarba yakwujina arrawa. ¹⁶ Biya niyangkarjiyujungwuna Jesus wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba narrakwa-murruwa dumurndakakina darrawurukukwa warnumamalyu-wa akwa niyama, “Wurringawurrakumena daka umba jeyi erreku-wa! Nara amanguma angwarnda wurrarriba-murriya-langwa yelakwa

Nungwarrka-langwa-manja angalya! Umba jeyi wurrilikaja arakba yadada!" niyama Jesus.

¹⁷ Kemberra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribika ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunuma. Neyaminama, "Ninguwerrikubarrnginama nganja nungkwa-langwa-langwa angalya ningena," neyaminama akina ayakwa.⁵

¹⁸ Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa neniengkilabena Jesus-uwa akwa neyama, "Yirruwilyakajiya kemberra arrubuda nungkuwa kajungwa yikeningmidiniyada yirraja wurribina bumaka-mulangwa ningkarndakbudadika-mulangwa ningkakina," neyama wurrumurdakakina wurrububungkawa-da.

¹⁹ Enamba-langwa Jesus nenuminilawurrakajuwa ayakwa wurrumurdakakina-wa warnungkwarba akwa niyama, "Yikiburrija-manja ena alikira Neningikarrawara-langwa, kemberra mabiyakarbiya-manja mamawura kilikirakina nama ngayuwa ngarningka akina-da," niyama Jesus aburruwa-wa.

²⁰ Kemberra neyama, "Nare-ka! Nara ningkakina alikirakama akina alikira mabiyakarbiya-manja mamawura!" neyama wurrakina. "Aburraja yirra-langwa warnumamalya narrilikirakama ena alikira warnungkwurakba arakba 46 mamarika iya yinungkwura!" niyama wurrakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jesus numiniyengbijajungwunuma ayakwa nenikijungwa-langwa nenumadangkwa. Ena-langwa nenumadangkwa wuburra Neningikarrawara-langwa alikira akina neyamama. ²² Kemberra nakina nuwarumajungwunu-manja nijungwunu-mulangwa mabiyakarbiya mamawura, aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribikinuma ebina niyengbinu-mulangwa Jesus ayakwa. Kemberra narrumiringkama ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunumulangwa akwa ngawa ebina niyengbinu-mulangwa nakina Jesus.

²³ Nambilyu-wiya Jesus Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada, aburraja wurrababurna warnumamalya narriringkama arrubuda niyama-mulangwa akwa kemberra nawerrikambilyuma enuwa-manja. ²⁴ Akena nara Jesus kenuwerrungwur.danga wurrumurdakakina warnumamalya nenuwerrikirringkamulangwa wurrababurna-langwa. ²⁵ Nara keningayindanga warnikuminumakajajalangwa ayakwa aburruwa-langwa mena neningma-baba aburra-langwa-manja mangma arrawa narruwilyakama ayakwa-da.

3

Nikidima nilikenu-mulangwa Jesus-uwa

¹ Eneja nakina nuwilyaba NuBarija nenungkwarba nubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya nambilyuma nakina nenimikirra Nikidima. ² Nilikenuma nakina alyarrngwalyilya Jesus-uwa akwa niyama, "Wayi, nungkuwa! Nara wurribina warningerribirra warnumamalya warnikiyama-langwa amurdakibina arruburrubuda ningkiyamina-mulangwa nungkuwa umba kinambilya-manja yimbukwa Neningikarrawara aburruwa-manja, kemberra keyaminama wurrakina arruburrubuda aburrababulangwa-da. Umba nungkwaja arakba ningkiyamama arruburrubuda ningkakina. Kemberra yarningma yirraja arakba nungkuwa ningkena ningkenikakirumaka ningkibina ningkilikenuma abalkaya-langwa yangkwurrangwa Neningikarrawara-langwa," niyama Nikidima Jesus-uwa.

³ Eneja niyama Jesus Nikidimu-wa, "Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara umba kirribina yikirukwularrina-manja yimbukwa ngarningka, kemberra kinubungkawadinama nakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" niyama Jesus-da.

⁴ Kemberra niyama eneja Nikidima, "Akiyamarrkinama ngarna ngarningka akirukwularrinama ngarraruma-manja? Nare-ka ngarrakina alawurraduma angerriba arrawu-wa ngarningka wurrirndirra-langwu-wa mulkwa-da ngarnikirukwularrinyada-da!" niyama Nikidima-da.

⁵ Eneja Jesus niyama ngarningka nakina, "Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara kirribina yikirukwularrinamurrumanja wurrirndenungwa-langwa umba yikirukwularrina-manja yimbukwa ngarningka Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kirrakina-bina kemberra kinubungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁶ Adinuba-wiya kirrumurrkalya-wiya, kirrikwularrinuma wurrirndenungwa-langwa kirrakina-da. Umba yikirukwularrina-manja ngarningka

Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kembirra yikenirukwullarrijinama nakina ena-langwa-murra Nenumawurrina ena-langwi-yada kirriyukwayuwa. ⁷ Nara eyakibijanguma akina-langwa ayakwa yirramaka-mulangwa nungkuwa-wa ningkenikirukwullarra-langwa ngarningka. ⁸ Nara arringkama nakina Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwullarrijina-mulangwa nungkuwa ningkakina. Nare-ka! Akena nungkwaja ningkeningma alyangmandukwuna akina ayakwa. Nakina Nenumawurrina wuburra laka ebina arrirra nuwangkarrinama eminibina-langwa angalya nangayindena-murruwa. Kengkirrajama ningkakina akinu-wa arrirra kabukwuna-murruwa, akena ningkikikamarra akina angalya eminibina-langwa kuwangkarrina-mulangwa akwa angerriba kalikaja-murruwa. Wuburra laka arrirra neyaminama, nara ningkakina arringkama enuwa Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwullarrijina-manja ningkakina nungkuwa,” niyama Jesus Nikidimu-wa.

⁹ Niyama eneja Nikidima, “Akiyamarrkinama kembirra ngarna akirukwullarjinama ngarningka?” niyama.

¹⁰ Kembirra niyama nakina Jesus, “Jerriya ningkakina ningkenikakakirumaka WarningiJudiya-langwa warnumamalya, umba ningkikikamarra akina-langwa ayakwa? ¹¹ Engkirraja! Yarna yirriyengbinama ayakwa ebina-langwa yirreningmidina-mulangwa akwa yirrirringkina-mulangwa yirra-langwa-murra menba. Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba Karningijudiya karnikakakirumaka awerrungwur.duma enenu-wa ayakwa yirra-langwu-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹² Yirramaka-manja akina ayakwa nangekburakajungwuna-mulangwa enena-manja angalya akwa angkwulumida-manja, yiminikalyikama ngayuwa. Kembirra yikamakina-manja nangekburakajungwuna-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya, nara ngawa aminuwerungwur.duma nganyangwu-wa ayakwa. ¹³ Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba karnumamalya yikilikena-langwa ambaka karrawaru-wa, umba ngayuwa yimbukwa ningbina-murrada ningidirirnduma yangkwurrangwa angaluba abalkaya-langwa akwa ningirukwullarjinama enena-manja angalya.

¹⁴ “Arakburakba-kiya-wiya eneja nakina Mawijija ningkajikama yingarna yididijamurra karrawara eka-manja alarrkburingka-manja angalya. Nenirringka-manja wurrumurdakibina warnumamalya yakinu-wa yingarna, kembirra eneja nakina Neningikarrawara neneningabakama wurrakina angbilyuwa-langwa. Amandangweka akina wuburra keyaminamurra wurrakina warnungwarba kabingkajikinama ngayuwa ningibina-murrada ningirukwullarjinama enena-manja angalya, ¹⁵ kajungwa karningerribirra karnumamalya kirribina yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra nakina Neningikarrawara yikenenibikini-yada karningangkawura kirrakina-da,” niyama Jesus Nikidimu-wa.

¹⁶ Eneja nakina Neningikarrawara nilyelyingminuma angwurra ngarna ngarnumamalya ababurna-langwa angalya. Kembirra ngarrenuminilarrkenuma ena-langwa Nenikuwenikba nuwilyaba-ma yangkwurrangwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarribina akuwerrikambilyama enuwa-manja, nari-yada ngarnumawurrina arukwulyuwakama alikama ngarreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara akenenibikini-yada ngakwurruwa akambilyi-yada enuwa-manja ngarningangkawura. ¹⁷ Nare-ka kenilarrkena ena-langwa Nenikuwenikba enenu-wa angalya nenikilekbi-yada ngakwurruwa-wa umba nenikenibiki-yada ngakwurruwa-manja ngarningangkawura nakina Nenikuwenikba-da.

¹⁸ Biya kembirra ngarningerribirra ngarnumamalya akuwerrikambilya-manja Nenikuwenikba-manja, kembirra nara nakina Neningikarrawara alekbuma ngakwurruwa-wa. Akena ngarningerribirra ngarribina nara awerrikambilyuma enuwa-wa, ngarrenilekbenuma arakba ngakwurruwa-wa ngarnumamalya mena nara-baba akuwerrikambilya ena-langwa-manja Nenikuwenikba nuwilyaba-murra-manja. ¹⁹ Miyambena-burra Neningikarrawara ngarrenilekbajama ngakwurruwa-wa? Kamakinama kembirra nungkwurruwa-wa. Eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkenuma Nenikilarrkabarraka enenu-wa angalya. Akena nara ngarnumamalya alyelyingmama alarradada umba ngarrilyelyingminama alarrumur.da-manja. Nara eyamama eninginingaba umba ngarriyaminama awurruwurrariya. ²⁰ Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina ngarriyaminama awurruwurrariya, ngarruwurrikbinama alarradada. Nara kembirra alikama nakinu-wa Neningikarrawara ngakwurruwa mena ngarriyeliyena-mubaba akenirringkina-mulangwa nakina ngarriyama-mulangwa awurruwurrariya. ²¹ Umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina ngarriyuwarnama alyangmandukwuna ayakwa, ngarrilikajama nakinu-wa Nenikilarrkabarraka kajungwa akenirringkini-yada nakina ngarriyamina-mulangwa

ngenuminiyarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarrakina-da.

Janjana nenuminiyengbinu-mulangwa Jesus-langwa

²² Bi...ya kembirra Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narrilalika akina Jirujalema umba nawurrakilikena angerriba eminingku-wa angalya nara-murruwa alikira Judiyu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina aduwaya-wiya wurrakina. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma wurrakina Jesus-uwa. Kembirra nakina eneja Jesus arakba nenumingekingambajuwa wurrakina warnumamalya akina-manja angalya. ²³ Enejukwaba nakina Janjana nenumingekingambajuwama warnumamalya akina-manja angalya Ayinena. Akine-ka angalya akwudangwa engemba-manja Jalima-manja nuwambilyuma. Nakina Janjana nenumingekingambajuwama wurrakina yakwujina mena aruma-baba akungwa akina. Aburrajukwaba wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma enuwa-wa akwa kembirra nenumingekingambajuwama wurrakina. ²⁴ Nilikenu-manja nakina Jesus yenjerrikina, nara ambaka nakina Janjana kinididijungwuna-langwiya-da.

²⁵ Aburraja wurrukwala Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa narriyarrkingirrajuwama WarningiJudiyu-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa aburruwa nuwilyaba NeningiJudiyu nenumamalya. Nalyelyimbukweyenuma wurrakina ayakwa narriyuwarnu-mulangwa aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa warnikajarra-langwa ayarra iya amurndakijika. ²⁶ Biya nalikena wurrakina Janjanu-wa akwa neyama enuwa-wa, "Wayi, nungkuwa! Ningkeningma nibina nenungkarba nambilyuma nungkuwa-manja ayakingaluba adalyuma emikirra Jardina, nibina ningkenuminiyengbinu-mulangwa nungkuwa? Kwuja! Nakina arakba nenumingekingambajinama warnumamalya aduwaba akwa wurrababurna-langwa nawurrakilikajamura enuwa-wa-da!" neyama wurrakina Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa.

²⁷ Eneja niyama Janjana, "Yikarringkina-manja wurrakina warnumamalya eningaba warka keyaminama wurrukwala-manja, karningma kirrakina Neningikarrawara wurakina kenumakinama warnikiyama-langwa. ²⁸ Kwurruwa, ebina-wiya ngarramakama akwa ningiyamama, 'Nara ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya ningeningadinakba umba nginilarrkama ngayuwa ningliyengmanguma adinuba-wiya,' ningiyamama ningibina. Akwa kirrengkirrikenuma kirrakina nganyangwa ayakwa. ²⁹ Mama wurrakina warnumamalya nenyuwarnama Jesus-uwa umba nganja ningena wuburra Jesus-langwa yinenubiyakaja. Eneja kembirra alawudawarra ngarramakina. Akini-yada ngawa wunalakina wunenikiyakaji-yada nawurrukuma nenungkarba akwa didarringka, eneja nibina nenumamalya nawurrukuma-langwa wunenubiyakaja kiningalilyena dibina didarringka nibinu-wa nawurrukuma. Kembirra kinirungwudarra nakina nenumamalya akwa kenuminengkirrikaja nibina-langwu-wa nawurrukuma ayakwa. Kembirra arakba kinyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa ena-langwu-wa ayakwa. Akina-bu ngawa alawudawarra. Njanja ningena wuburra nakina nenumamalya. Kinyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa nawurrukuma-langwu-wa ayakwa umba ningene-ka ningiyekirrerira wurrakina-langwa warnumamalya nalikaja-mulangwa Jesus-uwa. ³⁰ Amandangwe-ka naruma-dangwa numikbiyiya nilyengma nakina umba nganja ningena ningiyukwujija," niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa nijerrukwa ena-langwa ayakwa arakba-da.

³¹ Nakina nibina nilikenuma angaluba karrawara-langwa, naruma-dangwa nakina numikbiyiya nilyengma umba ngakwurrara ngariyukwayuwa ngarnumamalya ngarna ngarrababurna-langwa enena-manja angalya. Ngarna ngarribina ngariyengbinama ayakwa amurndakibina-langwa nangekburakajungwuna-mulangwa yelakwa enena-manja angalya umba eneja naruma-dangwa nibina nilikenuma angaluba abalkayalangwa yangkwurrangwa, niyirrbiyirra ngawa niyengbinama ayakwa amurndakibinalangwa nangekburakajungwuna-mulangwa karrawara, ³² akwa ngarnenumakinama nakina amurndakibina niringka-mulangwa akwa nengkirrikenu-mulangwa ngakwurruru-wa. Akena nara ngarribina ngarruwilyuwilyaba akawiyebajuwa enalangwa ayakwa. ³³ Umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akawiyebajinamanja ena-langwa ayakwa, kembirra akabuwerrikirringkinama wurrukwala warnumamalya nakina Neningikarrawara nilyangmandukwuna-da. ³⁴ Nakina nibina Neningikarrawara nenilarrkama yangkwurrangwa, nenilyangburrukawajinama ena-langwa Nenumawurrina niyirrbiyirra ngawa enuwa-manja. Kembirra alibina-wiya ngawa niyengbinama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa.

³⁵ Umba Nungwenikba nilyelyingminama ena-langwa Nenikuwenikba akwa nenubungkawakama ababurna-manja. ³⁶ Ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akenuminiyarrkuwurrenama Nenikuwenikba-langwa ayakwa, nara enibikama Neningikarrawara akena akenilekbajama nakina ngarningangkawura ngawa umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akuwerrikambilyama Nenikuwenikba-manja, akenenibikinama ngarningangkawura nakina.

4

¹ Eneja Jesus neningma Wurrubarija warnungkarba nuwengkirrika-mulangwa nawurrakilikenu-mulangwa wurrababurna warnumamalya Jesus-uwa umba wurrabawura Janjanu-wa wunenikumingingekambaji-yada wurrakina. ² Akena eneja Jesus nara enabakiyaba kenumingekingambajuwa wurribina warnumamalya, umba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa yimbukwa narramingekingambajuwama wurrakina.

Jesus niyengbinu-mulangwa diminingku-wa didarringka DadingiJameriya-langwu-wa

³ Kembirra arakba Jesus nilalika akina angalya Judiya umba nilawurradina angerriba akinu-wa angalya Keliliyu-wa. ⁴ Biya lukwakwa nilyanguwerribikajungwunuma nenikilika-langwa akina-langwiya angalya Jameriya aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Biya nawurrakiyar.da wurrakina yakwujina Jameriya-manja akwa narrakburranga angalya aminababurna alikira emikirra Jakara. Akina angalya akwadangwa nuwambilyuma errikbilya angalya ebina Jakaba nenukwama ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa. ⁶⁻⁸ Yakwujina ngawa ngalaja Jakaba-langwa emedirra akungwa nuwambilyuma akina. Eneja nakina Jesus nuwanbijungwuma nilikenu-mulangwa yeya engkalangwa akwa nambarringa akwadangwa akina-manja emedirra akungwa nakwakawura. Umba aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuma wurrakina ngawa warnikubeyindi-yada aninga. Memerrkuwilyarra mamawura makina arakba-da. Ngalaja DadingiJameriya didarringka yingilikenuma yenjerrikina dadikakarngi-yada akungwa dakina. Eneja kembirra Jesus niyama ngaluwa-wa, "Yukwa-langwa nganja akungwa marrakba."

⁹ Ngalaja yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa, "Wa! Nungkuwa ningkena Ningkeningjudiya umba nganja ningena NingeningiJameriya ningidarringka-da! Miyambena-burra nungkuwa yiyengkilabajama ngayuwa-wa akungwi-yada? Mungkuwa yeningbala-yaminjaja-kiya yalakena!" yingiyama dakina-da. Aburraja Warningijudiya warnumamalya nara kuwawurikeyina WarningiJameriya-langwa amurndakijika eningerribirra wurrakina-da.

¹⁰ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, "Karukwa-maka ningkena keningmidinuma ebina nenikukwa-langwa Neningikarrawara nungkuwa-wa akena nungkwaja ningkeningbala ningkakina ngayuwa-da. Nungkuwa keningmidinu-maka ningkakina, kembirra yikiyengkilabenu-maka ngayuwa-wa akwa yibakwi-yada akwenenibika akungwa," niyama Jesus.

¹¹ "A, nungkuwa," yingiyama dakina didarringka, "angamba bajikala nungkwa-langwa? Angwujire-ka ena emedirra akungwa! Ngamba-langwa kembirra ningkakina kakarnginama akina akwenenibika akungwa?" ¹² Eneja yakwa-langwa numiranyungwa neningarakturakba-kiya nakina Jakaba yerrenukwama yakuwa-wa ena emedirra. Nakina nibekinuma enena-langwa emedirra akungwa aburruwa ena-langwa warninikuwena akwa ngawa ena-langwa jiba-murriya iya bulukwa-murriya aburrajukwaba. Wa! Aba jerriya nungkuwa ningkena ningkaruma umba Jakaba nakina naba-kiana?" yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa-da.

¹³ Eneja Jesus niyama, "Yiramakinama ningena nungkuwa-wa kirribina kirrababurna-langwa karnumamalya yikibekinama enena-langwa emedirra akungwa, kembirra yikiyakwurrinama kirrakina ngarningka-da. ¹⁴ Umba nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yikibekina-manja akina akungwa ebina kakwunama ngayuwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina eyakwurruma arakba-da. Ngalaja ebina akungwa ngayuwa kakwunamura, akwenenibika akungwa, akina keyaminama wuburra laka ebina amukwa akungwa nabalbeyinama ajiringka-langwa. Akina akwenenibika akungwa yikakenibikinama karnumamalya karningangkawura-da," niyama nakina.

¹⁵ Ngalaja yingiyama, "A, nungkuwa, kembirra nganja yibekajiya-langwa akina akungwa kajungwa nari-yada eyakwurruma ngarningka akwa nari-yada arakba alikama akarrnguma yangkwurranga akungwa," yingiyama yinginumilawurrakaja Jesus-uwa dakina.

¹⁶ Eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, “Jeyi! Likaja nangkirna nungkwa-langwa neningiyena akwa yikinilawurradina yangkwurrangwa nungkwurnuwa,” niyama nakina.

¹⁷ Ngalaja yingiyama, “Ningeningenungkwarba-ma ningena!” Eneja Jesus niyama, “Amandangwa alyangmandukwuna ebina ayakwa ningkiyengbinoma ningkiyamama, ‘Ningeningenungkwarba-ma ningena.’” ¹⁸ Nungkuwe-ka ningkarrawarrukwajuwama ningkiyar.danguma wurrumangbala warnungkwarba umba eneja nakina nuwilyaba nibina kiniyakeyinama aduwaba, nara nakina nungkwa-langwa nenumamalya neningiyena. Akena nungkuwa ningkilarrkbularrrbakama yimakama ngayuwa-manja,” niyama nakina.

¹⁹ “Wa!” ngalaja yingiyama dakina didarringka. “Nungkuwa, jerriya kembirra ningkakina ningkenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa?” ²⁰ Aburraja yirra-langwa wurrumirumiranyungwa warningarakburakba-kiya WarningiJameriya neningyangmarnngkwajuwama Neningikarrawaru-wa enena-manja angakarjiyinga angalya. Akena nungkwurraja KarningiJudiya kirriyaminama, ‘Jirujalema-manja yimbukwa akiniyangmarnngkwajinama Neningikarrawaru-wa ngakwuruwa-da,’ kirriyaminama kirrakina,” yingiyama dakina-da.

²¹ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, “Yiramakinama enena ayakwa alyangmandukwuna nungkuwa-wa. Adinuba arakba nara karna eyangmarnngkwajuma ngakwurra-langwu-wa Nungwenyungwa yelakwa enena-manja angakarjiyinga angalya akwa yakwujina angaba-manja angalya Jirujalema-manja umba yikiniyangmarnngkwajinama enuwa-wa eningerribirra-manja angalya. ²²⁻²³ Mama ebina angalya ngeniyangmarnngkwajina-murrumanja, umba eneja Nungwanyungwa ngarreningayindenama aduwaba akiniyangmarnngkwajinama enuwa-wa ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyaba-ma ngawa mangma. Nungkwurraja KarningiJameriya karnumamalya karningbala kirrakina nibina-langwa kiniyangmarnngkwajina-murrilangwa nungkwuruwa umba yirraja yarna YarningiJudiya yarnumamalya yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarnngkwajina-murrilangwa. Eneja Neningikarrawara yirrenuwilyakajuwama yirruwa-wa akenenibikina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya nakina. Niyama-mulangwa akina, kembirra yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarnngkwajina-murrilangwa. ²⁴ Numiyambena kembirra naka Neningikarrawara-na? Nenumawurrina nakina-da! Ngakwurraja kembirra ngarribina ngeniyangmarnngkwajina-murrumurra enuwa-wa, akiniyangmarnngkwajinama ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyabama ngawa mangma,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa.

²⁵ Ngalaja yingiyama dakina didarringka enuwa-wa, “Ngayuwa ningeningma arakba nakina nibina nenuminjirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba nenimikirra Christ kinilikajama yangkwurrangwa. Kembirra nakina kinilikaja-manja, yikenumakinamurra ababurna-langwa yirruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

²⁶ Eneja Jesus niyama, “Ngayuwa-bina ningena-da, ningibina ningiyengbiyengbinama ayakwa aduwaba nungkuwa-manja-da,” niyama nakina Jesus-da.

²⁷ Akini-yada ngawa aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa nalawurradinuma yenjerrikina akwa kembirra wurrakina nawurrakarndirndadinuma nenirringka-mulangwa nakina Jesus niyengbinu-mulangwa ayakwa dakina-manja didarringka. Akena nara wurrakina wurruwilyuwilyaba keyengbina aburna-wa umba narrakilirrakungwurranga wurrakina aburnuwa-wa. Nara keyama ngaluwa-wa, “Miyambena ningkungangayinduma?” Akwa nara keyama Jesus-uwa, “Miyambena-burra nungkuwa ningkiyengbinama ayakwa dakaka-manja didarringka?” Nara keyama wurrakina.

²⁸ Kembirra ngalaja dakina didarringka yingilalika yakwujina ngala-langwa budila adingira-murra umba yingilawurradina erribaja angalyu-wa. Akwa yingiyama warningakwujina-manja warnumamalya, ²⁹ “Kwuruwayi! Kwa wurrilikaja! Wunirringka nangaba nenungkwarba nginumakamurra ngayuwa-manja ababurna-langwa amurndakibina ningiyama-mulangwa! Dukwa-bina nibina nenijirrkumarnuma neningadinuba-wiya nakina-na?” ³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya narrilalika akina angalya umba nalikena angerriba Jesus-uwa.

³¹ Yingilikenu-wiya dakina didarringka erribaja angalyu-wa, aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa nenumarrakbakama Jesus-uwa akwa neyama, “Marrakba, alyubarina-langwa aninga nungkwaja!” neyama wurrakina.

³² Akena eneja niyama aburruwa-wa, “Ene-ka aninga arakba nganyangwe-ka ningenikalyubari-yada akena karningbala nungkwuruwa aduwaba ebina-langwa,” niyama nakina Jesus.

³³ Kemberra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyengkilabajeyina akwa neyama, “Dukwa arakba wurrukuala neniyikenuma naka aninga-da?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja nakina Jesus niyama, “Kinuminiyarrkuwarakinama ningena ayakwa nibinalangwa nginillarra-mulangwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya akwa ngarningka kijerrukwunama akina wara ebina nginukwama ngayuwa-wa ningenikiyama-langwa. Kiyamina-manja amurndakakina-langwiya ningena, kemberra kiladenama akwa kiyekirreridinama ningena wuburra laka kiladikinama amurndakakina aninga. ³⁵⁻³⁷ Umba aburraja warnumamalya keyaminjaminama, ‘Yabiyarbuwa-manja yimawura kemberra arakba amaninga kawalyuwenama akwa ngakwurrara kemberra akarrangbinama,’ keyaminama wurrakina. Ngayuwa ngarramakinama nungkwurr-uwawa: Kwuja! Wurrandiya wurraringka wurrangabu-wa warnumamalya! Wurrumurdakakine-ka warnikuwerrikambilyi-yada Neningikarrawara-manja. Wurrakina wuburra neyamina-ama amaninga ebina nawalyuwadinama warnikarrangbi-yada warnumamalya. Aburraja kemberra wurrakina warnikuwar.duwar.da karrarrangbinama amurndakakina amaninga. Umba eneja nakina Neningikarrawara neneningikinama arakba wurribina nawerrikambilyama enuwa-wa warningangkawura,” niyama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ngarningka niyama, “Ena engka ayakwa neyamina-ama, ‘Nuwilyaba nenungkarba kinilungkwaburijinama amamamuwa amadidira umba nuwilyaba ningka nenungkarba kinarrangbinama amaninga nakina,’ neyamina-ama akina. Alyangmandukwuna akina ayakwa. Wunalakine-ka wunambilyumalangwa ngawa keniyeikirreridinama kemberra-da. ³⁸ Kirrakina wuburra nibina narangbinama amaninga. Kemberra nganja ngayuwa ngarralarrkajama nungkwurruwa ebinu-wa angalya nara-murruwa nungkwurruwa yikuwar.danga wara kajungwa yikamakini-yada warnumamalya Neningikarrawara-langwa kawerrikambilyi-yada wurrakina enuwa-manja. Nara yikuwar.danga yakwujina nungkwurruwa yikamaka umba aburraja wurrukuala narramakama adinakba Neningikarrawara-langwa akina-manja angalya akwa warnikuwerrikambilyi-yada arakba enuwa-manja,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Ngalaja dakina didarringka yinginuminiyengbinuma ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrumurdakakina-manja WarningiJameriya warnumamalya akwa yingiyama, “Nginumakamura nakina ababurna-langwa amurndakibina ningiyama-mulungwa ngayuwa,” yingiyama. Kemberra amurndakakina-langwa ayakwa ngala-langwa-langwa, aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyumura Jesus-manja. ⁴⁰ Biya kemberra wurrakina nawurrakilikena Jesus-uwa akwa nenumarrakbaka enuwa-wa nenikambilyingi-yada aburruwa-manja. Akwa kemberra Jesus nambilya yakwujina mambilyuma marringa-da.

⁴¹ Aburraja arakba kemberra wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyuma enuwa-manja mena nuwengkirrikenu-mubaba ena-langwa ayakwa aburrabakiyaba. ⁴² Biya narringamaka wurrakina dakinu-wa didarringka akwa neyama, “Nungkuwa yirrumakama ayakwa akwa kemberra yirruwerrikambilyuma arakba Jesus-manja yarna. Akena yirruwa yirrabakiyaba yirrengkirrikenuma ena-langwa ayakwa akwa yarningme-ka angwurra yarna nakina Jesus nibina akenenibikinama ngarrababurna-langwa ngarnumamalya enena-manja angalya ababurna-manja,” neyama wurrakina.

Jesus neneningabaka-mulangwa nubungkawa-langwa nenikuwenikba

⁴³⁻⁴⁴ Eneja Jesus niyamama adinakba-kiya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Warnumamalya nara awerrungwur.duma wurrakina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa wurribina nalikaja-mulangwa aburra-langwa-langwa angalya umba wurribina nalikaja-mulangwa eminingka-langwa angalya yimbukwa narrawerrungwur.denama,” niyamama nakina. Kemberra mambilyuma marringa numijerrida akwa nilalika akina angalya Jameriya umba nilikena nakina yadikina Keliliyu-wa.

⁴⁵ Aburraja WarningiKeliliya warnumamalya nawurrakilikenuma adinakba Jirujalemu-wa warnikambarringi-yada Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Narrirringkama arruburrubuda ebina niyamamura Jesus yakwujina Jirujalema-manja. Kemberra niyar.du-manja nakina Jesus Keliliya-manja, wurrumurdakakina warnumamalya neniyekirrerrikama nakina nilikenu-mulangwa yenjerrikina aburra-langwu-wa angalya.

⁴⁶ Nambilyu-wiya nakina Jesus yakwujina Keliliya-manja, kemberra nilawurradinuma akinu-wa angalya eyukwujiya Keyina ebina nikuwarrukwajuwa-murruwa akungwa akwurenu-wa. Umba aburnaja nubungkawa akwa ena-langwa nenikuwenikba

nenambilyuma yakwujina engka-manja angalya eyukwujiya-manja engemba-manja Kabuniyuma. Akena nakina nenikuwenikba nangbilyuwadinuma.⁴⁷ Nakina nenungkarba nengkirrika-wiya niyar.du-mulangwa nakina Jesus Judiya-langwa, nilikena Jesus-uwa akwa neniyengkilabena enuwa-manja nenikiliki-yada Kabuniyumu-wa kajungwa nakina keningengabakini-yada ena-langwa nenikuwenikba nibina nenikijungwangena arngkidarrba.

⁴⁸ Eneja Jesus niyama nubungkawu-wa, "Nara-manja nungkwurruwa karnumamalya arringkama ngayuwa awar.duma engbingbuda warka, kembirra nara kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja," niyama nakina.

⁴⁹ Kembirra niyama nakina nenungkarba Jesus-uwa, "Kwa! Likaja ngayuwa-manja! Nara-manja ningkena alikama, kembirra nganyangwa niyukwujiya kinijungwunama!" niyama nakina.

⁵⁰ Eneja Jesus niyama enuwa-wa, "Nungkwa-langwa nenikuwena kiningengabadinama ngarningka. Jeyi! Likaja lawurradina angalyu-wa enuwa-wa!" niyama nakina. Eneja nenungkarba nenuminuwerrungwur.danguma niyengbinu-mulangwa Jesus akwa nilikenua angalyu-wa arakba.

⁵¹ Aburraja nuwakburrangaja nungwenikba akwa wurrukwala warnikuminiuwar.duwar.da nubungkawa-langwa mulikarrkuwilyarra mamurukwa akwa neyama enuwa-wa, "Ningkeningma? Nungkwa-langwa nenikuwena neningabaduma arakba!" neyama wurrakina.

⁵² Eneja niyama nubungkawa aburruwa-wa, "Ngambi-yada neningabaduma nakina?" Neyama aburraja enuwa-wa, "Yarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura, nakina numurndakuwarruwalyuma," neyama wurrakina.

⁵³ Eneja nakina nungwenikba nilyandarrkena ebinu-wa ayakwa nenumaka-murruwa Jesus nenikeningabada-langwa ena-langwa nenikuwenikba, niyengbinuma mibina-manja ngawa meningiyarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura. Kembirra nakina nenungkarba akwa wurrababurna ena-langwa warnumamalya nawerrikambilyuma arakba Jesus-manja.

⁵⁴ Akina kembirra arakba arngkambilyuma-ma arrubuda Jesus niyamama akini-yada ngawa nilalika-mulangwa Judiya umba nilikenu-mulangwa angerriba Keliliyu-wa. Ebina arrubuda ngarrakuwilyakajuwama ngarningka ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwa.

5

Jesus neningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkarba

¹ Bi..ya aburraja wurrakina warnumamalya WarningiJudiya nawurramurndukweyina nuwambarrinuma ayakwi-yada yakwujina Jirujalema-manja kajungwa keyakuwerribikaji-yada ebina niyama-mulangwa Neningikarrawara arakburakba-wiya aburruwa-manja. Enejukwaba nakina Jesus nilikenua yenjerrickina Jirujalemu-wa.
² Umba akina-manja ngawa angalya ngalaja adirringwarna akungwa nakuwabalinuma angwarnda-murra nuwalkayanguma yakwujina nakwurdakama akwiyakbidjina akina-manja akungwa. Akina akungwa emikirra Bedijeda Yiburuwa-murra ekirra akina. Yakwujina ngawa nuwambilyuma akwudangwa ebina-manja dawa nangwurrkwarrngajungwunu-murruwanja Jirujalema-manja. Akine-ka dawa emikirra Jiba-langwa Dawa.
³ Aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra nakwunumurrkwulijeyinuma amiyerriya-manja wurrakina yakwujina. Wurrukwala warnumamalya wurrimimba umba wurrukwala wurrilandarrkawariya akwa ngawa wurrukwala wurrirrengmurnirna wurruurndakakina. Nuwembirrarinuma ngawa karukwulyuwakenu-murruwa akina akungwa.
⁴ Adadinuba eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nilikenua nidirrirnduma yenjerrickina akinu-wa akungwa akwa nirukwulyuwakajuwama akina. Kembirra nuwembirrarinuma ngawa wurrakina kinirukwulyuwakajina-murruwa nakina. Kembirra warningadinuba-wiya warnumamalya wurruwilyaba-ma wurrangbilyuwa-ma wurribina narrakburrangarnuma akungwa narukwulyuwakenu-manja, kembirra nuweningabadinuma eningerribirra-langwa angbilyuwa.

⁵ Umba enejukwaba nakina nuwilyaba nenungkarba nambilyuma yakwujina ngawa nuwilyakama angbilyuwa numurndakayuwanguma 38 mamarika iya yinungkwura.

⁶ Eneja Jesus niyar.duma arakba akina-manja akungwa akwa nenirringka nakina nenungkwarba nukukwunumurrkwuluma yakwujina. Akwa neningma arakba nakina nenungkwarba nangbilyuwadinuma neningarakba-kiye-ka. Kembangra niyama Jesus enuwa-wa, "Ningkingayindena keningabadinama nungkuwa-na?" niyama.

⁷ Eneja nakina nenungkwarba niyama, "Mungkwa akena, akini-yada ngawa karukwulyuwakena-manja akina akungwa, nara wurribina warnumamalya yelakwa warnikakumi-yada ngayuwa akungwa-manja. Ningiyaminama ningilikajama ningena, akena wurrukwalawarnumamalya arakba nalyengmenama narrakburranginama akina akungwa adinuba-wiya," niyama nakina.

⁸ Eneja Jesus niyama enuwa-wa, "Mirajanga, mamiya makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa likaja," niyama Jesus nakinu-wa nenungkwarba. ⁹ Kembangra arngkawura-wiya eneja nakina nenungkwarba neningabada arakba akwa numarndirka ena-langwa makirakirakajungwa akwa nilikena arakba nakina-da. Makina-manja ngawa mamawura memikirra Jebuda. ¹⁰ Kembangra aburraja wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya neyengbinuma ayakwa nakinu-wa nenungkwarba neningabadinu-murruwa akwa neyama, "A! Nungkuwa! Jebuda aduwaba-da. Ningkeningbalidinamurrabina ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa? Nara ningkaina awilyakama makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa neningkilaba," neyama wurrakina.

¹¹ Eneja niyama nakina nenungkwarba, "Nibina nenungkwarba ngeneningabakama ngayuwa-manja, nginumakama ningenikirndirki-yada mema nganyangwa makirakirakajungwa akwa neningkiliki-yada yeya," niyama nakina.

¹² Kembangra aburraja nenyengkilaba enuwa-wa akwa neyama, "Numiyambena nakina nenungkwarba nibina nginumakama nungkuwa-wa ningkenikirndirki-yada makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa ningkenkiliki-yada yeya?" neyama wurrakina wurrubungkawa enuwa-wa-da.

¹³ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina neningabadinu-murradungwa neningbala nakina nenumamalya neningabaka-mulangwa enuwa-manja, mena wurrababurne-ka wurrakina warnumamalya yakwujina akina-manja-baba angalya akwa kembangra Jesus numarngkilyumada yadikina nakina-da.

¹⁴ Bi..ya nakina Jesus nenyengkilaba nakina arrawa Neningikarrawara-langwamanja angalya yakwujina Jirujalema-manja akwa niyama, "Kwuja, nungkuwa ningkeningabaduma arakba ningkena. Mama ningkenungkwurakba nungkuwa ningkangbilyuwadinuma umba eyukwijiya angbilyuwa akina. Ngwanja arakba kembangra awurruwurrariya-langwa ningkiyamina-mulangwa! Akena nara-manja nungkuwa angwanjuma akina-langwa awurrariya, kembangra kumingekburakajungwunama arume-ka awurruwurrariya nungkwa-langwa-langwa," niyama nakina Jesus.

¹⁵ Kembangra eneja nakina nenungkwarba nenumuringkama nakina Jesus akwa nilalika arakba akina angalya Neningikarrawara-langwa umba nilikena wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa WarningiJudiya akwa niyama aburruwa-wa, "Nakina-bina Jesus ngeneningabakama ngayuwa-da," niyama nakina-da.

¹⁶ Aminakina-langwa aburraja kembangra nenuminiyirbinuma awinyamba Jesus-langwa, mena nakina ngawa niyaminjamama neningabakama warnumamalya Jebudamanja. Nalyangkiyama nuwar.danga-bu warka nakina umba ngalaja Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma neyamamurra, "Nara awar.duma warka makina-manja mamawura Jebuda-manja," neyamamurra akina. ¹⁷ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, "Nganyangwa Nungwarrka nuwar.denamurra ngawa ena-langwa warka aduwaba umba nganjukwaba ningena ninguwar.duwar.denamurra ebina-murradungwa ngawa warka," niyama nakina.

¹⁸ Kembangra aburraja wurrumurndakakina wurrububungkawa WarningiJudiya nalyanguwerribikajungwunuma angwurra warnikuwardi-yada nakina Jesus. Miyambena-burra? Nalyangkiyama-mubaba wurrakina nenuminarriyaka-mulangwa Jesus Mawijija-langwa ayakwa ebina neyamamurra, "Nara awar.duma warka Jebudamanja." Akwa engka neniyengbijuwa-mubaba Jesus nakina Neningikarrawara ena-langwa Nungwenikba akwa kembangra wunididirrbura-kiya wunalakina-da.

¹⁹ Eneja kembangra nakina Jesus niyama aburruwa-wa, "Wengkirraja! Nara ngayuwa eyamama ebina gayabakiyaba Ningenikuwenikba umba ebina yimbukwa niyaminama nganyangwa Nungwarrka, akina-bina ngayuwa ningiyaminamurra. Nganja ningeningkinama niyamina-mulangwiya nakina, kembangra ningenuminiyuwarnama gayamba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina. ²⁰ Umba nakina eneja Nungwarrka nilyelyingminama ningena Ningenikuwenikba akwa nginuwiylakajinama ngayuwa ababurna-langwa ebina niyamina-mulangwa enabakiyaba. Kenuwiylakajinama nakina ngayuwa-manja arumurama-dangwa

warka ningenikiyama-langwa ambaka-murra akwa kembirra nungkwurraja yikiyakibijangeyinama kirrakina. ²¹ Wuburra laka nganyangwa Nungwarrka niyaminama nenuwarumajinama nenenibikinama wurrumurndakibina warnumamalya najungweyina-murumurra, kembirra nganjukwaba Ningenikuwenikba ningiyaminama ningarrenibikinama wurrumurndakibina warnumamalya ningarrangayindenamuruwiya. ²² Eneja nganyangwa Nungwarrka nara alyanguwerribikajungwuma karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba akena nginukwama ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa akina warka kajungwa ngayuwa kilyanguwerribikajungwuni-yada kirrababurna-langwa karnumamalya. ²³ Nginkuwama akina warka ngayuwa-wa kajungwa nari-yada kirrababurna-langwa karnumamalya amarrungwayinduma umba yikiyangmarngkwajini-yada akwa yikingkubarrngajini-yada Ningenikuwenikba-wa wuburra laka kiningkubarrngajinama Nungwarrku-wa. Akena nungkwurraja karningerribirra kirribina karnumamalya nara engkubarrngajuma ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa, kembirra nara kirrakina engkubarrngajuma nganyangwu-wa Nungwarrka nginilarrka-murruwa yangkwurra ngayuwa-da,” niyama Jesus.

²⁴ Biya niyama ngarningka Jesus, “Wengkirrikaja! Karningerribirra karnumamalya yikengkirrikaja-manja nganyangwu-wa ayakwa akwa yikuwerrikambilya-manja nibinuwaga nginilarrka-murruwa ngayuwa, kembirra nara alekbuma Neningikarrawara nungkwurruwa-wa, nara kirrakina alikama akinu-wa angalya warninikijungwalangwu-wa umba yikilikajama angerriba akinu-wa angalya yikambilya-murruwa karniba karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Adinuba arakba aburraja warnumamalya wurribina najungweyinu-murumurra, kabuminengkirrikajama nganyangwu-wa ningenumayakwa Neningikarrawaralangwu-wa Ningenikuwenikba akwa kuwambilyama kembirra warniba wurrakina. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. ²⁶ Keyamarrkinama akina-na? Adinuba-wiya eneja nakina Nungwarrka nakina-bina kenenibikinama wurrakina warnumamalya enabakiyaba akwa nganjukwaba Ningenikuwenikba kenibikinama warnumamalya akwa nungkwurrajukwaba mena nginukwa-mubaba nakina Nungwarrka akina warka adidirbura ngayuwa-wa. ²⁷ Akwa ngarningka nginubungkawakama akina-manja warka ningenikilyanguwerribikajungwi-yada karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Ngayuwa ningena ningibina-murrada kirrengkirrikena-murrada ningenimikirra ningirukwularrinama enena-manja angalya. Aminenena-langwa ekirra, kembirra nginubungkawakama nakina.*

²⁸ “Nare-ka eyakikbijanguma enena-langwa. Adinuba aburraja wurrakina ngawa najungweyinama warninikijungwa warnumamalya wurribina erribilya-manja angalya, kuwengkirrikajama nganyangwa ningenumayakwa-da. ²⁹ Biya kembirra wurrakina kawurrakijadenama yadikina aburra-langwa-langwa angalya erribilya-langwa. Wurribina warnumamalya neyama-muruwiya eningaba, kawarumajungwunama akwa kuwenibudinama akwa eneja nakina Neningikarrawara kenuwerrungwur.denama wurrumurndakakina umba wurribina warnumamalya neyama-muruwiya awurruwurrariya, kawarumajungwunama akwa kuwenibudinama akena eneja nakina Neningikarrawara kenilekbajama wurrakinu-wa-da. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. Nare-ka kembirra eyakikbijanguma,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa wurubungkawa Warningijudiya-wa-da.

Jesus nara kiniyengbina enabakiyaba

³⁰ Biya niyama ngarningka Jesus wurrumurndakakinu-wa wurubungkawa Warningijudiya-wa, “Nare-ka ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba. Kilyanguwerribikajungwuna-manja ngayuwa karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba, kiyaminama ngawa ebinalangwiya kenumakina-mulangwiya Neningikarrawara ngayuwa-manja. Eningeribirra warka ngayuwa kuwar.denama, nara eyamama ebina ningingayindenama umba ebina yimbukwa kiyaminama kiningayindenama nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurra ngayuwa. Kuwar.dena-mulangwa ena-langwa yimbukwa warka, kembirra kilyanguwerribikajungwuna-manja ngayuwa, eningaba yimbukwa kiyaminama ningena,” niyama nakina.

³¹ Biya niyama nakina, “Kuminiyengbijajungwuna-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma nungkwurruwa ngayuwa-manja. ³² Umba eneja ngarningka ningka-langwa nenumamalya nakina nginuminiyengbinama

ayakwa nganyangwa-langwa akwa nganja ngayuwa ningeningma amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna-wiya niyengbinama ngayuwa-langwa.

³³ “Nungkwurraja kirralarrkama nungkwurra-langwa wurrayakwa-murra nakuwa-wa Janjana akwa eneja nginuminiyengbinuma ayakwa alyangmandukwuna nganyangwa-langwa. ³⁴ Mama nara karningerribirra karnumamalya aminiyengbuma ayakwa ngayuwa-langwa umba ngarramakina eneja ayakwa nakina-langwa Janjana ka-jungwa Neningikarrawara yikenenibikini-yada nungkwurruwa. ³⁵ Eneja nakina Janjana bajananga wuburra niyamama ebina kirrakuminabarrakajinama mamurukwa karnikiliki-yada. Kirrenuwilyakajuwama karnikilika-langwa akwa kirriyekirreriduma kirrakina. Kemberra kinuminilyeyingmama akinu-wa ayakwa ena-langwu-wa.

³⁶ “Eneja nakina Janjana nginuminiyengbinuma alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa-langwa. Umba ngalaja ngarningka engka yikakuwilyakajinama nungkwurruwa-manja nganyangwa-langwa. Amiyambena akina? Eneja nakina Nungwarrka nginuwar.dikinama ngayuwa-manja ena-langwa waraka neningikiyama-langwa. Kemberra akine-ka waraka yikakuwilyakajinama ngayuwa-langwa akwa yikakeningmikinama kirrakina nginilarrka-mulangwa Nungwarrka ngayuwa yangkwurrawa.

³⁷ “Umba ngarningka Nungwarrka nibina nginilarrkama ngayuwa, enejukwaba nginuminiyengbinuma ayakwa nganyangwa-langwa akena nara kirrakina yikinuminengkirrika ena-langwa ayakwa akwa nara yikininringka nenumukwurra, ³⁸ akwa nara kirrakina yikingayindanga yikuwerrikambilya ngayuwa-manja ningibina nginilarrka-murrumanja Nungwarrka. Kirriyama-mulangwa amurndakakina, kemberra kirrakina kirriyarrkuwurranguma ena-langwa ayakwa. ³⁹⁻⁴⁰ “Nungkwurraja Karningijudiya kirrububungkawa kirringayindenama yikambilyama karniba karningangkawura. Kirriyangkiyaminama numadadinama numaburangkinama mangma nungkwurra-langwa Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akena nara ngawa-da! Kirruwarenama nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja. Amandangwe-ka akina ayakwa Neningikarrawara-langwa kirrakuminama ngayuwa-langwa. Umba ngayuwa-manja yimbukwa yikuwerrikambilya-manja, kemberra yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina.

⁴¹ “Mama yikiyangmarngkwajinama ngayuwa-manja akwa mama nara eyangmarngkwajuma ngayuwa-wa umba nara kemberra kirrakina awerrikawarriyakama ningena. ⁴² Neningingma nganja ngayuwa nara kirrakina alyeyingmama Neningikarrawara umba kirrikadikajungwunama. ⁴³ Nara ngayabakiyaba kilikena yangkwurrawa umba Nungwarrka ningena nginilarrkama yangkwurrawa. Akena nungkwurruwa karningiyekirreru-ma ningilikenu-mulangwa ngayuwa enenu-wa angalya. Umba kalikaja-manja wurrukula aburrabakiyaba kaminiyengbijajungwuna-manja yikabumakina-manja kirrakina, kemberra yikiyekirreridinama warnikilika-langwa yangkwurrawa nungkwurruwa-wa. ⁴⁴ Umba kirruwarenama kirrakina nara angayinduma nakina Neningikarrawara eyangmarngkwajuma nungkwurruwa-wa. Umba kirriyekirreridinama kirriyangmarngkwajina-mulangwa warnumamalya yimbukwa. Kirriyamarrkinamurra-bina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-wa?

⁴⁵ “Dukwa kirriyangkiyama-bu kirrakina ngayuwa kilikajama Nungwarrku-wa akwa kalekbajama ningena. Akena nara-da! Nakine-ka Nungwarrka yikenilekbajama nungkwurruwa mena-baba kirriyangmuridinama karnikuminaburrakiyuwa ababurna-langwa ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. ⁴⁶⁻⁴⁷ Akwa ngarningka kirriyangkiyaminama-bu kirruwerringwur.denama ena-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Amandangwe-ka Mawijija nginuminarrikarranguma nganyangwa-langwa! Akena nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa ebina narrikarrangu-murrumanja arakburakba-kiya-wiya. Nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa-baba, kemberra kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa ayakwa nganjukwaba-da akwa nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa wurububungkawa Warningijudiya-wa.

6

Jesus nenukwa-mulangwa aninga wurriylimberkwulyumida-manja 5,000 warnungk-warba

¹⁻⁴ Bi...ya nakina Jesus nilawurradinuma erribaja akinu-wa angalya Keliliyu-wa aburruwa ena-langwa warnikaburrakiyuwa. Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba Warningijudiya warnumamalya

Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Wurrakina arakba kembirra narraburungkuwarrukwa akina aruma akungwa mijiyangu-ma. Aminambilyuma ekirra nawilyakama akina akungwa Keliliya akwa Daburiyeja. Nuwangkidikarrinu...wa, biya neyar.da ayakuwarra. Kembirra nawurrakilikena angakarjiyingu-wa angalya akwa nawurrakambarringa wurrakina yakwujina. Aburra-ka wurruwurrakwulumida warnumamalya narrirringkama arrubuda warka Jesus-langwa neneningabaka-mulangwa wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Kembirra neniyuwarnuma arakba enuwa-wa.

⁵ Eneja Jesus nandiyanga akena nenirringka wurrakina wurruwurrakwulumida warnumamalya nalikenumurra enuwa-wa. Biya niyama Jesus Bilibu-wa, "Nga-manja ngarna akubeyindenama aninga akakwuni-yada wurrumurndakeyina warnumamalya?" niyama. ⁶ Jesus nenilabenuma niyengbinuma akina ayakwa Biliba-manja nenningma-baba arakba nenikiyama-langwa.

⁷ Eneja niyama Biliba enuwa-wa, "Mama akuwilyakama arume-ka angwarnda, umba akilyangmuriduma ngarna ngarnikubeyinda eyukwayuwa aninga warnikalyubari-yada wurrumurndakeyina warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya," niyama nakina Biliba.

⁸ Eneja nuwilyaba ningka-dangwa nenikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nambilyuma nakina yakwujina. Nenimikirra Endiruwa nibina Jayumina Bida-langwa nenikumarn-jenikba. Niyama nakina Endiruwa Jesus-uwa, ⁹ "Naka nenjarrngalyilya nuwilyakinama amangbala damba eyukwayuwa akwa ambilyuma-kiya akwalya eyukwujiya-kiya. Akenana nara ngarna arijabkama aladikama wurrababurna-baba warnumamalya ena-murra aninga eyukwayuwa," niyama nakina Endiruwa.

¹⁰ Eneja Jesus niyama, "Wurrambarrijina wurrumurndakakina warnumamalya amarda-manja," niyama nakina. Ababurne-ka amarda akina yakwujina akina-manja angalya. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurrakambarringa. Akena wurriylimberkwulumide-ka 5,000 warnungkwarbe-ka wurruwurrakakina. ¹¹ Kembirra arakba eneja Jesus nirndirrka amurndakibina damba akwa nenyangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa. Nukuwarranga niyukwayuwaka akwa nenukwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja kembirra narreyikena wurruwilyuwilyaba-wiya-wa warnumamalya wurribina nuwangmakayangu-murruwa yakwujina. Niyamama ngawa ngarningka akwalya-manja. Kembirra aburraja neyebukeyinuma ngawa wurrakinu...wa yanda-langwa namurndakilada.

¹² Namurndakilada-manja arakba kembirra wurrakina eneja Jesus niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Wurrarumurndukwuna ebina eyukwayuwa narrilalika-murruurra umba nara arndakbudadikama," niyama nakina Jesus. ¹³ Kembirra aburraja narrarumurndukwama ebina aninga narrilalika-mulangwa wurrakina warnumamalya akwa narrilyangburrukwajuwama ememberrkwa ambilyuma-manja aruma ajamurnda ebina aninga eyukwayuwa amangbala-langwa damba amurndakibina-langwa nuwalyubarinu-mulangwa warnumamalya.

¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya narrirringkama arrubuda ebina niyama-mulangwa Jesus akwa namakijeyinuma wurrakina akwa neyama, "Amandangwe-ka naka Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nibina nenikilarrka nakina yangkwurragwa enenu-wa angalya-da!" neyama wurrumurndakakina-da.

¹⁵ Akena eneja arakba nakina Jesus neningma warnikilika-langwa akwa warnikirndirrki-yada wurrakina enuwa warnikangkijiri-yada kajungwa kenubungkawakini-yada nakina Jesus. Kembirra yadikina nilikena arakba ngarningka angerriba angakarjiyingu-wa angalya nakwukawura-da.

Jesus nijirringalyaka-mulangwa karrawara akungwa-langwiya

¹⁶ Biya numamerrkbalina arakba mamawura. Kembirra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nadirrirnda angerriba ebinu-wa adirringwana akungwa Keliliya ¹⁷ akwa namurndakirijawudija mijiyanga-manja arakba akwa narraburrindada erribaja akinu-wa angalya emikirra Kabuniyuma. Biya nalyarrngwalyilyada arakba akina. Eneja Jesus nara kinilikena aburruwa-wa-da.

¹⁸ Kembirra ngalaja arakba arrubuda arirra nuwadirrbulanga akwa nawaruma-jungwunuma akina akungwa. ¹⁹ Kembirra aburraja arakba wurrakina warnikabuburrakiyuwa namideyinumurra ngawa amiyerra. Biya kembirra nenirringka nakina Jesus nijirringalyakama karrawara akungwa-langwiya nilikenuma nakwudangwukajungwunuma makinu-wa mijiyanga. Akena aburraja wurrakina nawurrakakbar.de-ka arakba.

²⁰ Umba niyama eneja nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwa ningenu...wa!” niyama. “Nare-ka akbar.duma!” niyama nakina-da.

²¹ Aburraja kembirra neningayindanguma wurrakina nakina Jesus warnikirijawudiyi-yada makina-manja mijiyanga akena arngkawura-wiya arakba ngalaja numamindirruwajungwa ariba-manja akwudangwa akina-manja angalya nalikenu-murruwa wurrakina-da.

Warnumamalya nenuminaburangka-mulangwa Jesus-uwa

²² Kembirra mingka-manja mamawura aburraja wurrubina warnumamalya nuwambilyu-murruwura angakuba aburrungkwungaluba, nalyelyimbukweyinema aburruwa-kiya akwa neyama, “Ngambu-wa nibina kembirra nenungkarba nilikenuma? Yelakwa nibina ngenirringkama akena nara nibina-da. Ngarrumarringkama yimbukwa muwilyaba-ma mijiyanga yarrungkwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuma narijawudiyinuma akena nara nibina Jesus kinilikena aburruwa-manja-da,” neyama wurrakina warnumamalya-da.

²³ Umba ngalaja mamurndakakina mukwala mijiyanga meningiDaburiyeja numamurndakumindirruwajungwunuma mijiyelya-manja akwudangwa ebina-manja angalya neningangmarngkajuwa-murruwanja Jesus ebina-langwa damba Neningikarrawaru-wa nenukwa-murruwanja yakwujina wurrakina-manja warnumamalya. ²⁴ Aburraja narrarrangka-manja wurrakina warnumamalya narrilikama Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina angalya, kembirra narijawudija wurrukwalama murndakakina-manja mijiyanga akwa nalikena angerriba akinu-wa angalya Kabuniyumu-wa nenuminandeyuma wurrakina Jesus-uwa.

Jesus nakina nidamba Nakwenenibika ngakwurra-langwa

²⁵ Bi...ya nuwakburrangaja arakba nakina Jesus jinikakwa-manja akina-manja angalya Kabuniyumu wurrumurndakakina warnumamalya yakwujina ayakuwarra akwa neyama enuwa-wa, “A nungkuwa! Ngambi-yada ningkena ningkiyar.duma yelakwa?” neyama wurrakina.

²⁶ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Mena-burra karna yirruminaburangkama ngayuwa-wa? Kirrumumiringka-mubaba arrubuda ningiyama-mulangwa ningena-na? Nare-ka! Yirruminaburangkama ngayuwa-wa mena kirralyubarinu-mubaba damba akwa kirriladangu-mubaba nungkwurruwa. ²⁷ Nare-ka aburangkama kengmandina-murruwa aninga umba wurraburangkina ebinu-wa aninga yikakukwuna-murruwa akwenenibika nungkwurruwa-manja yikambilyi-yada karniba kembirra karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! Eneja Neningikarrawara Nungwarrka kirrenuwilyakajuwama nungkwurruwa-wa nginuwerrungwur.dena-mulangwa ngayuwa-manja. Nginuwerrungwur.denama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningurukwularrinu-murruwanja enena-manja angalya. Kembirra nganja ngayuwa kakwunama amukwiyadakina aninga nungkwurruwa-wa,” niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da.

²⁸ Aburraja kembirra neyama wurrakina enuwa-wa, “Miyambena yirreningayindenama Neningikarrawara yarnikiyama-langwa yarna warnikilidikajungwa-langwa akina aninga?” neyama wurrakina-da.

²⁹ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Enena-bina awilyaba-ma kirrenuningayindenama nakina Neningikarrawara karnikiyama-langwa nungkwurruwa karnikuwerrikambilyingi-yada ngayuwa-manja ningibina nginilarrkamurruwanja yangkurrangwa enenu-wa angalya,” niyama nakina Jesus.

³⁰ Neyama aburraja enuwa-wa, “Amiyambena kembirra arrubuda nungkwaja kiyaminama kajungwa yikuminabilyerrikini-yada nungkuwa Neningikarrawara-langwa arrubuda yirra-langwa akwa yikuwerrungwur.deni-yada nungkwa-langwa-manja ayakwa? Kiyamarrkinama kembirra nungkuwa? ³¹ Aburraja ngakwurra-langwa warningarakburakba-kiya wurrumirumiranyungwa nuwalyubarinuma ebina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Ngalaja enena nuwarrikarrijajungwunuma ayakwa akwa neyaminamurra, ‘Nenukwamurra nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya akina damba angaluba karrawara-langwa warnikalyubari-yada,’ neyaminamurra akina ayakwa,” neyama wurrakina-da.[☆]

³² Eneja niyama nakina Jesus, “Wurrengkirraja! Nare-ka nakina Mawijija yikenukwa akina damba karrawara-langwa angubina-langwa nungkwurruwa-wa, umba eneja nganyangwa Nungwarrka nakina-bina nenukwama aburruwa-wa akwa ngarningka yikenukwunama amamalya-dangwa damba karrawara-langwa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³³ Umba nganja

ningena ningibina ningidirrinduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa, ningiyamina-murra akina wuburra damba yikenukunama Neningikarrawara nungkwurruwa-wa. Akwa ngarningka kakwunama kirrababurnu-wa karnumamalya akwenenibika ngayuwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura-da," niyama nakina Jesus.

³⁴ Kembirra aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, "A nungkuwa, yikukukwuna ngawa akina damba," neyama.

³⁵ Eneja niyama ngarningka Jesus, "Ngayuwe-ka ningena ningibina ningidamba kakwuna-mulangwa akwenenibika nungkwurruwa-wa yikambilyi-yada karniba karningangkawura," niyama Jesus. "Umba nungkwurraja kirribina karningerribirra yikilikaja-manja yikiyuwarna-manja ngayuwa-wa akwa yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, nare-ka kembirra kirrakina amureyuma akwa ngarningka nare-ka eyakwurruma umba yikiladenama ngawa kirrakina," niyama. ³⁶ "Umba ngarramakamura arakba ebina-wiya yirringkama ngayuwa nungkwurruwa akena nungkwurraja nara yikuwerrikambilya ngayuwa-manja. ³⁷⁻³⁸ Nara kidirrirnda abalkaya-langwa ningenikiyami-yada ngayuwa nganyangwa-langwiya mangma umba ningilikena yangkwurrangwa ningenikiyami-yada ngayuwa ena-langwa-langwiya mangma nibina nginilarrka-mulangwa. Ningiyamina-mulangwa amurndakakina-langwiya, kembirra nare-ka aminangkirrajuma ngayuwa karningerribirra karnumamalya yadada kirribina yikilikaja-murumurra ngayuwa-wa. Kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina nginukwamura Nungwarrka ngayuwa-wa arakba, yikilikajama ngayuwa-wa-da. ³⁹ Umba enena-bina ngawa nginuminingayindenama nibina-murrada nginilarrkama ngayuwa ningenikiyami-yada. Nakina aduwaba ngingingayindenama kakwurraini-yada ngayuwa nungkwurruwa-manja. Nakina nginukwama nungkwurruwa ngayuwa-wa akwa nara kembirra ningena alarrkama karningerribirra ngayuwa-langwa umba kirrababurna-langwa kumandakwuliyinama ngayuwa akwa kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa makina-manja meningarija-langwa mamawura kawarumajungwuna-murumanya wurribina warnigma-murumurra nakina Neningikarrawara. ⁴⁰ Akwa ngarningka enena-bina aduwaba ningayindenama nganyangwa Nungwarrka. Kirrumurndakibina yikiringkina-murumurra ngayuwa Ningenikuwenikba akwa yikuwerrikambilya-murumurra ngayuwa-manja, yikambilyama karniba karningangkawura ngawa kirrakina-da. Akwa nganja ngayuwa kembirra kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa meningarija-langwa-manja mamawura," niyama Jesus wurumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

⁴¹ Kembirra arakba aburraja wurrakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinuma enuwa-langwa niyengbijjungwunu-mulangwa nakina nidamba nibina nidirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa angubina-langwa. ⁴² Biya neyama wurrakina, "Jawijiba-langwa nenungwarba nenikuwenikba Jesus nakina-na? Ngarningma ngarna ena-lare-langwa nungwenikba akwa dirndenikba. Nare-ka nakina amakama ngarna nidirrirndu-mulangwa abalkaya-langwa yangkwurrangwa!" neyama wurrakina.

⁴³ Eneja Jesus niyama wurumurndakakinu-wa warnumamalya, "Wurrungwur-rkiyengminjadina arakba nara angwurrkiyengbajuma! ⁴⁴ Nara karna karningerribirra alikama eyuwama ngayuwa-wa nungkwurrabakiyaba. Nare-ka-da! Yikeniyangkijirena-manja Nungwarrka yimbukwa nungkwurruwa nibina nginilarrkama ngayuwa, kembirra yikilikajama kirrakina ngayuwa-wa. Akwa kawarumajinama kirrakina kenibikinama mibina-manja ngawa meningarija-langwa-manja mamawura. ⁴⁵ Eneja nakina nuwilyaba nenikumakuma ayakwa Neningikarrawara-langwa narrikarranguma enena ayakwa neyaminamura, 'Eneja Neningikarrawara nakina yikenakakirumakinama kirrababurna-langwa karnumamalya,' neyaminamura akina ayakwa. Nungkwurraja kirrababurna-langwa kirribina kirrengkirrikaja-murumurra Nungwarrku-wa akwa kirrengmidina-murumurra enuwa-langwa, yikilikajama ngayuwa-wa kirrakina. ⁴⁶ Akena nara eyamama akina ayakwa, 'Kirrakina kirrukwa karnumamalya arakba kinirringkama Nungwarrka,' nara eyamama akina. Ngayuwa yimbukwa neninguwilyaba-ma ningenirringkama nganyangwa Nungwarrka, ningibina ningilikenuma Neningikarrawara-langwa," niyama nakina Jesus.

⁴⁷ Biya niyama ngarningka Jesus, "Wurrengkirraja! Kirribina karningerribirra yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra yikambilyamura karniba nungkwurruwa karningangkawura. ⁴⁸ Ngayuwe-ka ningena ningidamba kenibikina-mulangwa karningangkawura kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁴⁹ Aburraja

nungkwurra-langwa wurrumurumirenungwa warningarakburakba-kiya nuwalyubarina akina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Biya najungweyinurra wurakina wuburra neyaminamurra wurrababurna-langwa warnumamalya najungweyina. ⁵⁰ Umba enena ngalaja waka damba ebina nadirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa, karningerribirra yikalyubarina-manja, nara nungkwurra kirrakina ajungwuma akwa arukwulyuwakama alikama karnumawurrina kirriyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa, ⁵¹ umba yikambilyama karniba karningangkawura enuwa-manja. Ngayuwa-bina ningena ningidamba kenibikina-mulangwa kirrakina ningibina ningidrirrirnduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa. Ebina damba kakwunama nungkwurruwa-wa ningenumadangkwa akina. Kakwunama akina kirrababurna-langwa karnumamalya kajungwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura kirrakina-da,” niyama Jesus wurrumurndakakina-wa warnumamalya.

⁵² Kembangra arakba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya WarningiJudiya nuwawinyambakeyinuma nebeyinuma aburruwa-kiya akwa neyama, “Kiniyamarrkama kembangra naka nenungkwurra akenukwunama ena-langwa nenumadangkwa ngarnikalubari-yada ngakwurruwa? Nare-ka-da!” neyama wurrakina-da.

⁵³ Kembangra eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Nara-manja kirrakina nungkwurruwa alyubaruma nganyangwa ningenumadangkwa ningibinangwa ningirukwularrinu-mulangwa enena-manja angalya akwa nara-manja ebekuma nganyangwa merra, kembangra nara ambilyuma karniba karningangkawura kirrakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁵⁴ Umba yikalyubarina-manja ningenumadangkwa akwa ngawa yikibekina-manja nganyangwa merra, kembangra yikambilyama karniba karningangkawura akwa nganja ngayuwa kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa mibina-murrada ngawa meningarija-langwa mamawura. ⁵⁵ Umba nganyangwa ningenumadangkwa ningena wuburra amamalya akwalya akwa ngalajukwaba nganyangwa merra makina wuburra amamalya akubibeka. ⁵⁶ Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-murrumurra nganyangwa amadangkwa akwa yikibekina-murrumurra nganyangwa merra, akiyakeyinama ngarruwurrakawura-ma enena-manja angalya. ⁵⁷ Eneja Nungwarrka nginilarrkama ngayuwa. Akwa nganja ningena ningambilyama ninginiba mena nginukwa-mubaba akwenenibika ngayuwa-manja. Kembangra nungkwurrajukwaba yikalyubarina-manja nganyangwa amadangkwa, karniba yikambilyama mena kenibikina-mubaba ngayuwa kirrakina. ⁵⁸ Umba ngayuwa ningena ningidamba ningibina ningidrirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa. Akena enena damba nara wuburra akina aninga ebina nuwalyubarinuma nungkwurra-langwa wurrumurumirenungwa warningarakburakba-kiya akwa najungweyinuma. Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-manja enena damba, yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina-da,” ⁵⁹ niyama nakina Jesus nenuwilyakajuwama wurrumurndakakina-wa warnumamalya yakwujina akina-manja jinikakwa akina-manja angalya Kabuniyuma.

Jesus niyengbinu-mulangwa ayakwa akambilya-mulangwa ngarniba ngarningangkawura

⁶⁰ Kembangra aburraja wurrakina wurrababurna warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nawurrakengkirrikenuma amurndakakina-wa ena-langwu-wa ayakwa akwa neyama, “Nare-ka, akina ayakwa ngarrilyangmuridinama ngarnikingmidu-yada ngakwurruwa. Angkaburra kembangra kuwengkirrikiyi-yada akina-wa ayakwa?” neyama wurrakina.

⁶¹ Umba eneja nakina Jesus nenumilyakwenuma arakba ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nangwurrkiyengbeyinuma aminakina-langwa ayakwa. Biya niyama kembangra Jesus aburruwa-wa, “Jerriya kembangra kirruwarinama ena ayakwa nganyangwa kajungwa kirrakina nari-yada eyuwama ngayuwa-manja? ⁶² Nungkwurruwa yikirringkina-manja ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya kuwarumajungwuna-manja ningena kilikaja-manja karrawaru-wa akina-wa angalya ebina ningambilyu-murruruwa adinuba-wiya, kembangra yikiyamarrkinama yikeningmidinama kirrumurndakeyina?

⁶³ Nakina-bina eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikinama karningangkawura kirrakina. Umba nungkwurraja kirriyangmuridinama nungkwurrabakiyaba karnikiyama-langwa. Umba enena ayakwa ebina ningiyengbinuma nungkwurruwa-wa, yikuwerrungwurdena-manja akina, kembangra eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikinama karningangkawura kirrakina. ⁶⁴ Akena nara karna kirrukuala awerrungwur.duma akina-manja ayakwa,” niyama Jesus. Arakba-wiya Jesus naburradadangu-wiya ena-langwa warka, nakina

neningma arakba wurrakina warnumamalya kawerrikambilya-murrumurra enuwa-manja akwa ngarningka wurribina wurruwilyaba nara-murrumurra awerrikambilyuma enuwa-manja, wurrakina-bina karrakwunama nakina Jesus wurrukwalu-wa warnumamalya kenuwurrikbina-murruwa. ⁶⁵ Biya niyama ngarningka nakina Jesus, "Nara karna karningerribirra alikama ngayuwa-wa. Yikenangkijirena-manja yimbukwa nganyangka Nungwarrka kirrakina, kembirra yikilikajama ngayuwa-wa. Nara karna awerrungwur.duma akina-manja ayakwa-baba, kembirra ngarramakama amurndakakina ayakwa nungkwurruwa-wa," niyama nakina Jesus.

⁶⁶ Yadikina-langwiya ngawa aburraja wurrababurna warnikabuburrakiyuwa ena-langwa namurndakilyangkarrngajungwa akwa nara arakba keniyuwarna enuwa-manja wurrumurndakakina-da.

⁶⁷ Eneja Jesus nenirringka-manja wurrumurndakibina nenilalikama nakina arakba, kembirra niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwu-wa wurrambilyuma, "Nungkwurrajukwaba kirringayindena yikilikaja arakba yikalalikina ngayuwa?" niyama nakina Jesus-da.

⁶⁸ Eneja niyama nakina Jayumina Bida enuwa-wa, "Nara-murruwa wurribina warningaba yarnikiliki-yada yarna! Ningkakina-bina yirramakama yarna ebina ayakwa yikakenibikinama yarningangkawura. ⁶⁹ Kembirra arakba yarne-ka yirruwerrikambilyama nungkuwa-manja akwa yarningma ningkakina ningkibina ningkungwurriyaka ningkuwilyaba-ma nginilarrkama angaluba Neningikarrawara," niyama nakina Bida.

⁷⁰ Kembirra eneja Jesus niyama aburruwa-wa, "Ngayuwa ninguwekbalyinuma kirrumemberrkwa kirrambilyuma-na? Akena kirruwilyaba karna yelakwa Namukwa-langwa-da!" niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da. ⁷¹ Nakine-ka Jesus niyengbinuma Judija-langwa nibina nenikuwenikba nakina-langwa Jayumina NeningiKariyada. Nakina-bina nuwilyaba nibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma-langwa warnikabuburrakiyuwa akena nakina-bina nenikuwi-yada nakina Jesus wurrakinu-wa wurrukwalu warnumamalya nenuwurrikbina-murruwa nakina-da.

7

Nara wurrakina kawerrikambilya Jesus-manja

¹ Bi...ya eneja Jesus nilikenuma yenjerrikina engku-wa iya engku-wa angalya yakwu-jina Kelliya-manja. Aburraja WarningiJudiya wurububungkawa weningayindanguma warnikuwardi-yada nakina Jesus. Kembirra aminakina-langwa nara kiningayindanga arakba Jesus kinilikena angerriba Judiyu-wa. ² Ngalaja arakba nuwakwudangwukajungwunuma warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya wurrababurna-langwa amurndakibina-manja nungkwa-langwa-warka, kembirra nara abuwarrkama awar.duma nungkwa-langwa warka amurama ningkakina. Umba kuwar.denama warka ningkabilerrya kaburringkina-murrumanja wurrakina wurrababurna-langwa warnumamalya," neyama wurrakina warnikumarnjena enuwa-wa. ⁵ Nara aburrajukwaba ena-langwa warnikumarnjena kawerrikambilya enuwa-manja wurrakina.

³ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikumarnjena nenirinjarrkama akwa neyama enuwa-wa, "Wulalika ena angalya umba jeyi! Likaja angerriba akinu-wa angalya Judiya kajungwa wurrakina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa karrirringkini-yada amukwiyadakina arruburrubuda warka wuburra ningkuwar.danguma. ⁴ Kangayindenamanja warnumamalya kuweningmidina-manja nungkwa-langwa-langwa warka, kembirra nara abuwarrkama awar.duma nungkwa-langwa warka amurama ningkakina. Umba kuwar.denama warka ningkabilerrya kaburringkina-murrumanja wurrakina wurrababurna-langwa warnumamalya," neyama wurrakina warnikumarnjena enuwa-wa. ⁵ Nara aburrajukwaba ena-langwa warnikumarnjena kawerrikambilya enuwa-manja wurrakina.

⁶ Eneja kembirra Jesus niyama aburruwa-wa, "Nara ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabilerrya-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara. Umba nungkwurraja nungkwurra-langwa mamawura meningerribirra makina karnikiyama-langwa. ⁷ Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyunida-manja, nara awurrikbama nungkwurruwa-wa umba ngayuwa-wa buwurrikbinama wurrakina ningarralebenu-mulangwa ngawa neyamina-mulangwa awurruwarrariya. ⁸ Nungkwurraja jeyi! Wurrilikaja wurriyengmena arakba akinu-wa Akwulungkwayija nara-baba ningena alikama akinu-wa Akwulungkwayija, nara-baba ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabilerrya-langwa nibina narrubuda-dangwa

nilyengma Neningikarrawara," niyama Jesus. ⁹ Kemberra nambilyuma ngawa yakwujina nakina akina-manja angalya Keliliya-da.

Jesus nilikenu-mulangwa Akwulungkwayiju-wa

¹⁰ Aburraja kemberra Jesus-langwa warnikumarnjena nalyengmanguma wurrakina Jirujalemu-wa adinakba akinu-wa Akwulungkwayija warnikambarringi-yada amurndakibina-manja amiyerriya. Akwa ngarningka aburrajukwaba wurrababurneka warnumamalya nalikenuma yenjerrikina akinu-wa Akwulungkwayija. Eneja Jesus nakina narijidinuma arija-langwa. Nara kinabilyerrikajungwuna umba numurama nenuwurrakiyuwarnuma. ¹¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya nenuminembirrarinuma nuwaburangkeyinuma nakinu-wa Jesus akwa narreyngkilabenuma wurrumurdakakina-manja warnumamalya warningakwujinamanja akwa neyama, "Nangamba nibina nenungkwarba?" neyama wurrakina.

¹² Aburraja wurrababurna warnumamalya wurribina nuwambilyuma yakwujina, nalyelyimbukweyinuma naminijirakajeyinuma ayakwa wurrakina enuwa-langwa akwa neyama wurrakina wurrukwa, "Neningabe-ka nakina nenungkwarba." Umba wurruk-wala aburraja neyama, "Nare-ka! Ngarrenikadikinama ngarna ngarnumamalya nakina," neyama wurrumurdakakina. ¹³ Akena nuwakbar.danguma wurrumurdakakina-langwa wurrububungkawa WarningiJudiya-langwa karrangajina-mulangwa wurrakina. Kemberra nara karrabilyerrika ayakwa enuwa-langwa umba narriyukwujiyakama nalyelyimbukweyinuma.

¹⁴ Bi...ya akina Akwulungkwayija nara kajerridina ambaka umba nuwakwuleyinuma makina-manja ambaka mamawura. Kemberra eneja nakina Jesus nilikena Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa arakba nenakakirumakama wurrumurdakakina-manja warnumamalya yakwujina. ¹⁵ Aburraja kemberra wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya neyakikbijangeyinuma angwurra akwa neyama, "Nakaka nenungkwarba nare-ka kinambarrina nakina adinakba-kiya wurrarumuruma-manja warnikakakirumaka ngakwurra-langwa-manja. Umba niyamarrkama kemberra naka neningmidinuma ababurna-langwa?" neyama wurrakina namakijeyinuma.

¹⁶ Kemberra eneja Jesus niyama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya, "Eneja ayakwa ngarrakakirumakinama ebina, nginukwama Neningikarrawara nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurra. Nara nganyangwa ayakwa ena umba nibina-langwa. ¹⁷ Nungkwurra yikilyangkuwerribikajungwuna-manja karnikiyama-langwa ebina kirrenumingayindena-mulangwiya Neningikarrawara, kemberra yikeneningmidinuma akina ayakwa nganyangwa ebina nginukwa-murrikba Neningikarrawara akwa ningiyengbina-murrikba ayakwa ngayabakiyaba nganyangwa-langwiya mangma. ¹⁸ Kangayindangu-manja ningena kabiyangmarngawajini-yada akwa kabingkubarrngajini-yada wurruk-wala ngayuwa-manja, kemberra kuminiyengbijajungwunuma ngayabakiyaba. Akena nganja ningeningayindenama kiningkubarrngajini-yada nakinu-wa Neningikarrawara nibina nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurra. Ningeningayindena-mulangwa kiningkubarrngajini-yada enuwa-wa, kemberra ningiyengbinama ena-langwa ayakwa, nara ningena ekadikama umba ningilarrkularrrbakinama ningena. ¹⁹ Eneja Mawijija kirrenumakama eningarumuruma ayakwa Neningikarrawara-langwa-na? Akena nara kirruwilyuwilyaba kirrakina yikuminiyarrkuwaraka akina ayakwa akwa kirriyaminama ngawa kirrakina aduwaba-da. Miyambeni-yada kirriyanguwerribikajungwunama yikuwardena-mulangwa ngayuwa kirrakina-na?" niyama Jesus wurrumurdakakinu-wa WarningiJudiya warnumamalya.

²⁰ Aburraja kemberra wurrumurdakibina warnumamalya neyama wurrakina, "Ningkarrawilyakinama wurruwilyaba wurruwurrariya wurrumukwa ningkenabina-na! Nare-ka yarna angayinduma awarduma nungkuwa-manja!" neyama wurrumurdakakina.

²¹ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, "Kirriyakikbijangeyinuma kirrarndadinuma nungkwurruwa ninguwar.dangu-mulangwa ngayuwa ebina awilyaba warka arrubuda Jebuda-manja. ²² Eneja arakburakba-wiya Mawijija nenumakama nungkwurra-langwa-manja warnumamalya ebina ayakwa yikaringandena-mulangwa yikamukaduwamurrikina-mulangwa nungkwurra-langwa wurrangaringariya warnikuwenungwa mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Akena nara nakina Mawijija kiniyengbina akina ayakwa kinabilyerrika umba aburraja nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya neyengbinuma akina. Mama Jebuda makina mamawura umba yikamukaduwamurrikina ngawa

warningkuwarba wurrangariya makina-manja ngawa mamawura-da, ²³ kajungwa yikinuminiyarrkuwarakini-yada Mawijija-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Kembang miyambena-burra kirrawinyambadina ngayuwa-manja ningeneningabakamulangwa nibina nenungkuwarba Jebuda-manja? ²⁴ Kirriyanguwerribikajungwunama ngarnumamalya-langwa ngarninggaba-murrikba akwa ngarruwurriya-murrikba ngarrakina. Kirriyanguwerribikajungwunama arakba ninguwurrariya-murrikba ngayuwa kirrakina. Nara alyanguwerribikajungwuma karna warningikarrawara-langwa warnumadangkwa umba warningarrawa-langwa wurraminilyanguwerribikajungwuna ebina-langwiya alyangmandukwuna," niyama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya.

*Warnumamalya nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa nibina-langwa
nenijirrkumarnu-mulangwa Neningikarrawara neningadinakba*

²⁵ Aburraja wurrakina warnumamalya Warningijirujalema nenirringkama nakina Jesus nenakakirumakama wurrumurdakakina-manja warnumamalya niyengbinuma abilyerra ayakwa. Akena nara aburraja wurrakina wurububungkawa kuwawinyambadina akwa nara keniba enuwa-wa. Kembang wurrukwal warnumamalya naminandabumeyinuma akwa neyama, "Nakina-bina nenungkuwarba nibina neningayindanguma kenuwardanguma wurububungkawa wurrakina-na? ²⁶ Akena kwuja! Nara aminilawurrakajuma ayakwa enuwa-wa umba niyengbinama abilyerra ayakwa. Dukwa warningma ngakwurra-langwa wurububungkawa-baba nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba. ²⁷ Dukwa nara-da! Ngarningma ngarna akina angalya nilikenu-mulangwa nakina nenungkuwarba narumidinu-mulangwa. Akena kinilikaja-manja nakina-murrada yangkwurrangwa, ngarningbala akina angalya kinilikaja-mulangwa nakina," neyama wurrakina warnumamalya. ²⁸⁻²⁹ Eneja Jesus nenakakirumakama ngawa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akwa niyanguwarumajungwunuma nakina ayakwa akwa niyama, "Dukwa karningma ngayuwa, dukwa karningbala-da! Akwa dukwa karningma akina angalya ningilikenu-mulangwa ngayuwa, dukwa nara ngawa-da! Akena nara kilikena ngayabakiyaba yangkwurrangwa nganyangwa-langwiya mangma naba ningilikenu nibina-langwa nginilarrka-mulangwa ngayuwa enenu-wa angalya akwa nilyangmandukwuna-dangwa nakina. Nungkwurruwa karningbala nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningmidinama-da!" niyama Jesus nakina-da.

³⁰ Kembang aburraja wurrumurdakakina warninungkuwarba wurrukwal neningayindanguma warnikirndirriki-yada nakina Jesus akena nara ngawa kenuminijirrkilyinga wurrakina enuwa-manja mena nara ambaka numinilikenu-wiya nenikuminabilyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubuda-dangwa nilyengma. ³¹ Akena aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja umba naminandabumeyinuma akwa neyama wurrakina, "Nakaka nenungkuwarba ngarrenuminabilyerrikama arrubuda Neningikarrawara-langwa ebina nuwabuwarrukwajungwunu-mulangwa. Kinilikaja-manja yangkwurrangwa nibina nenuminijirrkumarnuma Neningikarrawara neningadinakba, kembang eningumiyambena warka kinuwar.denama nakina yelakwa? Arrubuda-dangwa yinda aba-kiya? Nara nakina awar.duma amurdakayuwaya-na?" neyama wurrakina warnumamalya-da.

³² Aburraja wurrumurdakakina WurruBarija warnungkuwarba nuwengkirrikenuma wurrumurdakakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Kembang wurrumurdakakina WurruBarija akwa ngawa wurububungkawa WurruMinida warnungkuwarba narralarrka wurrukwal wurrakina warnikakukwurraraja Neningikarrawara-langwa angalya yenjerrikina warnikirndirriki-yada akwa warnikididi-yada enuwa.

³³ Akena eneja Jesus niyama, "Ngayuwa ningena ningambilyama yelakwa aduwayawiya. Kembang arakba kilikajama nibinu-wa nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa. ³⁴ Yikaburangkeyinama kirrakina ngawa ngayuwa-wa akena nara akburrangama. Nara karna alikama ngayuwa kilikaja-murruwa. Aminakina-langwa kembang nara karna akburrangama ngayuwa," niyama nakina.

³⁵ Kembang aburraja Warningijudiya wurububungkawa neyama, "Ngambu-wa-bina naka kinilikajama kembang nara ngakwurruwa akburrangama? Yinda kinilikajama angerriba eminingku-wa angalya nuwambilya-murruwa wurribina ngakwurra-langwa warnumamalya kajungwa kenuwilyakajini-yada ayakwa wurribina Warningijudiya-ma

warnumamalya-na? ³⁶ Ngarrenumakama nenikilika-langwa yenjerrikina akwa ngakwuruwa akinuminaburangkina-mulangwa enuwa-wa akena nara akburrangama nakina ngakwuruwa mena nara-baba ngarna alikama kinilikaja-muruwa. Kembirra dukwa neyamarrkama amurndakibina ayakwa ngarrenumakama niyengbinuma?" neyama wurrakina.

Akwenenibika akungwa kakwularrina-mulangwa

³⁷ Kembirra numarakbada makina meningarija-langwa mamawura meningilarrngek-burna akina-langwa Akwulungkwayija nuwambarrinu-mulangwa warnumamalya amurndakibina-manja amiyerriya warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwa-langwa wurrarumuruma.* Eneja Jesus narjiyinga akwa niyengbina niyangkuwarumajungwuna akwa niyama, "Kirribina karningerribirra yikiyakuwurrina-manja akungwa, kwa! Yikilikaja ngayuwa-wa kajungwa kebekajini-yada. ³⁸ Ngalaja arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuwarrrikarrijungwunuma akwa neyamama, "Karningerribirra-langwa karnumamalya kirribina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra arrawa-langwa nungkwurra-langwa-langwa yukwudukwada kakwularrinama akwenenibika akungwa wuburra amukwa akungwa neyaminama, neyamama akina ayakwa," niyama nakina Jesus. ³⁹ Biya nenumaka-manja amurndakibina ayakwa akungwa-langwa, niyengbinuma Neningikarrawara-langwa-langwa Nenumawurrina. Akena akini-yada ngawa nara ambaka nakina Jesus kinijungwuna akwa kinuwarumajungwuna mabiyakarbiya-manja mamawura. Kembirra nara eneja Neningikarrawara ambaka kenilarrkena nakina Nenumawurrina warnumamalyu-wa. Umba ambaka-murra wurrumurndakibina warnumamalya kawerrikambilya-murrumurra Jesus-uwa, kembirra kenumenama nakina Nenumawurrina wurrakina. Akwa enamba-langwa kenumamurikajinama warnikiyama-langwa eninginingaba-wiya arngkababurna-langwa wuburra laka amukwa akungwa eningaba nabulbeyinaya arngkababurna-langwa.

Warnumamalya neningirrajuwa-mulangwa Jesus-langwa

⁴⁰ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuwengkirrikena amurndakakina ayakwa Jesus niyengbinu-mulangwa akena naminandabumeyinuma akwa nenanguwabijuwama wurrakina. Biya wurrukwala neyamamura, "Amandangweka nakina nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nibina nenikilarka nakina yangkwurragwa," neyama wurrakina. ⁴¹ Wurrukwala neyamama, "Nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinubawiya neningadinakba!" Aburraja wurrukwala neyamama, "A.a! Nara arukwularruma nakina-murrada neningadinuba-wiya akina-manja angalya Keliliya! Nare-ka! ⁴² Ebina ayakwa nuwarrrikarrijajungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, ngarrakumakinama numinakina-langwa enejukwaba kinilikaja-mulangwa nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa-langwa akwa nenikirukwularra-langwa nakina Deyibida-langwa-manja angalya Bediliyema-manja," neyama wurrakina. Akena warningbala wurrakina nirukwularru-mulangwa Jesus Bediliyema-manja. ⁴³ Kembirra arakba nawurrabarriyina Jesus-langwa. ⁴⁴ Wurrukwala neningayindanguma warnikirndirriki-yada nakina Jesus akena nara kenuminjirrkilyinga wurrakina.

⁴⁵ Aburraja wurrumurndakibina warnungkarba narakukwurrajuwa-murrumurra Neningikarrawara-langwa angalya, wurrumurndakibina-murrada warnikirndirriki-yada Jesus, nalawurradinuma angaluba Jesus-langwa akwa wurrakinu-wa wurrububungkawa WurruMinida akwa WurruBarija warnungkarba akwa aburraja neyama aburruwawa, "Miyambena-burra nara yikinuwilyaka nibina nenungkarba yangkwurragwa?" neyama wurrakina.

⁴⁶ Aburraja namurndakiyama wurrakina, "Nara ambaka wurrubina warningerribirra warnumamalya keyengbina-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wuburra naka nenungkarba niyengbinuma," neyama wurrakina.

⁴⁷ Neyama aburraja WurruBarija, "Wayi! Kirrenikadikama nakina nungkwurrajukwaba! ⁴⁸ Nara wurruwilyuwilyaba wurrububungkawa kawerrikambilya wurrakina Jesus-manja akwa yirrajukwaba YirruBarija. ⁴⁹ Wurrumurndakibina wurru-murndakangaba warnumamalya nuwengkirrenu-murrumurra Jesus-uwa, warningbala eningarumuruma ayakwa Mawijija-langwa. Kembirra nakine-ka Neningikarrawara kenikbajinama wurrakina biya alibina-wiya keyaminama ngalaja awurrariya aburruwamanja," neyama wurrakina WurruBarija nalyangkiyama akena nara-da.

⁵⁰ Nuwilyaba NuBarija nenungkwarba Nikidima, nibina nilikenu-murrada Jesus-uwa ebina-wiya, nara kinilyanguwamina warnikuwardi-yada Jesus umba niyarrkabuwar-kama ngawa akwa niyama nakina wurrukwalu-wa WurruBarija warnungkwarba, ⁵¹ “Ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa ngarrakumakinama nara alekbama ngarna warnumamalya nara-wiya engkirrikama aburra-langwa ayakwa umba adinuba-wiya akeningmikajungwunama wurrumurdakakina-langwa warnumamalya neyama-mulangwa biya kembirra ngarna akalekbajama wurrakina. Nara kembirra ngarna awarduma eningiyanda-langwa nakina,” niyama nakina Nikidima.

⁵² Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nungkwajukwaba ningkena kinuminawilyaba-ma angalya Keliliya-bina-na? Jerriya neningaba nakina nibina nenungkwarba NeningiKeliliya? Wurringkina kempa Neningikarrawara-langwa jurra keningmidini-yada ngawa nara wurribina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa kalikena-langwa Keliliya-langwa akwa nara alikama ngawada,” neyama wurrakina.

Narringakburrangu-mulangwa dibina didarringka nuwilyaba-manja nenungkwarba

⁵³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya namurndakilikena arakba aburra-langwu-wa angalya

8

¹ umba eneja Jesus nilikena angakarjiyingu-wa angalya Alibumanju-wa. ² Biya kembirra nekbadu-manja wurdarriya-wiya angalya, nilawurradina Jesus angerriba Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurraakilikena enuwa-wa. Eneja nambarringa yakwujina akwa nenuwilyakajuwa wurrumurdakakina.

³ Aburraja WurruBarija warnungkwarba akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa narringawilyaka duwilyaba didarringka nakinu-wa Jesus. Aburraja wurrukwalu warnumamalya narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba dakina. Wurrakine-ka WurruBarija akwa warnikakakirumaka narringarjiyaja wurriylimbilyimberkuwilyarra-manja warnumamalya. ⁴ Kembirra neyama wurrakina Jesus-uwa, “Bungkawa, daka wurrangaba narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba yingumungkwuluma! ⁵ Neyamama akina ayakwa Mawijija-langwa ngarrakumakinama akingawardenama akingajungwajinama malarra-murra dadikarriyakajungwa-manja dadikiyaminjama didarringka. Kembirra nungkwaja ningkiyamarrkina?” neyama wurrakina. ⁶ Neyengbinuma akina ayakwa wurrakina kajungwa warnikukwudirrki-yada nakina Jesus nenikiyami-yada awurrariya akina warnikilekbi-yada, akena eneja Jesus nabuluwendinga ajiringka-wa akwa narrikarranga ena-langwa-murra ayarra ajiringka-manja.

⁷ Neyaminjama ngawa neniyengkiyengkilabenu...wa. Eneja kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama aburruwa-wa, “Kirribina nara yikiyama awurruwurrariya kirruwilyuwilyaba, kembirra wurrumamena meningadinuba-wiya malarra akwa yikerribina yikingar.dirrena,” niyama Jesus. ⁸ Biya nabuluwendinga ngarningka akwa narrikarranga ajiringka-manja. ⁹ Aburraja wurrumurdakakina WurruBarija warnungkwarba akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa nuwengkirrikenu-manja akina ayakwa niyengbinuma Jesus, nawurrajidanga arakba wurrarumuruma wurruwilyuwilyaba-wiya adinuba-wiya, kembirra angerriba wurriyukwayuwa-wa. Neyaminjamama ngawa bi...ya Jesus yimbukwa nuwilyaba nambilya nakwukawura akwa dibina didarringka.

¹⁰ Kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama dakinu-wa didarringka, “Wa! Ngambu-wa wurrumurdakibina yelakwa warnumamalya? Kada nara wurribina yelakwa kabulekbenuma nungkuwa?” niyama nakina.

¹¹ Ngalaja yingiyama enuwa-wa, “Nare-ka wurribina kirrinjeja!” Kembirra Jesus niyama ngaluwa-wa. “Ningena nganjukwaba nara alekbama nungkuwa-wa, umba jeji! Likaja akwa nara arakba arriyakajungwuma awurrariya-wa!” niyama Jesus nangamaka.

Jesus nambilya-mulangwa Nenikilarrkabarraka ngarnumamalya-langwa

¹² Eneja nakina Jesus nambilyuma yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Biya niyengbinuma arakba ayakwa ngarningka nakina wurrumurdakibinu-wa warnumamalya akwa niyama, “Ngayuwe-ka ningena Ningenikilarrkabarraka kirrababurna-langwa karnumamalya enena-manja angalya. Karningerribirra-langwa kirribina yikiyuwarna-manja ngayuwa-manja, nara kembirra

kirrakina alikama alarrumur.da-langwiya akwa nara angkungkuwabijuma alyangmandukwuna ayakwa umba yikilikajama nganyangwa-langwiya akilarrkabarraka akwa kam-inabilyerrikinama Neningikarrawara nungkwurra-langwa nibina yikenenibikinama kirrakina karningangkawura," niyama nakina Yesus.

¹³ Aburrajukwaba WurruBarija warnungkuwarba nuwambilyuma wurrakina yakwujina akwa nangwurrkiyengbinuma akwa neyama Yesus-uwa, "Nungkuwa ningkena ningkuminiyengbijajungwunama ayakwa akena nungkwa-langwa ayakwa eningilyangmandukwuna-ma akina!" neyama wurrakina WurruBarija Yesus-uwa-da.

¹⁴ "A.a! Nare-ka!" niyama nakina Yesus. "Ningeningma ngayuwa akina-langwa angalya ningilikenu-mulangwa yangkwurra akwa akinu-wa angalya ngarningka kilikajamurruwa ningena. Akena nungkwurraja karningbala ambaka yadikina ningilikenu-mulangwa akwa yenjerrikina kilikajamurruwa ngayuwa. Ningeningma arakba akina angalya nganyangwa, kembirra mama ningena ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwa-langwa, umba alyangmandukwune-ka nganyangwa ayakwa ena. ¹⁵ Nungkwurraja kirrakina kirriyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina nungkwurra-langwa-langwiya mangma kirriyangkuwerribikajungwunama. Umba nganja ngayuwa nara alyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa aduwaba ¹⁶ umba ambaka-murra kilyangkuwerribikajungwunama ngayuwa warnumamalya-langwa, akwa kembirra kilyangkuwerribikajungwunama dirrbura ngawa mena nara-baba ngayabakiyaba eyamama umba yinaja yinuwa yinilyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa yinalakena ngayuwa akwa nibina nginilarrkama yangkwurra. Nara ningena ngayabakiyaba, kembirra alyangmandukwuna nganyangwa ayakwa akina. ¹⁷ Ngalaja nungkwurra-langwa arumuruma ayakwa awilyaba neyaminama, 'Kirrambiluma-kiya karnumamalya yikaminiyengbina-manja ayakwa adidirrbura wurrukwal-langwa warnumamalya kinalakina, kembirra alyangmandukwuna akina ayakwa nungkwurra-langwa,' neyaminama ayakwa akina. ¹⁸ Ngayuwa ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwa-langwa akwa enejukwaba nganyangwa Nungwarrka nginuminiyengbinama nganyangwa-langwa nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurra akina-da," niyama nakina Yesus-da.

¹⁹ Aburraja neyama wurrakina WurruBarija warnungkuwarba enuwa-wa, "Nangamba kembirra Nungwena nungkwa-langwa?" neyama wurruwurrakina. Eneja neniyelijuwama nakina Yesus aburruwa-wa akwa niyama, "Kirriyangkiyaminama karningma ngayuwa-langwa kirrakina akena nara-da! Umba karningma-manja karna ngayuwa, kembirra yikeningmidinama enejukwaba nganyangwa Nungwarrka," niyama nakina Yesus wurrumurdakakinu-wa WurruBarija warnungkuwarba. ²⁰ Niyengbinuma akina ayakwa nakina akini-yada ngawa nenakakirumaka-manja warnumamalya yakwujina arrawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya narrakakumarnu-murru-manja eyukwayuwa bada eningangwarnda-langwa. Akena nare-ka wurrakina kenumanga kenuwilyaka nakina mena nara-baba ambaka numinilikenu-wiya nenikuminabilyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubudadanga nilyengma.

Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikajamurruwa ngayuwa

²¹ Biya niyama ngarningka nakina Yesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya, "Ngayuwa kilikajama ningena engku-wa. Nungkwurraja yikuminandiyama ngayuwa-wa akena nara kirrakina akburrangama-da. Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikajamurruwa ngayuwa umba yikambilyama yelakwa yikijungwunama mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina," niyama nakina Yesus.

²² Kembirra aburraja wurrakina wurruubungkawa Warningijudiya naminandabumeyinuma akwa neyama namakijeyina, "Niyamama nakina, 'Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikajamurruwa ngayuwa,' niyamama. Dukwa amiyambena akina ayakwa? Dukwa nakina kinuwardijungwuni-yada," neyama wurrakina.

²³ Eneja Yesus niyama aburruwa-wa, "Nungkwurra karna karningiyelakwa enen-langwa angalya umba nganja ningena ningeningangaluba karrawara-langwa. Nara ningena ningeningiyelakwa enen-langwa angalya. ²⁴ Aminakina-langwa-bina ningiyamama ngarramakama nungkwurruwa-wa, 'Yikambilyama yelakwa nungkwurruwa yikijungweyina mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina,' ningiyamama. Yikijungwunama nungkwurruwa nara-manja kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja ningibina ningenimikirra 'Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,' ningenimikirra," niyama nakina Yesus.

²⁵ Aburraja neyama wurrakina wurrubungkawa enuwa-wa, “Ningkumiambena ningkakina nungkuwa-burra?” neyama wurrakina. Eneja Jesus niyama, “Ngayuwa-bina ningibina-murrada ngarramaka-murrada kirrakina ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-wiya. ²⁶ Dukwa kiyengbiyengbinama ngayuwa ningiyirrbiyirba ababurna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa akwa kalekbajama nungkwurruwa-wa ababurna-langwa akena nara-da! Eneja nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurra ngawu nilyangmandukwune-ka nakina akwa kamakinama ngayuwa warnumamalya ayakwa ebina yimbukwa ningengkirrikenu-mulangwa enuwa-langwa,” niyama nakina Jesus.

²⁷ Akena nara aburraja wurrumurndakakina karrumumiringka akina ayakwa nakina niyengbinuma aburruwa-wa Nungwenikba-langwa. ²⁸ Kembangeneja Jesus niyama wurrumurndakakina-wa, “Yikiyamina-manja yikuwurdijina-manja kirrakina eka-manja ngayuwa ningibina ningirukwullarruma enena-manja angalya, kembangeneja kirrakina ninginimikirra ‘Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,’ ninginimikirra. Akwa ngawa karningma kirrakina nara ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba umba ebina nginuwiyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka akina-langwa yimbukwa ningiyaminama ngayuwa-da.

²⁹ “Umba eneja nibina nginilarrkama ngayuwa nara nakina alalikama umba nam-bilyama ngawa ngayuwa-manja. Nganje-ka ningiyaminjaminama ngawa ningenumin-uwerrikilyeyingmajinama, kembangeneja nara alalikama ngayuwa-manja nakina,” niyama Jesus.

³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawerrikambilyuma Jesus-manja nuwengkirrikenu-mulangwa amurndakibina ayakwa niyengbinu-mulangwa nakina.

Neningikarrawara akenenjungwurrena-mulangwa ngakwurruwa-manja

³¹ Eneja Jesus niyama wurrumurndakibinu-wa Warningijudiya warnumamalya nawerrikambilyu-murruwa, “Nungkwurra kirrakina kirriyangkiyaminama kirruwer-rikambilyama ngayuwa-manja akena kirrikadikajungwunama! Yikiyarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, amandangwa kirrakina kembangeneja nganyangwa karnikabuburrakiyuwa. ³² Akwa karningma arakba ebina alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa akwa yikenenjungwurrena-mulangwa kirrakina,” niyama Jesus.

³³ “A.a!” neyama aburraja wurrakina. “Yarne-ka waka yirra Aburiyama-langwa yir-rumirumirena yarnikinikaduwa akwa nara wurrubina warningerribirra yikabuwar.dika-langwa warka. Kembangeneja ningkiyamarrkinama ningkiyengbinama nenikenjungwurra-langwa Neningikarrawara yarna?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Kirrumurndakibina karningerribirra karnumamalya kirriyaminjaminama awurrurariya, akina-bina kirrakarrkinama kirrakuwarr.dikinama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³⁵ Yikiyaminjaminama-manja ngawa awurrurariya, kembangeneja kirrakina karnikuminuwar.duwar.da arakba wuburra wurrubungkawa-langwa yikabilyingina-mulangwa. Aburraja wurrakina warnikuminuwar.duwar.da warka-langwa yimbukwa umba eneja nakina nenikuwenikba kinumameni-yada nungwenikba-langwa mamurukwa arija-langwi-yada. Kembangeneja numiyambena nungkwurra-langwa nungwenungwa? ³⁶ Ngayuwa ningibina Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba kenjungwurrena-manja kirrakina, amandangwe-ka kembangeneja nara arakba akina awurrariya arrkama alyingama nungkwurruwa. ³⁷ Ningeningma ngaya ningena kirrakina Aburiyama-langwa kirrumirumirena karnikinikaduwa. Akena kirrakina kirriyangkuwerribikajungwunuma yikuwardeni-yada ningena mena nara-baba akukukweyina kirruwerringmungwur.da ngawa, nara-baba eningmiduma nganyangwu-wa ayakwa. ³⁸ Ngaya ningiyengbiyengbinama arngkababurna-langwa ebina nginuwiyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka nganyangwa umba nungkwaja ningkiyaminama ebina nungkwala-langwa numirena nginumaka-mulangwiya,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Umba aburraja neyama wurrakina, “Aburiyama nakina yirra-langwa numirarrka,” neyama. Eneja niyama Jesus, “Amandangwa-manja kirrakina kirriyukwayuwa Aburiyama-langwa, kembangeneja yikiyaminama yikuwar.denama warka ebina-murradungwa nuwar.dangu-murrada Aburiyama, akena nara-da. ⁴⁰ Umba ngayuwe-ka ningena ningenungkwurba ningibina ngarramakama nungkwurruwa-wa

alyangmandukwuna ayakwa ebina ningengkirrenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa. Akena nungkwurraja yirringayindenama karnikuwardi-yada ngayuwa ena-langwa ayakwa. Akena nara eneja nakina Aburiyama kiniyama amukwiyadakina. ⁴¹ Nungkwurraja kirriyaminjaminama kirruwarduwar.denama amurndakibina warka nungkwurra-langwa-langwa wurrungwungwenungwa kirrakina-da," niyama nakina Yesus-da. Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, "Nare-ka yarna warningerribirra-langwa nungwarrka-murriya yirra-langwa, umba nuwilyaba-ma yimbukwa nungwanyungwa nibina-murradungwa Neningikarrawara," neyama wurrakina.

⁴² Eneja niyama nakina Yesus aburruwa-wa, "Amandangwa nungkwurra-langwa Nungwenungwa Neningikarrawara-na! Kembirra yikumumiringkinama yikilyelyingminama ngayuwa. Akena nara-da! Ningilikenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa akwa ningenena arakba yelakwa. Nara kilikena yangkwurra ngayabakiyaba umba nginilarrkama enuwa. Nginilarrka-mulangwa nakina, kembirra yikilyelyingminama ngayuwa-da. ⁴³ Miyambena-burra nungkwurruwa nara eningmiduma ayakwa warnumamalya nungyengbina-manja ngayuwa? Mena kirruwarena nganyangwa ayakwa nara engkirrikama karna. ⁴⁴ Kirrakina nungkwurra Namukwa-langwa karnikaburrakiyuwa. Nakina-bina kiniyuwarnama kirrakina. Ebina ningayindenama nakina, kirringayindenama ngawa yikiyaminjaminama. Eneja nakina nilamukwarra ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-mulangwiya. Nare-ka nakina kiningayindanga kinengkingirrikena akinu-wa ayakwa alyangmandukwunu-wa mena neningilyangmandukwunama-baba nakina. Kiniyaminjaminama ngawa kinikikadeyinama kiniyengbiyengbinama ayakwa mena nikalya-dangwa nilyengma nakina-baba akwa warnumamalya-langwa nubungkawa nakina-baba wurribina-langwa wurrikikalya.

⁴⁵ "Umba nganje-ka alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa ningiyengbinama ningilarrkularrrbakina umba nungkwurraja kembirra nara kirrakina eningmiduma nganyangwa ayakwa. ⁴⁶ Kirrumiyambena-murruwiya yikilekbajama ngayuwa-wa ningiyama-mulangwa awurruwurrariya ngayuwa? Nara karna eyamama eyengbuna. Kembirra ningiyengbinu-manja alyangmandukwuna ayakwa, miyambena-burra nara eningmiduma nganyangwa ayakwa nungkwurruwa? ⁴⁷ Aburraja wurribina Neningikarrawara-langwa warnumamalya kuwengkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa. Akena nungkwurraja nare-ka Neningikarrawara-langwa kirrakina, kembirra nare-ka engkirrikama," niyama nakina Yesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Nara-wiya Aburiyama, Yesus nambilyuma neningadinakba

⁴⁸ Aburraja kembirra neniyelijuwama wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya Yesus-uwa akwa neyama, "Nungkuwa ningkena NingkeningiJameriya ningkenumamalya akwa ningkarrawilyakinama wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-manja! Alyangmandukwuna akina ayakwa yirra-langwa-na?" neyama wurrakina.

⁴⁹ Eneja niyama nakina Yesus, "Nara ningena ngaya awilyakama wurramukwa. Ningeniyangmarngkwajinama nganyangwu-wa Nungwarrka akena nungkwurraja kirriyengbinama awurrariya ayakwa ngayuwa-langwa. ⁵⁰ Nara ningena angayinduma aminengkirrikajajungwuna ngayabakiyaba. Umba aburraja wurrakina wurruwilyaba nuwambilyama wurribina narrangayindenama kabiyangmarngkwajini-yada akwa kabingkubarrngajini-yada wurrukula warnumamalya ngayuwa-wa. Akwa wurrakina kalyangkuwerribikajungwunama ngayuwa-langwa ningeningaba-murrikba. ⁵¹ Wurrengkirraja! Nungkwurraja yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra nare-ka karnumawurrina arukwulyuwakama alikama kirreybijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara yikenenibikinama kirrakina yikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" niyama nakina Yesus-da.

⁵² Kembirra aburraja namurndakiyama wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya enuwa-wa, "Yarningma arakba amandangwa nungkuwa ningkarrawilyakinama wurruwurrariya wurramukwa! Eneja nakina nenumawurrina Aburiyama-langwa nilikenuma warninikijungwa-langwu-wa angalya. Amandangwe-ka nijungwunuma akwa ngawa warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najijungweyinuma aburrajukwaba wurrakina. Akena ningkiyamama nungkwaja ningkakina, 'Karningerribirra karnumamalya yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra yikambilyama kirrakina karniba Neningikarrawara-manja karningangkawura,' ningkiyamama. ⁵³ Jerriya nara ningkakina ajungwuma? Jerriya nungkuwa ningkaruma-dangwa umba yirra-langwa numiranyungwa Aburiyama

naba-kiya-na? Nare-ka! Nakine-ka nijungwuma akwa ngawa aburrajukwaba wurribina warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najungweyinuma. Umba ningkumiyambena kembirra ningkiyaminamurra-bina?" neyama wurrakina.

⁵⁴ Eneja niyama nakina Jesus, "Ngayuwa kumingkubarrngajungwunu-manja akwa kuminiyangmarngkwajungwunu-manja nganyangwa-langwa, kembirra yikiyaminama kirrakina, 'Nungkuwa ningkeningeningaba-ma ningkakina,' yikiyaminama nungkwurruwa. Eneja nganyangwa Nungwarrka, nakina-bina ngingingkubarrngajinama ngayuwa-manja nibina-murrada kirriyamama, 'Nakina-bina Neningikarrawara yirra-langwa,' kirriyamama. ⁵⁵ Akena karningbale-ka kirrakina nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningma nakina. Kiyama-manja ngayuwa, 'Ningeningbala nakina,' kembirra ningikalya ningakina-da wuburra nungkwurruwa kirrikikalya-da. Akena ningeningma ngayuwa nakina akwa ningenuminiyarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. ⁵⁶ Eneja nakina nungkwurra-langwa numirenungwa Aburiyama nuwerrikilyelyingminuma nakina numamarngrirringka-mulangwa mibina mamawura nganyangwa. Numarringkama makina mamawura kiyardenamanja yelakwa ngayuwa akwa niyekirrerridinuma nakina-da," niyama nakina Jesus-da.

⁵⁷ Aburraja neyama wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya enuwa-wa, "Nara ambaka ningkakina ningkeniyerringka akena ningkiyamama ningkenirringkama nakina Aburiyama!" neyama wurrumurndakakina.

⁵⁸ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, "Wurrengkirraja! Nara-wiya nakina Aburiyama ambaka kinirukwullarina, ngayuwa ningena ningambilyuma adinakba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" niyama nakina Jesus.

⁵⁹ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya warnumamanga malarra warnikuwardi-yada enuwa-wa. Akena eneja nakina Jesus numarngrkilyumada akwa nilalika akina angalya Neningikarrawara-langwa nakina-da.

9

Jesus nenuminungwur.dangmajawa-mulangwa menba nibina nirukwularrinumurra nimimba

¹ Biya muwilyaba-manja mamawura Jebuda-manja nakina Jesus nilikenuma aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja ngawa Jirujalema. Biya nenakburranga nuwilyaba nenungkwarba nibina nirukwularrinumurra nimimba. ² Kembirra aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neyama enuwa-wa, "A! Nungkuwa! Wurrumiyambena neyamama awurrariya, naka nimimba nenungkwarba yinda dirndenikba yinda nungwenikba? Jerriya wurrukwala neyamama awurrariya biya kembirra naka nenungkwarba nirukwularrinumurra nimimba?" neyama wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-uwa-da.

³ Eneja Jesus niyama, "A.a! Nara nakaka nenungkwarba kiningekburaka awurrariya akwa ngawa aburnajukwaba wunalakina dirndenikba iya nungwenikba keningekburaka awurrariya. Nare-ka! Nakine-ka nimimbadinuma kajungwa yikinumirringkini-yada kirrakina arrubuda warka Neningikarrawara-langwa nakina-manja nenungkwarba. ⁴ Numambilya-wiya meningilida, kembirra ngakwurruwa akuwar.duwar.denama amurndakibina warka arrubuda nibina-langwa nginilarrka-mulangwa ngayuwa yangkwurrangwa. Umba ngalaja makina meningalyarrngwalyilya kumulikajama arakba biya kembirra nara karningerribirra karnumamalya awar.duma warka kirrakina. ⁵ Ningambilya-wiya ningena enena-manja angalya, ngayuwe-ka ningena Ningenkilarrkabarraka kirrababurna-langwa karnumamalya," niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Biya kembirra nakina Jesus nukwurarrma ningkalyika ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanga akina akwa nenuminilyungkwena nakina-langwa-manja nenungkwarba menba. ⁷ Kembirra niyama enuwa-wa, "Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma," niyama nakina Jesus. Akine-ka ekirra neyamamurra "Akungwa ebina narradikarrijungwunuma." Kembirra nilikena eneja arakba nakina nenungkwarba akungwa-wa najarrijungwunuma nenumukwurra akena nandiyanga arakba. Biya nilikena angalyu-wa ena-langwu-wa warnumamalya. ⁸ Kembirra aburraja wurrakina akwa ngarningka wurrukwala warnumamalya wurribina nenirringkama neniyukwamajuwama angwarnda akwa aninga adinuba-wiya, namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa wurrukwala neyama, "Jerriya nakina nibina-murrada niyukwiyukwaminuma angwarndu-wa?" neyama wurrakina.

⁹ Umba wurrukwala neyama, “Nakina-bina nibina-murrada-da!” Umba wurrukwala neyama, “A.a! Wuburre-ka enuwa nakina!” neyama wurrakina. Akena niyama eneja nakina nenungkarwa, “Ngayuwa-bina ningena ningibina-murrada ningenungkarwa-da!” niyama nakina.

¹⁰ Aburraja neyama enuwa-wa, “Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?” neyama wurrakina.

¹¹ Eneja kembirra niyama nakina nenungkarwa nenumaka wurrakinu-wa, “Nibina nenungkarwa nenimikirra Jesus ningkalyikama akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanguma akina akwa nginuminyungkwena nganyangwa-manja menba. Kembirra niyama ngayuwa-wa, ‘Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma,’ niyamama nakina. Kembirra nganja ningilikenuma ningakina akinu-wa akungwa akwa ningajarrijungwuna ningenumukwurra akena arakba ningandiyinga,” niyama nakina nenungkarwa.

¹² Aburraja neyama wurrakina warnumamalya nakina-manja neniyengkilabena, “Nangamba kembirra nakina nenungkarwa?” Eneja niyama nakina nenungkarwa, “Ningeningbale-ka ngaya nakina!” niyama nakina-da.

Neniyengkilabenu-mulangwa WurruBarija nakina-manja nenungkarwa nandiyungmulangwa

¹³ Kembirra aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nenuwilyaka nakina nenungkarwa nibina nimimbadinu-murrada wurrumurdakakinu-wa WurruBarija warnungkarwa. ¹⁴ Ngalaja mibina mamawura ningkalyika-manja Jesus akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya akwa nenumingwur.dangmajuwa-manja nenungkarwalangwa menba, Jebuda makina. ¹⁵ Kembirra aburrajukwaba wurrakina WurruBarija warnungkarwa neniyengkilabenuma nakina-manja nenungkarwa akwa neyama, “Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?” neyama wurrakina. Eneja niyama nakina, “Nginuminyungkwena nakina akina ajiringka nganyangwamanja menba akwa ningajarrijungwunuma ningenumukwurra akena ningandiyinga arakba-da,” niyama nakina nenungkarwa.

¹⁶ Aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkarwa namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa neyama, “Nare-ka nakina nenungkarwa Neningikarrawara-langwa! Nenungwur.dangmajuwama nimimba-langwa menba Jebuda-manja! Warke-ka akina! Nare-ka nakina aminiyarrkuwarakama akina ayakwa eningarumuruma Jebuda-langwa,” neyama wurrakina. Umba wurrukwala neyama, “Kiniyamarrkinama nuwurrariya nenungkarwa kinuwar.denama amukwiyadakina warka arruburrubuda? Nara-da!” neyama wurrakina. Biya nawurrabarrinuma wurrakina, wurrumurdakuwarra neyengbeyinuma eminingka ayakwa umba aburrajukwaba wurrumurdakukwala eminingka neyengbeyinuma ayakwa.

¹⁷ Biya kembirra wurrakina WurruBarija warnungkarwa neniyengkilabena ngarningka nakinu-wa nenungkarwa akwa neyama, “Nungkwaja, amiyambena ayakwa kiyengbinama nakina-langwa numambijangajuwa-mulangwa nungkwa-langwa menba?” neyama wurrakina. Eneja niyama nakina nenungkarwa, “Nenikumakumakeka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina nenungkarwa,” niyama nakina.

¹⁸ Akena aburraja wurrakina wurrububungkawa Warningijudiya nara keningayindanga wurrakina kenuminikalyika nakina nimimbadinuma adinuba-wiya yanda-langwa nandeyumurra arakba. Nara wurrakina kenuminikalyika nakina yanda-langwa nenardijuwama ena-langwa dirndenikba akwa nungwenikba aburruwa-wa. ¹⁹ Biya neyama wurrakina aburnuwa-wa, “Jerriya naka nungkwurna-langwa nangariya? Jerriya kiniyamama kinalakena, ‘Naka nirukwularrinuma nimimba,’ kiniyamama? Kembirra niyamarrkama naka nandiyingama arakba?” neyama wurrumurdakakina.

²⁰ Aburnaja neniyama wunalakina, “Yineningma-kiya yinalakena nakina yina-langwa nangariya nakina nirukwularrinuma nimimba. ²¹ Akena yineningbala-kiya yinalakena nandeyu-mulangwa naka akwa ngarningka yineningbala nibana nenumamalya nenumingwur.dangmajuwama ena-langwa menba. Kembirra wuniyengkilabaja! Naruma arakba nakina. Akwa kinuminyengbijajungwunama ayakwa enabakiyaba!” neniyama wunalakina. ²² Neniyengbina amurdakakina ayakwa mena enakbar.dangu-mubaba wurrumurdakakina-langwa wurrububungkawa Warningijudiya-langwa wunalakina dirndenikba iya nungwenikba. Aburraja ebina-wiya arakba nalyanguwerribikajungwunuma wurrumurdakakina wurrububungkawa Warningijudiya nari-yada awiyebajuma akinu-wa alikira jinikaku-wa wurribina warningerbirra keyaminama keniyengbijinama, “Nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara

neningadinuba-wiya neningadinakba, nakina-bina Jesus.”²³ Aminakina-langwa kem-birra aburnaja wunalakina dirndenikba akwa nungwenikba nenyamama, “Naruma arakba nakina. Kembang wuniyengkilabaja!” nenyamama wunalakina.

²⁴ Umba arngkambilyuma ngawa aburraja wurrumurdakakina WurruBarija war-nungkwarba nenardijuwama nimimba-murrada akwa neyama wurrakina enuwa-wa, “Nara ekadikama umba yengbina alyangmandukwuna ayakwa yirruwa-wa kajungwa kinengkirrikaji-yada Neningikarrawara. Yarningma yarna nuwurrariya nakina nenungkwarba,” neyama wurrakina.

²⁵ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Dukwa nuwurrariya nakina, dukwa nara-da! Ningeningbala. Umba awilyaba yimbukwa ningeningma ningakina, ningimimbadinu-murrada akena ningandiyama arakba,” niyama nakina.

²⁶ Kembang aburraja neyama, “Niyamarrkama nakina nginumambijangajuwama nungkwa-langwa menba?” neyama wurrumurdakakina.

²⁷ Eneja nakina niyama nimimba-murrada, “Ngayuwa ngarramakama arakba nungkwurruwa-wa akena nara kirrakina yikuminengkirrikena. Miyambenaburra yirruminingayindenama ngayuwa kiyengbina ayakwa ngarningka? Dukwa nungkwurrajukwaba kirrakina kiringayindenama ena-langwi-yada karnikabuburrakiyuwa-na!” niyama nakina.

²⁸ Kembang aburraja wurrumurdakakina nenirinjarrkama enuwa-wa akwa neyama, “Nungkuwa ningkakina nakina-langwa nenungkwarba ningkenikabuburrakiyuwa umba yirraja yarna Mawijija-langwa yarnikabuburrakiyuwa.”²⁹ Kwuja! Ngakwurrara ngarna ngarningma niyengbinuma ayakwa nakina Neningikarrawara Mawijiju-wa. Umba nakina nenungkwarba dukwa neningamba-langwa? Ngarningbala ngarna ngakwurruwa!” neyama wurrakina.

³⁰ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Wa! Marrakba! Karningbala kirrakina nakina nilikenu-mulangwa akena nginumambijangajuwama nganyangwa menba!”³¹ Ngarningma ngarna nakina Neningikarrawara nara engkirrikuma wurruwurrariya-wa warnumamalya umba nengkirrikajama wurribinu-wa warnumamalya nenyangmarngkwajina-murruwa enuwa-wa akwa neyaminamurruwa wurrakina ebina nenuminingayindenama nakina.

³² Yedikina-langwa ningekburaka-manja Neningikarrawara angalya iya angubina, nara akengkirrikena ngarningerribirra ngarnumamalya ayakwa wurruwilyaba-langwa warnumamalya kenumambijangajuwamulangwa menba nibina-langwa nenumamalya nirukwularrinu-mulangwa nimimba.³³ Nara-manja kinilikena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa, nara-maka kembang nakina kiniyama,” niyama nakina nimimba-murrada wurrumurdakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

³⁴ Kembang aburraja neyama enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina ningkirukwularrinuma ninguwurrariya akwa ninguwurrariya ngawa aduwaba. Nare-ka amakumakama amukwiyadakina ayakwa yirruwa-wa!” neyama wurrakina. Biya arakba wurrakina naminangkirraja yedikina jinikakwa-langwa nakina akwa neyama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja akwa nara alawurraduma ningkakina yangkwurrangwa!” neyama wurrakina.

Ngarrikadikajungwuna-mulangwa ngarnumamalya wuburra ngarrimimba

³⁵ Eneja nakina Jesus nengkirrika ayakwa wurrakina naminangkirraju-mulangwa nakina nimimba-murrada angerriba. Biya Jesus nenuminandeya nibinu-wa nenungkwarba biya nenakburranga akwa niyama, “Ningkuwerrikambilya ambaka ningkena nibina-manja nirukwularru-murrumanja enena-manja angalya?” niyama nakina Jesus.

³⁶ Eneja niyama nakina nenungkwarba, “A! Numiyambena nakina nenungkwarba? Yimakinama ngayuwa-manja kajungwa kuwerrikambilyi-yada kembang enuwa-manja,” niyama nakina.

³⁷ Eneja niyama nakina Jesus enuwa-wa, “Kwuja! Ningkenirringkama arakba nungkuwa nakina. Ngayuwa-bina ningena ningenungkwarba ningiyengbinama nungkuwa-manja aduwaba-da,” niyama nakina Jesus.

³⁸ Kembang eneja niyama nakina nenungkwarba enuwa-wa, “Ninguwerrikambilyama arakba nungkuwa-manja, Ningkumikbiyiya-dangwa,” niyama akwa nenyangmarngkwaju arakba nakina Jesus-manja-da.

³⁹ Eneja niyama nakina Jesus, “Ningilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kilyangkuwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba nungkwurruwa. Wuburra laka wurribina warnumamalya wurrimbamurru neyaminama, kirruwurrakuwarra kirrakina kirriyaminama mena karningbala-baba Neningikarrawara. Umba nganja ningena ningilikenuma

yangkwurrangwa kajungwa yikeningmidini-yada nakina. Umba kirruwurrakukwala kirriyangkiyama kirrakina karningma nakina-da! Akena nara-da! Nungkwurrajukwaba kirrumimbadinama wuburra wurrimimba neyaminama," niyama nakina Jesus.

⁴⁰ Umba aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkwarba wurribina nuwambilyama yakwujina Jesus-manja, nuwengkirrikenuma ena-langwa ayakwa akwa neyama enuwa-wa, "Wa! Dukwa yirrimimba yarna yirrajukwaba-na?" neyama wurrakina.

⁴¹ Kembangirra eneja niyama nakina Jesus, "Yawa! Akena nara kirrakina wuburra wurrimimba warningbala-murumurra Neningikarrawara. Nare-ka-da! Kirriyaminama nungkwurraja, 'Yarningma yarna Neningikarrawara,' kirriyaminama akena kirrikadikajungwunama! Aminakina-langwa kembangirra eneja Neningikarrawara yikenilekbajama nungkwurruwa-wa kirruwurrariya ngawa," niyama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

10

Jesus nakina nenikumungkwurraja jiba

¹ Biya Jesus niyama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya, "Wurrengkirrikaja! Nuwilyaba nenungkwarba nara-manja nakina awiyebuma jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa dawa nuwawiyebena-mulangwa jiba, umba kinuwurdiya-manja engkalangwa-langwa akwa kinidirriindiya-manja biya kinawiyeba-manja arrawu-wa, nakina nenungkwarba nuwurrariye-ka nengkengmina. ² Umba nibina nenungkwarba kinawiyebenama dawa-langwa jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa nuwawiyebena-mulangwa jiba, nakina-bina nibina nenungkwarba nenikumungkwurraja jiba-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

³ "Eneja ningka-dangwa nenungkwarba kinambilyama akwudangwa ngawa dawa-manja nakina kenuminambijangajinama dawa kinawiyebeni-yada nakina nenikumungkwurraja jiba. Kembangirra eneja nenikumungkwurraja jiba kinardijinama nakina ena-langwa jiba, kinumurdakiyengbijinama ekirra ngalawangwa. Kembangirra ngalaja jiba kenakuminumiringkiname-ka ena-langwa ayakwa. Biya kinumurdakijadinama amurdakibina jiba errekbawa-da. ⁴ Kinilyengmenama nakina umba ngalaja jiba kenakiyuwarnama arija-langwa enuwa-manja, mena-baba akakirume-ka ena-langwa ayakwa-da. ⁵ Akena kinardijina-manja niminingka nenungkwarba, nare-ka kembangirra eyuwama akina jiba enuwa-manja umba kuwangkirreyinama akina, kuwakbar.denama nakina-langwa nenungkwarba-da, mena ekikamarra-baba ayakwa ena-langwa-da," niyama Jesus.

⁶ Jesus nenumakama ena alawudawarra jiba-langwa, akena nara karrumumiringka ayakwa wurrakina warnumamalya.

⁷ Biya ngarningka niyama Jesus aburruwa-wa, "Wurrengkirrikaja! Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa jiba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁸ Wurrababurna-langwa warnungkwarba wurribina nalyengmanguma adinubawiya ngayuwa-manja, wurrakina wurrengkengmina wurruwurrariya. Ngalaja akina jiba nara karrakuminengkirrikena ayakwa aburra-langwa kembangirra. ⁹ Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa. Kirribina karningerribirra yikilikaja-manja arrawu-wa akina-langwa dawa nganyangwa-langwiya, yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja kirrakina, kembangirra arakba nganyangwa kirrijiba akwa kenibikinama ngayuwa karningangkawura. Kembangirra kirrakina yikawiyebenama akwa yikijadenama akwa yikakburranginama aninga akwa akiyakeyina ngarruwurakawura-ma.

¹⁰ "Wurribina wurrengkengmina, kalikajama warnikangmadingi-yada akwa warnikuburriji-yada akwa warnikuwardi-yada. Wurrikalaya wurrakina! Umba nganja ningena ningilikenuma yangkwurrangwa kajungwa kirrababurna-langwa karniba yikambilyi-yada kirruwurrangekburna kirrakina-da.

¹¹ "Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkwurraja jiba. Ningena-bina nara awaruma ningenikuminijungwa-langwa ningenikuminidirraka-langwa nganyangwa-langwa jiba. ¹² Umba aburraja wurribina warnikumunuwar.duwar.da karrakwurrainama jiba, warningeningaba-ma wurrakina warnikumungkwurraja. Nare-ka aburra-langwa amurdakakina jiba umba nibina-langwa nenungkwarba nabalija-langwa kenukwuna-mulangwa angwarnda kenubeyindena-mulangwa wurrakinu-wa warnikumunuwar.duwar.da kenuminakwurrarina-mulangwa amurdakakina. Kembangirra amandangwa karraringkina-manja wurrakina warnikumunuwar.duwar.da wurrubukwaya warnungwenimbaluba kalikaja-manja, karrilalikinama amurdakibina jiba umba kuwangkarrinama. Kembangirra wurrakine-ka warnungwenimbaluba karrilarrmenama kawardeni-yada awilyaba jiba umba ngalaja

ebina akwala kuwangkirreyinama kawurrakerrbalinama. ¹³ Wurrakine-ka aburraja kembirra warnikumunuwarduwarda kamarrungwayindenama karrilalikinama amurndakakina jiba mena nara-baba aburra-langwa akina.

¹⁴ “Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkakwurrara jiba. Ningakakirume-ka nganyangwa jiba akwa ngalajukwaba akina jiba nganyangwa akakiruma ngayuwa-da, ¹⁵ wuburre-ka Nungwarrka enejukwaba nakakiruma ngayuwa, akwa ngayuwa nganjukwaba ningakakiruma Nungwarrka-da. Kembirra nare-ka ngayuwa awaruma ningenikuminijungwi-yada jiba-langwa.

¹⁶ “Ngalaja nganyangwa akwale-ka jiba nuwambilyama eminingka-manja angalya. Ekikamarra nganyangwa ayakwa akwa nara ambaka eyuwama ngayuwa-manja. Nganja ningena kuwurrumurndukwajinama amurndakakina jiba ngalajukwaba. Kembirra akine-ka jiba kuwengkirrikajama nganyangwu-wa ayakwa akwa awurrakawura-ma amurndakakina kuwambilyama-da. Kembirra ngayuwa ngawa ningena ninguwilyabama ningenikumungkakwurrara jiba ababurna-langwa kambilyama-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁷ Biya Jesus niyama ngarningka, “Ngayuwa kijungwunama ningena ngayabakiyaba kujungwa kenibudini-yada ngarningka. Kembirra eneja nganyangwa Nungwarrka numinilyelyingminamurra angwurra ngayuwa-langwa. ¹⁸ Nara warna warningerribirra awarduma ngayuwa umba ngayabakiyaba kilyanguwerribikajungwunama kijungwunamulangwa akwa kenibudina-mulangwa ngarningka. Ene-na-bina ebina Nungwarrka nginumakama ningenikiyama-langwa-da,” niyama Jesus.

¹⁹ Kembirra aburraja wurrumurndakakina Warningijudiya warnumamalya nawurrabarriyina nanggurriyengbeyinuma Jesus-langwa neniyengbijuwamulangwa Jesus nakina Neningikarrawara ena-langwa Nungwenikba. ²⁰ Wurrukwala neyama wurrakina, “Wurramukwa-dangwa naka nenuwilyakinama enuwa-manja! Nenubukadina nakina! Miyambena-burra kinuminengkirraja enuwa-wa?” neyama wurrakina. ²¹ Umba wurrukwala neyama, “A.a! Kenuwilyakina-manja wurramukwa nakina nenungkarwa, nara nakina eyengbama amukwiyadakina ayakwa! Namukwiyadakina nenungkarwa nara eningabakama nenikandiyanga menba nibina nimimba!” neyama wurrakina.

Warningijudiya warnumamalya nawarangu-mulangwa Jesus-manja

²² Akilarrkumurdada arakba akina. Aburraja nawurrumurndukwunuma Warningijudiya warnumamalya Jirujalema-manja warnikiyakwerribikiyada aburra-langwu-wa wurrumurmirarrngwa warningarakburakba-kiyu-wa narurukwurdurdukawurruwa Neningikarrawara-langwa angalya. ²³ Eneja Jesus nilikenuma akina-langwiya alingajirra amiyerriya angwarnda-murra niyarruwunuma Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akine-ka amiyerriya emikirra Jalumunalangwa Amiyerriya. ²⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya nawurrumurndukwunuma enuwa-manja. Biya neyama, “Ningkena ngawa yikikukwurukwunama ayakwa ningkeningamiyerra-na? Nginuminijiraba-manja nginijirrkumarnu-manja amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba ningkakina, kembirra yirridirburakina yirraja!” neyama wurrakina.

²⁵ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Ngarramakama arakba kirrakina akena nara yikuminuwerrurwur.danga nganyangwa ayakwa. Nganja ninguarduwardenama warka ebina Nungwarrka nginukwama ngayuwa ningenikiyami-yada. Akine-ka warka yikakidirburakinama ngayuwa-langwa. ²⁶ Akena nungkwurruwa nara awerrungwur.duma ngayuwa-manja mena nara-baba kirrakina nganyangwa jiba. ²⁷ Nganyangwa jiba akakiruma nganyangwa ayakwa akwa nganja ningakakiruma ngala-langwa, akwa kakaburrakiywarnama ngayuwa-manja. ²⁸ Akwa nganja ngayuwa kenibikinama kuwambilyi-yada eningangkawura eniba akwa nari-yada kembirra eyibiyuwajuma akijungwa akwa nari-yada warningerribirra amurrakajuma akina ngayuwa-langwa. ²⁹ Nganyangwa Nungwarrka nginukwama amurndakakina jiba ngayuwa-wa. Nara wurribina wurrukwala wuburra enuwa. Nara kembirra warningerribirra amurrakajuma akina nganyangwa-langwa Nungwarrka. ³⁰ Ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka yinuwiylaba-ma yinalakena,” niyama Jesus.

³¹ Kembirra ngarningka aburraja Warningijudiya warnumamalya narurumurdakumanga malarra kenijungwajuwi-yada Jesus-manja. ³² Akena eneja Jesus niyama, “Ningene-ka arakba ngarrawilyakajuwama ababurna warka eningeningaba amurndakibina Nungwarrka nginukwama ningenikiyama-langwa. Kembirra amiyambena-langwa warka karna yikijungwajinama makina-murra malarra?” niyama Jesus.

³³ Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nara yarna ajungwajuma nungkuwa ningkiyama-mubaba eningaba warka ningkakina umba kijungwunama ningkiyengbinu-mulangwa awurrariya ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ningkilyangkiyama-bu nungkuwa akwa Neningikarrawara kinalakina kinuwilyaba-ma. Akena yande-ka ningkakina ningkenumamalya!” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuwarrikarrija-jungwunama akwa neyaminama, ‘Neningikarrawara niyamama, Nungkwurruwa kirrakina wuburra ngayuwa Ningeningikarrawara, niyamama.’”³⁵ Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwuna akwa kuwambilyama ngawa eningangkawura. Nakina-bina Neningikarrawara neniyengbijuwama wurrumndakakina warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara, wurrumndakibinu-wa niyengbinu-murruwa ena-langwa ayakwa arakburakba-kiya-wiya. ³⁶ Miyambena-burra kembirra yirri-lekbajama ngayuwa nungkwurruwa ngarramaka-mulangwa ngayuwa ningena Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa? Eningawurrariya-ma akina ayakwa nganyangwa! Nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina Nungwarrka nuwekbalyinuma ngayuwa akwa nginilarrkama enenuwa angalya ningenikuminuwar.di-yada enena warka. ³⁷ Nara-manja ningena awar.duma adidirbura warka wuburra nganyangwa Nungwarrka nuwar.denama, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma akwa awerrikambilyuma ngayuwa-manja. ³⁸ Umba kuwar.dena-manja ngayuwa adidirbura warka wuburra Nungwarrka nuwar.denama, kembirra mama kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa umba nganyangwa-manja warka yikuwerrungwur.dena kirrakina. Yikuwerrungwur.dena ngayuwa-manja kajungwa yikeningmidini-yada akwa yikumumirringini-yada ngayuwa ningambilya-mulangwa Nungwarrka-manja akwa nganyangwa Nungwarrka nambilya-mulangwa ngayuwa-manja. Nungwarrka akwa ngayuwa yinalakena-kiya yinuwilyaba-ma ngawa,” niyama Jesus wurrumndakakinu-wa Warningijudiya warnumamalya.

³⁹ Ngarningka arngkawura-langwa warnikirndirri-ki-yada wurrakina Jesus akena eneja numarngkilyumada aburruwa-langwa. ⁴⁰ Biya yadikina nilawurradina arakba niyakuwarrukwa adalyuma EningiJardina ebina Janjana nenumingekingambajuwamurrumanja warnumamalya ebina-wiya akwa nambilya yakuwujina. ⁴¹ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikena yenjerrikina Jesus-uwa akwa namakijeyinuma namurndakiyama, “Nara Janjana kiniyaminjama arrubuda umba ababurna-langwa ayakwa alyangmandukwuna-wiya yirrenumakama naka-langwa nenungkwarba,” neyama wurrakina. ⁴² Kembirra arakba wurriyimberrkuwarra warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyumurra enuwa-manja.

11

Lajirida nijungwu-mulangwa

¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Lajirida nangbilyuwadinuma. Nambilyuma nakina engemba-manja angalya Bedini-manja, aburrubukwurruwa derrickuwenikba-kiya Mada akwa Meri. ² Dakine-ka Meri dibina-murrada yingijiraba-murrada Jesus-langwa-manja alika ebina bungabungwa eningaba akwa yinginuminingburingkaka-murrada ena-langwa alika ngala-langwa-murra mamungba. Nakina-bina nerrkuwadikba ngala-langwa Lajirida nangbilyuwadinuma nakina.

³ Aburraja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwambilyuma engka-manja angalya wurrakina. Kembirra Lajirida-langwa derrickuwenikba-kiya naringilarrkama ayakwa Jesus-uwa akwa naringiyama, “Ningikumikbiyiya-dangwa, nungkwa-langwa nenumamalya nibina ningkilyelyingminama, nijungwunama-ka angbilyuwa,” naringiyama wurringalakina.

⁴ Eneja Jesus nengkirrika-manja akina ayakwa, niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Angbilyuwe-ka nenakuwardanguma nakina Lajirida, akena nare-ka ajungwuma alarruma nakina. Akine-ka angbilyuwa nenakaburrangama kajungwa kirrababurna-langwa karnumamalya yikiniyangmarngekwa-jini-yada Neningikarrawaru-wa, akwa ngarningka yikeningmidini-yada kirrakina ningena ngayuwa Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa ningarrubuda-dangwa nilyengma,” niyama Jesus wurrumndakakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Jesus nilyelyingminuma angwurra Mada-kiya-manja akwa nerrkuwarringba-manja. ⁶ Akena nengkirrika-manja ebina ayakwa nangbilyuwadinu-mulangwa Lajirida, nambilyuma ngawa yakwujina mambilyuma marringa ebina-manja angalya nambilyumurrumanja nakina. ⁷ Biya niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Kwa, ngarrilikaja ngarrilawurradina Judiya-wa,” niyama Jesus.

⁸ Aburraja warnikabuburrakiyuwa wurribina ena-langwa neyama, “Nara! Wurrakina warnumamalya warningakwujina bungayindenama kabuwardenama malarra-murra. Jerriya ngawa ngarningka ningkena ningkingayindenama kilawurradinama akinu-wa angalya?” neyama Jesus-uwa.

⁹ Kembangirra eneja Jesus niyama, “Kumambijangina-mulangwa mamawura akwa kumawiyebena-murruwa, akirringkinama angalya akilikaja-murrumanja akwa ngarrumilyukwa. Kilikaja-manja ningena meningilida, nara wurrakina angajuma. ¹⁰ Umba kumawiyebena-manja mamawura yimbukwa, kinilyanguwerririkajungwunamanja Neningikarrawara yimbukwa warnikiyami-yada wurrakina, kembangirra aburramba-langwa kabingajinama. ¹¹ Eneja ngakwurra-langwa nenumamalya nakina numungkwulingama marringa, akena ningena kilikajama enuwa-wa kajungwa kinumirajangajini-yada marringa-langwa nakina-da,” niyama Jesus.

¹² Kembangirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neyama, “Kinumungkwulamanja nakina, kinenibudinama kiningabadinama-ka,” neyama. ¹³ Nalyangkiyamama Jesus niyengbinuma nakina numungkwulingama-bu meningiyanda marringa nakina Lajirida. Akena eneja Jesus neningma arakba nakina Lajirida nijungwuma.

¹⁴ Kembangirra Jesus nenumungkidirrburaka arakba wurrumurdakakina warnungkarwa akwa niyama aburruwa-wa, “Lajirida nijungwuma arakba, ¹⁵ akena mama nara ningibina ngayuwa kambilya yakwujina akini-yada ngawa nijungwu-manja nakina neungkarwa umba eningaba akina, kajungwa nungkwurruwa yikuwerrikambilyi-yada ngayuwa-wa. Kwa, ngarrilikaja arakba enuwa-wa,” niyama nakina.

¹⁶ Eneja kembangirra nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenimikirra Damija, nenumaka ayakwa wurrumurdakibinu-wa wurrukwalu-wa warnungkarwa. Nakineka nuwilyakama ambilyuma-kiya ekirra, Damija akwa Didimija. Akineka ekirra Didimija neyaminama “Nenirukwularreyinuma duwilyabama-langwa dirndarringba muwilyabama-manja ngawa mamawura,” neyaminama akina. Nakineka Damija niyama, “Kwa, ngarruwurra kilikaja naka-manja Numikbiyiya-dangwa ngakwurruwa, kajungwa akijungweyini-yada ngarruwurra kidirrbura enuwa-manja,” niyama nakina.

Jesus nenilirrakuwerringekburaka-mulangwa Mada-kiya-manja

¹⁷ Biya nalikena arakba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa Bedini-wa, biya neyada wurrakina yakwujina. Aburraja wurrukwalu warnumamalya wurruminakina angalya nenumaka Jesus-manja nenakumarnu-mulangwa nenumadangkwa medirra-manja arrawa. Mabiyyarbuwa arakba marringa nambilyuma nakina yakwujina. ¹⁸⁻¹⁹ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurdakilikenuma Jirujalema-langwa Bedini-wa. Akina angalya Jirujalema nara awilyikerra Bedini-langwa, umba awarrngkakwudangwa akina. Kembangirra namurdakilikenuma yadikina Bedini-wa narawerringekburakama wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya, nijungwu-mulangwa nerrkuwarringba.

²⁰ Ngalaja Mada yingekirrika-manja dakina nakina Jesus nubukwaya nilikenuma aburruyuwa-wa, yingilikena arakba yinginkwurukwa. Umba ngalaja Meri yingangmakwulala dakina alikira-manja arrawa. ²¹ Kembangirra yingiyama Mada Jesus-uwa, “Karukwa! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka ningena kijungwuna,” yingiyama. ²² “Akena nganja ningeningma aduwaba kiniyengkilabaja-manja nungkuwa ningkakina eningerribirra ebina kingayindena-manja nungkuwa, kembangirra nakina Neningikarrawara kenukwunama nungkuwa ningkakina aduwaba,” yingiyama.

²³ Eneja niyama Jesus Mada-wa, “Nerrkuwena nungkuwa-langwa kinumirajanginama kinenibudinama nakina,” niyama Jesus nangamaka.

²⁴ Ngalaja yingiyama, “Ningeningma ningena kinenibudinama nakina, akena nara aduwaba umba ambaka-murruurra mibina-manja meningarija-langwa-manja mamawura kawarumajungwuna-murrumanja wurribina warningma-murruurra nakina Neningikarrawara,” yingiyama dakina Mada.

²⁵ Eneja Jesus niyama kembangirra ngaluwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningibina kenibikinama kirrakina yikambilyi-yada karniba karningangkawura. Mama karningerribirra karnumamalya yikijungwunama umba yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembangirra kirrakine-ka karniba yikambilyama karningangkawura. ²⁶ Nara karnumawurina arukwulyuwakama alikama kirreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa

kirrakina umba karniba karningangkawura yikambilyama yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja. Nungkwaja ningkeningma ena ayakwa?" niyama Jesus ngaluwa-wa.

²⁷ "Yawe-ka, Ningkumikbiyiya-dangwa," yingiyama ngalamba-langwa. "Amandangwa ningeningma nungkuwa ningkakina ningkibina yiminijirabama yijirrumarnuma amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba, ningkibina nenikilarrka enenu-wa angalya, Ningkenikuwenikba ningkakina-da," yingiyama Mada Jesus-uwa-da. ²⁸ Biya kembirra yingilawurradina dakina arakba angalyu-wa akwa nangardija derrikuwadikba-wa yingijiraka ayakwa nangamaka ngaluwa-wa akwa yingiyama, "Naka arakba Numikbiyiya-dangwa niyarduma. Ngingayinduma nakina kiniyengbinama ayakwa nungkuwa-wa," yingiyama.

²⁹ Ngalaja Meri yingengkirrika-manja dakina akina ayakwa, yingumirajanga dakina biya yingenjirrikaja yingilikena Jesus-uwa yinginukwurukwa.

³⁰ Eneja nakina Jesus ambaka nambilyuma ngawa ebina-manja angalya yinginakburranga-murrumanja Mada lukwakwa mamurukwa-manja. ³¹ Aburraja warnumamalya wurribina naringawerringekburaka-murrumurra Meri-manja ebina-manja alikira, naringarringka dakina yingilikenuma yingenjirrikenuma erreku-wa. Nalyangkiyama yingilikena-bu medirra-wa dakina dadikungwadi-yada yakwujina angwada. Kembirra naringayuwarna dakinu-wa.

³² Ngalaja Meri yinginirringka-manja dakina Jesus, yingabuluwendinga enuwa-manja akwa yingiyama, "Ngeniyerriya! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka nganyangwa nerrkuwarrka kinijungwuna," yingiyama.

³³ Eneja Jesus nangarringka Meri yingungwadina dakina, akwa wurrukwalu warnumamalya aburrajukwaba biya nakine-ka nenikbarrngajuwama nakinu-wa nuwerrikawarriyadinuma. ³⁴ Niyama nakina, "Nga-manja kinakumarnuma nenumadangkwa?" niyama. Aburraja neyama, "A! Angakuba! Kwa likaja kumarringkini-yada medirra nungkwabakiyaba," neyama.

³⁵ Kembirra enejukwaba Jesus nungwadina-da.

³⁶ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nenirringka-manja Jesus nungwadina-manja enejukwaba, namakijeyinuma wurrakina. "Kwuja!" neyama wurrukwalu. "Amandangwa nilyelyingminu-mubaba nakina nenumamalya," namurdakiyama. ³⁷ Umba wurrukwalu neyama, "Nenuminingabakama Jesus nimimba-langwa menba-na? Kembirra keneningabaka-maka naka Lajirida-da nariyada kinijungwuna-da," neyama.

Jesus nenumirajanguwa-mulangwa Lajirida-manja

³⁸ Kembirra eneja Jesus nuwerrikubarrngawarrngwadinume-ka nakina ngawa. Niyar.da arakba mibina-manja medirra numudidikajungwunu-murrumanja adirringwarnamurra angwarnda. ³⁹ Kembirra nenumaka Jesus wurrukwalu-wa warnungkwarba akwa niyama, "Wurrijirena akina angwarnda medirra-langwa," niyama. Ngalaja Mada yingiyama enuwa-wa, "Kardi! Numbingajame-ka makina medirra. Nakine-ka nenumadangkwa nambilyuma yakwujina arrawa medirra-manja mabiyarbuwa arakba marranga," yingiyama dakina.

⁴⁰ Kembirra eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, "Yirramakama arakba ngayuwa nungkuwa-wa, kuwerrikambilya-manja nungkuwa ngayuwa-wa aduwaba, kembirra kiringkinama akina arrubuda-dangwa Neningikarrawara-langwa," niyama Jesus Mada-wa. ⁴¹ Kembirra aburraja wurrukwalu warnungkwarba narinjirrkawajuwa ebina angwarnda medirra-langwa. Umba nungwundikadinga arakba Jesus karrawaru-wa akwa niyama, "Ngeniyerriya Ngangwa, ngarreyangmarngkwajinama menababa ningkengkirrikenuma ayakwa nganyangwa aduwaba. ⁴² Ningeningme-ka ningena ningkakina ningkengkingkirrikajama ngayuwa-wa, akena ebina ayakwa ningarraminiyengbinuma warna warnumamalya yelakwa nuwengkirrikajama. Ningiyengbinuma akina kajungwa kuweningmidini-yada warna yilarrka-mulangwa nungkuwa yangkwurrangwa ningena," niyama Jesus Nungwenikba-wa Neningikarrawaru-wa. ⁴³ Biya nijerrukwa-manja arakba, nardanguma nakina. "Lajirida...wu! Kwa jadiya...wu!" niyama.

⁴⁴ Eneja nijungwu-murrada nibina nijadinga kembirra medirra-langwa-da. Enalangwa ayarrka akwa alika namurdakeyukumurdijungwunuma ngawa dumbalamurra, akwa nenumadangkwa akwa ngawa aringka. Umba niyama Jesus nenumaka wurrukwalu-wa warnungkwarba, "Wunuminumurdakaburawakina dakina dumbala akwa wunilarrkiya enilikaja arakba," niyama Jesus aburruwa-wa.

Nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa warnikuwardi-yada Jesus

⁴⁵ Aburraja warnumamalya wurribina naringangarranguma Meri-wa nenirringkama niyama-mulangwa Jesus. Kembang arakba wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja wurrakina, ⁴⁶ umba wurrukwala nalawurradinuma angerriba Wurrubaraju-wa warnungkwarba akwa nenuminumakinuma niyama-mulangwa Jesus wurrumndakakina-manja warnungkwarba. ⁴⁷ Kembang arakba aburraja wurrarumuruma Wurruminida akwa Wurrubaraju warnungkwarba narrawurrumundukwama WarningiJudiya wurrubungkawa akwa namurndakambarringa ayakwi-yada akwa neyama, “Kwuja! Niyaminjamarrkinama nakina amukwiyadakina arrubuda? Akiyamarrkinama kembang ngarna-na? ⁴⁸ Umba akiyaminjamina-manja ngawa ngarna nara-manja angwanjajuma nakina, kembang wurrababurna-langwa warnumamalya kawerrikambilyama arakba enuwa-manja. Kembang aburraja WarningiRawuma wurrubungkawa kalikajama wurrakina karrurrijinama Neningikarrawara-langwa angalya akwa ngakwuruwa-mulangwa,” neyama wurrakina.

⁴⁹ Wurrumundakakina-langwa Wurruminida, eneja nuwilyaba naruma nubungkawa NuMinida nenimikirra Kayubaja. Akwa niyama nakina wurrumndakakinu-wa, “Kirrumundakeyina karnumamalya karningaringkama-wiya! ⁵⁰ Umba enenabina eningaba-da! Wurruwilyababa-ma warnumamalya akabuminijungwunama ngarruwurrakwulumida-langwa ngarnumamalya, kajungwa nari-yada WarningiRawuma wurrubungkawa aburrijuma ngarrilyimberkwyulumida-langwa ngarnumamalya. Kirreningbalidinamurra-bina?” niyama nakina Kayubaja. ⁵¹ Nara nakina kinyengbina enabakiyaba umba Neningikarrawara nenungwurrakumbambijuwama amurndakakina ayakwa nenikiyengbi-yada mena-baba akini-yada ngawa nakina naruma nubungkawa NuMinida nilyingama. Umba Neningikarrawara nenumakama enuwa-manja Jesus nenikuminijungwi-yada wurrababurna-langwa WarningiJudiya ⁵² akena nara yimbukwa WarningiJudiya-langwa aminijungwuma umba wurruwurrakwulumida-langwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya wurruwurrakawura-ma kuwambilyi-yada.

⁵³ Kembang yadikina arakba aburraja WarningiJudiya wurrubungkawa nenuminiyelyimbukweyina warnikuwardi-yada Jesus. ⁵⁴ Aminakina-langwa kembang eneja Jesus nara nabilerya kinilikena yenjerrikina Judiya-wa umba nilikena erribaja eyukwuiyu-wa angalya engembu-wa Yibureyima. Akine-ka angalya nuwambilyuma akwudangwa alarrkingburingka. Nakina ngawa nambilyuma yakwujina aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁵ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Aburraja kembang wurrababurna-langwa WarningiJudiya warnumamalya nawurrakilikenuma eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurrumundukweyina yenjerrikina Jirujalemu-wa kajungwa kararrkajungwuni-yada arakba adinakba warnikambarringi-yada akina. ⁵⁶ Wurrakine-ka arakba nenuminaburangkayinume-ka Jesus-ua. Nawurrumundukweyina arakba Neningikarrawara-langwa-manja angalya akwa namakijeyinuma wurrakina, “Kwureya! Dukwa kinilikaja nakina yangkwurrangwa enenu-wa Akwurungkuwarrukwa, dukwa nara-da!” namurndakiyama wurrumndakakina.

⁵⁷ Aburraja wurrumundakakina wurrarumuruma Wurruminida akwa Wurrubaraju warnungkwarba narramakama warnumamalyu-wa akwa neyama, “Karningerribirra karnumamalya yikinirringkina-manja Jesus, kwa yikeningmikina yikilikaja yikumakina kajungwa yikinumi-yada kembang nakina,” neyama wurrakina.

12

Meri yingi-jirabama-langwa bungabungwa Jesus-langwa-manja alika

¹ Bi...ya mamangbala muwilyaba marringa num-akwudangwudinuma arakba warnik-ambarringi-yada warniki-larrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma. Eneja arakba nakina Jesus ni-lawurradinuma erribaja Bedini-wa ebinu-wa angalya nenu-warumajuwamurru-wa nen-enibikamurru-wa Lajirida. ² Aburraja wurrakina nenumin-akumarna arakba adinakba aninga Jesus-langwa. Enejukwaba nakina Lajirida n-ambilyumurra yakwujina aburruwa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Biya ne-yebukeyinuma wurrakina

wurruwurrakawura-ma umba ngalaja dakina Mada yingi-lyilyanguma amurndakibina aninga aburruwa-wa.

³ Kemberra ngalaja Meri yingu-manga ebina akwilyubena bungabungwa yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujiya-ma budila akwa yingi-jiraba akina Jesus-langwa-manja alika. Kemberra yinginumini-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba akwa nuw-angkarrkwilyuwakenuma ne-ngbajuma eningaba arrawa alikira-manja.

⁴ Eneja nakina Judija NeningiKariyada, nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurndakibinu-wa wurrubungkwawa warniku-wardi-yada, ni-yama nakina aburruwa-wa, ⁵ “Miyambena-burra nara yika-kwa wurrumurndakangabu-wa akina bungabungwa kajungwa yiku-meni-yada adirrungrwana angwarnda akwa yika-kwuni-yada wurribinu-wa warningmalyingmalyingma warnumamalya?” ni-yama nakina. ⁶ Akena nakina Judija nu-marrungwayindangumurra wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya umba numa-wilyuwilyakama mibina meningangwarnda beka enuwa-manja. Akwali-yada n-angkangmaduma angwarnda ena-langwi-yada. Ni-yamama-langwa amurndakibina, kemberra nakina ni-yengbinuma amurnadakakina ayakwa-da.

⁷ Eneja kemberra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nga-lalika daka! Ena yingu-minambambilyuma eningadinakba bungabungwa kangumini-lyungkweni-yada nganyangwa-manja ningenomadangkwa ki-jungwa-manja ngayuwa. ⁸ Nganja ningena nara ambilyinguma arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja umba wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya kuw-ambilyamurra arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama Jesus-da.

Nenumini-lyelyimbukweyinuma-langwa warniku-warda-langwa Lajirida

⁹ Aburraja wurrababurna warnumamalya WarningiJudija nuw-engkirrikenuma Jesus ni-yar.duma-langwa Bedini-manja arakba biya kemberra aburrajukwaba nawurrakili-kenuma yenjerrikina Bedini-wa. Nara warniki-rringki-yada yimbukwa nakina Jesus umba enejukwaba nakina Lajirida warniki-rringki-yada nibina-murrada nenuwarumajuwa-murrada nen-enibika-murrada Jesus. ¹⁰⁻¹¹ N-enibudinuma-langwa ngarningka nakina Lajirida, kemberra wurrumurndakakina warnumamalya nawerrikuwaranguma wurrarumuruma-langwa WurruMinida umba nawerrikambilyuma Jesus-manja. Kemberra aburraja wurrumurndakakina WurruMinida ne-yawijamama akwa nenumini-lyelyimbukweyinuma warniku-warda-langwa nakina Lajirida.

Jesus ni-likenuma-langwa Jirujalemu-wa dangki-murra

¹² Mingki-yada arakba makina mamawura, aburraja wurribina wurrababurna warnumamalya nawurrakili-kenu-murruurra Jirujalemu-wa warnik-ambarringi-yada akina-manja Akwurungkuwarrukwa, nuw-engkirrika ni-likenuma-langwa Jesus enejukwaba akina-wa angalya. ¹³ Kemberra nenumurndaku-manga yilyarra yinumawarruwalya warniku-warriji-yada ayarrka-murra akwa nawurrakili-kenu-kwurukwa enuwa-wa. Ne-yangkuwarumajungwunuma wurrakina enuwa-wa akwa ne-yama, “Yirre-yangmarngkwajina yirra-langwa Ningkumikbiyiya-dangwa! Yirre-yangmarngkwajina ningkibina ngini-larrkama yangkwurragwa Neningikarrawara! Ngeni-yangmarngkwajina Nubungkawa NgarningiYijireyila-langwa!” ne-yama wurrakina.*

¹⁴ Eneja Jesus nang-akburranga duwilyaba dangki akwa ni-rijawudija dakina-manja. Ni-yamama nakina Jesus ebina-langwiya ayakwa nuw-arrikarrijajungwunuma-langwiya arakburakba-kiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarraku-makinama akina ngakwurruwa-wa akwa ne-yaminama, ¹⁵ “KarningiJirujalema karnumamalya, nara akbar.duma! Umba kwuja! Wuni-rringka nubukwaya ni-likajama nungkwurra-langwa nubungkawa dangki-murra,” ne-yaminama akina ayakwa.* ¹⁶ Adinuba-wiya aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-angkungkuwabijuwa amurndakakina ayakwa kinu-bungkawadinama-langwa Jesus akwa ni-likenuma-langwa dangki-murra. Akena ambaka-murra nu-warumajungwunu-manja Jesus ni-jungwunuma-langwa mabiyakarbiya mamawurakemberra nuw-eningmidinuma arakba amurndakakina ayakwa ebina nuw-arrikarrijajungwunuma-langwa enuwa-langwa akwa ngarningka amurndakakina ne-yamama-langwa akina-langwiya ayakwa. ¹⁷⁻¹⁸ Miyambena-burra wurrakina wurrababurna warnumamalya nawurrakili-kenu nenu-kwurukwa Jesus-uwa? Wurrakina nawurrakili-kenuma yenjerrikina mena nuw-engkirrikenuma-baba

Jesus n-ardanguma Lajirida medirra-langwa akwa nen-enibikama. Kembirra narra-makama narri-yarrkbalijuwama wurruk-wala-manja warnumamalya akina-langwa arrubuda ni-yamama-langwa Jesus. ¹⁹ Kembirra aburraja WurruBarija warnungkwarba na-werrikawarriyadinuma na-makijeyinuma akwa ne-yama, "Kardi! Ne-yamarrkinama-bina warna? Kwuja! Wurrangk-wulyumida-langwa warna arakba neni-yuwarnama enuwa-wa! Ngarne-ka ngakwuruwa ngarri-lyangmuridinama nara e-yamama!" namurndaki-yama wurrakina.

Nenumin-andeyuma-langwa Jesus-uwa wurruk-wala WarningiJudiya-ma warnumamalya

²⁰ Aburraja wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa warnik-ambarringiyada warniki-larri-yada emeba akina-langwa Akwurungkuwarrukwa warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya-langwa-wa wurrarumuruma. Wurruk-wala wurrakina WarningiJudiya-ma warnumamalya. ²¹ Umba eneja nibina-murrada Biliba n-ambilyuma yakwujina ebina-manja angalya eyukwujiya-manja Bejeda-manja Kelliya-manja, nakina yakwujina enekwaba. Aburraja wurrumurndakibina WarningiJudiya-ma warnumamalya na-likenuma Bilibu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, "Wayi! Nungkuwa! Yarne-ka yini-ngayindenama yikini-rringkinama Jesus!" ne-yama wurrakina. ²² Kembirra Biliba ni-likena nenu-maka Endiruwa-manja akwa wunalakina ngawa neni-likena akwa nenu-maka Jesus-manja.

²³ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Na-darrbudinama arakba ena adinuba ebina yikenumin-abilyerrikinamura Neningikarrawara nungk-wurraja ngayuwa-bina ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-ruk-wularrinuma enena-manja angalya. ²⁴ Wurr-engkirraja! Ebina wuburra-kiya awilyaba amaninga amadidira na-lungkuwabijajungwuna-manja ajiringka-manja, kembirra nuw-eyebirredinama ebina eningarrawa umba na-lingbijanginama akwa na-lungkuwarringinama akwa ababurne-ka amadidira nuw-arrangbijeyinama. Ebina eningadinuba-wiya amadidira nuw-eyebirredinama akwa arakba na-jungwunama. Akena nara-manja a-lungkuwabijajungwuma akina ajiringka-manja, akwa kuw-ambilya-manja engburingka, kembirra nara a-lungkuwarruma akwa arrangbijajuma ababurna amadidira umba awilyaba-ma yimbukwa amadidira aminakwukawura kuw-ambilyama. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Kirribina karningerribirra nara-manja amin-engkirrikama wurruk-wala-wa umba yiki-lyelyingmajungwuna-manja nungkwurrabakiyaba-langwa, kembirra nara karniba ambilyuma karningangkawura. Umba yikumini-yakuwabijajungwuna-manja akwa yikamini-yakuwerribikaja-manja wurruk-wala-langwa, kembirra karniba yik-ambilyuma karningangkawura. ²⁶ Kirribina karningerribirra yiki-ngayindena-manja ngayuwa ningubungkawu nungkwurra-langwa, kembirra kirrakina nganyangwa karnikuminuwar.duwar.da akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja kajungwa ngayuwa-manja yik-ambilya-yada ababurna-manja angalya ki-likajamura-manja ngayuwa. Akwa eneja Nungwarrka yikeni-kbarrngajinama karningerribirra kirribina yikuminuwar.denama warka nganyangwa," ni-yama Jesus.

Jesus numini-yengbijajungwunuma-langwa neniki-jungwi-yada

²⁷ Biya Jesus ni-yama ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Ki-yamarrkinama ningena? Ninguwerrikubarrnge-ka ningena arakba. Kinu-makina ningena Nungwarrka nari-yada a-lyanduma. Akena mama akina! Aminakina-langwa-baba ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa ningeni-yami-yada. ²⁸ Ngangwa, wurra-dirrburakina wurrumurndakeyina-manja warnumamalya ningkarrubudangwa ningukwulyubena ningkilyengma," ni-yama nakina Jesus. Kembirra ngalaja akina amayakwa Nungwenikba-langwa ne-yengbina angaluba karrawara-langwa akwa ne-yama, "Ngayuwa arakba ningarra-dirrburakama akwa ngarningka ngawa ka-dirrburakinama nganja ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma," ne-yama akina amayakwa. ²⁹ Umba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikenuma akina amayakwa angaluba karrawara-langwa. Yibilyibilya-bu na-lyangkiyama aburra wurruk-wala umba aburraja wurruk-wala nenikumamurikaja-bu Neningikarrawara-langwa ni-yengbinumura Jesus-uwa na-lyangkiyama wurrakina.

³⁰ Eneja kembirra Jesus ni-yama wurrumurndakakini-wa warnumamalya, "Akina ebina amayakwa nara kakumini-yengbina ngayuwa-langwa umba nungkwurruwa-langwa kirrakumini-yengbinuma," ni-yama nakina. ³¹ "Ngalaja arakba nadarrbudinama ena yikeni-lekbajama-langwa nakina Neningikarrawara nungkwurruwa-wa kirrababurna-wa akwa ngawa kin-ambilyama-langwa neningarrubuda-ma nibina nubungka ena-langwa angalya akwa angkwulyumida-langwa. ³² Kabu-wurdijina-manja wurrakina ngayuwa enena-langwa angalya, kembirra nganja ningena kangkijirenama wurrababurna-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nganyangwi-yada," ni-yama Jesus. ³³ Jesus ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada adinakba enuwa-langwa nenikumini-jungwa-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya ka-mambalinamurra-manja eka.

³⁴ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya namin-andabumeyinuma akwa ne-yama Jesus-uwa, "Neningikarrawara-langwa-manja ayakwa nuw-arrrikarrijajungwunama ngarraku-makinama nakina kin-ambilyama neniba neningangkawura nibina nenumini-jirabama neni-jirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba. Kembirra ki-yamarrkinama nungkuwa kabu-wurdijinama ningkakina yadada, ningkibina-murrada ningkirukwullarrinu-murrada enena-manja angalya? Ningki-yamarrkinama ningkakina ningki-yengbijajungwunama ningkenimikirra ningki-rukwullarrinuma enena-manja angalya?" ne-yama wurrakina.

³⁵ Kembirra eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, "Ngayuwa ningena Ningenikilarrkabarraka ningibina-murrada ngarramin-abilyerrikinama Neningikarrawara-langwa nungkwurruwa-manja akena ning-ambilyama nungkwurruwa-manja arngkidarrba yimbukwa. Yiki-likaja-manja karningerribirra alarrumur.da-langwiya, kembirra yik-angukwabijinama karniki-lika-langwa dirrbura kirrakina. Yik-angukwabijinama alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yiki-yaminama ngawa awurruwurrariya. Kembirra ning-ambilya-wiya ningena Ningenikilarrkabarraka nungkwurruwa-manja, yiki-likajama nganyangwa-manja akilarrkabarraka kajungwa yiku-miringkini-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa akwa nari-yada akina alarrumur.da akburranguma nungkwurruwa-manja kirri-yaminamina-wiya awurruwurrariya. ^{36a} Ning-ambilya-wiya ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiku-werrikambilyama ngayuwa-manja ningibina Ningenikilarrkabarraka kajungwa nungkwurramba-langwa yiki-yamini-yada wuburra karnikilarrkabarraka wurrukwaluwa warnumamalya warniku-miringki-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa," ni-yama Jesus.

Warningjudyi warnumamalya wurrubina nara ka-werrikambilya Jesus-manja

^{36b} Ni-jerrukwama-langwa ayakwa Jesus, kembirra ni-lalika akina angalya Jirujalema umba n-abuwarrakajungwa wurrumurndakakina-langwa warnumamalya warningakwujina. ³⁷ Mame-ka nakina Jesus ni-yamama ababurna arruburrubuda neni-rringkamurra-manja wurrumurndakakina warnumamalya, akena nara ngawa ambaka wurrakina ka-werrikambilya enuwa-manja, ³⁸ kajungwa akina ayakwa ka-lyangmandukwunadini-yada ebina n-arrikarranguma arakburakba-kiya nakina nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa nenimikirra Ajaya. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, "Karukwa! Yikabuminu-werrungwur.danguma yirra-langwa ayakwa! Akena nara wurribina-da! Akwa nungkwaja nungkuwa ningkarramin-abilyerrikama nungkuwa-langwa arrubuda! Akena nara ngawa wurribina-da!" ne-yaminama akina ayakwa.* ³⁹ Wurrakina ngawa nara ka-werrikambilya mena ni-yengbinuma-baba Ajaya ngarningka engka awilyaba ayakwa. Akine-ka ne-yaminama, ⁴⁰ "Neningikarrawara nenuminu-mimbakama aburra-langwa menba, akwa nenumini-lyangbudirrkama aburra-langwa aringka, kajungwa karr-angukwabijuwu-yada aburra-langwa-murra menba akwa nari-yada karru-mumiringka aburra-langwa-murra mangma. Umba Neningikarrawara ni-yamama, 'Ngayuwa arakba ningi-yengbinuma akina ayakwa, kajungwa nari-yada a-lyangbulawurraduma wurrakina ngayuwa-wa, akwa nari-yada eningabakama aburruwa-manja,' ni-yamama Neningikarrawara," ne-yaminama akina ayakwa Ajaya-langwa. Aminakina-langwa ayakwa kembirra wurrakineka warnumamalya nara ka-werrikambilya Jesus-manja.* ⁴¹ Miyambena-burra ena Ajaya ni-yengbinuma? Dukwa nenu-marngkirringkama-baba Jesus narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. Kembirra nenumini-yengbinuma enuwa-langwa.

⁴² Kada wurrumurndakakina Warningijudiya wurrububungkawa wurrababurna-langwa nenumini-yarrkuwaranga Jesus. Nara-da! Umba aburraja wurrukwalana-werrikambilyuma enuwa-manja akena nara ke-yengbina abilyerra enuwa-langwa, mena nuw-akbar.danguma-baba wurrakina WurruBarija-langwa warnungkwarba. Wurrumurndakakine-ka WurruBarija warnungkwarba narra-makama adinakba warnumamalya-manja nari-yada a-werrikambilyuma enuwa-manja. Akena kawerrikambilya-manja warningerribirra enuwa-manja, kembirra wurrumurndakakina WurruBarija warnungkwarba ka-minangkirreyinama amurndakakina-langwa jinikakwa kajungwa nari-yada e-yangmarngkwajuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. ⁴³ Akwa ngarningka wurrakina Warningijudiya wurrububungkawa narra-ngayindanguma wurrumurndakakina warnumamalya nari-yada kuw-engkirrikena Neningikarrawaru-wa neniku-werrungwur.di-yada aburruwa-wa umba karrawerrungwur.deni-yada angwurra aburruwa-manja.

Jesus-langwa ayakwa ka-lyangkarrngajungwunama-langwa ngakwuruwa-wa

⁴⁴ Eneja Jesus ni-yengbina ni-yangukuwarumajungwunuma akwa ni-yama, "Kirribina karningerribirra yiku-werrikambilya-murruurra ngayuwa-manja, nara yimbukwa ngayuwa-manja a-werrikambilyuma kirrakina umba ngarningka Nungwarrka-manja yiku-werrikambilyama, nibina ngini-larrkamurra-manja ngayuwa yangkwurrangwa. ⁴⁵ Yiki-rringkina-manja kirrakina ngayuwa-wa, kembirra yikini-rringkinama enejukwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa. ⁴⁶ Nganja ningena Ningenikilarrkabarraka ningibina ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa karningerribirra-langwa kirribina yiku-werrikambilya-murruurra ngayuwa-wa nari-yada alarrumur.da-manja ambilyuma kirrakina yiken-angkuwabijini-yada Neningikarrawara umba alarradada-langwiya yikilikaji-yada yikinu-miringkini-yada enuwa-manja.

⁴⁷ "Umba kirrumurndakibina yik-engkirraja-murruwiya nganyangwa ayakwa yikumini-yarrkuwurrena-manja akina, nara nanja kembirra a-lekbuma nungkwuruwa-manja. Nara ngayuwa ningena ki-likena ningeniki-lekbi-yada kirrakina umba ningi-likenuma ningena ningenik-enibiki-yada kirriylimberkkwulumida-langwa karnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya. ⁴⁸ Umba arrkala ngalaja ngarningka ambaka awilyaba yikaki-lekbajama kirribina yiku-warenama akwa yikumini-yarrkuwurrenama nganyangwa ayakwa. Amurndakibina ayakwa ningi-yengbinuma-langwa ngayuwa, akina-bina ka-lyangkarrngajungwunama kalawurradinama nungkwuruwa-wa akwa yikaki-lekbajama meningarija-langwa-manja mamawura kini-lyangkuwerribikajungwuna-manja Neningikarrawara karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. ⁴⁹ Akina-bina amandangwa alyangmandukwuna mena nara-baba ki-yengbina ngayabakiyaba umba ebina yimbukwa Nungwarrka nginu-makama-langwiya ningeniki-yengba-langwa, akina-langwa-bina kembirra ningi-yengbinuma, nakina nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ⁵⁰ Ningeningma ningena amurndakibina ayakwa nginu-makama-langwa Nungwarrka ngayuwa-manja, yiku-werrungwur.dena-manja amurndakibina-manja, kembirra yiken-enibikinama nakina karningangkawura yik-ambilyi-yada kirrakina. Aminakina-langwabina ebina ababurna-langwa ningi-yengbinama-langwa, akina-bina Nungwarrka nginuinakina ngayuwa-wa ningeniki-yengbi-yada," ni-yama nakina Jesus.

13

Jesus nenumin-ajirranguma-langwa alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

¹ Muwilyaba-ma arakba num-akwudangwudinuma makina mamawura warnikambarrangi-yada warniki-larrmi-yada emeba Warningijudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwuwa wurrarumuruma. Eneja arakba Jesus neningma nakina na-darrbudinuma nenikilalika-langwa enena angalya umba neniki-liki-yada Nungwenikba-langwu-wa angalya. Ni-lyelyelyingminuma nakina wurrababurna-langwa wurrumurndakibina neni-yuwarnu-murruurra enuwa-manja enena-manja angalya akwa ni-lyelyingminuma nakina neningangkawura yanda-langwa ni-jungwunuma.

² Kembirra num-awiyeba-manja mamawura, Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yebukeyina aninga wurruwurrakawura-ma. Akena nara-wiya ambaka kuwalyubarina aninga wurrakina, eneja arakba nakina Namukwa nenu-kwudirrka Judija nibina nenikuwenikba Jayumuna NeningiKariyada-langwa, kajungwa kenu-kwi-yada Jesus wurrumurndakakinu-wa wurrububungkawa kenu-wardangi-yada nakina.

³ Eneja Jesus neningma arakba nakina nenu-bungkawakama-langwa Nungwenikba angkwulyumida-manja. Akwa ngarningka neningma ni-likenuma-langwa nakina angaluba Neningikarrawara-langwa akwa neniki-lawurrada-langwa yenjerrickina ngarningka enuwa-wa. ⁴ Nuw-alyubarinu-wiya ngawa wurrakina akina aninga, Jesus numirajanga akwa nang-abuwaraka dadingikarrawara dumbala umba ngarnumadangkwa dumbala n-abaldamura dawula-murra. ⁵ Kembangra ni-jiraba akungwa marumu-wa damba-langwu-wa mamurndakijika akwa nenumin-ajiranga alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa wurruwilyuwilyaba-wiya-langwa akwa nanga-rndirra dibinamurrada dumbala n-abaldamurinum akwa nenumini-ngburingkaka aburra-langwa alika.

⁶ N-abuluwendingu-manja arakba Jayumuna Bida-manja, eneja kembangra ni-yama nakina, "Wa, nungkuwa! Jerriya ningkena yikumin-ajirrenama alika nganyangwa-na?" ni-yama nakina.

⁷ Eneja Jesus ni-yama, "Ningk-anguwabijinama enena ningi-yaminama-langwa aduwaba umba ambaka-murra kembangra ningkakina ku-mumiringkinama," ni-yama nakina.

⁸ Eneja Bida ni-yama, "A.a! Nare-ka amin-ajarruma nganyangwa alika!" ni-yama nakina. Eneja Jesus ni-yama, "Nara-manja ajarruma ngayuwa nungkuwa-manja, nara kembangra arakba ningkakina nganyangwa yenubiyakaja-da," ni-yama nakina.

⁹ Eneja Jayumuna Bida ni-yama, "Kembangra nara alika yimbukwa amin-ajarruma umba ayarrka akwa aringka yimin-ajirrena ngarningka," ni-yama nakina.

¹⁰ Jesus ni-yama nakina, "Warningerribirra-langwa wurribina warnumamalya nuw-ajarrijungwuna-murumurra akwa wurrumungkwur.da-murumurra, nara ngarningka ajarrijungwuma umba alika yimbukwa karr-ajirrenama aburra-langwa. Umba nungkwurraja nganyangwa-wiya karnikabuburrakiyuwa karna kirruminjirmungkwur.da akena ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeninguminjirmungkwur.da-ma," ni-yama nakina. ¹¹ Jesus neningma nibina kenu-kwunama-langwa nakina wurrumurndakakinu-wa wurrubungkawa warnikuwardi-yada. Neningma arakba nakina-baba adinakba-kiya, kembangra nakina ni-yamama, "Ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeningumungkwur.da-ma," ni-yamama nakina.

¹² Biya nenumin-ajirranguma-langwa Jesus aburra-langwa alika, kembangra nanga-rndirra dadingikarrawara dumbala akwa n-awiyebena akwa n-ambarringa ebina-manja angalya ena-langwa-manja ne-yebukeyinumurra-manja aninga akwa ni-yengbina ayakwa aburruwa-wa akwa ni-yama, "Kirru-mumiringka karna ambaka ebina ningi-yamama-langwa ngayuwa aduwaba? ¹³ Yirri-yengbijinama Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka nungkwurra-langwa. Akine-ka eningaba mena amandangwa ningena ngayuwa nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka. ¹⁴ Ngayuwa nganja nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka ngarramin-ajirranguma nungkwurra-langwa alika wuburra ngayuwa ningenkuminuwar.duwar.da nungkwurra-langwa. Kembangra nungkwurra-langwa yiki-yamini-yada arrkala yikumin-ajarrijeyini-yada nungkwurra-langwa alika akwa yikuminu-war.dijeyini-yada warka. ¹⁵ Enena wuburra ngarra-wilyakajuwama ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiki-yamini-yada ngarningka wurrukwalamanja.

¹⁶ "Wurr-engkirraja! Jerriya warnikuminuwar.duwar.da wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da! Jerriya wurrayakwu-ma wurraruma umba naba-kiya eneja nibina neni-larrkama? Nare-ka-da! Nara ngarna angkuwurrijajuma umba ngarruwurakidirbura ngawa ngarna. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹⁷ Karningma karna arakba nganyangwa ayakwa alyangmandukwuna. Yikuminu-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembangra Neningikarrawara kini-yaminama eninginingaba-wiya nungkwurruwa-manja.

¹⁸ "Ningeningma arakba ningeningadinakba ninguw-ekbalyinu-murumurra kirribina ngayuwa. Akena nara ningena e-yengbuna kirrababurnu-wa umba kirruwilyabu-wa. Umba ngalaja akina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwamanja jurra, ka-lyangmandukwunadinama akina ebina-murrada ne-yaminama, 'Nibina nuwilyaba n-alyubarinum ngayuwa-manja, nginu-marngkilyerrickama akwa nginu-wurrikbama nakina,' ne-yaminama akina ayakwa.* ¹⁹ Amandangwa ningena ngarra-makinama amurndakenena ka-ngekburakajungwunamurru-wa, kajungwa kangekburakajungwuna-manja amurndakakina ambaka-murra, karningmi-yada kirrakina arakba ngayuwa-bina ningibina-murrada neniki-larrki-yada Neningikarrawara yangkwurra-gwa.

* 13:18 Emeba 41:9

²⁰ “Wurr-engkirraja! Kamini-larrkajama nganyangwa wurrayakwu-ma. Karningerribirra-langwa yika-werringekburakina-manja wurrayakwa-murrumurra, kembirra wuburra laka yiki-yaminama yiku-werringekburakinama ngayuwa-manja. Akwa ngarningka karningerribirra-langwa yiku-werringekburakina-manja ngayuwa-manja, kembirra wuburra laka nibina-manja ngini-larrkamurra-manja ngayuwa, yiki-yaminama yikinu-werringekburakinama enejukwaba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

Nenu-makamurra-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ebina warniki-yama-langwa wurrukwalu enuwa-manja

²¹ Biya ni-jerrukwama-langwa Jesus amurndakakina ayakwa, nuwerrikubarrnge-ka arakba nakina. Akwa ni-yengbina ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-engkirraja! Kirruwilyaba kirrumurndakeyina-langwa yika-kwunama ngayuwa wurrumurndakakina-wa wurrubungkawu warniku-wardi-yada. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

²² Aburraja wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa na-rringkejeyinuma wurruwilyuwilyaba-wiya namin-andabumeyinuma wurrakina. ²³ Nibina nuwilyaba ni-lyelyelyingminu-murrada Jesus, ni-rrakarjiyinga akwudangwa enuwa-manja. ²⁴ Kembirra eneja nakina Jayumuna Bida nenu-kweyinuma menba-murra nakinu-wa akwa ni-yama, “Ni-yendabiya nakina numiyambena-langwa nakina ni-yengbinama,” ni-yama nakina Bida.

²⁵ Eneja nibina nenikabuburrakiyuwa n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja akwa ni-yama, “Yirrumiyambena?”

²⁶ Eneja Jesus nu-manga damba akwa ni-ngkarrnga eyukwujiya akwa ni-yama, “Ngayuwa ki-ngambajiyama ena akwa kinu-kwunama enuwa-wa. Kembirra nakina-langwa-bina ningena ningi-yengbinuma,” ni-yama Jesus. Kembirra arakba ni-ngambaja akina damba akwa nenu-kwa nibinu-wa Judija, Jayumuna NeningiKariyadalangwu-wa nenikuwenikba. ²⁷ Eneja Judija ni-rndirrka ebina damba umba akina-wiya ngawa eneja nakina Namukwa nu-werrikawiyeba Judija-manja. Eneja Jesus ni-yama Judiju-wa, “Jeyi! Warena likaja akwa ki-yamina nungkwaja ningkeniki-yami-yada!” ni-yama nakina. ²⁸ Aburraja wurrumurndakakina wurribina nuwalyubarinu-murruwiya yakwujina aninga, narr-angkuwabijua ebina ayakwa ni-yengbinuma Jesus. ²⁹ Wurrukwalu na-lyangkiyama wurrakina Jesus neni-larrkama neniku-beyindi-yada ebina narri-ngayindanguma Akwurungkuwarrukwi-yada, umba aburraja wurrukwalu na-lyangkiyama-bu wurrakina ni-lyilyanguma akina angwarnda warningmalyingmalyingma-wa warnumamalya, mena nubungkawu-baba nakina ebina ni-lyingama aburra-langwa angwarnda. ³⁰ Eneja Judija ni-rndirrkama-langwa ebina damba, arngkawura-wiya nu-warumajungwa akwa ni-jadinga erreku-wa. Ngalaja arakba akina na-larrumurda angalya.

Enikaduwa-langwa eningarumuruma ayakwa ngakwurra-langwa ngarniki-yarrkuwaraki-yada

³¹ Judija ni-likenuma-langwa ebina-langwa angalya, eneja kembirra nakina Jesus ni-yengbina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Kirrababurna-langwa arakba karna karnik-eningmidi-yada ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya. Akwa ngarningka k-abilyerrikini-yada ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawaralangwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma enejukwaba. ³² Akwa k-abilyerrikina-manja ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawaralangwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma, kembirra enamba-langwa nakina yikenumin-abilyerrikinama ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya.

³³ “Ngeniyerriya aku-ngwarndirrija arakba! Nara ningena ambilyuma ningeningamiyerra nungkwurruwa-manja yelakwa umba ningeningaduwaya ningena ning-ambilyama. Nungkwurraja kum-aburangkinama menba ngayuwa-wa akena nara arakba akburranguma ngayuwa. Ebina-murrada ayakwa ningarra-maka-murrada WarningiJudiya-manja wurrubungkawu, ngarra-makinama arakba karna. Ningiyamama aburruwa-wa, ‘Nara karna a-likama ngayuwa ki-likajamurru-wa,’ ningiyamama. ³⁴ Kembirra arakba ngarra-makinama enikaduwa-dangwa eningarumuruma ayakwa kajungwa yiki-lyelyingmajeyini-yada warningerribirra-langwa warnumamalya. Wuburra laka ngayuwa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa, yiki-yamini-yada yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina. ³⁵ Kirribina yiki-lyelyingmajeyina-manja,

kembirra wurrababurna-langwa kuw-eningmidinama wurrakina nganyangwa karnikabuburrakiyuwa kirrakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa Bida-manja kin-eningbalikajungwunama-langwa enuwa
³⁶ Eneja ni-yama nakina Jayumuna Bida, “A nungkuwa! Ngambu-wa-bina ningkena ki-likajama?” Eneja Jesus ni-yama, “Nara arakba ningkakina aburrakiyuwama ngayuwa-manja ki-likajamurru-wa, umba ambaka-murra kembirra ningkakina yiki-yuwarnama,” ni-yama Jesus.

³⁷ Eneja nakina Bida ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-yaminama nara aburrakiyuwama ngayuwa nungkuwa-manja? Ngayuwa ningena ningenikumini-jungwi-yada arakba nungkuwa-langwa,” ni-yama nakina Bida.

³⁸ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya amandangwa arakba ningkena yikumini-jungwuni-yada nganyangwa? Engkirraja! Nara-wiya dakina ardingama dadinungkarba juk-wujukwa, ningkena k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa arngkabiya-karbiya-ma. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama nakina Jesus Bida-wa.

14

Jesus nakina numamurukwa ngarniki-liki-yada Nungwarrku-wa

¹ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka karna a-werrikawariyaduma umba wunu-werrungwur.dena Neningikarrawara-manja akwa ngawa nganjukwaba ngayuwa-manja. ² Ngalaja akina angalya Nungwarrka-langwa karrawara, aminababurna angalya na-wilyakinama yik-ambilyama-langwa nungkwurruwa yakwujina karningangkawura. Ningena nganja arakba ningeniki-liki-yada akinu-wa angalya kamini-ngekburakini-yada adinakba nungkwurru-langwi-yada. Nara ngayuwa ningena ekikalya ayakwa a-makama-na? ³ Umba ki-likaja-manja ngayuwa kamini-ngekburakina-manja angalya nungkwurru-langwa, kembirra ngarningka ngayuwa ningena ki-lawurradinama yangkwurrangwa k-angkirnama nungkwurruwa-wa akinu-wa angalya aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawuru-ma karningangkawura ebina-manja angalya k-ambilyamurru-manja ngayuwa. ⁴ Karningme-ka arakba kirrakina makina mamurukwa ebinu-wa angalya ki-likajamurru-wa ngayuwa,” ni-yama Jesus.

⁵ Eneja Damija ni-yama, “A.a! Yarningbala ambaka yarna ki-likajamurru-wa nungkuwa! Yiki-yamarrkama kembirra yarna yik-eningmiduma makina mamurukwa yarniki-lika-langwa yirruwa yenjerrikina?” ni-yama nakina Damija.

⁶ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwa-bina ningena ningumamurukwa Nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngarramin-abilyerrikinama ngawa alyangmandukwuna ayakwa enuwa-langwa akwa k-enibikinama kirrakina yik-ambilyi-yada enuwa-manja karniba karningangkawura. Nara ningkakina nungkwabakiyaba a-likama nganyangwu-wa Nungwarrka, umba ki-likaja-manja yimbukwa nganyangwa-langwiya ningumamurukwa, kembirra ki-likajama enuwa-wa ningkakina,” ni-yama Jesus. ⁷ Biya ngarningka ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningma arakba karna ngayuwa, kembirra nungkwurruwa yik-eningmidinama Nungwarrka enjukwaba. Aduwaba-langwa karningma kirrakina enuwa akwa kini-rringkama arakba,” ni-yama Jesus.

⁸ Eneja Biliba ni-yama enuwa-wa, “Wa! Yirru-wilyakajiya kembirra yirraja nungkwalangwa Nungwena akwa ngawi-yada arakba!” ni-yama Biliba nakina.

⁹ Eneja Jesus ni-yama Bilibu-wa, “Ngarri-yakiyakinuma arakba ngarningkwurakba enena-manja angalya ngarna-da. Umba ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena ningkeniku-murnandaba-manja? Karningma arakba ngayuwa ningena, kembirra karningma arakba nganyangwa Nungwarrka enjukwaba. Miyambena-burra ningkakina yi-yengkilabaja Nungwarrka-langwa ngayuwa-wa ningenuku-wilyakaji-yadana? ¹⁰ Aba nara-bina ningkena a-werrungwur.duma nganyangwa ayakwa? Ngayuwa ning-ambilyama Nungwarrka-manja ningena umba eneja Nungwarrka n-ambilyama nganjukwaba ngayuwa-manja akwa yinu-wilyaba-ma yinalakena. Amurndakenema ebina ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa, nara ngayabakiyaba e-yengbuma umba Nungwarrka nginumini-war.dikinama amurndakakina ningeniki-yengba-langwa nibina n-ambilyama ngayuwa-manja. ¹¹ Yirru-werrungwur.dena ngayuwa-manja ebina-langwa ayakwa ngarra-makinama-langwa yinu-wilyaba-ma yinalakena ngayuwa akwa Nungwarrka. Akena nara-manja aminu-werrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa, kembirra yiku-werrungwur.dena amurndakibina-langwa ningu-war.danguma-langwa ngayuwa.

¹² “Wurr-engkirraja! Karningerribirra yiku-werrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra yiku-war.denama warka ngayuwa wuburra ningi-yamama. Adinuba arakba nganja ki-likajama Nungkwarrka-langwu-wa angalya akwa k-ambilyama enuwa-manja.

Ki-likajama-langwa arakba ningena Nungwarrku-wa, kembirra nungkwurraja yiku-war.denama arrubuda-dangwa warka umba yanda amurndakibina warka ngarrawilyakajuwama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹³ Ngarnubiyakaja ngarna-baba, kembirra eningerribirra-langwa ebina yiki-yengkilabajama ngayuwa-wa, akina-bina kembirra ki-yaminama ningena kajungwa ngayuwa kamin-abilyerrikini-yada nungkwurruwa-wa Nungwarrka-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. ¹⁴ Ngarnubiyakaja-baba akwa yiki-yengkilabajama-manja ngayuwa-wa eningerribirra-langwa, kembirra ngayuwa ki-yaminama akina," ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa neniki-larrka-langwa Neningikarrawara ena-langwa Nenumawurrina aburruwa-wa

¹⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa. ¹⁶ Nganja ngayuwa kamini-yengkilabajama Nungwarrka yikenumini-larrkajiyada wurruwilyaba wurringka warnumamalya yikabu-mamurikajini-yada wurribina kuw-ambilyama nungkwurruwa-manja warningangkawura. ¹⁷ Umba wurrakina wurribina wurruwilyaba nakina-bina enuwa Nenumawurrina, nibina yikenumini-dirrburakinama nungkwurruwa-langwi-yada ebina namamalya Neningikarrawara-langwa. Aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, nara wurrakina eningmiduma nakina Nenumawurrina akwa kembirra nara a-werrungwur.duma nakina-da. Umba arrkala nungkwurraja yikenu-werrungwur.denama nakina, mena kin-ambilyama-baba nungkwurruwa-manja arrawa akwa akwudangwa nirungekburna.

¹⁸ "Nara ningena a-lalikama nungkwurruwa-kiya akwurrajajuma umba kilawurradinama ngarningka yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. ¹⁹ Arrngkidarrba warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara a-rringkama wurrakina ngayuwa-wa, umba nungkwurraja kirribina karningma-murrumurra ngayuwa yiki-rringkinama ngarningka. Nganja k-enibudinama ngarningka ningena. Kembirra nungkwurrajukwaba karniba kirrakina. ²⁰ Akini-yada ngawa kembirra yikeningmidinama kirrakina ning-ambilyama-langwa ngayuwa Nungwarrka-manja akwa nungkwurruwa-manja nungkwurrajukwaba umba nungkwurramba-langwa arrkala yik-ambilyama-langwa ngayuwa-manja. ²¹ Kirribina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa, kirrakina-bina kirri-lyelyingminamurra ngayuwa-manja. Akwa yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra enamba-langwa Nungwarrka kini-lyelyingminama kirrakina akwa ngayamba-langwa ki-lyelyingminama kirrakina akwa k-abilyerrikajungwunama nungkwurruwa-manja," ni-yama nakina Jesus.

²² Eneja nakina Judija (nara Judija NeningiKariyada umba ningka-dangwa Judija) ni-yama, "A nungkuwa ngarnubiyakaja! Ki-yamarrkinama nari-yada abilyerrikajungwuna ningkakina wurribina-manja warnumamalya warningbala-murrumama nungkuwa umba yirruwa-manja k-abilyerrikajungwuni-yada?" ni-yama nakina Judija. ²³⁻²⁴ Eneja Jesus ni-yama, "Karningerribirra-langwa nara-manja a-lyelyingmama ngayuwa-manja, kembirra yikumini-yarrkuwurrenana nganyangwa ayakwa. Umba yiki-lyelyingminamanja ngawa ngayuwa-manja, kembirra kirrakina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa akwa enamba-langwa Nungwarrka kini-lyelyingminama nungkwurruwa. Yinalakena kembirra yikin-akwudangwukajungwunama ngarningka nungkwurruwa-wa akwa yikin-ambilyama nungkwurruwa-manja. Amurndakeyina ayakwa nganyangwa ebina kirr-engkirrikenuma, nara ngayuwa ki-yengbina akina ngayabakiyaba umba Nungwarrka nginu-ngwurrkumambambijuwama ningeniki-yengbi-yada, nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa. ²⁵ Ning-ambilya-wiya ngawa ningena nungkwurruwa-manja, ngarra-makama amurndakenena ayakwa. ²⁶ Umba nibina nenikumurikaja, nibina Neningikarrawara-langwa Nungwurriyaka Nenumawurrina, nakina yikeni-dirrburakinama akwa yiken-eningmikinama ababurna-langwa amurndakibina ngarra-makama nungkwurruwa-wa, nibina keni-larrkajama Nungwarrka nenikumini-rndirriki-yada nganyangwa mamurukwa.

²⁷ "Ki-likajama-manja ngayuwa yenjerrikina, kembirra ningena kamini-lyurkakinama nungkwurra-langwa yukwudukwuda. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, na-lyangkiyaminama nenu-wilyakinama yilyurkwa yukwudukwuda. Akena nara-da! Umba yaka wuburra yilyurkwa yukwudukwuda nganyangwa ni-yaminama, kamini-lyurkakinama kembirra nungkwurramba-langwa nungkwurra-langwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma akwa akbar.duma kirrakina umba wurri-yakuwerribikaja amurndakibinu-wa ayakwa.

²⁸ "Dukwa nara a-lyelyingmama angwurra ngayuwa-manja umba kirri-kadikajungwunama. Arakba kirr-engkirrikenuma karna nganyangwa ayakwa

ningeniki-lika-langwa akwa ningeniki-lawurrada-langwa yangkwurrangwa. Eneja Nungwarrka naruma numikbiyiya-dangwa nakina umba nganja ningaba-kiya ningena. Naruma ngawa numikbiyiya-dangwa nakina-baba, kembirra yiki-lyelyingmina-manja amandangwa ngayuwa, yiki-yekirreridinama ki-lawurradinama-langwa nganyangwu-wa Nungwarrka. Akena nara-da! ²⁹ Amandangwa ningena ngarra-makama amurndakenena ka-ngekburakajungwunamurru-wa, kajungwa ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina ambaka-murra, yik-eningmidini-yada nganyangwa ayakwa. ³⁰ Eneja naka arakba niminingka nubungkawa nubukwaya ni-likajama yangkwurrangwa nibina nu-bungkawadinama enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja. Ni-likajama-baba nakina, kembirra arngkidarrba ki-jerrukwunama nganyangwa ayakwa. Akena nara nakina angkuwurruma ngayuwa-manja a-rndirrkuma nganyangwa mamurukwa. ³¹ Nganja ningena ningi-yarrkuwarakina Nungwarrka-langwa ayakwa kajungwa wurrababurna-langwa enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja kuw-eningmidini-yada ngayuwa ningi-lyelyingminama-langwa nakina Nungwarrka. "Kwa! Ngarri-likaja arakba yadada enena-langwa angalya," ni-yama Jesus.

15

Jesus nakina wuburra amamalya akwurena ememeka

¹ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Ngayuwe-ka ningena ningibina wuburra amamalya akwurena ememeka umba eneja nganyangwa Nungwarrka n-akwurrainama akina akwurena. ² Amurndakibina nganyangwa ememeka eningikarrawara amakirnda nara-manja arrangbama amaninga, akina kembirra nakina kini-ngkarrnginama. Umba arrkala kuw-arrangbina-manja amaninga ngala-langwa, kembirra ka-jerrida-manja akina amaninga, kini-ngkarrnginama numurndamurndirra ambaka-langwa ebina amukayerra eningikarrawara amakirnda ememeka-langwa kin-arndirrebirrakina nama kajungwa kembirra ambaka-murra kalungkuwarrini-yada kuw-arrangbini-yada ababurna amaninga ngarningka. ³ Umba nungkwurraja wuburra karnumemeka kirrakina nganyangwa akwa ngalaja ebina ayakwa nganyangwa kirraku-ngwurriryakikama awurruwurrariya-langwa arakba, ebina ngarra-makama-langwa ngayuwa nungkwurruwa-wa.

⁴ "Ke-yemberrkiyerrerikeyina-manja eningikarrawara amakirnda akwukawura eyebijeba ememeka-langwa, kembirra nara arrangbama ngala-langwa amaninga. Wuburra laka akina, kirrakwukawura-manja ngarreyebijeba ngayuwa-langwa, kembirra nara kirrakina arrangbama amaninga, kirruwerridebirra. Akina wuburra nalirradakwuliyina amakirnda ememeka-manja, kembirra yiku-mandakwuliyina ngawa ngayuwa-manja. Nganjukwaba ngawa arrkala ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja. ⁵ Ngayuwa ningena ningi-yemberrkarjiyama umba nungkwurraja kirrakina nganyangwa karningikarrawara karnumemeka. Karningerbirra kirri-lyangmuridinama karniki-yama-langwa nungkwurrabakiyaba. Yiku-mandakwuliyina-manja yimbukwa kirrakina ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngawa ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja, nara kembirra kirrakina kirruwerridebirra umba yik-arrangbinama ababurna amaninga akwa yika-werrikiladikina nama wurrukwalu-wa warnumamalya. ⁶ Akena nara-manja a-mandakwulijuma akina ememeka eningikarrawara amakirnda ebina-manja ne-yemberrkarjiyamurra-manja, kembirra ke-ngburingkadina nama akwa aburraja karrumurndukwunama akwa karri-dakinama angwura-manja. Nungkwurramba-langwa kembirra nara-manja a-mandakwulijuma ngayuwa-manja, akina wuburra engburingka eka, kini-yaminama Neningikarrawara kenu-wurrenana kirrakina.

⁷ "Umba ngayuwa-manja ngawa yiku-mandakwuliyina-manja kirrakina akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngarnubiyakaja arakba ngarna akwa yikini-yengkilabajama nganyangwa Nungwarrka eningerbirra yiki-ngayindenama-langwa. Kembirra eneja kini-yaminama nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa nakina. ⁸ Umba yik-arrangbina-manja ababurna amamauwa amaninga akwa yika-werrikiladikina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, kembirra aburraja warningerbirra kuw-eningmidinama nungkwurruwa kirrakina nganyangwa karnikabuburrakiyuwa akwa kirrakina-murrada ngawa yikamin-abilyerrikina nama wurrakina nakina Nungwarrka narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. ⁹ Nganyangwa wuburra Nungwarrka ni-lyelyingminama ngayuwa, nganjukwaba ngawa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. Wurru-mandakwuliyina ngawa ngayuwa-manja kajungwa ki-lyelyingmini-yada ngawa nungkwurruwa-manja. ¹⁰ Yiki-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngayuwa ki-lyelyingminama

k-abulirrangkwunama ngawa kirrakina, wuburra laka nginumini-yarrkuwarakama Nungwarrka-langwa ayakwa nganjukwaba akwa kembirra ni-lyelyingminama ngin-abulirrangkwunama ngawa ngayuwa nakina.

¹¹ “Ngayuwa arakba ngarra-makama amurndakakina kajungwa nungkwurruwa yiku-werrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra nganjukwaba ningu-werrikilyelyingmajungwunama. ¹² Kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa, yiki-yaminu-yada ngawa yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina, wuburra laka nganjukwaba ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. ¹³ Ka-lyelyingminamanja angwurra warnumamalya aburra-langwa-manja warnubiyakaja, kembirra dukwa karramini-jungwunama wurrakina aburruwa-langwa. Amukwiyadakineka akwulyelyingma eningaba-dangwa. ¹⁴ Yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra nganyangwa ngarnubiyakaja kirrakina. ¹⁵ Aburraja warnikuminuwar.duwar.da warningma warniku-war.di-yada warka umba warningbala ambaka wurrakina aburra-langwa-langwa nubungkawa kini-ngayindenama-langwiya neniki-yama-langwa nakina umba wurruminakina-langwa nubungkawa warnubiyakaja, warningma arakba neniki-yama-langwa. Nara kembirra arakba kirrakina nganyangwa karnikuminuwar.duwar.da umba ngarnubiyakaja arakba ngarna-da, mena ngayuwa arakba ngarra-makama-baba ababurna-langwa ebina nginu-makama-langwiya Nungwarrka.

¹⁶ “Nara nungkwurruwa yiku-wekbalyina ngayuwa umba nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina nungkwurruwa yikuminu-war.deni-yada warka nganyangwa akwa alibina-wiya yika-werrikiladikini-yada wurrukwalu-wa. Amukwiyadakina warka eyirrbiyirba ngawa ka-war.dikajungwunama. Yiki-yamina-manja kembirra kirrakina, nganyangwa Nungwarrka yikenu-kwunama ebina yikini-yengkilabajama-langwiya mena ngarnubiyakaja ngarna-baba. ¹⁷ Ngayuwa ngarra-makinama ningi-yaminama, ‘Wurri-lyelyingmajeyina karningerribirra-langwa!’ ” ni-yama Jesus.

Wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya Jesus akabu-wurrikbinama ngakwurruwa-wa

¹⁸ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yikabu-wurrikbina-manja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa nungkwurruwa-wa, kembirra yiki-yakuwerribikajama ne-yamayurra bu-wurrikbama ngayuwa-wa nganjukwaba adinuba-wiya. ¹⁹ Kirrakina yiki-yakeyina-manja wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara kembirra wurrakina a-wurrikbama nungkwurruwa-manja umba yikab-abulirrangkwunama wuburra ne-yaminama narr-abulirrangkwunama aburra-langwa warnumamalya. Akena nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina ngarr-abulirrangkwama akwa ngarr-eyebijabakama wurrakina-langwa warnumamalya. Nara kembirra e-yakajuma aburruwa-manja umba kirreyebijaba waka kirrakina yik-ambilyama. Kirreyebijaba-baba kirrakina, kembirra warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, kirrabu-wurrikbinama nungkwurruwa.

²⁰ “Wurri-yakuwerribikaja ebina ayakwa ngarra-makamura nungkwurruwa-wa akwa ningi-yamama, ‘Jerriya warnikuminuwar.duwar.da wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da!’ ningi-yamama. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, bumini-ngekburakama awinyamba nganyangwa akwa kembirra ningi-lyandinuma. Akina wuburra ke-yaminama wurrakina nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja akwa kembirra yiki-lyandinama. Umba aburraja wurrukwala waka bumini-yarrkuwarakama nganyangwa ayakwa akwa ngarningka akina wuburra ke-yaminama yikabumini-yarrkuwarakinama nungkwurruwangwa ayakwa nungkwurrajukwaba. ²¹ Ne-yamama wuburra ngayuwa-manja, kembirra ke-yaminama ngawa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja. Miyambena-burra wurrakina ke-yaminama? Nganyangwa-baba arakba kirrakina ngarnubiyakaja akwa warningbala ambaka wurrakina nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa ngayuwa.

²² “Nara-manja ningena ki-likena akwa ki-yengbina wurribinu-wa warningbala-murruwa ngayuwa, kembirra nara amini-yelijajungwuma wurrakina awurruwurrariyalangwa. Akena ningi-likenuma nganja yangkwurrangwa aburruwa-wa akwa ningiyengbinuma-da. Nara kembirra aburraja edirremama awurrariyalangwa ne-yamamalangwa umba wurrakakiruma arakba wurrakina. ²³ Aduwaba warningerribirra wurribina bu-wurrikbinama ngayuwa, kembirra ne-yaminama ngawa nenu-wurrikbinama enejukwaba Nungwarrka nganyangwa. ²⁴ Nara ambaka aburraja wurrukwala ke-yama-langwa ebina amukwiyadakina ningi-yamama ngayuwa. Nara-manja wurrakina kabu-rringka amurndakibina ningi-yamama ngayuwa, nara kembirra a-lekbuma

Neningikarrawara aburruwa-wa. Akena arakba bu-rringkama amurndakakina ningiyamama akwa aduwaba bu-wurrikbinama ngawa ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka enejukwaba. ²⁵ Akena ena na-ngekburakajungwunuma ne-yamama kajungwa ebina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa, kalyangmandukwunadini-yada. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, 'Bu-wurrikbama ngayuwa eningiyanda-langwa,' ne-yaminama akina ayakwa.*

²⁶ "Nganja ngayuwa kamini-larrkajama nungkwurruwa-wa nibina Nenikumamurikaja Nenumawurrina nakina-bina yikenumin-abilyerrikina ebina alyangmandukwuna ngayuwa-langwa. Nakina-bina kini-likajama yangkwurrangwa Nungwarrka-langwa akwa kenumini-yengbinama ngayuwa-langwa. ²⁷ Yadikina-langwiya ngawa ebina ning-aburradadanguma-langwiya ngarra-wilyakajuwama-langwiya nungkwurruwa-wa, nungkwurruwa arakba kembirra ngarri-yakeyinuma ngayuwa. Ngarri-yakeyinuma-langwa ngarna, nungkwurrajukwaba yikumini-yengbinama ngayuwa-langwa.

16

¹ "Nganja arakba ngarra-makama amurndakenena ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa nari-yada kirrakina amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yikuwerrungwurdeni-yada ngawa ngayuwa-manja. ² Aburraja ka-minangkirreyinama kirrakina amurndakakina-langwa jinakakwa kajungwa nari-yada kirrakina e-yangmarngkwajuma Neningikarrawara yakwujina. Arngkidarrba warna arakba yikabu-wardena kirrukula-manja. Yikabu-wardena-manja wurrakina, kembirra ka-lyangkiyaminamurra kenuminu-wardenama eningaba warka Neningikarrawara-langwa. ³ Miyambena-burra ke-yamina amukwiyadakina wurrakina? Yindi! Nuw-eningbalidinama-baba ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka-na? ^{4a} Nganja ngarra-makama arakba karna kajungwa mibina-manja mamawura ka-ngekburakajungwunama-manja amurndakakina, kembirra kirrakina yiki-yakuwerrrikaji-yada ebinu-wa ngarra-makamurru-wa ngayuwa," ni-yama Jesus.

Nenumawurrina Nungwurriyaka akenuminu-war.denama-langwa ngakwurruwalangwa

^{4b} Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Akini-yada ngawa yirr-aburrakiyuwarnu-manja adinuba-wiya ngayuwa, nara ka-maka karna ke-yaminama-langwa wurrukula nungkwurruwa-manja mena ngayuwa ngarri-yakeyinuma-baba karna. ⁵ Nganja arakba ningeniki-liki-yada nibinu-wa nginilarrkamurru-wa ngayuwa yangkwurrangwa akwa kembirra ngarra-makama arakba amurndakibina. Akena nara kirruwilyuwilyaba yiki-yama ngayuwa-wa, 'Ngambu-wa nungkuwa?' yiki-yama. ⁶ Akena nungkwurraja kirru-werrikubarrnginuma arakba kirrengkirrikenuma-langwa amurndakibina. ⁷ Umba nganje-ka ngayuwa ningi-yengbinama alyangmandukwuna ayakwa ningi-larrkbularrkbakinama. Ki-likaja-manja arakba ngayuwa, nara awurrariya akina umba eningaba akina-da. Nara-manja ngayuwa a-lalikama nungkwurruwa umba k-ambilya-manja ngawa, eneja kembirra nara-maka nakina Nenikumamurikaja a-likama nungkwurruwa-wa. Umba ki-likaja-manja ningena, nganja kembirra arrkala kini-larrkajama nakina nungkwurruwa-wa-da.

⁸ "Kini-likaja-manja eneja Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina kenidirrburakinama wurrababurna-langwa warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja kuw-eningmidini-yada ne-yaminama-langwa awurrariya akwa ngayuwa-langwa ningibina ningeninguwurrariya-ma ninguwerrikidirrbura akwa ngawa keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara aburruwa-wa ambakamurra. Wurrakine-ka na-makijajungwunama wurrakakiruma akena nara ngawa-da. ⁹ Wurrakina narr-angkuwabijinama ebina awurrariya mena nara-baba wurrakina a-werrikambilyuma ngayuwa-manja. ¹⁰ Akwa ngarningka b-angkuwabijinama ngayuwa ningibina ninguwerrikidirrbura mena ngayuwa-baba ningena ki-likajama Nungwarrku-wa akwa kembirra nara karna arakba a-rringkama ngayuwa. ¹¹ Akwa ngarningka nen-angkuwabijinama wurrakina keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara warnumamalyu-wa ne-yamamurru-wa awurrariya mena arakba neni-lekbenuma-baba Neningikarrawara nibinu-wa nu-bungkawadinamurru-wa enena-manja angalya akwa ngarningka angkwulyumida-manja.

¹² "Ababurna ayakwa ngarningka ka-makinama nungkwurruwa-wa akena yikumini-marngkuwarenama-baba kirrakina-da. ¹³ Umba kini-likaja-manja eneja nibina Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina-bina yikenumini-dirrburakinama nungkwurraja ebina alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa,

* 15:25 Emeba 35:19; 69:4

yiken-akakirumakinama ababurna-langwa alyangmandukwuna. Nara nakina enabakiyaba e-yengbuna nungkwurruwa-wa umba amurndakibina yimbukwa ayakwa kin-engkirrikajama-langwiya ebina ki-yengbinama-langwiya ngayuwa neniki-yengba-langwa nakina akwa enamba-langwa yikenu-makinama ebina-langwa kangekburakajungwunama-langwa ambaka-murra. ¹⁴ Nakina kenumin-engkirrikajama amurndakakina ayakwa nganyangwa akwa enamba-langwa yikenu-makinama nungkwurruwa-wa. Yikenu-makinama-langwa karna, kembirra nungkwurraja kirrakina yik-eningmidinama ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. ¹⁵ Ababurna-langwa ebina Nungwarrka-langwa, amurndakakina nganjukwaba nganyangwa. Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningi-yengbinama, na-likajama-baba Nungwarrka-langwa, kembirra ngayamba-langwa ngarra-makinama nakina-langwa Nenumawurrina kin-engkirrikajama-langwa nganyangwu-wa ayakwa akwa kembirra enamba-langwa yikenu-makinama ngarningka nungkwurruwa-wa," ni-yama Jesus.

Awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama-langwa eyekirrerru-wa

¹⁶ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, "Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka," ni-yama nakina aburruwa-wa.

¹⁷ Aburraja kembirra namin-andabumeyinuma akwa na-lyelyimbukweyina aburruwa-kiya wurrakina akwa ne-yama, "Amiyambena-kiya ebina ambilyuma ayakwa ngarrenu-makinama ngarna? Eningadinuba-wiya ngarrenu-makinama nara ngarna a-rringkama nakina arngkidarrba umba awarrngkambaka-murra akini-rringkinama ngarningka. Kembirra eningarja-langwa-dangwa ngarrenu-makinama kini-likajama-langwa Nungwenikbu-wa. ¹⁸ Dukwa amiyambena kembirra ayakwa akina 'arngkidarrba'? Ngarningbala ngawa ngarna nara a-mumiringkama ebina ni-yengbinuma-da!" ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja neningma arakba Jesus keni-yengkilabajama-langwa enuwa-wa amurndakibina-langwa ayakwa ena-langwa-langwa. Kembirra ni-yama aburruwa-wa, "Ningi-yamama ningibina, 'Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka,' ningi-yamama. Aminenena-langwa-bina ebina kirri-yengkiyengkilabajeyinuma-na? ²⁰ Wurr-engkirraja! Nungkwurraja kirrakina yiku-ngwadeyinama yiki-ringirriyadinama umba aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, wurriyekirrera kuw-ambilyama wurrakina. Akena nungkwurra-langwa awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama ngarningka eyekirrerru-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

²¹ "Ngalaja yingu-werribikajungwuna-manja arakba dibina didarringka dadik-arrangbi-yada wurrangariya, narringu-wardiyinama akina akarrkwujaja. Kembirra na-rukwularrina-manja wurrangariya, nara arakba e-yakuwerribikama akarrkwujaju-wa umba arakba diyekirrera yingumini-rukwularrama-langwa wurrangariya. ²² Nungkwurraja kirrakina dakina wuburra didarringka kirri-yaminama. Kirru-werrikubarrnginama ningeniki-lika-langwa arakba umba ngayuwa ambaka-murra aki-rringkeyinama ngarningka. Kembirra yiki-yekirrerridinama ngarningka akwa nara warningerribirra wurrakina a-werrikungwanjajuma kirrakina. ²³ Akini-yada ngawa nara kembirra nungkwurraja kirrakina e-yengkilabama ngayuwa-wa nganyangwa-langwa ayakwa umba nakina nibina Nenumawurrina yikeni-dirrburakinama kirrumurndakakina. "Wurr-engkirraja! Ngarna ngarnubiyakaja-baba arakba, kembirra ababurna-langwa ebina yikeni-yengkilabajama nganyangwu-wa Nungwarrka, eneja kini-yaminama amurndakakina-langwiya nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁴ Nara ambaka karna yikini-yengkilabenalangwa awilyuwilyaba ngarri-yaminama-langwa ngarnubiyakaja. Kema wuni-yengkilabaja, nakine-ka kembirra kini-yaminama nungkwurra-langwa kajungwa yiku-werrikilyeyingmajungwuni-yada kirrakina.

²⁵ "Ningeningamiyerra nara ki-yengbiyengbina adirrura umba alawudawarra nganyangwa-langwiya ngarra-makumakama nungkwurruwa-wa ningenik-akakirumaki-yada. Akena arngkidarrba nara arakba a-makama alawudawarra-ma umba dirrbura arakba ki-yengbinama Nungwarrka-langwa nungkwurruwa-wa. ²⁶ Makina-manja mamawura nara ningena amini-yengkilabama nganyangwu-wa Nungwarrka nungkwurra-langwa awilyuwilyaba umba nungkwurruwa nungkwurabakiyaba yikini-yengkilabaja mena ngarnubiyakaja-baba, ²⁷ akwa ngarningka ni-lyelyingminama-baba Nungwarrka nungkwurruwa. Nungkwurraja kirri-lyelyingminama ngayuwa akwa kirreningmidinuma arakba ningi-likenuma-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembirra

enamba-langwa ni-lyelyingminama angwurra nungkwurruwa. ²⁸ Nganja ngayua angaluba ningi-likenuma Nungwarrka-langwa enenu-wa angalya akena adinuba arakba ki-lalikinama enena angalya umba ki-lawurradinama nganyangwu-wa Nungwarrka," ni-yama Jesus.

²⁹ Aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa ne-yama enuwa-wa, "Nara arakba ningkena a-makama alawudawarra umba adirrbura ningki-yengbinama. ³⁰ Yirraja yarna arakba yarningma ningkakina yirrumini-rringkinama yirra-langwa mangma. Kembangma nara arakba e-yengkilabama ayakwa ngarningka. Yirrumini-rringkinama-langwa yirra-langwa mangma, kembangma yirr-eningmidinuma ningkakina ningki-likenuma-langwa angaluba Neningikarrawara-langwa," ne-yama wurrakina.

³¹ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, "Kada arakba yirru-werrungwurdenama ngayua-manja? ³² Adinuba arakba kirrababurna-langwa yikuwurrak-errbalinama yiki-lalikinama ngayua umba yiki-lawurradinama nungkwurra-langwu-wa angalya. Umba eneja Nungwarrka kin-ambilyama ngayua-manja akwa kembangma nara ningakwukawura ambilyingama ningena. Amandangwa memema mamawura akwudangwa arakba. ³³ Nganja arakba ngarra-makama amurndakakina nungkwurruwa-wa kajungwa kini-lyurkkwadini-yada nungkwurra-langwa yukwudukwuda ngarri-yakeyinauma-langwa ngarruwurrakawuru-ma. Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwilyumida-manja yikabumini-ngekburakinama nungkwurra-langwa awinyamba akena nganja ngayua arakba ningi-jerrukwama akina arrubuda Namukwa-langwa akwa ena-langwa-langwa warnikuminiwar.duwar.da wurrikikalya enena-manja angalya. Wuru-werrikiyangmarnngkwajungwuna kembangma!" ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

17

Nu-buriyaminuma-langwa Jesus Nungwenikba-wa

¹ Biya ni-jerrukwama-langwa ni-yengbinuma-langwa Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kembangma nu-ngwundikadinga karrawaru-wa akwa ni-yama, "Ngangwa, enena-bina arakba kamin-abilyerrikini-yada k-eningmikini-yada nungkuwa warnumamalya-manja ngayua-langwa, ningibina-langwa nungkuwa-langwa-langwa Ningenikuwena, ningarrubuda-dangwa ningukwilyubena ningilyengma. K-eningmikinama wurrakina kajungwa ngayamba-langwa k-eningmikini-yada arrkala nungkuwa-langwa, ningkibina ningarrubuda-dangwa ningkukwilyubena ningkilyengma nungkwajukwaba. ² Nungkuwa yi-bungkawakama ngayua wurrababurna-manja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwilyumida-manja, kajungwa ngayua k-enibikini-yada wurrababurna-langwa warniba warningangkawura wurrumurdakibina yu-kwama ngayua-wa. ³ Kuw-eningmidina-manja wurrakina nungkuwa ningkibina ningkuwilyaba-ma ningkilyangmandukwuna Ningkeningikarrawara akwa kuw-eningmidina-manja ngayua ningibina yi-larrkama nungkuwa yangkwurrangwa, kembangma kuw-ambilyama warniba warningangkawura wurrakina. ⁴ Ningi-jerrukwa arakba amurndakibina warka yu-kwama nungkuwa ngayua-wa ningeniki-yami-yada. Ningi-yamama-langwa amurndakakina, kembangma arakba ngayua ningarramin-abilyerrikama warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwilyumida-manja warnik-eningmidi-yada nungkuwa ningkarrubuda-dangwa ningkukwilyubena ningkilyengma. ⁵ Kembangma nungkuwa Ngangwa, yiki-lawurrakajina ngayua ebinu-wa ning-ambilyumuru-wa ningeningadinakba wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayua ningarrubuda-dangwa ningkukwilyubena ningilyengma nara-wiya ambaka ki-ngekburaka ababurna-langwa ningkakina," ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

⁶ Biya ngarningka ni-yama Jesus, "Nungkwaja yu-kwama ngayua-wa warna warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya umba ngayua ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa. Adinuba-wiya nungkuwa-langwa wurrakina akena nungkuwa yu-kwama wurrakina ngayua-wa. Aburraja bumini-yarrkuwarakama nungkuwa-langwa ayakwa. ⁷ Warningma arakba ababurna-langwa amurndakibina nganyangwa-murruwiya, yiminu-wilyakama nganyangwa-wi-yada. ⁸ Nganja ngayua arakba ningarra-makama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ababurna-langwa ayakwa amurndakibina nungkuwa yi-makama ngayua-manja umba aburraja narru-werringwur.danguma akina-manja. Warningme-ka amandangwa warna ningi-likenuma-langwa ngayua yadikina nungkuwa-langwa akwa ningkakina-bina yi-larrkama-langwa ngayua.

⁹ “Nganja ningena ningarraminu-buriyaminama wurrumurndakenena-langwa. Nara ningena aminu-buriyamama wurrumurndakibina-langwa warningbala-murrilangwa ngayuwa umba wurribina-langwa yimbukwa yu-kwama-langwa ngayuwa-wa ningarraminu-buriyaminama, mena nungkwa-langwa-baba wurrumurndakenena.¹⁰ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurribina nganyangwa, nungkwajukwaba wurrakina nungkwa-langwa. Umba wurrumurndakakina warnumamalya wurribina nungkwa-langwa, nganjukwaba nganyangwa wurrakina y-awurakeyinama. Wurrakine-ka karramin-abilyerrikinama karr-eningmikinama wurrukwala warnumamalya ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma.

¹¹ “Ngangwa Ningkungwuriyaka ningkakina umba ningubukwaya arakba ningi-likajama nungkuwa-wa. Arngkidarrba arakba nara ngayuwa ningena ambilyama enena-manja angalya, umba nganyangwa warnikaburrakiyuwa kuw-ambilyama yelakwa arija-langwa. Nungkwaja ningkakina ningkarrubuda akwa yi-ngbudirrkama ngayuwa. Kembirra ka-didirrakina nama warna kajungwa wurruwilyaba-mi-yada wurrakina wuburra yakuwa yuwilyaba-ma yalakena.¹² Ning-ambilyu-wiya nganja ngayuwa aburruwa-manja, ningarra-didirrakama wurrakina yi-ngbudirrkama-langwa ngayuwa. Ningarr-akwurrajuwama akwa nara wurruwilyuwilyaba ka-rukuwuriyina warna. Akena nuwilyaba-ma yimbukwa nenungkwarba kini-jungwunama akwa kinurukwilyuwakenama nenumawurrina ena-langwa. Kini-yamina-manja nakina, kembirra ngalaja akina ayakwa nungkwa-langwa ka-lyangmandukwunadinama ebina nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

¹³ “Ningubukwaya nganja arakba ningi-likajama nungkuwa-wa, umba ningi-yengbinama amurndakenena ayakwa nganyangwu-wa warnikabuburrakiyuwa ning-ambilya-wiya ngayuwa ambaka enena-manja angalya, kajungwa ka-werrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra ngayuwa.¹⁴ Nganja ningarra-makama arakba warna amurndakibina ayakwa yu-kwama nungkuwa ngayuwa-wa. Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa. Nara-baba wurrakina abulirrangkwama aburruwa-manja, kembirra narra-wurrikbinama aburruwa-wa wuburra laka bu-wurrikbinama ngayuwa-wa.¹⁵ Ngangwa, nara ningena e-yengkilabama nungkuwa-wa ningkeniku-wilyaka-langwa ningkakina nganyangwa warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya nuw-ambilyamurra-langwa wurrumurndakibina warningbala-murruwiya nungkuwa umba yirra-yengkilabajama nungkuwa kajungwa ka-didirrakini-yada nibina-langwa nuwurrariya nikalya.¹⁶ Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa.

¹⁷ “Ngangwa, nungkwa-langwa ayakwa alyangmandukwune-ka eningangkawura. Akina-murra ayakwa, k-abulirrangkwunama ningkakina warna wurribina-langwa warningbala-murruwiya nungkuwa.¹⁸ Nganja arakba ningarra-larrkajama warna enenu-wa angalya akwa ababurnu-wa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, wuburra laka nungkuwa yi-larrkama nganjukwaba ngayuwa yangkwurragwa aburruwa-wa.¹⁹ Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkuwa yik-abulirrangkwuni-yada ngayuwa kajungwa kembirra aburramba-langwa ka-ngayindeniyada nungkuwa k-abulirrangkwuni-yada wurrumurndakakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa wurrababurna-langwa wurribina ka-werrikambilya-murruwiya ambaka-murra

²⁰ Biya ngarningka ni-yama Jesus Nungwenikba-wa, “Nara ningena e-yengkilabama wurrumurndakenena-langwa warnikabuburrakiyuwa yelakwa yimbukwa, umba ngarningka aburrajukwaba wurrukwala-langwa ningarramini-yengkilabajama wurrumurndakibina-langwa ka-werrikambilyama-langwa ambaka ngayuwa-manja kuw-engkirrikajama-langwa ebinu-wa ngawa ayakwa ke-yengbinamurru-wa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa.²¹ Ngangwa, ngayuwa ningarra-ngayindenama kuw-ambilyi-yada wurrababurna-langwa wurruwilyaba-ma ngawa wurruwurrakawuru-ma akwa kuw-ambilyi-yada yakuwa-manja wuburra laka

nungkuwa ningk-ambilyama ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngayuwa ning-ambilyama nungkuwa-manja akwa yuwilyaba-ma yalakena. Aburraja kembirra aki-yakeyini-yada wurrakina yakuwa-manja kajungwa wurrukwa warnumamalya enen-langwa angalya akwa angkwulyumida-langwa kuw-eningmidini-yada yi-larrkama-langwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa.

²² “Nganja ngayuwa ningarra-ngbudirrkama akwa ningarra-kwulyubenikama ngayuwa-murra nganyangwu-wa warnikabuburrakiyuwa, wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma kajungwa kembirra wurruwurrakawura-murri-yada wuburra laka yakuwa yuwilyaba-ma yalakena. ²³ Ngayuwa ningena arakba ning-ambilyama aburruwa-manja umba nungkuwa arakba nungkwajukwaba ningk-ambilyama ngayuwa-manja, kajungwa wurrakina ke-yakeyini-yada ngawa karruma-wilyakini-yada muwilyaba-ma mangma. Karruma-wilyakinama-langwa muwilyaba-ma mangma, kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya nungkuwa, kuw-eningmidinama wurrakina yi-larrkama-langwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa akwa ngarningka ningki-lyelyingminama nungkuwa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa wuburra laka nungkuwa ningki-lyelyingminama nganjukwaba.

²⁴ “Ngangwa, nungkuwa arakba yu-kwama warna nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ngayuwa-wa akwa kembirra ngayuwa ningarra-ngayindenama kuw-ambilya-yada ngayuwa-manja ebina-manja angalya k-ambilyamurra-manja ningena. Aburraja kembirra wurrakina kabu-rringkinama ningena ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. Nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminama ngayuwa adinuba-wiya nara-wiya ambaka ki-ngekburaka ababurna-langwa. Ningki-lyelyingminama-langwa nungkuwa ngayuwa-manja, kembirra y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. ²⁵ Ngangwa, ningkibina Ninkuwerrikidirrbura, aburraja wurrumurdakakina warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja warningbala-wiya nungkuwa akena ngayuwa ningeningma nungkuwa akwa aburrajukwaba nganyangwa warnikabuburrakiyuwa warningma nungkuwa yi-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ²⁶ Ngayuwe-ka arakba ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa akwa ningyirribiyirra ngawa ki-yaminjaminama ningena kajungwa kembirra ka-lyelyingmajeyini-yada wurrakina wuburra nungkuwa nungkwajukwaba ningki-lyelyingminama ngayuwa akwa ngarningka nganja k-ambilyi-yada aburruwa-manja yirruwilyaba-ma. Amandangwa,” ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

18

Wurrukwa warnungkwarba nenu-manguma-langwa Jesus

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama-langwa nu-buriyaminuma-langwa, nu-warrukwa angak-bilyuwalya angalya emikirra Kidirena aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, akwa na-likena aminababurnamurru-wa eka-murriya na-lungkuwarrinumurru-wa, ² ebinu-wa angalya nawurra-murndukweyinumurru-wa arngkirngkawura-wiya. Eneja nibina Judija neningma arakba akina angalya, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurdakibinu-wa wurububungkawa kajungwa warniku-wardi-yada nakina. ³ Kembirra aburraja wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba narra-larrkama wurrukwa warnungkwarba Judija-manja. Wurrukwa WarningiRawuma wurrawinyamba umba wurrukwa wurribina warnikumungkakkurraja angalya Neningkarrarawa-langwa Jirujalema-manja. Biya nawurraki-likena narru-wilyakama kaliwanga akwa bajananga akwa narri-kekuwarakama amukwa angwura. Biya na-likena arakba ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa Jesus-murriya wurrakina.

⁴ Eneja arakba Jesus neningma nakina warniki-yama-langwa wurrakina nara-wiya ke-yar.danga. Kembirra Jesus nenu-kwurukwa Judija-murriya-wa akwa ni-yama aburruwa-wa, “Wayi! Angkaburra-wa kirramin-aburangkinama karna?” ni-yama nakina.

⁵ “Jesus NeningiNejiridu-wa!” ne-yama aburraja. Biya enamba-langwa ni-yama Jesus, “Ningena gaya-da!” Eneja Judija nu-kuwarjeja yakwujina ngawa aburruwa-manja, nibina neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa. ⁶ Umba aburraja nuw-engkirrika-manja wurrakina warnungkwarba akina ayakwa Jesus-langwa, arngkawura-wiya nawurrakungwudarra erribaja arngkidarrba wurrakina, akwa namurdaki-ngkilarra ajiringka-wa. ⁷ Kembirra eneja ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Angkaburra-wa kirramin-aburangkinama karna?” ni-yama. “Jesus NeningiNejiridu-wa,” ne-yama aburraja.

⁸ Enamba-langwa kembirra ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makama arakba ningena ngaya. Yikumin-aburangkina-manja ngayuwa-wa yimbukwa, kembirra wurra-larrkiya warna abu-likaja arakba,” ni-yama nakina. ⁹ Ena ayakwa ni-yengbinuma Jesus ka-jungwa ka-lyangmandukwunadini-yada ebina ayakwa ni-yengbinuma adinuba-wiya Nungwenikba-wa. Ni-yamama, “Ngangwa, wurrumurndakibina warnumamalya yukwama ngayuwa-wa, nara wurruwilyuwyaba ka-rukuwurriyina warna umba ngarr-akwurrājuwama ningena,” ni-yamama. Kembirra amandangwa enena ayakwa.*

¹⁰ Eneja Jayumuna Bida nu-wilyakama kaliwanga enuwa-manja. Kembirra ningkarbaja nakina akwa neni-rida nuwilyaba-manja nenungkwarba, nenuminingkarrnga mada mekbuda-langwa-langwa. Nakine-ka nenungkwarba nenimikirra Melkija nibina nenuminu-war.danguma warka naruma-langwa nubungkawa NuMinida. ¹¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus nakina Bida-wa, “Wu-lawurrakajiya akina kaliwanga nungkwa-langwa,” ni-yama. “Ki-lyandiname-ka ngayuwa amandangwa ebina-langwiya nginu-makama-langwiya Nungwarrka arakba-wiya ngayuwa ningeni-lyanda-langwa,” ni-yama nakina Jesus.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-wilyakama-langwa Jesus nakinu-wa Enija

¹² Aburraja wurrumurndakakina wurrawinyamba WarningiRawuma, nubungkawa aburra-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WarningiJudiya warnikumungkakwurr-aja angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja, nenu-manga arakba nakina Jesus. Biya nenumin-ararika ayarrka ena-langwa ¹³ akwa nenu-wilyaka arakba Enija-langwu-wa angalya. Eneja nakina Enija NeningiJudiya narngkiyenikba Kayubaja-langwa nibina naruma nubungkawa NuMinida akini-yada ngawa. Umba neningadinakba nakina Enija nara-wiya Kayubaja. ¹⁴ Nakina-murrada Kayubaja nenu-makama ebina-wiya wurrubungkawa-manja WarningiJudiya ni-yamama, “Wurruwilyaba-ma warnamamalya akabumini-jungwunama ngarrumurndakwulumida-langwa ngarnumamalya,” ni-yamama nakina nubungkawa.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa

¹⁵ Aburnajukwaba kembirra Jayumuna Bida akwa ngawa nuwilyaba ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa neni-likena nen-aburrakiyuwana nakina-manja Enija-langwu-wa angalya. Eneja n-awiyeba Jesus arrawu-wa akwa enejukwaba nakina ningka nenungkwarba n-awiyeba, mena neningma-baba nubungkawa Enija nakina. ¹⁶ Akena nara eneja Bida kin-awiyebena umba errekba-manja ngawa n-arjeyuma dawa-manja. Eneja kembirra ni-jadinga ngarningka nibina ningka-dangwa nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa akwa ni-yengbina ayakwa duwilyabu-wa dadiyara dibina ying-akwurrājuwamurru-wa angalya. Ngalaja kembirra yinginuminu-ngwur.dangmajuwa dawa. Kembirra ningkadangwa nenungkwarba nenu-wilyaka Bida enejukwaba arrawu-wa arakba.

¹⁷ Ngalaja yingi-yama dadiyara Bida-wa, “Ningkena-bina nungkwajukwaba ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkwarba-na?” yingi-yama dakina. “A.a! Nara ngaya-da!” ni-yama eneja Bida nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnumamalya wurruminakina angalya wurribina nenuminu-war.danguma warka Enija-langwa akwa wurrukwala wurribina warnikumungakwurr-aja angalya Neningikarrawara-langwa, narri-lirakama angwura mamukumurdada-baba, akwa nuw-alkayanguma angwura-manja nawabilyakajungwunuma wurrakina. Eneja kembirra Bida ni-likena nawurrak-alkayangumurru-wa warnungkwarba akwa n-arjiyinga aburruwa-manja nuwabilyakajungwunuma enejukwaba nakina-da.

Enija neni-yengkilabenuma-langwa Jesus-uwa ayakwa

¹⁹ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-yengkilabena Jesus-uwa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya ni-yama, “Amiyambena ayakwa ningkarr-akakirumakama wurrumurndakakina-manja?” ni-yama.

²⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningena ngawa ningi-yengbiyengbinuma ababurna ayakwa nganyangwa nuw-engkingkirrikenumurra-manja wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya. Ningarr-akakirumakama arngkababurna-langwa engka-manja iya engka-manja angalya Neningikarrawara-langwa-manja alikira jinikakwa-manja akwa ngawa ena-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nara ki-yengbina ngayuwa ayakwa amurama, umba ningabilyerra ningi-yengbinuma. ²¹ Miyambena-burra kembirra yi-yengkilabajama ngayuwa-wa? Wurre-yengkilabaja kembirra wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-engkirrikenuma ayakwa nganyangwa. Warningme-ka wurrakina,

kemba wurre-yengkilabajama ebina-langwiya ningarra-makama-langwiya,” ni-yama Jesus Eniju-wa.

²² Umba eneja nuwilyaba nenikumungkakwurrara angalya Neningikarrawara-langwa n-engkirrika akina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, biya neni-laburrbaja nenumukwurra-manja ayarrka-murra akwa ni-yama, “Ningkiyukwujiye-ka ningkeningaruma-ma akena ayarrkawarriya ayakwa ningki-yengbinama nubungkawa-wa!” ni-yama nakina Jesus-uwa.

²³ Eneja Jesus ni-yama, “Ebina ayakwa ningi-yengbinuma, awurrariya-manja amurndakakina, wurra-maka kemba wurrangkwyumida-manja warnumamalya aminakina-langwa, umba eningaba-manja, kembirra miyambena-burra yi-laburrbaja ningenemukwurra-manja?” ni-yama nakina.

²⁴ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-larrka Jesus narumu-wa nubungkawa NuMinidu-wa Kayubaja. Neni-larrkama n-ararikajungwunuma ngawa nakina-da.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa ngarningka

²⁵ Eneja Bida ngawa n-arjijeyuma yakwujina nu-wabilyakajungwunuma. Aburraja kembirra wurrukwal warnumamalya ne-yama enuwa-wa, “Ningkena-bina amandangwa ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkwarba-na?” ne-yama. Eneja Bida ni-lyangkilyuwakajuwa aringka. “Ngarra!” ni-yama. “Nara gaya-da.”

²⁶ Eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba yakwujina nibina nenuminu-war.danguma warka Enija-langwa, ni-yengbina arakba ayakwa Bida-wa. Nakine-ka nenungkwarba wunakali-yamininja nibina nenumini-ngkarrngaruma mada Bida. Biya ni-yama nakina Bida-wa, “Jerriya ningkena-bina ningkibina ngayuwa yirra-rringkama ebina-manja angalya nenu-mangumurra-manja?” ni-yama nakina Bida-wa.

²⁷ Eneja Bida ni-lyangkilyuwakaja ngarningka aringka n-eningbaliyaminjajungwa. Ngalaja akina-wiya ngawa dadinungkwarba jukwujukwa ying-ardinga arakba dakina.

Neni-lyilyanguma-langwa Jesus Balidu-wa

²⁸ Kembirra aburraja buwa-wiya ngawa wurrukwal WarningiJudiya warnungkwarba nenu-wilyaka arakba Jesus erreku-wa akwa angerriba eminingku-wa alikira. Namurndaki-likenuma Kayubaja-langwa-langwa angalya akwa ningku-wa nubungkawa nenimikirra Balida. Nakine-ka nubungkawa NeningiRawuma ni-lyingama akina-manja angalya Judiya. Akena nara wurrakina WarningiJudiya kuw-awiyebena arrawu-wa akinu-wa alikira NeningiRawuma-langwu-wa umba nuw-ambilyuma ngawa erreka-manja. Nara wurrakina kuw-awiyebena arrawu-wa, kajungwa nari-yada ka-ngkwabukwabakajungwuna ka-kwurdukwardakajungwuna. Neni-ngayindanguma wurriyada kajungwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa aninga wurrakina. ²⁹ Kembirra eneja Balida ni-jadinga nenu-kwurukwa akwa ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Kwurruwa, miyambena-burra kini-lekba naka nenungkwarba? Ni-yamarrkama naka-bina?” ni-yama.

³⁰ Aburraja ne-yama, “Neningaba-manja naka, nara-maka yikinu-wilyaka, akena nuwurrariya naka akwa akina-langwa yinu-wilyakama yangkwurrangwa,” ne-yama wurrakina Balidu-wa.

³¹ Eneja Balida ni-yama, “Nungkwurrabakiya kemba wunu-wilyakina arakba nakina akwa yiki-lyanguwerribikajungwuna nuwurrariya-murrikba nungkwurra-langwa-langwiya eningarumuruma ayakwa,” ni-yama Balida aburruwa-wa. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya ne-yama, “Nara yarna a-jungwajuma warnumamalya. Umba nungkwurra-langwa eningarumuruma ayakwa eningiRawuma yirra-ru-makinama nara yarna a-jungwajuma warnumamalya,” ne-yama. ³² Ebina-wiya eneja ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama nakina kenu-wurdijinama-langwa warnungkwarba eka-manja akwa keni-jungwajinama-langwa nakina. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma amurndakakina ayakwa amandangwa-da.

³³ Eneja Balida n-awiyeba ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa nen-ardija Jesus-uwa akwa ni-yama, “Nungkuwa ningkena Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya-na?” ni-yama.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya nungkwabakiyaba ningkena yi-yendabajama? Dukwa wurrukwal bu-makama ngayuwa-langwa-na?” ni-yama.

³⁵ Eneja Balida ni-yama, “Wa! Ngayuwa ningena NingeningiJudiya-na! A.a! Nungkwa-langwa warnumamalya akwa wurrarumuruma WuruMinida warnungkwarba bi-lyilyanguma nungkuwa ngayuwa-wa-da. Ningki-yamarrkama ningkena-burra?” ni-yama nakina.

³⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Nara ningena a-bungkawaduma enena-manja angalya wuburra wurrukwa na-bungkawadinama. Wurrakine-ka wurrukwa karra-kirriyakama WarningiJudiya-manja wurrubungkawa nari-yada ngayuwa kabu-manga. Ngarra! Nara kuw-awinyambada nganyangwa warnumamalya umba wurrumilyukwa wurrakina nuw-ambilyuma. Ngarrumineyebijeba ngarna ngarru-bungkawadinama, waka gaya umba waka nungkwurraja!” ni-yama nakina Jesus Balidu-wa.

³⁷ Kembirra eneja Balida ni-yama enuwa-wa, “Aba jerriya-bina ningkena ningkubungkawa?” ni-yama. Eneja Jesus ni-yama, “Nungkwabakiyaba arakba yimakama ngayuwa ningubungkawa ningena. Nganja ningi-rukwularrinuma akwa ningi-likenuwa enenu-wa angalya kajungwa ki-yengbini-yada warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa alyangmandukwuna umba nara akwala-langwa. Aburraja warnongerribirra warnumamalya kabumin-engkirrikaja-manja ayakwa alyangmandukwuna-dangwa, kuw-engkirrikajama wurrakina ngayuwa-wa,” ni-yama.

^{38a} Eneja Balida ni-yama, “Aki-yamarrkinama dukwa ak-eningmidini-yada ngarna ayakwa alyangmandukwuna-dangwa?” ni-yama.

Balida nenu-kwama-langwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinida warnungkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

^{38b} Biya kembirra Balida ni-lawurrada erreka-ba WarningiJudiya-wa warnumamalya akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nara naka a-lekbuma ningena, neninguwurrariya-mababa. Umba neningaba ngawa naka. ³⁹ Akena nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa eningarakba-kiya-langwa nganja ngayuwa keni-jadijinama wurruwilyaba warnungkwarba wurribina na-didikajungwunuma. Ningi-yaminjaminamurra nganja ababurnalangwa Akwurungkuwarrukwa. Yiku-makina kembirra! Nungkwurraja kini-ngayindena ngayuwa kin-enjungwurrenama naka Nubungkawa KarningiJudiya-langwa karnumamalya?” ni-yama.

⁴⁰ Biya ne-yangkarjiyajungwunuma enuwa-wa, “Nara nakina! Yirru-warenama nakina umba yini-ngayindenama Baraba. Yirrumini-jadijiya nakina ni-didikajungwunumalangwa!” ne-yama. Umba eneja Baraba nibina ni-ngekbungekburakama awinyamba nakina-da.

19

¹ Eneja kembirra Balida nenu-maka wurrukwa-manja wurrawinyamba. “Wunu-wilyakina arakba naka nenungkwarba angerriba akwa yikini-larrkbarjena merramurra,” ni-yama.

² Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrawinyamba narr-ararikama amakirnda akwurrirra eningaringki-yada. Kembirra nenumin-akumarna Jesus-langwamanja aringka akwa nen-awiyebajuwa ngarningka dumbala wuburra nibina naruma nubungkawa n-awiyebenuma. ³ Biya ne-yama wurrumurdakakina wurrawinyamba Jesus-uwa, “Wayi! Jerriya nungkuwa Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya?” ne-yama, akwa nenu-marngkajuwama nen-abadakalyakama akwa neni-laburrbajanguma wurrakina nenumukwurra-manja ayarra-murra-da.

⁴ Eneja kembirra Balida ni-jadinga nakina erreku-wa nuw-ambilyumurru-wa wurruwurrakwulumida warnumamalya. Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, “Wurr-engkirrikiya! Ning-aburangama ena-langwa awurruwurrariya nenaka-langwa, akena nara k-akburrangarna-da. Kembirra kinu-wilyakinama nakina yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa yik-eningmidini-yada nungkwurramba-langwa neningawurrariya,” ni-yama nakina-da. ⁵ Kembirra Jesus enejukwaba ni-jadinga erreku-wa, nuwilyakama ngawa ebina amakirnda akwurrirra aringka-manja akwa dibina dumbala n-awiyebenuma. Eneja ni-yama Balida wurrumurdakibinu-wa warnumamalya wurruwurrakwulumida-wa, “Kwuja! Wuni-rringka! Naka-bina arakba-da!” ni-yama nakina-da.

⁶ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa wurrukwa warnikumungkawurraja Neningikarrawara-langwa angalya neni-rringka Jesus-uwa wurrakina akwa ne-yangkarjiyajungwunuma ne-yama, “Wun-ar.dirrena nakina eka-manja...wu! Yikin-ar.dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja...wu!” ne-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama aburruwa-wa, “Wunu-wilyakina nungkwurrabakiyaba akwa yikin-ar.dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja! Mena nara-baba ningena k-akburrangarna awurrariya enuwa-manja-da!” ni-yama nakina wurrakinu-wa.

⁷ Aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yama, “Yirra-langwa ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama neniki-jungwa-langwa nakina, ni-yamama-langwa nakina, ‘Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba ningena,’ ni-yamama nakina,” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja n-engkirrika-manja Balida akina ayakwa, kembirra n-akbar.de-ka angwurra, ⁹ akwa ni-lawurrada, nenu-wilyaka Jesus ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa ni-yama Balida Jesus-uwa, “Amiyambena angalya nungkwa-langwa k-arrangbama?” Akena eneja nara kini-yengbina ayakwa Jesus, ni-yengminjade-ka. ¹⁰ Eneja ni-yama kembirra Balida enuwa-wa, “Miyambena-burra nara e-yengbina ngayuwa-wa? Jerriya ningken-tingbala ngayuwa ningena ningubungkawa ning-angkarrijinama angalya akwa nungkwurruwa? Kembirra ki-lyanguwerribikajungwunama yib-enjungwurrena-murrikba akwa kab-ar-dirrena-murrikba ningkakina eka-manja-da,” ni-yama Balida Jesus-uwa-da.

¹¹ Eneja ni-yama Jesus Balidu-wa, “Y-angkarrijinama ningku-bungkawadinama ngayuwa-manja ningkakina mena-baba Neningikarrawara ngin-akumarnuma ningkubungkawa. Umba eneja nakina nenungkarwa nibina nginu-kwama ngayuwa nungkuwa-wa ni-yamama awurrariya-dangwa alyengma nakina,” ni-yama Jesus Balidu-wa.

¹² Yadikina-langwa kembirra eneja Balida neni-ngayindanguma nakina angwurra ken-enjungwurranguma Jesus. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yangkarrijayjungwunuma wurrakina Balidu-wa akwa ne-yama, “Kin-enjungwurrena-manja ningkakina naka nenungkarwa, kembirra yikin-awinyambakeyina nungkuwa akwa ngawa nungkwa-langwa nubungkawa Kajara kinalakina-da. Kini-yengbijajungwuna-manja neningerribirra nenumamalya nubungkawa naruma nakina, kembirra nara nakina amin-engkirrikama nakinu-wa nubungkawa Kajara-da,” ne-yama wurrakina-da. Nakine-ka Kajara naruma-dangwa nubungkawa NeningiRawuma.

¹³ Eneja n-engkirrika-manja Balida amurndakakina ayakwa, nenu-wilyaka arakba Jesus ngarningka erreku-wa wurruwurrakwulumida-wa warnumamalya. Biya n-ambarringa Balida eningayakwa-langwa-manja angalya. Aburraja narri-ngekburaakama akina angalya malarra-murra. Narrum-akumarnuma ajiringka-manja marumuruma malarra miremburemberrirra. Akine-ka angalya nibina-langwa nubungkawa ni-lyanguwerribikajungwunuma-langwa warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Yiburuwa-murra ayakwa akina emikirra “Kabada”. ¹⁴ Ngalaja arngkidarra arakba memerrkuwilyarra. Kembirra mingka-manja mamawura Akwurungkuwarrukwa akina warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya warnumamalya aburra-langwa-langwa wurrumuruma. Eneja kembirra ni-yama Balida wurruwurrakwulumida-wa warnumamalya, “Kwurruwa...yi! Nenaka nubungkawa nungkwurra-langwa naruma-dangwa-da!” ni-yama nakina.

¹⁵ Akena aburraja ne-yangkarrijayjungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Wunwardena nakina...wu! Yikin-ar-dirrena ka-mambalinamurra-manja eka arakba...wu!” namurndaki-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama, “Yirri-ngayindena amandangwa ngayuwa kamin-ar-dirrenama nubungkawa nungkwurra-langwa naruma-dangwa eka-manja-na?” ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Aburraja wurrumuruma WurruMinida warnungkarwa ne-yangkarrijayjungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Nuwilyaba-ma ngawa ngakwurra-langwa nubungkawa naruma-dangwa Kajara nakina, umba nara wurribina wurrukwalala!” ne-yama wurrakina.

^{16a} Eneja Balida nenu-kwa Jesus aburruwa-wa arakba-da, warnik-ar-darri-yada Jesus wurrakina ka-mambalinamurra-manja eka-da.

Wurrawinyamba nen-ar-dirranguma-langwa Jesus na-mambalinumurra-manja eka

^{16b} Aburraja kembirra wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarra Jesus arakba-da. ¹⁷ Biya nenu-wilyaka arakba angerriba engembu-wa angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira”, emikirra Yiburuwa-murra “Kalikada”. Umba eneja Jesus enabakiyaba ni-ngabukweyina ebina eka warnik-ar-darri-yada wurrawinyamba akina-manja nakina. ¹⁸ Biya yakwujina ngawa nen-ar-diranga Jesus ebina-manja eka ni-ngabukweyinumurra-manja nakina. Aburnajukwaba narralirrak-ar-dirranguma wunambilyuma wunenungkarwa-biya ambilyuma-kiya-manja eka, nuwilyaba nekbudalangwa-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa-langwa umba Jesus wilyarra.

¹⁹ Biya kembirra narr-akumarna akarrikarra karrawara akina-manja eka nen-ar-dirrangumurra-manja Jesus. Akina akarrikarra Balida n-arrikarranguma. Ne-yama akina, “Naka nenungkarwa Jesus NeningiNejirida Nubungkawa narumadangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya.” ²⁰ Aburraja wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya narri-ridimindanguma amurndakakina ayakwa,

akwudangwa ngawa-baba nuw-alkayanguma ababurna alikira. Akine-ka akarrikarra nuw-arrikarrijjungwunuma eminiminingka-murra ayakwa Yiburuwa-murra iya Ledina-murra iya Kirika-murra.

²¹ Akena aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkarwa ne-yama Baliduwururakina, "Nara arrikarruma, 'Naka nubungkawa naruma-dangwa WarningiJudiyalangwa warnumamalya,' umba wurrarrikarrena, 'Naka nenungkarwa ni-yamama, Ngayuwa ningena ningubungkawa ningaruma-dangwa WarningiJudiyalangwa warnumamalya,'" ne-yama wurrakina Baliduwu.

²² Eneja Balida ni-yama, "Akina ngawa-da. Akina ayakwa ning-arrikarranguma, kuwambilyamurra ngawa eningarrnguwilyaba," ni-yama nakina.

²³ Aburraja nen-ar-dirranguma-langwa Jesus wurrakina wurrawinyamba wurrabiyarbuwa, nenumini-rndirrka kembirra dumbala ena-langwa akwa namurnduweyina duwilyuwilyaba-wiya. Akwa ngarningka nenumini-rndirrka dingka dadingikarrawara dumbala dingbirra. ²⁴ Biya na-lyelyimbukweyina wurrakina wurrawinyamba akwa ne-yama, "Nara daka dumbala ngu-kuwarruma, umba ngarrumalyangkeyina ngarr-akwuleyina ngarr-embirruwurrena akina biya akirringkina ngarrumiyambena aku-wurdiya ak-aburijaja," ne-yama. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa ngalaja nuw-arrikarrijjungwunuma akwa ne-yamama, "Na-murnduweyinumurra dumbala nganyangwa akwa namalyangkeyinumurra nuw-akwuleyina narr-embirruwurranguma akina biya narri-rangka wurrumiyambena na-wurdingama nuw-aburijajuma warniki-rndirrkalangwa dadingikarrawara dumbala nganyangwa," ne-yamama akina ayakwa. Kembirra namalyangkeyinu-manja wurrakina wurrawinyamba, akina ayakwa nangyangmandukwunadinuma amandangwa arakba-da.*

²⁵ Aburraja wurrukwalawurridarrangka nuw-alkilkayanga ngawa eka-manja akwudangwa. Jesus-langwa dirndenikba dakina iya dirndenikba-langwa dadiyamarnjadikba iya duwilyaba didarrangka dadimikirra Meri, DadinguMakidala dakina, akwa ngawa duwilyaba dingka didarrangka dadimikirra ngalajukwaba Meri, dibina dadingiyenikba Kiliyubeja-langwa. ²⁶ Eneja kembirra n-andeya Jesus karrawara-langwa biya neni-rangka nibina nenungkarwa ni-lyelyingminuma nakina-manja, akwa ngawa dirndenikba nenalkilkayanguma wunalakina yakwujina. Kembirra ni-yama Jesus dirndenikba-wa, "Ngeniyerriya, kirradiywangkwa! Nungkwa-langwa arakba nakina naburrena arijalangwi-yada," ni-yama ngaluwa-wa.

²⁷ Kembirra ni-yengbina ayakwa nakinu-wa nenungkarwa enamba-langwa akwa ni-yama, "Dirndena dakina arakba." Kembirra yadikina ngawa eneja nanga-wilyaka dakina dirndenikba Jesus-langwa ena-langwu-wa angalya akwa ying-ambilyuma enuwa-manja dadingangkawura. Dirndenikba arakba kembirra dakina nanga-yengbijuwama.

Jesus nu-werrikarrnguma-langwa

²⁸ Eneja kembirra ningwama arakba Jesus ni-jerrukwama-langwa warka ena-langwa akwa ni-yama, "Ningi-yakwurra ningena arakba akungwa," ni-yama. Ni-yengbinu-manja akina ayakwa, kembirra namyangmandukwunadinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina nuw-arrikarrijjungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

²⁹ Ngalaja nuwilyaba menarlamba num-ambilyuma yakwujina, numilyangburrukwunuma makina alyikarbuda ajirrkarnyerra akubibeka. Aburraja narrumanga alingajirra eka wuburra enungkwa akwa narri-lamuranguma wuburra alyukwurra-murra akwa narri-ngambajuwa ajirrkarnyerra akungwa akwa narri-ngakajika Jesus-langwu-wa alyelyikba. ³⁰ Nenu-ngwurrkalyikama nakina. Biya ni-yama, "Ningi-jerrukwama arakba warka nganyangwa," ni-yama. Kembirra nu-mikarrngaja arangka ena-langwa akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

Nuwilyaba nawinyamba nen-ar-dirranguma-langwa Jesus memirrkwura-manja

³¹ Aburraja kembirra wurrukwalawarnungkarwa WarningiJudiyana-likena nubungkawu-wa Balida. Biya neni-yengkilabena wurrakina warniki-ngkarrngi-yada alakba wurribina-langwa warnungkarwa narra-wardanguma-langwa, akwa warnikilarriji-yada warnumadangkwa ebina-langwa eka, mena Buradi akina. Na-waranguma warnumadangkwa warnik-ambilying akina-manja eka maminakina-manja marringa mibina Jebuda, mena-baba makina mukwurdurda-baba mamawura makina MeningAkwurungkuwarrukwa.

³² Aburraja kembirra wurrukwalawurrawinyamba na-likena akwa narri-ngkarrngarnuma alakba nuwilyaba-langwa akwa ngarningka ningka-langwa wunalekbina narra-wardanguma-langwa aburubukwurruwa Jesus. ³³ Kembirra

neni-ngarranga wurrakina Jesus-uwa, biya nuw-andeya akena neni-rringka nakina ni-jungwuma arakba. Kemberra nara karri-ngkarrngarna alakba ena-langwa. Engkiyungwurra ngawa numin-ambilyuma. ³⁴ Akena eneja nuwilyaba nawinyamba nen-ar.darra arakba nakina Jesus memirrkwura-manja. Kemberra akina-wiya ngawa ngalaja numu-kwularrina merra numi-jirrkungwurkwa akungwa.

³⁵ Eneja nibina-murrada nenungkarba yakwujina n-arjiyema akwa neni-rruburringkama ena-langwa-murra menba biya n-arrikarranguma nakina amurndakenena ayakwa kajungwa nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada nungkwurrajukwaba. Eningikalyu-ma enena umba amandangwe-ka alyangmandukwuna ena. Neningme-ka ni-larrkbularrkbakinama nakina enena ayakwa. ³⁶⁻³⁷ Arakburakba-kiya-wiya nuw-arrrikarrijungwunuma ena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ne-yamama akina, "Nara awilyuwilyaba amini-ngkarrnguma adidira ena-langwa," ne-yamama akina. Akwa ena awilyaba engka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yamama, "Wurrakina warnumamalya wurribina nen-ar.darranguma nakina, keni-rringkinama enuwa-wa," ne-yamama. Kemberra arakba alakina-kiya ayakwa na-lyangmandukwunadinuma amandangwa.*

Nen-akumarnuma-langwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Jawijiba. Neningijudiya nakina engemba-langwa angalya Arumudiya-langwa. Biya ni-likenuma nakina Balidu-wa akwa neni-yengkilabenuma kenu-meni-yada nenumadangkwa Jesus. Nakina Jawijiba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa enejukwaba akena nara kenu-maka wurrukwalamanja, mena n-akbar.danguma nakina Warningijudiya-langwa wurrububungkawa. Eneja kemberra Balida ni-lyanguwama. Biya eneja ni-likena Jawijiba akwa nenumanga nenumadangkwa Jesus. ³⁹ Umba eneja nuwilyaba ngarningka nenungkarba nenimikirra Nikidima neni-likenuma aburnuwa nibina-murrada ni-likenu-murrada Jesus-uwa alyarrngwalyilya. Umba numa-wilyaka makina mababurna mirrijina, 30 kilogrammes. Amangwarra akina ebina na-kirruwanjuma eningaba, emikirra nura, akwa ngawa alibina-wiya na-ngwunyrkkwajeyinuma emikirra akina alawa. ⁴⁰ Kemberra wunalakina nenu-manga nenumadangkwa Jesus, akwa nen-errikbina mirrijina akwa nenu-wurumbijuwa neni-lamuranga dumbala-murra. Amukwiyadkina ne-yaminjamamura aburraja Warningijudiya warnumamalya akini-yada narrakumarnu-manja warnumadangkwa wurrakina medirra-manja. ⁴¹⁻⁴² Ebina-manja angalya nenu-wardangumurra-manja Jesus, nuw-alkayanguma ngalaja eninganinga eka. Akwa medirra ngarningka makina num-ambilyuma yakwujina akwudangwa Kalikadamanja. Menikaduwe-ka makina medirra, murn.debirra ngawa num-ambambilyuma. Warnik-akumi-yada warnumadangkwa makina-manja akena nara ambaka. Biya nuw-akwudangwudina arakba akina Jebuda. Aburnaja kemberra wunalakina nen-akumarnuma Jesus nenumadangkwa yakwujina arrawa-manja akwa nenuma-didanga medirra aruma-murra angwarnda.

20

Murn.debirra-langwa medirra

¹ Ngalaja kemberra mambilyuma marringa numi-jerrida. Biya Jandi arakba akina. Na-larrumur.dinu-wiya ambaka buwa-wiya, yinguma-ngarranga Meri DadinguMakidala makinu-wa medirra. Ying-andeya akena yinguma-rringka arakba makina medirra numungwur.dangminuma. Akine-ka angwarnda na-rnjirrkwajungwunuma akwukawura mulirrekbidjinu-wa medirra. ² Biya yingi-lawurrada arakba ying-angkarrinuma dakina ebinu-wa angalya nen-ambilyumurru-wa wunalakina Jayumuna Bida akwa ningka nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminumurra. Nangaliraku-maka makinalangwa medirra akwa yingi-yama, "Nenu-manguma wurrukwala warnumamalya nenumadangkwa Numikbiyiya-dangwa mangaba-langwa medirra. Dukwa nga-manja nen-akumarnuma nakina-da? Yarningbala yarna yirra-da," yingi-yama dakina aburnuwa-wa. ³ Aburnaja kemberra wunalakina Bida akwa ngarningka nakina ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenu-mirajanga arakba akwa neni-likena aburnajukwaba makinu-wa medirra. ⁴ Nen-angkirreyinuma ngawa wunalakinu...wa. Akena nuwilyaba ngawa ningka-dangwa n-angkarrina angwurra ni-lyengmanguma, biya num-akburranga adinuba-wiya enuwa medirra. ⁵ N-abuluwendinga n-andirrarina akwa nanga-rringka dumbala yakwujina ying-anjalmurkwaluma akena nara kin-awiyebena nakina. Errekba-manja ngawa n-ambilyuma.

* 19:36-37 Exodus 12:46; Numbers 9:12; Eneba 34:20; Jekaraya 12:10

⁶ Kemberra enamba-langwa Jayumuna Bida ni-yar.da arakba yakwujina medirra-manja. Nara kin-ambudidina amiyerra nakina errekba-manja umba nu-warrukwajungwa n-awiyeba makinu-wa medirra. Biya enejukwaba nanga-rringka dibina dumbala ying-anjalmurkwaluma deyebijeba yakwujina ⁷ akwa ngarningka dingka dadingaringka dumbala ying-anjalmurkwaluma deyebijeba yingi-lamurijungwunuma.

⁸ Kemberra enejukwaba ningka-dangwa nenungkwarba nibina num-akburrangumurrada mibina medirra adinuba-wiya, n-awiyeba arrawu-wa-da. Nanga-rringka-manja nakina dibina dumbala, kemberra neningma arakba amandangwa Jesus n-enibuduma nakina. ⁹ Akena nara ambaka wurrakina karru-mumiringka-langwa ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya, ebina ne-yamamurra kin-enibudinama-langwa Jesus. ¹⁰ Kemberra neni-lawurradinuma angalyu-wa wunalakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Meri-manja DadinguMakidala-manja

¹¹ Ngalaja Meri ngarningka yingi-lawurradinuma mibinu-wa medirra narringa-makama-langwa wunalakina-kiya, biya yakwujina-wiya ngawa ying-ambilyuma dakina. Biya yingu-ngwadina arakba dakina. Ying-arjijeyuma ngawa yingu-ngwadungwadinuma medirra-manja errekba-manja dakina. Ying-abuluwendinga, ying-andirrarina arrawu-wa medirru-wa ¹² akena narringa-rringka wunambilyuma wunenikumamurikajakiya Neningikarrawara-langwa. Nen-awiyebeyinumurra wunalakina dumbala dukwilyadada, akwa yakwujina nen-angmakayanguma n-ambilyumurra-manja Jesus nenumadangkwa adinuba-wiya, nuwilyaba aringka-langwa umba ningka alika-langwa.

¹³ Kemberra neni-yama wunalakina ngaluwa-wa, "Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?" neni-yama. Ngalaja yingi-yama Meri aburnuwa-wa, "Nenu-manguma-baba nganyangwa Numikbiyiya-dangwa nenumadangkwa. Dukwa ngambu-wa nenu-wilyakama nakina? Ningeningbala ningena-da," yingi-yama dakina-da. ¹⁴ Kemberra yingi-nyakuwarrukwajungwa akwa yingini-rringka Jesus n-arjeyuma yakwujina akena yingin-anguwabijuwana nibina Jesus.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama, "Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?" ni-yama. "Angkaburra-wa ningkarramin-aburangkinama?" ni-yama. Ngalaja yingi-lyangkiyama dakina numinakina-bu angalya nenungkwarba n-akukwurrājuwama ebina eninganinga eka. Kemberra yingi-yama enuwa-wa, "A nungkuwa! Yi-manguma ngayuwa ningenumadangkwa? Yi-maka kemberra angalya ebina y-akumarnumurra-manja, kajungwa ki-likaji-yada akwa kumini-majungwuni-yada kumini-lawurrakajungwuni-yada," yingi-yama Meri enuwa-wa-da.

¹⁶ Umba eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, "Adiyuwangkwa!" Ngalaja yingi-nyakuwarrukwajungwa enuwa-wa akwa yingi-yengba aburra-langwa-murra ayakwa Yiburuwa-murra, "Wa! Rabawuni!" yingi-yama. Akina ayakwa ne-yaminamurra "Ningkenikakakirumaka."

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, "Nara a-lyingama ningena mena nara ambaka-baba kilikena-langwa karrawaru-wa Nungwarrku-wa. Umba likaja dirrbura wurrukwalu-wa warnikabuburrakiyuwa nganyangwu-wa akwa ka-makina ayakwa ena nganyangwa, 'Ki-likajama ningena karrawaru-wa nganyangwu-wa Nungwarrka akwa nungkwurra-langwu-wa Nungwenungwa, nibinu-wa ngawa Neningikarrawara nganyangwu-wa akwa Neningikarrawara nungkwurra-langwu-wa,' ki-yamina nungkuwa wurrumurdakakina-manja warnumamalya," ni-yama Jesus Meri-wa.

¹⁸ Ngalaja kemberra yingi-likena ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa wurrumurdakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa akwa narringa-maka aburruwa-manja yingini-rringka-langwa Numikbiyiya-dangwa akwa ebina ayakwa ni-yengbinuma-langwa ngaluwa-manja-da.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa

¹⁹ Bi...ya akini-yada Jandi alyarrngwalyilya nuw-ambilyuma warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa wurruwurrakawura-ma alikira-manja arrawa. Narruwurrakididikajungwunuma nuw-akbar.danguma-baba wurrububungkawa-langwa. Eneja Jesus ni-jadinga adirriyaba akwa n-arjiyinga wurruwurrakuwilyarra akwa ni-yama, "Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya," ni-yama. ²⁰ Kemberra nenu-wilyakajuwa ayarrka ena-langwa akwa memirrkwura. Aburraja nawerringekburadinume-ka angwurra neni-rringka-langwa Numikbiyiya-dangwa.

²¹ Eneja Jesus nenu-maka ngarningka akwa ni-yama, "Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya. Wuburra Nungwarrka ngini-larrkama enenu-wa angalya, ki-yaminama ngayuwa nganjukwaba ka-larrkajama yikuminu-war.deni-yada warka nganyangwa," ni-yama.

²² Kemberra nenu-bukwa nakina Jesus aburruwa-wa akwa na-murndabala arrirra ena-langwa akwa ni-yama, “Wunu-mena Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa. ²³ Yikamini-yakuwabijina-manja awurruwurrariya wurrukwalangwa, eneja kemberra Neningikarrawara kenumini-yakuwabijinama. Akena nara-manja amini-yakuwabijuma nungkwurruwa awurruwurrariya wurrukwalangwa, kemberra wurruwurrariya ngawa wurrakina-da,” ni-yama nakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Damija-manja

²⁴ Eneja nakina nenikaburrakiyuwa nenimikirra Damija, nibina wurrumemberkwa wurrambilyuma-langwa, nara aburruwa-manja kin-ambilya akini-yada ngawa ni-jadinga-manja Jesus yakwujina. ²⁵ Aburraja wurrukwalangwa nenu-makama Damijawa akwa ne-yama, “Yarna yirra yini-rringkama Numikbiyiya-dangwa.” Eneja ni-yama Damija aburruwa-wa, “Nara-manja a-rringkama yinungwurnda ena-langwa-manja ayarrka ebina baja nenak-ardirrangumurra-manja akwa nara-manja yakina-murrada a-lyingama akwa ngarningka nara-manja awiyebajuma ayarrka nganyangwa ena-langwa-manja memirrkwura, kemberra kamini-kalyikinama kirrakina ayakwa nungkwurralangwa,” ni-yama nakina Damija.

²⁶ Bi...ya kemberra mamangbala mambilyuma marringa aburraja wurruwurrakawurra-murra nuw-ambilyuma wurrakina warnikabuburrakiyuwa alikira-manja arrawa, ebini-yada wuburra, Damija aburruwa. Mama nawurraki-didikajungwunuma umba ngarningka adirrarriyaba ni-jadinga eneja Jesus akwa n-arjiyanga wurruwurrakuwiyarra akwa ni-yama, “Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama aburruwawa.

²⁷ Biya kemberra Jesus ni-yengbina ayakwa Damijawa akwa ni-yama, “W-akuma ayarrka nungkwalangwa yelakwa akwa yimini-rringka ayarrka nganyangwa akwa wu-lawulawajiya ayarrka nungkwalangwa akwa w-awiyebajiya edirra-manja memirrkwura-manja. Nara amini-kalyikuma umba eningmidina ngayuwa ningena,” ni-yama Jesus Damijawa.

²⁸ Eneja Damija ni-yama Jesus-uwa, “Wa! Ngeniyerriya Ningkumikbiyiya-dangwa nganyangwa akwa Ningkeningikarrawara nganyangwa ningkakina-da!” ni-yama Damija Jesus-uwa.

²⁹ Eneja kemberra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Ningk-eningmidina arakba nungkuwa yirringkama-langwa ngayuwa. Nara aburraja wurrababurna warnumamalya a-rringkama ngayuwa umba amandangwa kuw-eningmidinama ngayuwa-manja aburrajukwaba. Eneja kemberra Neningikarrawara kini-yaminama eninginingaba-wiya aburruwamanja,” ni-yama Jesus nakina-da.

Miyambena-burra Janjana n-arrikaranguma amurndakenena ayakwa?

³⁰ Eneja Jesus nenuminu-war.danguma ababurna akwala warka arruburrubuda ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa akena nara ababurna-langwa kuw-arrikarrijungwuna enena-manja jurra. ³¹ Akena amurndakenena wur-arrikarrijungwuna enena-manja jurra kajungwa nungkwurruwa yik-eningmidini-yada Jesus-langwa, nibina nenumini-jirabamalangwa neni-jirrkumarnuma-langwa amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba, nibina-langwa Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa. Kemberra yiku-werrikambilya-manja enuwa-manja, karniba yik-ambilyama karningangkawura kirrakina-da.

21

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus wurrumangbala wurrambilyuma-manja warnikabuburrakiyuwa

¹ Ambaka-murra eneja Jesus ni-jadingama ngarningka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumangbala wurrambilyuma akina-manja angalya emikirra EningiDaburiyeja Akungwa. Aruma akungwa akina angalya. Akine-ka angalya aminambilyuma ekirra, EningiDaburiyeja akwa ngawa EningiKeliliya Akungwa.

² Aburraja wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa warnimikirra Jayumuna Bida iya Damija iya Nedeniyela, nibina nenungkwarba numinakina angalya Keyina Keliliya-manja, iya wunambilyuma nenikuwenikba-kiya Jebediya-langwa, akwa ngawa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya.

³ Numa-merrkawiyebeu-manja mamawura, eneja kemberra Jayumuna Bida ni-lyangukuwarumanguma akwalyu-wa akwa ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngi-likajama ningena akwalyu-wa. Yiki-yamarrkinama karna? Ngakwurruwa?” ni-yama nakina. Aburraja ne-yama, “Yawa! Ngakwurruwa ngarri-likajama,” ne-yama. Kemberra nuwambilyuwar.da akungwa-manja akwa narruma-larrijuwa arakba madirrungharna

meningakwalya makirndirndirra makina. Akena nara ambaka karru-manga ngawa wurrakina. Ngarningka makina meningakwalya narruma-larrijuwama akena nara ngawa-da. Ne-yaminjamama ngawa wurrakinu...wa bi...ya ne-kbada. ⁴ Kembang num-ambijangu-manja mamawura, eneja Jesus n-abalkayukwuna akwudangwa akungwa-manja akena warningbala ngawa nakina Jesus. Ngalaja makina mijiyanga awarrngkakwudangwa 100 metres num-ambilyuma ariba-langwa. ⁵ Eneja Jesus n-ardanga aburruwa-wa. “Kwurruwa...yi! Laka akwalya kirru-manga?” ni-yama nakina. “Nara ambaka!” ne-yama aburraja.

⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Wurr-errikba makina meningakwalya mekbuda-langwa-langwa mijiyanga, kembang kirrakina yiku-menama akwalya,” ni-yama Jesus. Aburraja akina-langwiya ngawa ayakwa ne-yamama wurrakina. Dam! Adirrarriyaba numi-ngkubarrnga makina meningakwalya. Ngalaja ababurne-ka akwalya num-awiyebeyinuma arakba. Nara kembang karrum-arrkarna wurrakina.

⁷ Eneja kembang nakina nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminuma ni-yama Bida-wa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa!” Eneja n-engkirrika-manja Jayumuna Bida akina ayakwa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa,” kembang n-awiyeba dadingikarrawara dumbala dibina nang-aburawaka-murrada adinuba-wiya, akwa nu-kuwabijanga akungwa-wa. ⁸ Umba aburraja wurrakwalya wurrakina mijiyanga-murra na-likenuma, narrum-arrkarna ngawa makina meningakwalya abulalu-wa akungwa mena numi-lyangburrukuma-baba makina akwalya. ⁹ Kembang na-kuwabijangeyinu-manja makina-langwa mijiyanga, narri-rringka angwura mijiyela-manja. Ngalaja akina yakwujina eningadinakba akwalya akwa damba nuw-ambilyuma amarninamanja. ¹⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Wayi! Wurru-wilyakina akwala akwalya yangkwur-rangwa ebina aduwaba kirru-manguma,” ni-yama. ¹¹ Eneja kembang Jayumuna Bida ngarningka ni-njawudija mijiyanga-manja akwa num-arrkarna makina meningakwalya ariba-wa. Mama makina numi-lyangburrukuma umba nara kumi-ngkarrngina. Ngalaja adidiringwarna-wiye-ka akwalya 153 awurrakakina nuw-awiyebeyinuma.

¹² Eneja Jesus ni-yama kembang aburruwa-wa, “Kwa, wurr-alyubarina-langwa!” Aburraja wurraburna-langwa warnungkarba nara karri-ngayindanga keni-yengkilabena ke-yama, “Ningkumiyambena ningkena?” Nara ke-yama mena warningma wurrakina Numikbiyiya-dangwa nakina-baba-da. ¹³ Eneja kembang ni-lika nakina Jesus n-akumarnumuru-wa ebina damba akwa nenu-kwa. Akwa ngarningka ni-yamama ngawa akwalya-manja.

¹⁴ Akine-ka arngkabiyyakarbiya-ma ni-jadanguma Jesus ena-langwa-manja warnikaburrakiyuwa n-enibuduma-langwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ayakwa Bida-manja

¹⁵ Aburraja kembang narri-jerrukwama-langwa Jesus akwa ena-langwa warnikaburrakiyuwa ebina damba akwa akwalya, Jesus ni-yama Jayumuna Bida-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya wurrangaba aburra na-lyelyingminama yandianda ngayuwa-manja umba nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja-na?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembang Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina kembang nganyangwa angaringariya jiba!” ni-yama nakina.

¹⁶ Ngarningka Jesus ni-yama Jayumuna-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama enuwa-wa, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembang Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina kembang nganyangwa jiba!” ni-yama nakina.

¹⁷ Ngarningka arngkabiyyakarbiya-ma Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja kembang Bida nu-werrikawariyada neni-yengkilabenuma-langwa enuwa-manja Jesus arngkabiyyakarbiya-ma ebina ayakwa ni-yamama, “Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja Bida ni-yama Jesus-uwa, “Ningkumikbiyiya-dangwa, nungkwaja nungkuwa ningkeningma ababurna-langwa. Kembang nungkuwa ningkeningma ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa-manja,” ni-yama nakina. Kembang ni-yama Jesus, “Yimin-akwurrarina kembang nganyangwa jiba!” ¹⁸ Engkirraja! Ebina-wiya ningki-ambilyu-wiya ningkawurrumukuma, ningki-yaminjamama ningki-awiyuwiyebenuma dumbala ningkabiyaba akwa ningki-likenuma erribirra amurndakibinu-wa ningki-ngayindangumuru-wa ningkakina. Akena ambaka k-eniyuwangkidinamuru-wa nungkuwa, aburraja warningerribirra warnumamalya kab-awiyebajinama dumbala

akwa kabu-wilyakinama ebinu-wa angalya nara-murruwa a-ngayinduma nungkuwa a-likama umba akini-yada ngawa kabuminiliraku-mambalijinama nungkwa-langwa ayarrka-kiya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" ni-yama Jesus. ¹⁹ (Ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa ngarna ak-eningmidini-yada adinakba neniki-jungwa-langwa Bida amurndakakina-langwiya ayakwa akwa kembirra ambaka-murra ngakwurraya ngarniki-yangmarngkwaji-yada ngarniki-ngkubarrngaji-yada Neningikarrawaru-wa.) Kembirra Jesus ni-yama Bidu-wa, "Kwa! Yi-yuwarna ngayuwa-manja!" ni-yama nakina.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ena-langwa-langwa nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingmama-langwa

²⁰ Aburnaja Jesus akwa Bida neni-likenuma wunalakina lukwakwa. Akena Bida n-errikerra akwa neni-rringka nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingminuma Jesus nen-aburrakiyuwarnuma enejukwaba aburnuwa-manja. (Nakina nibina nibina-murrada nenungkwarba nibina n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja ebina-manja nuw-alyubarinumurra-manja Akwurungkuwarrukwa-langwa aninga akwa ni-yama Jesus-uwa, "Yirrumiyambena yirruwilyaba yika-kwunama nungkuwa wurububungkawu-wa warnungkwarba warniku-wardi-yada?" ni-yamama nakina Jesus-uwa.) ²¹ Eneja Bida neni-rringka-manja nakina nenungkwarba, ni-yama Jesus-uwa, "A nungkuwa! Kini-yamarrkinama naka?" ni-yama nakina.

²² Eneja Jesus ni-yama Bidu-wa, "Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrainama-langwa nakina ningenana. Nungkwaja kembirra, yi-yuwarna ngayuwa-manja," ni-yama Jesus.

²³ Aburraja wurrukwalu warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nuw-engkirrika enena ayakwa. Na-lyangkiyama nakina nenungkwarba nara a-jungwuma. Akena Jesus nara akina kini-yama, "Nara a-jungwuma nakina," umba ni-yamama, "Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrainama-langwa nakina ningenana," ni-yamama nakina Jesus.

²⁴ Nakina-bina nenungkwarba nibina-murrada nibina kirrenu-makinama nungkwurruwa amurndakenena-langwa-da. Kirrenumin-arrikarranguma ababurna-langwa ayakwa enena-manja jurra. Aduwaba-langwa ngarningma ngarna alyangmandukwuna-wiya amurndakibina ni-yamama nakina.

²⁵ N-ambilyu-wiya neniba Jesus, ni-yamama ngarningka ababurna arruburrubuda warka. Dukwa ningenana ngawa-maka k-arrikarrikarranguma ababurna-langwa awilyuwilyaba-wiya jurra-manja amurndakibina ni-yamama-langwa. Akena nara-maka ebina angalya ningeniki-lyangburrukwaja-langwa enena-manja angalya angkwulyumidi-yada jurra k-arrikarranguma-langwa ngayuwa. Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra ni-larrkamurra WarningEbijiju-wa Warnumamalya

Nakina Bawula n-arrikarranguma ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruwa Ebijija-manja. Akwa nenu-makama kuw-ambilya-mulangwa wurrakina wurruwurrakawura-ma Jesus Christ aburruwa. Wurrakine-ka kuw-engkingkirrikajama ngawa Jesus Christ ni-lyelyingminu-mulangwa aburruwa. Akwa ngarningka kuw-engkingkirrikajama nu-marngkirradinu-mulangwa nakina Jesus aburruwa-manja akwa nenumini-yakuwabijuwamulangwa awurruwurrariya ebina ne-yama-mulangwa.

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena-manja jurra kajungwa kilarrkaji-yada enena nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya, kirribina kurr-ambilya-murruwa Ebijija-manja. Eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma ngayuwa ningenikilarrkilarrka kajungwa kinuminu-war-deni-yada warka Jesus Christ-langwa. Kembirra enena ayakwa nganja ning-arrikarrenama aduwaba nungkwurruwa-wa kirribina kirru-werrikambilya-murruwa Jesus Christ-manja.

² Ngarra-ngayindenama Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa ngawa Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama wunalakina nungkwurruwa-manja karnumamalya kirribina kurr-ambilya-murruwanja Ebijija-manja. Akwa ngarra-ngayindenama wunalakina yikabumini-lyurkakinama nungkwurra-langwa yukwudukwuda.

Eneningingaba-langwa ngarrenu-wekbilyangu-mulangwa Neningikarrawara

³ Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawara, nibina-murrada Neningikarrawara akwa Nungwenikba Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Numarngkirre-ka nakina, akwa ngarrenu-wekbilyangumurra eneningingaba ena-langwa-langwa angalya abalkaya. Amurndakakina eneningingaba ngarrenu-wekbilyangumurra ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, mena ngakwurruwa ngarri-yakeyinama ngarna ngarruwurrakawura-ma Christ arakba-da.

⁴ Arakburakba-kiya-wiya nara-wiya kini-ngekburaka eneja Neningikarrawara amurndakenena angalya, nu-wekbalyinuma nakina ngakwurruwa ngarna ena-langwi-yada ngarnumamalya. Nu-wekbalyinuma ngakwurruwa ngarri-yakeyinamulangwa ngarna ngarruwurrakawura-ma Christ. Akwa Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama kinumin-eyebijebakajungwuni-yada ngarna ngarnumamalya akwa ngarruwerringekburni-yada. Ni-lyelyingminama nakina angwurra ngakwurruwa ngarnumamalya. ⁵ Biya kembirra arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-rukwamalyi-yada ngakwurruwa aken-enibikina-mulangwa Jesus Christ. Enena-bina Neningikarrawara ni-ngayindanguma adinuba-wiya, akwa aminakina-langwa ni-yekirredinuma nakina.

⁶ Ngakwurraja ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena numarngkirre-ka nilyengma nakina akwa ngarrenu-wekbilyangu-mubaba Nenuwenikba Jesus Christ, nibina ni-lyelyingminama angwurra nakina.

⁷ Eneja Christ ngarrenumini-jungwunuma nakina. Ngarrenumini-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa ngarren-enjungwurranguma ngakwurruwa. Eneja kembirra Neningikarrawara ngarrenumini-yakuwabijuwama awurruwurrariya ngakwurra-langwa. Nu-marngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja. ⁸ Yawe-ka, numarngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja ngarnumamalya.

Nakine-ka Neningikarrawara aringka nilyengma nakina. ⁹⁻¹⁰ Aminakina-langwa kembirra arakburakba-kiya-wiya ni-lyanguwerribikajungwunuma adinuba-wiya kenu-bungkawakina-mulangwa Christ nubungkawa. Akwa ni-lyangkiyamama nakina, "Ngayuwa kinu-bungkawakinama Christ, akwa narume-ka nubungkawa numikbiyiya-dangwa kin-ambilyama nakina. Kinu-bungkawadiname-ka nakina ababurna-manja, amurndakenena-manja nganyangwa-manja angalya abalkaya akwa ngawa amurndakangaba-manja awurrakwulyumida-manja angalya arrawa-manja," ni-yamama Neningikarrawara nakina. Akena ngakwurraja ngarna ngarnumamalya ngarningbala-wiya ambaka akina ayakwa ena-langwa. Bi...ya kembirra arija-langwa eneja Neningikarrawara n-abilyerrikajungwunuma arakba nakina akwa neni-larrkama Christ ngakwurruwa-wa enenu-wa angalya. Enena-bina ni-ngayindanguma nakina akwa

nenaki-yekirrerrikama. Akwa kembirra ngarren-eningmikama arakba akina ayakwa kenu-bungkawakina-mulangwa nakina Christ nubungkawa.

Dukwa ngambi-yada Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Jesus Christ nubungkawa? Ngarningbala-wiya ambaka ngarna, umba eneja Neningikarrawara neningma nakina. Umba ngarningma ngarna amandangwa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Christ nubungkawa ababurna-manja.

¹¹⁻¹² Ebina-wiya yirraja YarningiJudiya yarnumamalya, yirribina yirru-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, yirri-yakeyinuma Christ yirruwurrakawura-ma. Umba akini-yada eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma yirruwa ena-langwi-yada yarnumamalya, mena arakburakba-kiya-wiya nilyanguwerribikajungwunuma arakba akina. Nakina-bina enuwa nu-war-dikinama ababurna-langwa ena-langwa-langwiya mangma. Kembirra nu-wekbalyinuma yirruwa, yirribina yarningadinuba-wiya yirru-werrikambilyuma Christ-manja, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada yarna enuwa-wa. Yirrakine-ka kembirra yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa mena nukwulyubene-ka numurdangekburna nilyengma nakina.

¹³ Umba nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina. Nungkwurrajukwaba kirr-engkirrikenuma ayakwa alyangmandukwuna, ebina eningaba ayakwa Christ yiken-enibikina-mulangwa. Nungkwurrajukwaba kirru-werrikambilyama arakba Christ-manja aduwaba kirrakina. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarna ena-langwa ayakwa akwa ni-yamama nungkwurruwa-wa, "Ka-kwunama ngayuwa akwurdukurda Amawurrina nganyangwa nungkwurruwa-manja kajungwa ka-jirrkumakajungwuni-yada nganyangwa-manja karnumamalya," ni-yamama nakina. Kembirra kirrenu-kwama amandangwa-da.

¹⁴ Ngakwurraja ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarrenu-wekbilyanguma arakba ngakwurruwa-wa ena-langwu-wa ngarnumamalya Amawurrina ena-langwa. Aminakina-langwa kembirra ngarningma ngarna akenu-wekbilyenama nakina ngarningka eninginingaba-wiya ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, akwa aken-enjngwurrenema ngarrakina ngarningangkawura. Kembirra ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawara mena nukwulyubene-ka numurdangekburna nilyengma nakina.

Nu-buriyaminu-mulangwa Bawula Neningikarrawaru-wa

¹⁵⁻¹⁶ Aminakina-langwa, amurndakibina-langwa ayakwa ningi-yengbinu-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa, ningene-ka ningeni-yangmiyangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa aduwaba, kirru-werrikambilya-mulangwa Nubungkawa Jesus-manja kirrakina karnumamalya. Ebina-wiya, kirru-werrikambilyu-manja adinuba-wiya Nubungkawa Jesus-manja kirrakina, aburraja bu-makama warnumamalya ayakwa nungkwurruwa-langwa. Ne-yamama, "Warna WarningEbijiija warnumamalya nalyelyingminame-ka wurrababurna-langwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa," ne-yamama bu-makama. Akini-yada ngawa nganja ningeni-yangmarngkwajuwama ngayuwa Neningikarrawaru-wa, akwa ningi-yaminjamama ngawa ningeni-yangmarngkwajuwama enuwa-wa akina-langwa yanda-langwa aduwaba. Akwa ngarningka ningu-buriyaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa. ¹⁷ Nakina-bina Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa Neningikarrawara. Nungwanyungwa nakina akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma. Kembirra ningeni-yengkilabajama ngayuwa kajungwa yikenu-kwuni-yada milyenjirra mangma, akwa kin-abilyerrikajungwuni-yada kajungwa yik-eningmidini-yada angwurra Neningikarrawara kirrakina. ¹⁸ Akwa ngarningka ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kajungwa yikenuminu-ngwurrkbalijini-yada nakina nungkwurra-langwa mangma iya yukwudukwuda, kajungwa yiku-marngkirringkini-yada ena-langwa alarradada kirrakina. Akwa ngarra-ngayindenama ngayuwa nungkwurruwa yiku-werrikembirrarini-yada Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yik-eningmidini-yada nungkwurruwa akenu-wekbilyena-mulangwa Neningikarrawara ababurna-langwa eninginingaba ngakwurra-langwi-yada ngarnumawurrina. Akenu-wekbilyenama nakina aduwaba akwa eningangkawura.

¹⁹ Ngarra-ngayindenama-ka nungkwurruwa yik-eningmidini-yada Neningikarrawara-ka nakina narrubuda nilyengma. Nara wurribina wurrukwala wurrarrubuda wuburra enuwa. Nakine-ka narrubuda akwa akeni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarribina ena-langwa ngarnumamalya. ²⁰ Neningikarrawara narrubude-ka nakina nen-enibika-mulangwa Christ. Akwa ngarningka narrubuda nakina nenu-wurdijuwa-mulangwa

Christ karrawara ena-langwa-manja angalya abalkaya. Neningikarrawara nakina nen-ambarrijuwama Christ nekbuda-langwa-langwa, mena Christ narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina.

²¹ Aburraja warningerribirra wurrububungkawa wurrarumuruma wurrumikbiyiya wurrakina. Mama wurrumikbiyiya wurrakina, eneja Christ naruma nakina numikbiyiya angwurra. Nu-bungkawadinama neningangkawura nakina wurrangkawulyumida-manja wurrumukwiyadakina-manja wurrububungkawa wurrubina nuw-ambilya-murrumanja karrawara akwa ngawa amurndakeyina-manja angalya arrawa. Akwa ekirra ena-langwa amikbiyiya angwurra, mena enuwa nakina numikbiyiya-baba angwurra. Numikbiyiye-ka nakina aduwaba akwa neningangkawura. ²² Eneja Neningikarrawara nakina nen-akumarnuma Christ Nubungkawa ababurna-manja. Ngarrenu-kwama nakina ngakwurruwa-manja kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ngarribina ngarr-ambilya-murrumanja Neningikarrawara-langwa. ²³ Akena eneja Jesus Christ nara ambilyuma nakwukawura, umba ngakwurraja ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya wuburra laka ena-langwa nenumadangkwa ngarr-ambilyama ngarruwurrakawura-ma. Umba nakine-ka Christ n-ambilyama ababurna-manja angalya akwa nu-war-denama ena-langwa warka ababurna-manja angalya.

2

Neningikarrawara ngarren-enibika-mulangwa

¹ Nara-wiya nungkwurraja yik-eningmidina Neningikarrawara, kirreyebijeba kirr-ambilyuma kirrakina enuwa-langwa. Wuburra wurrubina na-jungwunu-murrumurra warnumamalya kirri-yamama kirrakina, mena nungkwurruwa kinumini-yarrkuwurranguma ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa kirr-arriyakajungwunu-mubaba awurruwurrariya-langwa kirrakina. ² Akini-yada kirri-yaminjamama ngawa wuburra warnumamalya wurrubina warningbala-murruwiya Neningikarrawara. Nungkwurruwe-ka karniniyerriya karnumamalya akwa kirr-arriyakajungwunuma ngawa awurruwurrariya-langwa karningangkawura. Namukwa-langwa kinumin-engkirrikenuma ayakwa. Nakina-bina Namukwa nu-bungkawadinama wurruwurrariya-manja wurrububungkawa warningikarrawara nakina. Akwa nu-war-denama ena-langwa warka aduwaba ngawa warningerribirra-manja warnumamalya wurrubina nenumini-yarrkuwurrena-murrumanja Neningikarrawara-langwa ayakwa.

³ Umba ngakwurrajakwaba ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngenumini-yarrkuwurranguma Neningikarrawara-langwa ayakwa. Ngarr-yamama ngarrubina ngakwurrabakiya-ba ebina ngarr-ngayindanguma. Eningerribirra ebina ngakwurra-langwa mangma na-ngayindanguma ngarr-yamama akina ngarrakina. Umba eningerribirra ebina ngarnumadangkwa ngarr-ngayindanguma ngarr-yamama ngarningka ngarrakina. Akwa amurndakibina warningerribirra warnumamalya ne-yamamurra wurrakina ngarr-yamama akina ngakwurruwa ngarnumamalya ngakwurrajakwaba.

Akina-langwa eneja Neningikarrawara kin-awinyambadinuma nakina ngakwurruwa ngarrababurna-langwu-wa ngarnumamalya, ⁴⁻⁵ akena n-errukwulinume-ka ngakwurruwa. Umba ngakwurraja ngarr-arriyakajungwunu-manja ngawa awurruwurrariya-langwa, wuburra na-jungwunu-murrumurra warnumamalya ngarr-yamama ngarrakina. Umba ngalaja akwerrukwula Neningikarrawara-langwa eningangkawura ngawa akina akwa nara a-jerriduma. Neningikarrawara-ka nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra ngakwurruwa ngarnumamalya. Numinababurna akwerrukwula iya akwulyelyingma nakina. Kembangra ngarren-enibikama ngakwurruwa kajungwa akeyini-yada ngarruwurrakawura-ma Christ. Ngarren-enibikama mena numarngkirra nakina-baba. ⁶ Akwa nen-enibikama Jesus Christ akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya, akwa nen-ambarrijuwama nakina yakwujina kajungwa kinubungkawadini-yada nakina. Akwa Neningikarrawara ngarren-wilyakama ngakwurrajakwaba karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya akwa kembangra ngakwurrajakwaba ngarru-bungkawadinama ngakwurruwa Jesus Christ, mena ngarr-yakeyina-mubaba ngarna ngarruwurrakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. ⁷ Neningikarrawara-ka nakina ngarren-bungkawakama ngarna kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningmi-yada wurrakina numarngkirra nilyengma nakina neningangkawura. Aminakina-langwa kembangra neni-larrkama Jesus Christ ngakwurruwa-wa kajungwa nenik-abilyerriki-yada ni-lyelyingminu-mulangwa angwurra ngakwurruwa.

⁸⁻⁹ Mama ningkeningaba nungkwaja, mama ningki-yamama eningaba ningkeningangkawura, akena nare-ka k-enibikajungwuna ningkakina. Ngalaja

amukwiyadakina eninginingaba ningki-yama-mulangwa ningkibina, nara akina kak-enibika nungkuwa ningkakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara numarnngkirradinuma nungkuwa-manja akwa ngin-enibikama nungkuwa ningkuwerrikambilyu-mulangwa Jesus Christ-manja. Neningikarrawara ngin-enibikama nungkuwa enabakiya kajungwa nari-yada nungkuwa a-ngkweningabakajungwuma ningk-enibudu-mulangwa ningkakina.¹⁰ Neningikarraware-ka nakina ngarren-enibikama ngakwuruwa. Ni-lyangkuwerribikajungwunuma nakina, akwa ni-yamama, "Ka-ngekburakinama nganyangwa warnumamalya kajungwa eningaba ke-yamini-yada wurrakina," ni-yamama. "Eningaba ke-yaminama wurrakina mena ke-yakeyina-mubaba Jesus Christ wurruwurrakawura-ma," ni-yamama nakina Neningikarrawara.

Ngarri-yakeyina-mulangwa Christ-manja

¹¹ Wi-yakuwerribikina ena, nungkwuruwa kirribina Karningijudiya-ma karnumamalya. Karningma kirrakina amukwiyadebina ayakwa yirruwa yirri-yengbiyengbeyinuma yirribina Yarningijudiya yarnumamalya nungkwuruwa-wa. Yirri-yamama yirrakina, "Nara kirrakina Neningikarrawara-langwa karnumamalya, mena nara yiki-ringandijungwuna yiku-mukaduwamurrikajungwuna karna. Ngarreyebijeba kirrakina Yarningijudiya-langwa yarnumamalya. Yirraja yirruwa yimbukwa yarna Neningikarrawara-langwa yarnumamalya, mena yirru-mukaduwamurrikajungwunuma yarna-baba," yirri-yamama yarna, yirru-ngkweningabakajungwunuma.

¹² Akini-yada ngawa nungkwurraja kirreyebijeba Christ-langwa kirr-ambilyuma. Akwa kirriminingka kirrakina nungkwurra Yarningijudiya-langwa yarnumamalya, yirribina Neningikarrawara nu-wekbalyinu-mulangwa. Karningbale-ka ayakwa amurndakibina Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ena-langwa-langwa yarnumamalya. Nara nakina kini-yarrkakumarna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa umba yirra-langwa-langwa Yarningijudiya yarnumamalya ni-yarrkakumarnuma. Akini-yada ngawa karningbala kirrakina Neningikarrawara. Kembirra nara yiku-werrikambilya enuwa-manja nungkwuruwa, akwa nara kembirra yik-engkirrikena arnungkwaya-langwa akwa yingka-langwa yimawura yik-ambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja kirrakina.

¹³ Akena nungkwuruwa kirrakina kirri-yakeyina arakba kirruwurrakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. Engka-manja kirrakina kirr-ambilyuma adinuba-wiya Neningikarrawara-langwa awilyikerra. Umba aduwaba eneja Neningikarrawara kirren-akwudangwukama enuwa-manja, mena Christ kirrenuminu-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina.

¹⁴ Nakina-bina Christ ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba, yirruwa Yarningijudiya yarnumamalya akwa ngarningka kirrakina kirribina Karningijudiya-ma karnumamalya. Ni-jungwu-manja nakina ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba ngarnikuwarduardija kajungwa aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawura-ma ngarna. Nakina-bina enuwa nuwilyaba ni-yamama akina, umba nara wurribina wurrukwa. Aminakina-langwa kembirra ngarri-yakeyina arakba ngarna ngarruwurrakawura-ma aduwaba.

¹⁵⁻¹⁶ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama Mawijija-manja eningarumuruma ayakwa ena-langwa. Enamba-langwa Mawijija nenu-makama amurndakakina ayakwa eningarumuruma ena-langwa-manja warnumamalya. Ngalaja kembirra amurndakakina eningarumuruma ayakwa ngarrak-eyebijebakama yirruwa akwa nungkwuruwa. Umba eneja Christ ngarrenumini-jungwunuma nakina eka-manja, akwa ngarrenu-marumama ngakwuruwa ngarnumamalya akwa ngarren-akumarnuma ngakwuruwa ngarruwurrakawura-ma arakba. Ngarrenu-murndukwajuwama ngakwuruwa, yirruwa akwa ngarningka nungkwuruwa nungkwurrajukwaba, kajungwa akeni-lawurrakajini-yada ngakwuruwa Neningikarrawaru-wa. Ngalaja kembirra aduwaba na-jerriduma amurndakibina ayakwa eningarumuruma nara arakba eyebijebakama ngarna, umba ngakwurrara ngarruwurrakididirrbura ngarr-ambilyama ngarna arakba. Mame-ka Yarningijudiya yarnumamalya yarna, umba nungkwurraja karnumamalya Karningijudiya-ma kirrakina, ngarruwurrakawura-ma aduwaba ngarna.

¹⁷ Eneja ni-likenu-manja Christ enenu-wa angalya, ni-yengbinuma ayakwa nungkwuruwa-wa kirribina kirr-ambilyu-murruwa awilyikerra Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka yirruwa-wa yirribina yirr-ambilyu-murruwa akwudangwa Neningikarrawara-manja. Ni-yamama Christ, "Nara awinyuwinyambakajajuma," ni-yamama nakina, "umba yiki-likaja ngayuwa-wa kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa kirrakina," ni-yamama nakina ngarrababurna-murruwa.¹⁸ Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa ngarraku-mamurikajinama ngakwuruwa aduwaba kajungwa aki-likaji-yada ngarna ngarrababurna-langwa Nungwarrku-wa, mena

Christ ngarrenumini-jungwunu-mubaba nakina. ¹⁹ Aminakina-langwa nara arakba nungkwurraja kirriminingka karna KarningiJudiya-ma karnumamalya yirruwa-langwa, akena ngakwurraja ngarruwurakididirrbura ngawa ngarr-ambilyama aduwaba. Ngarruwurakawura-ma arakba ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra ngarradiyerra-manja ngawa aduwaba.

²⁰⁻²¹ Ngarna ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, yirruwa akwa nungkwurruwa, ngarr-ambilyama ngarna awilyaba-me-ka wuburra aruma alikira. Neningikarrawara-langwa wuburra alikira ngarri-yaminama ngarna. Umba akine-ka amamalya alikira ena-langwa akwurdukurde-ka, akwa ngakwurruwa ngarna ngeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa yakwujina. Ngalaja alikira nuw-arjiyama akina akwurra-kanja angwarnda. Umba yirraja yarnikilarrkilarrka yarnungkwarba, yirribina Neningikarrawara nu-wekbalyinuma yarningadinuba-wiya, akwa ngarningka wurribina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwu-wa wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba, ebina wuburra angwarnda yirri-yaminama yarna. Umba eneja nakina Jesus Christ akina wuburra aruma-dangwa angwarnda, ebina eningilyamamba alarrngekburna Neningikarrawara-langwa-manja alikira. Nakina-bina Jesus Christ ngarrenu-murndukwama ngakwurruwa ngarriminiminingka ngarnumamalya, kajungwa ngarruwurakawura-ma akambilyi-yada aduwaba. Akine-ka wuburra laka ngarruwuraki-lakwulijeyinama ngarna ngarnumamalya awilyaba-murra-manja ngawa alikira akwurdukurda-manja. ²² Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarrenu-murndukwunama aduwaba kajungwa aki-yakeyini-yada ngarna ngarruwurakawura-ma Jesus Christ. Kembirra yirruwa Yarningi-Judiya yarnumamalya akwa nungkwurruwa karnumamalya kirribina KarningiJudiya-ma kirrakina ngarr-akwudangwukajeyinama arakba ambaka-langwa ngarna. Ngari-yaminama amandangwa ebina wuburra alikira amamalya Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nuw-ambilyama ena-langwa Amawurrina eningangkawura akina.

3

Bawula nenuminu-war-dangu-mulangwa warka WarningiJudiya-ma warnumamalya

¹ Nganja ngayuwa ningi-didijungwunama ningena, mena ngarra-makumaka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwa-wa. Mama ningi-didijungwunama ngayuwa, ninguburiyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa, mena ningeningma ngayuwa nungkwurruwa kirribina KarningiJudiya-murra karnumamalya Neningikarrawara-langwa nungkwurrajukwaba kirrakina.

² Dukwe-ka kirr-engkirrikenume-ka kirrakina ayakwa nu-marngkirradinu-mulangwa Neningikarrawara ngayuwa-manja? Dukwa nara? Eneja nu-wekbalyinuma ngayuwa ningenu-maki-yada nungkwurruwa-manja enuwa-langwa, mena eningaba-baba ena karnik-eningmida-langwa nungkwurruwa. ³ Neningikarrawara nginumun-abilyerrikama arakba enena ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya. Njanja ningena arakba ning-arrikarranguma akwala ayakwa akina-langwa. ⁴ Nungkwurraja yikidimidena-manja kirrakina amurndakakina akwala ayakwa, yiku-mumiringkinama ning-eningmidinu-mulangwa ngayuwa amurndakakina ayakwa Christ-langwa-langwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya.

⁵ Arakba-wiya eneja Neningikarrawara nara kenu-maka wurruwilyuwilyaba-manja warnumamalya akina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma. Umba aduwaba Neningikarrawara yirrenu-makama akina ena-langwa-murra Amawurrina. Yirrenumin-abilyerrikama amurndakakina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma yirruwa-wa ena-langwu-wa yarnikilarrkilarrka yarnungkwarba akwa ngarningka ena-langwu-wa warnikumakumaka ayakwa aburrajukwaba. ⁶ Neningikarrawara-ka nakina yirrenumin-abilyerrikama kini-yamina-mulangwa eningaba yirruwa-manja YarningiJudiya yarnumamalya akwa ngawa nungkwurruwa-manja KarningiJudiya-ma karnumamalya ngarri-didirrbura, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma ngakwurruwa-langwa. Ngakwurraja ngarri-yakeyinama nungkwurruwa akwa yirruwa ngarruwurakawura-ma. Ngalaja kembirra amurndakibina ayakwa Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma yirruwa-langwa, kembirra nungkwurrajukwaba ngarningka nungkwurra-langwa akina, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma ngarrababurna-langwa.

⁷ Neningikarrawara-ka nakina nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ningenuwar-di-yada warka ena-langwa, ningenu-maki-yada ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa wurrukwalu-manja. Nakine-ka numarngkirra ngayuwa-manja, akwa nginu-mamurikajuwama ngayuwa, nginu-kwa-mulangwa amawurrina ena-langwa ningenukuminu-war-di-yada ena-langwa warka. ⁸ Ambaka aburraja warnumamalya

Neningikarrawara-langwa nuw-ambilya warningubungkawa-ma? Nganja ngayuwe-ka angwurra ningena ningeningubungkawa-ma. Akena eneja Neningikarrawara nginukwama enena eningaba warka nganyangwa ka-makina-mulangwa nungkwurruwa-wa nungkwurrajukwaba eningaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa. Ngalaja enene-ka eningaba ayakwa ngarraku-makinama nakina Christ numinababurna eneningingaba. Ngakwurraja nara a-jerrukwama ngarna eningmiduma eneningingaba ena-langwa.

⁹ Aduwaba eneja Neningikarrawara nginu-kwama warka ngayuwa-manja nganjukwaba ningeni-abilyerriki-yada enena ayakwa nungkwurruwa-wa akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya neniki-yama-langwa ebina ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa, akena n-abubuwarra-kama akina ayakwa yanda-langwa aduwaba. ¹⁰ N-abuwarrkama akina kajungwa aduwaba warningerribirra wurububungkawa warningikarrawara kuw-eningmidini-yada wurrakina Neningikarrawara aringkawa nakina akwa neningma ababurna-langwa. Aburraja kuw-eningmidinama wurrakina karra-rringkina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina.

¹¹ Arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma ena, ngakwurruwa ngarrababurna-langwa ngarnik-ambilyinga-langwa ena-langwa ngarnumamalya, yirruwa Yarningijudiya warnumamalya akwa ngarningka nungkwurrajukwaba Karningijudiya-ma karnumamalya. Akwa nakina ni-lyanguwerribikajungwunuma ena. Eneja Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa nakina-bina aken-akumurnama ngarna Neningikarrawara-langwi-yada ngarnumamalya.

¹² Aduwaba kembirra ngakwurraja ngarna nare-ka akbar-duma umba ak-akwadangwukajungwunuma ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa. Aki-likajama ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa mena ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurakawura-ma Christ akwa ngarningka ngarru-werrikambilya-mubaba Christ-manja.

¹³ Ngakwurruwa-murra karnumamalya, nara a-werrikungwanjuma ningi-didijungwuna-mulangwa alikira-manja arrawa. Mama arrawa ningena ning-ambilyama ngarra-maka-mulangwa ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwa-wa, umba eningaba nungkwurra-langwa ka-ngekburakajungwunuma arija-langwa akina, ning-ambilya-mulangwa yelakwa ngayuwa aduwaba.

Akwulyelyingma Christ-langwa-langwa

¹⁴ Nganja ngayuwa ningeni-yangmarngkwajinama Nungwanyungwu-wa mena ningeningma aduwaba ayakwa ena-langwa, ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya. Ningeningma aduwaba Neningikarrawara kirren-enibika-mulangwa nungkwurruwa Karningijudiya-ma karnumamalya, wuburra laka yirren-enibikama yirruwa Yarningijudiya warnumamalya yarna. ¹⁵ Eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa nakina ngarningerribirra-langwa akwa wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya akwa ngarningka ena-langwa-manja angalya abalkaya akwa ngakwurra-langwa ekirra amamalya ngarru-wilyakinama enuwa-langwa.

¹⁶ Neningikarrawara-ka ningbuda nakina akwa numinababurna arrubuda. Nganja kembirra ningu-buburiyaminama arngkababurna-langwa ngawa amurndakenena ayakwa enuwa-wa. "Wurre-ngbudirrkina wurruwurrakakina WarningEbijiija warnumamalya nungkwa-langwa-murra-Amawurrina," ningi-yaminama. "Wurre-ngbudirrkina kajungwa marrubuda mangma karruma-wilyakini-yada wurrakina warniki-yama-langwa eningaba. ¹⁷ Akwa ngarningka en-ambilya eneja Christ aburruwa-manja mena na-werrikambilya-murrubaba angwurra enuwa-manja. Akwa ngarningka wurrakine-ka ab-eningmidina akwulyelyingma ena-langwa warningangkawura. Akwa kuw-engkirrikaja-manja wurrakina ni-lyelyingmina-murrilangwa wurrakina-manja, ab-arjiya kembirra wurringbuda ngawa wurrakina warnumamalya. ¹⁸⁻¹⁹ Akwa ngarningka aburra-wilyakina milyenjirra mangma wurrababurna-langwa warnumamalya nungkwa-langwa ababurna-langwa angalya kajungwa warningmi-yada Christ ni-lyelyingmina-mulangwa angwurra wurrakina. Ab-eningmidina nara nakina a-ngwanjuma umba kini-lyelyingminama wurrakina angwurra neningangkawura nakina. Ngalaja Christ-langwa akwulyelyingma amakwulumide-ka akina akwa yirraja yik-eningmidina-manja akina nare-ka yarna a-jerrukwama. Kembirra ab-eningmidina Christ ni-lyelyingmina-mulangwa wurrakina kajungwa karruma-lyangkiiyuwarni-yada nungkwa-langwa-manja

mangma akwa ke-yamini-yada wuburra nungkuwa. Amandangwa,” ningi-yaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa.

²⁰ Kwurruwa-yi, ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena narrubuda-baba nakina nilyengma akwa nu-war-dena-mubaba aduwaba ngakwurrumanja nakina. Akena nara ngarna a-marngkirringkama amurndakakina engbingbuda kini-yaminama nakina ngakwurrumanja. ²¹ Ngeni-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawara ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa. Akwa keningirringkama-manja warnumamalya Christ-manja, kembirra abuni-yangmarngkwajina Neningikarrawara aburrajukwaba. Ngeni-yangmarngkwajina ngawa Neningikarrawara aduwaba akwa angkawura.

4

Aki-likaja-mulangwa ngarruwurrakawura-ma wuburra ngarruwilyaba-ma ngarnumadangwa

¹ W-engkirraja kembirra enena ayakwa ngarra-makinama ngayuwa, ningibina ningididijungwunama ngawa yelakwa mema-manja medirra. Ningi-didijungwunama ngayuwa mena-baba ningenumamalya ningena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Eneja nakina Neningikarrawara nu-wekbalyinuma kirrakina ena-langwi-yada karnumamalya. Kembirra nungkwurraja kirribina Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrumungkwurkidirrbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrakina.

² Nara kembirra a-ngkweningabakajungwuma, umba ambaka-langwa yiki-likajama kirrakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa. Akwa kirrumurndamurndirra ngawa yiki-likajama nungkwurruwa kirruwerringmurndirra. Akwa nara a-marngkwajajuma umba yiki-lyelyingmajeyinama ngawa karningangkawura kirrakina.

³ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-murndukwama nakina ena-langwa-murra Amawurrina kajungwa ngakwurrumanja-murri-yada ngarna. Kembirra nungkwurraja yiki-ngayindenama angwurra kirrakina karnik-ambilyingi-yada ngawa kirruwurrakawurama, karniki-lyelyingmajaji-yada akwa karniku-mamurikaji-yada kirrakina yilyurkwa-murra yukwudukwuda karningangkawura.

⁴ Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarruwurrakuwilyaba ngarrididirrbura ngarna. Awilyaba-ma wuburra amadangkwa ngarr-ambilyama ngarna. Umba eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama nakina ena-langwa Amawurrina awilyaba-ma ngakwurrumanja ngarrababurna-wa. Nu-wekbalyinuma nakina ngarrididirrbura ngawa ngarna, kajungwa aku-werrikembirrarini-yada ngarna ngarruwurrakidirrbura enuwa-wa. ⁵ Nuwilyaba-me-ka ngawa Nubungkawa naruma-dangwa. Ngakwurraja ngarru-werrikambilyama ngarna ngarrididirrbura enuwa-manja. Umba aburraja warnumamalya ngarrabu-mingekingambajuwama ngakwurrumanja ngarrididirrbura ngarrakina. ⁶ Nuwilyaba-me-ka Neningikarrawara akwa nuwilyaba-me-ka Nungwanyungma nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Nu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya akwa ngarningka ababurna-manja angalya. Akwa ngarrenu-wilyakinama ngakwurrumanja ngarniku-war-di-yada warka ena-langwa akwa n-ambilyama wilyarra ngakwurrumanja.

⁷⁻¹⁰ Ngalaja Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarraku-makinama Christ-langwa ni-lawurradinu-mulangwa Nungwenikba-langwu-wa angalya. Ne-yamama akina, “Ni-lyengmanguma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya karrawaru-wa.

Akwa nenu-wilyakama wurrababurna warnumamalya enuwa-mulangwa.

Umba neni-yuwarnuma wurrakina enuwa-manja arija-langwa.

Kembirra nenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ena-langwu-wa warnumamalya,”

ne-yamama akina. Nungkwurraja karningme-ka karna adinuba-wiya ni-dirrirnduma nakina Christ karrawara-langwa, ni-rukwularruma nakina wuburra laka ngarnumamalya ngarrir-rukwularrayinuma ngarna, akwa n-ambilyumurra nakina wuburre-ka laka ngarnumamalya ngarr-ambilyamurra ngarrakina enena-manja angalya. Kembirra nibina-murrada ni-dirrirnda-murrada nu-warumajungwunama karrawaru-wa, kajungwa kin-ambilyi-yada nakina ababurna-manja angalya akwa akenu-wekbilyeni-yada eninginingaba-wiya. Christ ngarrenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ngarruwilyuwilyaba-wiya-wa.

¹¹ Amiyambena eninginingaba Christ ngarrenu-kwama nakina? Christ ngarrenu-kwama nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya eminininingka warka akwa ngarrenu-mamurikajinama ngarniki-yami-yada akina. Ngarrukwala nu-wekbalyinuma Christ

ngarnikilarrkilarrka ngarnumamalya. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa ayakwa. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ayakwa ena-langwa-langwa wurribinu-wa warningbala-murruwa enuwa, kajungwa aburrajukwaba ka-werrikambilyi-yada enuwa-manja. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina ngarnik-akwurraraji-yada ena-langwa warnumamalya. Umba ngarrukwala ngarnik-akakirumaki-yada ena-langwa ayakwa aburruwa-wa.

¹² Yawu. Akina-bina-da. Ngarrumurdakeyina ngarnikuminuwar•duwar•da nu-wekbalyinuma eneja nakina Christ, kajungwa aki-ngbudirrkeyini-yada ngakwuruwa ena-langwa ngarnumamalya. Ngakwurraya aki-ngbudirrkeyinama ngarna ngarniku-war-da-langwa ena-langwa warka ngarningangkawura. ¹³ Kemberra ngakwuruwa ngarna aku-mamurikajeyinama yanda-langwa ngarruwurakidirrbura aku-werrikambilyama ngarrababurna-langwa Neningikarrawara-langwa-manja Nenikuwenikba. Akwa ngarningka aku-mamurikajeyinama ngarna yanda-langwa ak-eningmidinama nakina ngarruwurakidirrbura akwa yanda-langwa aki-ngbudidinama ngarrakina ngarringbuda ngawa. Kumu-ringbirradini-yada mangma ngakwurra-langwa wuburra laka Christ-langwa mangma miringbirra. Kemberra aku-mumiringkinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara e-yamama ngarna wurriyukwayuwa wuburra, wurribina nara ambaka a-mumiringkama ayakwa wurrakina.

¹⁴ W-engkirikiya. Dukwa aburraja wurrukwalu warnumamalya akabu-makinama wurrakina ekikalya ayakwa alyangkilyangkadawa. Dukwa aburabakiya-ba karringkeburakinama ayakwa eminiminingka akwa akabu-ngayindenama akabu-wilyakajinama ngakwuruwa-wa. Umba ngakwurraya nare-ka ngarna engkirikuma amukwiyadebinu-wa ayakwa alyangkilyangkadawu-wa, umba ngarringbuda aki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa mulikarrkidirrbura-manja ngarna.

¹⁵ Umba aki-yengbinama alyangmandukwuna-wiya ayakwa. Nara amarngkawinyamba-murra ayakwa e-yengbuma ngarna wurrukwalu-wa, umba amarngkuwarruwalya-murra ayakwa aki-yengbinama wurrukwalu-manja warnumamalya, kajungwa warningmi-yada ngarri-lyelyingminama wurrakina-manja. Akwa aki-yaminama kajungwa ak-ambilyi-yada wuburra Christ, nibina nubungkawadinama ngakwuruwa-manja. Nakine-ka Christ wuburra aringka umba ngakwuruwa wuburra ena-langwa nenumadangkwa, ¹⁶ nibina nu-wilyakinama ayarrka iya alakba. Ngalaja akina aringka na-war•dikinama amurndakibina ayarrka iya alakba. Ka-war•dena-manja alakba nungkwa-langwa eningaba warka akwa ke-ngbudidina-manja akina, akwa ka-war•dena-manja ayarrka nungkwa-langwa eningaba warka ngalajukwaba akwa ke-ngbudidina-manja akina, ngalaja kemberra nungkwa-langwa amadangkwa ka-war•dena-manja warka akwa ke-ngbudidinama akina. Akine-ka wuburra eneja akenu-war•dikinama Christ ngakwuruwa-manja, Neningikarrawara-langwa-manja ngarnumamalya. Umba ngarruwilyuwilyaba-wiya ngarna aku-war•duwar•dena-manja eningaba warka akwa aki-lyelyingmajeyinama ngawa. Kemberra aki-ngbudirrkeyinama ngarruwurakawura-ma ngarna.

Wurr-aburradadiya ebina eningaba wuburra karnikaduwa karnumamalya

¹⁷ Ngayuwe-ka ningena ningenumini-yengbinama ayakwa nungkwuruwa-wa Nubungkawa Jesus Christ-langwa, akwa kemberra ngarra-madumurrkunama. Nare-ka e-yaminjamama wuburra wurrukwalu warnumamalya warningbala-murruwura Neningikarrawara wurrakina. Muwurrariye-ka mangma aburraja narrumawilyakinama. Nare-ka kemberra nungkwurraja e-yamama wurrumurdakakina wuburra warnumamalya.

¹⁸ Aburraja wurrumurdakakine-ka warnumamalya wurrukwurake-ka. Nawarenama Neningikarrawara akwa enu-kwunama mirirba. Nare-ka a-wilyakama amamalya akwanenibika ebina ngarru-kwunama Neningikarrawara. Alarrumur-da-manja na-likajama. Wurrimimba na-likajama. ¹⁹ Nara arakba wurrakina amini-yelijajungwuma amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa. Nalyanguwerribikajungwunuma wurrakina warnik-arriyakajungwi-yada awurrariya-langwa. Nara kemberra engkirikuma wurrakina eningabu-wa, umba awurrariya-wa wulkwa nuw-engkingkirikajama ngawa wurrakina. Na-rndirndirrkeyiname-ka erribirra. Eningerribirre-ka awurruwurrariya eminiminingka ne-yaminjaminama wurrakina warnumamalya, wurribina warningbala-murruwura Neningikarrawara.

²⁰ Umba aburraja wurrumurdakibina warnumamalya kirrab-akakirumakamurruwura kirrakina nara yikabu-maka karniki-yami-yada amukwiyadakina.

21 Kirrab-akakirumakama kirrakina alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwa-langwa. Kembirra nungkwurraja kirr-engkirikenuma aburra-langwa ayakwa akwa kembirra kirr-eningmidinama kirrakina enuwa-langwa. ²² Kembirra nara arakba e-yamama ebina adinuba-wiya kirri-yamama, mena amurndakibina awurruwurrariya kirri-ngayindanguma kirrak-arriyakame-ka kirrakina. Umba wurri-larrngkuwurrariya arakba awurruwurrariya, wuburra laka kirring-anjalkuwurrenama kirrakina dumbala dibina duwurrariya dadinungkwurakba. ²³ Umba yiki-yaminama eninginingaba-wiya mamungkwur-da-murra mangma, wuburra laka kirr-awiyebenama dumbala dadingaba dadikaduwa-langwa. ²⁴ Wurr-aburradadiye-ka ebina enikaduwa eningaba wuburra karnikaduwa karnumamalya, mena Neningikarrawara kirren-enikaduwa-ka-mubaba enuwe-ka wuburra. Kembirra wurri-likaja kirruwerringekburna kirruwerrikidirbura Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa karningangkawura.

²⁵ Kembirra aminakina-langwa nara e-kadikama warningerribirra-manja warnumamalya. Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya Neningikarrawara-langwa, yiki-larrkbularrkbakinama mena ngarruwurrakawura-murra Christ-manja ngarna wuburra ngakwuruwa-murra. ²⁶ Kak-ar-dirrena-manja awinyamba ningkakina, kembirra nara arriyakajungwuma awurrariya-wa. Akwa nara a-werrikawinyambaduma nungkuwa yanda-langwa alyarrngwalyilya. ²⁷ Akwa ngarningka nara awiyebajuma Namukwa nungkuwa-manja. ²⁸ Kirrengkingengmina karnumamalya kirribina kirr-angmukangmadama kirrakina wurr-erriminja arakba engkengmina, akwa nara angmadama arakba kirrakina umba wurru-war-dena warka arakba. Wuru-war-dena warka eningaba nungkwurabakiya-ba, kajungwa yiki-larriburri-yada angwarnda alyangmandukwuna wurribinu-wa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

²⁹ Akwa ena engka. Nara e-yengbuna ayakwa erribirra ayarrkawarriya umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa ayarrngekburna, kajungwa yika-mamurikajini-yada kirrakina wurrukwalu warnumamalya akwa yike-ngbudirrkini-yada wurrakina. ³⁰ Eneja Neningikarrawara nakina nu-wekbalyinuma kirrakina, kajungwa ena-langwi-yada karnumamalya yik-ambilyi-yada. Akwa kirrenu-wekbilyanguma ena-langwa Amawurrina akwurdukwurda kajungwa karningmi-yada amandangwa ena-langwa kirrakina, akwa karningmi-yada yiken-enjungwurrenama amandangwa nakina. Kembirra nare-ka a-werrikawarriyakuma Amawurrina Neningikarrawara-langwa kirrakina. ³¹ Wurri-yarrkuwurrena ayakwa ayarrkiyarrkawarriya akwa ayarrkiyarrkardidarra. Nara e-yangiyangarraduma. Nara a-rinjarrkuma wurrukwalu-wa warnumamalya. Akwa nara aminu-makumakuma awurruwurrariya ayakwa wurrukwalu-langwa warnumamalya. Akwa nara a-wurruwirrikbijajuma ³² umba wurr-errukwuliyamajeyina akwa wurri-lyelyingmajeyina. Akwa wurrumini-yakuwabijeyina awurruwurrariya kirrukwalu-langwa karnumamalya, wuburra enejukwaba Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da. Nakine-ka Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama mena Jesus Christ kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina-da.

5

Ak-ambilya-mulangwa alarradada-manja

¹ Nungkwurraja Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa kirrakina, kirribina Neningikarrawara ni-lyelyingminamurra angwurra nakina. Kembirra wurri-yaminjamina ngawa kwureya kajungwa enuwa wuburra yiki-yamini-yada kirrakina. ² Yiki-lyelyingmajeyinama karningangkawura, wuburra laka Christ ni-lyelyingminume-ka ngakwuruwa. Nakine-ka ngarrenumini-jungwunuma eka-manja mena ni-lyelyingminu-mubaba ngakwuruwa angwurra. Kembirra eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur-danguma angwurra nakina-manja.

³ Nara kembirra engkirrikuma awurrariya-wa. Nara a-rndirndirrkajuma, akwa nara engkirrikuma amangungwu-wa. Akwa ngarningka nara a-mar-dumar-duma a-mungwur-dangmaduma eningerribirra wurrukwalu-langwa. Nare-ka a-lyelyimbukwajuma amukwiadakina-langwa awurruwurrariya mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-baba. ⁴ Akwa nara e-yengbiyengbuna ayarrkiyarrkawarriya ayakwa. Umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa eningaba-wiya akwa yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa.

⁵ Nare-ka e-yakuwabijuma ena. Yik-arriyakajungwuna-manja kirrakina akwa yiki-rndirndirrkayina-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja amangungwu-wa akwa yiku-mungwur-dangmadina-manja yiku-mar-dumar-dena-manja eningerribirra

wurrukwala-langwa, nare-ka a-likama kirrakina Neningikarrawaru-wa. Yikumar-dena-manja eningerribirra wurrukwala-langwa, kembirra akine-ka wuburra laka nara kirrakina engkirrikuma Neningikarrawaru-wa umba yiki-yaminama yikumien-gkirrikajama alawudawarra-murruwa amurndakijika. Kembirra yiki-yamina-manja amukwiyadakina awurruwurrariya nare-ka e-yakajuma kirrakina warnumamalya-manja wurribina nenu-bungkawadina-murrumanja wunalakina Neningikarrawara akwa Christ.

⁶ Wurrukwala warnumamalya yikabu-ngayindena-manja warniki-kadikiyada nungkwurruwa-manja enubuwakida-murra ayakwa awurruwurrariya-manja, kembirra nare-ka engkirrikuma wurrakinu-wa. Yikabu-ngayindenama karniki-yami-yada awurrariya-wa. Akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa umba yiki-yaminajamina-manja awurruwurrariya karningangkawura, kembirra nakine-ka Neningikarrawara kin-awinyambadiname-ka kirrakina-manja karnumamalya. ⁷ Aminakina-langwa nungkwurraja nare-ka a-likama wurramukwiyadakina-manja warnumamalya wurruwurrariya, umba kirreyebijeba wurr-ambilya aburruwa-langwa.

⁸ Nara-wiya nungkwurruwa Neningikarrawara-langwa, kirr-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa, wuburra laka kirr-ambilyuma kirrakina alarrumur-damanja. Umba aduwaba Neningikarrawara-langwa karna. Akine-ka wuburra laka alarradada-manja kirr-ambilyama aduwaba. Kembirra alarradada-manja ngawa wurr-ambilya, ⁹ mena yik-ambilya-manja nungkwurruwa alarradada-manja, kembirra yik-ambilyama karningaba, kirruwerrikidirbura akwa kirrilyangmandukwuna. ¹⁰ Akwa wurr-eningmidina arakba ebina ni-ngayindena-mulangwa Nubungkawa Jesus Christ.

¹¹ Yiku-warename-ka ababurna-langwa awurruwurrariya ebina ne-yaminama wurribina warnumamalya na-likaja-murruwura alarrumur-da-manja. Umba yiki-yaminama aburruwa-wa, "Amurndakibina kirri-yaminajinama awurruwurrariyeka akina," yiki-yaminama. ¹² Ngakwurraraje-ka ak-engkirrikaja-manja ngarna akinu-wa awurrariya ne-yamina-murruwa wurruwurrariya warnumamalya amurama, kembirra aki-yeliyename-ka ngakwurruwa. Yawe-ka, ngarri-yeliyename angwurra akwa nare-ka ngarna a-lyelyimbukwajuma amukwiyadakina-langwa awurrariya. ¹³ Wurrumurdakibina warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja nungkwurruwamanja kembirra ke-yaminamurra akina wuburra laka yiki-jadijinama kirrakina alarrngkilarrngkawarriya alarrumur-da-langwa angalya akwa aangeriba errekbua alarradadu-wa. ¹⁴ Akine-ka alarradada kuw-abilyerrikinama ababurna-langwa. Aminakina-langwa enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, "Nungkwurruwa karnumamalya kirru-mungkwulame-ka.

Karninikijungwa wuburra karnumamalya kirri-yaminama karna,
 umba wurru-mirajangina arakba!

Kembirra Christ yikenumin-abarrakajinama nungkwurra-langwi-yada nakina," ne-yaminama akina ayakwa.

¹⁵ Kembirra nungkwurraja yiki-yakuwerribikajama kirrumurndamurndirra ambakalangwa yiki-yamina-mulangwa yik-ambilya-mulangwa enena-manja angalya. Nare-ka e-yamama wuburra wurribina warningbala-murruwura warniki-yama-langwa eningaba, umba yiki-yaminame-ka kirrumurndamurndirra wuburra warnumamalya aringkawa. ¹⁶ Wurru-war-dena arakba warka Neningikarrawara-langwa mababurna-langwa mawura. Akwa nara a-kuwabarrngwarrngwaduma a-likama Neningikarrawara-langwamanja mamurukwa, mena wurrababurna warnumamalya ne-yamina-mubaba eningerribirra awurruwurrariya eminininingka. ¹⁷ Nare-ka kembirra a-wakiduma, umba wurr-eningmidina angwurra ebina kirreni-ngayindenama Nubungkawa karniki-yama-langwa kirrakina.

¹⁸ Nare-ka a-bungwurriduma anija-langwa, mena yikak-arriyakinama karna akina. Akwa nara a-lyangburrukawuma mulkwa nungkwurra-langwa anija-wiya, umba wurru-mena wurri-lyangburrukawajina Amawurrina Neningikarrawara-langwa.

¹⁹ Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya kirribina Neningikarrawara-langwa yiku-makijeyinama ena-langwa-langwa. Wurruwerrikilyelyingmajungwuna akwa wurru-mebeyina emeba enuwa-wa. Nara eningerribirra a-mebuma, umba yiningaba-murra yukwudukwuda yiku-mebeyinama emeba ena-langwi-yada. ²⁰ Yikini-yangmarngkwajinama Nungwanyungwa Neningikarrawara karningangkawura. Akwa yikini-yangmarngkwajina-manja Neningikarrawara kirrakina, kembirra yiki-yengbijinama ekirra ngakwurra-langwawangwa Nubungkawa Jesus Christ.

Warnungkwarba-langwa akwa wurridarringka-langwa

²¹ Nungkwurraja nara amin-engkirrikajungwuma, umba yikamin-engkirrikajama kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya mena kinu-werrikiyangmarnkwajina-mubaba Christ.

²²⁻²³ Ningkidarringka, eni-lyengmena neningiyena, umba nungkwaja k-arijidadinama ngawa enuwa-manja. Eningaba akina. Eneja Christ ni-lyengmenama nakina, umba ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarr-arijidadinama ngawa enuwa-manja. Kini-lyengmena-manja neningiyena, kembirra eningaba ngawa akina. Nakine-ka Christ ngarren-enibikinama ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya. Ni-lyengmenama nakina akwa ngarrenu-war-dikinama ngakwurruwa. Eningaba akina. Kembirra kini-lyengmena-manja nuwilyaba nenungkwarba akwa kininga-war-dikina-manja dadingiyenikba, eningaba ngawa ena. ²⁴ Ngakwurraja ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarrenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Kembirra nungkwajukwaba ningkidarringka numin-engkirrikajama neningiyena nungkwa-langwu-wa.

²⁵ Umba nungkwaja ningkenungkwarba, lyelyingmina didarringka nungkwa-langwa dadingiyena, wuburra laka Christ ni-lyelyingminama ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Nakine-ka Christ ni-lyelyingminama ngakwurruwa akwa ngarrenumin-jungwunuma, ²⁶ kajungwa ak-ambilyi-yada Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarrenu-kwama ayakwa ena-langwa, ebina akakuminu-mungkwur-denama mada iya mangma. Ngakwurraja ngarnumamalya akinga-mungkwur-denama ngarrakina dumbala ngakwurra-langwa aking-ajirrena-mulangwa dakina akungwa-murra. Akine-ka wuburra, eneja nakina Christ akenu-mungkwur-denama ngakwurruwa. ²⁷ Christ ni-jungwunuma kajungwa ngarruwerringekburni-yada akwa kembirra kinu-kwajungwuni-yada ngakwurruwa enuwa-wa, wuburra laka nuwilyaba neningiyadikba kinu-kwajungwunama dukukwulyubena-wa dadingiyenikba. Ni-jungwunuma kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ak-ambilyi-yada ngarninguwurrariya-murra.

²⁸ Amandangwa Christ ni-lyelyingminama angwurra ngakwurruwa. Umba nungkwajukwaba ningkenungkwarba, ki-lyelyingminama didarringka dadingiyena nungkwa-langwa. Ningki-lyelyingminama ningkakina ningkenumadangkwa, ningk-embimbirrajajungwunama mababurna-langwa marringa. Kembirra ki-lyelyingminama ngalajukwaba dadingiyena mababurna-langwa marringa. Ki-lyelyingmina-manja dadingiyena nungkuwa, kembirra amandangwa ki-lyelyingmajajungwunama.

²⁹⁻³⁰ Ningkenungkwarba, ningk-angmar-dijungwunama ningkenumadangkwa-na? Nare-ka-da! Ningki-lyelyingminama ningkenumadangkwa, ningk-embimbirrajajungwunama. Ningki-lyelyingmajajungwunama ningkakina. Amandangwa akina. Umba eneja nakina Christ ni-lyelyingminama-ka ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurruwa ngarna wuburra ena-langwa ayarka iya alakba, kembirra ni-lyelyingminama ngakwurruwa akwa ngarren-embirrajina ngarrababurna-langwa neningangkawura.

³¹ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwilyaba nenungkwarba kini-yar-dena-manja dadingiyenikba, kembirra kenilirrakilalikinama nakina nungwenikba akwa dirndenikba umba kini-likajama dadingiyenikba-wa. Keni-yakeyina-manja wunalakina-kiya, nuwilyaba nenungkwarba akwa duwilyaba didarringka ena-langwa, kembirra wuburra wunuwilyaba-ma wunenumamalya kenilirraki-likajama arakba wunalakina-da,” ni-yamama Neningikarrawara. ³² Ngalaja akina ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarraku-makinama ngakwurruwa-wa Christ-langwa akwa ngakwurruwa-langwa Neningikarrawara-langwa-langwa ngarnumamalya enena-manja angalya. Adinubawiya akina ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma umba aduwaba nganja ngarramin-abilyerrikinama arakba nungkwurruwa-langwa ningena.

³³ Karnungkwarba, kirruwilyuwilyaba-wiya yiki-lyelyingminama wurridarringka nungkwurra-langwa, wuburra kirri-lyelyingmajajungwunama. Umba arrkala nungkwurraja kirradidingiyarrngwa kirruwilyuwilyaba-wiya yikamin-engkirrikajama warninginingiyenungwa-langwa kirrakina.

6

¹ Nungkwurraja kirriyukwayuwa, kirrumurndamurndirra w-engkirrikajama enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa. Yikamin-engkingkirrikajama kirrakina ayakwa wurrungungwenungwa-langwa iya wurrirndirndenungwa-langwa. Yiki-yaminjaminama kirrakina yikamin-engkingkirrikajama ngawa, mena Neningikarrawara kirrenu-maka-mubaba akina nungkwurruwa-manja, akwa eningaba-baba akina. Nara amini-yarrkuwurruma aburra-langwa ayakwa, umba yikamin-engkingkirrikajama ngawa akinu-wa.

²⁻³ Karningma amurndakibina ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara yirrenu-kwamurra arakburakba-kiya-wiya Yarningijudiyu-wa yarnumamalya. Awilyaba ayakwa ngarraku-makinama akina,

“Yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa kirrakina wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa kajungwa eninginingaba ka-ngekburakajungwuni-yada nungkwurra-langwa, akwa yik-ambilyi-yada nungkwurra-langwa-manja angalya yanda-langwa yik-eniyuwangkwudinama akwa yik-adiyuwangkwudinama karna,”

ngarraku-makinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akine-ka eningadinuba-wiya ayakwa ngarraku-makinama kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara eningaba ngakwurruwa-manja. Kembang nungkwurraja kirriyukwayuwa yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa aduwaba.

⁴ Umba nungkwurraja kirrungungwarrngwa, nara a-werrikawinyambaduma nungkwurra-langwu-wa wurriyukwayuwa, umba wurr-errukwuliyamajina wurrakina-manja, nari-yada wurrakina awinyambaduma aburramba-langwa nungkwurra-langwa-langwa ayakwa. Yik-arumurrkwunama wurrakina kirrumurndamurndirra. Yika-wilyuwilyakajinama ambaka-langwa, kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa Jesus Christ-langwa wurrakina, akwa kajungwa Neningikarrawara-langwa ayakwa karraku-mungkwurridirrburakini-yada wurrakina.

Wurrubungkawa-langwa akwa warnikuminuwar-duwar-da-langwa narra-beyindangu-mulangwa angwarnda-murra

⁵ Nungkwurraja kirrukwal karnumamalya, wurrubungkawe-ka kirrabuminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa yiku-war-deniya yada warka wurrakina-langwa wurrubungkawa. Nara e-kikadikama wurrumurndakakina wurrubungkawa nungkwurra-langwa umba kirrumungkwurkidirrbura kirriyangmandukwuna wurr-ambilya. Mama kirru-minjirrkakbar-denama aburruwa-langwa kirrakina, umba wurramin-engkirrikaja mababurna-langwa mamawura. Wurraminu-war-dena warka aburra-langwa wuburra laka yikinuminu-war-dena warka Christ-langwa. ⁶ Nara erribirra a-war-duma, umba eningaba warka wurraminu-war-dena. Yikabu-rringkina-manja wurrakina akwa ngarningka nara-manja a-rringkama nungkwurruwa-wa, kembang yikaminu-war-dena eningaba warka. Yiki-yaminame-ka kirrumurndamurndirra ababurna-langwa Neningikarrawara yikeni-ngayindenama nakina. ⁷ Akwa nare-ka a-ngwurrkiyengbuma a-ngwurrmiluma kirrakina, umba wurru-war-dena eningaba warka, mena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa karnumamalya kirrakina-baba. Kembang yikaminu-war-dena-manja warka wurrukwal-langwa warnumamalya, yiku-war-dena warka wuburra laka yikinuminu-war-dena warka Jesus Christ-langwa.

⁸ Yiki-yamina-manja eningaba kirrakina, kembang eneja Nubungkawa Jesus Christ kini-yaminama nakina eningaba nungkwurruwa-manja. Mama kirrukwal kirraminu-war-denamurra warka wurrubungkawa-langwa wurribina kirrabuminu-beyindangu-mulangwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya. Mama kirrukwal kirraminu-war-denamurra warka wurrubungkawa-langwa wurribina kirrabu-kwuna-mulangwa angwarnda, nara-baba aburra-langwa kirrakina. Eneja kini-yaminama eningaba nungkwurruwa-manja kirrababurna-manja.

⁹ Umba nungkwurraja kirrubungkawa kirru-beyindangu-murrumurra warnumamalya nungkwurra-langwi-yada warnikuminuwar-duwar-da, nungkwurrajukwaba kirriyangmandukwuna kirrumungkwurkidirrbura wurr-ambilya. Nare-ka e-yamama enena ayakwa aburruwa-wa, “Nara-manja karna aminu-war-duma eningaba warka, kembang ngayuwa ka-larrkbarjenama nungkwurruwa-manja!” nara e-yamama. Eneja nakina Neningikarrawara kirreni-rringkinama nungkwurruwa-wa kirrubungkawa akwa ngawa nungkwurra-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da kirruwurrakidirrbura. Nubungkawa nakina kirrababurna-langwa, kirrubungkawa-langwa akwa ngarningka nungkwurra-langwa-langwa warnikuminuwar-duwar-da

aburrajukwaba. Nare-ka e-yamama Neningikarrawara, “Naka nenungkwarba dukwa nubungkawa, umba nenikuminuwar•duwar•da dukwa-da,” nara e-yamama nakina. Umba kini-yaminama, “Naka nenungkwarba dukwa neningaba, umba nuwurrariya dukwa-da,” kini-yaminama Neningikarrawara nakina.

Yikinu-wardiyina-mulangwa nungkuwa akwa Namukwa

¹⁰ Ngeniyerriya, ngakwurruwa-murra, nara ningena amiyerra a-makama ayakwa nungkwurruwa-wa, umba ambawura arakba ayakwa ka-makinama ngarningka. Wurr-ambilya Nubungkawa-manja akwudangwa. Nakine-ka Nubungkawa numikbiyiya ni-lyengma, ningbude-ka. Kemberra nara a-lalikama nakina, umba akwudangwa wurr-ambilya enuwa-manja, kajungwa yikeni-ngbudirrkini-yada nakina.

¹¹ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama engbingbuda eningawinyamba ngakwurra-langwa kajungwa aku-wardiyini-yada awinyamba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nungkwurraja kemberra yiku-menama akwa yik-awiyebenama amurndakakina kajungwa yikeni-kadikina-manja kwureya nakina Namukwa yikenu-kwudirrkini-yada awurrariya-wa, kemberra dirrbura ngawa yik-abalkayukwuni-yada kirrakina. ¹² Amandangwa ngarru-wardiyiname-ka arakba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nara awinyambakuma ngarna warnumamalya-manja umba Namukwa-manja, akwa ena-langwa-manja wurramukwa wurruwurrariya-manja. Aburraja na-bungkawadinama wurrakina enena-manja ngawa angalya alarrumur•da-manja akwa ngarningka wurruwurrariya wurriyengma wurrakina karrawara angubina-manja. Wurrababurna-ka wurriminimingka wurramukwa Namukwa-langwa akwa wurringbingbuda awurrariya-langwa wurrakina wurrababurna-langwa. ¹³ Kemberra nungkwaja wu-mena amurndakibina engbingbuda eningawinyamba ababurna-langwa nginu-kwama Neningikarrawara awinyambi-yada Namukwa-manja kajungwa ka-likajamanja Namukwa akwa ena-langwa wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-wa, kemberra k-abalkayukwuni-yada dirrbura. Ku-menama amurndakakina engbingbuda kajungwa nari-yada a-larruma umba dirrbura ngawa k-abalkayukwuni-yada ningkakina.

¹⁴ Kemberra arjiya akwa ki-yamina wuburra ningkawinyamba ningkenumamalya Neningikarrawara-langwa! Ki-yengbina nungkuwa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina kenu-kwunama Neningikarrawara. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra k-akbaldamirenama eningawinyamba engbingbuda ningkakina. Ki-likaja ningkeningaba ningkumungkwurridirrbura ngawa akwa nara a-ngayinduma ningkakina awurrariya. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama ningkakina didija yukwudukwuda-manja. ¹⁵ Ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa eninginingaba wurriminimingku-wa warnumamalya. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama akukwurraka alika-manja. Ku-wilyakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa kajungwa akine-ka ayakwa karrakumini-lyurkkwakini-yada aburra-langwa yukwudukwuda. ¹⁶ Ku-werrikambilya Neningikarrawara-manja ningkeningangkawura nungkuwa. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra laka ku-wilyakinama ningkakina eka alingakbaluwala ningkeningangkawura kajungwa nari-yada a-ngajuma enungkwa angwura-murra Namukwa-langwa nungkuwa-wa. ¹⁷ K-eningmidina nungkuwa Jesus Christ nginenibikama. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra laka k-awiyebenama eningaringka balmarna akwurraka ebina nuw-awiyebenama wurrawinyamba warnungkwarba. Akwa ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kemberra akine-ka ke-yaminama wuburra kaliwanga. Umba ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa kaku-mamurikajinama nungkuwa ku-minangkirreyini-yada Namukwa Neningikarrawara-langwa-murra ayakwa, wuburra laka wurrawinyamba warnungkwarba warnungkwarba nalingangkirreyinamurra warnumamalya kaliwanga-murra.

¹⁸ Akwa ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa ningkeningangkawura. Ngalaja ena-langwa Amawurrina kaku-wilyakajinama ayakwa ningkeniki-yengba-langwa enuwa-wa. Nara kemberra a-ngwanjuma a-buriyamama, umba mababurna-langwa marringa kini-yengkilabajama ngawa ningkakina Neningikarrawaru-wa kenu-mamurikajini-yada nakina nungkuwa-manja, akwa ngarningka akenu-mamurikajini-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka, ngarra-ngayindenama kirrakina karnumamalya yikini-yengkilabajama Neningikarrawara kenu-mamurikajini-yada ngayuwa nganjukwaba. Wuni-yengkilabaja nakina kenu-kwuni-yada ngayuwa ayakwa eningaba, akwa nari-yada akbar•duma ngayuwa akini-yada ngawa ka-makina-manja ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya amurndakibina ayakwa eninginingaba nuw-abuwarrkajungwunuma Jesus Christ-langwa-langwa, umba ningumarngba ngawa k-ambilyi-yada ngayuwa.

²⁰ Mama ngayuwe-ka ningena ningi-didijungwunama alikira-manja arrawa, umba kinuminu-war•denama ngawa warka Jesus Christ-langwa akwa kinumini-yengbinama ngawa. Kembangirra wuni-yengkilabaja enuwa-wa keni-ngbudirrkini-yada ngayuwa, kajungwa kinumini-yengbiyengbini-yada ngayuwa eningaba ayakwa ningumarngba ningeningangkawura ngayuwa-da.

Eningarija-langwa ayakwa

²¹⁻²² Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada ngayuwa-langwa. Kembangirra ningeni-larrkama arakba Dikikaja nungkwurruwa-wa, nibina ningi-lyelyingminama akwa nenuminu-war•duwar•denama eningaba warka Nubungkawa-langwa Jesus Christ. Eneja nakina yikenu-makinama kembangirra ayakwa eningaba ngayuwa-langwa akwa yirrababurna-langwa yarnumamalya Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Nara kembangirra nungkwurraja a-werrikawarriyaduma.

²³ Nganja ngayuwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara Nungwanyungwa, kajungwa yikabumini-lyurrkwakini-yada enuwa akwa Jesus Christ nungkwurra-langwa yukwudukwuda, akwa yiki-lyelyingmajeyini-yada ngawa, akwa yiki-lyelyingmini-yada angwurra Neningikarrawara akwa yiku-werrikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura.

²⁴ Akwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kinumarrumana amandangwa Nubungkawa Jesus Christ kirrakina-da.

Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra eningadinuba-wiya ni-larrkamurra Dimidi-wa

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena ayakwa nungkuwa-wa, Dimidi. Aburnaja wunalakina-kiya Neningikarrawara akwa Jesus Christ nenu-wekbalyinuma ngayuwa ningibina ningenikilarrkilarrka Jesus Christ-langwa. Bu-makama ngayuwa ningeniki-yarrkbaliji-yada ayakwa Jesus-langwa warnumamalyu-wa ababurnu-wa angalya. Neningikarrawara-ka nakina ngarren-enibikama ngakwurruga akwa nakina-bina Jesus Christ akenuwurraku-warakinama ngakwurruga Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. ² Nungkwaja wuburre-ka nganyangwa ningkenikuwarrka ningkakina, mena ngayuwa ningeningadinuba-wiya yirra-maka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkuwa-wa. Kembirra arakba nungkuwa ningku-werrikambilyama ningkakina enuwa-manja aduwaba.

Nganja ningarra-ngayindenama wunalakina Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa Jesus Christ ngakwurruga-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama nungkuwamanja wunalakina akwa ngawa ken-errukwulinama nungkuwa akwa ngawa kabumini-yurkkwakinama nungkuwa-langwa yukwudukwuda.

Ayarrkikalya-langwa ayakwa

³ Ningi-likenu-manja lukwakwa ngayuwa engembu-wa Mejideniya, yirra-rringkama nungkuwa yakwujina Ebijija-manja akwa ningi-yamama ngayuwa nungkuwa-wa, "Ambilya yelakwa ngawa Ebijija-manja," ningi-yamama. Yirr-angkiwiranguma ngayuwa nungkuwa-manja, kembirra yakwujina ngawa ningk-ambilyama ningkakina. Yirra-ngayindenama-ka yakwujina ngawa k-ambilyama nungkuwa, mena-baba wurrukwalawurruminakina angalya warnumamalya narr-akakirumakina-mubaba ayarrkikalya ayakwa wurrukwalamanja warnumamalya. Awurrariye-ka akina. Kembirra ka-makina ningkakina amurndakenena ayakwa nganyangwa aburruwa-wa. "Nara akakirumakama ayarrkikalya ayakwa warnumamalya-manja," ki-yamina ningkakina. "Nare-ka e-yamama, ⁴ akwa nare-ka engkirrikuma eningawurrumalyu-wa alawudawarra akwa a-lyangmurukwajuma warningarakburakba-kiya-manja warnimikirra warnumamalyalangwa-manja. Yik-engkingkirrikaja-manja ngawa amurndakakinu-wa, kembirra yiki-bibeyinama kirrakina. Ngalaja amukwiwadakina ayakwa nara a-mamurikajuma ngakwurruga-manja kajungwa ak-eningmidini-yada amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada. Umba aku-werrikambilya-manja enuwa-wa, kembirra ngarningma ngarna amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada ngakwurruga," ki-yamina nungkuwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya.

⁵ Ki-yengbinama ningkakina amurndakakina ayakwa kajungwa ka-lyelyingmajeyiniyada wurruminakina angalya warnumamalya. Karruma-wilyakina-manja meningaba mangma mamungkwur-da, akwa ke-yamina-manja amurndakibina kuw-eningmidinama wurrakina eningaba akina, akwa ka-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa, kembirra akwulyelyingma amamalya karru-wilyakinama wurrakina. ⁶ Akena wurrukwalaka wurruminakina angalya warnumamalya nara arakba e-yamama amukwiwadakina aduwaba, umba narri-yarrkiyarrkirrajuwama enubuwakidamurra ayakwa. Wurrakina wuburra ne-yaminama wurribina warnumamalya namarrawarna akwa narri-larrkuwabijinama. ⁷ Narra-ngayindenama wurrakina warnik-eningmika Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma wurrukwalu-wa warnumamalya, akena nare-ka wurrakina a-mumiringkama ebina ayakwa ne-yengbinama. Ayarrkumarngba ayakwa aburra-langwa wuburra aringkawa-langwa warnumamalya, akena wurrikamarre-ka wurrakina.

⁸ Ngakwurruga ngarna ngarningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma eningaba akina aki-yarrkuwarakina-mulangwa akina ambakalangwa ngakwurruga. ⁹ Ngarningma ngarna amurndakakina ayakwa eningarumuruma na-ngekburakajungwunuma nara warninginingaba-langwa warnumamalya umba wurruwurrariya-langwa wulkwa warnumamalya. Na-ngekburakajungwunuma akina wurruwurrariya-langwa warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwurrenamurri-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka narramini-yarrkuwurrenamurri-langwa wurrukwalu-langwa ayakwa ngalajukwaba. Wurrakina-ka warnumamalya nenu-kwunama mirirra Neningikarrawaru-wa. Nenu-wirrikbinama wurrakina enuwa-wa, akwa nuw-ambilyama erribirre-ka. Awurruwurrariya

ne-yaminjaminama ngawa wurrakina. Wurrukwala wurrumukwiyadakina warnumamalya na-lamukwarridiname-ka wurrukwala-manja warnumamalya, akwa ngarningka narra-wardenama narra-jungwajinama wurrungwarringba-manja akwa wurrirndarringba-manja. ¹⁰ Akwa na-rndirndirkeyiname-ka erribirra wurrakina. Narri-ngekbungeburakinama eningerribirra awurruwurrariya wurrumukwiyadakina warnungkarba iya wurridarringka aburra-langwa-manja warnumadangkwa. Akwa ngarningka nuw-angmadama wurrukwala warnumamalya akwa narra-lyumadikinamada. Akwa ne-yengbinama ekikalya ayakwa akwa namini-kadikajeyinama ayakwa wurrukwala-langwa. Ne-yaminjaminame-ka wurrakina amukwiyadakina eningerribirra awurruwurrariya. Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarren-akakirumakama ngakwuruwa ngarniki-yama-langwa eningaba. ¹¹ Akwa Neningikarrawara nakina nginu-kwama ngayuwa-wa eninginingaba ayakwa kajungwa ningniku-maki-yada ngayuwa wurrukwala-manja warnumamalya. Akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina akwa ngakwurrara akini-yangmarngkwajinama enuwa-wa.

Bawula neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa Neningikarrawaru-wa ena-langwa-langwa akwerrukwala

¹² Nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa. Nakina-bina ngini-ngbudirrkama ngayuwa kajungwa kinuminu-war•deni-yada ena-langwa warka. Akwa ningeni-yangmarngkwajinama nakina mena nginu-werrungwur•dena-mubaba akwa nu-wekbalyinu-mubaba ngayuwa kajungwa ningenkuminu-war•di-yada ningena ena-langwa. ¹³ Ningiyengbiyenginuma ayakwa awurruwurrariya ena-langwa-langwa adinubawiya akwa ningenu-wirribkama. Kembirra ningi-ngekburakama awinyamba Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ninguwarnkarnyerre-ka ngayuwa akwa ningu-ngkweningabakajungwunuma. Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa mena ningeningbala-baba ambaka ningakina Jesus ena-langwa Nenikuwenikba, akwa kembirra ningeningbala-wiya ningi-yamama awurrariya ngayuwa. ¹⁴ Biya kembirra Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarngkirradinume-ka ngayuwa-manja. Nginu-mamurikajuwama nakina kajungwa ku-werrikambilyi-yada ngayuwa Jesus Christ-manja akwa ki-lyelyingmini-yada wurrukwala-manja warnumamalya, mena ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akwa Jesus Christ ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurrakawura-ma ngarna.

¹⁵ Eneja Jesus Christ ni-dirrirnduma nakina angubina-langwa ngakwuruwa-wa yenjerra enenu-wa angalya kajungwa nenik-enibiki-yada nakina ngakwuruwa ngarruwurrariya ngarnumamalya. Akine-ka ayakwa alyangmandukwuna. Kembirra ngakwurrara ngarnumamalya ak-engkirrikajama angwurra akinu-wa. Umba ngayuwe-ka ningena ninguwurrariya ningilyengma. ¹⁶ Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa kajungwa Jesus Christ kenu-wilyakajini-yada wurrukwala warnumamalya kin-embibirrarina-mulangwa aburruwa-wa. Nakine-ka Jesus Christ n-embibirrarinuma ngawa ngayuwa-wa, ningibina-murrada ninguwurrariya ningilyengma, yanda-langwa ningu-werrikambilyuma enuwa-manja. Neni-ngayindanguma nakina wurrukwala warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina kin-embirrarina-mulangwa aburruwa-wa aburrajukwaba, wuburre-ka n-embirrarinuma ngayuwa-wa. Kin-embirrarinuma nakina aburruwa-wa ka-werrikambilya-murruwa enuwa-manja akwa ken-enibikinama nakina warningangkawura.

¹⁷ Akini-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawaru-wa ngakwurra-langwu-wa Nubungkawa. Nakine-ka nu-bungkawadinama neningangkawura nakina. Nara nakina a-jungwuma umba kin-ambilyama neningangkawura ngawa nakina. Nare-ka ngarna a-rrikkama nakina ngakwurra-langwa-murra menba, umba enuwa yimbukwa Neningikarrawara nakina. Kembirra ngenu-werrikiyangmarngkwajiname-ka enuwa-wa ngarningangkawura mena narrubuda nilyengma nakina. Amandangwa.

¹⁸ Nganyangwa wuburra ningkenikuwarrka ningkakina, akwa ki-yamina nungkuwa amurndakibina yirra-makinama ngayuwa nungkuwa-manja, mena ningi-yuwama-mubaba ngayuwa amurndakibina ayakwa Neningikarrawara nenungwurrkumambambijuwama wurrukwalu-wa warnumamalya adinubawiya, ebina-wiya ne-yengbinu-manja wurrakina ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Yikinuwardiyina-manja nungkuwa akwa Namukwa, kembirra ki-yakuwerribikajama ambakalangwa amurndakakinu-wa ayakwa ne-yengbinu-murruwa wurrakina. ¹⁹ Akwa ku-werrikambilyama ningkakina ngawa Jesus Christ-manja akwa ki-yaminama amurndakibina eningaba ningk-eningmidinu-mulangwa ningkakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya warningma wurrakina ebina eningaba warniki-yami-yada akena nare-ka ke-yama akina umba nuw-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa. Kembangra aduwaba nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawaru-wa. ²⁰ Aburnaja wunalakina wunambilyuma-kiya wunenungkarba-kiya Yemineyija akwa Alijanda neni-yaminjamama amukwiyadakina awurruwurrariya aburnajukwaba. Umba nganja ningenu-kwama wunalakina wunenumamalya-kiya Namukwu-wa-da, kajungwa nakina Namukwa kenu-war-dikini-yada aburnuwa-manja-da. Kembangra aminakina-langwa ken-eningmidinama wunalakina neni-yamama awurrariya akwa kembangra nara arakba e-yengbuma wunalakina ayakwa awurruwurrariya Neningikarrawara-langwa-langwa-da.

2

Aku-murndukwuna-mulangwa ngarna jebija-manja

¹ Kwuja, Dimidi! Karningerribirra karnumamalya yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, ngarra-ngayindenama ngayuwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawaru-wa akwa yikini-yendabaji-yada kirrakina yikinu-marrakbakini-yada Neningikarrawaru-wa kajungwa neniku-kwi-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya amurndakibina ngarri-ngayindena-mulangwa. ² Yikaminu-buriyamina kirrakina wurrarumuma-langwa wurrububungkawa akwa ngarningka wurriyukwayuwa-langwa wurrububungkawa aburrajukwaba. Yikaminu-buriyamina aburra-langwa kajungwa akab-embirrajini-yada ngakwurruwa-manja wurrakina, akwa aki-likaji-yada ngarna ngarnumamalya ayarrirra-manja angalya, akwa ngarningka akinumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa aki-yamini-yada eningaba.

³ Aku-buriyamina-manja ngarna Neningikarrawaru-wa eningabe-ka akina. Kembangra enamba-langwa arrkala kin-engkirrikajama ayakwa ngakwurra-langwa akwa akenu-werrungwur-denama kembangra ngakwuruwa. Nakina-bina ngarren-enibikinama ngarna, ⁴ akwa ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarningka ngarreni-ngayindenama ak-eningmidini-yada ngarna ebina alyangmandukwuna, ⁵ mena nuwilyaba-ma yimbukwa-baba nakina Neningikarrawara umba nara-baba wurribina wurrukwala wuburra enuwa.

Umba eneja nakina nuwilyaba-ma yimbukwa nenumamalya akenu-wilyakinama ngakwuruwa enuwa-wa kajungwa ak-ambilyi-yada ngarruwurrakawura-ma. Nakina-bina Jesus Christ nibina-murrada n-enumamalyidinuma. ⁶ Nara kinu-marrukwajungwuna nakina Jesus umba ngarrenumini-jungwunuma kajungwa akini-yada ngawa aken-enjungwurreni-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngakwuruwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. ⁷ Akwa aminakina-langwa eneja Neningikarrawara nu-wekbalynuma nakina ngayuwa-manja k-ambilyi-yada ningenkilarrkilarrka ngayuwa akwa ka-makini-yada warnumamalya Jesus Christ-langwa-langwa. Amandangwa akina. Nara nganja e-kaduma umba alyangmandukwuna ayakwa ningi-yengbinama ngayuwa nungkuwa-wa. Ngini-larrkame-ka Neningikarrawara wurrumurndakakina-wa warnumamalya Warningjudiya-murru-wa kajungwa ningenuku-maki-yada ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa aburruwa-wa, akwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurndakakina akwa ngarningka ka-werrikambilyi-yada Jesus Christ-uwa.

⁸ Kwuja, engkirrikiya nungkuwa! Ka-likaja-manja warnumamalya jebiju-wa akwa ka-murndukwuna-manja wurrakina, ningene-ka ningarra-ngayindenama ngayuwa warnungkarba ka-buriyamina wurrakina Neningikarrawaru-wa. Wurrumurndakakine-ka wurribina karri-ngkajikinama aburra-langwa ayarrka warniku-buriyamini-yada nare-ka e-bibajuma wurrakina yardidarra-murra yukwudukwuda umba ka-buriyamina Neningikarrawaru-wa yuwerrikuwarruwalya-murra yukwudukwuda mena ena-langwa-baba warnumamalya wurrakina.

⁹ Akwa ngarningka ningene-ka ningarra-ngayindenama wurridarrangka nari-yada awiyebuma duwurrariya dumbala dibina ngarrangi-yelijinama ngarrakina umba kuw-awiyebeni-yada dadingaba dumbala. Umba nara wurrakina a-kwulyubenakajungwuma akawulda-ma errumungkwa-murriya akwa akukwulyubena-ma arnarrirnarra akwa dumbala duminadirrungwarna-murra angwarnda akwa nara e-miningkikama aburra-langwa mamungba. ¹⁰ Umba ka-lyangmurukweyina-manja wurrakina ke-yamina-manja eninginingaba wurrukwala-manja warnumamalya, kembangra ngalaja amukwiyadakina

karraku-kwulyubenakinama wurrakina. Ka-makijeyina-manja wurrakina akwa ke-yamina-manja, “Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna ngarribina ngeni-yangmarngkwajinama enuwa-wa,” ke-yamina-manja wurrakina, kembirra eningaba amukwiyadakina warka ka-war•denama. Kembirra wurrukwulyubena ngawa wurrakina wurridarringka.

¹¹ Akwa karr-akakirumakina-manja warnungkwarba wurridarringka-manja, kembirra wurrumundakakina wurridarringka nara e-yengbuma akwa nara a-ngkweningabakajungwuma umba kuw-engkirrikajama kaba-langwiya aburra-langwu-wa ayakwa wurrakina. ¹² Nare-ka nganja a-ngayinduma akakirumakama wurrakina wurridarringka warnungkwarbu-wa akwa a-lyengmanguma aburruwa-manja. Umba kuw-engkirrikajama kaba-langwiya wurrakina aburra-langwu-wa ayakwa. ¹³ Ningi-yengbinama ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa mena Neningikarrawara neningekburakama nakina Eduma neningadinuba-wiya umba Yiba arija-langwa nanga-ngekburakama nakina. ¹⁴ Umba ngalaja yingarna nara keni-kadika Eduma-manja umba dakina-manja Yiba nanga-kadikama yakina. Umba dakina-bina didarringka nara kinginumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yinginumini-engkirrikenuma ayakwa yingarna-langwa dakina. ¹⁵ Dadingerribirre-ka didarringka nara-manja e-yelijuma wurrukwala-manja warnumamalya umba kingi-lyeingwina-manja wurrakina akwa kingu-werrikambilya-manja ngawa Neningikarrawaru-wa dakina akwa kinguma-wilyakina-manja mamungkwur•da mangma, kembirra eneja Neningikarrawara-ka nakina kining-enibikinama dakina didarringka karringa-rukwalarrijina-mulangwa wurrangariya-da.

3

Warningtjebija-langwa wurrububungkawa

¹ Umba aburraja warningerribirra warnungkwarba karra-ngayindena-manja kabungkawadini-yada Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya akwa karr-akwurraini-yada wurrakina aburruwa-manja, kembirra karri-ngayindenama eningaba warka aburra-langwa. Amandangwa eningabe-ka akina warka.

² Umba numiyambena nenumamalya kinu-bungkawadinama Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya? Neningabe-ka kin-ambilyama nakina neningangkawura. Akwa kinga-wilyakinama nakina duwilyaba-ma yimbukwa didarringka ena-langwa dadingiyenikba. Akwa ngawa kin-engkirrikajama nakina eningaba wulkwa. Akwa kini-yengbinama ambaka-langwa nakina numurndamurndirra nari-yada awinyambaduma. Ka-likaja-manja warningerribirra warnumamalya engka-langwa angalya, ken-ardijinama nakina wurrakina warnumamalya ena-langwu-wa angalya akwa keni-rukwungekburakinama wurrakina yakwujina. Akwa ngarningka neningaba ngawa nenumamalya ken-akakirumakinama wurrukwala-manja warnumamalya Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³ Nara nakina a-bungwurriduma akwa a-warnkaryerriduma wurrukwala-manja warnumamalya. Umba nakine-ka nenumamalya numurndamurndirra kini-likajama warnumamalya-manja, akwa kini-lyurkwudinama ena-langwa yukwudukwuda. Akwa ngarningka nara nakina a-ngayinduma ababurna angwarnda. ⁴ Akwa ken-akwurrainama ngawa nakina ena-langwa warnumamalya, akwa kinu-bungkawadinama ena-langwa-manja wurriyukwayuwa kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa nungwarringba-langwa wurrakina. ⁵ Umba nara-manja ng-akwurrainama nakina ena-langwa warnumamalya, kembirra kini-yamarrkinama nakina nenungkwarba ken-akwurrainama Neningikarrawara-langwa warnumamalya? Nare-ka nakina-da.

⁶ Umba nara nakina eningmiduma Neningikarrawara awarningadinuba, umba kin-eningmidinama neningamiyerra nakina. Kin-eningmidina-manja nakina awarningadinuba, kembirra dukwa kinu-ngkweningabadinama nakina. Akwa kini-lyangkiyamina dukwa, “Ngayuwe-ka ningenaningaruma ningenumamalya.” Kini-lyangkiyamina-manja nakina akina ayakwa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kini-yaminama nakina, “Nuwurrariye-ka nakina nenumamalya.” Arakburakba-kiya-wiya Namukwa enejukwaba ni-lyangkiyamama, “Ningarume-ka ngayuwa.” Umba nakine-ka Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwurrariya Namukwa nakina.” Nara kembirra a-bungkawaduma namukwiyadakina nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. ⁷ Umba nakine-ka nenumamalya nibina kinu-bungkawadinama Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya keni-rringkina-manja aburraja wurrumundakakina warnumamalya wurribina warningbala-murumurra Neningikarrawara, kembirra ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina

nenumamalya.” Umba ke-yamina-manja wurrakina, “Nuwurrariya nakina,” eneja kembirra nara a-bungkawaduma Neningikarrawara-langwa-langwa-manja warnumamalya mena nakina Namukwa kenu-war·dikina-mubaba nakina nenumamalya akwa keniyengkiyelijina-mubaba enuwa-wa wurrumurndakibina warningbala-murumurra Neningikarrawara.

Warningijebija-langwa warnikumamurikaja warnumamalya

⁸ Aburraja wurribina warningijebija warnikumamurikaja warnungkwarba kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja wurrukwala warnumamalya, karra-rringkina-manja wurrakina, ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina nenumamalya.” Umba nare-ka wurrumarngkambilyuma ngi-likama wurrumurndakakina warnikumamurikaja warnumamalya. Akwa nare-ka e-bekuma ababurna akubibeka akwa ngarningka nare-ka a-mungwur·dangmaduma a-manguma ababurna angwarnda wurrakina-da. ⁹ Umba karri-lyinginame-ka ngawa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina Neningikarrawara ngarren-abilyerrikama nakina. Akwa ke-yaminaminama ngawa amurndakibina eningaba nuw-eningmidinu-mulangwa wurrakina. ¹⁰ Warningerribirra warnumamalya karri-ngayindena-manja wurrakina akina warka, kembirra nungkuwa nungkwaja ka-labajama wurrakina warningabamurrikba. Kembirra warningaba-manja ngawa, ka-war·denama wurrakina akina warka Neningikarrawara-langwa-da.

¹¹ Akwa ngarningka aburraja warnikumamurikaja-langwa wurradidingiyarrngwa kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja karra-rringkina-manja wurrukwala warnumamalya, kembirra ke-yaminama wurrakina, “Dadingabe-ka dakina didarringka.” Umba nare-ka wurrakina erribirra ngi-yarrkowiylakama ayakwa wurrukwala-langwa-langwa warnumamalya akwa ngi-yarrkbalijuma akina angerriba iya angerriba akwa a-ngekburakuma awinyamba umba kuw-engkirrikajama wurrakina eningaba wulkwa. Akwa warningaba ngawa kuw-ambilyama wurriyangmandukwuna warningangkawura wurrumurndakakina wurradidingiyarrngwa warnikumamurikaja-langwa warnungkwarba.

¹² Eneja neningijebija nenikumamurikaja nenungkwarba kininga-wilyakinama nakina duwilyaba-ma ngawa didarringka. Ken-akwurrainama ambaka-langwa ena-langwa wurriyukwayuwa akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa aburrajukwaba-da. ¹³ Kinu-war·dena-manja nakina eningaba warka, kembirra aburraja warnumamalya kenirringkinama nakina akwa ke-yaminama, “Eningabe-ka warka nakina nu-war·denama,” ke-yaminama wurrakina. Umba nakine-ka kini-yengbinama yimarngba-murra yukwudukwuda, akwa kenu-makinama nakina wurrukwala-manja warnumamalya ka-werrikambilya-mulangwa wurrakina Jesus Christ-uwa-da.

Aruma-langwa ayakwa ebina nuw-abuwarrajkajungwunu-mulangwa

¹⁴ Ngayuwe-ka ningena yirra-ngayindenama yiba-rringkinama nungkuwa. Ningarrikarrena-wiya enena ayakwa nungkuwa-wa aduwaba, ningi-lyangkiyaminama ngayuwa ningeniki-rringki-yada adinuba nungkuwa. ¹⁵ Umba dukwa nara ningena a-rringkama warenja-bawiya ningkakina. Umba k-ambudidina-manja ningena awarrngkamiyerra, nungkwaja kembirra ki-ridimindena-manja enena ayakwa nganyangwa k-eningmidinama ningkakina ebina-langwa aki-yamina-mulangwa ngakwuruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna. Akwa nakina-bina nibina Neningikarrawara neniba aduwaba akwa neningangkawura. Akwa ngarrakina-bina ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ngarribina ngarri-lyinginama amurndakakina ayakwa alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarri-yarrkinyungwurrakinama akna.

¹⁶ Umba ngalaja ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa eningabe-ka amandangwa. Arume-ka ayakwa ebina nuw-abuwarrajkajungwunuma ebina-wiya ngarraku-makama ngakwuruwa-manja Jesus Christ-langwa-langwa:

Ni-likenuwa nakina enenu-wa angalya, n-enumamalyidinuma nakina, akwa ngarnumamalya wuburra ni-yamama nakina.

Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-wilyakajuwama ngakwuruwa-manja nakine-ka Jesus ni-yama-mulangwa ebina neni-ngayindanguma Neningikarrawara neniki-yama-langwa nakina.

Aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neni-rringkama nakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa narra-makama arakba aduwaba ena-langwa-langwa wurrukwala-manja warnumamalya eminingka-manja iya eminingka-manja angalya.

Umba aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina-murrada amurndakakina-manja ngawa angalya warningma arakba nakina Jesus Neningikarrawara-langwa Nenukuwenikba nakina.

Eneja kembirra nakina Neningikarrawara neni-lawurraakajuwama arakba Jesus ena-langwu-wa angalya abalkaya-da.

4

Wurrikikalya-langwa warnikakakirumaka warnumamalya

¹ Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-makinama akina aduwaba ngakwurruwa-manja wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina ka-warenamulangwa ambaka-murra Neningikarrawara, na-werrikambilyu-murrada enuwa-wa adinuba-wiya wurrakina. Ka-werrikambilyame-ka wurrakina wurrikikalya-manja wurramukwa, akwa karramini-yuwarnama aburra-langwa-manja ayakwa. ² Aburraja wurrukwala wurriyarrrikikalya warnumamalya nara arakba engkirrikuma wurrakina ebinu-wa awurrariya ne-yama-murruwa, akwa nara arakba e-yeliyuma wurrakina akina-langwa. Kembirra karri-yarrkbaljiname-ka amukwiwadakina ekikalya ayakwa wurrakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³ Wurramukwiwadakina warnumamalya ke-yaminama wurrukwalu-wa warnumamalya, "Nara e-yakajuma. Yiki-yakaja-manja kirrakina, awurrariye-ka akina," ke-yaminama wurrakina. Akwa ke-yaminama ngarningka enena ayakwa, "Akwa aninga eningakalyelyubarangena-ma akina, kembirra nare-ka alyubaruma akina," ke-yaminama wurrakina. Akena eneja Neningikarrawara numurndaki-ngekburakama amurndakakine-ka aninga ngarnik-alyubari-yada ngarna. Ngakwurraja ngarnumamalya ngarribina ngarru-werrikambilya-murruurra Neningikarrawara-manja akwa ngarribina ngarningma-murruurra ayakwa ebina alyangmandukwuna akina, akini-yangmarnkwajinama enuwa-wa ngarrakina amurndakakina-langwa aninga akwa kembirra ak-alyubarinama akina ngarna. ⁴⁻⁵ Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa ni-yengbinu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya. Ngalaja ababurna-langwa ebina ni-ngekburakama Neningikarrawara eningabe-ka akina. Nara ngarna a-waruma akina aduwaba, umba aku-menama ebina aninga ngarrenu-kwama nakina akwa akini-yangmarnkwajinama akina-langwa. Akini-yangmarnkwajina-manja ngarna Neningikarrawaru-wa, kembirra akine-ka aninga kuw-eningabadinama ngarnik-alyubari-yada ngakwurruwa.

Jesus Christ-langwa-langwa neningaba nenikuminuwar-duwar-da

⁶ Nungkwaja ka-makina-manja ningkakina amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya, kembirra eningaba warka kinuminuwar-denama ningkakina Jesus Christ-langwa. Ku-wilyakinama ningkiyirrbiyirra ngawa nungkwa-langwa-manja mada amurndakibina ayakwa nuw-eningmidina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya akwa k-aburrakiyuwarnama ngawa akina-langwiya ayakwa alyangmandukwuna-langwiya ningkakina ningkeningangkawura. ⁷ Aburraja wurrukwale-ka warnumamalya na-makijeyinama wurrakina awurruwurrariya alawudawarra enubuwakida. Umba nungkwaja nara engkirrikuma akinu-wa akwa nara a-makama wurrukwala-manja, mena awurrariye-ka akina-baba. Umba kini-yuwarnama ningkiyirrbiyirra ngawa Neningikarrawara-manja ningkakina.

⁸ Ngakwurraja ngarnumamalya ak-akwurrajina-manja ngarna ngakwurra-langwa ngarnumadangkwa, eningaba akina. Umba aki-lyangmurukweyina-manja ak-engkirrikaja-manja Neningikarrawaru-wa ngarna, eningabe-ka akina angwurra. Aki-yamina-manja akina, kembirra eningaba ka-ngekburakajungwunama ngakwurra-langwa ngarr-ambilya-wiya ngarna yelakwa enena-manja angalya aduwaba akwa ngarningka eningangkawura akina ngawa. ⁹ Akine-ka ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa aduwaba alyangmandukwuna. Kembirra nungkwaja ki-yakuwerribikinama akinu-wa akwa ku-wilyakinama akina nungkwa-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda.

¹⁰ Ngakwurraja ngenuminuwar-denama Neningikarrawara-langwa warka umba nara a-ngwanjuma. Ngariyirrbiyirra ngawa akinuminuwar-denama Neningikarrawara ngarrakina, mena ngarru-werrikembirrinama ngarna enuwa-wa. Nakine-ka Neningikarrawara n-ambilyama neniba neningangkawura. Akwa nakina-bina ngarren-enibikinama ngakwurruwa, ngarribina ngarru-werrikambilya-murruurra enuwa-wa, akwa ngarningka neni-ngayindenama ken-enibikini-yada nakina wurrababurna-langwa warnumamalya aburrajukwaba.

¹¹ Umba nungkwaja ka-makinama amurndakenena ayakwa ababurna-langwa wurruminakina-manja angalya warnumamalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa aduwaba. ¹² Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kabu-wurrumalyakinama wurrakina ningkakina dukwa-da, mena ningkiyukwujija-baba. Umba nungkwaja ka-makinama kajungwa nari-yada e-yengbama wurrakina amukwiyadakina ayakwa. Akwa ki-yaminama ngawa ningkakina eningaba kajungwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kabu-rringini-yada ningkeningaba ngawa akwa kuw-eningmidini-yada amurndakibina eningaba warniki-yama-langwa aburrajukwaba. Ki-yengbinama ningkakina eningaba wulkwa ayakwa, akwa ki-yaminama eningaba wulkwa, akwa k-engkirrikajama ningkakina ngawa eningaba wulkwa. Akwa ku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja, akwa ngarningka ki-lyelyingminame-ka warningerribirra warnumamalya.

¹³ Ningene-ka ki-likajama ambaka-murra arija-langwa nungkuwa-wa. Kemberra nungkwaja ki-lyangmurukweyinama ngawa ningkakina yanda-langwa ki-likajama ngayuwa yenjerrikina. Ki-ridimindenama ningkakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurndakibinu-wa wurruminibina angalya warnumamalya akwa kakakirumakinama akina wurrakina-manja akwa ngarningka ka-wilyakajinama ngawa wurrakina-manja kuw-ambilya-mulangwa warningaba wurrakina.

¹⁴ Ningkeningma ningkakina wurrukwala warnungkwarba bu-makama ebina-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkuwa-wa. Akwa ngarningka akini-yada ngawa aburraja wurribina wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba bu-mingekilyingama wurrakina nungkuwa-manja. Kemberra akini-yada ngawa ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina k-arrubudirrkama akina nungkuwa-manja. Nare-ka kemberra nungkuwa e-yakuwabijuma akina, ¹⁵ umba ku-war-denama ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa warka. Ki-lyangmurukweyinama, akwa ki-yaminama ngawa eningaba ningkakina kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kabu-rringini-yada ki-ngbudidinama ningkakina. ¹⁶ Ki-rringkajungwunama ningkakina akwa ki-yengbinama ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, umba nare-ka ningkakina a-ngwanjuma. Ki-yengbina-manja ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa, kemberra eneja nakina Neningikarrawara ken-enibikinama ningkakina akwa ngarningka wurribina kabumin-engkirrikajama ayakwa nungkwa-langwa aburrajukwaba.

5

Neniki-yengba-langwa Dimidi ayarrkeningaba ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya

¹ Nuwilyaba neniyerringka kini-yamina-manja awurrariya, kemberra nara nungkwaja e-yengbama ayarrkardidarra-murra ayakwa enuwa-manja, umba ayarrkuwarruwalya-murra ayakwa ki-yengbinama ningkakina yilyurrkwa-ma yukwudukwuda. Ki-yengbinama ningkakina ayakwa enuwa-manja wuburra laka ningki-yengbinama nungkwa-langwa-manja nungwena. Umba ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurrawurrumukuma-manja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwa-langwa-manja narakuwena-murriya. ² Akwa ngarningka ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurradidiyuwangkwa-manja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwa-langwa-manja dirndena. Umba ki-yengbina-manja ningkakina wurruwarrngkiyukwayuwa-manja wurridarringka, ki-yengbinama wuburra laka ningki-yengbinama nungkwa-langwa-manja darrkuwena-murriya. Ki-yengbiname-ka ningkakina ayarrkeningaba ayakwa, akwa kuma-wilyakinama mamungkwur-da mangma iya yukwudukwuda ningkakina.

Wurradidiyuwangkwa-langwa wurringayingaya-langwa

³ Kuw-ambilya-manja wurridarringka wurringayingaya wurrakwukawura wurrakina, ku-marngkirradinama kemberra ningkakina aburruwa-manja. ⁴ Umba aburraja wurrukwala warnungkwarba iya wurridarringka aburra-langwa dukwa dirndarringba, dukwa dungkwarringba, dukwa duminjarringba, dingaya dakina. Kemberra karring-akwurrarajinama ngaluwa-manja wurrakina aduwaba, mena dibina-murrada dingaya narring-akukwurrarajawa-mubaba dakina aburruwa-manja adinubawiya wurriyukwayuwa-wiya wurrakina. Kemberra aburramba-langwa karring-akwurrarajinama wurrakina dakina-manja aduwaba, dingaya-baba arakba dakina. Ke-yamina-manja akina aduwaba, kemberra eneja nakina Neningikarrawara kenuwerrungwur-denama wurrakina.

⁵ Laka ngalaja duwilyaba dingaya nara wurribina warnumamalya akwurrājuma ngaluwa-manja umba ying-ambilyama dakwukawura dakina? Kembirra yingu-werrikembirrarinuma arakba dakina Neningikarrawara-manja akwa yingububuriyaminama enuwa-wa dadingangkawura dakina. Meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yendabajama dakina enuwa-wa kajungwa kininga-mamurikajini-yada nakina ngaluwa-manja. ⁶ Umba aburraja wurrukwala wurridarringka wurringayingaya namin-engkirikajungwunama warningangkawura wurrakina. Narri-ngayindenama aruma aninga iya akubibeka akwa dukwilyubena dumbala warnik-awiyebi-yada wurrakina. Nare-ka a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja wurrakina, umba erribirre-ka nuw-ambilyama wurrakina wuburra laka warninikijungwa warnumamalya nuw-ambilyama wurrakina.

⁷ Nungkwaja ka-makinama ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya amurndakenena ayakwa nganyangwa. Wurrakine-ka karr-akwurrājinama aburra-langwa wurringayingaya wurridarringka, kajungwa nari-yada a-lekbuma wurrukwala warnumamalya aburruwa-manja. ⁸ Nara-manja ng-akwurrājuma wurrakina aburra-langwa warnumamalya, wurruwurrariye-ka kembirra wurrakina. Wurruwurrariye-ka wuburre-ka laka ka-warenama Neningikarrawara wurrakina. Aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara ke-yamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka akina. Umba aburraja warnumamalya wurribina Neningikarrawara-langwa ke-yamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka angwurra akina.

⁹ Akwa ena ngarningka ningene-ka yirra-makinama. Yirra-ngayindenama ningkena k-arrikarrenama ekirra wurridarringka-langwa wurringayingaya-langwa jurra-manja, kajungwa wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa karr-embirrajini-yada wurrakina-manja. Wurrumiyambena wurridarringka wurringaya karr-embirrajinama wurrakina? Nara embirrajuma wurraburna-langwa umba wulkwa wurradidiyuwangkwa wurringaya wurribina nuw-ambilyu-murruwura 60 mamarika iya yinungkwura akwa ngawa angwurra ngarningka, akwa wurribina narra-wilyakama warningiyarringba wurruwilyaba-ma ngawa, ¹⁰ akwa wurribina nuw-ambilyuma warningabba wurrukwala-manja warnumamalya. Amiyambena eningaba ne-yamama wurrakina? Narr-arumurrkwama aburra-langwa wurriyukwayuwa ambaka-langwa. Akwa narr-akwurrājuwama warnumamalya wurribina na-likenuma engka-langwa angalya, akwa ngarningka narra-mamurikājuwama warnumamalya Neningikarrawara-langwa akwa ngawa warnumamalya wurribina na-werrikawarriyadinuma aburrajukwaba. Akwa ngarningka na-lyangmurukweyinuma narri-ningeburakama eminininingka eninginingaba warningangkawura wurrakina. Wurramukwiyadakina wurradidiyuwangkwa wurringaya kembirra kamin-arrikarrenama nungkuwa aburra-langwa ekirra aduwaba.

Wurridarringka-langwa wurringayingaya-langwa

¹¹ Kamin-arrikarrenama ningkakina ekirra wurruwurdakakina-langwa wurringayingaya wurradidiyuwangkwa. Akena nara-manja ambaka kuw-ambilya 60 mamarika iya yinungkwura, kembirra nara amin-arrikarruma aburra-langwa ekirra. Nara amin-arrikarruma akina, mena ambaka-murra ngarningka wurrakina karra-ngayindenama warningkwarba dukwa-da. Wurrakine-ka kembirra akini-yada ngawa karruma-kwunama dukwa mirirba Jesus Christ-uwa. ¹² Karruma-kwuna-nawa wurrakina mirirba Jesus Christ-uwa, kembirra karri-yarrkuwurrenama wurrakina ebina nenukwama ayakwa Jesus Christ-uwa adinuba-wiya, akwa kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya karra-rriingkinama wurrakina akwa karra-lekbajama aburruwa-manja. Kembirra eneja Jesus Christ keni-rriingkinama wurrakina akwa keni-lekbajama nakina aburruwa-wa enejukwaba. ¹³ Wurramukwiyadakine-ka wurridarringka wurribina wurringayingaya na-kuwabarrngwarrngwadinama warninguwarka-ma wurrakina akwa namarrawarna na-likajama erribirra eminingku-wa iya emingku-wa alikira. Kembirra narri-yarrumurnduwarna ayakwa wurrukwala-langwa warnumamalya akwa karringeburakinama awinyamba. Yawe-ka! Akena akwala ayakwa nara e-yengbama wurrakina.

¹⁴ Nganja ningi-yaminama ngayuwa wurramukwiyadakina wurringayingaya karra-menama ngarningka warnungkwarba, akwa ngarningka karr-arrangbinama wurriyukwayuwa, akwa karr-akwurrājinama warningiyarringba-manja akwa ngawa wurriyukwayuwa-manja wurrakina. Kembirra aburraja warnumamalya wurribina ngarrabu-wirrikbinama ngakwurruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngarnumamalya nara wurrakina arndirruwa ngakwurruwa. ¹⁵ Umba wurrukwal-ka

wurringayingaya wurridarrinka nenu-kwama arakba mirirrba Neningikrarrowaru-wa akwa neni-yuwarnama wurrakina Namukwu-wa aduwaba.

¹⁶ Ngalaja duwilyaba didarrinka dadingijebija karringa-wilyakina-manja wurringaya ngala-langwa-manja warnumamalya, karring-akwurrainama wurrakina ngaluwa-manja. Nara dakina amini-lalikama akwurrainama warningijebija warnumamalya wurrakina-manja, umba karring-akwurrainama dakina ngalabakiya-ba, kajungwa wurumurdakakina warnumamalya warningijebija karr-akwurraini-yada wulkwa wurringayingaya nuw-ambilyama wurrakwukawura wurrakina.

Wurrarumuruma-langwa warningijebija-langwa warnungkwarba

¹⁷ Aburraja wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba wurribina nenuminuar•denama Neningikrarrowara narra-mamurikajinama wurrakina wurrukwalamanja warnumamalya kajungwa warniki-yuwi-yada wurrakina Neningikrarrowaru-wa. Ningkakine-ka nungkwaja kembirra ka-kwunama angwarnda aburruwa-wa. Kawar•dena-manja wurrakina eningaba warka, karr-akakirumakina-manja wurrakina Neningikrarrowara-langwa ayakwa wurrukwalamanja warnumamalya, akwa karrawilyakajinamanja wurrakina warniki-yama-langwa eningaba wurrakina, kembirra ka-kwunama ningkakina ababurna angwarnda aburruwa-wa. ¹⁸ Ngalaja ayakwa Neningikrarrowara-langwa ne-yaminama akina,

“Awilyaba bulukwa kakuminuar•dena-manja warka nungkwa-langwa kangalyiyakina-manja akina amadidira amaninga kajungwa amakwulya kawayijungwuni-yada akina, kembirra nara ningkakina amin-ararikama ngalalangwa edirra. Yikumin-ararikina-manja ngala-langwa edirra, kembirra nare-ka alyubaruma akina. Kembirra wu-lalika ab-alyubarina akwala amadidira amaninga akina bulukwa nungkwa-langwa,”

ne-yaminama akina ayakwa Neningikrarrowara-langwa ngarraku-makinama aduwaba. Akwa enena ngarningka,

“Wurribina warnikuminuar•duwar•da karru-menama angwarnda na-war•dangumulangwa wurrakina warka,”

ne-yaminama ngarningka akina ayakwa.

¹⁹ Akwali-yada aburraja wurrukwalamanja warnumamalya narra-lekbajama wurrakina wurumurdakakina-wa wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba ebinalangwa ne-yama-mulangwa awurrariya. Umba kini-yengbina-manja nuwilyabama nenumamalya nungkuwa-wa akina-langwa awurrariya, nare-ka nungkwaja amin-engkirrikuma enuwa-wa. Wulkwa wurrambilyuma akwa wurrabiyakarbiya warnungkwarba keni-rringkina-manja nakina ni-yama-mulangwa awurrariya akwa karru-wilyakina-manja ebina ayakwa nungkuwa-wa, kembirra arakba ningkakina k-engkirrikajama akina-wa. ²⁰ Umba ke-yaminjamina-manja wurruwilyaba wurrarumuruma warnungkwarba awurrariya, kembirra ka-lekbajama ningkakina wurrakina kuw-engkirrikajamanjangwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningijebija. Ka-lekbajama ningkakina wurrakina-manja warnungkwarba kajungwa wurrakina wurrukwalamanja wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba kuw-engkirrikajamanjangwa nungkwa-langwa ayakwa kuw-akbar•deni-yada, akwa nari-yada wurrakina e-yamama awurrariya.

²¹ Enea ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa, bu-rringkina-murrumanja ngayuwa aduwaba Neningikrarrowara iya Jesus Christ akwa ngawa Neningikrarrowara-langwa warnikumamurikaja aburrajukwaba. Kembirra yikuminu-wilyakina ngawa nganyangwa ayakwa ababurna-langwa ningi-yengbinuma ngayuwa nungkuwa-wa. Nare-ka e-yengbama ayarrkeningaba ayakwa wurrukwalamanja akwa ayarrkawarriya ayakwa wurrukwalamanja. Umba ki-yengbinama ayarrkidirrbura ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya. ²² Nara a-wekbalyuma a-mingekilyingama warenja-bawiya wurrubungkawa warningijebija. Akwa ena ngarningka. Ke-yaminamanja warnumamalya awurrariya, kembirra nare-ka e-yakajama aburruwa-manja umba k-ambilyama ngawa ningkumurdangekburna ningkeningangkawura ningkakina.

²³ Dimidi, ningkakine-ka ningki-bekinama akungwa awilyaba, umba ki-bekinama ningkakina eyukwayuwa yanda amalyirra akwurena-langwa ngalajukwaba, kajungwa kak-eningabakini-yada ningkakina, mena ningk-angbilyuwadinama adadinuba. Akine-ka amalyirra akwurena-langwa ki-bekina-manja eyukwuiya ningkakina, kembirra eningabe-ka mirrijina mulkwa-langwa.

²⁴ Wurrukwalamanja warnumamalya kuw-arriyakajungwunamanja wurrakina awurrariyalangwa, aburraja kembirra wurrababurna-ka warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina akina-langwa awurrariya nara-wiya a-lekbuma nakina nubungkawa

aburruwa-wa. Umba wurrukwala warnumamalya kuw-arriyakajungwuna-manja wurrakina awurrariya-langwa, kembirra nara aburraja wurrukwala eningmiduma warenja-bawiya, umba ambaka-murra wulkwa kuw-eningmidinama amurndakakina-langwa awurrariya. ²⁵ Umba ebina-langwiya, aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba. Kembirra aburraja wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama akina-langwa eningaba. Umba akwali-yada aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba akena nara aburraja wurrukwala eningmiduma akina-langwa. Akena amurndakakina eninginingaba aburra-langwa nare-ka abuwarrakajungwuma akina eningangkawura.

6

Warnikuminuwar-duwar-da-langwa

¹ Wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa, aburraja wurrububungkawa narraminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa ka-war-deni-yada warka wurrakina-langwa wurrububungkawa. Umba nungkwaja nungkuwa wurra-makina enena ayakwa nganyangwa wurrumurndakakina-manja warnikuminuwar-duwar-da. "Nare-ka awinyambaduma nungkwurra-langwu-wa wurrububungkawa," ki-yamina, "umba eningaba warka yikaminu-war-dena kirrakina," ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa. Akina ayakwa ka-makina nungkuwa, mena nara-manja wurrakina a-war-duma eningaba warka, kembirra wurruminukwala warnumamalya karri-rriingkiname-ka akina, akwa ke-yengbinama wurrakina ayakwa ayarrkawarriya Neningikarrawara-langwa-langwa nenimikirra akwa ngawa ena-langwa-langwa ayakwa ebina ngarr-akakirumakina-mulangwa ngakwurruga warnumamalya-manja.

² Umba aburraja wurrukwala wurrububungkawa warningijebija warnumamalya wurrakina. Kembirra nungkwaja nungkuwa wurra-makina ena ayakwa nganyangwa aburra-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da. Ki-yamina nungkuwa, "Nare-ka a-lyangkiyamama nungkwurra-langwu-wa wurrububungkawa, 'Nganyangwa nubungkawa neningeningaba-ma nakina,' mena narrkuwena-murriya wuburra wurrakina aduwaba. Aburraja wurrumurndakakina wurrububungkawa kirraminuwar-dena-murruurra warka warningijebija warnumamalya aburrajukwaba. Kembirra kirri-lyelyingminama aburruwa-manja akwa kembirra aminakina-langwa eningaba angwurra yikaminu-war-denama kirrakina warka," ki-yamina nungkuwa wurrumurndakakina-wa warnikuminuwar-duwar-da.

Ekikalya-langwa ayakwa akwa alyangmilyangmandukwuna-langwa ayakwa

Ningkakina kembirra nungkuwa ka-makinama amurndakenena ayakwa nungkwalangwa-manja warnumamalya. ³ Aburraja warningerribirra warnumamalya karr-akakirumakina-manja eminiminingka ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nara wurrakina a-yarrkuwilyakama akina ayakwa alyangmandukwuna ebina nenu-makamura Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa aburruwa-wa. Akineka ayakwa ngarraku-makinana ngarniki-yama-langwa Neningikarrawara-langwa-langwiya mangma. ⁴⁻⁵ Karr-akakirumakina-manja ekikalya ayakwa, kembirra kamakijeyinama wurrakina, "Neningingme-ka ngayuwa Neningikarrawara," ke-yaminama wurrakina, akena nara. Wurririkamarra ngawa wurrakina. Umba kamakijeyinama ngarningka wurrakina, "Ningarume-ka ngawa ningenumamalya ngayuwa," ke-yaminama wurrakina. Akwa narri-ngayindenama ka-merribeyinama wurrakina ebina-langwa ayakwa eningalyangmandukwuna-ma-langwa. Awurrariye-ka akina, mena ke-yakwujamajeyinama wurrakina akwa kamakijeyinama awurrariya-baba ayakwa. Akwa kembirra kamini-ngekburakajeyinama awurrariya ayakwa mangma-murra akwa ngawa edirra-murra. Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nara arakba engkirrikuma alyangmandukwuna-wa ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa, mena mangma aburra-langwa num-arriyadinu-murrubaba makina. Na-lyangkiyaminama wurrakina, "Ki-likaja-manja ngayuwa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ku-mename-ka ngayuwa aruma angwarnda," ke-yaminame-ka wurrakina.

⁶ Amandangwa nungkwaja ki-likaja-manja ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ningkiyekirrerre-ka ningkakina. Ki-yekirreridinama wuburra laka ningkuminarume-ka angwarnda. Akena nara ningkakina a-ngayinduma ngawa ngarningka akwala umba ki-yaminama, "Ngawa arakba." Wulkwa kembirra ki-yekirreridinama angwurra ningkakina. ⁷ Ngarrabu-rukwularrijuwa-manja ngakwurralangwa wurrirndirndirra ngakwurruga enena-manja angalya, amiyambene-ka ngarru-wilyakama ngakwurruga? Nara ngawa-da! Ngarrir-rukwularrinuma

ngarrurumungkwur-da ngarningamurdakijika-ma ngarna. Umba aki-jungwuna-manja ngarna, amiyambene-ka aku-wilyakinama ngakwurrurwa-manja enena-langwa angalya? Nara ngawa-da. ⁸Umba aninga akwa dumbala aku-wilyakina-manja ngarna enena-langwa angalya aduwaba, akina ngawa.

⁹ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya karri-ngayindena-murrumurra wurrakina warniki-rndirri-yada ababurna karruma-yuwarnama muwurrariya mamurukwa. Amurdakakina-bina awurruwurrariya enubuwakida aburra-langwa-manja mangma amurdakibina karraku-kwudirrinama wurrakina awurrariya-wa. Ambaka-murra karri-lyumadikinama ababurna-langwa akwa awurrariye-ka ngalaja aburra-langwa ka-ngekburakajungwunama akina. ¹⁰ Akine-ka ayakwa yirra-makama nganja nungkuwa-wa, mena wurribina warnumamalya karri-ngayindena-manja wurrakina angwurra ababurna angwarnda, kembirra eminininingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aburra-langwa. Aburraja wurrukwala warnumamalya narruma-lalikama arakba Neningikarrawara-langwa mamurukwa, narri-ngayindangu-mulangwa angwurra wurrakina ababurna angwarnda. Kembirra aduwaba nuw-ambilyame-ka wurruwerrikawarriya ngawa wurrakina, wuburra laka nawerridadjungwunama wurrakina angandinga-murra lyelyinga yukwudukwuda-manja.

Eningarija-langwa ayakwa Bawula-langwa Dimidi-wa

¹¹ Umba nungkwaja Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina. Kembirra nare-ka e-yamama amurdakibina awurruwurrariya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-wa. Umba eningaba ki-yaminjaminama ningkakina. Ki-likajama ngawa ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, akwa nare-ka a-ngwanjuma. Akwa ningkuwerrikidirrbura ngawa ki-likajama ningkakina akwa kilyinginama angwurra akuwerrikambilyinga akwa ngawa akwulyelyingma. Akwa ngarningka ningkumurdamurdarra ki-likajama ngawa ningkakina warnumamalya-manja.

¹² Ngakwurraja ngarribina Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra laka akakwulenta ak-angkarrinama ngarna. Ak-akwuleyina-manja ngakwurrurwa ngayuma nungkuwa-wa, nara a-ngwanjuma errikerruma, umba angwurra ak-angkarrinama ngarrakina. Nara ambaka ngarrakina ak-akburrangarna-langwa Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra nungkwaja ki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa ningkakina, yanda-langwa k-akburranginama ningkakina Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura. Eneja nakina Neningikarrawara ngin-ardijuwama nungkuwa enuwa-wa kajungwa enuwa-manja k-ambilyi-yada ningkeningangkawura ningkakina. Akwa akini-yada ngawa ngin-ardijuwama-manja Neningikarrawara enuwa-wa ningkakina, ningkara-makama wurraburna-manja warnumamalya ningkuwerrikambilyu-mulangwa Neningikarrawaru-wa ningkakina.

¹³ Eneja Neningikarrawara n-engkirrikenume-ka nakina amurdakibina ayakwa ababurna-langwa yirra-makama ngayuwa nungkuwa-wa. Nakina-bina ningengkuwangajiname-ka aduwaba ababurna-langwa akina. Eneja Jesus Christ n-engkirrikenuma enejukwaba akinu-wa ayakwa nganyangwu-wa. Nakina-bina numarnga ni-yengbinuma alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa nibinu-wa nubungkawa Bandiyija Balidu-wa. Kembirra akina-langwa yirra-makinama ngayuwa aduwaba nungkuwa-wa ¹⁴ nare-ka a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba kinumini-yarrkuwarakina akina yanda-langwa nakina Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama yangkwurrangwa. ¹⁵ Nakine-ka Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama nakina yangkwurrangwa mena Neningikarrawara-ka ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba neniki-larrka-langwa nakina. Umba ngambi-yade-ka Jesus Christ kini-lawurradinama nakina? Ngarningbale-ka ngarna. Umba eneja Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningma nakina. Neningikarrawara nakina nuwilyaba-ma Nubungkawa nenumamalya. Akwa nu-bungkawadinama nakina warningerribirra-manja wurriyukwayuwa wurububungkawa wurraburna-manja. Nare-ka wurribina wurrukwala wurububungkawa wurringbuda wuburra enuwa. ¹⁶ Enuwa yimbukwa nara a-jungwuma nakina, umba n-ambilyama neningangkawura ngawa alarradada-manja. Akine-ka alarradada na-kwulyarriyina ngawa. Akwa nara a-likama ngakwurraja ngarningerribirra ngarnumamalya yenjerrikina Neningikarrawaru-wa akwudangwa. Nara wurribina wurrukwala keni-ringka-langwa nakina arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba, akwa ngakwurrajukwaba aduwaba nara nakina a-ringkama ngarna-da. Kembirra ngarraburna-langwa ngenu-werrikiyangmarngkwajinama

nakina aduwaba. Akwa enu-bungkawadina nakina ngakwurrurwa-manja aduwaba akwa angkawura. Amandangwa.

¹⁷ Nungkwaja ningkakina wurra-makina wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya enena ayakwa ngayangwa. Ki-yamina ningkakina aburruwa-wa, "Nare-ka a-ngkweningabakajungwuma, akwa nara engkirrikuma karningangkawura amurndakijiku-wa ebina kuw-arriyadina-murruwa enena-manja angalya. Umba yiku-werrikambilyama ngawa kirrakina nuwilyaba-murra-manja Neningikarrawara umba nara akwala. Nakine-ka Neningikarrawara numekba akwa ngarrenu-wekbilyenama eninginingaba eningerribirra kajungwa ngariyekirrerra ak-ambilyiyada ngakwurrurwa ngarnumamalya," ki-yamina ningkakina wurrumurdakibinu-wa wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya. ¹⁸ Akwa ngarningka wurra-makina aburruwa-wa amurndakenena ayakwa. "Karningaba wurr-ambilya wurrukwalamanja warnumamalya," ki-yamina. Akwa "Yiki-lyangmurukweyina yiki-yaminamina ngawa eminininingka eninginingaba. Akwa yiku-mekbadina akwa yiki-larrmburrena yikawurikeyina eningerribirra nungkwurra-langwa kirrakina," ki-yamina nungkuwa wurruwurrakinu-wa wurruminaruma angwarnda warnumamalyu-wa. ¹⁹ Keyamina-manja akina, kembirra karri-larrngkwaburrenema wurrakina ababurne-ka eninginingaba amurndakibina Neningikarrawara kenu-kwunama ena-langwamanja angalya abalkaya ambaki-yada. Aminakina-langwa kembirra nakine-ka Neningikarrawara kenu-kwunama amamalya akwanenibika eningaba aburruwa-manja.

²⁰⁻²¹ Nungkwaja ningkakina ki-yarrkuwilyakinama engkinyungwurra ngawa ababurna-langwa ayakwa alyangmandukwuna, amurndakibina nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya. Ki-yarrkakwurrajinama akina kajungwa nari-yada wurrukwalamanja warnumamalya a-warrukwajuma akina. Aburraja wurrukwalamanja warnumamalya ne-yaminama, "Wulkwa amurndakakina ayakwa yirrakakiruma yarna alyangmilyangmandukwuna," ne-yaminama. Nara nungkwaja engkirrikuma enubuwakidu-wa ayakwa ayarrkiyarrkawarriya-wa ne-yengbina-murruwa akwa ne-beyina-murruwa. Wurrakine-ka warnumamalya narruma-yuwarnama muwurrariya mamurukwa akwa narri-lyumadikama amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya.

Nganja ningeni-ngayindenama ngayuwa Neningikarrawara kinu-marngkirradinama nakina nungkuwa-manja akwa ngawa wurrababurna-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilya-murrumanja nungkuwa-manja akina-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa.

Ena ngawa-da.

Jaminja-langwa jurra

Nakina Jaminja n-arrikarranguma amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya kajungwa warningmi-yada wurrakina warnik-ambilyingalangwa enena-manja angalya. Nenu-makama nakina ka-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka ke-yamina-mulangwa eningaba warningangkawura ngawa wurrakina.

¹ Ngayuwe-ka ningena Jaminja, ningenikuminuwar-duwar-da Neningikarrawara-langwa iya Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena ayakwa nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya. Kembirra ki-larrkajama enena jurra kirribinu-wa karnumamalya kirr-ambilya-murruwa engka-manja iya engka-manja angalya. Ngayuwe-ka nara e-yakuwabijuma kirrakina umba ning-engkingkirrikajama ngawa nungkwurruwa-wa ningena.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawaru-wa akwa ak-eningmidina-mulangwa ngarniki-yami-yada

² Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, eminiminingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa, akena mama akina. Yiku-werrikilyelingmajungwunama ngawa, ³ mena ka-likaja-manja eningerribirra awurrariya nungkwurruwa-wa, kembirra angwurra kirrakina yiku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja. Yiku-werrikambilya-manja nungkwurruwa Neningikarrawara-manja, kembirra yiki-ngbudidinama kirrakina nariyada arriyakajungwuma awurrariya-langwa. ⁴ Yiki-ngbudidinama karningangkawura ngawa kajungwa kirruweringekburna yik-ambilyi-yada akwa nari-yada arakba ebina akwala nungkwurra-langwa umba karningaba yik-ambilyi-yada karnumamalya.

⁵ Dukwa ki-lyangkiyamina ningkakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa? Angamba eningaba ningeniki-yama-langwa ngayuwa?” Kembirra ki-yaminama Neningikarrawaru-wa ningkakina, “Ngangwa, amiyambene-ka awurrariya umba amiyambena eningaba? Ningeningbale-ka ngayuwa. Yi-mamurikajina-langwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa,” ki-yaminama ningkakina Neningikarrawaru-wa, mena nara-baba ningkakina eningmiduma ningkabakiya-ba.

Eneja Neningikarrawara nara a-waruma nakina, umba kin-engkirrikajama kuburiyamina-manja nungkuwa enuwa-wa. Kin-engkirrikajama nakina nungkwa-langwa ayakwa akwa kenu-mamurikajinama nungkuwa-manja. Nare-ka nakina a-lekbuma nungkuwa ningki-lyangmuridina-mulangwa ningkakina akwa miyukwujiya-baba mangma nungkwa-langwa.

⁶⁻⁸ Umba ku-buriyamina-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra k-eningmidinama ningkakina kin-engkirrikaja-mulangwa nakina amandangwa nungkwa-langwu-wa ayakwa, akwa kenu-mamurikajina-mulangwa nakina amandangwa nungkuwa-manja. Umba ki-yamina-manja ningkakina Neningikarrawaru-wa, “Yi-mamurikajina-langwa ngayuwa,” kembirra nara ngarningka a-lyangkiyamama, “Nare-ka nakina Neningikarrawara a-mamurikajuma ningena-da.” Nara ningkuminingarrkambilyuma mada engkirrikuma, umba muwilyaba-ma mada k-engkirrikajama.

Aburraja wurrukula warnumamalya wurriyangkilyangkadawe-ka, wurruminingarrkambilyuma mada wurrakina. Adinuba-wiya ka-werrikambilyama wurrakina Neningikarrawaru-wa, kembirra ambaka-murra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina enuwa-wa. Amandangwa wuburra laka makarda mibina kumuwaramajungwunama maruma ke-yaminame-ka wurrakina warnumamalya. Ngalaja arrirra ka-bukwunama makarda angerriba iya angerriba. Kembirra makina wuburra makarda ke-yaminama wurrakina warnumamalya. Nare-ka Neningikarrawara a-mamurikajuma wurramukwiyadakina warnumamalya wurriyangkilyangkadawa warnik-eningmidi-yada wurrakina ebina eningaba akwa ebina awurrariya nakina-da.

Warningalyingmalyingma-langwa warnumamalya akwa wurruminababurna-langwa amurndakijika

⁹ Dukwa nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa karningalyingmalyingme-ka kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara

kini-yaminama, “Ningkakine-ka ningkaruma ningkeningilarngkeburna,” kini-yaminama nakina. Kembang ningkakine-ka ningkiyekirrerra k-ambilyama, akwa ki-yakuwerribikinama k-ambilya-mulangwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina-da.

¹⁰ Umba kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa dukwa kirruminaburna angwarnda kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara keni-rriingkinama nungkuwa-wa akwa kini-yaminama, “Ningkeningerribirre-ka ningkeningaruma-ma ningkakina ningkuminaburna angwarnda-da,” kini-yaminama Neningikarrawara. Nungkwajukwaba ningkiyekirrerra ngawa k-ambilyama ningkakina. Nara ningkakina a-ngkweningabakjungwuma, mena ki-jungwuna-mubaba ningkakina. Wuburra laka amawalyuwa eningerribiriba ka-jungwunama akina, ki-jungwunama nungkwajukwaba ningkakina ningkuminaburna angwarnda. ¹¹ Ngalaja mamawura mardidarra ke-ngburingkakina ebina amawalyuwa. Kembang akine-ka amawalyuwa nara arakba a-lingbaduma akwulyubena-murrada. Biya ka-jungwunama akwa k-larrinama akina. Umba ningkibina ningkenumamalya ningkuminaburna angwarnda-murriya ebina wuburra amawalyuwa ki-yaminama ningkakina. Angwarnda-manja wulkwa ningki-lyangmurukweyina ningkakina mena ningki-yakuwabiju-mubaba Neningikarrawara. Ebine-ka wuburra amawalyuwa nungkwajukwaba ki-jungwunama ningkakina-da.

Nara Neningikarrawara a-kwudirrkama ngakwuruwa awurrariya-wa

¹² Karningerribirra karnumamalya ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya nungkwurra-langwa umba yik-abalkayukwuna-manja dirrbura karningangkawura, kirriyekirrerra yik-ambilyamurra kirrakina. Eneja Neningikarrawara yikenuwerrungwurdenama nungkwuruwa-manja, umba kirrakine-ka karniba ngawa yik-ambilyama karningangkawura, mena Neningikarrawara ni-yarrakumarnu-mubaba ayakwa kuw-ambilya-mulangwa warniba warningangkawura warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murruurra enuwa-wa.

¹³ Umba ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya karnumamalya-langwa, akwa yiki-ngayindena-manja karningerrirra karnumamalya karniki-yami-yada awurrariya, nare-ka kembang e-yamama kirrakina, “Nakine-ka Neningikarrawara nginu-kwudirrkina ngayuwa awurrariya-wa.” Nare-ka! Nara nakina a-kwudirrkama kirrakina awurrariya-wa. Kembang ngamba-langwa ngalaja akina awurrariya? Nara akina ka-likena Neningikarrawara-langwa, ¹⁴ umba nuw-ambarringama akina eningadinakba nungkwurra-langwa-manja mangma arrawa. Akina-bina kirraku-kwudirrkama kirrakina umba nara akwala! Kembang yik-engkingkirrikaja-manja kirrakina ngawa akinu-wa awurrariya kirriyirribiyirra, yiki-lyanguwerribikajungwunama karniki-yami-yada akina awurrariya. ¹⁵ Biya yiki-ngayingayindena-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja kirrakina awurrariya-wa kirriyirribiyirra, kembang awurrariya-langwa yik-arriyakajungwunama-ka kirrakina. Yiki-yaminamina-manja awurrurriya angwura, kembang eneja Neningikarrawara nare-ka enibikama kirrakina umba yikeni-jungwajinama nakina-da.

¹⁶ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-kadikajungwuma umba w-engkirraja enena alyangmandukwuna ayakwa ngarra-makinama. ¹⁷ Nakine-ka Neningikarrawara Nungwanyungwa ngarrenu-kwunama ababurna-langwa eninginingaba alarrngkilarrngkingekburna. Nare-ka nakina a-larrkuma ngakwuruwa-wa alarrngkilarrngkawarriya. Akwa nara nakina a-larrkuma ngakwuruwa-wa akwala eningaba umba akwala awurrariya. Nakina-bina ngarrenu-wekbilyenama alarrngkilarrngkingekburna ngakwuruwa-langwa ababurna-langwa, akwa nara a-warrukwajungwuma nakina. Numa-ngekburakama nakina mamawura iya yimawura akwa dakilyingajanga, biya num-akumarnuma mamurndakibina mamawura-murriya angubina-manja nakina. Kembang mamawura-manja ngakwurraja ngarnumawarruwalya ngarr-akumajungwunama ajiringka-manja. Umba kumu-merkirrijirrkwana-manja mamawura makina, kembang ngakwurrakujwaba ngarnumawarruwalya ngakwuruwa-langwa aku-warrukwajungwunama ngarrakina. Umba eneja Neningikarrawara nare-ka nakina a-warrukwajungwuma-da.

¹⁸ Neningikarrawara-ka ni-lyanguwerribikajungwunama nakina ak-ambilyi-yada ngakwuruwa ena-langwa ngariyukwayuwa ngarna akenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ena-langwa alyangmandukwuna ayakwa. Ngarreni-ngayindenama ak-ambilyama ngarna ena-langwa ngariyukwayuwa kajungwa ngarraruma ngarriyengma ak-ambilyi-yada. Eningerribirra ebina ni-ngekburakama nakina aruma akina? Ak-ambilyame-ka ngarrakina ngarraruma angwura.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

¹⁹ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-yakuwabijuma enena ayakwa nganyangwa. Nare-ka a-makumakama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja umba yik-engkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa kirrangba ngawa. Akwa ngarningka nare-ka a-werrikardaduma warenja-bawiya. ²⁰ Yiku-werrikardadina-manja warenja-bawiya kirrakina, kembirra nare-ka e-yamama amurndakibina eneningingaba Neningikarrawara kirreni-ngayindenama nungkwurruwa karniki-yama-langwa.

²¹ Wurri-larrngkuwurriya kembirra arngkawura-murra ababurna-langwa awurruwurrariya kirri-yaminjaminama. Nara arakba engkirrikuma akinu-wa umba wurri-larrngkuwurriya akina. Nara a-ngkweningabakajungwuma umba ambaka-langwa yik-awiyebajina Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina n-akakumurnama nakina nungkwurra-langwu-wa mangma iya yukwudukwuda. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa yikak-enibikinama akina.

²² Yik-engkirrikaja-manja karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa, kembirra yiki-yaminama kirrakina ababurna-langwa ngawa ebina Neningikarrawara kirrenu-makama karniki-yama-langwa akina. Umba yik-engkirrikaja-manja karna akinu-wa ayakwa akwa kembirra yiki-yakuwabijina-manja karna warenja-bawiya akina, akena nara-manja e-yamama ebina kirreni-ngayindanguma Neningikarrawara, kembirra yiki-kadikajungwunama kirrakina-da. Yik-engkirrikajame-ka karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakinama akina ngawa.

²³ Yik-engkirrikaja-manja kirrakina Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akena naranamanja amini-yarrkuwarakama akina, kembirra yiki-yaminama kirrakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya nibina ni-rringkajungwunama nenumawarruwalya ambaka-langwa kilaja-manja. ²⁴ Akena warenja-bawiya nakina kini-lalikinama ebina kilaja kini-rringkajungwuna-murrada akwa kini-likajama nakina engku-wa. Adinube-ka kini-yakuwabijina nakina kembirra nenumawarruwalya ni-rringkajungwunumulangwa. Umba nungkwurraja yik-engkirrikaja-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa akena yiki-yarrkuwurrena-manja akina nakine-ka wuburra nenumamalya yiki-yaminama kirrakina.

²⁵ Nare-ka kembirra akina e-yamama nungkwurruwa. Umba yik-engkirrikajama Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa mababurna-langwa marringa. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa ayarrngekburna akina. Nara ebina akwala ayakwa ayarrngekburna wuburra ena-langwa, mena-baba ena-langwa ayakwa akak-enjungwurrena-mubaba ngakwurruwa ngarnumamalya akina. Nare-ka kirrakina a-lalikama e-yakuwabijuma akina ayakwa. Umba yik-engkirrikajama ngawa akinu-wa akwa yiki-yarrkuwarakinama akina akwa eningaba yiki-yaminama mababurna-langwa marringa. Yiki-yamina-manja akina, kembirra eneja Neningikarrawara yikenyekirrerrikinama kirrakina-da.

²⁶ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina, “Ngayuwe-ka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka ningeni-yangmarngkajinama enuwa-wa,” kirri-yamina dukwa-da. Umba ki-yengbina-manja ayakwa ayarrkawarriya, ningkiyirrbiyirrbba ngawa ki-yengbina-manja erribirra, kembirra nara amandangwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa e-yangmarngkwajuma enuwa-wa, umba ki-kadikajungwunama ningkakina-da.

²⁷ Umba nungkwurraja kirrakina karningerribirra karnumamalya yikinumini-yarrkuwarakina-manja amandangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka yikini-yangmarngkwajina-manja enuwa-wa kirrakina, yika-mamurikajinama kirrakina ngawa arngkababurna-langwa wurrababurna-manja warnumamalya. Kirrakina-bina eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa yikeningirringkinama kirruwerringekburna. Wurrakina wurriyukwayuwa ka-jakawarena-manja mena nungwarringba akwa dirndarringba neni-jungweyinu-mubaba wunalakina, nungkwurraja yika-mamurikajinama wurrumurndakakina wurriyukwayuwa. Dakina dingaya kingi-jakawarena-manja mena neningiyadikba ni-jungwu-mubaba arakba nakina, dakina-manja yikinga-mamurikajinama ngalajukwaba kirrakina. Yiki-lyangmilyangmurukweyina yiku-war-duwar-denama eningaba warka karningangkawura. Wurrukwala wurruwurrariya warnumamalya yikabu-kwudirrina-manja kirrakina awurrariya-wa, nara kembirra engkirrikuma wurrakinu-wa umba karningaba ngawa yik-ambilyama kirrakina-da.

2

Aki-lyelyingmajeyina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarruwurrakididirrbura ngarnumamalya

¹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja enena ayakwa ngarramakinama. Kirru-werrikambilyama arakba kirrakina Jesus Christ-manja aduwaba. Nakine-ka Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa naruma numikbiyiya nilyengma nakina. Ni-lyelyingminama nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarriminiminingka ngarruwurrakididirrbura. Nara ngarrukwala yimbukwa umba ngarrababurna-langwa ni-lyelyingminame-ka nakina. Kemberra nungkwurrablangwa yiki-lyelyingminama nungkwurrakujkwa wurruwurrakididirrbura wurrababurna-langwa warnumamalya wurriminiminingka ngawa-da.

² Kirribina yiku-murndukwuna-manja karnumamalya, kawurmura eneja nuwilyaba nenumamalya numinababurna amurndakijika kini-likaja nakina yenjerrikina nungkwurruwa-wa. Akena nakine-ka nenumamalya kin-awiyebenama dadingaba dumbala akwa eyukwayuwa errumungkwa akawulda-murra ena-langwa-manja amamuwa ayarrka. Umba kawurmura nuwilyaba ngarningka nenumamalya kini-likaja yenjerrikina akena neningalyingmalyingme-ka nakina. Duwurrariye-ka dumbala kin-awiyebenama. ³ Umba dukwa yikini-rringkina-manja karna nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika, yiki-yengbina enena ayakwa enuwa-wa. "Kwa, awiyeba, yelakwa ambarriya," yiki-yamina. Umba yikini-rringkina-manja nibina nenungkwarba neningalyingmalyingma yiki-yamina enuwa-wa, "Errekba-manja-wiya ngawa ambilya nungkuwa. Angakuba ambarriya," yiki-yamina. ⁴ Awurrariye-ka akina. Yiki-yamina-manja nungkwurruwa akina ayakwa, kemberra nare-ka karna a-lyelyingmama warnumamalya wurriminiminingka wurruwurrakididirrbura ngawa. Nara kirrakina e-yakuwerribikama dirrbura engkirrikuma, umba yiki-yakuwerribikajama kumi-yangkwuruwudinama mangma nungkwurra-langwa-da.

⁵ Ngenyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa. Nakine-ka Neningikarrawara nenu-manguma warningalyingmalyingma warnumamalya enena-manja angalya kajungwa ka-werrikambilyi-yada wurrakina angwurra enuwa-manja. Nenu-manguma wurrakina ena-langwi-yada wurriyukwayuwa akwa kajungwa ka-likaji-yada wurrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-yamama nakina, "Karningerribirra karnumamalya kirribina kirri-lyelyingmina-murumura ngayuwa-manja yiki-likajama kirrakina nganyangwu-wa angalya eningabu-wa," ni-yamama nakina. ⁶ Umba nungkwurraja karnumamalya kirre-yelijuwama wurrumurdakakina warnumamalya warningalyingmalyingma kirrakina-da.

Wurrumurdakakine-ka warnumamalya warningalyingmalyingma nalyangmuridinama, umba aburraja warnumamalya wurruminababurna angwarnda wurringbude-ka wurrakina. Wurrumurdakakina-bina wurruminababurna angwarnda warnumamalya kirrabumini-ngekburakinama awurrariya nungkwurra-langwa. Wurrukwala-bina kirrabu-wilyuwilyakinama nubungkawu-wa kajungwa yikeni-dideniyada nakina medirra-manja nungkwurruwa karnumamalya. ⁷ Wurrumurdakakina-bina neni-rinjarrkinama wurrakina Jesus Christ-uwa. Ayakwe-ka ne-yengbinama awurruwurrariya, akwa narr-arriyakinama ekirra Jesus-langwa. Umba akine-ka ekirra ena-langwa ebina-murrada narri-yengbijuwa-murrada ebina-wiya wurrakina warnumamalya kirrabu-mingekingambajuwa-manja nungkwurruwa-manja wurrakina-da. ⁸ Umba Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarraku-makinama, "Ki-lyelyingminama ningkakina nungkwa-langwa nenumamalya wuburra nungkuwa ningki-lyelyingmajungwunama."

Kemberra ningkakine-ka nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa Neningikarrawara-langwa umba kinumini-yarrkuwarakina-manja amandangwa akina, kemberra eningaba ngawa ki-yaminama. ⁹ Akena nara-manja ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-langwa warnumamalya umba ki-lyelyingmina-manja angwurra ningkakina wurrukwalamanja wulkwa, kemberra kinumini-yarrkuwurrenana Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma akwa awurrariya ki-yaminama ningkakina-da.

¹⁰ Nara-manja amini-yarrkuwurruma ningkakina akwala ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara-langwa, umba kinumini-yarrkuwurrenana-manja ningkakina awilyabama ngawa amurndakibina ayakwa ena-langwa, eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina, "Nungkuwa ningkakina yimini-yarrkuwurranguma ababurna-langwa ayakwa nganyangwa, amurndakibina eningarumuruma," kini-yaminama

nakina-da. ¹¹ Ni-yamama nakina Neningikarrawara, “Nara a-rndirndirrkajuma.” Nibina-murrada Neningikarrawara ni-yamama, “Nara a-lamukwarriduma wurrukwalu-wa warnumamalya.” Kembangira nara-manja a-rndirndirrkajuma nungkuwa akwa duwilyaba didarringka umba ki-lamukwarridina-manja nungkuwa wurruwilyaba warnumamalya, kembangira kinumini-yarrkuwurrenana ningkakina Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ababurna-langwa. ¹² Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa ayakwa, ebina akak-enjungwurrenamurra ngakwuruwa ngarnumamalya. Kembangira nungkwaja ki-yaminama akwa ngawa ki-yengbinama ayakwa akina-langwiya.

¹³ Aminakina-langwa wurrukwala warnumamalya kabumini-ngekburakina-manja awurrariya nungkuwa-langwa, nungkwamba-langwa kamini-yakuwabijinama awurrariya aburra-langwa. Nara-manja errukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya wurrukwala-langwa warnumamalya nungkuwa ningkakina, kembangira enejukwaba Neningikarrawara enamba-langwa nara errukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya nungkuwa-langwa nakina-da. Mini-yakuwerribikajungwuna kembangira Neningikarrawara n-errukwulina-mulangwa ngakwuruwa ngarnumamalya. Kamini-yakuwabijina-manja nungkuwa awurruwurrariya wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina bumini-ngekburakamurrilangwa awurrariya nungkuwa-langwa, kembangira nungkuwa ki-likajama yuwerringekburna-murra yukwudukwuda. Ki-likajama ningkakina yuwerringekburna-murra yukwudukwuda mena Neningikarrawara enejukwaba kenumini-yakuwabijina-mubaba enamba-langwa awurruwurrariya nungkuwa-langwa nakina-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka aki-yamina-mulangwa eninginingaba-wiya

¹⁴ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja kirrakina, “Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyama Neningikarrawara-manja ningeningangkawura ningena-da,” akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nakine-ka kembangira Neningikarrawara yiken-enibikinama kirrakina kirri-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-na! Nare-ka nakina Neningikarrawara-da! Nara nakina enibikama ningkakina ningki-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-da.

¹⁵ W-engkirrikiya! Kawurmurra wurrukwala warnungkwarba akwa wurridarringka Neningikarrawara-langwa warningalyingmalyingma warningangwarnda-ma wurrakina. Akwa wurruminuwurrariya dadikawiyeba akwa ngarningka murumureya kuwambilya warningangkawura wurrakina-da. ¹⁶ Kembangira nara-manja ningkakina a-kwama dadikawiyeba iya aninga akwa akwalya aburruwa-wa kembangira nare-ka e-yengbama aburruwa-wa enena ayakwa awurrariya. Nare-ka e-yamama, “Ngeniyerriya, en-ambilya Neningikarrawara nungkwuruwa-manja! Nara a-werrikawarriyaduma! Umba jeyi, wurri-likaja angalyu-wa. Yik-awiyebena duwabilya dumbala kajungwa kirruwabilya yik-ambilyi-yada kirrakina akwa yik-alyubarina aninga yiki-ladeni-yada kirrakina-da.” Nara-manja ningkakina a-mamurikajuma wurrumurndakibina-manja warnumamalya umba ku-marrungwayindena-manja wurrakina, awurrariye-ka akina ayakwa nungkuwa-langwa-da. Ka-mamurikajiname-ka wurrumurndakakina-manja warnumamalya warningalyingmalyingma ningkakina-da.

¹⁷ Kembangira karningerribirra karnumamalya yiku-werrikambilya-manja Neningikarrawara-manja akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, awurrariye-ka akina. Ningkakine-ka ku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja akwa ngarningka kenumini-yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. Kembangira akina eningaba-da.

¹⁸ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa, “Kwuja! Nangaba nenungkwarba nu-werrikambilyama nakina Neningikarrawaru-wa, akena nara nakina amini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Umba naka nenungkwarba nare-ka nakina a-werrikambilyuma Neningikarrawaru-wa akena ni-yaminjaminama ngawa eninginingaba,” yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa dukwa-da.

Kembangira nganja ki-lawurakajinama ngayamba-langwa ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa. “Neningerribirra nenumamalya nara-manja nakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembangira kini-yamarrkinama nakina kinu-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa? Nganje-ka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba ningki-rringkinama nungkuwa ababurna-langwa ngayuwa ningi-yaminama aduwaba. Nungkuwa yiki-rringkinama-manja ki-yamina-mulangwa ngayuwa eningaba, kembangira k-eningmidinama

nungkuwa ningu-werrikambilya-mulangwa ngayuwa amandangwa Neningikarrawaru-wa," ki-yaminama ngayuwa nungkuwa-wa-da.

¹⁹ Nungkwaja ningkakina ki-yaminama ngayuwa-wa, "Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara nakina, umba nara wurribina wurrukwa," ki-yaminama nungkuwa. Alyangmandukwune-ka eningaba akina ayakwa nungkuwa-langwa, umba aburraja wurramukwa ke-yaminama aburrajukwaba, "Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara," ke-yaminama wurrakina. Akena na-minjirrakbar-deneme-ka Neningikarrawara-langwa wurrakina wurramukwa, na-murndaburrideneme-ka wurrakina-da. Akwa nare-ka wurrakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa-da.

²⁰ Umba ki-yamina-manja ningkakina, "Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyame-ka amandangwa Neningikarrawara-manja," ki-yamina-manja ningkakina, akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa a-lyelyingma wurrukwalu-wa warnumamalya, kembirra ki-kadikajungwunama ningkakina-da. Yande-ka erribirra ayakwa ningki-yengbinama akwa ningkeningaringkama amandangwa ningkakina-da.

²¹ Umba aki-yakuwerribikajama arakba Aburiyamu-wa. Karningma arakburakba-kiya-wiya nakina Aburiyama numiranyungwa neningarakba-kiya n-ambilyumurra nakina. Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbinuma enena ayakwa Aburiyama-langwa-langwa. Ni-yamama, "Nuwerrikidirrbure-ka n-ambilyuma nakina Aburiyama ngayuwa-manja," ni-yamama. Miyambena-burra Neningikarrawara ni-yengbinuma nakina akina ayakwa Aburiyama-langwa-langwa? Umba ni-yamarrkama Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nakina? Nakine-ka Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nenumini-yarrkuwaraka-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja ni-yamama Neningikarrawara enuwa-wa, "Yu-kwa-langwa nenikuwena Ajika. Nu-wurdijina karrawaru-wa angwardu-wa ningki-ngekburaka-murruwa aldi-yada akwa kinu-wardena nakina," ni-yamama Neningikarrawara Aburiyamu-wa. Kembirra nara kinu-waranga nakina Aburiyama, umba nenu-wurdijuwama Ajika ebina-manja angwarda.

²² Kembirra eneja Neningikarrawara ni-yamama enuwa-wa, "Nara ar-darruma nakina." Nakine-ka Aburiyama nu-werrikambilyuma amandangwa Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka nenumini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Akwa nenumini-yarrkuwaraka-manja nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nenu-mukangbijuwama nakina Neningikarrawara-manja nu-werrikambilyumulangwa amandangwa nakina-manja.

²³ W-engkirraja enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunama Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-yaminama,

"Aburiyama nu-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Aminakina-langwa Neningikarrawara ni-yamama, 'Nake-ka nenungkarba nuwerrikidirrbura n-ambilyuma ngayuwa-manja-da,' ni-yamama Neningikarrawara nakina-da," ne-yaminama akina ayakwa. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma akina-da. Kembirra wunalakina Neningikarrawara akwa Aburiyama aburnuwa-murra arakba wunalakina-da.

²⁴ Kembirra yiku-werrikambilya-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ena-langwa ayakwa, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama enambalangwa, "Nungkuwa ningkuwerrikidirrbura ningk-ambilyama ngayuwa-manja-da," kini-yaminama Neningikarrawara. Akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mama ningku-werrikambilyama ningkakina amandangwa Neningikarrawaru-wa, nare-ka Neningikarrawara e-yengbuma ebina ayakwa nungkuwa-langwa-langwa-da.

²⁵ Umba w-engkirraja enenu-wa engka alawudawarra arakba-kiya-langwa. Ngalaja duwilyaba didarringka DadingiYijireyila-ma ying-ambilyumurra arakburakba-kiya-wiya Jerika-manja. Dadimikirra Reyeba. Duwurrariya dakina didarringka mena yingu-mungkungwuljeyinuma dakina erribirra wurrababurna-manja warnungkarba. Mama dakina diminingka akena narringaliraku-mamurikajuwama wunambilyuma WuneningiYijireyila wuneningkarba-kiya. Wunalakine-ka neningarranguma akinu-wa angalya Jerika engbuda-murrikba. Kembirra dakine-ka didarringka narringalirak-abuwarakama wunalakina. Biya neni-lyumaduma arakba wunalakina meminingka-langwiya mamurukwa akwa neni-lawurradinuma angalyu-wa Yijireyilu-wa wuningkinyungwurra-kiya. Aminakina-langwa narringaliraku-mamurikajuwa-mulangwa dakina, kembirra eneja nakina Neningikarrawara nanga-werrungwur-danguma ngaluwa-manja.

²⁶ Kwuja! Ki-yamina-manja ningkakina, “Ningu-werrikambilyama ngayuwa Neningikarrawaru-wa,” akena erribirra ki-yengbina-manja ayakwa, yimbukwa alyelyikba-ma ki-yengbina-manja ningkakina, yanda ayakwa, nara akwala, kembirra ningkenikjungwa wuburra ningkenumamalya k-ambilyama amandangwa ningkakina-da. Eneja nuwilyaba ni-jungwu-murrada nara a-warruma nakina, nara e-yamama eningaba, nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Kembirra nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburre-ka ningki-jungwu-murrada ningkenumamalya k-ambilyame-ka ningkakina-da.

3

Ngakwurra-langwa-langwa alyelyikba

¹⁻² Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirrambawura karnumamalya yik-akakirumakinama karna wurrukwalamanja warnumamalya. Nara akakirumakinama kirrababurna wurrakina-manja umba kirrambawura wulkwa yik-akakirumakinama wurrunurdakakina-manja warnumamalya. Eneja ayakwa ningi-yengbinuma ngayuwa, mena-baba nakina Neningikarrawara ngarreni-ngayindena-mubaba ngakwurruwa ngarnumamalya ngarningaba ngarrangkwyumida-langwa, umba ngarribina ngarnikakakirumaka-murruurra ngarreni-ngayindenama nakina Neningikarrawara ngarningaba angwurra ak-ambilyi-yada.

Arngkirngkawura ngarrangkwyumida-langwa ngarnumamalya ngarri-yengbinama ngarna ayakwa awurruwurrariya. Eneja Neningikarrawara nu-warename-ka nakina amurdakakina ayakwa awurruwurrariya. Umba ngarnikakakirumaka ngarnumamalya aki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ngakwurruwa, kembirra nakina Neningikarrawara kinu-warename angwurra amurdakakina. Nungkwaja nungkuwa nara awurrariya ayakwa e-yengbina ningkakina, umba ningki-yengbina eninginingabawiya ayakwa yimbukwa-na? Nare-ka! Nara-manja ningkakina ki-yengbiyengbina awurrariya ayakwa, kembirra ningkeningabe-ka k-ambilyama ningkakina ningkuwerringekburna ningkilyengma! Kuma-war-dikinama mangma nungkwa-langwa ningkabakiya-ba, ku-bungkawakajungwuname-ka ningkeningangkawura-da.

³⁻⁵ Yakwa-langwe-ka alyelyikba eyukwujiye-ka akina, akena amineruma ayakwa akina. Akine-ka alyelyikba wuburre-ka miyukwujiya kwulinga mibina warnumamalya narrum-akumurnama wurrakina edirra-manja jarrangwa-manja, kajungwa ka-bungkawadininya da dakina-manja jarrangwa wurrakina warnumamalya. Kinguma-werribikinamanja makina kwulinga dakina jarrangwa ngala-langwa-manja edirra, kingam-arrkirnananja dekbudu-wa dakina, kembirra kingi-lyangkarrngajungwunama dekbudu-wa. Umba kingam-arrkirnananja kwulinga dekalyarru-wa, kembirra dekalyarru-wa kingi-lyangkarrngajungwunama dakina. Kembirra narringamin-engkingirrikajame-ka warnumamalya dakina jarrangwa-da.

Umba ngarri-yakuwerribikina arakba mamakwylumidu-wa mijiyanga. Makine-ka mijiyanga na-wilyakinama miyukwujiya kwulinga. Mama engbuda arrirra kalyikbijinama makina mijiyanga, eneja nuwilyaba nenumamalya nu-bungkawadiname-ka makina-manja mijiyanga miyukwujiya-murra kwulinga nakina-da.

Ngalajukwaba ke-yaminama eyukwujiya alyelyikba-da, wuburra mibina miyukwujiya kwulinga meningijarrangwa-da akwa ngawa mibina wuburra meningumijiyanga kwulinga-da. Eyukwujiye-ka akina akena amineruma ayakwa akwa ke-yengbinama ayakwa ababurna-langwa arumuruma aduwaba-da.

Kwuja, angwura, mama eyukwujiya ngala, kuw-arumidinama akina, kuw-errbalinama akwa ka-dakinama eningerribirra arumuruma eka. Akwa kembirra aruma angalya ke-kalaridinama akina-da.

⁶ Ngalajukwaba ke-yaminama alyelyikba-da wuburra angwura-da. Yakwa-langwa alyelyikba ke-yengbiyengbinama erribirra. Eningerribirra ayakwa awurruwurrariya eminininingka ke-yengbinama akina. Kembirra amurdakibina ayakwa ka-jadenamurruurra edirra-langwa, yakak-arriyakinama akina. Yakak-arriyakinama akina yakwa-langwa-manja amadangkwa akwa aringka-manja akwa ngarningka yukwudukwuda-manja, wuburra laka ebina angwura kuw-arriyakinama angalya akina. Amurdakakine-ka ayakwa awurruwurrariya yarrak-arriyakama yakuwa yirukwularrinu-mulangwa akwa yakak-arriyakinama yeningangkawura yaki-jungwunamurruwa yakuwa. Amukwiyadakine-ka ayakwa awurruwurrariya na-likajame-ka akina Namukwa-langwa-da.

7 Aburraja wurrukwala warnumamalya neni-nyarrngwukinama wurrakina yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya iya yingarna-murriya akwa ngawa akwalya-murriya. ⁸ Akena nara aduwaba ngarnumamalya a-nyarrngwukama alyelyikba ngakwurra-langwa-da. Enene-ka alyelyikba yakwa-langwa ne-yaminama akina wuburra akarrnga amalyirra yimabadukwena-langwa ebina abarda awinyamba akwa yakakijungwajinama.

⁹ Yakuwe-ka yenumamalya-kiya yeni-yangmarngkwajinama yakwa-langwu-wa Nubungkawa akwa Nungwanyungwu-wa. Yeni-yangmarngkwajinama nakina yakwa-langwa-murra alyelyikba, akena ebina-murra ngawa alyelyikba yi-yengbiyengbinama awurruwurrariya ayakwa, akwa ngarningka yarre-kbajiname-ka yakuwa wurrukwalamanja warnumamalya. Umba eneja nakina Neningikarrawara neni-ngekburakama wurrumurdakakina-murrada warnumamalya. Enuwe-ka wuburra neni-ngekburakama nakina. ¹⁰ Yawe-ka. Awilyaba-ma-langwa ngawa edirra ka-jadenama eninginingaba ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka awurruwurrariya ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya-da.

Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, awurrariye-ka akina amandangwa. ¹¹ Kwuja! Eningariba amukwa akungwa nare-ka a-kwularrijuma akina alyikarrbuda akungwa. Nare-ka-da! Akina amukwa ka-kwularrijinama wulkwa eningaba akungwa. ¹² Akwa ngarningka ngalaja manyungwunya nara makina arrangbama mangkarrkba. Nare-ka-da! Umba ngalaja akwurena nara akina arrangbama manyungwunya. Nara-da! Umba ngarningka ebina eningariba amukwa akungwa nara a-kwularrijuma alyikarrbuda akungwa. Ngala ja yakwa-langwa-langwa edirra ka-jadename-ka eninginingaba ayakwa akwa ngarningka awurruwurrariya. Awurrariye-ka akina.

Akwaneningmika-langwa ebina ngarrenu-kwuna-mulangwa Neningikarrawara

¹³ Ngeniyerriya karnumamalya, yikuma-wilyakina-manja nungkwurruwa milyenjirra mangma, kembirra eninginingaba-wiya yiki-yaminama kirrakina, nara akwala. Aringkawa-manja amandangwa nungkwurruwa, kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkinama kirrakina karningaba karningangkawura. Nara a-ngkweningabakajungwuma umba kirrumurdamurndirra yiki-likajama karningaba. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yikabu-rringkinama karningaba-da.

¹⁴ Yikumin-engkingkirrikajungwuna-manja kirrakina, yiki-yakwujamina-manja kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-merribina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya kirriyirrbiyirra ngawa, kembirra nara a-ngkweningabakajungwuma. Nare-ka e-yamama, "Yirraringkiringka-ma yarna," awurrariye-ka akina-baba. Dukwa karningaringka-ma kirrakina-da, akwa kirri-kadikajungwunama kirrakina dukwa-da.

¹⁵ Nare-ka eneja Neningikarrawara yikenu-wilyakajuwa amukwiyadakina awurruwurrariya. Umba eneja nakina Namukwa kirrenu-wilyakajuwama akina. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruwurra Neningikarrawara narru-wilyakinama amukwiyadakina akwaneningmika. ¹⁶ Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yakwujamina-manja kirrakina akwa yikumin-engkingkirrikajungwuna-manja nungkwurruwa yimbukwa, kembirra yikumini-ngekburakajungwunama awinyamba akwa yikamini-ngekburakiname-ka awinyamba wurrukwalu-wa warnumamalya akwa ababurna-langwa awurruwurrariya eminiminingka yiki-yaminama kirrakina-da.

¹⁷ Umba eneja Neningikarrawara ngin-akakirumakana nungkuwa k-ambilyi-yada aringkawa ningkakina wuburra enuwa. Kini-yuwarna-manja ningkakina ena-langwamanja mamurukwa, kembirra ningkuwerrikidirbura akwa ki-likajama ningkakina yilyurkwa-murra yukwudukwuda. Ningkumurdamurndirra ningkumarngkuwurrumalya k-ambilyama ningkakina. K-errukwulinama wurrukwala warnumamalya akwa k-embirrajinama wurrakina-manja. Ningkeningma ningkakina nara e-yamama awurrariya umba ningkeniki-yama-langwa eningaba awilyaba, akwa kembirra akina eningaba ki-yaminama ningkakina ngawa-da. Akwa nara ningkakina e-kadikama engkirrikuma awurruwurrariya-wiya wurrukwalu-langwa. Akwa ki-yamina-manja awurrariya, kembirra nare-ka e-yamama ningkakina, "Kwuja, eningaba ningi-yamama gayuwa." Umba ningkiyangmandukwuna k-ambilyama. ¹⁸ Karnumamalya kirribina kirruwerrikuwaruwalya kirrakina yika-mumaruminama wurrukwala warnumamalya. Aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkinamanja kirrakina yiki-yaminajamina-manja eningaba ngawa karningangkawura, kembirra wurrumurdakakina-bina warnumamalya karri-ngayindenama aburrajukwaba ke-yaminamurra eningaba wurrakina-da.

4

Kirru-warduwardiyina-mulangwa

¹ Nungkwurraja karnumamalya, miyambena-burra kirru-warduwardiyinama kirriyirribiyirra ngawa? Akwa miyambena-burra kirru-merrimerribeyinama karningangkawura? Kirri-yaminjaminama akina mena kirri-ngayingayindena-mubaba eminiminingka karningangkawura. Kembirra nare-ka a-wilyakama yilyurkwa yukwudukwuda umba yiku-werrikawarriyadinama. ² Kirri-ngayingayindenename-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiki-yakwujaminama, yik-awinyambadinama akwa yiki-lamukwarridinama wurrukwalamanja warnumamalya. Kirri-ngayingayindenama ababurne-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiku-warduwardiyinama akwa yiku-merrimerribeyinama. Umba nare-ka karna yiku-mumena ebina kirri-ngayindenama kirrakina, mena nara yikini-yengkiyengkilabaja kirrakina Neningikarrawaru-wa. ³ Umba yikini-yengkilabaja-manja Neningikarrawaru-wa, kembirra nare-ka a-manguma ebina yiki-ngayindenama, mena nare-ka a-ngayinduma kirrakina ebina Neningikarrawara kini-ngayindenama nakina umba yiki-ngayindenama ababurna-langwa nungkwurra-langwi-yada.

⁴ Karniniyerriya karnumamalya, kirri-lyumadinuma Neningikarrawara-langwa. Kirri-yakeyina nungkwurruwa akwa warnumamalya wurrumurndakibina ne-yaminjaminama-murrumurra awurruwariya. Akine-ka wuburra laka kin-angmar-denama Neningikarrawara kirrakina-da, wuburra laka kin-awinyambakinameka Neningikarrawara-manja kirrakina-da.

⁵ Ngarrri-yakuwerribikina-langwa ngarna enena ayakwa Neningikarrawara-langwa ebina nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama ena, "Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa Amawurrina akena akine-ka Amawurrina ngarraki-ngayindenama ngarna ngala-langwi-yada," ne-yaminama akina. Nare-ka erribirra kuw-arrikarrijungwuna enena ayakwa, umba alyangmandukwuna enena. ⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarreni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa enena ayakwa ngalajukwaba nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama akina, "Nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina umba ku-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa, nakine-ka kembirra keni-ngbudirrkina nungkuwa," ne-yaminama akina ayakwa.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

⁷ Nungkwaja numini-yarrkuwarakina kembirra Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akwa wunu-wardiyina nungkuwa akwa Namukwa. Yikinu-wardiyina-manja kinalakina kembirra nakine-ka Namukwa kini-lyumadinama. ⁸ Umba nungkwaja akwadangwukajungwuna arakba Neningikarrawaru-wa. K-akwadangwukajungwuna-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kin-akwadangwukajungwunama nungkuwa-wa nakina-da.

Karniniyerriya karnumamalya, nare-ka arakba arriyakajungwuma awurrariya-langwa. Kini-ngayindenama yikini-yuwarnama Neningikarrawaru-wa ena-langwamanja mamurukwa akena kini-ngayindenama ngarningka yikini-yuwarnama nakinu-wa Namukwa ena-langwa-manja mamurukwa. Nare-ka kirrakina a-likama mambilyumakiya-manja mamurukwa umba wurruwa-yuwarnama aduwaba Neningikarrawara-langwamanja mamurukwa kirruminuwiylabama mangma.

⁹ Kwujukwuja! Nara e-yekirreriduma a-jungwuma amarngka umba wurri-jakawarena wurru-ngwadina wurri-ringirriyadina. ¹⁰ Akwa yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, nara a-ngkweningabakajungwuma umba yik-abuluwenda kirrumurndamurndirra enuwa-manja. Kembirra eneja Neningikarrawara yikeningkajikinama nungkwurruwa nakina-da.

Nara ngakwurruwa a-lekbijajuma

¹¹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nare-ka a-lekbijajuma akwa e-yengbuna enena ayakwa, "Ning-ariyakajungwuma awurrariya-langwa nungkuwa aduwaba," nara e-yamama. Wu-lalika amukwiyadakina ayakwa. Yiki-lekbijeyinamanja Neningikarrawara-langwa karnumamalya, akina kembirra wuburra laka yiki-yaminama, "Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa awurrariye-ka akina," yiki-yaminama. Yiki-yengbina-manja karna akina ayakwa, kembirra nara arakba amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa. Akwa ke-yaminama akina wuburra laka yiki-lyanguwerribikajungwunama

Neningikarrawara-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa eningaba-murrikba akwa awurrariya-murrikba.

¹² Nare-ka. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa yimbukwa ngarrenuwama eningarumuruma ayakwa. Neningikarrawara nuwilyaba-ma kini-lyanguwerribikajungwunama ngarningaba-murrikba akwa ngarruwurrariya-murrikba. Enuwa yimbukwa aken-enibikinama ngakwurrurwa akwa akeni-jungwajinama nakina-da. Kirri-yamarrkinama-burra kembirra kirrumiyambena karnumamalya kirribina kirri-lyanguwerribikajeyinama kirriyirrbiyirrba ngawa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba?

Nara ngakwurrurwa a-ngkweningabakajungwuma

¹³ W-engkirraja enena ayakwa nganyangwa, nungkwurrurwa kirribina kirru-ngkweningabakajungwunama-ka kirrakina. Kirrukwalala karnumamalya yiki-yaminama, "Dukwa aduwaba, dukwa arnungkwaya ki-likajama ngayuwa engku-wa eminingku-wa angalya. Biya yakwujina k-ambilyamurra ngayuwa awilyaba akilarrkumamarika iya akilarrkinungkwura. Yakwujina ngawa ku-war-denama warka akwa ku-menama aruma angwarnda," yiki-yaminama kirrakina kirrukwalala. ¹⁴ Akena karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa.

Karningma karna awija. Ke-kbadena-manja ka-warumajungwunama akina akwa kawurumbijinama angalya. Kembirra kum-arumidina-manja mamawura ka-lyumadinama warenja-bawiya ebina awija. Nara amiyerra a-wurumbijuma akina enena angalya, umba aduwaya-wiya ka-wurumbijinama angalya akina. Umba nungkwurraje-ka karnumamalya kirr-ambilyama karna aduwaya enena-manja angalya ebina wuburra awija.

¹⁵ Karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa. Kembirra yiki-yaminama, "Keningayindena-manja Neningikarrawara ngayuwa ningeni-ambilyingi-yada enena-manja angalya akwa ningeni-lyangmurukwaji-yada, kembirra k-ambilyama kilyangmurukweyina," yiki-yaminama.

¹⁶ Akena kirru-ngkweningabakajungwunama kirrakina, akwa kirruminaruma ayakwa kirrakina karnumamalya. Umba awurrariya akina karningbala-baba arnungkwaya-langwa. ¹⁷ Karningerribirra karnumamalya yik-eningmidina-manja eningaba karnikiyama-langwa kirrakina akena nara-manja e-yamama akina eningaba, kirruwurrariye-ka kirriyengma kirrakina-da.

5

Kirruminababurna angwarnda karnumamalya wurri-rringakajungwuna!

¹ W-engkirraja enenu-wa ayakwa nganyangwa, kirribina kirruminababurna angwarnda iya amurndakijika. Wurru-ngwadina arakba angwada aruma, mena abukwaya-baba adinuba awerrikawarriya nungkwurra-langwa adirringwarna.

² Ngalaja amurndakijika nungkwurra-langwa nuw-arriyadinuma arakba. Dumb-ala nungkwurra-langwa mukwunina arakba. ³ Ebina angwarnda nungkwurra-langwa ajilba-murra iya akawulda-murra ngalajukwaba nuw-arriyadinuma eningangkawura arakba. Nuw-arriyadinu-mulangwa aduwaba akina, kembirra nganja ningeningma ngayuwa karniniyerriya karnumamalya kirrakina. Wuburra laka nuw-arriyadinuma nungkwurra-langwa angwarnda ajilba-murra iya akawulda-murra nungkwurra-langwa karnumadangkwa yiki-ngmandinama. Kirri-lyangmilyangmurukweyina angwarnda-manja, umba kirruwurrurra-murndukwama kirrakina ambaki-yada akina.

⁴ Kwuja! Nara yika-kwa angwarnda nungkwurra-langwu-wa warnikuminuwar-duwar-da. Wurrakine-ka na-war-danguma warka nungkwurra-langwa-manja angalya, narr-arrangbama aninga nungkwurra-langwa, akwa narru-wilyakama akina nungkwurruwa-wa. Akena nara kirrakina yika-kwa angwarnda aburruwa-wa. Akine-ka wuburra laka akina angwarnda ne-yengbinama awurrariya ayakwa nungkwurruwalangwa Neningikarrawaru-wa akina. Nakine-ka Nubungkawa ningbuda-dangwa Neningikarrawara, akwa n-engkirrikenuma nakina ngala-langwa ayakwa-da.

⁵ Enena-manja angalya nungkwurraja kirri-yamama eningeribirra kirri-ngayindanguma. Kirrumin-engkingkirrikajungwunuma karningangkawura. Kirri-yamama nungkwurra-langwa-langwiya mangma mamawura iya alyarrngwalyilya. Aruma aninga kirr-alyubarinuma, kembirra kirri-ngmurridinuma arakba. W-engkirrikiya! Ke-ngmurridina-manja bulukwa, ke-yamarrkinama kembirra warnumamalya? Karru-wardenama akina arakba-da. Kembirra nungkwurraja karnumamalya yiki-yaminama wuburra akina engmurra bulukwa aduwaba! ⁶ Kirra-lekbenuma kirrakina warningaba warnumamalya, akwa kirri-yamama, "Wurruwurrariya wurrumurndakakina warnumamalya." Na-lyangmuridinume-ka

wurrakina, kembirra kirri-lamukwarridinuma arakba wurrakina-manja warnumamalya warnagaba arakba-da.

Ak-embirrarina-mulangwa akwa aku-buriyamina-mulangwa Neningikarrawaru-wa

⁷ Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, yiki-likajama kirrumurndamurndirra ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa yanda-langwa nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

Wi-yakuwerribikaja enenu-wa ayakwa marndakirriyerra-langwa. Kini-larrina-manja yelyukwa kumi-ngmurridinama makina karnik-alyubari-yada karnumamalya. Yik-embirrarinama kirruwerringmurndirra kirrakina kumi-ngmurridina-murruwa makina, kembirra akini-yada ngawa yiku-mungkadinama makina marndakirriyerra. ⁸ Akina kembirra wuburra ngakwurraja ak-embirrarinama ngarrakina ngarruwerringmurndirra kini-lawurradinama nakine-ka Nubungkawa Jesus yangkwurrangwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma, mena amandangwa nubukwaya adinuba nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

⁹ Nara a-ngwurrmilijajuma, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nari-yada a-lekbuma nakina Jesus kirrakina-manja. Nakina-bina kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Akwa nu-warumajungwunuma arakba nakina neniki-liki-yada yangkwurrangwa.

¹⁰ W-engkirrikiya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya. Arakba-wiya aburraja Neningikarrawara-langwa Wurruburabuda warnungkarba narra-makumakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja warnumamalya. Na-lyandinu-manja wurrakina akwa na-werrikawarriyadinu-manja, nara ka-ngwurrmilanga wurrakina. ¹¹ Umba ngarningma ngarna Neningikarrawara nenu-werrungwur-danguma wurrakina-manja mena nara ka-ngwurrmilanga.

Wi-yakuwerribikaja arakba nakinu-wa neningarakba-kiya-wa nenumamalya Jawuba. Ni-lyandinumurra nakina akena n-embirrarinuma. N-embimbirrarinumu...wa. Bi...ya arakba-langwa eneya Neningikarrawara nenu-mamurikajuwama nakina nenungkarba, mena numarngkirra nakina akwa numinaburna akwerrukwula.

¹² Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nganyangwa. Kirrakina kirri-yengbijinama ekirra Neningikarrawara-langwa kajungwa yikakumini-ngbudirrkini-yada akina nungkwurra-langwa ayakwa. Nare-ka e-yamama amukwiyadakina, e-yengbijuma ekirra Neningikarrawara-langwa, akwa ena-langwa-langwa angalya abalkaya, akwa eningerribirra-langwa angalya. Yiki-ngayindenamanja yiki-yaminama wulkwa, "Yawa" akwa "Nara," yiki-yaminama, umba nara akwala. Kembirra nakine-ka Neningikarrawara nara a-lekbuma kirrakina-da.

¹³ Laka awurrariya na-ngekburakajungwunuma akina nungkwa-langwa akwa ningkuwerrikawarriyadinama aduwaba akina-langwa awurrariya? Ku-werrikawarriyadinamanja ningkakina, kembirra kinu-makina Neningikarrawaru-wa akina-langwa awurrariya. Nara a-ngwurrmiluma umba ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa.

Laka ningkiyekirrerra aduwaba ningkakina? Ku-werrikilyelyingmajungwuna-manja nungkuwa, kini-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawaru-wa emeba-murra.

¹⁴ Laka ningk-angbilyuwaduma aduwaba? Angbilyuwa-manja ningkakina, kembirra k-ardijina wurrukwalu-wa wurrarumuruma warningijebija warnumamalya, kajungwa ka-likaji-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba kabuminu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Akwa ngarningka kabumin-errbilyenama aringka nungkwa-langwa eningaliba-murra amalyirra. Akwa kabumin-errbilyena-manja wurrakina aringka nungkwa-langwa, karri-yengbijinama ekirra Jesus-langwa. ¹⁵ Wurrumurdakakina warnumamalya na-werrikambilyama Nubungkawu-wa Jesus. Kembirra keni-yendabaja-manja wurrakina enuwa-wa kajungwa yikab-eningabakini-yada kirruwilyaba kirr-angbilyuwaduma karnumamalya, kembirra nakine-ka Nubungkawa Jesus yikeni-ngekburakinama kirrakina akina-langwa angbilyuwa, akwa yikenumini-yakuwabijinama amurdakakina awurrariya kirri-yama-mulangwa.

¹⁶ Kembirra nara abuwarrkama awurrariya nungkwa-langwa, umba kinu-makina ningka-manja nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja akina-langwa awurrariya. Kembirra nakine-ka kinu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Umba nungkwamba-langwa ku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ena-langwa-langwa, kajungwa Neningikarrawara yikeni-ngekburakini-yada nungkwurnuwa awurrariya-langwa. Yiku-buriyamina-manja kirruwerrikidirrbura karnumamalya Neningikarrawaru-wa, nungkwurra-langwa ayakwa engbingbuda akina-da.

¹⁷ Wi-yakuwerribikaja nakina neningarakba-wiya nenumamalya nenimikirra Eliya. Ngakwurruwa wuburra ni-yamamurra nakina. Uмба neni-yendiyendabenuma Neningikarrawaru-wa nakina nari-yada yelyukwa a-larruma. Kembangra nara kini-larrina yelyukwa yabiyakarbiya-manja yinungkwura akwa ngawa nu-wurdangu-manja yimangbala yuwilyaba yimawura. Nare-ka kini-larrina yelyukwa akini-yada. ¹⁸ Bi...ya ngarningka nakina Eliya neni-yendabena Neningikarrawaru-wa, kajungwa yiniki-larri-yada ngarningka yelyukwa. Kembangra yakine-ka yelyukwa ni-larrina arakba akwa kembangra na-lungkuwarreyinuma arakba aninga-murriya.

Eningarija-langwa ayakwa

¹⁹ Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikuma-lalikinama Neningikarrawara-langwa meningaba mamurukwa, akwa yik-arriyakajungwunama awurrariya-langwa kirrakina. Uмба dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikini-lawurrakajinama nakina makinu-wa mamurukwa. ²⁰ Wi-yakuwerribikaja. Yikini-lawurrakajina-manja nuwilyaba nuwurrariya nenumamalya Neningikarrawara-langwu-wa mamurukwa, yikinu-mamurikajinama nakina kajungwa a-jungwuma nakina.

Ena ngawa.